DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

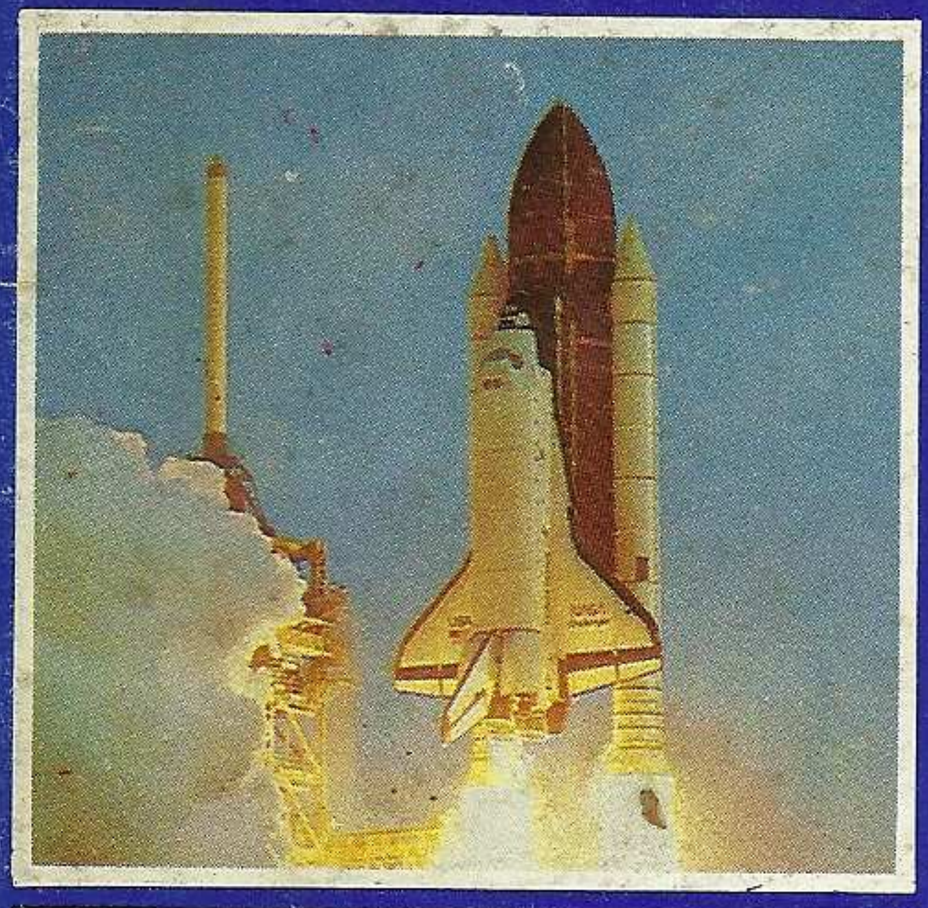
Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

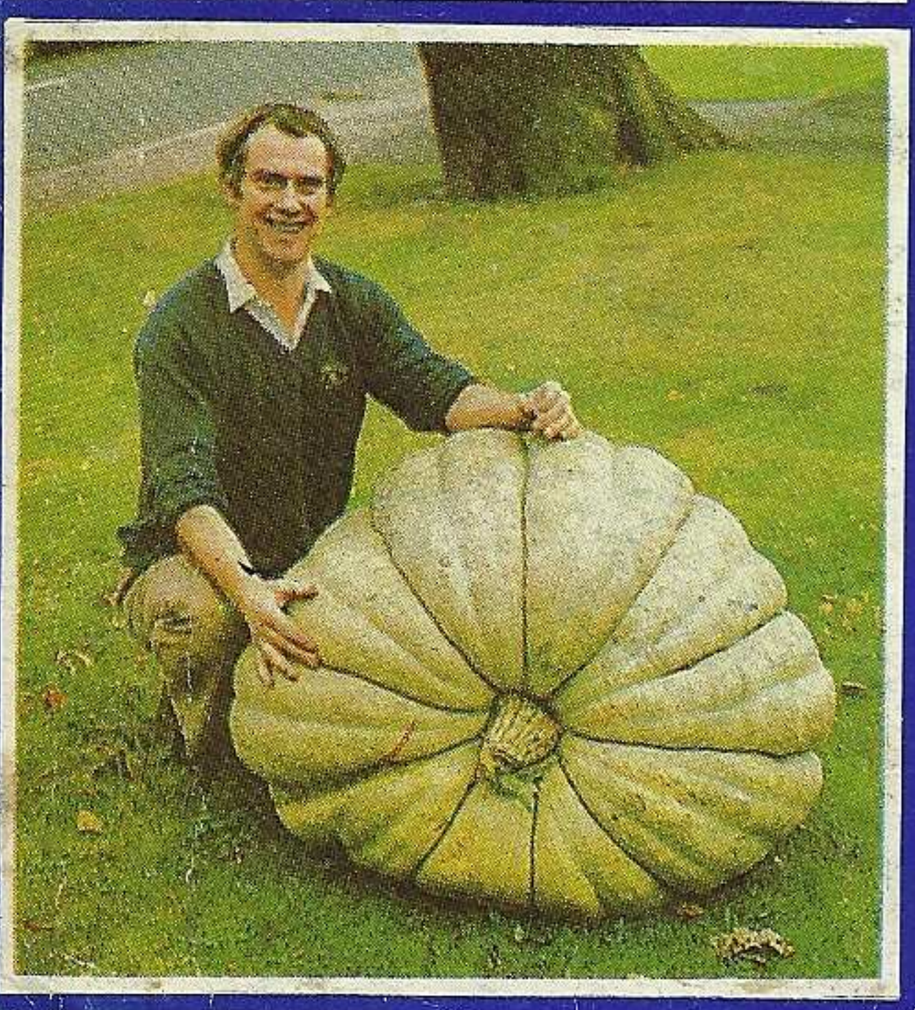
• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

Milliyet

GUINNESS REKORLAR KİTABI

Milliyet'in okurlarına armağanıdır

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KÜLTÜR

Milliyet / GUINNESS

Rekorlar Kitabı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Önsöz

*TOPLUMA hizmet amacıyla okurlarına temel eserleri armağan eden **Milliyet**, bu kez de dünyaca ünlü dev bir kitabı sunuyor.*

***Milliyet-GUINNESS REKORLAR KİTABI**, tam bir ansiklopedi niteliği taşıyor. Başlıca 12 alanda çoğu rekor niteliğinde olan ilginç bilgileri ve belgeleri içeren kitaba Milliyet tarafından özel olarak hazırlanmış **Türkiye** bölümü de eklendi. Böylece eser, Türk okuru açısından da ayrıca önemli bir başvuru kitabı niteliği kazandı.*

*Dünyada ciddiliği ve güvenirliliği ile ün yapan **Guinness Rekorlar Kitabı**, her yıl yenilenerek basılıyor. Elinizde tuttuğunuz ansiklopedi niteliğindeki bu eser, en son bilgileri ve rekorları içermesini sağlamak amacıyla, aslının 1985 baskısından çevrildi.*

*Hemen sonraki sayfalarda bulacağınız "**Bu kitabın öyküsü**" ve yayıncı **Norris McWhirter**'in kitaba giren rekorlara ilişkin yazdığı açıklama, eserin nasıl bir önem taşıdığını göstermektedir.*

*Yeryüzünde 5 kıtada, 24 dilde basılan ve 42 milyon kişi tarafından okunan bu eserin **Milliyet**'in kültür hizmetleri çerçevesinde Türk okurunun da kitaplığını zenginleştireceğine inanıyoruz.*

Okurlarımıza böyle bir kültür hizmeti sunmaktan mutluluk duymaktayız...

Milliyet

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BU KİTABIN ÖYKÜSÜ

1951 yılının Ekim ayı idi. **Sir Hugh Beaver** (1890-1967), İrlanda'nın güneydoğusunda, County Wexford dolaylarında, Slaney Nehri kenarındaki Slob tepelerinde, arkadaşlarıyla birlikte ava çıkmıştı. Avcılar, bir grup sarı yağmurkuşunu ellerinden kaçırdılar.

Aynı günün akşamı, Castleford House'da dinlenen avcıların arasında bir tartışma çıktı. Acaba sarı yağmurkuşu, Avrupa'nın en hızlı av kuşu muydu, değil miydi? Tartışma büyüdü. Ama sorunun yanıtını bulamadılar. Çünkü, Avrupa'nın en hızlı av kuşunu belirleyen bir kaynak kitap yoktu.

Sir Hugh Beaver

Guinness Bira Fabrikası'nın Genel Müdürü olan Sir Hugh Beaver'in çok ilgisini çekti bu konu. İngiltere'nin ve İrlanda'nın sayısı 81 bin 400'ü bulan birahanelerinde, her akşam, binlerce kişi, yüzlerce konuda iddiaya giriyordu ama, tartışmalara ışık tutacak bir kaynak kitap yayınlamayı kimse akıl etmemişti.

12 Eylül 1954 günü, Sir Hugh Beaver, Londra'nın en büyük araştırma kurumunun sahipleri olan **Norris** ve **Ross McWhirter** kardeşleri, bürosuna davet etti ve onlardan bu konuda kendisine yardım edip edemeyeceklerini sordu. Birkaç gün sonra, 107 Fleet Street'te kurulan bir büroda, yoğun bir çalışma başladı. Çok geçmeden, 198 sayfalık ilk kitap baskıya hazırdı. 27 Ağustos 1955'te, mücellitler, ilk Guinness Rekorlar Kitabı'nı ciltlediler. Yılbaşına doğru, kitap, en çok satan kitaplar listesinde birinci sıraya yerleşti, basılmadığı 1957 ve 1959 yılları dışında, her yıl, birinci, sıradaki yerini korudu.

İngiltere dışındaki ilk baskısı, 1956 yılında ABD'de yapıldı. Bunu, 1962 yılında Fransa'da, 1963 yılında Almanya'da yapılan baskılar izledi. 1967'de Japonca, İspanyolca, Danimarkaca ve Norveç'te, 1968 yılında da İsveççe, Fince ve İtalyanca baskıları yapıldı. Daha sonraki yıllarda kitabın çevrildiği dillerin sayısı 24'ü, baskı adedi 193'ü buldu.

Rekorlar Kitabı'nın Japonca baskısı

1974 Kasım'ında, Guinness Rekorlar Kitabı, Guinness Rekorlar Kitabı'ndaki yerini aldı. O yıl, 23 milyon 900 bin adet satılmış ve yayımcılık tarihinde bir rekor kırmıştı. 1984 yılında satış miktarı 49 milyon 400 bine ulaştı. Bu rakam da, her biri Everest Tepesi'nin yüksekliğine eşit 170 yığın demekti.

KİTABA GİREN REKORLAR ÜZERİNE ...

Kitaba aldığımız rekorlarla ilgili ilk ölçümüz, eski bir rekorun yeniden kırılması ya da, katılma oranının yüksek olduğu ve özellikle uluslararası bir yarışmada değişik bir konuda rekor kırılmasıdır. Ancak, bu başka rekorları yayınlamayacağımız anlamına gelmez.

Şunu vurgulamak isteriz ki, bireysel ya da ilginç özellikler, mutlaka bir rekor anlamına gelmez. Bizim anlayışımıza göre rekor, ölçülebilir ve kıyaslanabilir olmalıdır. Çok özel rekorlar, Guinness Rekorlar Kitabı gibi evrensel boyuttaki bir referans kitabına giremez.

Bu kitabın yayımcıları, genelde rekor kırmalarını sağlamak için kimseye destek olmamakta ise de, bu hakkını saklı tutar. Tescilli olan Guinness adı, reklam amacıyla yarışmalarda kullanılamaz. Guinness adına bir rekor denemesine girişildiği takdirde, yayınevinin mutlaka yazılı izni gerekir.

Kitaba girmek isteyenler, kırdıkları rekorlarla ilgili yerel gazete kupürlerini, varsa radyo ve TV bantlarını, rekorun kırılışına tanık olan tarafsız kişilerin imzalı raporlarını, rekorun kırıldığı alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların onaylı yazılarını göndermek zorundadırlar. Rekoru belgeleyen fotoğraflar da (tercihan renkli) gönderilmelidir. Bir maraton şeklinde yapılan yarışmalarda, her saat başı beş dakika dinlenme verilebilir. Hiç durmamak kaydıyla başlayan yarışmalarda ise, dinlenme dışındaki zaruri gereksinimler için çok kısa aralar olabilir. Bütün rekor denemelerinin sorumluluğu denemeyi yapan kişiye aittir. Deneme sırasında ya da sonunda, denemeyi yapan kişinin ya da üçüncü bir şahsın başına gelebilecek kötü olaylardan, bu kitabın yayımcıları hiçbir şekilde sorumlu tutulamazlar.

Yayımcılar, en alçak mesafeden paraşütle atlamak gibi çok tehlikeli rekorları, özendirici olmamak amacıyla kitaba almazlar.

Herhangi bir deneme, dünya çapında bir kuruluşun, ya da bir devletin denetiminde yapılmışsa, sonuç belgesinde o kuruluş ya da devletin onayı da gereklidir. Deneme sırasında doldurulması gereken **"doğruluk belgeleri"**, ücreti önceden gönderilerek yayınevinden istenebilir.

Norris McWhirter
Ekim 1984

Ross ve Noris McWhirter (sağda)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bölüm 1

İNSANIN DÜNYASI

Shigechiyo İzumi, 119 yaşında. Ölümü aklına bile getirmiyor.

BOYUTLAR

En uzun boylu devler

Dünyanın en uzun boylu insanları olarak gösterilen kişilerle ilgili rakamlar, abartma ya da ticari amaçlarla sık sık saptırılmıştır. Bu konuda dikkate alınabilecek sağlıklı veriler, tarafsız tıbbi gözlemler altında yapılanlardır. Bunlarda bile, kimi zaman abartılmış rakamlarla karşılaşmak olasıdır. Sirklerde ve ticari amaçlı gösterilerde halkın karşısına çıkarılan devler, genellikle gerçek boylarından yarım metreyi bulan farklarla tanıtılırlar ve ellerinden hiçbir şekilde boylarının ölçülmesine izin vermeyeceklerine dair imza alınır. Boyu aşırı ölçüde abartılan kişilerin başında, İranlı **Siah Han İbni Kaşmir Han** gelmektedir. 1935 yılında Viyana'da toplanan Fizikçiler Kongresi'nde, Prof. **D. H. Fuchs**, Siah Han İbni Kaşmir Han'ın bir fotoğrafını göstererek, bu kişinin 3 metre 20 santim boyunda olduğunu söyledi. Bir süre sonra, Tahran'da bir hastaneye kaldırılan Siah Han'ın boyu ölçüldüğünde, aslında 2 metre 20 santim olduğu anlaşıldı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BOYU 2 METRE 44 SANTİMİ AŞAN 10 İNSAN

John F. Carrol (1932-1969, ABD)	2 m. 63.5 cm.
John William Rogan (1871-1905, ABD'li zenci)	2 m. 59.1 cm.
Don Koehler (1925-1981, ABD)	2 m. 48.9 cm.
Bernard Coyne (1897-1921, ABD)	2 m. 48.9 cm.
Vaino Myllyrinne (1909-1963, Finlandiya)	2 m. 47 cm.
Patrick Cotter O'Brien (1760-1806, İrlanda)	2 m. 46 cm.
Reutlingenli Constantin (1872-1902, Almanya)	2 m. 45.8 cm.
Gabriel Estevao Monjane (1944-1984 Mozambik)	2 m. 45.7 cm.
Süleyman Ali Neşnaş (1943-1984, Libya)	2 m. 45 cm.

Dünyanın en uzun boylu insanı

Hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde, dünyanın en uzun boylu kişisi olarak kabul edilen insan, 22 Şubat 1918'de ABD'nin Alton kentinde doğan **Robert Pershing Waldow**'dur. Doğduğunda 3 kilo 790 gram olan Waldow, 27 Haziran 1940 günü, Washington Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde, Prof. Dr. **C.M. Charles** ve Dr. **Cyril MacBride** tarafından ölçüldüğünde, boyu tam 2 metre 72 santim geldi. 15 Temmuz 1940'ta, hücre iltihaplanması sonucu öldüğünde, kendisine 3 metre 28 santim boyunda, 81 santim eninde, 30 santim derinliğinde özel bir tabut yapıldı. Ölümünde 199 kilo olan Waldow'un ayak tabanı 47 santim, bir kulacı ise, 2 metre 28 santimdi.

En uzun boylu ikizler

Dünyanın gelmiş geçmiş en uzun boylu ikizleri, 1761-1780 yılları arasında Kuzey İrlanda'da yaşayan **Knipe** kardeşlerdir. Her birinin boyları 2 metre 18.4 santimdi.

Yaşayan en uzun boylu ikizler

Dünyanın yaşayan en uzun boylu ikizleri, ABD'li **Dan** ve **Doug Bush** kardeşlerdir. 12 Ağustos 1961'de Flagstaff kentinde doğan kardeşlerden her biri 2 metre 11 santim uzunluğundadır.

En uzun boylu kadın

Dünyanın gelmiş geçmiş en uzun boylu kadını, 1964-1982 yılları arasında yaşayan Çinli **San Chung Lin**'dir. 26 Haziran 1964 tarihinde, Çin'in orta kesimlerinden Hunan eyaletinde, Yujiang köyünde doğan San Chung Lin, 4 yaşına geldiğinde 1 metre 56 santim, 13 yaşında ise 2 metre 17 santimdi.

Yaşayan en uzun boylu kadın

Dünyanın yaşayan en uzun boylu kadını, 18 Haziran 1955'te Chicago'da doğan **Sandy Allen**'dır. 2 metre 31.7 santim boyundadır.

En uzun çift

Bay **Martin van Buren Bates** (1845-1919) ile Bayan **Anna Hanen Swan** (1846-1888), dünyanın bilinen en uzun boylu çiftidir. Boyu 2 metre 27 santim olan Kanadalı Bayan Swan, 2 metre 20 santim uzunluğundaki Amerikalı Bay Bates ile 17 Haziran 1871'de Londra'da evlendi.

En kısa boylu insan

Dünyanın gelmiş geçmiş en kısa boylu insanı, Hollandalı Bayan **Pauline Musters** (Prenses Pauline) idi. 26 Şubat 1876'da, Ossendrecht'te doğduğunda boyu yalnızca 30 santimdi. 9 yaşına geldiğinde 55 santime ulaştı. Ağırlığı ise, 1.5 kiloydu. 1 Mart 1895'te New York'ta menenjitten öldüğü zaman, boyu kayıtlara yanlışlıkla 48 santim geçmişse de, ölmeden bir süre önce yapılan ölçümde 59 santim olduğu anlaşılmıştı. Prenses Pauline'nin dışında dünyanın en kısa boylu insanı olmaya aday başkaları çıkmışsa da yapılan tarafsız ölçümlerde, boylarının ileri sürülenden çok daha uzun olduğu anlaşıldı.

En kısa boylu erkek

Bütün zamanların en kısa boylu erkeği olarak kayıtlara geçen kişi, 14 Ocak 1791 günü, ABD'nin Bridgewater kentinde doğan **Calvin Philips**'tir. 907 gram doğan Philips'in boyu beş yaşından sonra uzamadı. 19 yaşına geldiğinde boyu yalnızca 67 santimdi ve elbiseleri ile birlikte 5 kilo 400 gram geliyordu. 2 yıl sonra, 1812 Nisan'ında öldü.

Yaşayan en kısa boylu cüce

Dünyanın yaşayan en kısa boylu insanı, 1943 yılında doğan Portekizli **Antonio Ferreira**'dır. Boyu 75 santim olan Ferreira, hayatını bateri çalarak kazanmaktadır.

En kısa boylu ikizler

Dünyanın gelmiş geçmiş en kısa boylu ikizleri, Macar asıllı Amerikalı **Matjus** ve **Bela Matina**'dır (1903-1935). Her ikisinin de boyları 76 santımdi.

En kısa boylu yaşayan ikizler

ABD'nin Palm Beach kentinden 1952 doğumlu **John** ve **Greg Rice**, 86.3 santimlik boylarıyla dünyanın yaşayan en kısa ikizleridir.

Üstte : Dünyanın en büyük eli ve o ele göre yapılan dünyanın en büyük yüzüğü. İkisi de Robert Wadlow'a ait.

Yanda : Robert Wadlow ve Pauline Musters, bir arada. Wadlow'un boyu 2 metre 72 santim. Bayan Musters ise yalnızca 59 santim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

En yaşlı cüceler

Kayıtlara göre, dünyada yüz yaşını aşmış iki cüce vardır. Bunlardan 101 santimlik ABD'li Bayan **Susanna Bokoyni** (Macar asıllı Prenses Susanna), 6 Nisan 1983 günü, 104. yaş gününü kutladı.5 Ağustos 1784 tarihinde, 103 yaşında ölen İngiliz Bayan **Anne Clowes**'in boyu ise, 1 metre 14 santimdi.

Dünyanın en yaşlı cücesi Bayan Susanna Bokoyni, 6 Nisan 1984 günü 105. doğum gününü kutladı.

Hem cüce, hem dev olan tek kişi

1899 yılında, Avusturya'nın Graz kentinde doğan **Adam Rainer**, 21 yaşına geldiğinde yalnızca 1 metre 18 santim boyundaydı. Fakat, o tarihten sonra boyu birden uzamaya başladı. 1931 yılında, 2 metre 18 santimi buldu. O kadar zayıflamıştı ki, hayatının geri kalan kısmını yatakta geçirmek zorunda kaldı. 4 Mart 1950'de, 51 yaşında öldüğünde boyu 2 metre 34 santimdi.

En uzun boylu kabile

Dünyanın en uzun boylu kabilesi, Orta Afrika'da Burundi yöresinde çobanlıkla geçinen **Tutsi** (ya da Watussi) kabilesidir. Kabilenin boy ortalaması, 1 metre 83 santimdir. Patagonya'da yaşayan **Tehuelches** kabilesinin erkekleri de ortalama 1 metre 78 santimdir. Yugoslavya'da yaşayan **Montenegrolar**'da da, yetişkin erkeklerin boy ortalaması 1 metre 78 santim dolayındadır.

En kısa boylu kabile

Dünyanın en kısa boylu pigmeleri, Afrika'da, Ituri Nehri civarında yaşayan **Mbuti**'lerdir. Erkeklerin ortalama boyu 1 metre 37 santim, kadınların ise, 1 metre 35 santimdir. Bazı gruplarda bu ortalama, erkeklerde 1 metre 32 santime, kadınlarda ise, 1 metre 24 santime kadar düşer.

En şişman insan

Dünya tıp tarihine en şişman insan olarak geçen **Jon Brower Minnoch**, 29 Eylül 1941'de Washington'da doğdu. 1978 yılında, rahatsızlandığı zaman bir ilk yardım ekibi tarafından güçlükle Seattle'daki Üniversite Hastanesi'ne kaldırıldığında, Dr. **Robert Schwartz** tarafından 635 kilo olarak tartıldı. Yatağında bir yandan bir yana çevirebilmek için 13 kişinin yardımı gerekiyordu. 2 yıllık bir tedaviden sonra 216 kiloya düşürüldü. 1981 yılı Ekim ayında, yedi gün içinde 91 kilo alınca yeniden hastaneye kaldırıldı. 10 Eylül 1983'te ölen bu eski taksi şoförünün boyu 1 metre 85 santimdi ve 1963'te 180 kilo, 1966 yılında ise 315 kilo geliyordu.

En şişman kadın

Dünyanın en şişman kadını olarak kayıtlara geçen kişi, 9 Ekim 1972 günü Milwaukee Hastanesi'nde ölen Bayan **Percy Pearl Washington**'dur. Hastaneye geldiği zaman 399.1 kilo, öldüğü zaman ise 362 kilo 800 gramdı. 9 Aralık 1965 günü ölen sanat dünyasının ünlü yıldızı **Flora Mae Jackson** (Bebek Flo) ise doğduğunda 4.5 kilo, 11 yaşında 121 kilo, 25 yaşında 282 kilo, ölümüne doğru da 381 kiloydu.

Robert Earl Hughes, İngiltere'nin en şişman insanlarından biri. Ağırlığı, yarım ton civarında.

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ ANADOLU BANKASI İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

380 KİLOYU AŞAN 9 KİŞİ

Michael Walker (1934, ABD)	1.538 kilo
Robert Earl Hughes (1926-1958, ABD)	485 kilo
Mills Darden (1798-1857, ABD)	463 kilo
John Hanson Craig (1856-1894, ABD)	411 kilo
Arthur Knorr (1914-1960, ABD)	408 kilo
Albert Pernitsch (1956, Avusturya)	398 kilo
Toubi (1946, Kamerun)	389 kilo
T.J. Albert (1957, ABD)	388 kilo
T.A. Valenzuela (1895-1937, Mexico)	386 kilo

En şişman ikizler

Dünyanın en şişman ikizleri 7 Aralık 1946 tarihinde Amerika'da doğan **Bill Leon** ve **Benny Loyd McCrary** kardeşlerdir. 1978 yılı Kasım ayında yapılan bir tartıda, Billy 337 kilo, Benny de 328 kilo geldi. İkisi de profesyonel güreşçi olan McCrary kardeşler, kurallar gereği 349 kiloyu aşmamaya çalıştılar. Billy McCrary, 13 Temmuz 1979'da Niyagara çağlayanlarında bir minimotosikletin çarpması sonucu öldü.

En hafif yetişkin insan

Dünyanın kayıtlara geçen en hafif insanı, Mexicolu Bayan **Lucia Zarate**'dir (2 Ocak 1863-Ekim 1889). 17 yaşına geldiğinde yalnızca 2 kilo 125 gramdı. Bayan **Zarate,** sonradan biraz "kilo aldı" ve 20. yaş gününde 5 kilo 900 grama ulaştı. Boyu ise 67 santimdi.

En hafif normal boylu insan

Dünyanın en zayıf normal boylu insanları, Simmonds Hastalığı denilen hastalığın kurbanlarıdır. Bu hastalığın sonucu olarak, normal vücut ağırlığının yüzde 65'i çok kısa bir zamanda kaybedilir. Bu tür hastalara örnek olarak 1890 yılında ölen Bayan **Emma Shaller** gösterilebilir. 1.57 metre boyundaki Bayan Shaller, yalnızca 20 kiloydu. ABD'li **Eddie Masher** (1892-1962), 1.70 metrelik boyuna karşılık 22 kilo geldiğinden "**Züppe İskelet**" adıyla anılırdı. 1977 Haziran'ında, Güney Yorkshire'da 83 yaşında ölen bir kadın da yalnızca 15 kilo geliyordu.

En çok kilo kaybeden insan

Dünya kilo verme rekoru, "**Mutlu Humprey**" olarak da bilinen, 1926 doğumlu Amerikalı güreşçi **William J. Cobb**'a aittir. Cobb, 3 yılda 364 kilodan 105 kiloya düşerek, tam 259 kilo verdi. Belinin çevresi 257 santimden 112 santime indi.

En çok kilo kaybeden kadın

ABD'li bir sirk yıldızı olan 1901 doğumlu Bayan **Celesta Geyer,** 1950-51 yılları arasında, 14 ayda 182 kilo vererek, 251 kilodan 69 kiloya düştü.

En hızlı kilo alan insan

Dünyanın en hızlı kilo alan insanı, aşırı şişmanlığı nedeniyle tedavi edildiği Seattle'daki Üniversite Hastanesi'nden taburcu olduktan sonra, 1981 Ekim'inde 7 gün içinde 91 kilo alarak yeniden hastaneye dönen **Jon Brower Minnoch**'tur.

En hızlı kilo alan kadın

Dünyanın en hızlı kilo alan kadını, Amerikalı Bayan **Doris James**'tir. Bayan James, 1965 Ağustos'unda ölmeden önce, 12 ayda 147 kilo aldı.

Kiloları en farklı çift

Dünyada, kiloları en farklı çift, Amerikalı **Mills** ve **Mary Darden** çiftidir. Bay Darden, tam 463 kilo gelirken, eşi Bayan Mary Darden ise, yalnızca 44.5 kiloydu. Aradaki bu büyük kilo farkına rağmen, Bayan Darden, eşine tam beş çocuk verdi.

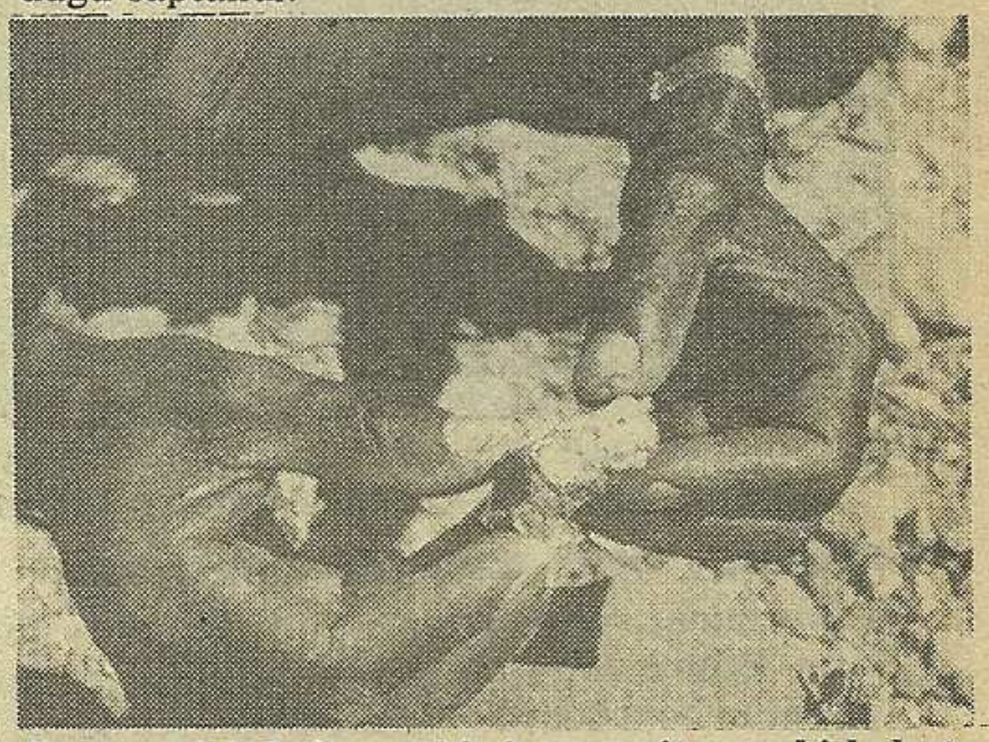
KÖKENLER

En eski memeli hayvan

İlk primatlar (memeli hayvanların en yüksek sınıfı), günümüzden 69 milyon yıl önce Paleosen çağında ortaya çıktı. Antropoideaların en eskileri 34 milyon yıl önce Oligosen çağında Afrika'da ve Güney Amerika'da görülmüştür. O dönemde, Platyrrhini ve Catarrhiniler ise eski ve yeni dünyada çoktan vardı.

En eski hominid

Hominidlerin karakteristik özellikleri (büyük beyin gibi) Oligosen çağının çok sonrasında ortaya çıktı. Hominidal olduğu kuşku götürmeyen en eski kalıntı, bir Australoitesen çene kemiğidir. 5 santim uzunluğundaki bu kemik, 1984 Şubat'ında, Kenya'da, Baringo Gölü kenarında Kiptalam Chepboi tarafından bulundu. Çevresinden çıkan fosillerden 4 milyon yıl öncesine ait olduğu sanıldı. Ancak K-Ar tarihlemesi yapıldığında 5 milyon yıl öncesine ait olduğu saptandı.

Bugüne dek bulunan bir insana ait en eski kalıntı, günümüzden 5 milyon yıl ya da 200 bin nesil öncesine ait bir çene kemiği parçasıdır.

En eski insan türü

En eski insan türü, Dr. **Louis Leakey** tarafından 1964'te "**Becerikli İnsan**" olarak tanımlanan Homo Habilis'tir. Bu türe ait en eski bulgu, 1972 yılında, **Bernard Ngeneo** tarafından Kuzey Kenya'da, Turkana Gölü çevresinde bulunan kafatasıdır. 1.9 milyon yıl öncesine ait olduğu hesaplanan bu kafatası, Bayan **Meave Leakey** tarafından yeniden yapıldı.

En eski taş aletler

2 ve 2.4 milyon yıllık en eski taş aletler, Etiyopya'da, Omo Vadisi ve Hadar'da yapılan kazılarda bulundu.

En eski yapı

İnsan eliyle yapılan en eski yapı, **Olduvai Gorge** kazılarında Dr. **Mary Leakey** tarafından 1960 yılında bulundu. 1.8 milyon yıl öncesine ait bu yapı, bir rüzgâr-kıran idi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

En eski Homo Erectus

Homo sapienlerin ataları olan Homo Erectus'un (doğrulmuş insan) en eski kalıntısı, **Bernard Ngeneo** tarafından Kuzey Kenya'da, Koobi Fora yöresinde bulunan 1.5 milyon yıl öncesine ait bir kafatasıdır.

En eski Homo sapiens

Homo sapienlere ait tipik özellikleri taşıyan pek çok kafatası bulundu. Bunlarda Homo Erectus'un bazı niteliklerine de rastlandı. Afrika ve Avrupa'daki kazılardan çıkarılan bu kalıntılar 100-140 bin yıl öncesine aittir.

UZUN ÖMÜRLÜLÜK

Tarih boyunca, ömürlerinin ikinci, hatta üçüncü yüzyılını yaşayan insanlarla ilgili çeşitli söylentiler çıkmıştır. Ancak, resmi kayıtlara göre bugün yaşayan en yaşlı insan ancak 119. yaşını kutlayabilmiştir. Konuyla ilgili en büyük safdillik, 5 Mayıs 1933 günü bir haber ajansının, Pekin mahreçli bir "masal"ında, 1680 doğumlu **Li Chung-yun'***un 256 yaşında öldüğünü duyurmasıyla yaşandı. Kuşkusuz, aslı olmayan bu öyküye inanan çok kişi çıktı. 29 Temmuz 1982 günü de, yine Çin'de, 13 Nisan 1948'de doğan* **Lan Buping'***in öldüğü ilan edildi. Fransız Antropologu* **Jean Rauch,** *1969 yılında* **Anai Dollo** *adlı bir Malilinin 122 yaşında öldüğünü duyurdu. Jean Rauch'un tek dayanağı, Anai Dollo'nun kabilesinde, Dollo'nun, her altmış yılda bir yapılan özel ayinlere üç kez katıldığının söylenmesiydi. Sovyetler Birliği ise, 26 Mart 1805'te doğan Azerbaycanlı Şirali Baba Mislimov'un 2 Eylül 1973'te öldüğünü bildirdi. Sovyetler, Şirali Baba'nın 1966 yılında üçüncü karısı Hartun'la birlikte doğum gününü kutladığını açıklamasına karşın, herhangi bir Batılı gazetecinin kendisiyle görüşmesine izin vermemişlerdi.*

En yaşlı insan

Bugün, resmi kayıtlara göre, dünyanın en yaşlı insanı, Japonya'nın Tokunoshima adasında yaşayan **Shigechiyo İzumi**'dir. 29 Haziran 1865 tarihinde doğduğunu söyleyen İzumi, 1871 yılında yapılan Japonya'nın ilk resmi nüfus sayımında, kayıtlara "**altı yaşında bir çocuk**" olarak geçmiştir. Halen 120 yaşında olan Shigechiyo İzumi, günlerini televizyon seyrederek geçiriyor ve uzun ömrünün sırrını da "**kafasını bir şeye takmamak**" ve her şeyi "**Tanrı'ya, güneşe ve Buda'ya bırakmakla**" açıklıyor. Guinness Rekorlar Kitabı'nın editörü tarafından 3 Nisan 1980 günü ziyaret edilen İzumi'nin saçları "**anamelanizm**" sonucu, yeniden siyahlaşmaktadır.

En yaşlı dördüzler

Dünyanın en yaşlı dördüzleri, Münihli **Ottman** kardeşlerdir. **Adolf, Emma, Anne-Marie** ve **Elisabeth Ottman,** 5 Mayıs 1984'te, 72. doğum günlerini kutladılar.

En yaşlı üçüzler

Kayıtlara göre dünyanın en çok yaşayan üçüzleri, 27 Mart 1868'de doğan ABD'li **Faith, Hope** ve **Charity Cauglin** kardeşlerdir. İçlerinde ilk ölen Hope oldu ve 2 Mart 1962'de 94 yaşındayken hayata gözlerini kapadı.

EN UZUN ÖMÜRLÜ 30 İNSAN

ÜLKESİ	YIL	GÜN		ADI SOYADI	DOĞUM TARİHİ	ÖLÜM TARİHİ
Japonya	119			Shigechiyo İzumi	29 Haziran 1865	29 Haziran 1984
ABD	113	273		Fannie Thomas	24 Nisan 1867	22 Ocak 1981
Kanada	113	124		Pierre Joubert	15 Temmuz 1701	16 Kasım 1814
İspanya	112	228		Josefa Salas Mateo	14 Temmuz 1860	27 Şubat 1973
Fransa	112	66		Augustine Teissier	2 Ocak 1869	9 Mart 1981
İngiltere	112	39		Alice Stevenson	10 Temmuz 1861	18 Ağustos 1973
Fas	112			El Hacı Muhammed el-Mekri	1844	16 Eylül 1957
Polonya	112	+		Roswlia Miekzarak	1868	7 Ocak 1981
İrlanda	111	327		Katherine Plunket	22 Kasım 1820	14 Ekim 1932
Avustralya	111	235		Jane Pierey	2 Eylül 1869	3 Mayıs 1981
Güney Afrika	111	151		Johanna Booyson	17 Ocak 1857	16 Haziran 1968
Çekoslovakya	111	+		Marie Bernatkova	22 Ekim 1857	Ekim 1968
Guernsey	110	321		Margaret Ann Neve	18 Mayıs 1792	4 Nisan 1903
Kuzey İrlanda	110	234		Elizabeth Watkins	10 Mart 1863	31 Ekim 1973
Yugoslavya	110	150	+	Demitrius Filipoviç	9 Mart 1818	Ağustos 1928
Hollanda	110	141		Gerado Hurenkamp-Bosgoed	5 Ocak 1870	25 Mayıs 1980
Yunanistan	110	+		Lambrini Tsiatoura	1870	19 Şubat 1981
SSCB	110	+		Khasako Dzugayev	7 Ağustos 1860	Ağustos 1970
İsveç	109	353		Anna Julia Karlsson	11 Nisan 1872	30 Mart 1982
Norveç	109	208		Marie Olsen	1 Mayıs 1850	24 Kasım 1959
Finlandiya	109	182		Andrei Akaki Kuznetsoff	17 Ekim 1873	17 Nisan 1983
Tasmanya	109	179		Mary Ann Crov	2 Şubat 1836	31 Temmuz 1945
İtalya	109	179		Rosalia Spoto	25 Ağustos 1847	20 Şubat 1957
İskoçya	109	14		Rachel Mac Arthur	26 Kasım 1827	10 Aralık 1936
Belçika	108	327		Matilda Vertommen	12 Ağustos 1868	4 Temmuz 1977
Almanya	108	128		Luise Schwartz	27 Eylül 1849	2 Şubat 1958
İzlanda	108	45		Halldora Bjarndottir	14 Ekim 1873	28 Kasım 1981
Portekiz	108	+		Maria Luise Jorge	7 Haziran 1859	Temmuz 1967
Malezya	106	+		Hasan bin Yusuf	14 Ağustos 1865	Ocak 1972
Lüksemburg	105	228		Nicolas Wiscourt	31 Aralık 1872	17 Ağustos 1978

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kayıtlara geçen en yaşlı insan olarak bilinen Japon Shigechiyo İzumi, kendisinden 110 yıl sonra doğan çocuklarla

En uzun ömürlü ikizler

Dünyanın en uzun ömürlü ikizleri, 14 Şubat 1803'te ABD'nin Affington kentinde doğan **Eli** ve **John Phipps** kardeşlerdir. Eli, 108 yıl dokuz gün yaşadıktan sonra 23 Şubat 1911'de öldüğünde, kardeşi John hâlâ sağdı.

En eski mumya

Mumyalama işleminin kökeni, İsa'dan Önce 2600 yılına, Mısır firavunlarının dördüncü hanedanına dayanır. Bulunabilen en eski mumya ise, bir müzisyen olan **Wati**'ye aittir. 1944 yılında, Mısır'da Nefer mezarlığında bulundu.

Dünyanın en yaşlı dördüzleri olan Ottman kardeşler, 5 Mayıs 1984'te 72. doğum günlerini kutladılar.

ÜRETKENLİK

En çok çocuk doğuran kadın

Resmi kayıtlara göre, dünyanın en çok çocuk doğuran kadını, **Feodor Vassilyev** adlı bir Rus çiftçisinin ilk karısı olan Bayan Vassilyev'dir. Bayan Vassilyev, 1725-1765 yılları arasında yaptığı 27 doğumda, tam 69 çocuk dünyaya getirdi. 27 doğumdan 16'sında ikiz, yedisinde üçüz, dördünde ise dördüz doğurdu ve çocukların büyük bölümü yaşadı.

En çok doğum yapan kadın

Aslen Arjantinli olup sonradan Şili'ye yerleşen Bayan **Leontina Albina**, tam 43 kez doğum yaptı, beşinde üçüz çocuk dünyaya getirdi. 1980 yılında 54 çocuk annesi olan Bayan Leontina Albina, hamile olduğu gerekçesiyle hastaneye yattı. Bayan Leontina'nın rekoru, çocuk sayısı yönünden değil, doğum yapma bakımındandır.

En yaşlı anne

Bayan **Ellen Ellis**, 15 Mayıs 1776'da, 72 yaşındayken 13. çocuğunu dünyaya getirdi. Bayan Ellis, o tarihte 46 yıllık evliydi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

En çok çocuk sahibi baba

Fas'ın eski imparatorlarından **Muley İsmail** (1672-1727), dünyanın en çok çocuğa sahip babası olarak tarihe geçti. "**Kan içici**" olarak isim yapan Muley İsmail'in 548'i erkek, 340'ı kız olmak üzere tam 888 çocuğu vardı.

En genç büyük-büyük-büyükanne

Amerikalı Bayan **Ann V. Weirick** (1888-1978), torununun torununun torunu Matthew Stork doğduğunda (9 Eylül 1976) yalnızca 88 yaşındaydı.

En bol büyükanneli ve büyükbabalı

ABD'li **Jesse Jones Werkmeister**, 27 Ekim 1979'da doğduğunda, anneannesi, babaannesi ve iki dedesinden başka, altı büyük-büyükanne, altı büyük-büyükbaba ile iki büyük-büyük-büyükanne ve iki büyük-büyük-büyükbabaya sahipti.

En hafif ikizler

16 Ağustos 1931 günü, Bayan **Florence Stimson**'un İngiltere'nin Peterborough kentinde dünyaya getirdiği ikizlerin toplam ağırlığı 992 gramdı. İkizlerden **Mary** 453, **Margaret** ise 539 gramdı.

Siyamlı ikizler

Siyamlı ikizler olarak bilinen **Chang** ve **Eng Bunker**, (Tayland'da Chan ve Inn olarak bilinirler) 11 Mayıs 1811 günü Çinli bir anne-babadan Meklong'da dünyaya geldiler. Göğüslerinden yapışık olan kardeşler, 1843 Nisan'ında Amerikalı **Sarah** ve **Adelaide Yates** ile evlendiler. Birinin 10, diğerinin 12 çocuğu oldu. 17 Ocak 1874'te 62 yaşlarındayken üç saat arayla öldüler.

İki başlı, dört kollu ve iki bacaklı

Bu biçimde doğan yalnızca üç çift kardeş vardır. Bunlardan **Masha** ve **Dasha**, 4 Ocak 1950'de **Sovyetler Birliği**'nde dünyaya geldiler. Aynı biçimde doğan adları açıklanmayan yapışık kardeşler, 23 Haziran 1977'de Washington'da 10 saat süren bir ameliyatla birbirlerinden ayrıldılar. Son örnek olan Fonda **Michelle** ve **Shannon Elaine Beaver** ise, 9 Şubat 1980'de ABD'nin Forest City kentinde dünyaya geldiler.

En yaşlı yapışık kardeşler

Dünyanın en yaşlı yapışık kardeşleri, ABD'nin Los Angeles kentinde 1949 yılında dünyaya geldiler. **Yvonne** ve **Yvette Jones** adlı, başlarından yapışık kardeşlerin ayrılmaları için yapılan bir ameliyat önerisi reddedildi.

İkizlerin en bol olduğu yer

1981 yılı Eylül ayında, Güney Kore'nin Chungchon kentinde, yalnızca 275 ailede 38 ikiz bulunduğu saptandı ve bu bir rekor oldu.

En hızlı doğan üçüzler

Doğal yöntemlerle en çabuk biçimde dünyaya gelen üçüzler, **Bradley, Christopher** ve **Carmon** kardeşlerdir. 21 Mart 1977'de, ABD'nin Tennessee eyaletinde yapılan doğumda, anneleri Bayan **James E. Duck**'ın, üç kardeşi dünyaya getirmesi, yalnızca iki dakika sürdü.

Onbeşizler

22 Temmuz 1971 tarihinde, Roma'daki bir hastanede, Dr. **Gennaro Montanino**, 35 yaşındaki bir evkadının rahminden 10'u kız olmak üzere tam 15 bebek aldı.

En uzun hamilelik

Histoire de l'Academie dergisi, 1751 yılında, bir kadının 36 ay süren bir hamilelikten sonra doğum yapabildiğini yazdı.

En kısa hamilelik

8 Şubat 1983 günü, ABD'nin San Diego kentinde, **Ernestine Hudgis** adlı bebek, dünyaya geldiğinde bilimsel verilere göre doğumuna daha 18 hafta vardı.

En ağır bebekler

1955 Eylül'ünde İtalya'nın Aversa kentinde doğum yapan **Carmelina Fedele** ile, 24 Mayıs 1982'de Güney Afrika'nın Transkei kenti, Sipetu Hastanesi'nde sezaryenle doğum yapan **Christina Samane**, en ağır bebekleri dünyaya getirdiler. Her ikisi de erkek olan bebeklerin ağırlığı 10 kilo 200 gramdı.

En tombul bebek

Dünyada, kayıtlara göre, en tombul bebek, 1819-1821 yılları arasında yaşayan **James Weir**'dır. İskoçya'nın Cambusnethan mezarlığındaki mezar taşına yazıldığına göre, James Weir, 13 aylıkken boyu 1.01 metre, ağırlığı ise 50 kilo 800 gramdı.

En zayıf bebek

Kayıtlara en zayıf doğan bebek olarak geçen Bayan **Marian Taggart** (5 Haziran 1938-31 Mayıs 1983), normal süresinden altı hafta önce premature olarak doğduğunda, yalnızca 283 gramdı. Boyu da 31 santim olan minik Marian, tam 30 saat süreyle bir dolmakalemin ucundan emdirilen glikoz ve su ile beslendi. Üç hafta sonra ağırlığı 821 gramı bulmuş, ilk doğum gününde de 6 kilo 29 gram olmuştu. Bayan **John Womack**'ın bir trafik kazası sonucu, gününden önce dünyaya getirdiği 227 gramlık bebek ise, yalnızca birkaç saat yaşadı.

Bayan Marian Taggart, 5 Haziran 1938 günü normalinden 6 hafta önce prematüre olarak doğduğunda, yalnızca 283 gramdı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Aynı gün doğan beş kardeş

ABD'nin Clintwood kentinde yaşayan **Ralph** ve **Carolyn Cummins**'in beş çocuğu, **Catherine** (1952), **Carol** (1953), **Charles** (1956), **Claudia** (1961) ve **Cecilia** (1966) aynı günde, 20 Şubat'ta doğdular. Bu durum, 17.797.577.730'da bir şans olarak niteleniyor.

En az doğum günü kutlayan üç kardeş

Norveçli **Henriksen** ailesinin üç çocuğu, doğum günü kutlamak açısından hayli şanssızlar. Üç kardeş de, aynı günde 29 Şubat'ta doğmuşlar. Bu nedenle **Heidi** (1960), **Olav** (1964) ve **Lief-Martin** (1968), doğum günlerini ancak dört yılda bir kutlayabiliyorlar.

Askeri birlikte doğan ilk bebek

Arjantinli **Emilios Marcos Palma**, 7 Ocak 1978 tarihinde, Antarktika'daki Sargento Cabral üssünde doğdu ve böylece, bir askeri birlikte doğan ilk bebek unvanını aldı.

İlk tüp bebek

25 Temmuz 1978 günü, saat 11.47'de, Lancashire'da Oldham General Hospital adlı hastanede, 31 yaşındaki annesi **Lesley Brown**'dan sezaryenle alınan **Louise Brown** (2 kilo 600 gram), dünyanın ilk tüp bebeği oldu.

PSİKOLOJİ VE ANATOMİ

En uzun kemik

İnsan vücudunda 206 kemik vardır. Bunların içinde en uzunu femurdur. Boyu 1.83 santim olan bir insanın femur kemiği normal 50 santim uzunluğundadır. Kayıtlara geçen en uzun femur kemiği, 30 Mart 1902'de Belçika'da ölen dev Alman **Constantine**'e aittir ve uzunluğu 76 santimdir.

En kısa kemik

İnsan vücudunun en kısa kemiği üzengi kemiğidir. Uzunluğu 2.6 milimetre ile 3.4 milimetre arasında, ağırlığı ise, 0.03 gram ile 0.065 gram (gramın yüzde 3'ü ile binde 65'i) arasında değişir.

En büyük kas

İnsan vücudunun ağırlığının yüzde kırkını oluşturan 639 kas içinde en büyüğü, gluteus maximus denilen kalça kasıdır.

En küçük kas

İnsan vücudundaki en küçük kas, orta kulaktaki üzengi kemiğinin hareketini sağlayan stapedius kasıdır. Uzunluğu, 0.127 santimdir.

En ince belli kadın

Dünyanın en ince belli kadınları, Fransa Kraliçesi **Catherine de Medici** (1519-1589) ile Fransız oyuncu **Mayan Polaire**'dir (1881-1939). Her ikisinin de belleri 33 santimdi.

En uzun boyun

Burma'nın Padaung ya da Kareni yerlileri arasında yapılan ölçümlerde 40 santim uzunluğunda boynu olan insanlara rastlandı.

En büyük beyin

Normal bir erişkin insan beyni 1 kilo 424 gramdır. Hiçbir hastalığı olmayan en büyük insan beyni ise ünlü Rus yazar **İvan Sergeyviç Turgenyev**'e aittir. Turgenyev'in beyni tam 2 kilo 12 gramdır.

En küçük beyin

Bugüne kadar kayıtlara geçen en küçük normal insan beyni, 1977 yılında Londra'da Dr. **P. Davis** ve Prof. **E. Wright** tarafından King's College Hastanesi'nde ölçülmüştür. 31 yaşındaki bir kadına ait olan bu beyin, 1 kilo 96 gramdır.

En zeki çocuk

Kişilerin zekâlarını ölçmek için yapılan teste IQ testi denir. IQ testi, zekâ yaşının, normal yaşa bölünüp yüzle çarpılmasıyla hesaplanır. Bugüne kadar yapılan IQ testleri içinde en yüksek dereceyi Amerika'nın St. Louis kentinden **Marilyn Mach vos Savant** elde etti. 10 yaşındaki bu küçük kız, 23 yaşındaki bir erişkinin ulaşabileceği en yüksek tavan olan 230 puanı aldı.

Bilgisayar gibi insan

Hindistanlı Bayan **Shakantula Devi**, 18 Haziran 1980 günü, Londra'da, Imperial College'ın Bilgisayar Bölümü'nde yapılan bir denemede, seyirciler tarafından verilen 13 basamaklı iki sayıyı zihinden çarparak sonucu 28 saniyede doğru olarak buldu. Sayılar şunlardı: 7.686.369.774.870 ve 2.465.099.745.779. Sonuç ise şöyleydi: 18.947.668.177.995.426.462.773.730.

Belleği en güçlü insan

1974 yılı Mayıs ayında, Birmanya'nın başkenti Rangun'da **Bhandanta Vicitsara** adlı kişi, 16 bin sayfalık Budist kutsal kitabını ezbere okudu.

Parmakların hassasiyeti

İnsan parmaklarının hassasiyeti, 0.02 mikronluk bir hareketin sağladığı devinimi ölçebilecek niteliktedir.

Parmağı en çok olan insan

İngiltere'de 16 Eylül 1921 tarihinde hastaneye getirilen bir çocuğun ellerinde 14, ayaklarında 15 parmak bulunduğu görüldü.

En az parmaklı insan

Zimbabwe'de, Zambesi Vadisi'nde yaşayan **Doma** kabilesinin bireylerinde yalnızca iki ayak parmağı vardır. Bu duruma **"İstakoz Pençesi Sendromu"** denir.

En uzun tırnak

Kayıtlara geçen en uzun tırmaklı kişi, Hindistan'ın Poona kentinden **Shridhar Chillal**'dır. 1 Nisan 1984'te tırnakları ölçüldü. Bir elindeki tırnakların toplam uzunluğu 3 metre 43 santimdi. Chillal, tırnaklarını en son 1952 yılında kesmişti.

En uzun saç

Bugüne kadar ölçülebilen en uzun saç, Hindistan'da Tridaduturai Manastırı'nın başrahibi **Swami Pandarasannadhi**'nindir. 1949 yılında yapılan ölçmede Pandarasannadhi'nin saçı 7 metre 93 santim geldi.

En uzun sakal

1927 yılında ABD'nin Kensett kentinde ölen Norveç asıllı **Hans N. Langseth**'in sakalı tam 5 metre 33 santimdi.

En uzun bıyık

Günümüze kadar ölçülebilmiş en uzun bıyık **Masuriya Din**'e aittir. Hindistan'ın Uttar Pradeş eyaletinden Masuriya Din, 1949-1962 yılları arasında bıyığını

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hiç kesmedi. Sonunda bıyıkları bir uçtan bir uca 2 mere 59 santime ulaştı.

En çok dişle doğan çocuk

1970 yılında Danimarka'da doğan bir bebeğin ağzında dördü azı dişi olmak üzere sekiz diş vardı.

En çok yenilenen dişler

Dişleri, hayatı boyunca üç kez yenilenen insanlar sıkça görülmüştür. 1896 yılında Fransa'da dişleri dördüncü kez yenilenen birine rastlandı. 1680 yılında da dişleri beşinci kez değişen biri kayıtlara geçti.

Mesleğine en saygılı dişçi

Dünyanın mesleğine en saygılı dişçisi olarak kayıtlara geçen diş hekimi, İtalyan **Giovanni Battista Orsenigo**'dur. İşine son derece bağlı ve dindar bir insan olan Orsenigo, 1868 ve 1904 yılları arasında çektiği dişleri atmadı ve üç dev kapta biriktirdi. 1903 yılında üç kasada bulunan dişlerin toplamı 2 milyon 744'ü bulmuştu.

Dünyanın en değerli dişi

1816 yılında **Sir Isaac Newton**'a ait bir diş, Londra'da 730 sterline satıldı. 1643-1727 yılları arasında yaşayan Sir Newton'un dişini alan kişi, o dişten bir yüzük yaptırdı ve ölünceye kadar parmağından çıkarmadı.

En iyi gören göz

1972 yılı Ekim ayında, Batı Almanya'daki Stuttgart Üniversitesi'nde yapılan bir deneyde, üniversite öğrencilerinden 1951 doğumlu **Veronica Seider**'ın 1600 metre uzaktaki kişileri tanıyabildiği ortaya çıktı ve bu bir rekor oldu. Bu görüş gücü, normal insan görüş gücünün yirmi katıydı.

En yüksek ve en ince insan sesi

Amerikalı **Ellen Beach Yaw**, 1869-1947 yılları arasında yaşadı ve 19 Ocak 1896 günü, Carnige Hall'da, Alt altissimo'dan Estakato sesi verdi. 1617-1673 yılları arasında yaşayan Bayan **Kasper Foster** ise, saniyede 55 saykıllık "A_1" sesi vermişti.

En uzağa ulaşabilen ses

Normal olarak açıkhavada bir erkek sesinin ulaşabileceği en uzun mesafe, 180 metredir. Bu, sesin anlamının kaybolmayacağı bir uzaklıktır. İspanyolca konuşulan Kanarya Adaları'ndan La Gomera'da, silbo denen ıslık dili, anlaşılabilir şekilde, vadiler arasında, normal koşullar altında 8 kilometreden duyulabilmektedir. Bu konuda, çok özel bir akustik koşulu içinde kırılmış bir rekor vardır. Gece, hareketsiz su üzerinde insan sesi, 17 kilometre uzağa erişebilmektedir.

Kadınlararası çığlık rekoru

Gırtlak yapılarının özelliği nedeniyle, kadınların çığlıkları, erkek haykırışlarından çok yüksek desibel metreye ulaşabilir. 12 Eylül 1982'de yapılan Kadınlararası Çığlık Yarışması'nda Bayan **Anthony Fieldhouse**, 111.9 dBA ile dünya rekoru kırdı.

En hızlı konuşan insan

Dakikada 300 sözcükten daha çoğunu söyleyebilecek pek az insan vardır. Bu konudaki rekor, BBC'nin at yarışları spikeri **Raymond Glendenning**'e aittir. **Glendenning**, bir yarışı naklederken, 30 saniye içinde tam 176 sözcüğü anlaşılabilir şekilde söyledi. ABD'nin eski başkanlarından **John Fitzgerald Kennedy** de 1961 yılı Aralık ayında yaptığı bir konuşmada, dakikada 327 sözcük kullandı.

Kanı en değerli insan

ABD'nin Detroit kentinden **Joe Thomas**, vücudunun ürettiği bol miktarda "**Anti-Levis B**" antikoru sayesinde, kanı en değerli insan olarak kayıtlara geçti. Çok ender bulunan bu antikor nedeniyle, bir ilaç firması, **Joe Thomas**'tan zaman zaman litresi 1500 dolardan kan almaktadır.

Dünyanın en çok kan veren insanı

1966 yılından 1 Ocak 1983 gününe kadar, New York'taki Roswell Park Memorial Institute'a tam 750 litre kan veren **Allen Doster** adlı güzellik uzmanı, bu dalda ulaşılması güç bir rekor kırdı.

En büyük damar

İnsan vücudundaki en büyük damar, kanın çok büyük bir bölümünü vücuttan kalbin alt bölümüne taşıyan "**inferior vena cava**"dır.

Damarlarda en çok alkol

1982 yılı Aralık ayında Los Angeles'ta, California Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapılan bir ölçümde, adının açıklanmasını istemeyen 24 yaşındaki bir bayan hastanın damarlarındaki alkol miktarı, her 100 mililitrede 1510 miligram saptandı. Bu, insanın trafikten engellenmesini gerektiren miktarın tam 19 katıydı.

En yüksek vücut ısısı

10 Temmuz 1980 günü, Zenci bir Amerikalı olan 52 yaşındaki **Willie Jones**, Atlanta'da Grady Memorial Hastanesi'ne getirildiğinde vücut ısısı 46.5 derece idi.

En düşük vücut ısısı

Dünyanın en düşük vücut ısısı 16 derece olarak iki hastada ölçüldü. 1 Şubat 1951'de Chicago'nun kenar semtlerinden birinde bulunan **Dorothy Mae Stevens** ile 21 Ocak 1956'da sobası yanmayan bir evde doktor tarafından muayene edilen 25 aylık **Vickie Mary Davies** adlı bebeğin ısıları doktorları hayrete düşürecek kadar düşüktü.

En yaygın hastalık

Dünyada en çok görülen hastalık, "**gingivitus**" denilen diş etleri bozukluğudur.

En az görülen hastalık

Tıp literatürüne, ender görülen hastalıkların sık sık bir yenisi eklenmektedir. Bunların içinde bugüne dek benzeri görülmeyen tek hastalık, Norveçli bir doktor tarafından saptanan böbrek prodoktomasıdır. Bu hastalık, böbrek kümesi üzerindeki epitel hücrelerinin oluşturduğu nedeni anlaşılamayan bir tümördü.

En bulaşıcı hastalık

Literatüre geçen en bulaşıcı hastalık, iltihaplı vebadır. Bu hastalık, yüzde 99.99 olasılıkla ölümle sonuçlanır. İltihaplı vebadan sonra en bulaşıcı hastalık ise "**AIDS**"dir.

En öldürücü hastalık

Hidrofob (su korkusu) belirtisi gösteren kuduz hastalığı, dünyanın ölüm oranı en yüksek hastalığıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu hastalıktan kurtulabilen tek kişi, 1968 Kasım'ında, Dr. **Max Karpin** tarafından tedavi edilen 24 yaşındaki Brezilyalı Bayan **Candida de Sousa Barbosa**'dır.

En çok ölüm sebebi olan hastalık

Özellikle sanayileşmiş ülkelerde, ölüme en çok yol açan ve arter damarlarının kalınlaşması olarak nitelendirilen hastalık "**arteriosclerosis**"tir.

En uzun süreyle "ölü kalanlar"

19 Ocak 1977'de, ABD'deki bir hastanede yatmakta olan Bayan **Jean Jawbone**'un kalbi tam 3 saat 32 dakika durduktan sonra 26 kişilik bir ekibin olağanüstü gayretleriyle yeniden çalıştı. 1974 yılı Şubat ayında, Norveç'te Nitselv Nehri'ne düşerek, 2.5 metre derinlikte 40 dakika kaldıktan sonra bulunan 5 yaşındaki **Vegard Slettmoen** de yeniden hayata döndürüldü.

En hızlı ve yavaş nabız artışı

Erişkin bir insanda, normal nabız atışı, dakikada 70-72'dir. Bu konuda ölçümlenen en büyük rakam, dakikada 200, en küçük rakam ise dakikada 12'dir.

En uzun koma

Dünyada en uzun süre komada kalan kişi, ABD'li Bayan **Elaine Esposito**'dur. 6 Ağustos 1941'de, 6 yaşındayken komaya giren **Elaine Esposito,** 37 yıl 111 gün komada aldıktan sonra 25 Kasım 1978 günü öldü.

En uzun rüya

Göz hareketleriyle rüya uzunluğunu ölçen REM metoduyla 15 Şubat 1967'de İllinois Üniversitesi Psikoloji Kürsüsü'nde yapılan bir ölçümde **Bill Carskadon**'un 2 saat 23 dakika düş gördüğü saptandı ve bu bir rekor oldu.

En büyük mesane taşı

Tıp kayıtlarına geçen en büyük mesane taşı, 29 Aralık 1952'de, ABD'de, Dr. **Humprey Arthur** tarafından, 80 yaşındaki bir kadından çıkarıldı. Bu taşın ağırlığı 6 kilo 29 gramdı.

En uzun süreyle suni solunum

ABD'nin La Crescenta kentinde, 17 Kasım 1912'de doğan Bayan **Laurel Nisbet,** 25 Haziran 1948 gününe kadar, suni solunum aygıtına bağlı olarak yaşadı.

Sinirlerin tepki hızı

1966 yılında yapılan deneyler sonucunda, insan vücudundaki sinir sistemi tarafından taşınan "**en hızlı mesajın,** saatte 288 kilometrelik bir hız yaptığı anlaşıldı. İleri yaşlarda bu hızda yüzde 15'lik bir kayıp görülmekte.

En hızlı reaksiyon

Bir insan için en hızlı reaksiyon süresini 1980 Olimpiyatları'nda 200 metre yarı finallerinde, Doğu Alman bayan atlet **Rommy Müller** gösterdi. **Müller,** sprintini, yani çıkışını saniyenin binde 120'si gibi kısa bir zamanda tamamladı.

En çok hıçkıran insan

1894 yılında ABD'nin Anthon kentinde doğan **Charles Osborne,** 1922 yılında tutulduğu hıçkırıktan bir daha kurtulamadı ve o günden bu yana yaklaşık 430 milyon kez hıçkırdı. Zamanla hıçkırığı ile birlikte yaşamaya alışan Bay **Osborne,** iki kez evlendi, sekiz çocuk babası oldu. Tek şikâyeti, takma dişlerinin bir türlü yerinde durmaması.

En uzun süren hapşırık

Dünyanın en uzun süre hapşıran insanı, **Dona Griffiths**'tir. 13 Ocak 1981'de hapşırmaya başlayan Bayan **Griffiths,** tam 978 gün hapşırdıktan sonra, 16 Eylül 1983'te hapşırıksız ilk gününü yaşadı.

En sesli horlayan insan

Dünyanın en sesli horlayan insanı olan **Melvyn Switzer,** 28 Haziran 1984 günü sabaha karşı, kendinden habersiz yapılan bir ölçümde, 87.5 desibellik bir horlama ile dünya rekoru kırdı. Bay **Switzer**'ın eşi ise sağırdı.

En uzun süre esneyen insan

1888 yılında, 15 yaşında bir kız, tam 5 hafta, hiç durmadan esnedi.

Uykusuzluğa en uzun süre dayanmak

Bayan **Maureen Weston,** bir yarışmada, 1977 yılında 14 Nisan-2 Mayıs tarihleri arasında, 449 saat, yani 18 gün 17 saat hiç uyumayarak dünya rekoru kırdı.

Kımıldamadan en uzun süre durmak

Texaslı **William A. Fuqua,** 13 Mayıs 1984 tarihinde, California'da, 4 bin kişi önünde yapılan bir yarışmada, 10 saat 58 dakika hiç kımıldamadan durarak dünya rekoru kırdı. Bir yarışma dışında gönülsüz olarak en uzun süre kıpırdamadan duran insan ise, Amerikan Hava Kuvvetleri'nden Başçavuş **Samuel B. Moody**'dir. **Moody,** 1945 yılında, Japonya'daki Narumi esir kampında, silah zoruyla 53 saat kıpırdamadan durdu.

Isıya en dayanıklı insanlar

1960 yılında ABD Hava Kuvvetleri'nde yapılan bir denemede, bazı askerler çıplak olarak 204.4 dereceye, giysili olarak da 260 dereceye dayanabildiler. Biftek, 163 derecede pişer. Normal bir sauna sıcaklığı ise 140 derecedir.

Kızgın korda yürüme rekoru

14 Ağustos 1976 günü, ABD'li **Vernon E. Craig,** İngiltere'de yapılan Yoga Festivali'nde, 812 derece hararetindeki kızgın kömürler üzerinde yürüdü.

Ne bulursa yutan insan

Kanada'nın Ontario Hastanesi'nde 1927 yılında **Chalk** ve **Foucar** adlı iki doktor, yarı deli olan Bayan **H**'nin karnından 947'si eğri çivi olmak üzere 2 bin 533 cisim çıkardılar.

En çok ateş yiyen insan

Reg Morris, 5 Kasım 1983'te yaptığı bir denemede, ağzından tam 8 metre 23 santim uzunluğunda ateş

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

püskürttü. **Morris,** 1 ay sonra yaptığı bir başka denemede de ağzına 2 saat içinde tam 8 bin 393 meşale soktu.

Reg Morris, 5 Aralık 1983 günü 2 saat içinde 8 bin 393 meşaleyi ağzına sokarak bu alandaki rekoru kırdı.

En çok kılıç yutan insan

ABD'li **Edward Benjamin,** her biri 58.4 santim uzunluğunda 13 kılıç yuttu. En sonuncusunu yutarken kendini yaraladı. (Dikkat: Guinness Rekorlar Kitabı, yeni yapılacak bu tür deneme ve rekorlarla kesinlikle ilgilenmemektedir.)

Yemek yemeden en uzun süre duran

İskoçya'nın Dundee kentinde, Maryfield Hastanesi'nde **Angus Barbieri** adlı kişi, 1965 Haziran'ından 1966 Temmuz'una kadar tam 382 gün hiçbir şey yemeden, yalnızca çay, kahve, su, soda ve vitaminle beslenerek yaşadı. Hastaneye geldiğinde 214 kilo 100 gram olan Bay **Barbieri,** bu süre sonunda 87 kilo 400 grama düştü. (Guinness Rekorlar Kitabı, doktor kontrolü altında yapılmayan bu tür denemelerle kesinlikle ilgilenmemektedir.)

En uzun açlık grevi

Kayıtlara geçen en uzun açlık grevini, 11 Ağustos 1920-12 Kasım 1920 tarihleri arasında 94 gün süreyle İrlanda'nın Cork Hapishanesi'nde, **John Crowley, Peter Crowley, Thomas Donovan, Michael Burk, Michael O'Reilly, Christopher Upton, John Power, Joseph Kenny** ve **Sean Hennessy** yaptı. Su da içmeden yapılan en uzun açlık grevi ise, 18 yaşındaki Avusturyalı **Andreas Mihavecz** tarafından gerçekleştirildi. **Mihavecz,** 18 gün ağzına hiçbir şey koymadan yaşadıktan sonra, ölümün eşiğine geldiği anda tıbbi müdahaleyle kurtarıldı.

Su altında en uzun süre kalma

15 Mart 1959'da 32 yaşındaki bir elektronik teknisyeni olan ABD'li **Robert Foster,** bir otelin yüzme havuzunda, 13 dakika 42.5 saniye su altında kaldı. **Foster** sudan çıktıktan sonra, 30 dakikalık bir oksijen tedavisiyle kendine gelebildi.

En yüksek elektrik şoku

Bugüne kadar, en yüksek elektrik voltajına dayanan kişi, ABD'li **Brian Latasa**'dır. 9 Kasım 1967 günü, Los Angeles Griffith Park'taki süper yüksek voltaj kulesinden, 230 bin voltluk bir şoka uğradı.

En uzun süre yalnız kalan adam

Duyma, görme ve dokunma gibi duyu organlarından hiçbirini kullanmadan en uzun süre yalnız yaşayan kişi, 1962 yılında Lanchester Moor Hastanesi'nde geçirdiği 92 saatle rekor kırdı.

En çok hap yutan insan

Zimbabweli **C.H.A. Kilner,** 26 Mayıs 1966 günü geçirdiği pankreas kanseri ameliyatından sonra, 9 Haziran 1967 ile 1 Ocak 1983 tarihleri arasında tam 414 bin 134 adet hap yutarak, bu dalda rekor kırdı.

En çok iğne yaptıran insan

Yeni Zelandalı şeker hastası Bayan **Evelyn Ruth Winder,** 1984 Mayıs'ına kadar geçen 52 yıl içinde kendisine 56 bin 380 adet insülin enjekte etti.

En çok döğmesi olan adam

İngiliz **Wilfred Hardy,** vücudunun ulaşılması zor yüzde dörtlük bölümü dışında, dili, yanaklarının iç kısmı ve kaşları da dahil vücudunun tümüne döğme yaptırarak, bu dalda rekor sahibi oldu.

Dünyanın en uzun ameliyatı

Bayan **Gertrude Levandowski,** ameliyat masasına yattığında kalbi çok zayıftı. Doktorların son derece dikkatli çalışmaları gerekiyordu. Bu nedenle, 4 Şubat 1951'de başlayan ameliyat, tam 96 saat sürdü.

En hızlı operatör

Operatör **Dr. M.C. Modi,** bir iş gününde, tam 833 katarakt ameliyatı yaparak, ulaşılması zor bir rekor kırdı.

Ameliyat olan en yaşlı hasta

Bugüne kadar kayıtlara geçen en yaşlı hasta, 7 Kasım 1960'ta Teksas'ta ameliyat olan **James Henry Brett Jr.**'dır. Kendisi ameliyat odasına girdiği gün, 111 yaşını 105 gün geçiyordu.

Ameliyat için bekleme rekoru

İngiliz Bayan **Doreen Scott,** ayağından ameliyat olmak üzere, 10 Mart 1952 günü, hastaneye başvura-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bayan Doreen Scott, hastaneye başvurduğu tarihten 30 yıl sonra sırasının geldiğinin bildirilmesi üzerine ayağından ameliyat oldu. Bu bir bekleme rekoruydu.

rak sıraya girdi. 20 Kasım 1981 günü, hastaneden sırasının geldiği bildirilerek ameliyata alındı.

İlk kalp nakli ameliyatı

Dünyanın ilk kalp nakli ameliyatı, 3 Aralık 1967'de Dr. **Christian Neethling Barnard** tarafından gerçekleştirildi. 25 yaşındaki Bayan **Denise Ann Darval'** dan alınan kalp, Güney Amerika'nın Cape Town kenti, Groote Schuur Hastanesi'nde 5 saat süren bir ameliyat sonucu, 55 yaşındaki **Louis Washanski'**ye takıldı. **Washansky** yeni kalbiyle ancak 18 gün yaşayabildi.

Başkasının kalbiyle en uzun yaşayan

Fransız **Emmanuel Vitra,** 28 Kasım 1968 günü, kendisine takılan 20 yaşındaki bir erkeğin kalbiyle 1983 yılında, yeni yaşamının 16. yılını görkemli bir biçimde kutladı.

İlk yapay kalpli insan

Dr. **Barney Clark,** 1-2 Aralık 1982'de ABD'deki Utah Tıp Merkezi'nde kendisine takılan **"Jarvik-7"** adlı yapay kalple 112 gün yaşadı ve 23 Mart 1983'te öldü. 61 yaşındaki hastaya yapay kalbi Dr. William De. Vries takmıştı.

İlk böbrek nakli

Amerikalı **R. H. Lawler,** 1950 yılında geçirdiği bir ameliyatla, dünyanın ilk böbrek nakledilen insanı oldu.

İlk apandisit ameliyatını yapan

Dünyanın ilk apandisit ameliyatı, 1736 yılında **Claudius Amyand** tarafından gerçekleştirildi. **Claudius Amyand,** Kral 2. George'un baş cerrahıydı.

Anestezi ile yapılan ilk ameliyat

30 Mart 1842'de ABD'nin **Jefferson** kentinde Dr. **Crawford Williamson Long,** hastası **James Venable**'ın boynundaki kisti almak için yaptığı ameliyat sırasında dietil eter kullandı.

En uzun yaşayan kanser hastası

22 Ekim 1876'da California'da doğan Bayan **Winona Mildred Melick,** kanser olduğu anlaşıldıktan sonra, 1918, 1933, 1966 ve 1968 yıllarında tam dört kez ameliyat edildi. 28 Aralık 1981 günü ise, 105. doğum gününden 67 gün sonra, kanserden değil, zatürreeden öldü.

En uzun süre boynundan nefes alan

24 Temmuz 1924'te, solunum yollarından ameliyat edilen bir hasta 19 Haziran 1979'da ölünceye kadar boynunda açılan bir delikten 55 yıla yakın bir süreyle nefes aldı.

En hızlı kesilen uzuv

Napolyon'un baş cerrahı, lokal anestezi yaparak bir yaralının bacağını 13 saniyede kesti. **Dominique Larrey** adlı bu cerrahın kestiği bacakta daha sonra hiçbir iltihaplanmaya rastlanmadı.

En büyük tümör

Bugüne kadar tıp kayıtlarına geçen en büyük tümör, 1905 yılında, ABD'nin Teksas eyaletinde bir kadının yumurtalığından alınan 148 kilo 700 gramlık kisttir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bölüm 2

YAŞAYAN DÜNYA

Yaşayan hayvan türleri içinde boyu 6 metre 9 santime ulaşan tek örnek, Afrika'da yaşayan zürafalardır.

HAYVANLAR ALEMİ

En büyük ve en ağır hayvan

Dünyanın en büyük ve en ağır hayvanı Sibbald balinası da denilen, mavi balinadır (Balaenoptera musculus). Dişi bir balina günde yaklaşık 590 kilo süt verir. 20 Mart 1947 günü, Güney Okyanus'ta yakalanan 187 ton ağırlığındaki bir dişi balinanın dili 4 ton 270 kilo, kalbi ise, 698 kilo 500 gram geldi. Mavi balinaların birbirleriyle konuşurken çıkardıkları ses de 188 desibel gücündedir. Bu balinaları 850 kilometre öteden görmek mümkündür.

En ağır beyin

En ağır hayvan beyni, "**Physeter macrocephalus**" türü Sperm balinalarına aittir. 11 Aralık 1949'da Japonya'da bir balık ürünleri fabrikasında 14 metre 93 santim uzunluğunda, 9 kilo 200 gram ağırlığında bir balina beyni işlenmişti.

En büyük göz

Dev mürekkep balığı "**Architeuthis sp.**"in gözü, hayvanlar âleminin en büyük gözüdür. Bu hayvanın gözünün çapı 38 santimdir. Bir uzunçaların çapı ise 30 santimdir.

En büyük yumurta

Yaşadığı bilinen hayvanlar içinde en iri yumurtayı yumurtlayan, İsa'dan Sonra 900 yıllarına kadar Madagaskar yöresinde yaşayan "**fil kuşu**"dur. (Aepyornis maximus). Bir örneği British Museum'da saklanan 12 kilo 200 gram ağırlığındaki bu yumurtanın uzun ekseni 85.6 santim, çember uzunluğu ise, 72.3 santimdir. İç sıvısının hacmi ise, 185 tavuk yumurtasına eşittir.

Hamileliği en uzun süren hayvan

İsviçre Alpleri'nde 1400 metre yüksekte yaşayan siyah Alp semenderi "Salamandra atra"nın gebelik süresi 38 aydır. Daha alçak kesimlerde gebelik süresi 24-26 aya kadar iner.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

En hızlı büyüyen hayvan

Hayvanlar âleminin en hızlı büyüyen üyesi, mavi balinanın yavrusudur. İlk anda, yumurta içinde, bir miligramın çok küçük bir parçası kadar olan yavru, 22 ay üç hafta sonra (Bunun on ay üç haftası gebelik dönemidir) 26 tonluk bir ağırlığa ulaşır.

En yavaş büyüyen hayvan

Kuzey Denizi'nde yaşayan ve bir deniz dibi hayvanı olan "**Tindaria callistiformis**" türü deniz tarağı, 8 milimetrelik bir uzunluğa ancak 100 yıl içinde ulaşır.

En yükseğe çıkan hayvan

Yer yüzünden en yükseğe çıkabilen hayvan, ay çevresinde bir uçuş yapan "**Zond 5**" adlı uzay gemisinde bulunan kaplumbağadır.

Cinsiyetleri en farklı hayvan

"**Boneilla viridis**" türü sualtı solucanlarının erkekleri dişilerinden 100 milyon defa daha hafiftir. Dişi solucanın boyu 1 metreyi bulurken, erkek solucanın boyu 1 milimetredir.

Boyuna göre en güçlü hayvan

Doğada, boyuna göre en güçlü hayvan "**Athous haemorrhoidalis**" türü bokböceğidir. Bu hayvan, düşmanlarından kaçarken havayı yarmak için ortalama 400 gram gücünde bir kuvvete sahiptir.

Vücut ısısı en yüksek olan memeli

Vücut ısısı en yüksek olan hayvan, evcil keçidir. Bu hayvanın vücut ısısı, 39.9 derecedir.

Vücut ısısı en düşük olan memeli

Vücut ısısı en düşük olan memeli, Avustralya ve Yeni Gine dolaylarında görülen karıncayiyendir. Bu hayvanın vücut ısısı -24.4 derecedir.

En obur hayvan

Hayvanlar âleminin en obur üyesi, "**Antheraea polyphemus**" türü larvadır. Kuzey Amerika'da sık rastlanan bu larva, yaşamının ilk 48 saati içinde, kendi ağırlığının 86 bin misli besin tüketir.

Derisi en değerli hayvan

Derisi en değerli hayvan, Kamçatka kunduzu da denilen su samurudur (Enthydra lutris). 1912 yılında avlanması yasaklanmadan önce bu hayvanın derisi 2 bin 700 dolardan müşteri buluyordu. 55 yıl süren bir av yasağından sonra, 31 Ocak 1968'deki ilk açık artırmada, ABD'de Neiman-Marcus mağazaları tarafından Alaska'dan getirilen dört su samuru derisine 9200 dolar ödendi. 1983 yılında da bu hayvanın derisinden yapılan bir manto New York'ta 100 bin dolara satıldı.

En ağır amber

24 Aralık 1912'de, Tasmanya'da bir balinanın karnından çıkarılan 455 kilo ağırlığındaki amber, dünyanın en ağır amberidir. Bu amber, bugünün parasıyla 750 bin dolara satıldı.

En değerli hayvan

Parasal açıdan en değerli hayvanlar, yarış atlarıdır. 1980 Ekim'inde, "**Easy Jet**" adlı yarış atına 30 milyon dolar değer biçildi. En değerli sirk hayvanı ise, 1 milyon sterlinlik fiyatıyla İspanya'daki Madrid Hayvanat Bahçesi'nde bulunan "**Chu-lin**" adlı dev pandadır. En değerli deniz hayvanları ise, dünyada diri yakalanabilen ilk ve tek öldürücü balina çifti olan "**Orky**" ve "**Corky**"dir. Los Angeles'ta bulunan bu hayvanlara, 1983 yılında 2 milyon dolar değer biçilmişti.

MEMELİLER

En derine dalan memeli

En derine dalan memeli unvanı, 14 Ekim 1955 günü, 1134 metre derinliğe inen bir balinaya aittir. Bu balina, Ekvador'un Santa Elena kenti ile Peru'nun Chorillos kenti arasında uzanan denizaltı kablolarına dişleri kenetlenmiş olarak bulundu.

Karada yaşayan en büyük hayvan

Karada yaşayan en büyük hayvan, "**Loxodanta Africana**" türü Afrika filidir. Orta yaştaki bir Afrika filinin omuz yüksekliği üç metre 20 santim, ağırlığı ise, 5 bin 700 kilodur. Bu türün en büyük örneği ise, 7 Kasım 1974'te Güney Angola'da avlandı. Bu hayvanın omuz yüksekliği üç metre 96 santim, ön bacağının çevresi 1 metre 80 santim, ağırlığı ise 12 tondu.

En küçük kara hayvanı

Dünyanın en küçük memeli kara hayvanı, "**Kitty**" yarasasıdır. Tayland'da bir mağarada bol miktarda rastlanan bu yarasaların kanat uçları arasındaki uzunluk 160 milimetre, ağırlıkları ise 2 gramdır.

En küçük deniz hayvanı

Ağırlık açısından en küçük deniz memelisi, "**Le Jacobite**" diye de bilinen Commerson yunusudur. Güney Afrika'nın güney ucundaki sularda rastlanan bu hayvanın ağırlığı 23 kilo ile 35 kilo arasında değişir.

En hızlı hayvan

Kısa mesafede dünyanın en hızlı hayvanı olarak bilinen avcı leopara, Doğu Afrika, İran, Türkmenistan ve Afganistan'ın açık düzlüklerinde rastlanır. Uygun düzlemlerde bu hayvanın hızı, saatte 100 kilometreye kadar çıkar.

Hayvanlar âleminin en hızlılarından olan Çetah türü parslar, saatte 96 kilometreye varan bir hıza ulaşabilirler.

Antiloplar ise, ilk 800 metrede 88.5 kilometre/saatlik bir hız yaparlar.

En ender memeliler

"**Capromys Garridoi**" türünün tek örneğine 1967 Nisan'ında, Küba'nın güneyindeki adacıklarda rastlan-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dı. 1979'da, zoolojistler, Bali leopardının hâlâ adada yaşadığını saptadılar. 1982 Ekim'inde Tasmanya'da bir Tasmanya kurdu görüldü.

En yavaş memeli

En yavaş hareket eden kara memelisi, Amerika'nın tropikal kesimlerinde yaşayan "**Bradypus tridactylus**" türü üç parmaklı hayvandır. Ortalama hızı saatte 158 metredir. Eğer ağaca tırmanıyorsa, hızı saatte 272 metreye yükselir. En ağır hareket eden deniz memelisi ise "**Enhydra lutris**" denilen su samurudur. Bu hayvanın hızı saatte 9.6 kilometredir.

En uzun yaşayan memeli hayvan

En uzun yaşayan memeli hayvan, 17 Temmuz 1975'te ABD'nin Santa Clara kentinde, 78 yaşında ölen "**Modoc**" adlı Asya filidir. En uzun ömürlü deniz memelisi de "**Berardius bairdii**" türü balinadır. Bu hayvan, ortalama 70 yıllık bir ömre sahiptir.

En yüksekte yaşayan memeli

Yer yüzünde, en yüksekte yaşayan memeli hayvan, "**yak**"tır. Tibet'te, Szechwanese Alpleri'nde ve Çin' de görülen bu hayvan, yiyecek bulmak için 6100 metreye kadar çıkar.

En büyük hayvan sürüsü

Bugüne kadar görülen en büyük hayvan sürüsü 1849 yılında, **Sir John Fraser** tarafından Afrika'nın güneyinde, Beaufort West yöresinde ve Nels Poortje dolaylarında saptandı. Bu sürülerde, yaklaşık 10 milyon civarında Afrika ceylanı vardı.

En uzun ve en kısa hamilelik

Memeli hayvanlar içinde en uzun hamilelik dönemini, Asya fili "**Elephas maximus**" yaşar. Bu dönem 609 ile 760 gün arasında değişir. Amerika'da yaşayan "**Oppossum**" adlı hayvanın (Didelphis marsupialis) hamilelik dönemi ise, yalnızca 12 gündür. Bazen de sekiz güne kadar düşer.

Bir batında en çok yavrulayan hayvan

Bir batında en çok yavru veren memeli hayvan "kuyruksuz tenrek"tir (Tenrec ecaudatus). Madagaskar ve Comoro Adaları'nda yaşayan bu vahşi memeli, bir batında 31 yavru doğurur.

En genç doğuran memeli

Madagaskar'da yaşayan çizgili tenrek "**Hemicentetes semispinosus** ", dünyaya gelişinden üç-dört hafta sonra anne olabilir.

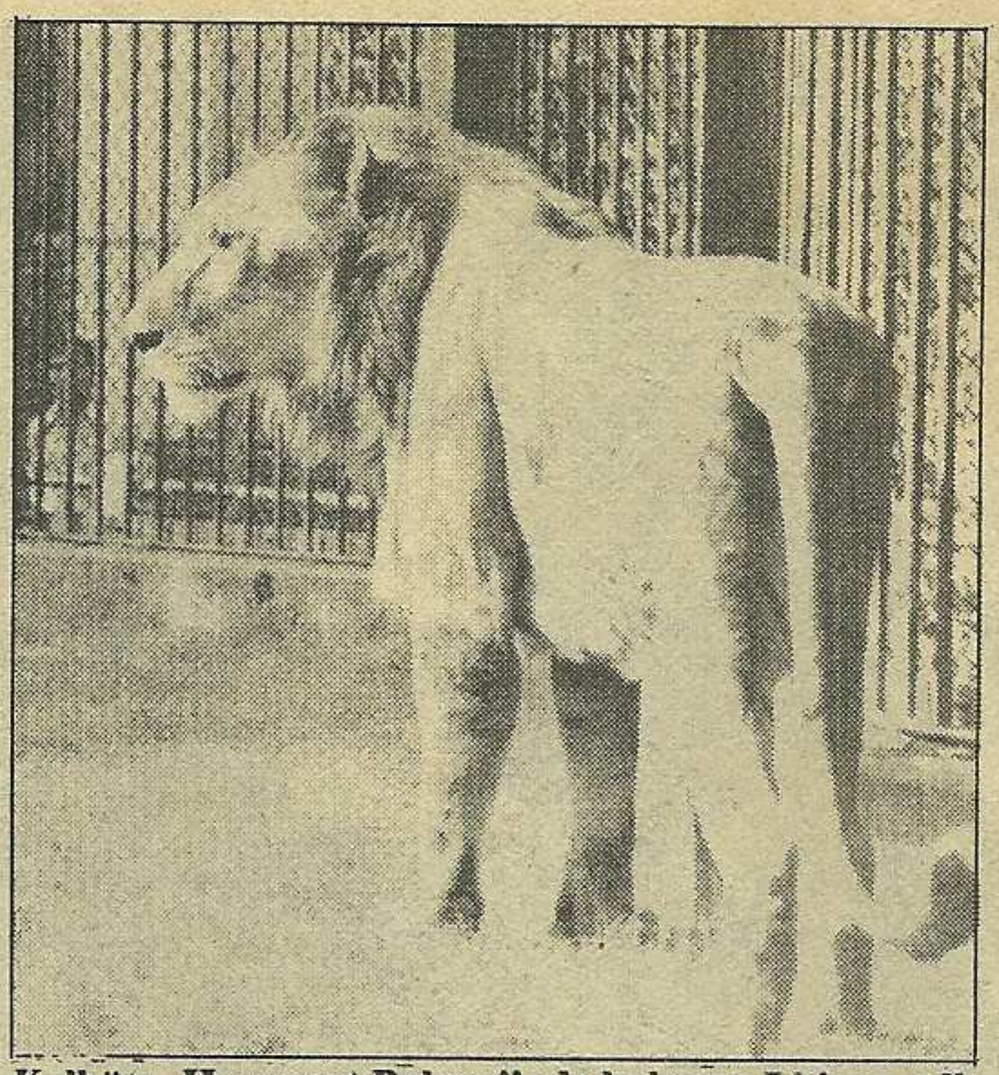
ETOBURLAR

Karada yaşayan en büyük etobur

Karada yaşayan en büyük etobur, Kodyak ayısıdır. Yurdu Alaska Körfezi'dir. Ortalama bir Kodyak ayısı, kuyruğundan burnuna kadar 2 metre 4 santimdir. Ağırlığı ise, 476 kilo ile 571 kilo arasında değişir.

Denizde yaşayan en büyük etobur

Denizde yaşayan en büyük etobur, kaşalot da denilen balina türüdür (Physeter macrocephalus). Kaşalotların ortalama uzunluğu 14 metre 3 santim, ortalama ağırlığı da 33.5 tondur. Bugüne dek rastlanabilen en büyük örnek ise, Rus balina avcıları tarafından 1950 yazında Kuzeybatı Pasifik'te, Kurile Adası açıklarında avlandı. Bu dev yaratığın boyu 20 metre 7 santimdi.

Kalküta Hayvanat Bahçesi'nde bulunan Litigon adlı bu arslanın ağırlığı tam 363 kilodur. Bu dev arslanın omuz yüksekliği ise 1 metre 32 santimdir.

En küçük etobur

Etoburların en küçüğü "**Mustele rixosa**" türü cüce gelinciktir. Bunların en küçük türü olan "**pygmaem**" ise, Sibirya'da yaşar. Uzunlukları, 177 ile 207 milimetre arasında değişir.

Kedilerin en büyüğü

Kedigillerin en büyüğü, Mançurya kaplanı da denilen uzun tüylü Sibirya kaplanıdır (Panthera tigris altaica). Yetişkin erkeklerin boyları kuyruktan burna 3 metre 15 santim, omuz yükseklikleri ise, 99-107 santimdir. Ortalama 265 kilo gelirler. 1950 yılında, Rusya'da 384 kilo ağırlığında bir Sibirya kaplanı avlandı. 1967 yılında ise, ABD'li **David H. Hasinger,** Hindistan'ın Uttar Pradeş eyaletinin kuzeyinde, 3 metre 22 santim boyunda ve 388 kilo 700 gram ağırlığında bir başka dev kaplan avladı.

Kedilerin en küçüğü

Kedigillerin en küçük türüne (Felis rubiginosa), Hindistan'ın güneyinde ve Sri Lanka'da rastlanır. Bunların ortalama uzunlukları 64-71 santim, ağırlıkları ise, 1 kilo 350 gramdır.

SUDA YAŞAYAN MEMELİ HAYVANLAR

Suda yaşayan en büyük memeli

Suda yaşayan 32 tür memeli hayvanın en büyüğü dev ayıbalıklarıdır **(Mirounga leonina)** Antarktik Adaları'nda yaşayan bu hayvanın ortalama uzunluğu 5 metre, omuz yüksekliği 3 metre 70 santim, ağırlığı ise, 2 bin 268 kilodur. Bugüne kadar avlanabilen en büyük ayıbalığına 28 Şubat 1913'te Güney Georgia'da rastlandı. 6 metre 85 santim uzunluğundaki bu hayvan, 4 ton çekiyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Dev ayıbalıklarının erişkinleri, 4 tona kadar varan bir ağırlığa sahiptir. Uzunlukları ise 6 metre 70 santim.

Suda yaşayan en küçük memeli

Memeli hayvanlar içinde suda yaşayanların en küçüğü, halkalı ayıbalığıdır. Sovyetler Birliği'nde Baykal Gölü ve Baykal Denizi'nde yaşayan bu hayvanın uzunluğu ortalama 1 metre 67 santim, ağırlığı ise, 127 kilodur.

En bol bulunan su memelisi

Suda yaşayan memeli hayvanlardan en bol bulunanı, ayıbalığının **"lobodon carnicophagus"** denilen türüdür. Antarktika'da yaşayan bu hayvanların toplam sayısının 1978 yılında 15 milyonu bulduğu sanılıyordu.

En ender bulunan su memelisi

Suda yaşayan memeliler içinde en ender rastlananı, **"Monachus tropicalis"** denilen ayıbalığı türüdür. 1952'de Mexico'nun Yucatan yarımadası açıklarında görülen, 1974'te de, Bahama çevresinde iki tanesine rastlanan bu ayıbalığı, 1980 yılında aynı bölgede yapılan bir araştırmada hiç bulunamadı.

En hızlı su memelisi

En hızlı yüzen su memelisi, California denizaslanıdır. **"Zalophus californianus"** türündeki bu yaratık, saatte 40 kilometre hızla yüzer.

En derine dalan su memelisi

Su memelileri arasında en derine dalma rekoru, 1966 Mart'ında Antarktika açıklarında 600 metre derine daldığı saptanan **"Leptonychotes weddelli"** türü ayıbalığıdır.

En uzun ömürlü su memelisi

Dişi bir gri ayıbalığı olan (Halichoerus grypus), 23 Nisan 1969'da Shotland Adaları'nda avlandığında **"en azından 46 yaşında olduğu"** hesaplandı.

YARASALAR

En büyük yarasa

Uçan memelilerin tek örneği olan yarasaların **(chiroptera)** binden fazla türü vardır. Bunların içinde en büyük kanat açıklığına sahip olanı Bismark takımadalarında ve Yeni Gine'de görülen Bismark uçan tilkisi **"Pteropus neohibernicus"**tur. Bu hayvanın Amerikan Doğa Tarihi Müzesi'nde bulunan bir örneğinin kanat açıklığı 165 santim olarak ölçüldü. Ancak 183 santimlik kanat açıklığına sahip olanların da bulunduğu bilinmektedir.

En küçük yarasa

Yarasaların en küçüğü **"Kitty"** yarasasıdır. Bunların kanat uçları arasındaki uzunluk 160 milimetre, ağırlıkları ise 2 gramdır.

En ender görülen yarasa türleri

Neopteryx frosti türü (Batı Celebe Adaları) 1939, paracoelops megalotis (Vietnam) 1945 ve latidens salimalii türü (Güney Hindistan) 1948 yılından bu yana görülmedi.

En hızlı yarasa

Brezilya'da yaşayan ve serbest kuyruklu bir yarasa türü olan **"Tadarida brasiliensis"** saatte 51 kilometrelik bir hızla uçabilir.

En uzun ömürlü yarasa

Uçan Hindistan tilkisi denilen bir tür yarasa (Pteropus giganteus) 11 Ocak 1979'da Londra Hayvanat Bahçesi'nde öldüğünde yaşı, 31 yıl beş ay olarak hesaplandı.

En iyi duyan yarasalar

Ultrasonik ekolasyonları nedeniyle, yarasalar, kara hayvanları içinde en iyi duyanlardır. Vampir yarasalar **"Desmodontiade"** ve meyve yarasaları **"Pteroppodidae"** 150 kilohertz gibi yüksek frekansları duyabilirler. Erişkin bir insan için frekans sınırı 20 kilohertzdir.

KEMİRGENLER

En büyük kemirgen

Dünyanın en büyük kemirgeni su domuzu ya da **"Carpincho"** da denilen Hydrochoerus'tur. Güney Amerika'nın tropikal bölgelerinde bulunur. Erişkinleri 140 santim boyundadır. Ağırlıkları ise 113 kiloya kadar yükselir.

En küçük kemirgen

Dünyanın en küçük kemirgeni, **"pigme fare"** denilen Baiomys tayloridir. Mexico'nun iç kısımlarında, Güney Arizona'da ve Teksas'ta yaşar. Boyları 109 milimetre, ağırlıkları ise 7-8 gramdır.

En ender bulunan kemirgen

Dünyanın en ender bulunan kemirgeni **"capromys sanfelipensis"**tir. 1970 yılında Güney Küba'da görüldü. O günden bu yana başka bir örneğine rastlanmadı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PRİMATLAR

En büyük primat (goril)
Yaşayan en büyük primat, dağ gorilidir (Gorilla gorilla beringei). Batı Rwanda'da, Uganda'nın güneybatısında ve Zaire'nin doğusunda, volkanik dağ sıralarında yaşarlar. Erişkin erkeklerinin boyları 1 metre 75 santim, ağırlıkları ise ortalama 195 kilodur. Bugüne dek görülen en uzun gorilin boyu ise 1 metre 95 santimdir. 16 Mayıs 1938'de, bir Alman araştırma ekibi tarafından Kuzey Kivo'da Alimbongo yöresinde bulundu.

Yakalanabilen en ağır goril ise, 18 yaşındayken ABD'de San Diego Hayvanat Bahçesi'nde 12 Ocak 1944 günü ölen **"N'gagi"** adlı gorildir. 1943 yılında tartıldığında 310 kiloydu. Boyu 1 metre 72 santim, göğüs çevresi ise 1 metre 98 santimdi. Bugün yaşayan en ağır goril, 1962 yılı Aralık ayında, Japonya'da Kobe Oji Hayvanat Bahçesi'ne getirilen **"Zaak"** adlı gorildir. 1976 yılı Haziran ayında tartıldığında 285 kilo geldi.

En küçük primat
Bilinen en küçük primat, Malezya, Sumatra ve Borneo'da yaşayan kalem kuyruklu kır faresidir. Erişkinlerinin ortalama uzunluğu, baştan kuyruk ucuna 230-330 milimetredir.

En ender görülen primat
Dünyada en ender bulunan primat, tüylü kulaklı cüce Madagaskar lemurudur. Sadece var olduğu bilinen bu hayvanın bir örneği, ancak 1966 yılında, Mananara yakınlarında görülebildi (Allocebus trichotis).

En uzun ömürlü primat
İnsan dışında en uzun yaşayan primat, orangutandır (Pongo pygmaeus). ABD'de Philadelphia Zooloji Bahçesi'nde 9 Şubat 1977 günü ölen **"Guas"** adlı erkek orangutan, 59 yaşındaydı. Halen yaşayan en yaşlı primat ise, ABD Rochester'da, Seneca Hayvanat Bahçesi'nde bulunan **"Jimmy"** adlı şempanzedir (Pan troglodytes). Jimmy, bu yılın Mart ayında 55 yaşından 9 ay aldı. Dünyaca ünlü **"Massa"** adlı goril de Mart ayı içinde ömrünün 53 yıl 8 aylık bölümünü geride bıraktı.

En güçlü primat
1924 yılında **"Boma"** adlı 74 kilo 800 gramlık erkek şempanze, New York'ta Bronx Hayvanat Bahçesi'nde, sağ eliyle yaptığı bir çekişte, dinamometre üzerinde 384 kilogramlık bir güç gösterdi (Aynı ağırlıkta bir insanın gösterebileceği güç ise 95 kilogramlıktır). Bir başka gün de, **"Suzette"** adlı dişi şempanze, aynı sirkte, aynı dinamometrede 572 kilogramlık bir güç gösterdi. Ancak, bunu başardığı anda, 61 kilo ağırlığındaki Suzette, son derece öfkeli bir anını yaşıyordu.

En büyük maymun
Batı Afrika'nın Ekvator'a yakın kesimlerinde yaşayan Mandrill türü maymunun (Mandrillus sphinx) ağırlığı 45 kiloyu geçer. Bugüne değin tartılabilen en ağır Mandrill ise, 54 kilo geldi. Ancak, dişi Mandrillerin ağırlığı, erkeklerinin yarısı kadardır.

En küçük maymun
Bilinen maymun türleri içinde en küçüğü, Yukarı Amazon havzasında yaşayan Pigme Marmosetlerdir (Cebuella pygmaea). Erişkinleri 50-75 gram arasındadır.

En yaşlı maymun
Bilinen en yaşlı maymun, **"Bobo"** adlı beyaz boğazlı bir kapuşindir (Cebus capucinus). Amerikalı **Raymond T. Bartus'a** ait olan bu hayvan, 1984 yılında 49. doğum gününü kutladı.

En nadir görülen maymun
Yaşayan maymun türleri içinde en ender rastlananı, Brezilya'nın güneydoğusunda yaşayan altın renkli **Tamarin Aslanı'dır** (Leontopithecus rosalia). 1980 yılında Sao Joao havzasında 100 kadarının yaşadığı bilinen bu türün 1985-1990 arasında tükenmesi bekleniyor.

"Massa" adlı bu goril, 53 yaşında (üstte). Bilinen maymunlar içinde en yaşlısı olan "Bobo" ise 1984 yılında 49 yaşını bitirdi (altta).

En uzun ömürlü kemirgen

En uzun yaşayan kemirgen, bir tür kirpi olan **"hystrix brachyura"**dır. Bir örneği 12 Ocak 1965'te, Washington'daki Ulusal Zooloji Parkı'nda öldüğünde 27 yıl üç aylıktı.

En çabuk üreyen kemirgen

Meadow tarlafaresinin dişisi **"microtus agrestis"**, 25 günlükken doğurmaya başlar. Yılda 17 kez doğum yapar ve her seferinde, 6-8 yavru dünyaya getirir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BÖCEK YİYENLER

En büyük böcek yiyen

Böcek yiyenler arasında en büyüğü, "**echinosorex gymnurus**" denilen ay faresidir. Birmanya, Tayland, Maleysiya, Sumatra ve Borneo'da bulunur. Erişkinlerinin baş ve gövde uzunluğu 265 milimetre ile 445 milimetre arasında değişir. Kuyruk uzunlukları ise, 200-210 milimetredir. Bu hayvanların ortalama ağırlığı 1400 gramdır.

En küçük böcek yiyen

Böcek yiyenlerin en küçüğü pigme kır faresidir (Suncus etruscus). Bunlara Etrüsk kır faresi de denir. Kuzey Akdeniz kıyılarında ve Güney Afrika'da bulunur. Erişkinlerinin baş ve gövde uzunluğu 36 ile 52 milimetre arasında değişir. Kuyruk uzunlukları ise, 24-29 milimetredir. Bu hayvanların ağırlığı 1.5-2.5 gramdır.

En uzun ömürlü böcek yiyen

Böcek yiyenler arasında en uzun ömürlüsü, Lesser tenrekidir (Echinops telfairi).Bunların 1966 yılında Amsterdam Hayvanat Bahçesi'nde doğan bir örneği, 1984 Mart'ında hâlâ yaşıyordu.

ANTİLOPLAR

En büyük antilop

Ceylan, gazal, ahu gibi antiloplar arasında en büyüğü, Afrika'da yaşayan iri geyiktir (Tragelaphus derbianus). Bu geyiklerin ağırlıkları 907 kiloyu bulur.

En küçük antilop

Bu türün en küçüğü, Batı Afrika'da yaşayan "**neotragus pygmaeus**"tur. Erişkinlerinin omuz yükseklikleri 25 ile 31 santim arasında değişir. Ağırlıkları ise 3 ile 3.6 kilo arasındadır.

En ender bulunan antilop

"**Oryx leucoryx**" denilen Arap ceylanı, 1972 yılından bu yana görülmedi. O yıl içinde Güney Umman'da üç tanesi öldürülmüş, dört tanesi de canlı olarak yakalanmıştı.

En eski antilop

15 Ekim 1969 günü ABD'nin Brookfield Hayvanat Bahçesi'nde ölen Addax türü bir antilop, 25 yıl dört ay yaşadı.

GEYİKLER

En büyük geyik

Geyik türünün en büyüğü, "**Alces alces gigas**" denilen Alaska geyiğidir. Yetişkinlerinin ortalama omuz yüksekliği 1 metre 83 santimdir. Ön ve arka bacakları arasındaki mesafe, 2 metre 34 santim olan 816 kilo ağırlığındaki bir Alaska geyiği, 1897 Eylül'ünde, Kanada'da Yucon Nehri civarında avlandı.

En küçük geyik

Cervidae ailesinden en küçük gerçek geyik, kuzey pudusudur. "**Pudu Mephistophiles**" denilen bu tür, Ekvador ve Kolombiya'da yaşar. Erişkinlerinin omuz yüksekliği 33-35 santim, ağırlıkları ise 7.2 kilo ile 8.1 kilo arasında değişir.

En ender bulunan geyik

Günümüzde en zor bulunan geyik türü "**Fea Muntjak**"tır (Muntiacus Feae). En son Güney Burma ve Batı Tayland'da birer örneğine rastlandı.

En yaşlı geyik

Bugüne kadar bilinen en yaşlı geyik, ABD'nin Milwaukee kenti hayvanat bahçesinde 28 Haziran 1954'te ölen kızıl geyiktir. Cervus elaphus scoticus türündeki bu geyik, 26 yıl sekiz ay yaşadı.

KESELİLER

En büyük keseli

Keselilerin en büyüğü kırmızı kangurudur (Macropus rufus). Avustralya'da yaşayan bu hayvanın erişkinlerinin boyları 2 metre 13 santimdir. Ağırlıkları ise 79 kilodur.

En küçük keseli

Bilinen en küçük keseli hayvan, "**planigale ingrami**" denilen keselidir. Kuzeybatı Avustralya'da yaşar. Baş ve gövde uzunlukları 45 milimetredir. Kuyruk uzunlukları 50 milimetre, ağırlıkları ise 4 gram kadardır.

En uzun ömürlü keseli

"**Wombatus ursunun**" türünden bir keseli, Londra Hayvanat Bahçesi'nde 20 Nisan 1906'da öldüğünde, 26 yaşını 22 gün önce doldurmuştu.

En hızlı keseli

"**Macropus Gigantous**" türü gri kangurunun erkeği, saatte 69 kilometre hızla koşabilir.

En yükseğe sıçrayan keseli

1951'de düzenlenen bir av sırasında, avcıların kovaladığı bir kanguru, 3 metre 20 santim yüksekliğinde bir kereste yığınının üzerinden atladı.

En uzun sıçrayan keseli

Yine 1951 yılında düzenlenen bir av sırasında, dişi bir kızıl kanguru, bir dizi sıçrayışla avcıların elinden kurtuldu. Bu sıçrayışların en uzunu 13 metre 50 santim olarak ölçüldü.

FİLDİŞLERİ

En uzun fildişi

Tarih öncesi örnekler de dahil olmak üzere en uzun fildişi, New York Zooloji Derneği'nin koleksiyonundadır. Zaire'den getirilen bir çift fildişinden sağda olanı 3 metre 49 santim, solda olanı da 3 metre 35 santimdir. İkisinin ortak ağırlığı ise 133 kilodur.

En ağır fildişi

En ağır fildişi, Londra'da British Museum'dadır. 1897 yılında, Kenya'da Klimanjaro eteklerinde, bir Arap tarafından vurulan bir file ait olan bu bir çift dişten biri 109 kilo, diğeri de 102 kilodur.

En uzun boynuz

Yaşayan hayvanlar içinde en uzun boynuza sahip olanlar, Hindistan'da bulunan su buffalolarıdır. 1955 yılında avlanan bir buffalonun boynuzlarının toplam uzunluğu 4 metre 24 santimdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ATLAR VE MİDİLLİLER

Dünyadaki at sayısı

Dünyada yaklaşık olarak 75 milyon at bulunduğu sanılmaktadır.

En büyük at

Kayıtlara geçen en büyük at, "**Brooklyn Supreme**" adlı safkan Belçika aygırıdır. 1440 kilo olan bu atın gövde uzunluğu 1 metre 98 santim, göğüs genişliği ise, 2 metre 59 santimdi.

En uzun at

Bugüne kadar bilinen en uzun at, 2 metre 16 santim ile Julio Falabella'ya ait "**Firpon**" adlı attır. 14 Mart 1972'de, Arjantin'de ölen bu at, 1350 kiloydu.

En küçük at

Arjantin'in güney bölgelerindeki kısa boylu atların 70 yıl süreyle tekrar tekrar çiftleştirilmeleriyle üretilen "**Falabella**" türü atlar, dünyanın en küçük atlarıdır. Bu atların yerden yüksekliği 76 santim, ağırlıkları da 36 ile 45 kilo arasındadır. Bilinen en küçük at ise, 1981 yılında ölmeden önce **Julio Falabella** tarafından bizzat yetiştirildi. 11 kilo 900 gram ağırlığındaki bu atın yerden yüksekliği yalnızca 38 santimdi.

En uzun ömürlü at

Kayıtları tutulan atlar içinde en uzun yaşayanı, Lancashire kentinde **Edward Robinson** tarafından Wild Grave çiftliğinde yetiştirilen "**Old Billy**" adlı attır. 1760'ta kayda geçen bu at, 62 yıl yaşadı.

En güçlü at

26 Şubat 1893'te, toplam ağırlıkları 1587 kiloyu bulan bir çift "**Cyldesdale**" cinsi at, ABD'nin Michigan eyaletinde yapılan bir denemede, özel bir kar kızağına yüklü 43.5 ton ağırlığındaki keresteyi 251 metre çekerek, bugüne kadar kırılamayan bir rekorun sahibi oldular.

KÖPEKLER

En büyük köpek

Evcil köpeklerin en büyük cinsi St. Bernard'lardır. Bugüne dek kayıtlara geçen en büyük St. Bernard ise, Amerikalı Irwin ailesine ait "**Benedictine Schwarzwald Hof**" adlı köpektir. Omuz yüksekliği 99 santim olan bu köpek, 1978 Mayıs'ında tartıldığı zaman 138 kilo 340 gram geldi.

En uzun köpek

Büyük Danimarka ve İrlanda cinsi kurt köpekleri bu türün en uzunlarıdır. Bunların omuz yükseklikleri ortalama 99 santimdir. Büyük Danimarka cinsi köpeklerin bilinen en uzunu ise, "**Shamgret Danzas**" adlı köpektir. 108 kilo ağırlığındaki bu sevimli hayvanın omuz yüksekliği 105.4 santimdi.

En küçük köpek

Dünyanın en küçük köpekleri, "**Yorkshire**" teriyeleridir. Chiahuahua'lar ve Toy'lar da "**minyatür**" denecek kadar küçüktür. 1971 Nisan'ında tartılan "**Sylvia**" adlı Yorkshire teriyeri 283 gram geldi. Omuz yüksekliği ise, 89 milimetreydi.

En uzun ömürlü köpek

Köpeklerin ortalama ömürlerine bakılırsa, 20 yıldan fazla yaşayanların pek az olduğu görülür. Ancak, Avustralyalı Les Hall'e ait "**Bluey**" adlı Queensland cinsi köpek, 29 yıl 5 ay yaşayarak, büyük bir rekor kırdı.

En güçlü köpek

21 Temmuz 1978 günü, Amerika'nın Bothell kentinde, 4 yaşındaki St. Bernard cinsi bir köpek, inanılması güç bir rekor kırdı. "**Ryettes Brandy Bear**" adlı köpek, yalnızca 80 kilo ağırlığındaydı. Ama 2905 kilo ağırlığındaki rayların yüklendiği dört tekerlekli bir taşıma aracını, 90 saniye içinde 4 metre 57 santim uzağa çekmeyi başardı.

En ender görülen köpek

Batı Kanada'daki Tahltan yerlileri tarafından bir zamanlar büyük av oyunlarında kullanılan "**Tahltan**" cinsi köpeğe gönümüzde çok zor rastlanmakta. Bugün bu türden yalnızca iki köpek vardır. İkisi de çok yaşlı olduklarından, yakında nesillerinin tükenmesi bekleniyor.

En uzun süre rehberlik yapan köpek

ABD'nin San Rafael kentinden Bayan Rose Resnick'e ait "**Polly**" adlı Labrador cinsi köpek, tam 13 yıl 2 ay rehberlik yaparak, kendi dalında ulaşılması çok zor bir rekorun sahibi oldu.

En doğurgan köpek

Bugüne kadar bilinen en doğurgan köpek, Amerikalı W.N.Ely'ye ait olan "**Lena**" adlı av köpeğidir. **Lena**, 19 Haziran 1944'te tam 23 yavru dünyaya getirdi.

En çok "baba olan" köpek

Baba olma rekoru, hâlâ "**Timmy**" adlı tazıya aittir. İngiliz Bayan Bruna Amhurst'a ait olan Timmy, 1961 Aralık'ından ölüm tarihi olan 27 Kasım 1969'a kadar tam 2414 tescilli köpeğin babası oldu. Timmy'nin, 600 kadar da kayıtlara geçmeyen çocuğu olduğu sanılıyor.

En değerli köpek

12 Ekim 1983'te ABD'nin Storrs kentinde ölen bir köpeğin fiyatı tam 340 bin dolar olarak saptandı.

En yükseğe sıçrayan köpek

Bir sıçrayışta en yüksek engeli aşma rekoru, "**Max of Pangoula**" adlı bir Alman çoban köpeğine ait. Bu köpek, 19 Mart 1980 günü, Zimbabwe'deki bir eğitim merkezinde, 3 metre 48 santim yüksekliğindeki duvarı aşmayı başardı.

En uzun atlayan köpek

1849 yılında, İngiltere'de yaban tavşanı kovalayan "**Bang**" adlı tazı bir sıçrayışta 9 metre 14 santim uzağa atlayarak, bu dalda bugüne dek kırılamayan bir rekorun sahibi oldu.

En iyi iz süren köpek

Kayıtlara geçen en önemli iz sürme hünerini, Dedektif Herbert Kruger tarafından eğitilen "**Sauer**" adlı Dobermann gösterdi. Sauer, 1925'te yalnızca koku yardımıyla bir hırsızı Güney Afrika'da tam 160 kilometre izledi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YAVRULAMA REKORU KIRAN EVCİL HAYVANLAR

HAYVAN	TARİHİ	YAVRU SAYISI	SAHİBİ
Kedi (Siyam)	7.8.1970	15	Bayan Valerie Gane (İngiltere)
Köpek (Foxhound)	19.6.1944	23	W.N. Ely (ABD)
Köpek (St. Bernard)	6/7.2.1975	23	R. ve A. Rodden (ABD)
Tavşan (Beyaz, Yeni Zelanda)	1978	24	Joseph Filek (Kanada)
Domuz	1972	12	Kobay
Hamster (Sarı)	28.2.1974	26	L. ve S. Miller (ABD)
Fare (Ev türü)	12.2.1982	34	Marion Ogilvie (İngiltere)

En iyi "show" yapan köpek

Bütün zamanların en iyi "**show**" yapan köpeği, Amerikalı Jack Phelan'a ait "**Ch. Lou**" adlı sanatçı köpek seçildi. Ch. Lou, "**Kiss Me Kate**" rolüyle bu unvanın sahibi oldu.

En başarılı köpek eğiticisi

Dünyanın en başarılı köpek eğiticisi Bayan **Barbara Woodhouse**'dur. Bayan **Woodhouse,** 1951'den 19 Nisan 1984'e kadar, 17 bin 393 köpeğe ana kurallara uymayı öğretti.

En hızlı köpek eğiticisi

Amerikalı Bay **Armand Rabuttinio,** 12 Haziran 1982'de Pennsylvannia'da yapılan bir köpek eğitme maratonunda, sabah 9'dan akşam 6'ya kadar 132 köpeği eğiterek, dünyanın en hızlı köpek eğiticisi unvanını kazandı.

En başarılı polis köpeği

Dünyanın en başarılı polis köpeği, Florida polisinin 63 milyon dolar değerinde uyuşturucu ele geçirmesini sağlayan "**Trep**" adlı köpektir. Bir eğitim sırasında Trep, 10 paket uyuşturucunun saklandığı bir binadan 11 paket çıkararak ayrı bir rekorun sahibi oldu.

Bir köpek için cenaze töreni

Bir köpek için düzenlenen en görkemli cenaze töreni, ABD'nin egzantrik imparatoru 1. Norton'un köpeği "**Lazaras**" için yapıldı. San Francisco'da yapılan cenaze törenine tam 10 bin kişi katıldı.

KEDİLER

En ağır kedi

Kayıtlara geçen en ağır kedi, Avustralyalı **Thomas Vyse**'a ait "**Himmy**" adlı kedidir. Himmy, 23 Haziran 1982'de tartıldığında tam 20 kilo 700 gram geldi. Boynu, 38.1 santim, beli 81.28 santim, kuyruğu ise, 96.52 santimdi.

En küçük kedi

Evcil kedilerin en küçüğü, Singapur'da yaşayan "**Singapura**" türüdür. Bunların ortalama ağırlıkları 2 kilo 720 gram kadardır. Bilinen en küçük kedi ise, Amerikalı Bayan Angelina Johnston'a ait Siyam kırmasıdır. "**Ebony-Eb-Honey Cat**" adlı bu kedi 23 aylıkken (Şubat 1984'te) tartıldı ve yalnızca 790 gram geldi.

En yaşlı kedi

Bugüne kadar bilinen en uzun ömürlü kedi, Bayan T. Holway'e ait, "**Puss**" adlı kedidir. Puss, 28 Kasım 1939'da 36. yaş gününü kutladı, ertesi gün de öldü.

En doğurgan kedi

İngiliz Bayan Valerie Gane'e ait "**Trawood Antigone**" adlı Birmanya kedisi, dört yaşındayken 7 Ağustos 1970'te sezaryenle yaptığı doğum sonucu, 19 yavru dünyaya getirdi.

En çok "baba" olan kedi

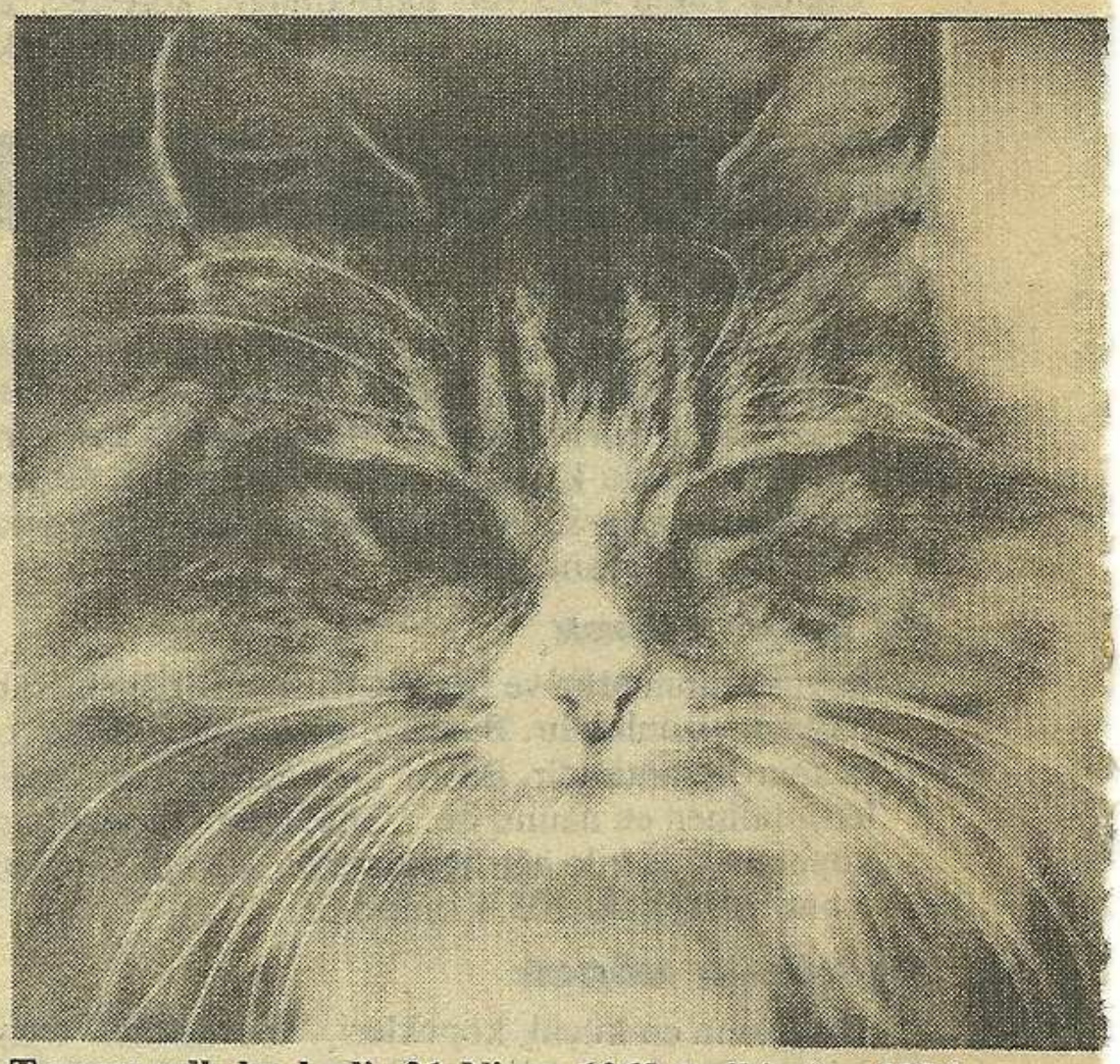
Amerika'da yaşayan "**Dusty**" adlı kedi, 12 Haziran 1952'ye kadar 420 yavrunun babası oldu. Resmi kayıtlara göre "**Dusty**"nin rekoru henüz kırılamadı.

En zengin kedi

Amerikalı Bayan **Grace Alma Patterson,** 1978 Ocak ayında ölünce, vasiyeti gereği, 250 bin dolar değerindeki serveti, 8 kilo 160 gram ağırlığındaki kedisi "**Charlie Chan**"a kaldı.

En çok fare yakalayan kedi

İskoçya'daki Glenturret içki imalâthanesinde bulunan "**Towser**" adlı 21 Nisan 1963 doğumlu kedi 25 Nisan 1984'e kadar 23 bin 29 adet fare öldürerek, kedilerarası fare öldürme şampiyonu oldu. Towser, günde ortalama üç fare avlıyordu.

Towser adlı bu kedi, 21 Nisan 1963 tarihinden 1984 yılı Nisan ayına kadar yakaladığı 23 bin 29 adet fareyle, Guinness Rekorlar Kitabı'nda yerini aldı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

En değerli kedi

1967 yılında, İngiliz Bayan Elisabeth Sellar, bakır gözlü şampiyon kedisi "Coylum Marcus" için bir Amerikalı tarafından yapılan 2 bin 100 sterlinlik teklifi geri çevirdi.

En iyi tırmanan kedi

28 Şubat 1980'de, bir köpeğin korkuttuğu dişi bir kedi, 21 metre 30 santimlik bir binanın duvarından çatıya tırmanarak bu daldaki rekorun sahibi oldu.

TAVŞANLAR

En büyük tavşan

Evcil tavşanlar içinde en iri olanları "Felemenk" türüdür. Bu türün erişkinleri, 7 ile 8.5 kilo arasında değişen ağırlıktadır. İstisnai olarak 11 kilo 300 grama kadar çıkanları görüldü. Kuzeydoğu İspanya'da yapılan bir fuarda, 12 kiloluk bir tavşan sergilendi. Vahşi tavşanlar içinde bugüne dek rastlanılan en ağırı 3 kilo 740 gram geldi.

En küçük tavşan

Evcil tavşanların en küçükleri Hollanda cüceleri ile Polonez türüdür. Bunların ağırlıkları 900 gramla bir kilo 130 gram arasında değişir.

En doğurgan tavşanlar

Evcil tavşanlar içinde en doğurgan olanları, Yeni Zelanda beyazı ile California tipidir. Bunlar yılda 5-6 kez doğum yaparlar ve her defasında 8-12 yavru verirler. Vahşi tavşanlar da yılda beş kez doğum yaparlar, her defasında üç ile yedi arasında yavru verirler.

En büyük yaban tavşanı

1956'nın Kasım'ında Ingiltere'nin Welford kenti yakınlarında, 6 kilo 830 gram ağırlığında bir yaban tavşanı avlandı. Bu, bugüne dek avlanan en ağır yaban tavşanı idi.

KUŞLAR

Yaşayan en büyük kuş türü

Bugün yaşayan kuşlar içinde en irisi, Kuzey Afrika devekuşudur (Struthio camelus camelus). Bu kuşlara Atlas Dağları'nın güneyinde, Yukarı Senegal, Nijer, Sudan ve Orta Etiyopya'da rastlanır.

Uçan kuşların en büyüğü

En büyük uçan kuş, Kori toy kuşudur (Otis kori). Doğu ve Güney Afrika'da bulunur. Güney Afrika'da 18 kilo gelenlerine rastlandı.

En büyük kanat açıklığına sahip kuş

Güney okyanuslarında yaşayan albatroslar (Diomedea exulans), yaşayan kuşlar arasında en büyük kanat açıklığına sahip olanıdır. Bu kuşların iki kanadı arasındaki açıklık 3.5 metreye yaklaşır.

En küçük kuş

Küba'da yaşayan arı kuşları (Mellisuga helenae) dünyanın en küçük kuşudur. Ağırlığı 1.23 gramdır.

En bol bulunan kuş

Dünyada en bol bulunan kuş, (Quelea quelea) türü quelealardır. Sayıları kesin olarak bilinmemekle birlikte, yüz milyonlarla ifade edilir.

En ender bulunan kuş

Dünyanın pek çok yöresinde, vahşi doğanın sırları henüz tam olarak keşfedilemediğinden, en ender bulunan kuşların sıralamasını yapmak hayli zordur. Yine de, 1980 yılında Havaii Adaları'nda rastlanan "Ooaa" kuşu (Moho braccatus) ilk sırayı alır.

En hızlı uçan kuş

Bilinen en hızlı uçan kuş, beyaz boğazlı kırlangıçtır (Hirundapus caudacutus). Ayrıca, 29 Mayıs 1960'ta, Alaska'nın Kukpuk Nehri'nden havalanan bir merganser (balık yiyen, gagası büyük ve kıvrık bir cins kuş) küçük bir uçağın yanında, 13 saniye süreyle, saatte 128 kilometre hızla uçarak, bugüne dek eşine rastlanmayan bir rekor kırdı.

En yavaş uçan kuş

Bilinen kuşlar içinde en yavaş uçanı, Amerikan çulluğudur (Scolopax minor). Hiç inmeden, saatte sekiz kilometre hızla uçabilir.

En hızlı kanat çırpan kuş

Güney Amerika'nın tropikal bölgelerinde yaşayan sungemler (Heliactin cornuta) saniyede 90 kez kanat çırpar.

En yavaş kanat çırpan kuş

Akbabalar, saniyede bir kez kanat çırparlar. Bunların, Güney Amerika'da yaşayan Kondor türleri, hava akımları üzerinde, hiç kanat çırpmadan 96 kilometre uçabilirler.

En uzun ömürlü kuş

"Jimmy" adlı, kırmızı ve yeşil renkli bir Amazon papağanı, 3 Aralık 1870 günü, yakalandıktan sonra İngiltere'ye getirildi. Jimmy, 104 yıl yaşadıktan sonra, 5 Ocak 1975'te, Bayan **Bella Luthford**'un evindeki pirinç kafesinde öldü.

En büyük kuş yumurtası

Yaşayan kuşlar içinde en büyük yumurtayı yumurtlayan, devekuşudur. Ortalama bir devekuşu yumurtası, 1 kilo 650 gramla 1 kilo 780 gram arasında değişen bir ağırlığa sahiptir. Boyu 15-20 santim, çevresi ise 10-15 santimdir.

En küçük kuş yumurtası

Dünyanın en küçük kuş yumurtası, Jamaika'da yaşayan "Vervain" türü arı kuşuna aittir. Uzunluğu 10 milimetreden az olan bu yumurta, yaklaşık 0.365 gramdır.

Kuluçka dönemi en uzun olan kuş

"Diomedea exulans" türü albatroslar, 75 ile 82 gün arasında değişen bir süre kuluçkaya yatarlar. Bu, kuşlar arasında en uzun süredir.

Kuluçka dönemi en kısa olan kuş

Kuluçka dönemi en kısa olan kuş, noktalı ağaçkakandır (Dendrocopus Major). Kuluçka süresi, yalnızca 10 gündür.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hirrundapus caudacutus türü bu beyaz boğazlı kırlangıç, hayvanlar âleminin en hızlı uçan kuşudur.

En uzun mesafeyi kateden kuş

5 Temmuz 1955 günü, Beyaz Deniz kıyılarındaki Kandalaksha'dan havalanan bir "**Arktik**" deniz kırlangıcı, Atlantik Okyanusu'nu geçtikten sonra, Afrika'yı dolaştı, Hint Okyanusu'nu aştı ve 16 Mayıs 1956 günü, tam 22 bin 530 kilometre uçtuktan sonra, sağ olarak Batı Avustralya'ya ulaştı.

En yüksekte uçan kuş

9 Aralık 1967 günü, Dış Hebridler üzerinde uçan bir uçağın pilotu, yerden 8230 metre yüksekte, İzlanda' dan Kuzey İrlanda'ya gitmekte olan 30 kadar çığırtkan kuğu gördü.

Havada yaşamayı en çok seven kuş

Bütün kuşlar içinde, havada kalmayı en çok seveni, "**Sooty**" kırlangıçlarıdır (Sterna fuscata). Bu kuşlar, yuvalarından ayrıldıktan sonra üç-dört yıl süreyle havada kalırlar.

En hızlı yüzen kuş

Kuşlar içinde en hızlı yüzeni "**Gentoo**" penguenidir (Pygoscelis papua). Bunlar, saatte 27.4 kilometre hızla yüzerler.

En derine dalan kuş

Antarktika yöresinde yaşayan "**imparator**" penguenleri (Aptenodytes forsteri) 265 metre derine dalıp 18 dakika süreyle orada kalabilirler.

En iyi gören kuş

Altın kartal (Equila chrysaetos) normal ışık koşullarında 3 bin 200 metre uzaktan, 46 santim uzunluğunda bir yaban tavşanını görebilir.

En güçlü vuran kuş

Amerika'da yapılan bilimsel deneylerde, kızıl başlı ağaçkakanın (Melanerpes erythrocephalus) bir ağacın gövdesine gagasını saatte 20.9 kilometrelik bir hızla vurduğu saptandı.

En uzun tüylü kuş

En uzun tüylü kuş, "**Onagadori**" de denilen "**Pnoenix**" yaban tavuğudur. Japonya'nın güneybatısında rastlanan bu kuşlardan bir tanesinin kuyruğu 1972 yılında ölçüldüğünde, tam 10 metre 60 santim geldi.

En tüylü kuş

Kuşların dünyasında, tüyleri en bol olanı, ıslık çalan kuğudur (Cygnus columbianus). Bu kuşun üzeinde 20 bin 177'si başında ve boynunda olmak üzere 25 bin 216 tüy sayıldı.

En büyük kuş avcısı

8 Mart 1913 doğumlu Kanadalı **Norman Chesterfield**, 5 Nisan 1984 tarihine kadar, bilinen 8 bin 733 kuş türünden 6 binini avlamayı başardı.

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

En büyük kuş yuvası

Bugüne dek görülen en büyük kuş yuvası, 1963 yılında, ABD'nin St. Petersbourg kenti civarında bulundu. Bu yuvanın genişliği 2 metre 90 santim, derinliği ise, 6 metreydi ve kel kartallar (Haliaeetus leucocephaus) tarafından yapıldığı sanılıyordu.

EVCİL KUŞLAR

En ağır tavuk

Amerika'da, Bay **Grant Sullens** tarafından yedi yılda geliştirilen "**Beyaz Sully**" türü tavuklar, bilinen türler içinde en ağır olanıdır. 1973 yılı Ocak ayında, Bay Sullens'ın tavuklarından "**Weirdo**" uzmanlarca tartıldı ve tam 10 kilo geldi. Weirdo, tartıya gelmeden bir süre önce, iki kedinin katili olmuş, bir köpeği de fena halde yaralamıştı.

En uzun uçan tavuk

Bugüne kadar bir tavuğun uçtuğu en uzun mesafe 94 metre 64 santimdir.

En ağır hindi

İngiltere'nin Shropshire kentinde yetiştirilen bir hindi, tam 35 kilo 800 gram gelerek, 15 Aralık 1982 günü Londra'da düzenlenen yarışmada şampiyon oldu.

En pahalı hindi

15 Kasım 1982 günü, Londra'da yapılan bir müzayedede, 35 kilo 800 gram gelen bir hindi, ünlü kasaplardan **Alan Dann** tarafından 3 bin sterlin ödenerek alındı.

En uzun ömürlü evcil kuş

16 Kasım 1976 günü, İngiltere'de Bayan Florence Hull'a ait "**George**" isimli kaz, 49 yıl sekiz ay yaşadıktan sonra öldü.

En konuşkan evcil hayvan

Dünyanın en konuşkan evcil hayvanı, "**Prudle**" adlı gri Afrika papağanıdır. "**En iyi konuşan kuş**" ödülünü de 12 kez üst üste 1965-1976 yılları arasında kazanan bu akıllı hayvan, tam 800 kelime biliyordu, rekoru da henüz kırılamadı.

SÜRÜNGENLER

En büyük ve en ağır sürüngen

Dünyanın en büyük ve en ağır sürüngeni, Güneydoğu Asya'da, Kuzey Avustralya'da, Yeni Gine'de ve Malay Takımadaları'nda yaşayan tuzlu su timsahıdır (Crocodylus porosus).

En küçük sürüngen

Sürüngen türleri içinde bilinen en küçüğü, "**Sphaerodactylus parthenopion**" denilen minik kertenkeledir. İngiliz Virjin Adaları'nda ve Batı Hint Adaları'nda bulunur. Bunlardan birine 15 Mart 1966'da rastlandı. Boyu ve kuyruğunun her biri 17 milimetre idi.

En hızlı sürüngen

Sürüngenler içinde en hızlısı, altı çizgili "**Cinemidophorus sexlineatus**"tur. Bu sürüngen, saatte 29 kilometre hız yapar.

Suda yaşayan en hızlı sürüngen

Su sürüngenleri arasında en hızlısı, saatte 35 kilometre hızla kaçabilen korkutulmuş Pasifik kaplumbağasıdır.

En büyük kertenkele

Kertenkeleler içinde en büyüğü, "**Ora**" adı verilen Varanus komodoensis türü sürüngendir. Endonezya Adaları'nda yaşayan bu hayvanın erişkinlerinin ortalama boyu 225 santim, ağırlığı ise 59 kilodur.

En uzun ömürlü kertenkele

"**Anguis fragilis**" türü bir kertenkele, 1892-1946 yılları arasında, Kopenhag Zooloji Müzesi'nde 54 yıl yaşadı.

En büyük kaplumbağa

Bu türün en büyüğü, Pasifik kaplumbağasıdır (Dermochelys coriacea schlegelii). 29 Ağustos 1961 günü, California açıklarında yakalanan bir Pasifik kaplumbağasının ağırlığı 865 kilo, boyu ise 2 metre 54 santimdi.

En uzun ömürlü kaplumbağa

Kaplumbağalar arasında bilinen en uzun ömürlüsü, 1766 yılında Fresne Şövalyesi tarafından Şeysel Adaları'ndan Mauritus'a getirilen "**Marion**" kaplumbağasıdır (Testudo sumeirii). 1918 yılında bir kaza sonucu öldü.

En yavaş hareket eden kaplumbağa

Şeysel Adaları'nda yapılan bir denemede, önüne dişi bir kaplumbağa katılmasına rağmen, "**Geochelone gigantea**" türü bir dev kaplumbağa, 4 metre 57 santimlik mesafeyi ancak 43.5 saniyede alabildi (Saatte 370 metre).

En uzun yılan

Dünyanın yakalanabilen en uzun yılanı, 15 Nisan 1963'te ABD'de Highland Park Hayvanat Bahçesi'nde ölen Phyton reticulatus türü "**Colassus**" adlı yılandır. 145 kilo ağırlığındaki bu yılanın uzunluğu 8 metre 68 santimdi.

En kısa yılan

Bilinen en küçük yılan, Batı Hint Adaları'ndan "**Martinique**", Barbados ve St. Lucia'da bulunan "**Leptotyplops**" türü ip yılanıdır. Uzunluğu 2 santim civarındadır.

En ağır yılan

Yılanlar içinde boyuna göre en ağır olanları, anakondalardır (Eunectes murinus).

En ağır zehirli yılan

Zehirli yılanlar içinde en ağırı, elmas sırtlı çıngıraklı yılandır. 2 metre 36 santim uzunluğundaki bir çıngıraklı yılanın ağırlığı ise, 15 kilodur.

En uzun zehirli yılan

Zehirli yılanlar içinde en uzunu, kobra yılanıdır (Ophiopagus hannah).

En uzun yaşayan yılan

Kayıtlara göre en uzun yaşayan yılan "**Boa constrictor**" türü bir boa yılanıdır. Bu yılan, 40 yıl 3 ay 14 gün yaşadı.

Milliyet-GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

En hızlı hareket eden yılan

Kara yılanları içinde en hızlı hareket edeni, siyah mamba yılanıdır (Dendroaspis polylepis). Bu yılan yerde kısa mesafede, saatte 24 kilometrelik bir hız yapabilir.

En zehirli yılan

Yılan ailesinin en zehirli üyesi, bir deniz yılanı olan "**Hydrophis belcheri**"dir. Timor Denizi'nde ve Kuzeybatı Avustralya açıklarında yaşar. En zehirli kara yılanından yüz kat daha zehirlidir.

En zehirli kara yılanı

Karada yaşayan yılanlar içinde en zehirlisi batı taypanıdır (Oxyuranus microlepidotus). Her yılanda bulunan 110 miligram zehir, 125 bin fareyi öldürmeye yetecek güçtedir.

En uzun dişli yılan

Yılanlar arasında en uzun dişe sahip olanı Gabon engereğidir (Bitis gabonica). Afrika'nın tropikal kesimlerinde bulunan bu hayvanın dişleri 50 milimetre uzunluğundadır. 12 Şubat 1963 günü, Amerika'da Philadelphia Zooloji Bahçesi'nin görevlileri, bir Gabon engereğini kendisini ısırarak intihar etmiş olarak buldular. Hayvanın dişleri gövdesine tamamen gömülmüştü.

HEM SUDA, HEM DE KARADA YAŞAYANLAR

En büyük yaratık (amfibiyan)

Denizde ve karada yaşayan hayvanlar içinde en büyükleri dev Çin semenderleridir (Andrias davidianus). Bu hayvanlar, Orta ve Güney Çin'de, dağlık yörelerdeki soğuk pınarlarda ve bataklık alanlarda yaşar.

En küçük amfibiyan

Amfibiyanlar içinde en küçüğü, Küba'da yaşayan "**Sminthillus limbatus**" türü kurbağadır.

En uzun ömürlü amfibiyan

Dev bir Japon semenderi (Andrias japonicus) 55 yıl yaşayarak "**En uzun ömürlü amfibiyan**" rekorunu kırdı.

En ender rastlanan amfibiyan

Dünyada en zor rastlanan amfibiyan türü, boyalı İsrail kurbağasıdır (Discoglossus nigriventer).

En yüksekte yaşayan amfibiyan

Himalayalar'da, 8 bin metre yükseklikte bir karakurbağa (Bufo vulgaris) bulundu ve bu en yüksekte yaşayan amfibiyan olarak kayıtlara geçti.

En alçakta yaşayan amfibiyan

Aynı tür karakurbağaya, yerin 340 metre altında bir maden ocağında da rastlandı, bu da bir rekor oldu.

En zehirli amfibiyan

Güney Amerika'da, Colombia'nın batısında bulunan altın renkli zehirli kurbağalar (Phyllobates terribilis), bilinen en zehirli amfibiyandır. Birinin derisinden elde edilen 1100 gram batracotoksin, 2200 kişiyi öldürmeye yeter.

Güney Amerika'da yaşayan altın renkli kurbağaların derisinden alınan zehir, 2 bin 200 kişiyi öldürmeye yeter.

En büyük keler

Dünyada bilinen en büyük keler, Fas'ta ve İber yarımadasında yaşayan "**Pleuroreles waltl**" türü kelerdir. 40 santim uzunluğunda ve 450 gram ağırlığında olanlarına rastlandı.

En küçük keler

Dünyada bilinen en küçük keler ABD'nin güneydoğusunda yaşayan "**Notophthalmus perstriatus**" türü kelerdir. Toplam uzunluğu 51 milimetredir.

En büyük kurbağa

Dünyada bilinen en büyük kurbağa, Kamerun ve Ekvador Ginesi'nde yaşayan "**Golyat**" kurbağasıdır (Rana goliath). 23 Ağustos 1960'ta, Ekvador Ginesi'nde Mbia Nehri'nde yakalanan dişi golyat, 81.5 santim uzunluğunda ve 3.306 gram ağırlığındaydı.

En uzun sıçrayan kurbağa

21 Mayıs 1977 günü Natal'da yapılan bir yarışmada, "**Santjie**" adlı bir kurbağa, üç sıçrayışta 10 metre 30 santim atlayarak rekor kırdı.

En büyük ağaç kurbağası

Ağaçta yaşayan kurbağalar arasında en büyüğü, ABD'nin güneydoğusunda görülen "**Hyla ocularis**" türü kurbağadır.

En büyük kurbağa

Karakurbağalar arasında en büyüğü, Güney Amerika'nın tropikal kesimlerinde yaşayan "**Bufo marinus**" türüdür. 24 Kasım 1965'te Kolombiya'da yakalanan ve daha sonra New York'ta Bronx Hayvanat Bahçesi'nde teşhir edilen karakurbağa, 1967 yılında öldüğü zaman 1 kilo 302 gramdı.

En küçük karakurbağa

Karakurbağaların en küçüğü, ilk kez 1906 yılında Doğu Afrika'da Mozambik yöresinde görülen "**Bufo taitanus**" türüdür.

BALIKLAR

En büyük deniz balığı

Deniz balıkları içinde en büyüğü, planktonlarla beslenen dev köpek balıklarıdır (Rhincodon typus). Bunlar, Atlantik, Pasifik ve Hint okyanuslarının ılık

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bölgelerinde bulunur. Ancak bunlar, memelilerden olan balinalardan daha küçük olduklarından, denizlerin en büyük yaratığı değildir. Planktonla beslenenleri bir kenara bırakırsak en büyük etobur deniz balığı "**insanyiyen**" de denilen dev beyaz köpekbalığıdır (Carcharadon carcharias). Bugüne kadar kayıtlara resmen geçen en büyük köpekbalığı, 1945 Mayıs'ında, Küba açıklarında avlandı. Boyu 6 metre 40 santim, ağırlığı ise, 3 bin 312 kiloydu.

En büyük tatlısu balığı

Bütün ömrünü tatlısu içinde geçiren en büyük balık, çok ender rastlanan "**Pa beuk**"tur (Pangasianodon gigas). Pa beuk'un dışında en büyük tatlusu balığı ise 1978 Eylül'ünde, Kenya'da Victoria Gölü'nde yakalanan bir tatlusu levreğidir. Bu balık tam 188 kilo 600 gramdı.

En küçük balık

Bilinen en küçük tatlısu balığı, cüce sazbalığıdır. Deniz balıklarının en küçüğü de "**Trimmatom nanus**" türü saz balığıdır. 1978 yılında Hint Okyanusu'nda yapılan bir araştırma sırasında, bu balıklardan yakalandı. Erkeklerinin uzunluğu 8.6 milimetre, dişilerinin uzunluğu ise 8.9 milimetre idi.

En hızlı balık

Balıklar içinde en hızlı yüzeni, kanatlı kılıçbalığıdır (İstiophorus platypterus). ABD'nin Florida kıyılarında bu balıklardan birinin saatte 109.7 kilometrelik bir hızla yüzdüğü saptandı.

En uzun ömürlü balık

Balıkların yaşam sürelerini hesaplamak bir hayli güçtür. Ancak, 1974 yılı Temmuz ayında, Japonya'daki bir araştırma havuzunda yaşayan ve sazan balığının değişik bir türü olan "**Hanako**" adlı Koi balığının 228 yıl yaşadığı kabaca hesaplandı.

En uzun ömürlü mercan balığı

İngiliz A. R. Wilson'a ait "**Fred**" adlı mercan balığı (Carassius Auratus) 1 Ağustos 1980 günü öldüğünde 41 yaşındaydı.

En kısa ömürlü balık

Balık türleri içinde en kısa ömürlü olanı, Afrika ve Güney Amerika'da yaşayan Cyprinodontei türü balıklardır. Bunların ortalama ömrü sekiz aydır.

En çok bulunan balık

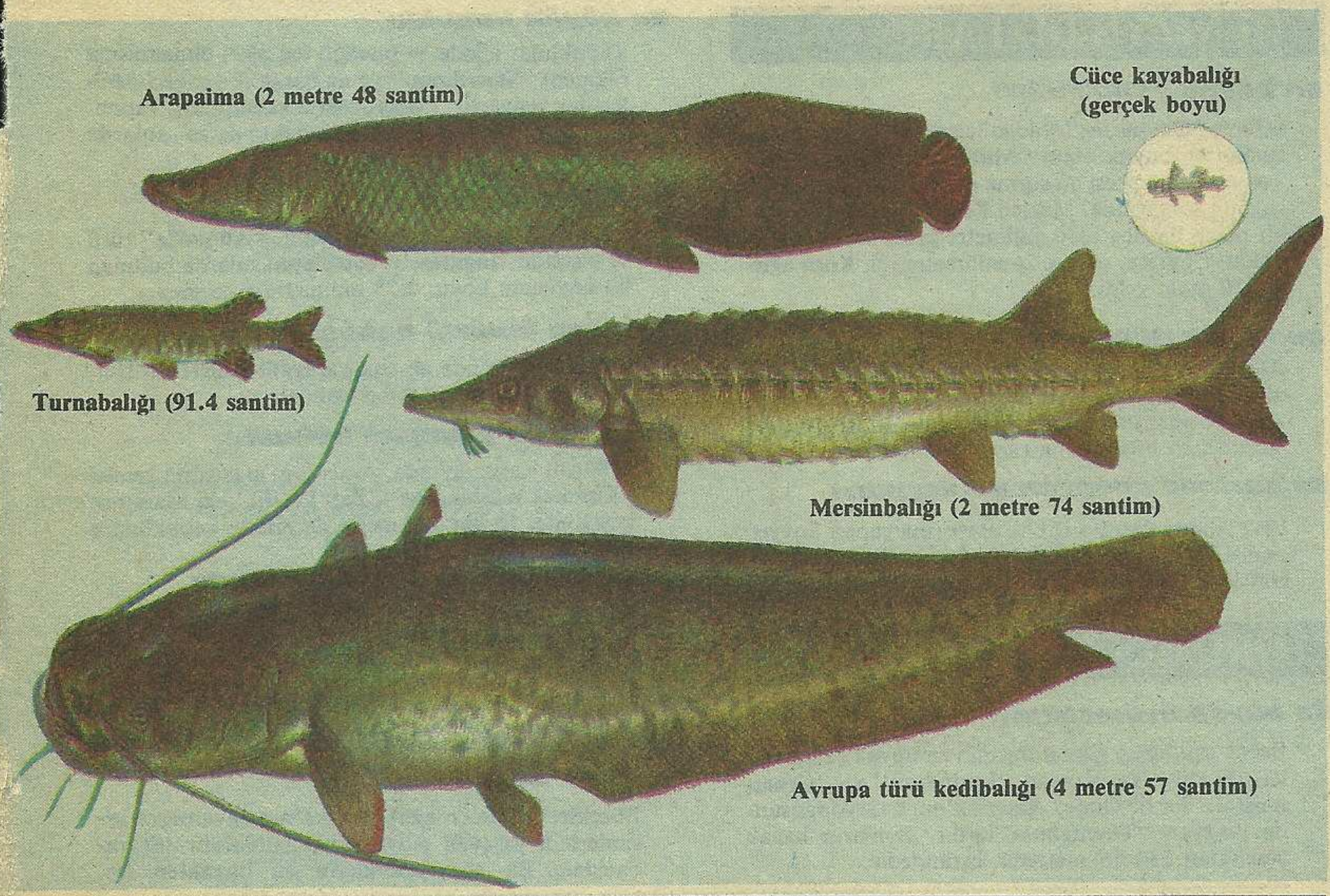
Dünyanın tüm denizlerinde bol miktarda bulunan balık, kılağızlı bir deniz dibi türü olan 76 milimetre uzunluğundaki Cyclothone elongata'dır.

En derinde yaşayan balık

Deniz altında, balığa rastlanan en derin yer 8 bin 300 metredir. Dr. **Gilbert L. Voss**, Amerikan araştırma gemisi **John Elliot**'la, Atlantik Okyanusu'nda, Porto Rico kesiğinde, bu derinlikte 1970 yılı Nisan ayında 16.5 santim uzunluğunda bir Bassogigas profindissimus buldu.

En çok yumurta bırakan balık

Okyanuslarda yaşayan güneşbalığı (Mola mola) her

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

biri 1.3 milimetre çapında 300 milyon yumurta bırakır.

En az yumurta bırakan balık

Florida açıklarında bulunan dişli mercan (Jordanella floridae) birkaç gün içinde yalnızca 20 yumurta bırakır.

En değerli balık

Dünyanın en değerli balığı, Rus mersinbalığıdır (Huso huso). 1924 yılında, Tikhaya Sosna Nehri'nden çıkarılan 1227 kilo ağırlığında, dişi bir mersinbalığından en iyi kalitede 245 kilo havyar elde edildi ve bu bir rekor oldu.

En pahalı balık

Dr. **Takayaki Hosogi,** 1 Mart 1982 günü, **"En iyi Japon Koi'si"** seçilen **"Fujitavo"**adlı 7 yaşında ve 89 santim uzunluğundaki balığı için teklif edilen 69 bin 400 sterlini kabul etmedi.

En zehirli balık

Balıklar içinde en zehirlisi, Hindo-Pasifik'in tropikal sularında yaşayan **"Synanceja horrida"** türü kayabalığıdır. Yüzgeçlerinde bulunan çok güçlü nörotoksik zehir, değdiği canlıyı öldürür.

En elektrikli balık

En güçlü elektrik akımına sahip balık, elektrikli yılan balığıdır (Electrophorus electricus). Brezilya, Kolombiya, Venezuela ve Peru'da rastlanan bu balığın ortalama boyda olanları, 400 volt 1 amper gücünde elektrik verir. 650 volt verenleri de görüldü.

DENİZYILDIZLARI

En büyük denizyıldızı

Bilinen 1600 tür denizyıldızı içinde, kol açıklığı açısından en büyük olanı **"Midgardia xandaros"**tur. Teksas Üniversitesi araştırma gemisi **Alaminos,** 1968 yazının sonlarında, Mexico Körfezi'nin güneyinde, bir uçtan bir uca 1380 milimetre gelen bir örneğini buldu. Çapı ise, sadece 26 milimetre idi. Kuru ağırlığı 70 gram geldi.

En küçük denizyıldızı

Denizyıldızlarının en küçüğü olan **"Asterina phylactica"**ya Adriyatik Denizi'nde, Akdeniz'de ve İngiltere'nin güneybatı açıklarında rastlanır. Bugüne dek görülen en büyüğünün çapı 15 milimetredir.

En derinde yaşayan denizyıldızı

1962 yılında Batı Pasifik'te araştırma yapan Sovyet gemisi Vityaz, **"Porcellanester İvanovi"** türü bir denizyıldızını su yüzeyinin 7584 metre altında buldu.

ÖRÜMCEKLER

En büyük örümcekler

Bacak açıklığına göre dünyanın en büyük örümcekleri, Brezilya'da yaşayan **"Lasiodora"** ve **"Grammostola"**lar ile Güney Amerika'nın kuzeydoğusunda yaşayan **"Theraphosa"**lardır. Bunların bacak açıklıkları 250 milimetrenin üstündedir.

En hızlı örümcek

Dünyanın en hızlı hareket eden örümceği, **"Tegenaria gigantea"** türüdür. Bu türün bireyleri, bir saniyede gövde uzunluğunun 33 katı yol alır.

En uzun ömürlü örümcek

Örümcekler içinde en uzun yaşayanlar, ilkel **"Mygalomorphae"**lerdir.

En büyük örümcek ağı

Örümceklerin tropikal türü olan **"Nephila"**ların, havada çevre uzunluğu 573 santimi bulan ağ ördükleri görülmüştür.

En küçük örümcek ağı

"Glyphesis cottonae" türü örümcekler, hemcinsleri içinde en küçük ağ ören örümceklerdir. Bu tür bir örümceğin ağının büyüklüğü bir posta pulu kadardır.

En zehirli örümcek

Dünyanın en zehirli örümceği, Brezilya'da yaşayan **"Phoneutria"** türü örümcektir. Bu saldırgan yaratıklar, insanların ayakkabılarının ve giysilerinin içine saklanırlar. Rahatsız edildiklerinde birkaç kez üstüste ısırırlar. Zehirlerine karşı güçlü bir panzehir bulunmasına rağmen, her yıl Brezilya'da yedi yaşın altında pek çok çocuk bu örümceklerin sokması sonucu ölür.

KABUKLULAR

En büyük kabuklu

Kabuklular içinde en büyüğü (en ağırı olmamasına rağmen) **"Sanschouo"** ya da bataklık yengeci denilen dev yengeçtir (Macrocheria kaempferi). Japonya'nın güneydoğu kıyılarındaki derin sularda bulunur.

En küçük kabuklu

En küçük kabuklu deniz hayvanı, **"Allonella"** türü su piresidir. İngiltere'yi çevreleyen sularda bulunan bu hayvanın boyu, 0.25 milimetreyi geçmez.

En uzun ömürlü kabuklu

Kabuklular içinde en çok yaşayanı Amerikan istakozudur (Homarus Americanus).

En derinde yaşayan kabuklu

1980 yılı Kasım ayında, Amerikan araştırma gemisi **"Thomas Washington"**, Batı Pasifik'teki Marianas kesiğinde, 10 bin 500 metre derinlikte kabuklulara rastladı.

En yüksekte yaşayan kabuklu

Ekvador Antları'nın 4 bin 53 metre yüksekliğinde de kabuklu hayvan türleri amfipodlar ve isopodlar bulunur.

BÖCEKLER

En ağır böcek

Böcekler içinde en ağırı, Afrika'nın ekvatoryal kesimlerinde yaşayan golyat kınkanatlılarıdır (Scarabaeidae). Bu ağır böceklerin en büyükleri ise,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Goliathus regius ve Goliathus giganteus türü kınkanatlılardır.

KELEBEKLER VE PERVANELER

En büyük kelebek

Bilinen kelebek türleri içinde en ağırı sayılan "**Papua**" Yeni Gine'de yaşayan Queen Alexandra türündendir (Ornithoptera alexandra). Dişilerinin kanat açıklığı 280 milimetreyi, ağırlığı ise 5 gramı bulur.

Dünyanın en büyük pervanesi

Dünyanın en büyük pervanesi, "**Cosdinoscera hercules**" türü Herkül pervanesidir. 1948 yılında, Avustralya'nın Innisfail kenti postanesi civarında yakalanan bir Herkül pervanesinin kanat açıklığı 360 milimetre idi.

En küçük kelebek

Dünyanın en küçük kelebeği, Güney Afrika'da yaşayan "**Brephidium barberare**" türü mavi kelebektir. Kanat açıklığı 14 milimetredir.

En iyi koku alan lepidoptera

Lepidoptera denen hayvan türü içinde koku alma hassası en gelişkin olanı, "**Eudia pavonia**" cinsi İmparator pervanesidir. 1961 yılında Batı Almanya'da yapılan bir deneyde, bu hayvanın erkeği, dişisinin taşıdığı 0.0001 miligram $C_{16}H_{29}OH$'ın kokusunu 11 kilometre uzaktan aldı.

En uzun böcek

Böcek dünyasının en uzun boylu üyesi, Endonezya'da yaşayan "**Paharnacia serratipes**" türü baston böceğidir.

En küçük böcek

Bilinen en küçük böcekler, "**Pitiliidae**" türü kınkanatlılar ve Myrmaridae türü parazitlerdir. Bunların bazıları tek hücreli hayvanlardan da küçüktür. Enderleinellus zonatus türü kan emici parazitin erkeğinin ağırlığı 0.005 miligramdır. Yumurtaları ise, 0.0002 miligram gelir.

En sık görülen böcekler

"**Collembola**" türü böcekler, dünyanın her yöresinde bulunur.

En hızlı uçan böcek

1926 yılında Amerikalı bir entomolojist, "**Cephenemyia pratti**" türü bir geyiksineğinin saatte 1316 kilometre hızla uçabildiğini saptadı.

En uzun ömürlü böcek

"**Buprestidae**" türü parlak kınkanatlılar, dünyanın en uzun yaşayan böcekleridir.

En gürültücü böcek

"**Cicadidae**" ailesinden erkek bir "**Cicada**" türü ağustosböceğinin çıkardığı sesler, 400 metre uzaktan duyulabilir.

En güneyde yaşayan böcek

Collembola hayvan türünden bir böcek, Güney Kutbu'nun 1450 kilometre uzağında bulundu.

En büyük böcek sürüsü

1889 yılında, Kızıldeniz'i geçmekte olan çöl çekirgeleri (Schistocera gregaria), tam 5180 kilometrekarelik bir alana yayılmıştı. Böyle bir sürüde, 500 bin ton ağırlığında, 250 milyar böcek olması gerektiği hesaplandı.

En hızlı kanat çırpan böcek

"**Forcipomyia**" türü tatarcık, normal hava koşullarında, dakikada 62 bin 760 kere kanat çırpar.

En yavaş kanat çırpan böcek

"**Papilio Machaon**" türü kelebek, dakikada 300 kez kanat çırpar.

En çok bal alınan kovan

Avusturalya'nın Cairs kentinde, **A.D. Wilkes**, 1983 yılı Şubat ve Aralık ayları arasında bir tek kovandan 249 kilo 20 gram bal aldı ve bu bir rekor sayıldı.

En büyük yusufçuk

Orta ve Güney Amerika'da yaşayan "**Megaloprepus caeruleata**" türü yusufçuğun gövde uzunluğu 191 milimetredir.

En büyük pire

Dünyanın en büyük piresi, ABD'nin Payallup kentinin yöresinde 1913 yılında bulunan "**Hystrichopsylla schefferi schefferi**" türü piredir. Boyu yaklaşık bir kurşun kalem çevresi kadar, yani 8 milimetre uzunluktaydı.

En uzun sıçrayan pire

1910 yılında, Amerika'da yapılan bir deneyde, "**Pulex irritans**" türü bir pire, 330 milimetre uzağa ve 197 milimetre yükseğe sıçradı.

KIRKAYAKLAR

En uzun kırkayak

Bilinen kırkayak türleri içinde en uzunu, Bengal Körfezi'nde yaşayan "**Scolopendra morsitans**"tır. Bu kırkayakların 330 milimetre uzunluğunda olanlarına rastlandı

En kısa kırkayak

Kırkayaklar içinde en kısa hayvanın 5 milimetre uzunlukta olduğu bilinir. Ancak türü bugüne kadar saptanamadı.

Bacak sayısı en fazla olan kırkayak

"**Himantarum gabrielis**" türü kırkayağın erişkinlerinde tam 177 çift bacak sayıldı.

En hızlı kırkayak

Güney Avrupa'da yaşayan "**Scrutigera coleoptrata**" türü kırkayak, saatte 1.8 kilometre hız yapabilir.

MELLİPED TÜRÜ KIRKAYAK

En uzun melliped kırkayağı

Melliped cinsinin kırkayaklar içinde en uzun olanları, Afrika'da yaşayan "**Graphidostreptus gigas**" ile

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

AVUSTRALYA'NIN DÜNYA HAYVAN REKORLARI

ÜÇGEN KUYRUKLU KARTAL
Yaşayan kartallar içinde kanat açıklığı 2 metre 84 santim olan kartal, dünyanın en geniş kanatlı kartalıdır.

TASMANYA KURDU
Dünyanın en ender memeli hayvanıdır. Tek örneği, 21 yıl araştırmadan sonra 1982 Temmuz'unda bulundu.

DİKENLİ KARINCAYİYEN
Dünyanın kan ısısı en düşük (22.2°-24.4° santigrat) memelisi.

TUZLU SU TİMSAHI
Dünyanın en büyük sürüngeni. Ağırlığı 2 tonu buluyor.

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU' BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Şeysel Adaları'nda yaşayan "**Scaphistostreptus seychellarum**" türleridir. İkisinin de boyları, 280 milimetredir.

En kısa melliped kırkayağı

Dünyanın en kısa mellipedi, İngiltere'de yaşayan "**Polyxenus lagurus**"tur. Boyu 4 milimetreyi geçmez.

En çok bacaklı melliped kırkayağı

Güney Afrika'da yaşayan ve türü belirlenemeyen bir mellipedin 355 çift bacağı yani 710 ayağı vardır.

DİLİMLİ SOLUCANLAR

En uzun dilimli solucan

Dünyanın en uzun anelidi, 1937 yılında Güney Afrika'da bulundu. "**Microchaetus rappi**" türü bu solucanın uzunluğu 6 metre 70 santim olarak ölçüldü.

En kısa dilimli solucan

Dilimli solucanlar içinde en kısası, boyu 0.5 milimetreyi geçmeyen "**Chaetogaster annandalel**"dir.

YUMUŞAKÇALAR

En büyük mürekkepbalığı

Bilinen en büyük omurgasız, Atlantik'te yaşayan "**Architeuthis dux**" türü dev mürekkepbalığıdır.

En büyük ahtapot

Bilim dünyasının tanıdığı en büyük ahtapot, 18 Şubat 1973 günü, ABD'de Puget Sound'da, **Donald E. Hagen** tarafından yakalandı. "**Octopus apollyon**" türü bu ahtapotun boyu 7 metre 1 santim, ağırlığı ise, 53 kilo 800 gramdı.

En uzun ömürlü yumuşakça

Yumuşakçalar içinde en uzun yaşayanı "**Artica İslandica**" türüdür.

En büyük salyangoz

Bilinen en büyük salyangoz, 1979 yılında Avustralya'nın batısında yakalanan "**Syrinx aruanus**" türü salyangozdur. Halen ABD'nin Santiago kentinde olan bu hayvanın uzunluğu 77.2 santim, ağırlığı ise 18 kilo 140 gramdır.

ŞERİT SOLUCANLARI

En uzun şeritli solucan

550 çeşit, şeritli solucan ya da nemerten içinde en uzunu, Kuzey Denizi'nin sığ sularında bulunan Lineus longissimus'tur.

DENİZANALARI

En büyük denizanası

Denizanalarının bilinen en büyüğü, Kuzeybatı Atlantik'te yaşayan "**Cyanea capillata arctica**"dır. Massachusetts Körfezi'nde bulunan bu tür bir denizanasının merkez çapı 2 metre 28 santimdir.

En küçük denizanası

Bazı denizanalarının merkez çapı 20 milimetrenin altındadır.

En zehirli denizanası

Avustralya açıklarında yaşayan "**Chironex fleckeri**" türü denizanası, Asya'daki kobralar kadar zehirlidir. Bu hayvanlar, 1880 yılından bu yana, Queensland açıklarında 66 kişinin ölümüne neden oldular. Bu yüzden, yöre halkı kadınları kilotlu çoraplarını, bu yaratıklara karşı, denize girerken bir "**savunma aracı**" olarak kullanırlar.

SÜRÜNGENLER

En büyük sünger

Bilinen en büyük sünger türü, Batı Hintlerde ve Florida kıyılarında bulunan "**Speciospongia vesparium**" türü fıçı biçimindeki süngerdir. Bunların boyları 105 santim, çapları ise 91 santimdir. 1909 yılında, Bahama Adaları'nda çıkarılan "**Hippospongia canaliculatta**" türü süngerin çember uzunluğu, 183 santimdi. Sudan ilk çıkarıldığında 41 kilo olan bu dev sünger, kuruyup tüm fazlalıklarını atınca 5 kilo 440 grama düştü. Halen ABD Ulusal Müzesi'nde sergilenmektedir.

En küçük sünger

Bilinen süngerler içinde en küçüğü, "**Leucosolenia blanca**"dır. Tam büyümesini tamamladığında boyu 3 milimetreyi geçmez.

En derinde bulunan sünger

Bugüne kadar sünger çıkarılan en büyük derinlik 5 bin 637 metredir.

En büyük mercan

7 Ağustos 1982 günü Dr. **Shoei Shirai** tarafından bulunan "**Galaxea fascicularis**" bilinen en büyük mercan kolonisidir.

SOYU TÜKENEN HAYVANLAR

Soyu tükenen en uzun boylu hayvan

Soyu tükenen hayvanlar içinde bilinen en uzunu "**Diplodocus**" türü dinozordur. 150 milyon yıl önce Kuzey Amerika'nın batısında yaşadı. Pittsbourgh'taki Carnegie Doğa Tarihi Müzesi'nde, parçaları tamamlanarak, yeniden yapılmış bir "**Diplodocus**" un boyu 26 metre 60 santimdir. Başı ve boynu 6 metre 70 santim, gövdesi 4.5 metre, kuyruğu ise, 15 metre 40 santimdir.

Soyu tükenen en ağır hayvan

Bütün zamanların en ağır omurgalısı, 165 milyon yıl önce Doğu Afrika'da, Sahra Çölü'nde, Portekiz'de ve ABD'nin güneybatısında yaşayan "**Brachiosaurids**"dir. 1909-1911 yılları arasında, Alman bilim adamları tarafından, Tanzanya'nın Tendaguru sitesinde yapılan kazı sonucu, bu hayvanın tam bir iskeleti çıkartıldı. Doğu Berlin'de bir müzede sergilenen bu iskelete göre, hayvanın canlı ağırlığının 77 ton olduğu hesaplandı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TÜRLERİNİN İLK ÖRNEKLERİ

TÜR	BİLİMSEL ADI, BULUNDUĞU YIL	BULUNDUĞU YER	YAŞADIĞI YIL
Maymun	İsimlendirilemeyen türler (Mayıs 1979)	Padaung Tepeleri, Birmanya	40.000.000 yıl önce
Primat	Tersiyer	Endonezya	70.000.000 " "
Surya	Lemur	Madagaskar	70.000.000 " "
Sosyal böcek	Sphcomyrma freyi (1967)	New Jersey, ABD	110.000.000 " "
Kuş	Archaeopteryx lithographica (1861)	Bavyera, Batı Almanya	150.000.000 " "
Memeli	Megazostrodan (1966)	Thaba-ea-Litau, Lesotho	190.000.000 " "
Sürüngen	Hylonomus, Archerpeton, Protoclepsybrops romericus	Nova Scotia	290.000.000 " "
Amfibiyan	Icthyostega	Grönland	350.000.000 " "
Örümcek	Palaeostenzia crassipes	Tayside, İskoçya	370.000.000 " "
Böcek	Rhyniella procursor	Tayside, İskoçya	370.000.000 " "
Balık	Anatolepis	Crook Country, ABD	510.000.000 " "
Kabuklu	Karagassiema (12 bacaklı)	Saan Dağları, SSCB	650.000.000 " "
Metazoan	Delik izleri	Zambiya	1.000.000.000 " "
Eukaryote	Eylül 1983	Tiyanşan, Çin	1.800.000.000 " "
Mikrofosil	Carbonaceous microspheroids	Kuzey Kutbu,Batı Avustralya	3.500.000.000 " "

Et yiyen dinozorların en büyüğü

Bundan 75 milyon yıl önce, ABD'nin bugünkü Montana ve Wyoming eyaletlerinin bulunduğu topraklarda yaşayan "**Tyrannosaurus rex**" adlı dinozor, tam teşekküllü bir iskeletinin henüz bulunmamış olmasına rağmen, et yiyen dinozorların en büyüğü olarak kabul edilir. Bu hayvanın yüksekliği 5.5 metre olarak hesaplandı.

En "beyinsiz" dinozor

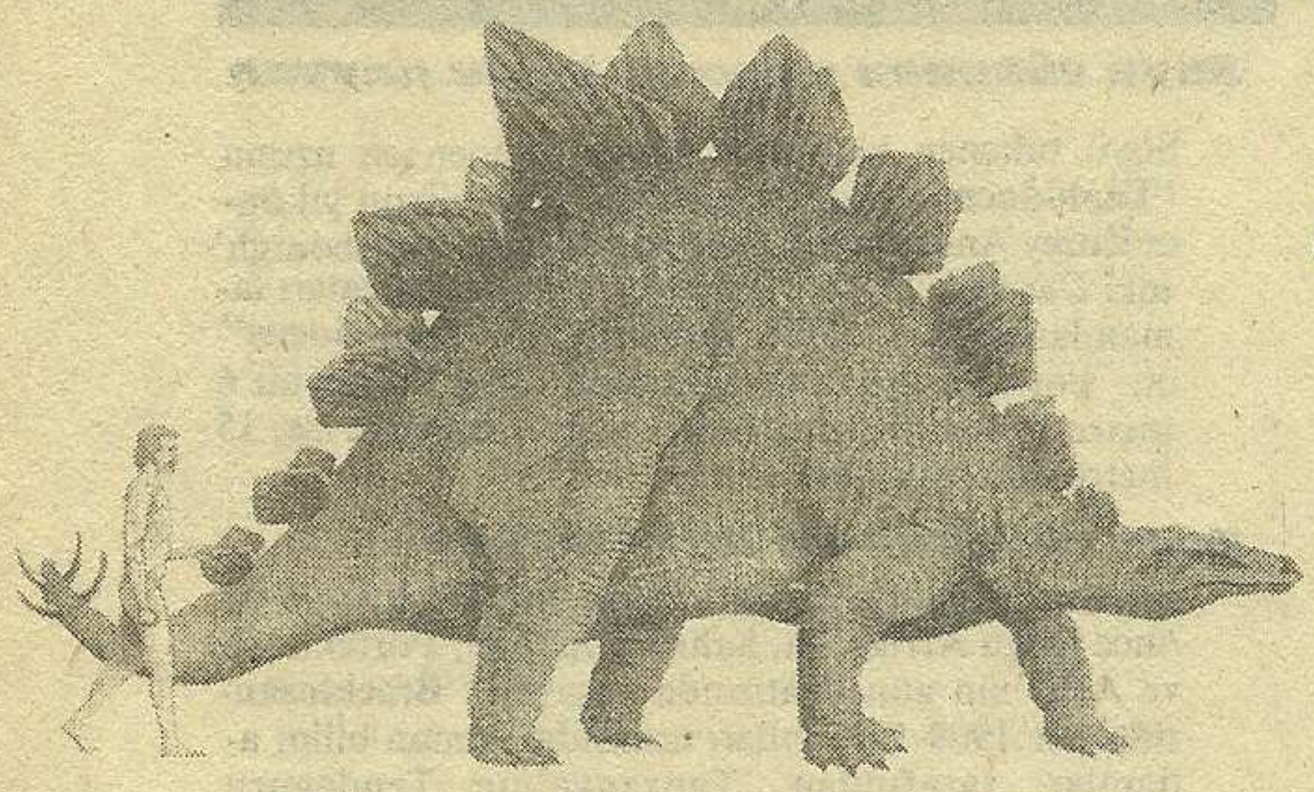
Kuzey yarıkürede bundan 150 milyon yıl önce yaşayan "**Stegosaurus**" adlı dinozor, türünün en beyinsizi olarak kabul edilir. 9 metre uzunluğundaki bu hayvanın beyni sadece 70 gramdı ve tüm ağırlığının sadece binde dördünü oluşturuyordu.

En büyük dinozor yumurtası

80 milyon yıl önce yaşayan "**Hypselosaurus**" türü 12 metre 19 santim uzunluğundaki dinozorun yumurtası bilinen en büyük dinozor yumurtasıdır. 1961 yılında, Fransa'nın güneyinde, Aix-en-Provence yöresinde, bu hayvana ait, kırılmamış yumurtalar bulundu. Bunların uzunluğu 300, çapı ise 255 milimetreydi.

En büyük uçan yaratık

Soyu tükenen uçan yaratıklar içinde en büyüğü, 65 milyon yıl önce, Teksas yöresinde yaşadı. 1971'de Batı Teksas'ta kalıntıları bulunan "**Quetzalcoatlus northropi**" adlı bu dev yaratığın 86 kilo ağırlığında olduğu ve 11-12 metrelik bir kanat açıklığına sahip bulunduğu düşünülüyor.

Stegosaurus, dinozorlar içinde en "beyinsiz" olanıdır. 1750 kilogramlık bir gövdeye sahip olan bu hayvanın beyni yalnızca 70 gramdır

En büyük deniz sürüngeni

Bugüne kadar kayıtlara geçen en büyük deniz sürüngeni, "**Stretosaurus macromerus**"tur. Oxford Müzesi'nde bulunan bir kalıntısı dikkate alınarak yapılan hesaplara göre, bu hayvanın boyu 14 metre olarak tahmin ediliyor.

En büyük timsah

Günümüzden 75 milyon yıl önce, ABD'de bugünkü Teksas'ın bulunduğu yöredeki göl ve bataklıklarda yaşayan "**Deinosuchus riograndensis**" adlı timsah, doğa tarihinin en büyük timsahı olarak kabul edilir. Batı Teksas'ta bulunan parçaları gözönüne alınarak, 16 metre uzunluğunda olduğu öngörülüyor.

En büyük kaplumbağa

Tarih öncesi dönemin en büyük kaplumbağası olan "**Stupendemys geographicus**" günümüzden 5 milyon yıl önce yaşadı. Kuzey Venezuela'da 1972 yılında bulunan fosiline göre, boyu üç metre, kabuğunun orta çizgisi de 2 metre 30 santim olarak hesaplandı.

En büyük su kaplumbağası

"**Geochelone atlas**" adlı tarih öncesinin en büyük su kaplumbağası, 2 milyon yıl önce, bugünkü Birmanya, Java ve Timor'un bulunduğu yerde yaşadı. 1923 yılında Chandigarh yöresinde bulunan kalıntılarına göre bu kaplumbağanın boyu 2 metre 44 santim, ağırlığı ise 852 kilo olarak hesaplandı.

En uzun yılan

Tarih öncesi döneme ait en uzun yılan olan "**Gigantophis garstini**", 55 milyon yıl önce şimdiki Mısır'ın bulunduğu topraklarda yaşadı. Batı Çölü'nde, Fayum yakınlarında bulunan kalıntılarına göre, bu hayvanın boyu 11 metre olarak hesaplandı.

En büyük amfibiyan

Bilinen en büyük amfibiyan 230 milyon yıl önce yaşayan Prionosuchus plummeri'dir. 1972 yılında, Brezilya'nın kuzeyinde bulunan kalıntılarına göre, uzunluğunun 9 metre olabileceği tahmin edildi.

En büyük balık

15 milyon yıl önce Miyosen denizlerinde yaşadığı kabul edilen "**Carcharodon magalodon**" adlı köpek-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

balığının 24 metre uzunluğunda olduğu varsayıldı. Ancak, bugün bazı veriler, bu hesap konusunda bilim adamlarında kuşkular uyandırdı.

En büyük böcek

Tarih öncesi döneme ait en büyük böcek, "**Maganeura monyi**" denilen yusufçuktur. 280 milyon yıl önce yaşayan bu hayvanın kalıntıları, Fransa'nın iç kesimlerinde bulunduğunda, kanat açıklığı 70 santim olarak hesaplandı.

En güneydeki tarih öncesi yaratık

1967 yılı Aralık ayında, Güney Kutbu'nun 532 kilometre uzağında, Beardmore galasiyeri yakınlarında "**Lasyrinthodont**" denilen bir tatlısu semenderinin kalıntısı bulundu.

En büyük kuş

Tarih öncesinde yaşayan en büyük kuş; uçamayan bir "**Dromornis stirtoni**"dir. 11 milyon yıl önce Avustralya'nın iç kesimlerinde yaşadığı belirlendi. 1974 yılında bulunan bacak kemiklerine bakıldığında, bu kuşun yüksekliği 3 metre, ağırlığı ise 500 kilo olarak hesaplandı.

En büyük kara memelisi

Tarih öncesi döneme ait bilinen en büyük kara memelisi, "**Baluchitherium**" denilen boynuzsuz gergedandır. 35 milyon yıl önce, Batı Asya'da ve Yugoslavya civarında yaşadı. 1907-1908 yıllarında, Pakistan'ın Belucistan yöresinde bulunan kemiklerine göre, boyu 11 metre 27 santim, et ağırlığı ise 20 ton olarak belirlendi.

En büyük deniz memelisi

Bilinen en büyük tarih öncesi deniz memelisi, "**Basilosaurus cetoides**"dir. 20 metre 30 santim uzunluğundaki bu hayvan, 50 milyon yıl önce, ABD'nin Arkansas ve Alabama eyaletlerinin bulunduğu yerde varolan denizde yaşadı.

En uzun diş

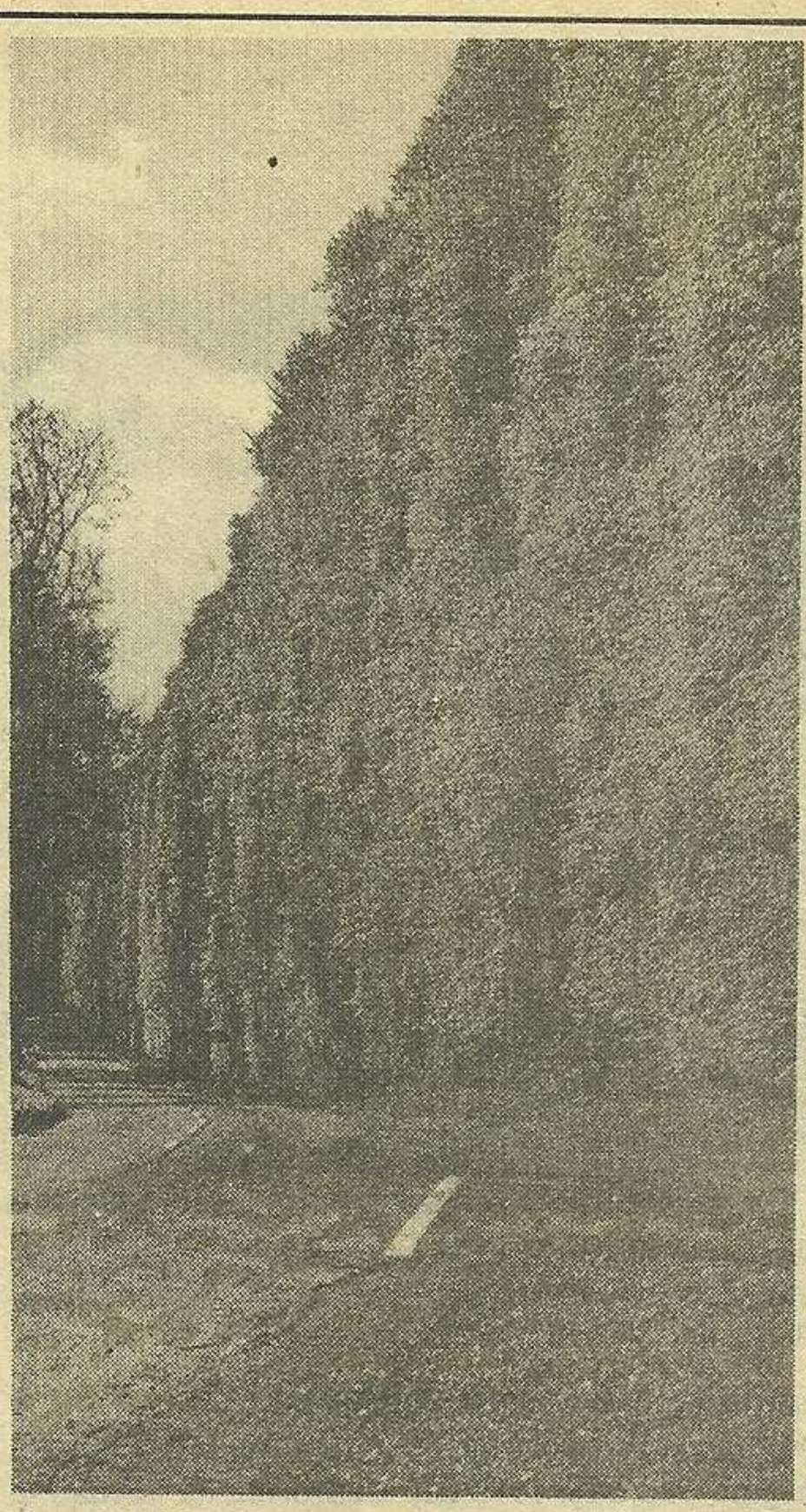
Tarih öncesi hayvanlara ait en uzun diş, 300 bin yıl önce Kuzey Almanya'da yaşayan "**Palaeloxodom antiquus germanicus**"a aittir. Düz dişli bir tür fil olan bu hayvanın dişi 5 metre uzunluğundadır.

En ağır diş

Tarih öncesi döneme ait en ağır diş, halen İtalya'nın Milan kentinde, Museo Civico di Storia Naturale'de bulunan 89 santim uzunluğundaki diştir. Bu dişin ağırlığı tam 150 kilodur.

En uzun boynuz

"**Megaceros giganteus**" diye bilinen dev geyik, tarih öncesi hayvanların en uzun boynuzlusudur. 8 bin yıl önce yaşayan bu hayvanın boynuzlarının genişliği 4 metre 30 santimdi.

Pertshire'daki bu ağaç çit, dünyadaki benzerleri arasında en uzun olanıdır. Bu ağaçlardan bazılarının uzunluğu 36 metre 50 santimi aşmıştır.

En yüksek ağaç çit

Bir alanı çevreleyen ağaçların en yükseği, İskoçya'da Perthshire'dadır. **Meiklour** türü bu kayınlar, 1746 yılında dikildiler 550 metrelik bir alanı çevreleyen bu kayınların ortalama yüksekliği 26 metredir. İçlerinden bazıları 36 metreyi aştı.

En yüksek porsuk ağacı çiti

Bir alanı çevreleyen en yüksek porsuk ağacı sırası İngiltere'de Cirencester'de, Earl Bathurst Parkı'ndadır. 1720 yılında dikilen bu ağaçların ortalama yükseklikleri 11 metredir. 155 metrelik bir dizi oluşturan bu ağaçların kütük kalınlıkları 4.5 metredir.

BİTKİLERİN DÜNYASI

Bitkilerin tıbbi değeri

Bitkilerin tedavi amacıyla kullanılmasına İsa'dan 60 bin yıl önce "**Neandertal Adam**" tarafından başlandı.

Dünyanın en eski bahçesi

Bugüne kadar saptanabilen en eski bahçe bir Çin tapınağına aittir.

En eski botanik bahçesi

Dünyanın en eski botanik bahçesi, 1543 yılında düzenlenen ve İtalya'da bulunan "**Pisa**" Botanik Bahçesi'dir.

Dünyanın en yaşlı bitkisi

1980 Şubat'ında, Prof. **Frank C. Vasek** tarafından California'nın güneybatısında bulunan "**King**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Dünyanın en güneyinde yetişen Antarktik çimeni, Antarktika'da Göçmen Adası'nda bulundu.

Clone'' adlı Kreozot bitkisi (Larrea tridentata) dünyanın en yaşlı bitkisidir. Prof. **Vasek**, bitkinin yaşını 11 bin 700 yıl olarak hesapladı.

En ender bulunan bitkiler

Pembe renkli **"Presidio manzanita"**nın ilk ve tek örneğine Haziran 1978'de, California'da rastlandı. 1945 yılında Yeni Zelanda açıklarındaki Üç Kral Adası'nda bulunan **"Pennantia baylisiana"** türü ağacın da dünyada başka bir eşi yoktur.

En kuzeydeki bitki

83 derece kuzey enleminde sarı gelincik çiçeği **"Papaver radicatum"** ve Arktik söğüt ağacı **"Salix arctica"** bulundu.

En güneydeki bitki

Bugüne kadar en güneyde bulunan bitki **"Deschampsia antarctica"** türü saç otudur. Bu bitkiye 11 Mart 1981'de Antarktika'nın Refuge Adası'nda (68°21-güney) rastlandı.

En yüksekte bulunan bitki

1955 yılında, **N. D. Jayal** tarafından, Kamet'te, 6 bin 400 metre yükseklikte bulunan bitkiler, **"Ermania himalayensis"** ve **"Ramunculus lobatus"**tur.

En derine uzanan kök

Bugüne dek kayıtlara geçen en uzun köklü ağaç, Güney Afrika'da, Echo Caves yakınlarında bulunan bir yabani incir ağacıdır. Bu ağacın kökleri, yerin 120 metre altına kadar uzanıyordu.

En çabuk dağılan zararlı ot

Dünyada en çabuk dağılan zararlı ot tohumu, Afrika'da bulunan hasır tohumudur (Salvinia auriculata). Bu tohuma,1959 yılı Mayıs ayında Kariba Gölü doldurulurken rastlandı. 11 ay içinde, tohumlar 199 kilometrekarelik bir alana yayıldılar. 1963 yılında ise, tohumların dağıldığı alanın yüzölçümü 1002 kilometrekareyi buldu.

En geniş alana yayılan bitki

Bir tek fidan grubu en geniş alana yayılan bitki, yabanmersinidir. 18 Şubat 1920'de, Pennsylvania'da, Juniata Nehri kıyısında tam 40 hektarlık bir alana yayılmış yabanmersinine rastlandı. Bu bitkilerin orada 13 bin yıldan beri bulunduğu da saptandı.

En uzun filodendron

Leicestershire'da, Bay **M.J.Linhart**'ın bahçesinde bulunan filodendron, 173 metre 40 santimdir.

En uzun çarkıfelek çiçeği

1974 yılında, ABD'nin Blaine kentinde **Dennis** ve **Patti** Carlson tarafından ekilen çarkıfelek çiçeği, 182 metre uzunluğa kadar büyüdü.

En büyük aspidistra

İngiltere'nin Chesterfield kentinde, **Gertie James** tarafından ekilen **"aspidistra"**,127 santimlik bir uzunluğa erişti. Bitkinin üzerinde, tam 500 yaprak bulunuyor.

En eski çiçek

1953 yılında ABD'nin Colorado eyaletinde, 65 milyon yıl öncesine ait olduğu sanılan, palmiye şeklinde bir çiçeğin fosilleri bulundu.

En büyük kaktüs

Bugüne kadar bilinen en büyük kaktüs, ABD'nin Arizona yöresinde bulundu. Dalları şamdan gibi uzayan bu kaktüsün yüksekliği 16 metreyi buldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

En uzun deniz yosunu

Güney Amerika'da uzunluğu 182.5 metreyi bulan yosunlar çıktığı söylenir. Ancak, bugüne kadar varlığı kanıtlanmış en uzun denizyosunu Pasifik'te yetişen "**Macrocystis**"tir. Bu deniz yosunu, 60 metreye kadar uzar. Günlük uzama hızı ise, 45 santimdir.

En uzun kara yosunu

Boyu en çok uzayan karayosunu, "**Fontinalis**" türüdür. Bu yosunun boyu, akarsularda, 91 santime kadar çıkar.

En kısa kara yosunu

Kara yosunları içinde en kısası, "**Pigme**" yosun denilen "**Ephemerum**"dur.

En büyük üzüm asması

Dünyanın en büyük üzüm asması, 1842 yılında, ABD'nin Carpinteria kentinde ekildi. 1900 yılında, 9 ton üzüm veren bu asmanın daha sonra da yıllık ortalaması 7 tondan aşağı düşmedi. Asma, 1920 yılında kurudu.

En kuzeydeki üzüm bağı

En kuzeydeki üzüm bağı, Sovyetler Birliği'nin 57 derecelik kuzey eksenindeki Sabile kentindedir.

En güneydeki üzüm bağı

En güneydeki üzüm bağı, Tasmanya'da Moorina Estates Ltd. tarafından işetilen bağdır (42° 47′ güney).

En büyük çiçek

Oranj-kahverengi ve beyaz renkli paraziter zambak, "**Rafflesia arnoldii**" dünyanın en büyük çiçeğidir. Boyu 91 santimetreye kadar çıkar. Bu çiçeklerin kalınlıkları 1.9 santim, ağırlığı ise 7 kilo civarındadır.

En büyük çiçek açan bitki

Bugüne kadar görülen en büyük çiçek, Çin tipi bir mor salkıma aittir. ABD'deki Sierra Madre'de, 1892 yılında dikilen bu bitkinin dalları, 152 metreye ulaştı. Toplam ağırlığı 228 ton olan bu dev bitkinin üzerinde, sezonu geldiğinde 1.5 milyon çiçek açar.

Çiçek açan en küçük bitki

Çiçek açan en küçük bitki, su mercimeğidir (Wolffia angusta). Avustralya'da çok görülen bu bitkinin 1980 yılında bulunan bir örneği, sadece 0.6 milimetre uzunluğunda, 0.33 milimetre genişliğinde idi. Ağırlığı ise, 0.00015 gramdı.

En küçük bitki

Dünyanın "**En küçük bitkisi**", tek hücreli bir deniz yosunudur.

En değerli bitki

Dünyanın en değerli bitkisi, ilk kez ABD'li **Alice Vonk** tarafından yetiştirilen beyaz kadife çiçeğidir. 12 Ağustos 1975'te bu çiçeğe 10 bin dolar verildi.

En hızlı büyüyen bitki

1978 yılı Temmuz ayında Sicilya Adası'nda, "**Hesperogucca whipplei**" türü bir leylak, 14 günde 3 metre 65 santim boy attı.

En yavaş çiçek açan bitki

Tüm bitkiler içinde en yavaş çiçek açanı, ilk kez 1870 yılında, Bolivya'da keşfedilen "**Puyu raimondii**"dir. Bu bitki, çiçeğini 150 yıl sonra verir ve ölür.

En büyük çelenk

Dünyanın en büyük çelengi, uzun bir uğraşıdan sonra, 4 Eylül 1982 günü, İsveç'in Liesberg Eğlence Parkı'nda, Gothenburg çiçekçilik şirketi tarafından yapıldı. Çelengin çapı 20 metre 83 santim, ağırlığı ise 1980 kiloydu.

En büyük orkide

Dünyanın en büyük orkidesi, Maleysiya'da yetişen "**Grammatophyllum speciosum**"dur. Bu orkidenin yüksekliği 7 metre 62 santimi bulur.

En büyük orkide çiçeği

Orkide çiçekleri içinde en büyüğü, Amerika'nın tropikal kesimlerinde yetişen "**Phragmipedium caudatum**"dur. Bu dev bitkinin taç yapraklarının uzunluğu 46 santim, çapı ise 91 santimdir.

En küçük orkide

Bilinen en küçük orkide, Orta Amerika'da yetişen "**Platystele Jungermannoides**"tir. Bu minik bitkinin çiçekleri bir milimetre kadardır.

En pahalı orkide

Bugüne kadar bir orkide için ödenen en yüksek ücret, 22 Mart 1906'da Londra'da yapılan bir müzayedede "**Odontoglossum crispum**" türü bir orkideye verildi. Çiçeği alan **Baron Schröder**, tam 1207.50 sterlin ödedi.

En büyük rododendron

Rododendron türleri içinde en büyüğü kırmızı "**Rododendron arboreum**"dur. Nepal'in Mangalbare yöresinde boyu 18 metre 25 santimi bulan örneklere rastlanır.

En büyük gül ağacı

Filizi 1884 yılında İskoçya'dan getirilen "**Lady Banks**" gül ağacı, ABD'nin Tombston kentinde, 2 metre 74 santim yüksekliğe ulaştı. Gövdesinin kalınlığı 101 santimi bulan bu dev gül ağacı, 499 metrekarelik bir alanı gölgeliyor ve 68 desteğin yardımıyla dallarını eğmeden durabiliyor. Bu dev bitki, altında 150 kişinin oturmasına olanak sağlıyor.

SEBZELER VE MEYVELER

Besin değeri en yüksek bitki

Besin değeri en yüksek olan bitki, "**avokado**" meyvesidir. Orta ve Güney Amerika'da yetişen bu bitkide, A, C ve E vitaminleri, yüzde 2.2 oranında protein ve her yüz gramında 163 kalori bulunur. Besin değeri en düşük olan bitki ise, salatalık yani "**hıyar**" dır. Bu bitkinin 100 gramında ancak 73 kalori vardır.

En büyük karpuz

1980 yılı Nisan ayında, Amerikalı **Ivan** ve **Lloyd Bright**, bugüne kadar kayıtlara geçen en büyük karpuzu yetiştirdiler. Grace Bahçesi'nde yetişen bu karpuz, tam 90 kilo 700 gramdı.

En büyük ananas

1978 yılında Kenya'nın Malinda yöresinde **H. Retief**, 7 kilo 710 gram ağırlığında bir ananas buldu. Aynı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yıl, Brezilya'dan 13 kilo ağırlığında bir ananas haberi geldi, ancak bu haber daha sonra doğrulanmadı.

En bol patates çeşidi

9-10 Ekim 1979 tarihinde Westminster'de açılan bir sergide **Donald MacLean**, tam 252 çeşit patates sergileyerek, bu konudaki rekorun sahibi oldu.

En büyük eğreltiotu

Bilinen 600 çeşit eğreltiotu arasında en büyüğü, Güney Pasifik'te, Norfolk Adası'nda yetişen "**Alsophila excelsa**" türü ağaç tipi eğreltiotudur. Boyu 18 metre 28 santimi bulur.

En küçük eğreltiotu

Dünyanın en küçük eğreltiotları, Orta Amerika'da görülen "**Hecistopteris pumila**" ile ABD'de görülen "**Azzola caroliniana**" türleridir.

En çok bulunan çim

Dünyada en çok görülen çim, "**Cynodon dactylon**" ya da "**Bermuda**" çimidir.

En hızlı boy atan çim

Callie türü çim, günde 15.2 santim büyür ve boyu 5.5 metreye kadar ulaşır.

En kısa çim

Dünyanın en kısa çimi, İngiltere'de yetişen "**mibora minima**"dır. Boyu 15 mm'yi aşmaz.

En büyük yapraklı

Hint Okyanusu'nda, Mascarene Adası'nda yetişen rafya palmiyesi (Raphia raffia) ile Güney Amerika'da görülen Amazon bambu palmiyesi (R. toedigera), en uzun yapraklara sahip olan bitkilerdir. Yapraklarının uzunluğu 19 metre 81 santimi bulur.

14 yapraklı yonca

16 Haziran 1975 günü, ABD'de Randy Farland yöresinde, Sioux çağlayanlarının yakınında "**Trifolium repens**" türü 14 yapraklı bir beyaz yonca bulundu.

En büyük tohum

Coco de Mer (Lodoicea seychellarum) türü hindistancevizinin tohumu 18 kilo ağırlığındadır. Bu bitkiye yalnızca Şeysel Adaları'nda rastlanır.

En küçük tohum

Bitki dünyasında en küçük tohum, Epiphytic orkideye aittir. Bu bitkinin tohumlarının 31 gramında, 35 milyon tane vardır.

En dayanıklı tohum

1954 yılı Haziran ayında, Kanada'nın Yucon yöresinde, buzlar arasında Arktik acı bakla tohumları (Lupinus arcticus) bulundu. 1966 yılında değerlendirilen bu tohumların yaşı radyokarbon metoduyla hesaplandı ve İsa'dan Önce 8000-13000 yıllarına ait olduğu görüldü.

Dünyanın en iri cüsseli ağacı

Dünyada bilinen en iri gövdeli ağaç, California'daki Sequoia Ulusal Parkı'nda bulunan dev çam ağacıdır (Sequoiadendron giganteum). "**General Shermann**" adı verilen bu ağacın boyu 83 metre 2 santimdir. Gövdesinin çevresi ise, 1980 yılında 24 metre 32 santimdi. O yıl içinde bu ağaçtan 5 milyar kibrit yapılabileceği hesaplandı. 1981 yılında da, kökleriyle birlikte 61 bin ton ağırlığında olduğu tahmin edildi.

En kalın gövdeli ağaç

1982 yılında, Mexico'nun El Arbol del Tule yöresinde bulunan "**Taxodium mucronatum**" türü Montezuma selvisinin gövde kalınlığı 35 metre 80 santim geldi. Ağacın yüksekliği ise 41 metreydi.

En hızlı büyüyen ağaç

Bambuları ağaç ailesinin dışında bırakırsak, en hızlı boy atan ağaç, "**Albizzia falcata**"dır. 17 Haziran 1974'te, Maleysiya'nın Sabah yöresinde dikilen bu türden bir ağaç, 13 ay sonra, 10 metre 74 santimlik yüksekliğe ulaştı.

En yavaş büyüyen ağaç

Arktik ağaç çizgisi üzerinde yetişen "**sitka**" türü ladin ağaçları, 98 yıl içinde ancak 28 santim boy atarlar.

En uzun ağaç

Bugüne kadar resmi yetkililerce ölçülmüş en uzun ağaca, 1872 yılının Şubat ayında Victoria Devlet Ormanları Müfettişi **William Ferguson** tarafından rastlandı. Devrilmiş bir dağ dişbudağının çapı 5 metre 48 santim, uzunluğu ise, 132 metre 50 santimdi.

REKORA YAKLAŞAN EN UZUN AĞAÇLAR

Uzunluğu	Türü	Bulunduğu yer	Ölçüldüğü yıl
126.5 metre	Pseudotsuga menziesii	Kanada	1902
119.7 "	Pseudotsuga menziesii	ABD	1930
115.8 "	Pseudotsuga menziesii	ABD	1899
114.3 "	Eucalyptus regnans	Avustralya	1880
112.1 "	Sequoia sempervirens	ABD	1963
112.0 "	Sequoia sempervirens	ABD	1873

En uzun Noel ağacı

Dünyanın en uzun Noel ağacı, 1950 Aralık'ında, Washington'da Northgate Alışveriş Merkezi'ne dikildi. "**Pseudotsuga taxifolia**"türü bir köknar olan bu ağacın boyu 67 metre 36 santimdi.

En yaşlı ağaç

ABD'de Sierra Nevada'da Wheeler Tepesi'nin kuzeydoğu yüzünde, deniz seviyesinden 3 bin 275 metre yükseklikte, "**Pinus longaeva**" türü bir çam ağacına rastlandı. 1963 ve 1964 yıllarında yapılan çalışmalar sonucu bu ağacın 4 bin 900 yıllık olduğu anlaşıldı.

Yaşayan en ilkel ağaç

İlk kez 160 milyon yıl önce Jurassik dönemde yaşadığı bilinen "**Ginkgo biloba**" türü bir baldırıkarayа, önce Çin'in Chekiang yöresinde, sonra 1690 yılında Hollanda'da, 1754 yılında da İngiltere'de rastlandı.

Yaprağı en bol ağaç

Ağaçların yapraklarını saymak çok zorsa da bir selvi ağacının, ortalama 40-50 milyon yaprağı olduğu hesaplandı.

En yalnız ağaç

1960 yılı Şubat ayında, bir Fransız bilim adamı Nijer'deki Tenere Çölü'nde arabasıyla giderken bir ağa-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ca çarptı. Çevresindeki en yakın ağaçtan 50 kilometre uzakta olan bu ağaç, "**en yalnız ağaç**" olarak rekorlara geçti.

En pahalı ağaç

1959 yılında, ABD'nin Yakima yöresinde, "**Starkspur**" türü bir Golden elma ağacına 51 bin dolar ödendi.

En büyük orman

Sovyetler Birliği'nin kuzeyinde, 55 derece kuzey enlemi ile Arktik Çember arasında kalan bölge, dünyanın en büyük ormanıdır. Bu ağaçlarla kaplı alanın yüzölçümü 1 milyar100 milyon hektardır. (Dünya ormanlarının yüzde 25'i)

En ağır kereste

Güney Afrika'da yetişen ve demirağacı denilen "**Olea laurifolia**"nın özgül ağırlığı **1.49**'dur. Bir metrekübünün ağırlığı ise, 1490 kilodur.

En hafif kereste

Dünyanın en hafif kerestesi, Küba'da yetişen "**Aeschynomene hispida**" türü ağaca aittir. Özgül ağırlığı 0.044'tür. Bir metrekübü ise, sadece 44 kilo gelir.

En uzun bambu

Kayıtlara geçen en uzun bambuya, 1904 yılı Kasım ayında, Hindistan'ın güneyinde Pattazhi yöresinde rastlandı. "**Bambusa arundinacea**" türünden olan bu bambunun yüksekliği 37 metre 3 santimdi.

En hızlı büyüyen bambu

Toplam 45 tür bambudan bazıları günde 91 santimlik bir büyüme hızıyla (saatte 0.00003 km) üç aydan daha az bir sürede 30 metre boy atarlar.

TEK HÜCRELİLER

Tek hücreli bitkiler, ilk olarak 1676 yılında Hollandalı mikroskobist **Antonie van Leeuwenhoek** (1632-1723) tarafından bulundu. Bazıları hem hayvan hem de bitki özelliği gösterirler. Bitkisel özellikleri ağır basanlar, "**protopitia**"lar, hayvansal özellikleri ağır basanlar ise "**protozoan**"lardır.

En büyük protozoan

Protozoanların içinde hacim açısından en büyük olanı kalkersel foraminiferalardır (Foraminiferida). Nummulites türüne aittirler. Türkiye'deki Orta İyosen dönemi kayalarda bulunurlar. Çapları 22 santim kadardır. Boy açısından en büyük protozoan ise, "**Stannophyllum**"dur. Boyu 25 santimi bulur.

En küçük protopitia

Tüm protopitialar içinde en küçüğü "**Micromonas pusilla**"dır. Çapı 2 mikrondan daha azdır.

En hızlı protozoan

Monas Stigmatica türü protozoan, bir saniye içinde kendi gövdesinin 40 misli yol alır. En hızlı insan bile, bir saniye içinde kendi gövdesinin yedi katı yol alamaz.

En hızlı üreme

Glaucoma türü protozoan, her üç saatte bir bölünür. Böylece bir gün içinde bir glaucomadan 510 glaucoma ürer.

MANTARLAR

En büyük mantar

Resmi kayıtlara göre en büyük ağaç mantarı 1946 yılında Amerika'da **J. Hissey** tarafından bulundu. "**Oxyporus** (Fomes) **Nobilissimus**" türü bu mantar, 142 x 94 santim boyutunda ve 136 kilo ağırlığındaydı.

En zehirli mantar

Sarı-yeşil renkli "**Amanita Phalloides**", dünyanın en zehirli mantarı olarak kabul edilir. İngiltere'de yetişir. Yendikten altı saat sonra etkisini göstermeye başlar, 15 saat sonra da öldürür. Kurbanları arasında Papa 7. **Clement** de vardır.

En büyük yemeklik mantar

1983 yılı Ekim ayında, 10 yaşındaki **Jenny Pearson-Smith**, İngiltere'de, Kent yöresinde "**Lycoperdon gigantea**" türü, çevre uzunluğu 184 santim olan bir mantar buldu. Mantarın ağırlığı 8 kilo 34 gramdı.

PROKARYOTALAR

En eski prokaryotalar

1980 yılı Haziran ayında Prof. **William Schopf**, Batı Avustralya'nın kuzey kesimlerinde, Kuzey Kutbu'na yakın bölgede 3 milyar 500 milyon yıl önce beş tür mikrobun yaşadığını kanıtladı.

BAKTERİLER

Bakterilerin ilk incelenmesi 1675 yılında **Antonie van Leeuwenhoek** (1632-1723) tarafından yapıldı.

En büyük bakteri

"**Beggiatoa mirabilis**" denilen sülfür bakterisinin eni 16 mikronla 45 mikron arasında değişir. Bunlar birkaç milimetre uzunluğunda filamentler oluştururlar.

En küçük serbest organizma

Serbest yaşayan organizmalar arasında en küçüğü, Mycoplasmaların plüro-pnömoni benzeri organizmalarıdır (PPLO). Bunlardan biri olan "**Mycoplasma laidlawii**", 1936 yılında bulundu. İlk oluştuğu andaki çapı 100 milimikrondur.

En yüksekteki bakteri

1967 yılı Nisan ayında, Amerikan Havacılık ve Uzay Dairesi NASA, yerden 41 bin metre yükseklikte bir tür bakteriye rastlandığını açıkladı.

En uzun ömürlü bakteri

Sovyetler Birliği'nde, Irkutsk'ta tuz katmanları arasından çıkarılan bakterilerin 600 milyon yaşında oldukları belirlendi.

En hızlı hareket eden bakteri

Çubuk şeklindeki bir basil olan "**Bdellovibrio bacteriovorus**", kamçısını saniyede 100 kez hareket ettirerek, bir saniye içinde kendi gövde uzunluğunun

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

50 katı yol alır. Bu da bir insanın saatte 320 kilometre hızla koşması ile eşdeğerdedir.

En dayanıklı bakteri

"**Micrococcus radiodurans**" türü bakteri, bir insanı öldürecek miktarın 100 bin misli olan 6.5 milyon röntgen değerinde radyasyona dayanabilir. 1983 yılı Mart ayında, Prof. **John Barras** (ABD Oregon Üniversitesi), sülfürlü deniz yataklarında yaşayan bazı bakterilerin 21 derece kuzey enlemindeki Doğu Pasifik sularında, 306 derecelik sıcaklıkta yaşayabildiklerini saptadı.

VİRÜSLER

En büyük virüs

Bilinen en büyük virüs, çubuk şeklindeki "**Citrus tristeza**" virüsüdür. Boyutları 200 x 10 nanometredir. (1 nanometre $=1 \times 10^{-9}$ metre)

En küçük virüs

Bilinen en küçük virüsler, "**nükleoprotein**" bitki virüsleridir. Tütündeki "**necrosis virus**" buna bir örnektir. Bunların küre şeklindeki partikülleri 17 nanometre çapındadır. 1982 yılı Şubat ayında, California Üniversitesi'nde "**prion**" adında çok daha küçük bir mikroorganizma keşfedildi. Ancak, bu mikroorganizma, nükleik asitten yoksundu.

PARKLAR, HAYVANAT BAHÇELERİ, OKYANUS HAVUZLARI, AKVARYUMLAR

En büyük park

Dünyanın en büyük doğal parkı, Kanada'nın Alberta yöresinde 1922 yılında kurulan "**Wood Buffalo National Park**"tır. Yüzölçümü, 45 bin 480 metrekaredir.

En büyük hayvanat bahçesi

Dünyanın en büyük zoolojik rezerve sahip hayvanat bahçesi, 1907 yılında Namibya'da kurulan "**Etosha**"dır. Kapladığı alan 99 bin 525 kilometrekaredir.

İlk hayvanat bahçesi

Dünyanın ilk hayvan koleksiyonu, İsa'dan Önce 2094-2097 yılları arasında, bugünkü Irak'ın güneydoğusunda bulunan Ur kentinin üçüncü hükümdarı **Shulgi** tarafından yapıldı. Bilinen en eski hayvanat bahçesi ise, 1752 yılında Büyük Roma İmparatoru 1. **Franz** tarafından, eşi **Maria Theresa** için Viyana'da, Schönbrunn'da kuruldu.

Dünyanın ilk okyanus havuzu

Dünyada ilk okyanus havuzu, 1938 yılında, ABD'nin Florida eyaletinde açılan "**Marineland**"dır. İki büyük tankına, günde 26 milyon 300 bin litre tuzlu su pompalanır. Tanklardan biri dikdörtgen şeklinde olup, boyutları 30.48 x 12.19 x 5.48 metredir. Öteki tankı ise daire şeklinde olup, çevresi 71 metre, derinliği ise 3 metre 65 santimdir. Bu iki tankta, okyanusun tüm özellikleri vardır. Hatta bir gemi enkazı bile konmuş durumdadır.

En büyük akvaryum

Dünyanın en büyük akvaryumu, ABD'nin Chicago kentinde bulunan ve "**Balık Çiftliği**" de denilen John G. Shedd Akvaryum'dur. Yapımı 1929 yılı Kasım ayında tamamlanan bu akvaryum, 3 milyon 250 bin dolara mal oldu. Tankları, 1 milyon 700 bin litre su alır. Ayrıca rezervuar tanklarında da 7.5 milyon litre su vardır. Burada 350 türden 5 bin 500 balık sergilenir. Bu akvaryumu, 21 Mayıs 1931 günü 78 bin 658 kişi ziyaret etti ve bu bir rekor oldu. 1931 yılındaki toplam ziyaretçi sayısı ise, 4 milyon 689 bin 730'du.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bölüm 3

İŞTE DÜNYAMIZ

Dünyanın en yüksek çağlayanı Venezuela'daki Angel Falls'dur.

DOĞAL OLAYLAR

En büyük deprem

Yeryüzünde her yıl, 500 bin civarında sismik ya da mikrosismik sarsıntı meydana gelir. Bu sarsıntılardan 100 bin kadarı ölçümlere geçer, bin kadarı da zarara yol açar. Bugüne kadar etki alanı en büyük deprem 1933, 1934 ve 1943 yıllarında Endonezya' da kaydedildi. Bu sarsıntıların etki alanı merkezden itibaren 720 kilometreydi.

Ölü sayısının en çok olduğu deprem

2 Şubat 1556 günü, Çin'in Shensi, Shansi ve Honan bölgelerinde meydana gelen depremde, 830 bin kişi hayatını kaybetti. Modern zamanların en büyük kaybı ise, 28 Temmuz 1976 günü yerel saatle 03.00'te Doğu Çin Tanguhan'da yaşandı. Önceleri 655 bin 237 olarak açıklanan ölü sayısı, daha sonra 750 bine yükseldi. Depremin şiddeti 8.2 idi. Etkilediği bölge, 1982 yılı Ocak ayına kadar iskân edilmedi.

Depremde en büyük mal kaybı

1 Eylül 1923 günü Japonya'nın Kwanto düzlüklerinde meydana gelen 8.2 şiddetindeki deprem, bugüne kadar en çok maddi zarar veren sarsıntı oldu. Sagami Körfezi'nde, deniz dibi 400 metre aşağı çöktü. "**Sinsai**" ya da "**Büyük hareket**" denilen bu depremde toplam ölü sayısı çıkan yangınlarla birlikte 142 bin 807'yi buldu. Tokyo ve Yokohama'da 575 bin konut yerle bir oldu. Maddi kayıp, bugünün ölçülerine göre 4 milyar sterlindi.

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Volkanlar

Dünyada aktif halde 850 volkan vardır. Bunlardan bir kısmı da deniz altındadır. En büyük aktif yoğunluk Endonezya'dadır. Burada bulunan 167 volkantan 77'si zaman içinde ortadan kayboldu. Volkan adı, Akdeniz'deki Vulcano Adası'na adını veren ateş tanrısı "**Vulcanus**"tan gelir.

En büyük püskürme

5-7 Nisan 1815 günleri arasında, Endonezya'nın Sumbawa Adası'nda bulunan Tambora volkanının püskürttüğü maddelerin toplam hacmi 150-180 kilometrekübü buldu. Adanın yüksekliğini 1250 metre alçaltarak 4100 metreden 2850 metreye indiren ve saatte 2 bin 245 kilometrelik bir hıza sahip bu püskürmenin enerjisi, 8.4 x 10^{26} ergdi. Sonuçta 11 kilometre çapında bir krater oluştu ve 90 bin kişi öldü.

En uzun lav akımı

Bilinen zamanlar içinde en büyük lav akımı, "**pahoehoe**" olarak bilinir. Bükülmüş sicim şeklindeki bu katılaşmalar, 65-70 kilometre uzunluğundadır. 1783 yılında, Güneydoğu İzlanda'da Laki volkanından püskürtüldü. Tarih öncesi zamanlara ait en büyük akıntı ise, Kuzey Amerika'daki Roza basalt akıntısıdır. 15 milyon yıl önce meydana gelen 480 kilometre uzunluğundaki bu lav akıntısının kapladığı alan, 40 bin kilometrekare, hacmi ise 1250 kilometreküptür.

En büyük patlama

İsa'dan Önce 1626 ± 1 yılında Ege Denizi'ndeki Santorini patlamasından bu yana en büyük patlama, 27 Ağustos 1883 günü yerel saatle 10.00'da, Türkiye saati ile 17.00'de, Endonezya'da, Sumatra ile Java arasındaki Krakatoa Adası'nda meydana geldi. Yarattığı dalgalarla 163 köy ortadan kayboldu, 36 bin 380 insan öldü. Kayalar 55 kilometre yükseğe fırladı, tozları, 10 gün sonra 5 bin 330 kilometre uzağa düştü. Patlamanın sesi, dört saat sonra 4 bin 776 kilometre uzaktaki Rodrigues Adası'ndan "**bir top patlaması**" gibi duyuldu. Bu patlama, bugüne kadar yapılan hidrojen bombası denemelerinin en güçlüsünden 26 kat daha şiddetliydi. Ancak Santorini cehenneminin de yalnızca beşte biri kadardı.

En büyük ölü volkan

Sönmüş volkanlar içinde en büyüğü, And Dağları'nın Arjantin tarafında kalan 6 bin 960 metre yüksekliğindeki "**Cerro Aconcagua**"dır. İlk kez 14 Ocak 1897'de zirvesine çıkıldı ve 12 Haziran 1907'ye kadar da "**fethedilen en yüksek dağ**" olarak kaldı.

En büyük uyuyan volkan

Uyuyan volkanların en yükseği, Şili ile Arjantin arasındaki "**Llullaillaco**" volkanıdır. Yüksekliği 6 bin 723 metredir.

KAYDEDİLEN EN BÜYÜK DEPREMLER

Ölçeği	Kaydedildiği yer	Kaydedildiği tarih
8.6	Kolombiya kıyıları	31 Ocak 1906
8.6	Hindistan, Assam	15 Ağustos 1950
8.1/4	SSCB, Kamçatka	4 Kasım 1952
8.3	ABD,Andreanol	9 Mart 1957
8.3	Şili, Lebu	22 Mayıs 1960

Ölçekler Richter'e göre verilmiştir

En büyük aktif volkan

Halen aktif olarak kabul edilen volkanlar içinde en yükseği, Arjantin'deki "**Antofalla**" yanardağıdır. Yüksekliği 6 bin 450 metredir.

En kuzeydeki volkan

Grönland Denizi'nde, Jan Mayen Adası'nda (71° 05′ kuzey) bulunan "**Beeren Berg**" yanardağı en kuzeydeki volkandır. 20 Eylül 1970'te harekete geçtiğinde, hepsi de erkek olan 39 ada sakini, oradan ayrıldı.

En güneydeki volkan

Antarktika'daki Ross Adası'nda (77° 35′ güney) bulunan 3 bin 795 metre yüksekliğindeki "**Mount Erebus**", en güneyde bulunan volkandır. 28 Ocak 1841'de Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nden Yüzbaşı **James Clark Ross** tarafından bulundu. 10 Mart 1908 günü saat 10.00'da beş kişilik bir İngiliz heyeti tarafından zirvesine tırmanıldı.

En büyük krater

Dünyanın en büyük krateri, Endonezya'da, Orta Sumatra'da bulunan Toba krateridir. 1775 kilometrekarelik bir alanı kaplar.

HAVA REKORLARI

Gölgede en yüksek sıcaklık

Libya, El Aziziye (yükseklik 111 metre). 13 Eylül 1922 günü 58 derece.

En düşük sıcaklık

Antarktika, Vostok. 21 Temmuz 1983 günü -89.2 derece.

En fazla yağmur (24 saatte)

Hint Okyanusu, La Reunion,Cilaos. 15 -16 Mart 1952 günü 1870 milimetre.

En fazla yağmur (bir takvim ayında)

Hindistan, Meghalaya, Cherrapunji. 1861 Temmuz'unda 9 bin 299 milimetre.

En fazla yağmur (12 ay içinde)

Meghalaya, Cherrapunji. 1 Ağustos 1860-31 Temmuz 1861 arası 26 bin 461 milimetre.

En nemli yer (yıllık ortalama)

Hindistan Cherrapunji (yükseklik 1313 metre) 11 bin 474.4 milimetre (1851-1960 ortalaması). 1948 yılında 15 bin 773 milimetre.

En büyük kar yağışı (12 ay)

ABD, Washington, Mt. Rainer. Paradise. 19 Şubat 1971-18 Şubat 1972 arası 31 bin 102 milimetre.

Maksimum günışığı

Doğu Sahra. Yıllık ortalama 4 bin 300 saat.

Minimum güneş ışığı

Kuzey kutbu, Nil. Kış 186 gün sürer.

En yüksek barometrik basınç

SSCB, Sibirya, Agata (yükseklik 262 metre). 31 Aralık 1968 günü, 1083.8 milibar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

En düşük barometrik basınç

Pasifik Okyanusu, Guam'ın 482 kilometre batısı. 16° 44′ kuzey enlemi, 137° 46′ doğu boylamı. 12 Ekim 1979 günü 870 milibar.

Yer düzeyinde hızı en yüksek rüzgâr

ABD, New Hampshire, Mt. Washington (yükseklik 1916 metre). 12 Nisan 1934 günü, saatte 371 kilometre.

Gökgürültülü günler

Endonezya, Java, Bogor. 322 gün (1916-1919 ortalaması).

En sıcak yer (yıllık ortalama)

Etiyopya, Dallol. 34.4 derece (1960-1966 ortalaması).

En soğuk yer (yıllık ortalama)

Antarktika,Polus Nedostupnosti (78° güney, 96° doğu) - 57.8° C.

En yağmurlu günler (yıllık)

Hawaii, Kauai (yükseklik 1569 metre).Yılda 350 gün yağmurlu.

En kurak yer

Şili, Calama yakınları, Atakama Çölü.

En uzun süren kuraklık

Şili, Atakama Çölü'ne 1971 yılına kadar 400 yıl yağmur yağmadı.

En büyük dolu tanesi

ABD, Kansas Cofeyville. 3 Eylül 1970 günü 750 gram ağırlığında. (Çapı 19 santim, çevresi 44.45 santim.)

Deniz seviyesinde en uzun süreli sis

Kanada Newfoundland, Grand Banks.Sis haftalarca kalır. Yılın 120 günden fazlası sislidir. (Görüş 914.4 metrenin altında).

En rüzgârlı yer

Antarktika, 5. George kıyıları, Commonwealth Körfezi. Esintinin hızı saatte 320 kilometreyi bulur.

Dünyanın en hızlı sıcak su kaynağı

Yeni Zelanda'da bulunan Waimangu geyzeri (Maori dilinde "**siyah su**" anlamına gelir), 1904 yılında sularını 457 metre yükseğe püskürttü. Ancak, 1 Nisan 1917 günü, saat 06.20'de şiddetle püskürüp dört kişinin ölümüne neden olmasından bu yana, yeni bir hareketi görülmedi. Halen dünyanın en yüksek su püskürten aktif geyzeri, ABD'de Yellowstone Doğal Parkı'nda bulunan geyzerdir. 1962-1969 yılları arasında, beş günden 10 aya kadar uzayan aralarla püskürttüğü sıcak suların yüksekliği 76 ile 115 metre arasında değişti.

HAVA DURUMU

Aşağıda hava durumu ile ilgili olarak okuyacağınız rekorlar, son 140-160 yıllık döneme aittir. Daha eski tarihlerde, hava koşulları ile ilgili sağlıklı ve güvenilir kaynak ne yazık ki yoktur.

Sıcaklık farkı en az olan yer

Pasifik Okyanusu'nda, Marina Adaları'ndan Saipan'daki, Grapan yöresinde bugüne kadar kayıtlara geçen "**en düşük ısı farkı**" görüldü. 1927-1935 arasındaki en düşük sıcaklık, 30 Ocak 1934 günü 19.6 derece idi. Aynı dönem içinde en yüksek sıcaklık ise, 9 Eylül 1931 günü, 31.4 derece olarak kaydedildi. Aradaki fark yalnızca 11.8 derecedir. 1911-1966 yılları arasında, Brezilya açıklarındaki Fernando de Noronha adasında kaydedilen "**en büyük sıcaklık farkı**" ise, 13.4 derecedir. Adada en yüksek sıcaklık, 32.0 derece ile 2 Mart 1965 günü, en düşük sıcaklık ise, 18.6 derece ile 17 Kasım 1913 günü yaşandı.

En büyük sıcaklık farkları

Kayıtlara geçen en yüksek ısı değişiklikleri, Sovyetler Birliği'nin doğusundaki Sibirya yöresinde yaşandı. Burada, Verkhoyansk kentinde (67° 33′ kuzey, 133° 23′ doğu) 106.7derecelik bir ısı farkı kaydedildi. Yaşanan en yüksek sıcaklık. 36.7 derece, en düşük sıcaklık da -70 derece oldu.

Bir gün içinde en büyük ısı farkı da ABD'nin Montana eyaletinde Browning'de yaşandı. Sıcaklık 6.7 dereceden, -48.8 dereceye düşerek 55.5 derecelik farkla bir rekor kırdı. Olay, 23-24 Ocak 1916'da yaşandı.

En uzun süreli don

Normal iklimli yöreler içinde en uzun don, İngiliz adalarında 23 Aralık 1962 ile 25 Ocak 1963 günleri arasında yaşandı. Buz, 34 gün süreyle hiç kalkmadı.

Atmosferde en düşük ısı

27 Temmuz - 7 Ağustos 1963 tarihleri arasında İsveç'in Kronogard yöresinin 96.5 kilometre üzerinde noktilusen bulutlarla ilgili bir araştırmasında, -143 derecelik bir ısı saptandı. 13 Aralık 1967 günü, Dış Hebridler'de, Güney Uist üzerinde yerden 47 bin metre yükseklikte bir Skua roketi tarafından, saatte 656 kilometre hız yapan bir jet akıntı saptandı.

En kalın buz

4 Ocak 1975 günü, ABD'ye ait Antarktik Araştırma Uçağı, Wilkes Land'ın 400 kilometre uzağında, (69° 9′ 38″güney,135 ° 20′ 25″ doğu) radyo yankı dalgaları yardımıyla, bir buz tabakasının kalınlığını 4 bin 776 metre olarak ölçtü.

En şiddetli yağmur

Bu konuda sağlıklı bir ölçümün yapılması çok zor olmakla birlikte 26 Kasım 1970 günü, Guadeloupe'un Barst yöresinde, bir dakika içinde düşen 38.1 milimetrelik yağmur miktarı, "**rekor**" olarak kabul edilir.

En büyük serap

Bugüne kadar görülen en büyük serap, 1913 yılında 83° kuzey 103° batı konumunda **Donald B. MacMillan** tarafından görüldü. "**Fata Morgana**" denilen bu serap türüyle, **MacMillan**'ın önünde ansızın tepeler, vadiler, karla kaplı yükseklikler belirdi. En az 120 derecelik yatayda ortaya çıkan bu görüntüler, altı yıl önce de yanlışlıkla "**Croker Land**" olarak tanımlanmıştı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Havada en uzun kalan gökkuşağı

14 Ağustos 1979 günü, Kuzey Galler'de, Gwynedd ve Clwyd arasında beliren bir gökkuşağı tam üç saat süreyle havada kaldı.

En uzun şimşek

Şimşeğin görülebilir uzunluğu, konuma göre değişir. Dağlık bölgelerde bulutlar çok alçakta olduğundan, şimşeklerin uzunluğu 90 santimi geçmez. Düz ovalarda ise, bulutlar yer düzeyinden çok yüksekte olduğu için, buluttan yere çakan bir şimşeğin uzunluğu 6 kilometreyi bulur. Çok alçak düzlemlerde, boyu 32 kilometre olarak hesaplanan şimşekler görüldü.

Şimşeğin hızı

Şimşek, yeryüzüne doğru gelirken saniyede 1600 kilometrelik bir hıza sahiptir. Şimşeğin dönüş hızı ise, ışık hızının yarısına eşit olan saniyede 140 bin kilometreyi bulur.

En büyük hortum

Bugüne dek denizden yükselen en yüksek hortum, 16 Mayıs 1898'de Avustralya'da Eden açıklarında görüldü. Kıyıdaki bir teodolitten, hortumun yüksekliği 1528 metre olarak ölçüldü. Çapı ise üç metreydi.

YAPI VE BOYUTLAR

OKYANUSLAR, DENİZLER

En büyük okyanus

Dünyanın en büyük okyanusu Pasifik Okyanusu' dur. Bağlantılı denizler bir kenara bırakıldığında, dünya okyanuslarının yüzde 45.8'ini oluşturur ve 166 milyon 240 bin kilometrekarelik bir alanı kaplar. Ortalama derinliği 4 bin 188 metredir. En dar yeri, **Guayaquil** (Ekvador) ile **Bangkok** (Tayland) arasındadır. Bu mesafe, 17 bin 550 kilometredir.

Okyanusların en derin yeri

Okyanusların en derin yeri, Pasifik Okyanusu'ndaki "**Marianas**" çukurudur. 1951 yılında, "**Challenger**" araştırma gemisi tarafından yankı yansıtıcı yöntemiyle yapılan ölçümde, derinliği 10 bin 900 metre olarak saptanmıştı. 1983 yılında yapılan ölçümde ise 10 bin 914 metre olduğu anlaşıldı. Burada, suya atılan bir metal cismin, dibe ulaşması tam 64 dakika sürer. Dipteki hidrostatik basınç da 1250 bardır.

En büyük deniz

Dünya denizleri içinde en büyüğü, Güney Çin Denizi'dir. Bu deniz, 2 milyon 974 bin 600 kilometrekarelik bir alanı kaplar.

En büyük körfez

Dünyanın en büyük körfezi, Mexico Körfezi'dir. 1 milyon 500 bin kilometrekarelik bir alanı kaplar.Kıyı uzunluğu, ABD'nin Cape Cable kentinden Meksika' nın Cabo Catoche kentine kadar 4 bin 990 kilometredir.

En büyük koy

Kıyı uzunluğu açısından, dünyanın en büyük koyu, Kuzey Kanada'daki "**Hudson Koyu**"dur. Kıyı uzunluğu, 12 bin 268 kilometre olan bu koy, 822 bin 300 kilometrelik bir alanı kaplar. Bengal Koyu'nun alanı ise, 2 milyon 172 bin kilometrekaredir.

En uzun fiyort

Dünyanın en uzun fiyordu, Doğu Grönland'ın "**Nordvest Fiyordu**"dur. Fiyortlar , denizden karanın içine doğru 313 kilometre uzanır.

En yüksek denizdağı

Deniz dibinden yükselen dağların en büyüğü, 1953 yılında Samoa ile Yeni Zelanda arasında, Tonga çukurunda bulundu. Zirvesi, su yüzeyinin 365 metre altında bulunan bu denizdağının yüksekliği 8 bin 690 metredir.

Karadan en uzak nokta

Dünyanın karalardan en uzak noktası, Güney Pasifik'te, 48° 30' güney, 125° 30' dakika batı noktasıdır. Bu nokta, Pitcairn Adası, Ducie Adası ve Cape Dart'tan (Antarktika) 2 bin 670 kilometre uzaklıktadır ve adalar, bu noktaya en yakın kara parçalarıdır. Merkezi bu nokta olan 22 milyon 421 bin 500 metrekare alanında bir daire, sularla kaplıdır ve bu daire, dünyanın en büyük ülkesi olan SSCB'den 18 bin kilometrekare daha büyüktür.

Okyanusların en güney noktası

Güney Kutbu'ndan 490 kilometre uzaklıkta, **Robert Scott Buzulu**'nun bulunduğu nokta (85° 34′ güney, 154° batı), okyanusların en güney noktasıdır.

En uzun deniz yolculuğu

Pakistan'da Karaçi kentinin 240 kilometre batısından başlayıp, Mozambik Kanalı, Drake Geçidi ve Bering Denizi üzerinden Kamçatka'da, Uka'nın 320 kilometre kuzeyinde biten yolculuk, bilinen en uzun deniz yolculuğudur. 31 bin 960 kilometredir.

En yüksek deniz suyu sıcaklığı

Dünya denizleri içinde en yüksek sıcaklık, 1979 yılı Kasım ayında Alvin adlı denizaltı, Doğu Pasifik' te, 21 derece kuzey boylamında yaptığı bir araştırmada, 2600 metre derinlikte bir denizdibi jeotermal akıntının etkisiyle suyun sıcaklığını 350° olarak saptadı. Yüzeydeki deniz suyu sıcaklıkları ise, Beyaz Deniz'de -2 derece ile Basra Körfezi'nde 35.6 derece arasında değişir.

BOĞAZLAR

En uzun boğaz

Dünyanın en uzun boğazı Tatarskiy Proliv denilen Tartar Boğazı'dır. Sakhalin Adası ile Sovyetler Birliği arasındadır. Japon Denizi'ni Sakhalinsky Zaliv'e bağlar. Uzunluğu 800 kilometredir.

En geniş boğaz

Dünyanın en geniş boğazı, Grönland ile Baffin Adası arasındaki Davis Boğazı'dır. En dar yerinde, genişliği 338 kilometredir.

En dar boğaz

Dünyanın deniz ulaşımına açık en dar boğazı, Yunanistan'la bir Ege adası olan Euboea arasındadır. Bu minik boğazın genişliği, Khalkis'te 40 metredir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DALGALAR

En yüksek dalga

6-7 Şubat 1933 gecesi, Filipinler'in Manila kentinden ABD'nin San Diego kentine gitmekte olan ABD donanmasına ait "**Ramapo**" gemisinde saatte 126 kilometre hızla esen fırtına sırasında, Teğmen **Frederic Margraff**, 34 metre yüksekliğinde bir dalga saptadı.

9 Temmuz 1958 günü, Alaska'nın Fiyondlu Lituya Körfezi'nde, bir toprak kayması sonucunda 530 metre yüksekliğinde bir dalga meydana geldi.

En yüksek sismik dalga

Bugüne kadar saptanan en yüksek "**Tsunami**", yani Japonca deyimiyle "**aşan dalga**", 24 Nisan 1971 günü Ishigaki Adası açıklarında görüldü. 85 metre yüksekliğindeki bu dev dalga, saatte 790 kilometrelik bir hızla giderken, 750 tonluk bir mercan blokunu 2.5 kilometre sürükledi.

AKINTILAR

En büyük akıntı

Dünya denizleri içindeki en büyük akıntı, 1969 yılında Güney Amerika ile Antarktika arasında, Drake Geçidi'ndedir. "**Antarktic Circumpolar Current**" adlı bu akıntı, saniyede 270 milyon metreküplük bir debiyle akar. Genişliği 300 ile 2 bin metre arasında değişir. Akıntının yüzeydeki hızı saatte 0.75 kilometredir.

En güçlü akıntı

Dünyanın en güçlü akıntısı, Kanada'da, İngiliz Kolombiyası açıklarındadır (Enlem 51° 05′ kuzey boylam 127° 30′ batı). Akıntının hızı saatte 29.6 kilometredir.

Met ve cezir

Ay ve güneşin çekim güçlerinin neden olduğu met ve cezir, en etkin biçimde Kanada'nın Nova Scotia Yarımadası'nın en kuzeydoğu eyaleti Maine ve Kanada yönetimindeki New Brunswick'ten ayıran Fundy Körfezi'nde görülür.

BUZULLAR

En büyük buzul

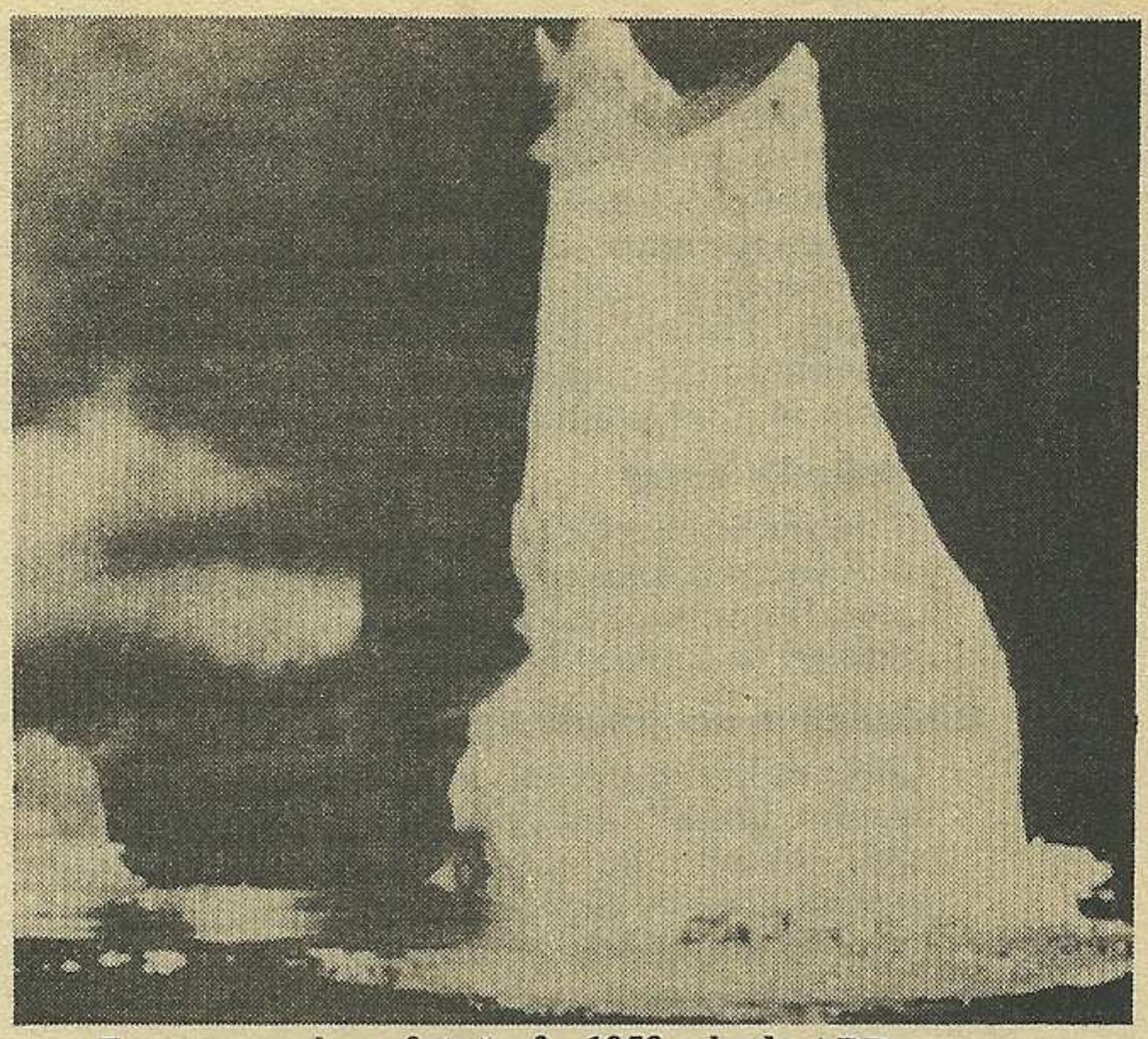
Bilinen en büyük buzul, 12 Kasım 1956 günü, ABD gemisi "**Glacier**" tarafından Güney Pasifik'te Scott Adası'nın 240 kilometre batısında görüldü. 335 kilometre uzunluğunda ve 97 kilometre genişliğindeki bu buzul, 31 bin kilometrekarelik alanıyla, Belçika topraklarından daha büyük bir yer kaplıyordu.

En güneydeki buzul

1935 yılı Nisan ayında, ABD donanmasına ait bir devriye gemisi, 28° 44′ kuzey enlemiyle, 48° 42' batı boylamının kesiştiği noktada bir buzul saptadı.

En kuzeydeki buzul

30 Nisan 1984 günü, Dochra gemisi 26° 30′ güney enlemi ile 25° 40′ batı boylamının kesiştiği noktada bir buzul gördü.

En uzun aysberg fotoğrafı, 1958 yılında ABD buzkırıcısı East Wind tarafından çekildi

Karalar

En son elde edilen bilimsel veriler, 190 milyon yıl önce dünya üzerinde $2x10^8$ kilometrekare yüzölçümünde, "**Pangaea**" denilen bir tek kara parçasının bulunduğunu gösteriyor. Aynı verilere göre, bu kara parçası daha sonraları "**Laurasia** (Avrasya, Grönland ve Kuzey Amerika) ve **Gordwanaland** (Afrika, Arabistan, Hindistan, Güney Amerika, Okyanusya, Antarktika) adlı iki süper kıtaya ayrıldı. 120 milyon yıl sonra da Hindistan koptu. 450 milyon yıl önce, Günev Kutbu şimdiki Sahra Çölü'nün yerindeydi.

Kayalar

Meteorların ve ayın yaşı hesaplandığında, dünyanın yaşı da 4550 ± 50 milyon yıl olarak ortaya çıkıyor. Ancak, milyonlarca yıl içinde gelişen binlerce jeolojik olay nedeniyle, bugün, yeryüzünde o yaşta bir kaya parçasına rastlamak mümkün değil.

En eski kaya

ABD'nin Minnesota Nehri vadisinde, Granit Çağlayanları yakınlarında bulunan bazı kayalar, Jeolojik Araştırmalar Enstitüsü'nce incelendi. Kurşun izotopları ve rubidyum-uranyum metotları ile yapılan hesaplamalar sonucu, bu kayaların yaşı 26 Ocak 1975 günü, 3800 ± 100 milyon yıl olarak açıklandı.

En büyük kaya parçası

3 Haziran 1958'de Batı Avustralya'nın Carnarvan kentinin 320 kilometre doğusunda 377 metre yüksekliğindeki "**Mont Augustus**", dünyanın en büyük tek parça kaya blokudur. Deniz seviyesinden 1105 metre yükseklikteki bu blokun boyu 8 kilometre, eni ise 3 kilometredir.

KITALAR

En büyük kıta

Dünya yüzeyinin yüzde 29.08'i (148 milyon 328 bin

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kilometrekare) karalarla kaplıdır. Karaların denizden ortalama yüksekliği 756 metredir. Avrupa ve Asya'dan oluşan Avrasya karası, adalarıyla birlikte 53 milyon 698 bin kilometrekarelik yüzölçümüyle en büyük kara parçasıdır. Afrika-Avrasya kara kütlesi, Süveyş Kanalı aracılığıyla yapay olarak ayrılır. Buna rağmen, Afrika-Avrasya kütlesi, 83 milyon 483 bin kilometrekarelik yüzölçümüyle, dünya topraklarının yüzde 56.2'sini oluşturur.

En küçük kıta

7 milyon 618 bin 493 kilometrekarelik yüzölçümüyle Avustralya adası en küçük kıtadır. Bu toprak parçası, Tasmanya, Yeni Zelanda, Yeni Gine ve Pasifik Adaları ile birlikte "**Okyanusya**" olarak da anılır.

Denizden en uzak kara

Çin'in en kuzeyindeki Sin Kiang'da bulunan "**Dzoosotoyn Elisen**" çölü, yeryüzünde denizlerden en uzak noktadır. Bu noktanın her yönde denizden uzaklığı 2 bin 400 kilometredir. En yakındaki kent de güneyinde bulunan Urumçi'dir.

En büyük yarımada

Yeryüzünün en büyük yarımadası Arap Yarımadası'dır. Yüzölçümü 3 milyon 250 bin kilometrekaredir.

ADALAR

En büyük ada

Bir kıta olarak kabul edilen Avustralya'yı bir kenara bırakırsak, dünyanın en büyük adası Grönland'dır (Adı 1 Mayıs 1979'da Kalaatdlit Nunaat olarak değiştirildi). Yüzölçümü 2 milyon 175 bin kilometrekaredir. Grönland'ın, aslında buzlar tarafından birleştirilmiş bir dizi ada olduğu da söylenir. Buzulların yüzölçümü düşülürse, Grönland'ın yüzölçümü de 1 milyon 680 bin kilometrekareye iner.

Tatlı suyla çevrili en büyük ada

Brezilya'da Amazon Nehri'nin ağzında bulunan İlha de Marajo Adası (48 bin kilometrekare) tatlı suyla çevrili en büyük adadır. Kara içindeki en büyük ada ise, yine Brezilya'da etrafı nehirlerle çevrili olan "**Ilha de Bannal**"dır (18 bin 130 metrekare). Göl içindeki en büyük ada da Kanada'da Huron Gölü içinde yer alan "**Manitoulin Adası**"dır (2 bin 766 kilometrekare).

Üzerinde yaşanılmayan en ücra ada

Güney Atlantik'te bulunan "**Bouvet Oya**" (eski adı Liverpool Adası), üzerinde insan yaşamayan en ücra adadır. 1 Ocak 1739'da **J.B.C. Bouvet de Lozier** tarafından bulundu. İlk ziyaretçisi ise, 16 Aralık 1825'te Kaptan George Norris oldu. Konumu 54° 26′ güney, 3° 24′ doğudur. En yakın kara, Antarktika'nın doğu kıyılarındaki Queen Maud Land'dır.

Üzerinde insan yaşayan en ücra ada

Dünyanın, üzerinde insan yaşayan en ücra adası, 1506 yılı Mart ayında Portekizli Amiral **Tristao da Cunha** tarafından bulunan Güney Atlantik'teki "**Tristan da Cunha Adası**"dır. Yüzölçümü 98 kilometrekaredir. 14 Ağustos 1816'da Britanya İmparatorluğu'na bağlandı. 1961 yılında volkanik hareketler nedeniyle, adayı terk eden 198 kişi, 1963 Kasım'ında geri döndü. Bu adaya üzerinde insan yaşayan en yakın toprak parçası, 2 bin 120 kilometre kuzeydoğusundaki St. Helena Adası'dır. En yakın kıta ise, 2 bin 735 kilometre uzaklıktaki Afrika kıtasıdır.

En yüksek kayalık

Pasifik'te Lord Howe Adası yakınındaki "**Ball**" piramidi, denizler içindeki en yüksek kayalıktır (561 metre). Taban ekseni yalnızca 200 metre olan kayalıklar, 1965 yılında bulundu.

En kuzeydeki toprak parçası

26 Temmuz 1978'de Danimarkalı bilim adamı **Uffe Petersen**, Grönland'daki Pearland açıklarında, Kaffeklubben'in 1360 metre kuzeyinde, 30 metre çapında bir adacık buldu. Enlemi 83° 40′ 32.5″ kuzey, boylamı 30° 40′ 10.1″ batı olan bu adacığa "**Oodaq**" adı verildi. Kuzey Kutbu'na olan uzaklığı 706.4 kilometredir.

En güneydeki toprak parçası

Güney Kutbu, Kuzey Kutbu'nun tersine, bir kara parçası üzerindedir. Amundsen-Scott Güney Kutbu İstasyonu, 1957 yılında deniz seviyesinden 2 bin 855 metre yükseklikte kuruldu. Bu istasyon, buz boşluğu üzerinde 43 derece batı doğrultusunda, yılda 8-9 metre sürtüklendi. 1975 yılında yenilendi.

En büyük takımada

Dünyanın en büyük takımadası, 5 bin 600 kilometrelik bir çizgi üzerinde uzanan ve 13 bin adadan meydana gelen Endonezya'dır.

En yeni ada

Bilinen en yeni ada, 1979 yılı Haziran ayında, Tonga'da volkanik bir püskürme sonucu ortaya çıkan "**Lateiki**" adasıdır.

En büyük atol

Dünyanın en büyük atolü, Pasifik Okyanusu'nda, Marshall Adaları'ndaki Kwajalein'dir. 283 kilometre uzunluğundaki mercan çizgisi, 2 bin 850 kilometrekare yüzölçümünde bir lagünü kapatır.

En uzun resif

Dünyadaki en uzun resif, Avustralya'nın kuzeydoğusunda Queensland açıklarındaki Great Barrier resifidir. Uzunluğu 2 bin 27 kilometredir. 1959-1971 yılları arasında, Cooktown ile Townsville arasında kalan büyük bir bölümü, denizyıldızları tarafından tahrip edildi.

ÇÖKÜNTÜLER

En derin çöküntü

Bugüne kadar keşfedilen en büyük çöküntü, Antarktika'da Bentley yarıbuzul kırığında meydana geldi. Bölge, deniz seviyesinin 2 bin 538 metre altına indi.

En büyük çöküntü bölgesi

Dünyada bulunan en büyük çöküntü bölgesi, Sovyetler Birliği'ndeki Rusya Federatif Cumhuriyeti Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan cumhuriyetleri ile Kuzey İran arasındadır. Yüzölçümü 518 bin kilometrekare olan bölgenin büyük bir bölümü, göllerle kaplıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

MAĞARALAR

En uzun mağara

Dünyanın en uzun ve en karmaşık mağara sistemi ABD'nin Kentucky eyaletindeki Mammoth Cave National Park'ın altındadır. İlk kez 1799 yılında keşfedildi. 9 Eylül 1972 günü Dr. **John P. Wilcok** başkanlığında Mammoth mağara sistemine giren bir heyet, 30 Ağustos günü Flint Ridge mağara sistemine giren Bayan **Patricia Crowther** başkanlığındaki grupla buluştuğunda, iki ekibin geçtiği geçitlerin uzunluğu 474 kilometreyi bulmuştu.

En büyük mağara

1980 yılında, İngilizler ve Malezyalılardan kurulu bir ekip tarafından bulunan Sarawak'ta, Gunung Mulu Doğal Parkı'ndaki Nubang Nasip Bagus adlı mağara, bilinen en büyük mağaradır. 700 metre uzunluğunda, 70 metre yüksekliğinde ve ortalama eni 300 metre olan bu mağara, 7 bin 500 otobüsü rahatça alabilecek büyüklükteydi.

En uzun sarkıt

Bilinen en uzun sarkıt, İspanya'da Malaga yakınlarında Cueva de Nerja mağarasında tavandan yere kadar uzanan sarkıttır. Uzunluğu 59 metredir.

En uzun dikit

Fransa'da Lozere'de, Aven Armand mağarasında bulunan dikit, dünyanın en yüksek dikitidir. 1897 yılının Eylül ayında bulunan bu dikitin yüksekliği 29 metredir.

DAĞLAR

En yüksek dağ

Himalayalar'ın Tibet-Nepal sınırı arasında kalan bölümündeki bir tepe, 8 bin 848 metrelik yüksekliğiyle, dünyanın en yüksek tepesidir. 1852 yılında, Hindistan Hükümeti Araştırma Müdürlüğü tarafından ilk kez "**dünyanın en yüksek tepesi**" olarak açıklanan bu zirveye, Hindistan eski Genel Valisi **George Everest**'in anısına ithafen "**Everest Tepesi**" adı verildi. Bu tepeye verilen öteki adlar ise, **Sagarmatha** (Nepalce), **Qoomolongma** (Çince) ve **Mi-ti Gu-ti Cha-pu Long-na**'dır (Tibetçe). 1921 yılında girişilen ilk denemeden itibaren, 11 kişinin ölümüne neden olduktan sonra, Everest Tepesi, 29 Mayıs 1953 günü, saat 11.30'da fethedildi. Tepesi, dünyanın merkezinden en uzak olan dağ ise, Güney Amerika'da Ekvador'da, ekvatorun 158 kilometre güneyindeki Chimborazo Tepesi'dir. And Dağları'nın bir kolu olan 6 bin 267 metre yüksekliğindeki bu tepenin zirvesi, dünyanın merkezine, Everest'in zirvesinden 2 bin 150 metre daha uzaktır.

Ada üzerindeki en yüksek dağ

Dünyada, bir ada üzerindeki en yüksek dağ, "**Ngga Pulu**"dur. Önceleri Sukarno Adası, daha sonra Carstensz Piramidi olarak adlandırılan bu dağ, Endonezya'ya bağlı olan İrian Jaya Adası üzerindedir. Yüksekliği altimetre ile 5 bin 30 metre olarak ölçüldü.

En dik eğim

Pakistan'da, Hunza Vadisi'nde bulunan Rakaposhi Dağı, bilinen dağlar içinde en dik eğime sahip olanıdır.

Zirvesine çıkılamayan en yüksek dağ

Dünyanın en yüksek dağları arasında 31. sırayı alan Sikkim Himalayaları'ndaki Zemu Gap Tepesi'ne (7 bin 780 metre) henüz tırmanılamadı.

En büyük dağ

Dünyanın en büyük ve en yüksek dağı, Hawaii Adası'ndaki Mauna Kea "**Beyaz Dağ**"dır. Tabanı deniz dibinde olan 10 bin 203 metre yüksekliğindeki bu dağın 4 bin 205 metrelik bölümü deniz seviyesinin üzerindedir. Yine Hawaii'deki Mauna Loa "**Uzun Dağ**"ın tabanı Everest Tepesi'nin tabanından daha büyüktür. 4 bin 170 metre yükseklikteki Mauna Loa'nın elips şeklindeki tabanının ekseni 119 metreye 85 kilometredir. Bu taban, deniz seviyesinin 4 bin 975 metre altındadır.

En büyük dağ dizisi

Karalar üzerindeki en büyük dağ dizisi, dünyadaki 7 bin 315 metreden yüksek 109 tepeden 96'sının dizildiği "**Himalaya-Karakurum**" dizisidir. Himalaya adı, Sanskritçe'de "**him = onun**" ve "**alaya = evi**" sözcüklerinden gelir. Dünyadaki dağ dizilerinin en büyüğü ise deniz dibindedir. Hint ve Doğu Pasifik okyanuslarında uzanan "**Cordillera**" uzantısının toplam uzunluğu Aden Körfezi'nden California Körfezi'ne kadar 30 bin 900 kilometredir. Avustralya ve Antarktika deniz yataklarının üzerinde uzanan bu dağ dizisinin ortalama yüksekliği, okyanusun dibinden itibaren 2 bin 430 metredir.

En büyük plato

Dünyanın en büyük yüksek platosu, Orta Asya'daki Tibet Yaylası'dır. Ortalama yüksekliği 4 bin 875 metre olan bu yaylanın yüzölçümü 200 bin kilometrekaredir.

En dik eğimli tepe

ABD'nin California eyaletindeki Half Dome tepesinin 975 metre genişliğindeki kuzeybatı cephesi, 670 metre yüksekliğindedir. Ancak, hiçbir yerinde dikeyde 7 dereceden fazla sapma göstermez. Bu tepeye ilk kez 1957 yılı Temmuz ayında, 5 günlük bir uğraş sonunda, **Royal Robbins, Jerry Galwas** ve **Mike Sherrick** tarafından tırmanıldı.

En yüksek "mineral" dağ

Mexico Körfezi'nin kuzey kıyılarında, 1160 kilometrelik bir hat boyunca, 330 tuz dağı vardır. Bazılarının kökü, deniz dibinden itibaren 18 bin 300 metre yükselir ve su yüzeyinde küçük tepecikler halinde kaybolur.

En alçak tepe

Brunei'nin Seria bölgesini gösteren resmi haritalarda Bukit Thompson adlı 4.5 metre yüksekliğinde bir tepe vardır.

ÇAĞLAYANLAR

En yüksek çağlayan

Dünyanın en yüksek çağlayanı, Venezuela'da Carrao

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nehri üzerindeki "**Salto Angel**" çağlayanıdır. Toplam düşüş mesafesi 979 metredir. Adını, 9 Ekim 1937 günü, uçağıyla çağlayanın az ötesine düşmesine rağmen ölmeyen Amerikalı pilot **James Angel**'den alır. Yerliler tarafından "**Cherun-Meru**" adıyla bilinen çağlayan, ilk kez 1910 yılında Ernesto Sanchez La Cruz tarafından bulundu.

En büyük çağlayan

Yıllık su akımı bakımından, dünyanın en büyük çağlayanı, Zaire'deki **Boyoma** (eski adı Stanley) Çağlayanı'dır. Saniyede 17 bin metreküp su akar. Brezilya ile Paraguay arasındaki Alto Parana Nehri üzerindeki Guaira (Salto das Sete Quedas) Çağlayanı'ndan da kimi zaman su akımı saniyede 50 bin metrekübü bulurdu. Ancak, yapımı 1982 yılında tamamlanan İtaipu Barajı, bu rekoru ortadan kaldırdı. Yapılan bir hesaba göre, 5 milyon 500 bin yıl önce, Atlantik'ten Cebelitarık Boğazı'na, Guaira Çağlayanı'nın akış hızının 26 katı hızla dökülen sular, Akdeniz'in bulunduğu çukurun dolmasına neden oldu.

En geniş çağlayan

Dünyanın en geniş çağlayanı, Laos'taki "**Khone Çağlayanı**"dır. Yaklaşık 50 santim yüksekliğindeki bu çağlayanın genişliği 10 bin 800 metredir. Saniyede dökülen su miktarı ise, 42 bin 500 metreküptür.

NEHİRLER

En uzun nehir

Dünyanın en uzun iki nehri, Güney Atlantik'e dökülen "**Amazon Nehri**" (Amazonas) ile Akdeniz'e dökülen "**Nil** (Bahr-el-Nil) **Nehri**"dir. Hangisinin daha uzun olduğu ise, ölçüden çok tanımla ilgilidir. Amazon Nehri'nin ana kaynağı, Peru'da Cerro Huagra'nın zirvesinde 1953 yılında bulunan "**Huarco**" adlı pınardır. Bu pınar, büyüyerek önce Toro'yu, sonra Santiago'yu, daha sonra da Apurimac'i oluşturduktan sonra Amazon'a karışmadan önce Tambo Nehri'ne gelir. Amazon Nehri'nin bu kaynaktan Canal do Norte üzerinden Güney Atlantik'e kadar olan uzunluğu 1969 yılında 6 bin 448 kilometre olarak ölçüldü. Ancak ne var ki, eğer bir araç, bu nehir üzerinde yol alırken, İlha de Marajo'nun güneyine, Breves ve Boiuci boğazlarından Para'ya geçerse yapılan toplam yolculuğun mesafesi, 6 bin 750 kilometreyi bulur. Oysa Para, Amazon'un bir kolu değil, Tocantis'in hidrolojik olarak meydana gelmiş bir yatağıdır.

Nil Nehri'nin uzunluğu ise, birkaç kilometresi Assuan Barajı'nın arkasında, Nasır Gölü'nün içinde kaybolmadan önce Belçikalı **M. Devroey** tarafından ölçüldüğünde 6 bin 670 kilometre geldi. Bu mesafe, Brundi'deki Kagera pınarınca beslenen Luvironza' dün başlayıp, Beyaz Nil (Bahr-el-Cebel) üzerinden deltaya kadar olan uzaklıktır.

Nil Nehri'nin uzunluğu 6670 kilometredir.

En kısa nehir

Dünyanın en kısa nehri, ABD'nin Oregon eyaleti, Lincoln City kentindeki "**D Nehri**"dir. Şeytan Gölü'nü Pasifik Okyanusu'na bağlayan bu nehrin uzunluğu 134 metredir.

En uzun havza

Dünyanın en uzun havzası, Amazon Nehri'nin havzasıdır. 6 bin 648 kilometre uzunluğundaki bu nehir, 7 milyon 45 bin kilometrekarelik bir havzayı kaplar. 4 tanesi 1609 kilometreden daha uzun olan 15 bin kolu vardır. Bu kolların içinde en uzunu olan **Madeira** (3 bin 380 kilometre) dünyanın yalnızca 14 nehrinden daha kısadır.

En büyük yan kol

Güney Amerika'da, 4 bin 25 kilometre uzunluğundaki Parana Nehri'nin bir kolu olan Paraguay'ın (2 bin 415 kilometre) bir yan kolu olan "**Pilcomayo**" 1609 kilometrelik uzunluğuyla, dünyanın en uzun nehir yan koludur.

En büyük nehir körfezi

Sovyetler Birliği'nin kuzeyindeki Obi Nehri, 80 kilometre genişliğinde bir körfeze dökülür.

En büyük delta

Dünyanın en büyük deltası, Bangladeş ve Batı Bengal'de (Hindistan), Ganj ve Brahmaputra nehirleri tarafından oluşturulur. Bu deltanın yüzölçümü 75 bin kilometrekaredir.

Debisi en büyük olan nehir

Dünyadaki tüm nehirler içinde en fazla su akıtan nehir, Amazon'dur. Atlantik Okyanusu'na saniyede 120 bin metreküp su boşaltır. Su seviyesi yükseldiği zamanlar, bu miktar 200 bin metrekübü bulur.

En büyük denizaltı nehri

1952 yılında, Pasifik'te, ekvator çevresinde, deniz yüzeyinin 90 metre altında bir su akıntısı bulundu. 400 metre genişliğinde, 5 bin 625 kilometre uzunluğunda olan bu akıntıya "**Cromwell Akıntısı**" adı verildi. Hacmi Mississippi Nehri'nin bin katıdır.

En uzun yeraltı nehri

1958 yılı Ağustos ayında, radyo izotoplarla, Nil Nehri'nin altında yılda 500 trilyon metreküp su akıtan bir gizli nehir saptandı.

En büyük bataklık

Sovyetler Birliği'nde Dinyeper Nehri'nin bir kolu olan Pripyat Nehri'nin havzası, dünyanın en büyük bataklığıdır. 46 bin 950 kilometrekarelik bir alanı kaplar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

En büyük nehir dalgası

Çin'in doğusunda bulunan Hang-chou-fe Nehri, metcezir döneminde yüksekliği 7.5 metreyi bulan dalgalar oluşturur. Saatteki hızı 27 kilometre olan bu dalgaların sesi, 22 kilometre öteden duyulur.

GÖLLER VE İÇ DENİZLER

Dünyadaki göl ya da içdenizler arasında en büyüğü, Sovyetler Birliği ile İran arasında yer alan "**Hazar Denizi**" (Kapiskoye More)dir. 1125 kilometre uzunluğundaki bu içdenizin yüzölçümü, 360 bin 700 kilometrekaredir. 143 bin 200 kilometrekarelik bölümü (yüzde 38.6'sı) İran sınırları içinde kalır ve "**Derya-ül Hazar**" adını alır. Deniz seviyesinin 28.5 metre altında kalan bu dev gölün en derin yeri 1025 metredir. İçinde 89 bin 600 kilometreküp tuzlu su vardır.

Göl içinde göl

Dünyanın en büyük göl içinde gölü, Kanada'da Huran Gölü içinde, içinde adası olan Manitoulin Adası'nın (2 bin 766 kilometrekare) üzerinde bulunan "**Manitou Gölü**"dür. Yüzölçümü 106 bin 42 kilometrekaredir. Bu gölün içinde de bir dizi ada vardır.

En büyük yeraltı gölü

Bilinen en büyük yeraltı gölü, ABD'de, Tennessee eyaletinin Sweetwater yöresinde Craighead mağaralarının altındadır. Yeryüzünden 91 metre aşağıda olan bu gölün yüzölçümü 1.8 hektardır. 1905 yılında bulundu.

En büyük tatlısu gölü

Kuzey Amerika'da, büyük göllerden biri olan "**Superior Gölü**", yüzey alanı açısından dünyanın en büyük tatlısu gölüdür. Yüzölçümü 82 bin 350 kilometrekaredir. Deniz seviyesinden 182 metre aşağıdadır. Hacim olarak dünyanın en büyük tatlısu gölü ise, 23 bin kilometreküplük hacmiyle, Sovyetler Birliği'ndeki Baykal Gölü'dür.

En büyük lagün

Dünyanın en büyük lagünü, Brezilya'nın en güney noktasında yer alan "**Lagoa dos Patos**"tur. Uzunluğu 254 kilometre, yüzölçümü ise, 10 bin 645 kilometrekaredir.

En derin göl

Dünyanın en derin gölü, Sovyetler Birliği'nde Orta Sibirya'daki "**Baykal Gölü**"dür. 1957 yılında, gölün Olkhon Crevice noktasının derinliği 1940 metre olarak ölçüldü (Deniz seviyesinin 1485 metre altı). 620 kilometre uzunluğunda olan gölün genişliği ise, 32-74 kilometre arasında değişir.

En yüksek göl

Dünyanın en yüksekteki gölü, 5 bin 880 metre yükseklikte, Everest yakınlarında, isimsiz bir göldür. Üzerinde ulaşım yapılan en yüksek göl ise, Peru ile Bolivya arasında kalan "**Titicaca Gölü**"dür. Yüzölçümü 8 bin 285 kilometrekare olan bu gölün deniz seviyesinden yüksekliği 3 bin 811 metredir.

En büyük çöl

Dünyadaki karaların yaklaşık sekizde biri, yılda 25 santimden daha az yağmur alır. Kuzey Afrika'daki "**Büyük Sahra**", dünyanın en büyük çölüdür. Doğudan batıya en büyük uzunluğu 5 bin 150 kilometredir. Kuzeyden güneye uzaklığı 1275 ile 2 bin 250 kilometre arasında değişir. Kapladığı alan 8 milyon 400 bin kilometrekaredir. Deniz seviyesinden olan yüksekliği, 132 metre (Mısır'da Kattara Çukuru) ile 3 bin 415 metre (Çad'da Emi Koussi Dağı) arasında değişir. Batı Sahra'da gündüz ortalama sıcaklık 45 derece civarındadır.

Kum tepeleri

Dünyanın en yüksek kum tepeleri, Cezayir'in orta kısımlarının doğusunda kalan Sahra kum denizi "**Isaouane-n-Tifernine**"de görülür. Enlemi 26° 42′ kuzey, boylamı 6° 43′ doğu olan bu noktada, kum tepelerinin dalga boyları 5 kilometreyi, yükseklikleri 430 metreyi bulur.

Kara üzerindeki en büyük boğaz

Dünyadaki en büyük kara boğazı, Amerika'da Arizona'nın kuzeyinde, Colorado Nehri'nin üzerinde bulunan "**Büyük Kanyon**"dur. Marble Gorge'dan Grand Wash Cliff'e kadar 349 kilometre uzunluğundadır. Genişliği 6 ile 20 kilometre arasında değişir. Derinliği ise, 1615 metredir.

En derin kara boğazı

Peru'daki El Canon del Colca kanyonu, dünyanın en derin kara boğazıdır. Derinliği 3 bin 223 metredir. İlk kez 12 Mayıs-14 Haziran 1981 tarihleri arasında Krakow Üniversitesi'nden bir ekip tarafından geçildi.

En uzun doğal kemer

Dünyanın en büyük doğal kemeri, ABD'nin Utah eyaletinde, Moab'ın 40 kilometre kuzeyinde, Arches Ulusal Parkı'nda bulunan "**Landscape**" kemeridir. Doğal kumtaşından oluşan bu kemer 88 metre uzunluğundadır. Kanyon tabanının 30 metre üzerinde uzanır.

En yüksek doğal köprü

Dünyada kumtaşından yapılmış en yüksek doğal köprü, 1947 yılında Çin'de Sinkiang eyaletinde, Kashih kentinin 40 kilometre kuzeybatısındadır. 312 metre yüksekliğindeki bu doğal köprü, 45 metre uzunluğundadır.

En uzun buzul

Yeryüzünün yüzde 10.4'ünü oluşturan 15 milyon 600 bin kilometrelik bölümü buzlarla kaplıdır. Bilinen en uzun buzul ise, "**Lambert Buzulu**"dur. 1956 yılında Avustralyalı bir uçak mürettebatı tarafından görüldü. 64 kilometre genişliğindedir. Uzunluğu ise, Mellor Buzulu olarak bilinen üst kısmıyla birlikte 402 kilometredir. Fisher Buzulu ile birlikte Lambert buzulu 514 kilometre uzunluğunda sürekli bir buz geçidi oluşturur.

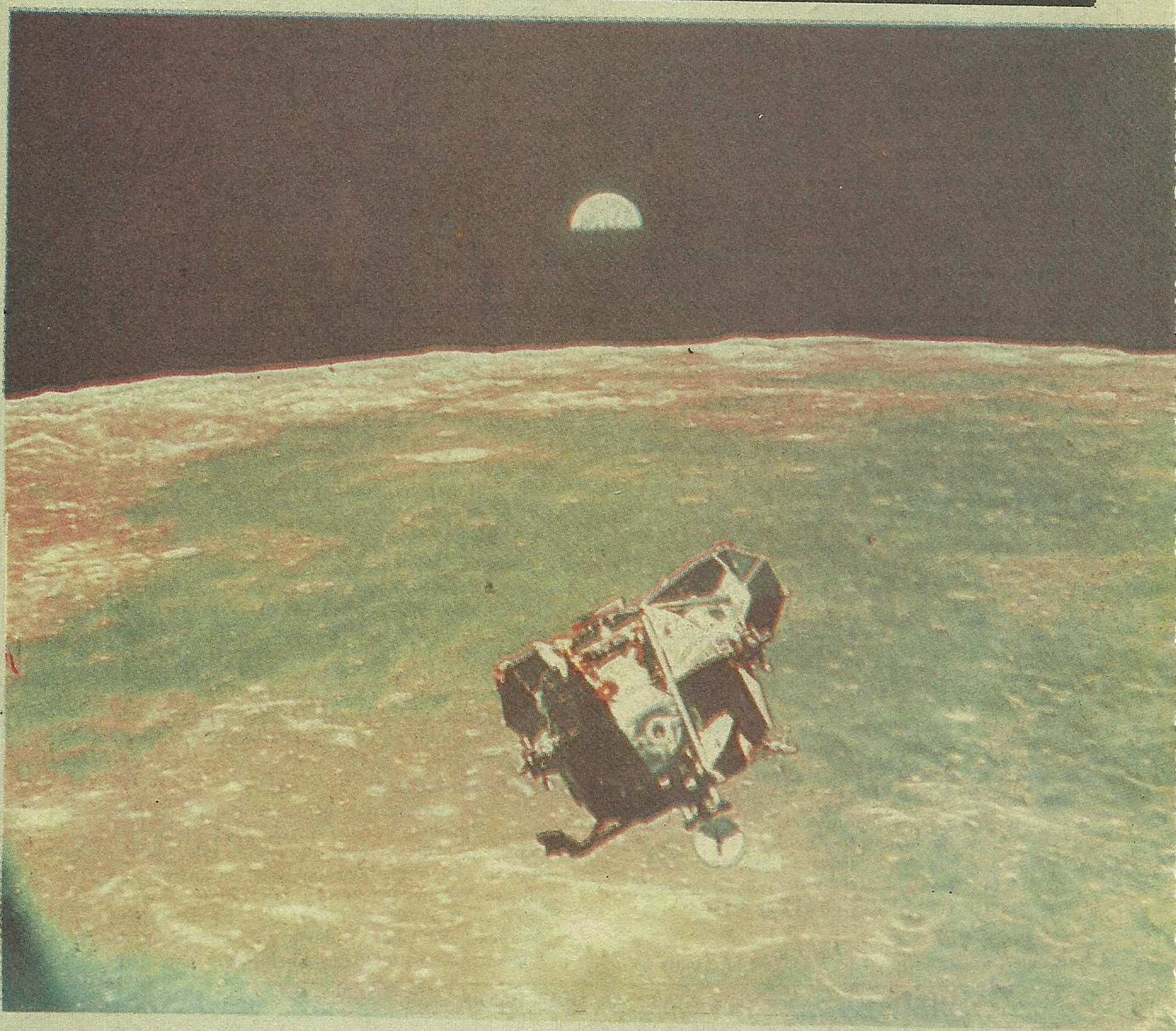
En büyük çığlar

Pek ender görülmesine rağmen, en büyük çığ düşmeleri Himalaya'da olur. Ancak, bugüne kadar hacimleri ile ilgili bir bilgi alınamadı. 1885 yılında, İtalyan Alpleri'nde meydana gelen bir kaymada, 3 milyon 500 bin metreküp kar yuvarlandı. 18 Mayıs 1979 günü Washington'daki St. Helens Dağı'nda oluşan bir çığda, 2 milyar 800 milyon metreküp kar, saatte 400 kilometrelik bir hızla yuvarlandı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bölüm 4

EVREN VE UZAY

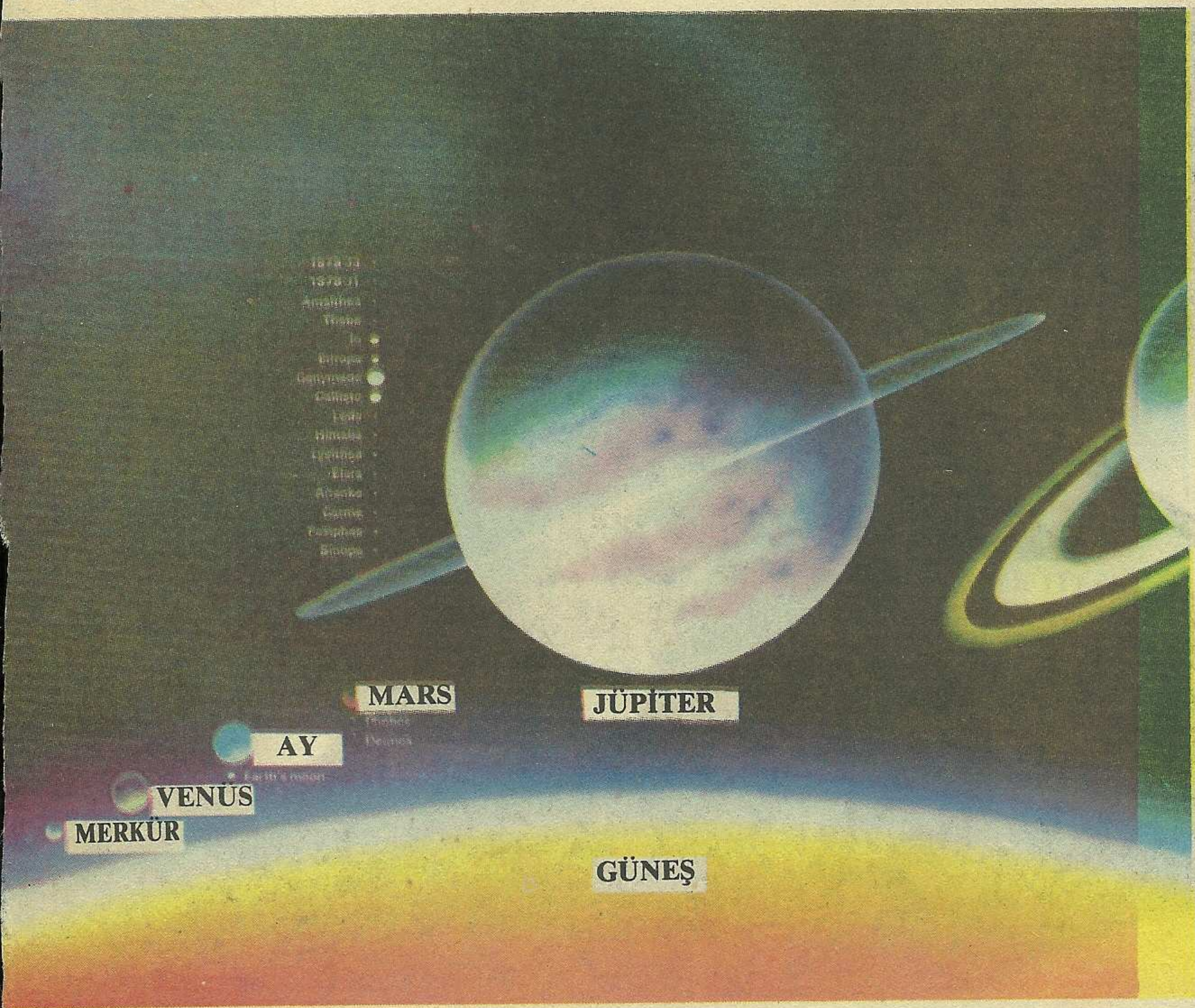
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Evren, uzayın, maddenin ve karşı-maddenin tümünü içerir. Büyüklüğünü kavrayabilmek için "Dünya"dan çıkıp, Güneş Sistemi ve kendi Samanyolumuzdan geçerek, en uzak yıldız yığınlarına kadar gitmek gerekir

Işık yılı: Işık, boşlukta 299 milyon 792 bin 458 km/saniye'lik bir hızla, 1 tropikal yılda (265.24219878 güneş günü) 9 trilyon 460 milyar 528 milyon 405 bin kilometre yol alır. Birim, ilk kez 1888 Mart'ında kullanıldı ve 1983 Ekim'inde değişmez sabit oldu.

Yıldızların büyüklüğü (Magnitüd): Herhangi bir büyüklükteki bir yıldızın, bir sonraki büyüklükte bir yıldızla arasındaki 2.511886 oranındaki ilişki, yaldız parlaklığının ölçüsüdür. Yani, beşinci büyüklükte bir yıldız, altıncı büyüklükteki bir yıldıza göre 2.511886 defa daha parlaktır. Birinci büyüklükte bir yıldız ise, altıncı büyüklükteki bir yıldıza gre 2.511886^5 defa daha parlaktır. Bu denli parlak yıldızların yanında, Sirius, Venüs, Ay (Magnitüd-12.71) ya da Güneş (Magnitüd -26.78) çok sönük kalır.

Düzgün hareketler: Bir yıldızın, uzayda görüş çizgisine dik açılarda yaptığı hareketin bileşkesi, o yıldızın uzay küredeki konumunda belirli bir değişiklik yapar.

Meteor duşları

Meteoridler, kuyruklu yıldız ya da asteroid orijinlidirler. Meteor, bir meteoridin dünyanın atmosferine girmesiyle oluşan bir ışık olayıdır. Kayıtlara geçen en büyük meteor duşu, 16-17 Kasım 1966 gecesi yaşandı. Her 33 1/4 yılda bir görülen Leonid meteorları, Kuzey Amerika ile Sovyetler Birliği'nin doğusundan gözlendi. 17 Kasım 1966 günü, saat 15'ten sonra, ABD'de, Arizona'nın üzerinden 20 dakika süreyle dakikada 2 bin 300 meteor geçti.

En eski meteorid

1969 yılı Eylül ayında Avustralya'ya düşen göktaşının tozlarının 1978 yılı Ağustos'unda incelenmesi sonucu, söz konusu meteoridin güneş sisteminde 4 milyar 600 milyon yıl önce oluştuğu hesaplandı.

En büyük göktaşı

Bugüne kadar dünyaya düşen göktaşları içinde en büyüğü, 1920 yılında Güneybatı Afrika'daki Grootfonte'in yakınlarında, Hoba West'te bulundu. Bu, 2 metre 75 santim uzunluğunda bir bloktu. Ağırlığı ise, 59 tondu.

En büyük kraterler

600 milyon yıl içinde, 2 bin kadar asteroidin dünyaya çarptığı tahmin ediliyor. Yeryüzünde 102 çarpmanın izine rastlandı. 1962 yılında, Antarktika'da Wilkes Land'da, 805 metre derinliğinde, 241 kilometre çapında bir krater görüldü. Bu kraterin saatte 70 bin 811 kilometre hızla düşen 13 milyar ton ağırlığında bir göktaşı tarafından açıldığı hesaplandı. Sovyet bilim adamları, 1970 yılı Aralık ayında, Popigai Nehri havzasında bir göktaşının neden olduğu 95 kilometre çapında bir krater buldular. Kraterin en derin yeri 400 metreydi.

Kanıtlanmış en büyük krater ise, 1891 yılında ABD'de, Kuzey Arizona'da Diablo kanyonu yakınlarında bulundu. 1265 metre çapındaki bu kraterin bugünkü derinliği 175 metredir. "**Barringer**" adı ve-

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

rilen bu kraterin 2 milyon ton ağırlığında ve 79 metre çapında demir-nikel karışımı bir kütle tarafından açıldığı hesaplandı.

En büyük ateştopu

Saptanan en büyük ateştopunun fotoğrafı, 4 Aralık 1974 günü Çekoslovakya'da Sumova üzerindeyken, Dr. **Zdenek Ceplecha** tarafından çekildi.– 22 magnitüd değerinde olan bu ateştopu dolunaydan 10 bin defa daha parlaktı.

En büyük tektit

Ayrıntıları bilinen en büyük tektit, 1932 yılında, Laos'un Muong Nong yöresinde bulundu. 3 kilo 200 gram ağırlığındaki bu tektit, halen Paris Müzesi'ndedir.

Fecir ışıkları (aurora)

Polar ışıklar, kuzey yarıkürede 1560 yılından beri "**Aurora Borealis**", güney yarıkürede ise, 1773'ten bu yana "**Aurora Australis**" olarak bilinirler. Bu ışıklar yukarı atmosferde, elektrik yüklü güneş ışınlarının deşarj olmasıyla ortaya çıkar. En sık olarak da yüksek kesimlerde görülür. Bazı dönemlerde, kutup yörelerinde, manyetik kutupla 20 derecelik açı yapan bölgelerde hemen her karanlık gecede "**aurora**" görülür. En yüksek aurora 1000 kilometre yukarıda, en alçak aurora da 72.5 kilometre yukarıda gözlemlendi. Auroraların bilimsel olarak gözlemlendiği 1952 yılından bu yana, Shetland'da en çok aurora görülen gece sayısı 203 (1957), en az görülen gece sayısı ise 58'dir (1965).

Aurora görülen en düşük yükseklik

Peru'nun Cuzco kenti (2 Ağustos 1744), Hawaii'nin Honolulu kenti (1 Eylül 1859) ve Singapur (25 Eylül 1909), aurora görülen en düşük yüksekliklerdir.

AY

Dünyanın uzaydaki en yakın komşusu

Dünyanın uzaydaki en yakın komşusu ve tek uydusu "**ay**"dır. Dünya ile ay arasındaki mesafe, merkezden merkeze 384 bin 400 kilometre, yüzeyden yüzeye ise, 376 bin 284 kilometredir. Bu yüzyıl içinde 4 Ocak 1912'de dünya ve ay birbirlerine en yakın günü yaşadılar. O gün aradaki uzaklık, yüzeyden yüzeye 348 bin 259 kilometre, merkezden merkeze ise, 356 bin 375 kilometre idi. 2 Mart 1984 günü ise, aradaki uzaklık en fazla değere ulaştı. O gün dünya ve ay birbirlerinden merkezden merkeze 406 bin 711 kilometre, yüzeyden yüzeye de 398 bin 598 kilometre uzaktaydılar. 3 milyar 900 milyon yıl önce ise, aradaki uzaklık dünyanın yarıçapının birkaç katı kadardı. O döneme "**Gesternkorn Dönemi**" denir. Ayın yarıçapı 3 bin 475 kilometredir. Kütlesi 7.23×10^{19} ton, yoğunluğu 3.342'dir. Ortalama yörünge hızı saatte 3 bin 680 kilometredir. Aya ilk doğrudan iniş, 14 Eylül 1959 günü Moskova saatiyle gece yarısını 2 dakika 24 saniye geçerken, "**Luna 2**" adlı uzay gemisi tarafından gerçekleştirildi. Luna 2, Mare Serenitatis yakınlarına indi. Ayın gizli yüzünün ilk fotoğrafları da 70 bin 400 kilometre mesafeden 7 Ekim 1959 günü Sovyetler Birliği'ne ait "**Luna 3**" tarafından saat 06.30'da çekildi. Aydan dünyaya ulaşan en eski cisim, Apollo programının mürettebatı tarafından getirilen 4 milyar 720 milyon yaşındaki ay toprağıdır.

Mavi ay

26 Eylül 1950 günü, Kanada'da meydana gelen 100 bin hektarlık orman yangını sırasında sülfür partiküllerinin üst atmosfere kadar ulaşması nedeniyle, ay dünyanın bazı kesimlerinde (örneğin İngiltere'de) mavi göründü.

Yeşil ay

27 Ağustos 1883 günü Krakatoa Yanardağı'nın indifasından sonra ve 17 Ocak 1884 günü Stockholm'de ay, üç dakika süreyle yeşil göründü.

En büyük ay krateri

Ay yüzeyinin yalnızca yüzde 59'u dünyadan görülebilir. Tümü dünyadan görülebilen en büyük ay krateri, ayın güney kutbuna doğru yer alan Bailly krateridir. Uzunluğu 295 kilometre, derinliği ise 4 bin 250 metredir.

En derin ay krateri

Ayda bilinen en derin krater, "**Newton**" krateridir. Derinliği 7 bin ile 8 bin 850 metre arasındadır.

Ayın görülebilen en parlak noktası

Ayın doğrudan görülebilen en parlak noktası "**Aristarchus**"tur.

En yüksek ay dağı

Ayda deniz olmadığından dağların yüksekliği, 1738 kilometre yarıçapında bir küreye göre hesaplanır. Bu hesaba göre, ABD'li astronotlar tarafından ayda görülen en yüksek dağ, "**Descartes Yükseltisi**"dir. 27 Nisan 1972 günü ABD'li astronotlar, **John Watts Young** ve **Charles M. Duke Jr.** tarafından ilk kez belirlenen bu dağın yüksekliği 7 bin 830 metredir.

Aydaki ısı farkları

Güneş tam tepedeyken, ay ekvatorunda ısı 117.2 derecedir. Güneş batarken 14.4 derece olan ısı, gece -162.7 dereceye kadar düşer.

GÜNEŞ

Dünyanın saatte 107 bin 220 kilometrelik bir hızla döndüğü, güneşin etrafındaki 939 milyon 885 bin 500 kilometre uzunluğundaki yörüngesi elips şeklinde olduğundan, güneşle dünya arasındaki uzaklık sürekli değişir. Güneşin ortalama uzaklığı 149 milyon 597 bin 906 kilometredir. Dünyaya en yaklaştığı andaki uzaklığı, 147 milyon 97 bin kilometre, en uzak olduğu andaki mesafesi ise, 152 milyon 99 bin kilometredir. Güneş Sistemi, Samanyolu'nun merkezinde her 225 milyon yılda bir dönüş yapar. Hızı saatte 774 bin kilometredir.

Isısı ve boyutları: Güneşin 16 milyon Kelvin değerinde bir iç ısısı vardır. Çekirdek basıncı 2.5 santimetrede 500 milyon tondur. Saniyede 4 milyon ton hidrojen tüketir. Bu da 3×10^{27} mumluk bir aydınlığa eşittir. Güneş, yıldız ışığı açısından sarı göstergeye girer. Yoğunluğu suyun 1.407 katı olmasına rağmen, kütlesi dünyanın 332.946 katıdır. Ortalama çapı 1 milyon 392 bin 520 kilometredir. 1.958×10^{27} ton ağırlığında bir kütleye sahip olan güneş, enerjisini 10 milyar

yıl sonra tüketecektir. Güneş hacmiyle, bizim güneş sistemimizin yüzde 95'ini oluşturur.

En büyük güneş lekesi

Korunmuş bir çıplak gözle görülebilmesi için güneş üzerinde bir noktanın güneş diskinin iki binde biri kadar bir büyüklüğe sahip olması gerekir. Bu da bir milyar 300 milyon kilometrekarelik bir alan demektir. 8 Nisan 1947 günü, güneşin güney yarıküresinin en büyük ülkesi dünyadan görüldü.18 milyar kilometrekare yüzölçümündeki bu alanın uzunluğu 300 bin kilometre, genişliği ise 145 bin kilometre idi. Güneş lekeleri, güneş yüzeyinin normal ısısı olan 5525 dereceden 1500 derece daha düşük bir ısıya sahip olduklarından, dünyamızdan bakıldığında daha karanlık görünür.

En uzun süre görünen leke

1957 yılı Ekim ayında görünen bir güneş lekesi, 263 gün kalarak, bu konuda kayıtların tutulmaya başlandığı 1755 yılından bu yana en büyük rekor oldu. 1778 yılı Mayıs ayında görünen bir leke de 239 gün kalmıştı.

AY VE GÜNEŞ TUTULMALARI

Bilinen en eski tutulmalar

Orta Doğu'da, ay tutulmalarının İsa'dan Önce 3450, güneş tutulmalarının ise, İsa'dan Önce 4250 yılına kadar uzanan bir geçmişi vardır.

En uzun süreli tutulma

Güneşin en uzun devam edebilecek tutulma süresi 7 dakika 31 saniyedir. Ölçülebilen en uzun süreli güneş tutulması ise, 20 Haziran 1955 günü Filipinler' de yaşandı. Tutulma, 7 dakika 8 saniye sürdü. 16 Temmuz 2186 günü, Atlantik'in ortalarında, 7 dakika 29 saniye sürecek bir güneş tutulması bekleniyor. Bu gerçekleştiği takdirde, 1469 yılın en uzun süreli tutulması olacak.

En sık tutulma

Bir yıl içinde görülebilecek en çok tutulma sayısı yedidir. 1935 yılında beş güneş, iki de ay tutulması oldu. 1982 yılında ise dört güneş, üç de ay tutulması yaşandı.

En az tutulma

Bir yıl içinde görülebilecek en az tutulma sayısı ikidir. Bunların ikisi de güneş tutulması şeklinde gerçekleşir. 1944 ve 1969'da bu durum yaşandı.

KUYRUKLU YILDIZLAR

Bilinen en eski kuyruklu yıldız

Bilinen en eski kuyruklu yıldız, İsa'dan Önce 7. yüzyılda görüldü. Saptanan 2 milyon kuyruklu yıldızın hızları, saatte 1125 kilometreden (dış uzayda) saatte 2 milyon kilometreye (güneşin yakınında) kadar değişir. "**Halley Kuyruklu Yıldızı**"na ait bilgileri ise, İsadan Önce 467 yılına kadar dayandırabiliyoruz. İlk kayda geçişi ise,İsa'dan Sonra 684 yılında "**Nurenberg Günlüğü**"ne girmesiyle oldu. **Halley**'in son olarak güneşe en çok yaklaştığı 19 Nisan 1910 gününden sonra,9 Şubat 1986 günü, yine güneşe en yakın olduğu anlardan biri yaşanacak. Halley yıldızı, dünyamızdan en son 16 Ekim 1982 günü California'da, Palomar Rasathanesi'nde **David C. Jewitt** ve **G. Edmond Danielson** tarafından görüldü.

Dünyamıza en yaklaşan kuyruklu yıldız

1 Temmuz 1770 günü saniyede 38.5 kilometrelik bir hızla hareket eden "**Lexell**" kuyruklu yıldızı, dünyamızın bir milyon 200 bin kilometre yakınına geldi. Halley kuyruklu yıldızının kuyruğunun ise, dünyaya 19 Mayıs 1910 günü sürüldüğüne inanılır.

En büyük kuyruklu yıldız

Kuyruklu yıldızların baş kısımlarının 1 kilometre çapında olduğu biliniyor, Yine bilinen en büyük kuyruk ise,1843'te görülen "**Büyük Kuyruklu Yıldız**"a ait. Yaklaşık 300 milyon kilometre uzunluğunda olduğu hesaplandı.

En kısa dönemli en kuyruklu yıldız

Güneş sisteminde bulunan kuyruklu yıldızlardan "**Encke**"nin en kısa gidip gelme süresi 1206 gündür. İlk kez 1786 yılında gözlemlenen bu kuyruklu yıldız, o tarihten sonra 51 kez dünyamızı ziyaret etti ve bunların hepsi astronomlar tarafından belirlendi. Gittikçe parlaklığını kaybeden bu kuyruklu yıldızın 1994 yılı Şubat ayında "**ölmesi**" bekleniyor.

En uzun dönem

1914 yılında görülen ve yörünegesi saptanamayan "**Devlevan**" kuyruklu yıldızının dünyamızdan, ancak 24 milyon yıl sonra yeniden görünmesi bekleniyor.

GEZEGENLER

En büyük gezegen

Kendi yörüngelerinde güneşin etrafında dönmekte olan dünya da dahil, dokuz gezegen içinde en büyüğü "**Jupiter**"dir. Ekvator çapı 142 bin 984 kilometre kutup çapı ise 133 bin 708 kilometredir. Kütlesi, dünya kütlesinin 317.83 katı, hacmi ise 1321.4 katıdır. Kendi etrafında en hızlı dönen gezegendir. 9 saat 50 dakika 30.003 saniyede dönerek bir Jovian gününü oluşturur.

En küçük ve en soğuk gezegen

Gezegenler içinde en soğuk ve en küçük olanı "**Pluton**"dur. 22 Haziran 1978'de keşfedilen ortağı Charon'la birlikte -220 ° C'lik bir yüzey ısısına sahiptir. Güneşe olan uzaklığı 5 milyar 913 milyon 514 bin kilometre, dönme süresi ise 248.54 yıldır. Çapı 3 bin kilometre, kütlesi ise, dünyanın 500'de biri kadardır.

En hızlı gezegen

Merkür gezegeni, güneşin etrafındaki 57 milyon 909 bin 200 kilometrelik dönüşünü 87.9686 günde tamamlar. Bu da ortalama olarak saatte 172 bin 248 kilometrelik bir hız demektir.

En sıcak gezegen

Sovyetler Birliği'ne ait Venera ve ABD'ye ait Pioneer Cytherean adlı uzay gemilerinde yapılan deneylerle Venüs'ün yüzey sıcaklığı 462 derece olarak

hesaplandı. Venüs'ün ekvatorundan 1609 kilometre güneyde, 6.4 kilometre derinliğinde ve 402 kilometre uzunluğunda bir de kanyonu vardır.

Dünyaya en yakın gezegen

Dünyamıza en yakın gezegen Venüs'tür. Kimi zaman, dünya yörüngesinin 41 milyon 360 bin kilometre içine girer.

Gezegenlerdeki en yüksek dağ

Dünyamıza en yakın ikinci gezegen olan Mars'ta, düzlem üzerinden 26 ± 3 kilometre yükselen, Tharsis bölgesindeki Olympus Dağı, gezegenler üzerindeki en yüksek dağdır.

En parlak gezegen

Dünyadan bakıldığında en parlak görünen gezegen "**Venüs**"tür. Magnitüdü -4.4'tür.

En sönük gezegen

Magnitüd değeri 15.0 olan "**Pluton**" en sönük gezegendir.

En yoğun gezegen

Suya oranla 5.515 kat daha yoğun olan dünyamız, Güneş Sistemi'nin en yoğun gezegenidir.

Yoğunluğu en az olan gezegen

Yoğunluğu suyun 0.687 katı olan "**Satürn**", yoğunluğu en az olan gezegendir.

Gezegenler tutulması

5 Şubat 1962 günü, Güneş, Ay, Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter ve Satürn 16 derecede aynı çizgi üzerine geldiler ve Pasifik bölgesinde hepsini birden kapsayan bir "**tutulma**" izlendi. Aynı tutulmanın 5 Mayıs 2000 günü tekrarlanması bekleniyor.

UYDULAR

En çok uydusu olan gezegen

Venüs ve Merkür dışında tüm gezegenlerin uydusu vardır. En çok uydusu olan gezegen ise, 21 uyduyla "**Satürn**"dür. Dünya ve Pluton, birer uyduya sahiptirler.

En büyük uydu

Uydular içinde en büyük ve en ağır olanı, Jüpiter'in "**Ganymede**" adlı uydusudur. Aydan 2.02 kat daha ağır olan bu uydunun çapı, 5 bin 262 kilometredir.

En küçük gezegen

Jupiter'in "**Leda**" adlı uydusu, en küçük uydudur. Çapı 15 kilometre kadardır.

En büyük asteroid

Mars ve Jüpiter arasındaki kemerde, 45 bin civarında asteroid ya da küçük planet vardır. Bunların pek çoğu, çapları ölçülemeyecek kadar küçüktür. En büyüğü ve ilk keşfedileni "**Ceres**"tir. 1 Ocak 1801 günü Sicilya'da, **G. Piazzi** tarafından bulunan bu planetin çapı 1.025 kilometredir. Çıplak gözle görülebilen tek planet ise, 555 kilometre çapındaki "**Vesta 4**"tür.

YILDIZLAR

En büyük yıldız

Bilinen en büyük yıldız, soluk mavi renkli "**R 136a**"dır. 179 bin ışık yılı ötede, Tarantula nebulasındadır. 1983 yılı Şubat ayında bulunan bu yıldızın kütlesi, güneşin kütlesinden 2 bin 100 kat, çapı ise, 50 kat daha büyüktür.

En küçük ve en hafif yıldız

1983 yılı Nisan ayında **I. Neil** ve **Gerard Gilmore** tarafından keşfedilen "**RG 0058.8-2807**" yıldızı, bilinen en küçük ve en hafif yıldızdır. Kütlesi, güneşin 0.014'ü kadardır.

En parlak yıldız

Çıplak gözle görülebilen 5 bin 776 yıldız arasında en

"Ceres" adlı asteroid, Mars ile Jüpiter arasındaki yörüngesinden çıkıp dünyamıza 1290 kilometre yaklaşarak, bu temsili resimde olduğu gibi görünecekti. Ceres, ilk kez 19. yüzyılın ilk gününde keşfedildi.

parlak olanı Köpek Yıldızı da denilen "**Sirius A**"dır (Alpha Canis Majoris). Magnitüd değeri -1. 46'dır. Kış aylarında kuzey yarıküreden görülür. Yılın son günü, geceyarısında güneyde belirginleşir.
Eğer tüm yıldızları bir çizgi üzerine dizip, hepsine aynı uzaklıktan bakmak mümkün olsaydı, "**R 136a**" adlı yıldız en parlak görünürdü. Bu yıldız, güneşten 320 bin defa daha parlaktır.

En uzak yıldız

Galaksimize en uzak yıldızın 63 bin ışık yılı ötede olduğu hesaplandı.

En yakın yıldız

Güneşi bir kenara bırakırsak, dünyamıza en yakın yıldız, 4.22 ışık yılı ($4.00x10^{13}$)kilometre uzaklıktaki "**Proxima Centauri**"dir. Çıplak gözle görülebilen en yakın yıldız ise, güney yarıküreden izlenen "**Alpha Centauri**" ya da "**Rigel Kentaurus**" adlı yıldızdır. Uzaklığı 4.35 ışık yılıdır. Magnitüd değeri -0.29'dur.

En parlak süpernova

Belirli bir süre içinde parlayıp kaybolan yıldızlar olan süpernovalar, galaksimizde bin yıl içinde belki beş kez görülür. Tarih dönemi içinde insan tarafından görülen en parlak yıldız, "**Süpernova SN 1006**"dır. 1006 yılı Nisan ayında Beta Lupi'nin yanında ortaya çıktı. Magnitüd-10 değerinde 2 yıl parladıktan sonra kayboldu. Halen 3 bin ışık yılı ötede, "**G.327.6+14.5**" radyo kaynağı olarak işlev gördüğü sanılmakta.

En uzun isimli yıldız

Bilinen en uzun yıldız adı, "**Shurnarkabtishashutu**"dur. Arapça "**Boğanın güney boynuzunun altında**" anlamına gelir.

Siyah oyuk

İlk siyah oyuk, 1972 yılı Aralık ayında açıklandı. Bu oyuk, "**Cygnus X-1**" adlı yıldız X ışını kaynağının içindeydi.

EVREN

50 milyon ışık yılı uzaktaki Virgo yıldız kümesine doğru, saniyede 200-500 kilometre hızla hareket etmekte olan Yerel Galaksiler Grubu'nun üyesi Samanyolu'nun dışında, 10 milyon başka galaksi vardır. Evrendeki en büyük bağımsız nesne, birbirleriyle bağlantılı olan "**Lynx-Ursa Major**" ve "**Pisces-Perseus Superclusters**" galaksileridir. Toplam uzunlukları 700 milyon ışık yılıdır. Bağlantılı oldukları, 1982 yılı Ekim ayında, Porto Rico'da **Riccardo Giovanelli** ve **Martha Hayes** adlı bilginler tarafından saptandı.

Görülebilen en uzak nesne

Evrende çıplak gözle görülebilen en uzak nesne, Andromeda'daki "**Büyük Galaksi**"dir. Messier 31 adıyla da bilinir. Spiral şeklinde dönen bu nebulanın dünyadan uzaklığı 2 milyon 120 bin ışık yılı ya da $20x10^{18}$ kilometredir. Halen üzerimize doğru gelmektedir.

En uzaktaki nesne

Evrende, hesaplanabildiği kadarıyla, dünyaya en uzak nesne, 1.54×10^{23} kilometre uzaktadır.

Evrenin yaşı

Kozmokronoloji ve nükleokronoloji bilimlerinin yardımıyla yapılan hesaplara göre, evrenin 15 ± 3 giga yılı (bin giga yılı = 1 milyar yıl) yaşında olduğu anlaşıldı.

ROKET VE FÜZELER

İlk kullanılan roketler

1402 yılında, Çin'de **Tseng Kung Liang** tarafından, sülfür barutuyla çalışan savaş roketleri yapıldı. Bu roketleri, Avrupalılar, 1258 yılında tanıdılar. İngiltere'de Sir **William Congrave** tarafından yapılan 1805 metre menzilli ilk roket, Kraliyet Donanması tarafından 8 Ekim 1806 günü, Fransa'ya karşı kullanıldı. Sıvı yakıtlı ilk roketin denemesi ise, 16 Mart 1926 günü, ABD'de Massachusetts yakınlarında Dr. **Robert Hutchings Goddard** tarafından yapıldı. Bu roket, yerden 12.5 metre yükseldi ve 56 metre uzağa düştü. Sovyetler Birliği'nde yapılan ilk yarı sıvı yakıtlı roket olan "**GIRD-IX**" ise, 17 Ağustos 1933 günü denendi.

En uzun menzilli roket

16 Mart 1962 günü, Sovyetler Birliği Başbakanı **Nikita Kuruşçev**, ülkesinin 30 bin kilometre menzilli bir roket geliştirdiğini açıkladı. Dünyanın yarı çevresinden daha büyük bir menzile sahip olan bu roket sayesinde, her yönde, istenilen her hedefi vurmak mümkündü.

En güçlü roket

Sovyetler Birliği'nde, 1969 yılı Temmuz ayında fırlatılan bir ay gemisinin itme gücü, 4.5 - 6.35 milyon kilo olarak hesaplandı. Resmen açıklanan en güçlü roket ise, "**Saturn-5**"tir. ABD'nin Apollo projesi ve uzay laboratuvarı programı çerçevesinde kullanıldı. 1962 yılı Ocak ayı içinde, ABD'de, Florida'daki John F. Kennedy Uzay Üssü'nden fırlatıldı.

En büyük hız

Güneş sistemini aşmak için gerekli olan üçüncü kozmik hıza sahip ilk uzay aracı "**Pioneer 10**"dur. "**Atlas SLV-3C**" ve "**Thiokol Te-364-4**", 2 Mart 1972 günü, dünyadan saatte 51 bin 682 kilometrelik bir hızla ayrıldılar. En büyük hız rekoru ise, 15 Ocak 1976 günü kırıldı. ABD-Alman ortak yapımı "**Helios B**", saatte 240 bin kilometrelik bir hızla dünyayı terk etti.

İyon roketleri

İyon deşarjıyla güçlendirilen roketler için, saatte 160 bin kilometrelik bir hız beklenir. İyon roketleri ilk kez NASA (Amerikan Havacılık ve Uzay Dairesi) tarafından 20 Temmuz 1964 günü "**SERT-1**" adlı rokette kullanıldı.

UZAY UÇUŞLARI

Yapay uyduların uçuşlarıyla ilgili ilk fiziksel kurallar, 1686-1687 yıllarında Sir **İsaac Newton** tarafından geliştirildi. İlk yapay uydu, 4 Ekim 1957 günü, Aral Denizi'nin 275 kilometre doğusundaki Tyuratam'dan fırlatıldı. Saatte 28 bin 565 kilometre hızla fırlatılan "**Sputnik 1**" adlı bu uydu, 228.5/946 kilometre yükseklikteki yörüngesine başarıyla yerleş-

tirildi. 58 santim çapında, 83.6 kilo ağırlığında olan bu uydu, 92 gün sonra, 4 Ocak 1958'de dünyaya düştü. Yapımcısı Dr. **Sergey Pavloviç Korolyov**'dur.

İnsan taşıyan ilk uydu

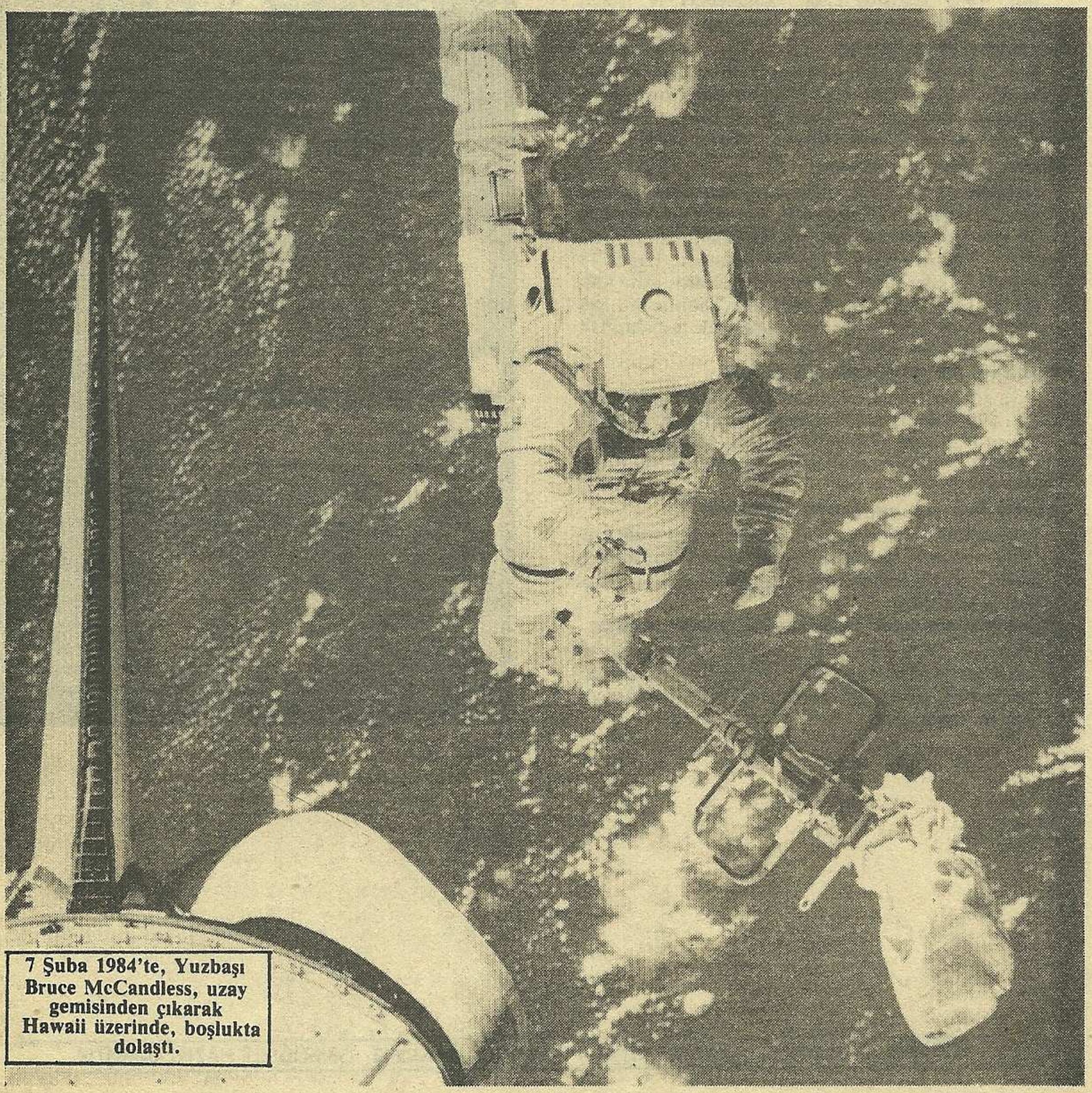
Dünyada, içinde insan bulunan ilk uzay gemisinin uçuşu, 12 Nisan 1961 günü, Moskova saatiyle sabah 09.07'de başladı. Kozmonot **Yuri Aleksiyeviç Gagarin** (doğ. 9 Mart 1934), 4 bin 650 kilo ağırlığındaki uzay gemisi **"Vostok 1"**le (Doğu-1), dünya etrafındaki ilk turunu 89 dakika 34 saniyede tamamladı. Kazakistan'daki Tyuratam Üssü'nden kalktıktan 108 dakika sonra, Saratov'da, Engels yakınlarındaki Smelovka köyünün az ötesine indi. En fazla hızı saatte 28 bin 260 kilometreye ulaşan ve maksimum 327 kilometreye çıkan **"Vostok1"**, toplam 40 bin 868 kilometre 600 metre uçtu. Sovyetler Birliği'nde **"Ulusal Kahraman"** ilan edilen ve Lenin Nişanı ile Altın Yıldız Madalyası takılarak ödüllendirilen **Yuri Gagarin**, 27 Mart 1968 günü, Moskova yakınlarında bir uçak kazasında öldü.

Uzaydaki ilk kadın

Dünyanın çevresinde dolaşan ilk kadın, asteğmen (şimdi yarbay) **Valentina Vladimirovna** - dır (Şimdiki soyadı **Nikolayev**). 16 Temmuz 1963 günü Türkiye saati ile 11.30'da, Tyuratam Üssü'nden **"Vostok 6"** adlı araçla uzaya fırlatıldı. 2 gün 22 saat 42 dakika süren uçuş boyunca, dünyanın çevresini 48 kez dolaştı (1 milyon 971 bin kilometre). 19 Haziran günü sabah 10.16'da dünyaya döndü. Uzaya giden ikinci kadın Sovyet **Svetlana Savitskaya**, üçüncüsü ise. ABD'li Dr. **Sally K. Ride**'dır.

Uzay uçuşlarında ölen ilk insan

Vladimir Mikhailoviç Komarov, 23 Nisan 1967 günü, Türkiye saati ile 02.35'te **"Soyuz 1"** (Birlik 1)

7 Şuba 1984'te, Yuzbaşı Bruce McCandless, uzay gemisinden çıkarak Hawaii üzerinde, boşlukta dolaştı.

adlı araçla uzaya fırlatıldı. Araç 25.5 saat, dünyanın etrafında döndü. İniş sırasında, paraşütlerdeki bir arıza nedeniyle **Komarov**, hayatını kaybetti ve uzay uçuşlarında ölen ilk insan oldu.

İnsan taşıyan en uzun uçuş

Anatoli Berezovoy ve **Valentin Lebedev** adlı Sovyet astronotlar, **Salyut-Soyuz** araştırma istasyonu "**Salyut-7**"de 211 gün sekiz saat kaldılar. 13 Mayıs 1982 günü "**Soyuz T5**"le fırlatıldılar, 10 Aralık 1982 günü Moskova saatiyle 22.03'te dünyaya döndüler. Uzayda toplam 141 milyon kilometre yol yaptılar.

Uzayda ilk yürüyüş

18 Mart 1965 günü, uzaya fırlatıldığı "**Vostok 2**" adlı araçtan çıkan Sovyet astronot **Aleksey A. Leonov**, uzayda, gemi dışında hareket eden ilk insandır.

En yaşlı astronot

12 ulustan uzaya giden 127 astronot arasında en yaşlısı ABD'li Dr. **William Thornton**'dur. Dr. Thornton, 1983 Ağustos'unda "**Challenger**"le uzaya fırlatıldığında 54 yaşını 4 ay geçmişti.

En genç astronot

Uzaya giden astronotlar arasında en genci, Sovyetler Birliği'nden **Gherman Stephanoviç Titov**'dur. 6 Ağustos 1961 günü "**Vostok 2**" ile uzaya fırlatıldığında, 26 yaşını doldurmasına 36 gün vardı.

Ayda kalma rekoru

"**Apollo 17**" adlı uzay aracının mürettebatı **(Eugene A. Cernan,** Dr. **Harrisan H. Schmitt)** ay yüzeyinde 74 saat 59.5 dakika kaldılar. Bu ikilinin uçuş süresi ise 7-19 Aralık 1972 tarihleri arasında, 12 gün 13 saat 51 dakika sürdü. **Cernan** ve **Schmitt,** ayda kaldıkları sürenin 22 saat 5 dakikalık bölümünü, geminin dışında geçirdiler ve ay toprağı ile taşından 114 kilo 800 gram örnek topladılar.

Aydaki ilk tekerlekli araç

Aya gönderilen ilk tekerlekli araç olan "**Lunakhod 1**", dünyadan kumandayla, ay yüzeyindeki hareketlerine 17 Kasım 1970 günü başladı. 4 Ekim 1971 tarihinde arızalanıncaya kadar ayda 10 bin 540 metre yol aldı.

Ayda hız ve mesafe rekoru

"**Apollo 16**" adlı araç, ay yüzeyinde yokuş aşağı yaptığı maksimum saatte 18 kilometre hızla ve katettiği toplam 33 bin 800 metrelik mesafe ile ayrı bir rekorun sahibi oldu.

Güneşe en çok yaklaşan uzay aracı

16 Nisan 1976 günü, ABD ve Batı Almanya'ya ait aygıtlarla donatılmış olan "**Helios B**" adlı araştırma gemisi, güneşin 43 milyon 400 bin kilometre yakınına kadar gitti.

Uzaya gönderilen en ağır cisim

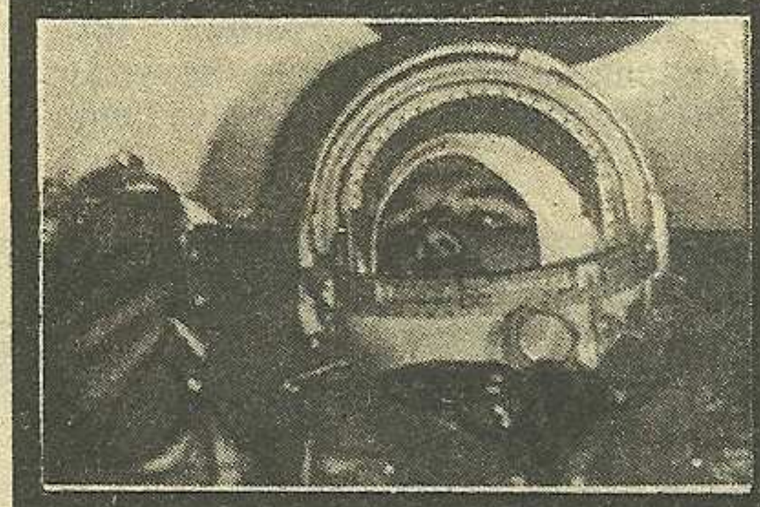
"**Apollo 15**" uzay gemisi 138 bin 290 kilodur.

Uzaya gönderilen en uzun cisim

ABD tarafından 10 Temmuz 1973 günü radyo astronomi araştırmaları yapmak üzere uzaya gönderilen 200 kilo ağırlığındaki "**Explorer 49**"un anteniyle birlikte uzunluğu 415 metredir.

En pahalı uzay projesi

ABD tarafından gerçekleştirilen Apollo insanlı uzay programının bedeli, Apollo 17'de dahil 25 milyar 541 milyon 400 bin doları buldu.

Yuri Gagarin: İlk insanlı uzay uçuşunu 12 Nisan 1961 günü tamamladı.

Aleksey A. Leonov: 18 Mart 1965 günü, uzay gemisinden dışarı çıkan ilk insan oldu.

Valentina Tereşkova: 16-19 Haziran 1963 tarihleri arasında dünya çevresinde 48 tur attı, böylelikle dünyanın çevresini dolaşan ilk kadın astronot oldu.

Bölüm 5

BİLİM DÜNYASI

Dünyanın içindeki, üzerindeki ve dışındaki tüm nesneler, kimyasal elementlerden yapılmıştır. Evrenin bilinebilen bölümünde 10^{87} elektron vardır. Bugüne kadar varlığı kanıtlanan doğal elementlerin sayısı 94'tür. Normal sıcaklıkta, bu 94 elementten ikisi sıvı, 11'i gaz, 81'i ise katı haldedir. Bir de "dördüncü hal"in varlığı kabul edilmiştir. Bu hal, maddenin plazma halidir. Negatif yüklü elektronlar ile pozitif yüklü iyonlar, akım halinde olduğu zaman, bu plazma hali görülür.

108 ELEMENT

Doğal olarak bulunan 94 elementin dışında, bugüne kadar 14 elementin daha (doğal olmayan yollarla) var olduğu anlaşıldı (95'ten 107'ye kadar olan elementler ve 109 numaralı element). Böylece, toplam element sayısı 108 oldu.

Özelliği	Adı	Sembolü	Bulunduğu yıl ve yer
Litosferde en çok bulunan	Oksijen	O	1771 Scheele-Almanya
Atmosferde en çok bulunan	Nitrojen	N	1772 İngiltere
Dünya çevresinde en çok bulunan	Hidrojen	H	1776 İngiltere
En ender bulunan	Astatin	At	1940 ABD
En hafif	Hidrojen	H	1776 İngiltere
En hafif metal	Lityum	Li	1817 İsveç
En yoğun	Osmiyum	Os	1804 İngiltere
En ağır gaz	Radon	Rn	1900 Almanya
En yeni	Unnilenyum	Une	1982 B. Almanya
En saf	Helyum	He	1868 Fransa
En sert	Karbon	C	Tarih öncesi
En pahalı	Kaliforniyum	Cf	1950 ABD
En dayanıklı	Telluryum	Te	1782 Avusturya
En dayanıksız	Lityum-izotop	5 Li5	1817 İsveç
En çok izotopu olan	Caesium	Cs	1860 B. Almanya
En " "	Xenon	Xe	1898 İngiltere
En az izotopu olan	Hidrojen	H	1776 İngiltere
En kolay işlenen	Altın	Au	İsa'dan Önce 3000
En yüksek gerilim gücü	Boron	B	1808 Fransa
Erime ve kaynama noktası en düşük nonmetal	Helyum	H	1895 İngiltere
Erime ve kaynama noktası en düşük metal	Cıva	Hg	Tarih öncesi
Erime ve kaynama noktası en yüksek nan metal	Karbon	C	Tarih öncesi
Erime ve kaynama noktası en yüksek metal	Tungsten	W	1783 İspanya
En büyük genişleme (negatif)	Plutonyum	Pu	1940 ABD
En düşük genişleme (pozitif)	Karbon	C	Tarih öncesi
En yüksek genişleme (metal)	Caesium	Cs	1860 B. Almanya
En yüksek genişleme (katı)	Neon	Ne	1898 İngiltere
En zehirli	Radyum	Ra	1898 Fransa

En kötü koku

Koku duygusunun insanlara göre değişebilir bir özellik olmasına rağmen, sınıflandırılabilen 17 bin tür koku içinde etil merkaptan (C_2H_5SH) ile butil seleno merkaptan (C_4H_9SeH) en kötü kokanlarıdır. Bunların kokusu, çürük lahana, sarmısak, soğan ve lağım gazı kokusunun karışımıdır.

En pahalı parfüm

Bilinen parfümler içinde en pahalısı, Fransız yasemin esansıdır. Kilosu 2 bin 900 sterlinden satılır.

KİMYASAL BİLEŞKELER

En zor işlenen	Tantal karbit $TaC_{0,88}$
En zor işlenen plastik	Polimidler
En az genişleyen	Nikel ve demirin karbon ve manganezle işlem görmüş alaşımı
En büyük gerilim gücü	Al_2O_3
En büyük gerilim gücü (Plastik)	Alkolik polivinililler
Manyetik özelliği en fazla olan	Kobalk-bakır-samaryum, Co_3Cu_2Sm
Manyetik özelliği en az olan	Bakır-nikel alaşımı CuNi
En keskin kokulu	Vanilaldehid
En tatlı	Thaumatococcus danielli
En acı	Denatoyum Sakarid
En asitik özelliği olan	Perklorik asit ($HclO_4$)
Alkali özelliği en yüksek olan	Kostik soda (NaOH), Potas (KOH) ve Tetrametilamonyum hidroksid ($N(CH_3)_4OH$)
En zehirli olanı	Tiopenton

En güçlü sinir gazı

Bilinen en güçlü sinirgazı, Etil S-2 diizopropilaminoetilmetilfosfonotiolat'tır. Bir metreküp havada 10 miligramı bile çok etkileyicidir.

En emici madde

ABD Tarım Bakanlığı Araştırma Servisi, 18 Ağustos 1974 günü yaptığı açıklamada, "**H-Span**" adlı maddenin en emici özelliğe sahip olduğunu açıkladı. Yarısı nişasta türevi, dörtte biri akrilamid ve dörtte biri de akrilik asitten oluşan bu bileşim demirle reaksiyona girdiği anda, kendi ağırlığının 1300 katı su verir.

En ince pudra

Helyum tozu, bilinen en ince monatomik pudradır.

İÇKİLER VE İLAÇLAR

Alkolü en fazla olan içki

1918-1940 yılları arasında Estonya Tekel İdaresi, patatesten yapılan ve alkol oranı yüzde 98'i bulan bir içkiyi piyasaya verdi.

En eski şarap

Ünlü araştırmacı Kaptan **Jacques Cousteau**, Akdeniz'de, bir eski Yunan ticaret gemisinin enkazı içinde, İ.Ö. 230 yılından kalma bir şişe şarap buldu ve içti. Roma'da, İ.Ö. 120 yılından kalma bir şişe şarap bulundu. 1748 yılından kalma bir şişe "**Rudesheimer Rosewein**", 6 Aralık 1979 günü yapılan açık artırmada 260 sterline satıldı.

En sert bira

Federal Almanya'da üretilen "**EKU Kulminatur Urtyp**" marka bira, dünyanın en sert birasıdır. Alkol oranı yüzde 13.52'dir. İsviçre Zürih'te Brauerai Hurlimann firması tarafından üretilen "**Samichlaus**" marka bira da, alkol oranı en yüksek biradır. Bu birada, yüzde 13.70 oranında alkol bulunur.

En hafif bira

1918 yılında, Almanya Sunner'de, Colne-Kalk firması tarafından üretilen "**Ersatz**" marka bira, bilinen en hafif biradır.

En pahalı şarap

28 Mayıs 1980 günü, ABD'nin San Francisco kentinde Christie's salonlarında yapılan bir müzayededede de, bir şişe 1822 üretimi "**Château Lafite**", John Grisanti tarafından 31 bin dolara alındı.

En büyük şarap müzayedesi

10-11 Temmuz 1974 günleri, Londra'da Christie's salonlarında yapılan bir müzayededede, 432 bin şişe şarap, 962 bin 190 sterline satılır.

Dünyanın en büyük şarap tadımı

17 Temmuz 1980 günü, California'da St. Francis Oteli'nde, 90 kişi tarafından açılan 3 bin şişe şarap tadıldı.

En pahalı içki

Paris'te, 75 santilitrelik bir şişe "**Eau de vie de pêchè**'nin fiyatı, 17 sterlindir. Bir şişe Remy Martin's Louis XIII kanyak ise 380 sterline satıldı.

Bir müzayededе satılan en pahalı içki

13 Kasım 1978 günü Cenevre'de Christie's salonlarında yapılan bir müzayededе, 1811 üretimi bir şişe "**Grande Armèe Fine Champagne**" kanyağı, 780 sterline satıldı.

En büyük içki şişesi

1958 yılı Mayıs ayında, İngiltere'nin Staffordshire kentinde, 152 santim yüksekliğinde beyaz şarap şişesi yapıldı. Normal şişenin 131 misli fazla bir hacme sahip olan bu şişeye, "**Adelaide**" adı verildi. Tam hacmi 93.19 litreydi.

En küçük alkollü içki şişesinin hacmi, yalnızca 1.3 milimetredir.

En küçük içki şişesi

İçki şişelerinin en küçüğü, White Horse viskileri için yapıldı. 1.3 mililitrelik bu minik şişe viskinin satış fiyatı 33 penidir.

En büyük şişe minyatür koleksiyonu

İngiltere'nin Hampshire kentinden **David L. Maund**, 1984 yılı Nisan ayına kadar 22 bin 109 adet minik içki şişesi biriktirdi.

En büyük içki koleksiyonu

İngiltere'nin Lancashire kentinden **Ian Boasman**, 1984 yılı Mayıs ayına kadar 1406 değişik markada içki biriktirdi.

En büyük viski şişesi koleksiyonu

İtalya'da Çavuş **Edward Giaccone**, "**Wiskitek**" adını verdiği koleksiyonunda, 3 bin 100 viski şişesi biriktirdi.

En uzağa fırlayan şampanya mantarı

Isıtılmamış bir şişeden en uzağa fırlayan şampanya mantarı, 4 Temmuz 1981 günü, ABD'nin Reno kentinde görüldü. **Peter Kirby**'nin patlattığı şampanyanın mantarı, 32 metre 23 santim uzağa düştü.

En güçlü ilaç

Bilinen ilaçlar içinde en çabuk etki edeni, "**d-Liserjik Asit Dietilamid Tartarat**"tır. (LSD-25 $C_{20}H_{25}N_3O$). Hallusinojen olarak kullanılan bu ilaç, 19 Nisan 1943 günü, İsveçli doktor **Albert Hoffman** tarafından bulundu.

En güçlü ağrı kesici

1978 yılında geliştirilen "**R-33799**", bilinen en güçlü ağrı kesicidir. Morfinden 12 bin kat daha etkilidir.

En öldürücü kimyasal bileşim

1872 yılında geliştirilen TCDD (2, 3, 7, 8- tetraklorodibenzo-p-diyoksin), siyanürden 150 bin kat daha öldürücüdür.

En çok satılan ilaç

Dünyada, reçetelere göre en çok yazılan ilaç, ülsere karşı kullanılan "**Tagamet**"tir. ABD'de, Smithkline-Beckman firmasında üretilen bu ilaçtan, 1981 yılında 800 milyon dolarlık satış yapıldı.

FOTOĞRAFÇILIK

İlk kamera

Bilinen ilk fotoğraf, 19 Temmuz 1822 günü, Fransız fizikçisi **Joseph Nicêphore Niepce** tarafından postalanan bir mektubun içinden çıktı. Papa **7. Pius**'a ait olan bu fotoğraf, Gras yakınlarında ilkel bir kamerayla cam üzerine çekilmişti.

En büyük kamera

Bugüne dek yapılan kameralar içinde en büyüğü, 1959 yılında "**Rollys Royce**" tarafından üretildi. 27 ton ağırlığındaki bu kameranın yüksekliği, 2 metre 69 santim, genişliği 2 metre 51 santim, uzunluğu ise 10 metre 66 santimdi. Üzerinde "**63" f 15 Cooke**" apokromatik objektif vardı. 1971 yılında yapılan birkaç tadilat sonucu, değeri 100 bin sterline ulaştı.

En küçük fotoğraf makinesi

Kalp içi ameliyatlar ve casusluk amacıyla kullanılanları bir kenara bırakırsak, bilinen en küçük fotoğraf makinesi, Japonlar tarafından pazarlanan "**Petal**" marka kameradır. Çapı 1.14 inçtir (2.9 santim). Kalınlığı 1.65 santim, objektif uzunluğu ise 12 milimdir.

En seri kamera

Bilinen tüm fotoğraf makineleri içinde en serisi, **John Hadland** tarafından geliştirilen "**Imacon 675**"tir. Laser, balistik, plasma ve korona araştırmaları için kullanılan bu kamera, saniyede 600 milyon fotoğraf çeker.

En pahalı fotoğraf makinesi

1983 yılı Ekim ayında, Japonlar tarafından üretilen bir fotoğraf makinesi takımı, 113 bin 780 sterline piyasaya sürüldü. Bu takımda, 14 makine, 75 objektif ve 457 aksesuar vardır.

En pahalı antika fotoğraf makinesi

12 Ekim 1977 günü, İngiltere'de yapılan bir müzayededede, 1856 yapımı **J.B. Dancer** marka bir fotoğraf makinesi, 21 bin sterline satıldı.

TELESKOP

İlk teleskop

Merceklerin büyütücü özelliğini ilk keşfedenler, Araplardır. Ancak, mercekleri teleskop yapımında kullanmayı ilk kez İngiltere'de **Roger Bacon** (1214-1292) denedi. Modern teleskopların ilk prototipi ise 2 Ekim 1608 günü, Hollanda Hükümeti adına **Johannes Lippershey** tarafından yapıldı.

En büyük reflektör teleskop

Sovyetler Birliği'nde, Kafkas Dağları'nda 2 bin 80 metre yükseklikteki Zelenşukskaya bölgesine kurulan teleskop, dünyanın en büyük reflektör teleskobudur. 70 ton ağırlığındaki aynasının yapımı, yaklaşık 15 yıl sürdü. Normal gözlem çalışmalarına, temeli atıldıktan 16 yıl sonra, 7 Şubat 1976 günü başlandı. 42 metre yüksekliğindeki teleskobun toplam ağırlığı 827 tondur. Tüm teleskopların en güçlüsüdür. 25. magnitüdü de içeren görme alanı, evrenin bilinen sınırlarını da çizer. Işık alma yeteneği, öylesine büyüktür ki, 24 bin kilometre uzaklıktaki bir tek mumun ışığını algılayabilir.

En büyük refraktör teleskop

Dünyanın en büyük refraktör teleskobu (merceklerle büyüten), ABD'nin Chicago Üniversitesi'ne aittir. Yerkes Rasathanesi'ndeki bu teleskobun yapımı 1897 yılında tamamlandı. Uzunluğu 18 mere 90 santimdir.

En büyük radyo-teleskop

Dünya çevresindeki radyo dalgalarının algılanması ilk kez 1932 yılında ABD'de **Karl Jansky** tarafından 30 metre 48 santim uzunluğunda dönebilir bir kısa dalga anteni ile yapıldı. Dünyanın en büyük ayarlanabilir tabak-tipi radyo-teleskobu ise, Batı Almanya'da Effelsberger'dedir. Max Planck Radyo Astronomi Enstitüsü tarafından kullanılan bu teleskobun çapı 100 metre, ağırlığı ise 3 bin tondur. 1971 Mayıs'ında çalışmaya başladı.

En büyük radyo-teleskop tabağı

1963 yılında Porto Rico'da, Arecibo yöresinde kurulan radyo-teleskobun tabağının çapı 304 metre 80 santimdir.Yapıldığı yıl 9 milyon dolara mal olan bu teleskobun algılama menzili, 15 milyon ışık yılıdır.

En büyük radyo-teleskop tesisi

ABD'de, New Mexico yakınlarında, San Augustin düzlüklerinde kurulan radyo-teleskop tesisleri, dünyadaki benzerleri içinde en büyüğüdür. Y şeklindeki tesisin her iki kolu, 20.9 kilometre uzunluğundadır. Bu kolların her birinde, raylar üzerinde hareket eden 25 santim çapında, 27 hareketli anten vardır. 10 Ekim 1980'de hizmete giren bu tesis, 78 milyon dolara mal oldu.

En büyük güneş teleskobu

Dünyanın en büyük güneş teleskobu, 146 metre 30 santim uzunluğundaki "**McMath**" teleskobudur. Arizona'da Tucson yakınlarında kurulu olan Kitt Peak Ulusal Rasathanesi'ndedir. Odak uzunluğu 91 metre 44 santimdir.

En yüksekteki rasathane

Dünyadaki en yüksek rasathane, Denver Ünversitesi Yüksek Gözlemevi'dir. Yerden 4 bin 297 metre yüksektedir.

Dünyanın en büyük bilimsel aygıtı, ABD, New Mexico'da bulunan VLA radyo-teleskobudur. Burada bir bölümu görülen bu dev aygıtta, 27 hareketli alıcı, 67.2 kilometre uzunluğundaki ray üzerinde hareket eder.

En eski rasathane

Dünyanın en eski rasathanesi, Atina'da bulunan **"Rüzgâr Tepesi"**dir. İ.Ö. 70 yılında Andronikus tarafından kullanıldı. Üzerinde, güneş ve su saati vardır.

İlk planetaryum

Bilinen ilk planetaryum (güneşin, güneş sistemindeki gezegenlerle uyduların hareketlerini gösteren model-harita) 1654-1664 yılları arasında Danimarka'da Dük **Frederik**'in baş matematikçisi **Andreas Busch** tarafından yapıldı. Çevresi 10 metre 54 santim, ağırlığı ise yaklaşık 3.5 tondur. Halen Leningrad Müzesi'ndedir.

Uzay teleskobu

İlk uzay teleskobu olan 0504, 18 Ekim 1967 günü uzaya fırlatıldı. Bu yıl içinde yörüngesine oturtulması beklenen 10.9 ton ağırlığındaki NASA Uzay Teleskobu ise uzaydaki en büyük teleskop olacak. 600 kilometre yükseklikte, dünyanın etrafında dönecek olan bu teleskobun uzunluğu 13 metre, reflektörü ise 240 santim.

NUMEROLOJİ

Büyük rakamların kullanılması gereken durumlarda, bilim adamları bazı kısaltmalar yapar. Örneğin, 10 rakamının katlarında sıfırlar atılır. 19.160.000.000. 000 kilometreyi kısaca 1.916×10^{13} kilometre diye yazabiliriz. Aynı şekilde $0.000154324 \times 10^{-3}$ olarak yazılabilir.

En büyük sayı

10'luk sayı sisteminde en büyük rakam, yüz adet 1 milyonun birbiriyle çarpılması sonucu elde edilen rakamdır. Buna **"sentilyon"** denir. Onluk sistemin dışında bilinen en büyük rakam ise, Budistlerin kullandığı **"asankhyeya"**dır. 140 tane 10 rakamının birbiriyle çarpılması sonucu elde edilir.

Asal sayılar

1 hariç, kendinden ve birliklerinden başka integral faktörü olmayan sayılara **"asal sayı"** denir. En küçük asal sayı, 2'dir. En büyük asal sayı ise $2^{132049} - 1$'dir. 39 bin 751 basamaklı bu sayı, 23 Eylül 1983 günü **David Slowinsky** tarafından California Üniversitesi'nde bir bilgisayarda hesaplandı.

Tamlanmış sayılar

Eğer bir sayının, kendisinden başka tüm bölgelerinin toplamı, sayının kendisini veriyorsa, o sayıya tamlanmış sayı denir. Örneğin, 28 sayısının tüm bölenlerini toplarsak 28 eder $(1+2+4+7+14=28)$. En küçük tamlanmış sayı 6'dır. En büyüğü ise $(2^{132049} - 1) \times 2^{132048}$'dir.

Sayılarla hiç ilgilenmeyen insanlar

Brezilya'nın **Matto Grasso** yöresinin kuzeybatısında yaşayan Nabiquara yerlileri, yeryüzünün rakamlarla hiç ilgisi olmayan insanlarıdır. Nabiquara kabilesinin sayılarla olan tek ilgisi, dillerindeki **"ikisi de birbirine benzer"** şeklindeki deyimdir.

"Pi" sayısının en uzun değeri

Genellikle "Pi" sayısı 3.14 olarak kullanılır. Sayının en hassas değerini bulmak için noktadan sonra 2 milyon basamak yürütüldü. Çıkan sonucu yazmak için 800 sayfa gerekti. Sayı. 3.1415926535897 93... di-

ye başlıyor ve (1 milyon 999 bin 975 basamak atladıktan sonra).....1457297909 rakamları ile sona eriyordu.

En eski ölçü

Bilinen en eski ölçü, İ.Ö. 3800 yılında Mısır uygarlığında kullanılan ağırlık ölçüsü "**Bega**"dır. Tartılarında kullandıkları ölçütlerin ağırlıkları 188.7 gram ile 211.2 gram arasında değişiyordu.

En uzun zaman ölçüsü

Bilinen en uzun zaman ölçüsü, Hint kronolojisinde kullanılan kalpa adlı birimdir. 4 milyar 320 milyon yıla eşittir.

En kısa zaman ölçüsü

Ayın hareketleri nedeniyle, bir gün, her yüz yılda bir milisaniye uzamaktadır. Bu nedenle, saniyenin tanımı, her yüzyılda bir değişir.

FİZİKSEL REKORLAR

En yüksek ısı

İnsanlar tarafından gerçekleştirilen en yüksek yapay sıcaklıklardan biri, termonükleer bir bombanın merkezindedir. Bu sıcaklık, 400 milyon santigrat derecedir.

En düşük ısı

1979 yılı Mart ayında, Finlandiya'da, Helsinki Teknik Üniversitesi'nde Prof. **Olli V. Lounasmaa** başkanlığında bir ekip tarafından gerçekleştirilen iki kademeli bir nükleer krostat demanyetizasyonu sırasında mutlak sıfırın $5x10^{-8}$ Kelvin altında bir ısı elde edildi.

En yüksek basınç

1978 yılı Haziran ayında, Washington'da, Canegie Enstitüsü Jeofizik Laboratuvarı'nda dev hidrolikten 1.72 megabar değerinde (6 santimetrekareye/11 bin ton) bir basınç elde edildi.

En yüksek hız

1980 yılı Ağustos ayında, Washington'da, Deniz Kuvvetleri Araştırma Laboratuvarı'nda, plastik bir diske, saniyede 150 kilometre hız kazandırıldı.

En hassas terazi

Batı Almanya'nın Göttingen kentinde yapılan "**Sartorius 4108**" modeli bir tartı aleti, 0.00000001 gramlık bir ağırlığı bile tartabilir. Bu ağırlık, bir nokta konduğunda harcanan mürekkebin ağırlığına eşittir.

En büyük kabarcık odası

1973 yılı Ekim ayında, Illionis'te 7 milyon dolara 4 metre 57 santim çapında bir kabarcık odası yapıldı. Bu odada —247 santigrat derecede 33 bin litre sıvı hidrojen depolanır.

En hızlı santrifüj

24 Ocak 1975 günü İngiltere'de Birmingham Üniversitesi'nde saatte 7 bin 250 kilometre hızla dönen bir santrifüj yapıldı.

En hassas kesim aleti

California'da, Lawrence Livermore Ulusal Laboratuvarı'nda bulunan 13 milyon dolar değerindeki elmas optik kesici ile 1983 yılı Haziran ayında normal uzunluktaki bir insan saçı, 3 bin parçaya ayrıldı.

En uzun yankı

İngiltere'de 1840-1855 yılları arasında inşa edilen "**Mausoleum Kilisesi**"nin kapısı kapandığında, kilise içindeki yankısı 15 saniye sürer.

En güçlü elektrik akımı

ABD'de New Mexico'daki Los Alamos Bilimsel Laboratuvarı'nda bulunan Zeus kondansatörü, dünyanın en güçlü elektrik akımını üretir.

En sıcak alev

En sıcak alev, karbon sabnitritin yanışı sırasında çıkar. C_4N_2 formülü ile gösterilen bu madde, 1 atmosferlik bir basınç altında yanarken 5 bin 261 Kelvinlik ısı verir.

Ölçülebilen en yüksek frekans

Doğrudan ölçülebilen en yüksek frekans, bir sarı ışıktır. Görüldüğü değer, $5.20206528 \times 10^{14}$ hertz'dir. (Saniyede milyon kere milyon saykıl).

En düşük sürtünme katsayısı

Katı cisimler arasında en düşük sürtünme katsayısına politetrafloretilen sahiptir. 0.02 değerinde görülen bu sürtünme katsayısı, ıslak bir buzun ıslak bir buza sürtünmesine eşittir.

En küçük delik

Bilinen en küçük delik, 28 Ekim 1979 günü Oxford'da, JEM 100 C elektronik mikroskobuyla ölçüldü. Bu deliğin çapı, $4x10^{-9}$ milimetre idi. Bunu daha açık bir örnekle belirtmek gerekirse, deliğin büyüklüğünü, kenar uzunluğu 1930 metre olan kare şeklindeki bir samanlığın içindeki topluiğne başına benzetebiliriz.

En dayanıklı ampul

Normal bir ampulün ömrü 750-1000 saat arasındadır. California'da Livermore İtfaiye Binası'nda bulunan karbon filamentli bir ampulün 1901 yılından bu yana yanmakta olduğu belirlendi.

En büyük mıknatıs

Moskova'daki Nükleer Araştırmalar Enstitüsü'nde bulunan 10 GeV adlı sinkopastrona bağlı mıknatıs, dünyanın en büyük mıknatısıdır. 60 metre çapındaki bu mıknatısın ağırlığı 36 bin tondur.

En güçlü manyetik alan

Massachussets'teki Teknoloji Enstitüsü'nde, Francis Bitter Ulusal Mıknatıs Laboratuvarı'nda, **Mathias J. Leupoid** ve **Robert J. Weggel** adlı bilim adamları, 30.1 teslas gücünde bir manyetik alan elde ettiler. Mıknatısın da dış yüzeyi niyobyum-titanyum karışımıydı.

En zayıf manyetik alan

Massachusetts'deki Francis Bitter Ulusal Mıknatıs Laboratuvarı'nda, $8x10^{11}$ gauss şiddetinde bir manyetik alan elde edildi. Dr. **David Cohen**, bu manyetik alandan kalp ve beyin üzerine yaptığı araştırmalarda yararlandı.

En güçlü mikroskop

Dr. **Lawrence Bartell** ve **Charles Ritz**, Michigan Üniversitesi'nde, 1974 yılı Temmuz ayında görüntüleri 260 milyon kez büyüten bir mikroskopla çalıştıklarını açıkladılar.

En yüksek gürültü

Laboratuvar içinde elde edilen en yüksek gürültü, 210 desibel şiddetindedir. Bu ses, 1965 yılı Ekim ayında NASA tarafından, Huntsville'de 14 metre 63 santimlik çelik ve beton bir borudan sağlandı.

En yüksek ses

1964 yılı Eylül ayında, ABD'nin Massachusetts Tek-

noloji Enstitüsü'nde, bir safir kristale vurdurulan laser ışınıyla 60 bin megahertz (saniyede 60 milyar titreşim) ölçüsünde bir ses elde edildi.

En sessiz yer

ABD'nin New Jersey eyaleti, Murray Hill kentindeki Bell Telefon Kuruluşu laboratuvarlarında, 10.67 x 8.50 metre ebadında bir oda vardır. **"Ölü oda"** tabir edilen bu geniş salon, dünaynın en anekoik odasıdır. Seslerin yüzde 99.98'ini yansıtmaz.

En düşük viskozite

1 Aralık 1957 günü, ABD'de California Teknoloji Enstitüsü, yalnızca mutlak sıfıra çok yakın sıcaklıklarda (—273.15 °C) var olan sıvı helyum 11'de ölçülebilecek miktarda viskozite olmadığını açıkladı.

En yüksek voltaj

Bir laboratuvarda ölçülebilen en yüksek potansiyel farklılık, 32 + 1.5 milyon volttur. Bu değer, 17 Mayıs 1979 günü, ABD'de Oak Ridge'de National Electrostatics Corporation tarafından ölçüldü.

En büyük rüzgâr tüneli

1944 yılında, ABD'de, Moffet Field'da Ames Araştırma Merkezi'nde inşa edilen rüzgâr tüneli, bilinen örnekleri içinde en büyüğüdür. Deneme bölümü 12.19 x 24.38 metredir. Yapıldığı dönemde 7 milyon dolara mal oldu. İçinde hareket edebilecek maksimum hava miktarı, dakikada 1 milyon 700 bin metreküptür.

MÜCEVHERLER VE DEĞERLİ MADENLER

En büyük elmas
3106 kıratlık **"Cullinan Elması"**, 25 Ocak 1905'te Güney Afrika Pretoria'da, Premier madeninde **M. Gray** tarafından bulundu. İlk sentetik elmas ise 16 Kasım 1945 günü, Amerika'da General Electrics laboratuvarlarında Prof. **H. T. Hall** tarafından üretildi. 1984 yılı Şubat ayında TASS ajansı, Leningrad'da 2 kilo 40 gram ağırlığında yapay elmas üretildiğini duyurdu.

En büyük elmas kesimi
1908 yılında Amsterdam'da **Jak Asscher,** Cullinan elmasından 530.2 kıratlık bir parça kesti. **Henri Koe** tarafından parlatılan bu elmasa, **"Afrika Yıldızı"** ya da **"Cullinan I"** adı verildi. Cullinan II, 317.40 kırattır. En büyük 55 elmas arasında üçüncü sırada yer alan **"Büyük Mogul"**, 280 kırattır. Sonradan Delhi'de kaybolan bu elmas, kayıp elmasların en değerlisi olarak da bilinir.

En büyük zümrüt
1974 yılı Ağustos ayında Brezilya'nın Carnaiba yöresinde 86.136 kıratlık doğal **"Gleim Zümrüdü"** kesildi. Hong Kong'da **Richard Chan** tarafından şekillendirildi. 1982 yılında değeri 1 milyar 292 milyon doları buldu. 1977 yılı Nisan ayında New York'ta, 18.35 kıratlık bir zümrüt yüzük, 520 bin dolara satıldı.

En büyük safir
1935 yılında Avustralya'nın Anakie yöresinde 2 bin 302 kıratlık bir taş bulundu. Şimdi **Abraham Lincoln**'un heykelinin başında 1318 kıratlık bir parça vardır.

En büyük safir kesimi
1953-1955 yılları arasında, 2 bin 097 kıratlık bir siyah taştan 1444 kıratlık Eisenhover büstü yontudu. 8 Mayıs 1980'de Rockefeller Koleksiyonu'ndan 66.03 kıratlık bir parça, Zürih'te bir müzayedede 579 bin 300 sterline satıldı. Kırmızıdan başka her renk safir vardır.

En büyük yakut
1961 yılı Temmuz ayında 3421 kıratlık bir yakut bulundu. Ancak, bu kırmızı renkli harika taş, parçalanmıştı. En büyük parçası 750 kırattı.

En büyük yakut kesimi
Birmanya orijinli 1184 kıratlık bir yakut bilinmektedrir. Ayrıca, Smithsonian Enstitüsü'nde 138.72 kıratlık **"rosser Reeves"** adlı bir yakut vardır. 1955 yılından bu yana yakutların fiyatları artıyor. 1979 Aralık ayında Cenevre'de yapılan bir müzayedede, 4.12 kıratlık bir yakuta 100 bin 639 dolar verildi.

En küçük elmas
26 Ocak 1949'da, Amsterdam'da, **A. Van Moppes and Zoon** tarafından 0.0012 kıratlık bir elmas kesildi.

En yeni değerli taş
1969 yılında, Tanzanya'da, **"Tanzanit"** adı verilen bir taş bulundu. 1977 yılında fiyatı, kırat başına 1200 dolara kadar yükseldi.

ÖTEKİ DEĞERLİ MADENLERLE İLGİLİ REKORLAR

En büyük inci
6 kilo 370 gram. 24 santim uzunluğunda, 14 santim çapında, adı **Laotze İncisi.** 7 Mayıs 1934'te Filipinler'de, At Palawan yöresinde bulundu. 1971 yılı Temmuz'una kadar Wilburn Dowell Cobb'da kaldı. Onun ölümü üzerine, 15 Mayıs 1980 günü bir açık artırmada, 200 bin dolar karşılığında San Francisco'dan **Peter Hoffman** tarafından satın alındı. Bugünkü sahibi **Gina Diana Barbish** tarafından 32 milyon 640 bin dolar fiyat biçiliyor.

En büyük opal
Yeşil, portakal renkli, 17 bin 700 kırat. Adı, **"Olimpik Australis".** 1956 Ağustos'unda bulundu. Şimdiki sahibi **Altmann and Cherny Pty Ltd.**'dir. Değeri 1 milyon 800 bin dolar.

En büyük kuartz kristali
40 kilo, 480 gram ağırlığında, 32.7 santim çapında. Adı, Warner Küresi. Birmanya'da bulundu. Halen, ABD'de Washington Ulusal Müzesi'ndedir.

En büyük topaz
Açık mavi renkte, 20.325 kırat. Adı, **Brezilyalı Prenses.** Brezilya'da bulundu. 1978 Kasım'ında, 1 milyon 66 bin 350 dolar fiyat biçildi. Dünyada faseta edilmiş en büyük taştır.

En büyük amber
15 kilo 250 gram. 1860 yılında Birmanya'da bulundu. 1893 yılında, Çin'de, İngiliz **John Charles Bowing** tarafından 300 sterline satın alındı. 1940'tan bu yana, Londra'da, Doğal Tarih Müzesi'ndedir.

En büyük yeşim taşı
143 ton ağırlığında, 603 metreküp hacminde. 17 Eylül 1978 günü Çin'de bulundu. 33 tonluk bir parçası halen Birmanya'dadır.

En büyük mermer
90 ton ağırlığındaki yekpare parça, ABD'nin Colorado eyaletinde bulundu. 45 tonluk parçasından, Virginia'daki Meçhul Asker Anıtı'nın kubbesi yapıldı.

En büyük külçe altın
19 Ekim 1872 günü, Avustralya'da Hill End yöresinde bulundu. 214 kilo 320 gramdı. **"Holtermann Külçesi"** adıyla bilinir.

MÜCEVHERLERLE İLGİLİ ÖTEKİ REKORLAR

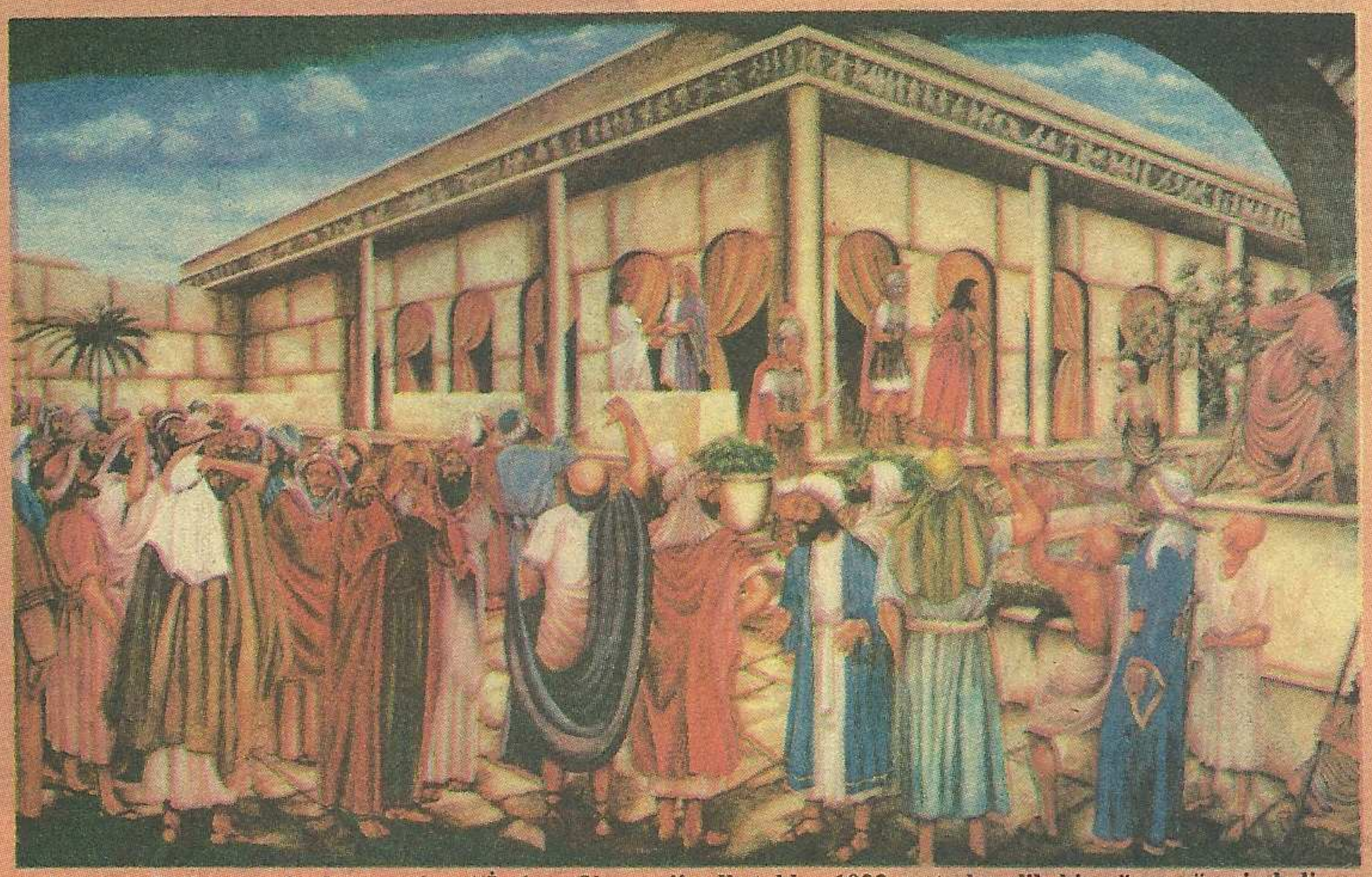
En büyük kristal
Brezilya'da 1910 yılında 103 kilo 800 gram ağırlığında bir akvamarin (bezadi taşı) bulundu.

En büyük külçe gümüş
1364 kilodur. Mexico'da, Sonora yöresinde bulundu. 1821 yılından önce, İspanyol Hükümeti'nin eline geçti.

En nadir değerli taş
1951 yılında, Birmanya'da A.C.D. Pain tarafından 1.31 gram ve 2.12 gram ağırlığında iki adet painit bulundu. Halen, ikisi de British Museum'dadır.

Bölüm 6

İŞTE SANAT

Jackson Bailey tarafından yapılan "İsa'nın Yaşamı" adlı tablo, 1022 metrekarelik bir yüzey üzerindedir.

RESİM SANATI

En eski resim

1834 yılında Fransa'nın Sevigne yöresinde, Chaffaud Mağarası'nda bulunan resim, bilinen en eski resim olarak kabul edilir. Düz bir kemik üzerine yapılmış iki geyik resminden oluşan bu tablo, İ.Ö. 20000 yılına aittir. İlk kez 1861 yılında **Eduard Lartet** tarafından gün ışığına çıkarıldı.

En büyük tablo

Bütün zamanların en büyük tablosu, "**Mississippi Panoraması**"dır. Yapımı 1846 yılında **John Banvard** (1815-1891) tarafından tamamlanan bu tablo, 1525 metre uzunluğunda, 3 metre 65 santim genişliğindedir. Mississippi Nehri'nin 1930 kilometrelik bir bölümünü yansıtır. 1891 yılında çıkan bir yangın sonucu ortadan kayboldu.

Mevcut en büyük tablo

1883 yılında bitirilen "**Gettysburg Savaşı**" adlı tablo, bugün var olan tablolar içinde en büyüğüdür. Fransız ressam **Paul Philippoteaux** ve 16 yardımcısı tarafından 2.5 yılda tamamlandı. 125 metre uzunluğunda ve 21 metre 30 santim yüksekliğindeki bu tablonun ağırlığı 5 bin 360 kilodur.

En büyük eski şaheser

1587-1590 yılları arasında yapılan "**Il Paradiso**", bilinen en büyük ve eski şaheserdir. **Jacopo Robusti** ve oğlu **Domenico** tarafından yapıldı. İtalya'nın Venedik kentinde Palazzu Ducale'nin (Doge'nin Yeri) doğu duvarı üzerindedir. 22 metre uzunluğunda, 7

metre yüksekliğindeki bu şaheserin üzerinde 350 insan figürü ya da kafası vardır.

En büyük poster

Bilinen en büyük poster, 26 Eylül 1983 günü, Thames Nehri üzerine asıldı. The Hutton Company tarafından hazırlanan bu "**Reader's Digest**" posteri, PVC ile sağlamlaştırılmış 20 parça beyaz terilenden olşuyordu. 60 metre 90 santim uzunluğunda, 30 metre 40 santim genişliğindeki bu posterin toplam alanı ise 1858 metrekare idi.

En değerli tablo

Leonardo da Vinci tarafından yapılan "**Mona Lisa**" (La Gioconda) adlı tablo, Paris'teki Louvre Müzesi'ndeyken, 14 Aralık 1962-12 Mart 1963 tarihleri arasında ABD'nin New York ve Washington kentlerinde sergilenmek üzere çıkarıldığında, 100 milyon dolara sigorta ettirildi.

Açık artırmada en yüksek ücret

30 Mayıs 1980 günü New York'ta yapılan bir müzayedede, İngiliz ressam **Joseph Mallord William Turner** tarafından 1836 yılında İtalya'nın Venedik kentinde yapılan "**Juliet ve Hemşire**" adlı tablo, Arjantinli "**Beyazlar giyinmiş bir hanım**" tarafından 6 milyon 400 bin dolara satın alındı. Tablonun boyutları, 91x122 santimdir.

Mary Cassatt tarafından yapılan "Le Figaro'yu Okumak" adlı tablo, 1 milyon dolara satıldı. Böylece, Bayan Cassatt, en pahalı kadın ressam oldu.

Ressamı kadın olan en değerli tablo

Bir kadın ressam tarafından yapılan en değerli tablo, "**Le Figaro'yu Okumak**"tır. Sanat hayatını Paris'te geçiren Bayan **Mary Cassatt**'ın eseri olan bu tablo, 17 Mayıs 1983 günü New York'ta yapılan bir açık artırmada, 1 milyon 100 bin dolara satıldı.

En değerli abstre tablo

1930 yılında **Piet Mondrian** tarafından yapılan "**Kırmızı, Mavi ve Sarı ile Yapılan Kompozisyon**" adlı abstre tablo, 27 Haziran 1983 günü Londra'da yapılan bir müzayedede **Shigeki Kameyama** tarafından 1 milyon 512 bin sterline satın alındı.

En pahalı minyatür portre

Jane Broughton'un 1574 yılında, 21 yaşındayken ressam **Nicholas Hilliard** tarafından yapılan mini portresi, 24 Mart 1980 günü, Londra'da yapılan bir açık artırmada, adının açıklanmasını istemeyen biri tarafından 75 bin sterline alındı. Portrenin çapı 42 milimetre idi.

Picasso'nun kendi yaptığı portresi, "Ya Picasso", 1981 yılı Mayıs ayında 5 milyon 300 bin dolara satıldı ve en değerli 20. yüzyıl tablosu oldu.

En değerli modern resim

21 Mayıs 1981 günü New York'ta yapılan bir açık artırmada, **Picasso**'nun 1901 yılında yaptığı kendi portresi, "**Yo Picasso**", adının açıklanmasını istemeyen birisi tarafından 5 milyon 300 bin dolara alındı.

Yaşayan en "değerli" sanatçı

Yaşayan ressamlar içinde yapıtına en büyük fiyat ödenen sanatçı, İspanyol **Joan Miro**'dur. 1945 yılı Haziran ayında yaptığı bir tablo, 27 Haziran 1983 günü Londra'da yapılan bir açık artırmada, Bay ve Bayan **Armand P. Bartos** tarafından 961 bin 200 sterline satın alındı.

En değerli desen

Dünyanın en değerli deseni, 1499-1500 yılları arasında **Leonardo da Vinci** tarafından yapılan "**Rahip St.**

John ve St. Anne'in Yanındaki Bâkire Meryem ve Bebeği'' adlı çalışmadır. Milano'da çizilen 137 x 100 santim ebadındaki bu desen, 1962 yılında Londra National Galery tarafından 804 bin 361 sterline satın alındı.

En verimli ressam

Bilinen en verimli ressam, **Pablo Picasso**'dur. 78 yıllık sanat yaşamında Picasso, 13 bin 500 tablo ve desen, 100 bin baskı ve oyma, 34 bin kitap kapağı, 300 yontu ve seramik üretti. Picasso'nun yaptığı tüm bu eserlerin toplam değeri, 500 milyon sterlini buluyor.

En verimli portre ressamı

ABD'li ressam **John A. Wismont** (doğ. 20 Eylül 1941), 1978 yılına kadar 45 bin 423 suluboya portre yaptı. **Wismont,** bu portrelerden 9 bin 853 tanesini 1978 yılı içinde gerçekleştirdi.

Kendini en çok tekrar eden

Fransız ressam **Antonio Bin,** 300 ayrı **''Mona Lisa''** tablosu yaptı. Bu tablolardan her biri 1000 sterline satıldı.

En büyük galeri

Sovyetler Birliği'nin Leningrad kentindeki **''Kışlık Saray''** ve hemen bitişiğindeki **''İnziva Evi''**, dünyanın en büyük sanat galerisidir. Burada 322 ayrı salonda sergilenen 3 milyon sanat eserinin tümünü görebilmek için 24 kilometre yürümek gerekir.

En ince fırça

Bilinen en ince fırça, Winsor and Newton firmasınca üretilen yedili seriden 000 no'lu fırçadır. 150-200 samur kılından yapılan bu fırçanın ağırlığı 15 miligramdır.

En eski duvar resmi

İnsan eliyle yapılan bir duvar üzerindeki en eski resim, Türkiye'nin Güney Anadolu yöresinde bulunan Çatalhöyük'tedir. Bu, balçık üzerine leopar resimleri İ.Ö. 6200 yılına aittir. 1961 yılında **James Mala-art** tarafından bulundu.

En büyük duvar resmi

Dünyanın en büyük duvar resmi, ABD'nin Florida kentinde, Biscayne Körfezi'nde 30 katlı Villa Regina üzerindedir. 14 Mart 1984 tarihinde tamamlanan 44 renkli bu tablo, 27 bin 870 metrekarelik bir yüzey üzerindedir.

En büyük mozaik

Dünyanın duvar üzerindeki en büyük mozaiği, Mexico City'de, Nacional Autonoma de Mexico Üniversitesi'nin merkez kütüphanesinin duvarını süsler. Her biri 1203 metrekare olan iki büyük duvarın üzerinde eski İspanyol tarihinden sayfalar canlandırılır.

En eski müze

Dünyanın en eski müzesi, 1679-1683 yılları arasında yapılan Oxford'daki **''Ashmolean''** Müzesi'dir.

En büyük müze

Dünyanın en büyük müzesi, ABD'de New York'taki Amerikan Doğal Tarih Müzesi'dir. 1874 yılında kurulan bu müze, 9 hektarlık bir alanda, birbiriyle bağlantılı 19 binadan oluşur.

En büyük ''sanat eseri''

1983 yılında, ABD'de Biscayne Körfezi'nde, **Christo's** tarafından gerçekleştirilen ve 11 ada üzerinde 603 bin metrekarelik bir alanı kapsayan **''Sarılmış Adalar''** adlı yapıt en büyük sanatsal çalışmadır.

YONTUCULUK

En eski yontu

1973 yılında, Fransa Dordonya'da, Pech de l'Aze' de bulunan Riss buzullaşmasına ait orta paleolitik döneme ait yontu, en eski yontudur. İ.Ö. 105.000 yılına aittir.

En değerli yontu

1977 yılında, Londra'daki J. Paul Getty Müzesi, İ.Ö. IV. yüzyıldan kalma **''Lysippus Okulu'nun bir öğrencisini''** canlandıran bronz yontuya, 3 milyon 900 bin dolar ödedi. Yontu, 1963 yılında, İtalya'da Faro açıklarında, deniz dibinde balıkçılar tarafından bulunmuştu.

Heykeltıraşı yaşayan en değerli yontu

21 Mayıs 1982 günü, New York'ta yapılan bir açık artırmada, **Henry Moore** tarafından yapılan 190.5 santim uzunluğundaki bir yontu (karaağaçtan yapılan bir figür) 1 milyon 265 bin dolara satıldı.

Korczak Ziolkowski, yaşamını, ABD'de Güney Dakota'daki ''Crazy Horse'' anıtının yapımına adadı.

En büyük yontular

Dünyanın en büyük yontuları, ABD'nin Georgia eyaletinde Atlanta yakınlarındaki **Jefferson Davis, General Robert Edward Lee** ve **General Thomas**

Jonathan Jackson anıtlarıdır. 27 metre 40 santim yüksekliğindeki bu anıtlar, "**Stone Mountain**"ın (Taşlı Dağ) yüzeyinde, yarım hektarlık bir alanı kaplar. Eğer tamamlanabilirse, dünyanın en büyük yontusu ise "**Çılgın At**" yontusu olacaktır. Siyu Kızılderililerinden Ogalaların reisi olan Tashunca Uitco'ya (Çılgın At) ait olan bu yontuya, 3 Haziran 1948'de başlandı. Güney Dakota'da yapımı sürmekte olan bu anıt, 171 metre 60 santim yüksekliğinde ve 195 metre uzunluğunda olacak.

En büyük yer figürü

Peru'da Lima'nın 300 kilometre güneyinde, Nazca Çölü'nde yere çizilmiş geometrik şekillerle bitki ve hayvan figürleri bulundu. İ.Ö. 100-İ.S. 600 yılları arasında yapıldığı sanılan bu şekiller, kimliği saptanamayan bir ulusun, dinsel, astronomik ve ekonomik değer yargılarını canlandırıyor. İlk kez 1928 yılında havadan görüldü.

Tepe üzerindeki en yüksek anıt

Şili'de, Tarapaca'nın üzerindeki bir tepede 1968 yılı Ağustos ayında 100 metre yüksekliğinde bir figürün varlığı belirlendi.

DİL VE EDEBİYAT

En eski dil

İ.Ö. 45000 yıllarında İran yöresinde yaşayan avcılar, dilleri sayesinde en hızlı öğrenen ve konuşan insanlar olma özelliğini kazandılar. Bilinen en eski yazı dili ise, Çin'in Shensi bölgesindeki Sian yakınlarında bulunan Yangshao kültürüne aittir. İ.Ö. 5000-4000 yıllarına ait olan bu dilde, 5, 7 ve 8 rakamlarının ilkel anlatımına rastlandı. Üzerinde tarih bulunan en eski tabletler ise, Irak'ın güneyinde Nippur'da bulundu. Bu tabletler, İ.Ö. 3400 yıllarına aittir.

En eski yazı dili

Kesintisiz en eski tarihe sahip yazı dili, Çince'dir. Yangshao kültüründen bugüne kadar süregelen 6 bin yıllık bir geçmişi vardır.

En eski İngilizce

İngilizce ve Letonca dillerinin geçmişi, İ.Ö. 3500 yıllarına kadar dayanır. İkisi de Hint-Avrupa kökenli olan bu dillerden İngilizce'deki en eski sözcükler şunlardır: Elma = **Apal** (apple), kötü = **bad** (bad), altın = **gold** (gol) ve teneke = **tin** (tin).

Wa Chih-hui (1865-1953), 1913 yılında 37 harfli Kuzey Çin dilini formüle etti. İnsanoğlu tarafından kullanılan ilk rakamlar olarak da, şekilleri görülen 7 bin yıllık "beş", "yedi" ve "sekiz" rakamları kabul edilir.

En yaygın dil

Bugün dünyada konuşulan 5 bine yakın dil ve lehçeden 845'i Hindistan kökenlidir. En çok konuşulan dil ise, 1983 verilerine göre 695 milyon kişi tarafından kullanılan Kuzey Çin lehçesi "**Mandarin**" dilidir. Çin'in resmi dili Gùôyu da Beifanghuà denilen bu dilin bir türevidir. Pekin yöresinde konuşulur. 1913 yılında Wa Chih-hui tarafından 37 harfle sistematize edildi.

En karmaşık diller

Kuzey Amerika yerlileri olan Chippewa'ların dilinde fiillerin 6 bin hali vardır. Yine Kuzey Amerika'da yerlilerden Tillamookların dilinde 30 ön ek bulunur. Sovyetler Birliği'nde, Dağıstanlıların kullandığı dil olan "**Tabassaracca**"da, ismin 35 haline rastlanır. Eskimolar, şimdiki zamanın 63 değişik türünü kullanırlar. İsimlerinde ise 252 ses değişimi görülür. Çince'de "**i**" harfinin dördüncü tondan okunuşunun 84 ayrı anlamı vardır. Yazılı Çince'de ise dördüncü tondan "**i**", 92 ayrı şekilde yazılır.

En az düzensiz fiile sahip olan dil

1887 yılında Varşova'da Dr. **Ludwig Zamenhof** tarafından geliştirilen Esperanto dili, en az düzensiz fiile sahip olan dildir. Bugün 1 milyon kişi tarafından konuşulur. **Johann Martin Schleyer** tarafından geliştirilen "**Volapük**" dili de bu tür bir dildir.

En az kullanılan ses

Dünya dilleri arasında en az kullanılan ses, Çekoslovak alfabesinde "**Ĭ**" ile gösterilen sestir. Çekoslovak çocukları tarafından çıkarılır. Güney Bushman dili olan "**!xo**"da ʘ harfiyle gösterilen ve dilin alt ve üst dişler tarafından ısırılmasıyla çıkarılan ses de en ender kullanılan seslerdendir. Arapçada "**Allah**" derken çıkan ses, su harfinin çıkardığı sese çok benzer.

En çok kullanılan ses

Tüm dünya dilleri arasında en çok kullanılan ses, "**a**" sesidir.

En körelmiş dil

Büyük Sovyet Ansiklopedisi'ne göre, Hazarca dilinden bugüne bir tek kelime kaldı. Bu kelime, "**okudum**" anlamına gelen "**okurüm**"dür.

En zengin dil

İngilizce dilinde 490 bin sözcük ve 300 bin teknik terim vardır. Ancak, iyi İngilizce konuşan birinin bile 60 binden fazla sözcük kullandığı kuşkuludur. İngiltere'de 16 yıl eğitim görenler, ortalama olarak konuşma dilinde 5 bin sözcük, yazı dilinde de 10 bin sözcük kullanırlar.

En çok dil bilen insan

1965-1971 yılları arasında Birleşmiş Milletler Terminoloji Seksiyonu'nun yöneticiliğini yapan **Georges Henri Schmidt**, yaşayan insanlar arasında en çok dil bilendir. 1975 yılında yayınlanan "**BM'de Kim Kimdir**" adlı kitaba göre, **Schmidt**, 19 dili çok iyi konuşabilmektedir. Çünkü iyi bildiği öteki 12 dil üzerindeki egemenliğini, az kullanmaktan dolayı yeterince koruyamamıştır. Tarihin en çok dil bilen insanları arasında Kardinal **Mezzofanti** (1774-1849, 27 dil) ile 28 dili çok rahat konuşan Profesör **Rask** (1787-1832), **Sir John Bowring** (1792-1872) ve Dr. **Harold Williams** (1876-1928) sayılabilir.

En eski alfabe

Piktogramların yerini alfabenin alması, İ.Ö. 1700-1500 yıllarına rastlar. Bilinen en eski harf, "o" harfidir. İlk kullanılışından bugüne yazılış biçimi de değişmedi. Bugün kullanılan 65 ayrı alfabe vardır.

En uzun alfabe

Dünyanın en zengin alfabesi olan Kampuçya alfabesinde, 72 harf vardır.

En kısa alfabe

Begonvil Adası'nın orta kesimlerinde kullanılan "**Rotokas**" alfabesi, sadece 11 harften oluşur. Bu harfler, a, b, e, g, i, k, o, p, t, ţ ve u'dur.

En çok sessiz harf

Kafkaslar'da yaşayanların kullandığı Ubyk alfabesi, en çok sessiz harfi olan alfabedir. Bu alfabede, 80-85 sessiz harf vardır.

En az sessiz harf

"**Rotokas**" alfabesi, en az sessiz harfi olan alfabedir. Bu alfabede sadece 6 sessiz harf vardır.

En çok sesli harf

Vietnam'ın orta kesimlerinde konuşulan "**Sedang**" dilinde, 55 sesli harf vardır.

En az sesli harf

Kafkasya yöresinde konuşulan "**Abaza**" alfabesinde sadece iki sesli harf vardır.

En çok sesli harfli İngilizce sözcük

Bir müzik terimi olan "**euouae**" sözcüğü, İngilizce'de en çok sesli harf bulunan sözcüktür.

En büyük harfler

Batı Avustralya'da, Nullarbor yöresindeki dev "**READYMIK**" yazısının 183 metre yüksekliğindeki harfleri, dünyanın en büyük harfleridir.

En küçük harfler

1982 yılı Şubat ayında, ABD'deki Cornell Üniversitesi'nde **Michael Isaacson** tarafından bir tuz kristali üzerine yazılan 20 hidrojen atomu genişliğindeki "**MOLECULAR DEVICES**" sözcüklerinin harfleri, bugüne kadar dünyada yazılan en küçük harflerdir.

En uzun sözcük

Dünya edebiyat tarihinde geçen en uzun sözcük, İ.Ö. 448-380 yılları arasında yaşayan **Aristofanes**'in "**Eccesiazusuae**" adlı komedisinde geçer. "**Lopadotemachoselachogaleokranioleipsanodrimhypotrimmatosilphioparaomelitikokakakechymenokichlepikossyphophaattoperisteralektryonoptekephalliokigklopeliolaoiosiraiobaphetraganopterygon**" şeklinde yazılan bu sözcük, 17 çeşit tatlıdan yapılan bir Yunan içkisinin adıdır.

İki yönden okunan en uzun kelime

Maden suyu dağıtıcısı anlamına gelen Fince 19 harfli "**saippuakivikauppias**", sözcüğü başından ve sonundan aynı şekilde okunan en uzun sözcüktür.

En uzun bilimsel ad

Dünyanın en uzun bilimsel adı, ilk kez 9 Nisan 1981 günü Nature dergisi tarafından yayımlandı. 207 bin harflik bu bulgu "**insan mitokondriyasının deoksiribonükleer asidi**" olarak tanımlanır.

En uzun kısaltma

Dünyada bilinen en uzun kısaltma, S.K.O.M.K.H.P.K.J.C.D.P.W.B. harflerinden oluşur. Bu baş harfler ise, Syarikat Kerjasama Orang-orang Melayu Kerajaan Hilir Perag Kerana Jimat Cermat Dan Pinjammeminjam Wang Berhard sözcüklerini simgeler. "**Batı Malezya, Perak, Telluk, Anson, Malay Halkı, Aşağı Perak Eyaleti Hükümeti Para Biriktirme ve Borç Verme Şirketi Ortak Firması**" anlamına gelir. 55 harften oluşan Los Angeles kentinin orijinal adı (El Pueblo de Nuestra Senora la Reina de Los Angeles de Porciuncula) da uzunluğunun yüzde 3.63'ü olan "**La**" harfleriyle tamamlanır.

Dünyanın en uzun sözcükleri

Japonca: Chi-n-chi-ku-ri-n. 12 harf **(Çok kısa boylu bir insan).**

İspanyolca: Suberextraordinarisimo. 22 harf **(Olağanüstü).**

Fransızca: Anthropoclimatologiauement. 26 harf **(Antropologiklimbilimsel).**

Hırvatça: Prijestolonasljednikovica. 25 harf **(Belirli bir mirasçının karısı).**

İtalyanca: Precepitevolissimevoimente. 26 harf **(Mümkün olduğu kadar çabuk).**

Portekizce: Inconstitucianalissimamente. 27 harf. **(Kuralsızlığın en sonu).**

İzlandaca: Heastarettarmalaflutningsmaour. 30 harf. **(Yüksek mahkeme avukatı).**

Rusça: Ryentgyenoelyektrokardiografichyeskogo. 38 harf **(Radyoelektrokardiyografi).**

Macarca: Megszentsègletenitheletlensègeskedèserdekèrt. 44 harf **(Kötüye kullandığınız hareketleriniz için).**

Türkçe: Çekoslovakyalılaştıramadıklarımızdanmıymışsınız. **(47 harf).**

Hollandaca: Kindercarnavalsoptochtvoorbereidingswerkzaamheden. 49 harf **(Çocuklar karnavalı ile ilgili yürüyüş hazırlıkları).**

Mohawk dili: Tkanushstasrihsraunuhwetsraaksahsrakaratattsrayeti. 48 harf **(Evi bulanın benzerinin şeytanının övgüsü doğrudur).**

Almanca: Donaudampfschiffahretselectrizitaetenhauptbetriebswerkbauunterbeamtengeselischaft. (81 harf). **(Danube Buharlı Gemileri Merkezi Başkanlığı Subayları Yardımcıları Kulübü).**

İsveççe: Sparvagnsakterbolagsskensmutsskjutarefackforeingpersonalbekladnadsmagasinsforradsforvaltaren. 94 harf. **(Tramvay şirketi vagon temizleyicileri personeli üniforma gereksinimlerini karşılama deposu müdürü).**

En uzun anlamlı en kısa sözcük

Arjantin'in en güney kısmı ile Şili'nin bazı yörelerinde konuşulan "**Fuegian**" dilindeki "**mamihlapinatapai**" sözcüğü, bilinen en uzun anlamlı sözcüktür. "**İkinizin de çok arzu ettiğiniz halde yapamadığınız şeyi, belki karşınızdaki önerir düşüncesiyle birbirinize bakın**" anlamına gelir.

Anlamdaş sözcükler

ABD'de Delacort Press adlı yayınevi, **Paul Dickson** tarafından derlenen 1224 anlamdaş sözcüğü yayınladı.

En çok vurgusu olan sözcük

Fransızca'da "**heterojenlik**" anlamına gelen **hetèrogènèitè** sözcüğü ile Güney Pasifik'te Tahiti yakınlarında bir atolün adı olan "**Hèrèhèrètuè**" ve Macarca "**yeniden yapılması için**" anlamına gelen "**ùjjàèpitèsèrè**" sözcükleri, en çok vurgusu olan sözcüklerdir.

En eski insan ismi

Bilinen en eski insan ismi, İ.Ö. 3050 yıllarında yaşayan Mısır Kralı **Ante**'ye aittir. Hiyerogliflerde, bu kralın adı, "**akrep**" simgesi ile canlandırılırdı. Adının "**Sekhen**" olduğu yolunda belirtiler vardır.

En eski soy ağacı

İngiliz Kraliyet Ailesi'nin dışında bilinen en eski soy ağacı, Arden Ailesi'ne aittir. Shakespeare'in annesi **Marry Arden**'e kadar gider.

En uzun isim

ABD'de yaşayan **Scott Roaul Sör-Lökken,** 1979 yılında doğan kızına tam 622 harften oluşan bir isim verdi. Ancak, daha sonra "**federal bürokrasinin ciğeri beş para etmeyen bilgisayarlarını fazla zorlamamak için**", kızını sadece **S. Ellen Georgianna Sör-Lökken** olarak kaydettirdi. İlk baştaki S harfi, 598 harflik bir ismin kısaltılmışıdır.

En uzun ad ve soyadı

Bir insan tarafından kullanılan en uzun isim, **Adolph Blaine Charles David Earl Frederick Gerald Hubert Irvin John Kenneth Lloyd Martin Nero Oliver Paul Quincy Randolph Sherman Thomas Uncas Victon William Xerxes Yancy Zeus Wolfeschlegelsteinhausenbergerdorff**'a aittir. Aslında, 1904 yılında Almanya'da doğan bu en uzun isimli insanın soyadı 590 harften oluşuyordu. Ancak kartvizitine, yukarıda da görüldüğü gibi, soyadının ilk 35 harfini bastırabildi. Halen Philadelphia'da yaşayan bu ilginç rekorun sahibi, kendini tanıtırken, soyadının ilk beş harfini alıyor ve "**Bay Wolfe + 585**" olarak biliniyor.

Lady Home, bir tek evlilik yapmış olmasına karşın, dört değişik ad kullandı.

En kısa isim

Bilinen en kısa isim, "**O**"dur. Kore'de bol miktarda rastlanan bu isimden ABD telefon rehberinde 52, Belçika'da da 12 örnek görüldü.

En sık rastlanan soyadı

Çin nüfusunun yaklaşık yüzde 12.1'i, "**Chang**" soyadını taşır. Başka bir deyişle, Çin'de soyadı "**Chang**" olan 104 milyon kişi yaşamaktadır.

İngilizce'de en sık rastlanan soyadı

İngilizce konuşulan ülkelerde en sık rastlanan soyadı "**Smith**"tir. İngiltere'de 10 bin 102'si "**John Smith**" olmak üzere, "**Smith**" soyadını taşıyan 659 bin 50 kişi, ABD'de 2 milyon 382 bin 509 kişi vardır.

Adı en çok değişen kadın

Bayan **Elizabeth Alington,** hayatında bir tek kez evlenmiş olmasına rağmen, adı dört kez değişti. Önce "**Lady Home**"du. Sonra "**Lady Douglas-Home**", sonra "**Home Kontesi**" ve nihayet "**Lady Dunglass**" oldu.

Rehberin sonundaki isim

ABD'de, San Francisco telefon rehberinin en sonunda yer almak isteyen bir kişi, adını "**Zachary Zzzzzzzzzra**" olarak değiştirdi.

En eski yer adı

Dünyanın en eski yer adları, eski Sümerce'de geçer. Ancak, henüz deşifre edilememiştir. İ.Ö. 500 yılında İngiltere'ye "**Albion**" adı verildi.

En uzun kent adı

Tayland'ın başkenti Bangkok'un resmi adı, Krungthep Mahanakhon Bovorn Ratanakhosin Mahintharayutthaya Mahadilokpop Noparatratchathani Burirom Udomratchanivetmahasathan Amornpiman Avatarnsathit Sakkathattiyavisnukarmprasit'tir.

En uzun yer adı

Yeni Zelanda'da Southern Hawke's Bay yakınlarındaki bir tepenin adı, "**Taumatawhakatangihangakoauauotamateapokaiwhenuakitanatahu**"dur. Anlamı ise, "**Adaların başdenizcisi Tamatea'nın sevgilisi için flüt çaldığı tepe**"dir.

En kısa yer adı

Dünyanın en kısa yer adları, hepsi birer köy olan **Y** (Fransa), **A** (Danimarka), **Á** (Norveç), **Å** (İsveç), **U** (Pasifik Okyanusu) ve **O** (Japonya)'dur.

En eski baskı

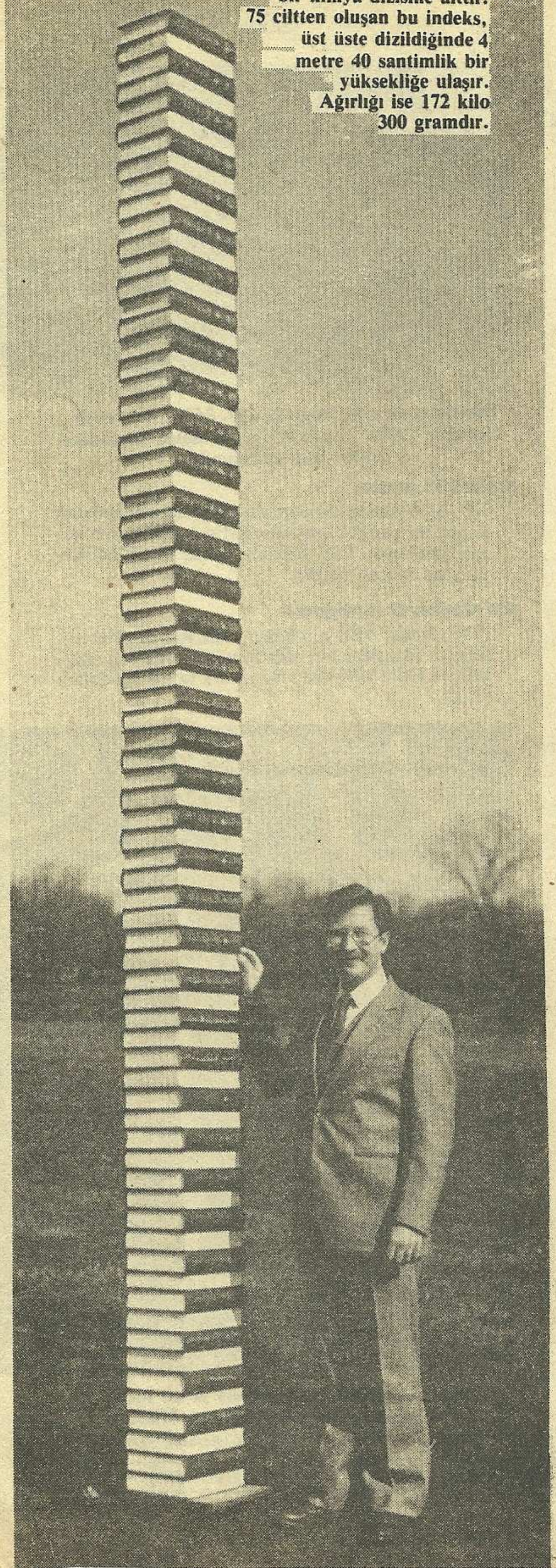
14 Ekim 1966'da, Kore'de Pulguk Sa Pagoda kazılarında, İ.S. 704 yılında, tahta tabakalar üzerine basılmış Korece eserler bulundu.

En eski kitap

1454 yılında Almanya'da **Johan Henne zum Gensfleich zur Laden** tarafından basılan Gutenberg İncili, bilinen en eski kitaptır.

En büyük kitap

Dünyanın en büyük kitabı olan "Super Kitap = **Super Book**", 1976 yılında ABD'de basıldı. 300 sayfa olan kitabın ağırlığı 252 kilo 600 gram, boyutları ise 2.74x3.7 metredir.

Dünyanın en büyük indeksi, bir kimya dizisine aittir. 75 ciltten oluşan bu indeks, üst üste dizildiğinde 4 metre 40 santimlik bir yüksekliğe ulaşır. Ağırlığı ise 172 kilo 300 gramdır.

En büyük dizi

Basımı 1968-1972 yılları arasında tamamlanan "**İngiliz Parlamentosu Tutanakları**", bugüne dek basılan en büyük dizidir. 1112 cilttir. Günde 10 saat okunursa, 6 yılda bitirilebilir. Ağırlığı ise, toplam 3 bin 300 kilodur.

En büyük sözlük

Bilinen en büyük sözlük, yazımına 1854 yılında **Jacob** ve **Wilhelm Grimm** tarafından başlanan ve 1971 yılında bitirilen "**Deutches Wörterbuch**" adlı Almanca sözlüktür. 33 ciltten oluşan bu sözlük, toplam 34 bin 519 sayfadır.

En küçük kitap

Satılan en küçük kitap, 1980 yılı Haziran ayında, Japonya'da **Asao Hosio** tarafından yayınlandı. "**Karınca**" adlı bir çocuk öyküsünü anlatan bu 20 sayfalık kitabın boyutları 1.4 x 1.4 milimetredir.

En uzun roman

Bilinen en uzun roman, 1932– 1946 yılları arasında, Fransız yazar **Louis Henri Jean Farigoule** (Jules Romains) tarafından yayınlandı. "**Les Hommes de Bonne Volonte** = İyi Yürekli İnsanlar" adlı bu dev roman, 27 cilttir.

İlk ansiklopedi

Bilinen en eski ansiklopedi, İ.Ö. 370 yılında Atina'da, Plato'nun yeğeni **Speusippus** tarafından hazırlandı.

En büyük ansiklopedi

Dünyanın en büyük ansiklopedisi, "**La Enciclopeddia Universal Hustrada Europeo-Americana**"dır. Madrid ve Barselona'da, J. Espasa ve Oğulları tarafından yayınlanır. 1935'ten bu yana, her yıl biraz daha gelişen bu ansiklopedinin 104 ciltteki 105 bin sayfası içinde 165 milyon 200 bin madde vardır. ABD'deki satış fiyatı 2 bin 325 dolardır.

En uzun indeks

"**Chemical Abstracts**" adlı bilimsel kitabın indeks bölümü, 75 ciltte 131 bin 445 sayfadan oluşur ve 23 milyon 948 bin 253 maddeyi içerir. Ağırlığı 172 kilo 300 gramdır.

En eski harita

Bir balçık tabakası üzerinde, Fırat Nehri'nin Kuzey Mezopotamya ve Irak'ta akışını gösteren harita, bilinen en eski haritadır. İ.Ö. 3800 yılına aittir.

En pahalı kitap

6 Aralık 1983 günü, Londra'da yapılan bir müzayedede, 226 sayfalık "**Saksonya Dükü Aslan Henri'nin İncili**", 8 milyon 140 bin sterline satıldı. 1170 yılından kalma bir elyazması olan bu kitap, 34.3 x 25.4 santim boyutlarındadır.

Ödenen en yüksek fiyat

Gutenberg İncili'nin bilinen 21 kopyasından biri, 9 Haziran 1978 günü Teksas Üniversitesi Carl ve Lily Pforzheimer Vakfı tarafından 2 milyon 400 bin dolara alındı.

Bir tabakaya ödenen en yüksek fiyat

1776 yılında Philadelphia'da, **Samuel T. Freeman** tarafından basılan ve bugüne kadar ancak 22 kopyası kalabilen "**Bağımsızlık Bildirgesi**"nin bir kopyası, 22 Nisan 1983 günü ABD'deki Williams College Kütüphanesi tarafından 412 bin 500 dolar ödenerek satın alındı.

En değerli atlas

13 Mart 1979 günü Londra'da yapılan bir müzayedede, 1571 yılından kalma "**Gerardus Mercator Avrupa Atlası**", 340 bin sterline satıldı.

En eski İncil

Bilinen en eski İncil, İ.S. 350 yılında Yunanca yazılmış olan "**Codex Vaticanus**"tur. Bu İncil, halen Roma'da Vatikan Müzesi'ndedir.

En uzun günlük

1927 yılında günlük tutmaya başlayan New Yorklu **Edward Robb Ellis**, bu alışkanlığını 55 yıl kesintisiz sürdürdü ve yalaşık 15 milyon sözcük yazdı.

En uzun mektup

ABD Donanması'ndan **Bruce Anders**, askerlik görevi sırasında, yani 1 Ekim 1978-31 Mayıs 1982 tarihleri arasında, tam 44 ayda sevgilisi **Cathleen L. Howald**'a, 1 milyon 401 bin sözcükten oluşan bir tek mektup yazdı.

En uzun okuyucu mektubu

Pennsylvania'da yayınlanan "**The Upper Dauphin Sentinel**" okuyucularından **John Sultzbaugh** tarafından gönderilen 25 bin 513 sözcükten oluşan mektubu, 1979 yılı Ağustos ve Ekim ayları arasında 8 sayı peşpeşe yayınlayarak tamamlandı

En çok mektubu yayınlanan okuyucu

"**The Times**" gazetesi, 1983 yılı Ağustos ayına kadar okuyucularından **David Green** tarafından gönderilen 99 mektubu yayınladı.

En kısa mektup

1862 yılında, ünlü romancı Victor Marie Hugo, "**Sefiller**" adlı yapıtının satış durumunu merak ederek yayımcı firmaya bir mektup gönderdi. Mektupta, sadece bir soru işareti vardı. Çok geçmeden, yayımcı **Hurst and Blackett**, cevabını gönderdi: "!"

En çok özel mektup alan kişi

Resmi rakamlara göre, en çok özel mektup alan kişi, Amerikalı ünlü beyzbol yıldızı **Hank Aaron**'dur. ABD Posta İdaresi, 1974 yılında **Aaron**'a 900 bin mektup geldiğini açıkladı.

Mektup arkadaşlığı

Avustralya'dan Bayan **İda McDougall** ile İngiltere'den Bayan **R. Norton** arasında 11 Kasım 1904 tarihinde başlayan mektup arkadaşlığı, Bayan **McDougall**'ın ölümüne kadar (24 Aralık 1979), yani tam 75 yıl sürdü ve bu bir rekor oldu.

Doğum günü kartı

New Jersey'den Bayan **Amelia Finch** ile New York'tan Bay **Paul E. Warburgh**, birbirlerine 1 Şubat 1927 yılından bu yana, doğum günlerinde hep aynı kartı gönderiyorlar.

En çok tebrik gönderen kişi

Amerikalı Bayan **Werner Erhard**, 1975 yılı Aralık ayında, 64 bin 824 adet yeni yıl tebriği postaladı.

En eski otograf

Bilinen en eski otograf (elyazması isim), Irak'ta bulunan ve İ.Ö. 2600 yıllarından kalan balçık tabletler üzerindeki otografıtır. "**A-du**" adlı bir kâtip, bu otografta, adının yanına bir de "**dub-star**" sözcüğü eklemiş. Anlamı: "**Kâtip Adu.**"

Dünyanın en eski otografı, İ.Ö. 2600 yılına aittir. Üzerinde "Adu" yazılı bu balçık tablet, Sümerlere aittir. Irak'ta bulundu.

En eski imza

İ.Ö. 2130 yılında kurulan Mısır Krallığı zamanından kalma bir papirüs üzerinde, kâtip **Amen'aa**'nın imzası bulunuyor. Eser, halen Sovyetler Birliği'nde Leningrad Müzesi'ndedir.

En değerli otograf

1776 yılında, ABD'nin Bağımsızlık Bildirgesi'ni imzalayan 56 kişiden biri olan **Button Gwinnet**'in otografı, 18 Ekim 1979 günü New York'ta 100 bin dolara satıldı.

Saksonya Dükü Aslan Henry'ye ait İncil, en değerli sanat eseri olarak 6 Aralık 1983 günü 8 milyon 140 bin sterline satıldı.

En üretken yazar

1875-1961 yılları arasında yaşayan **Charles Hamilton** (Frank Richards adını da kullandı), bilinen en verimli yazardır. "**Bill Hunter**" adlı kahramanın da yaratıcısı olan bu yazar, çocuk dergilerine, haftada 80 bin sözcük yetiştiriyordu. Ömrü boyunca yazdığı sözcüklerin toplamı da 100 milyonu aştı.

En çok roman üreten yazar

Güney Afrikalı yazar **Kathleen Lindsay** (1903-1973), eski adıyla Bayan **Mary Faulkner**, tam 904 roman yazdı. Bu üretken yazar, iki evlilik soyadı ve sekiz takma adla, eserlerini okurlarına iletti.

En "pahalı" yazar

1958 yılında Plymouth arabaları için düzenlenen bir yarışmada yazdığı 25 sözcükle 1 milyon 400 bin kişi arasından birinci seçilen Bayan **Deborah Schneider**, ömür boyu 500 dolar aylık kazandı. Böylece, en "**pahalı yazar**" unvanını da almış oldu. Zira, ömrü normal uzunlukta sürerse, yazdığı her sözcük karşılığında, 12 bin dolar almış olacak. 1983 yılında aldığı paraların miktarı, sözcük başına 6 bin doları buldu.

En büyük avans

Bir yazara verilen en büyük avans, 3 milyon sterlindir. **Frederick Forsyth**, bu avansı almadan yedinci romanı "**Dördüncü Protokol**"e başlamadı.

En çok satan yazar

13 Mart 1953 günü, Stalin'in (Josef Visarinoviç Çugaşvili) yazdığı kitaplardan 101 ayrı dilde, 672 milyon 58 bin adet satıldığı açıklandı.

En uzun biyografi

Bugüne dek yazılan en uzun biyografi, Sir **Winston Churchill**'in yaşamöyküsüdür. Oğlu **Randolph** ve **Martin Gilbert** tarafından yazılan 17 bin 312 sayfalık bu biyografi, 7 milyon 620 bin sözcükten oluşuyor.

En çok geri çevrilen eser

1966 yılında **Gilbert Young** tarafından yazılan "**World Government Crusade**" adlı yapıt, çeşitli yayınevleri tarafından tam 190 kez geri çevrildi.

En yaşlı kadın yazar

1971 yılı Mart ayında, "**Portrait of My Victorian Youth** = Viktorya Çağındaki Gençliğimin Portresi" adlı yapıtı yayınlandığında 102 yaşını 8 ay geçmiş olan **Alice Pollock**, en yaşlı kadın yazar olarak kayıtlara geçti.

En uzun şiir

Herhangi bir dilde yazılan en uzun şiir, Kırgız folklorunun ürünü olan "**Manas Destanı**"dır. Bu büyük şiir, 500 bini aşkın dizeden oluşur.

En sevilen şiir

Joseph Rudyard Kipling tarafından yazılan "**Eğer**" adlı şiir, ilk kez 1910 yılında yayınlandıktan sonra 27 dile aktarıldı.

En çok dağılan kitap

1785 ayrı dilde çevirisi yapılan "**İncil**", yeryüzüne en çok dağılan kitap olarak bilinir. 1815-1975 arasında, dünyada 2 milyar 500 milyon İncil basıldı. Mao'nun "**Kızıl Kitap**"ı da 1966 Haziran'ı ile 1971 Eylül'ü arasında 800 milyon adet bastırıldı ve Çin' de dağıtıldı. Yehova Şahitleri tarafından kendilerine özgü metotlarla dağıtılan "**Sonsuz Hayata Açılan Gerçek**" adlı kitap da 115 dilde 105 milyon 250 bin adet basıldı.

Mally Weir, en üretken otobiyografi yazarıdır 1970-1983 yılları arasında, kendi yaşamına ilişkin 7 kitap yazdı.

En çok satan kitap

Dünyada, bütün zamanlar içinde en çok satılan kitap, "**Guinness Rekorlar Kitabı**"dır. 1984 yılı ortalarında, kitabın toplam satışı 24 dilde 49 milyonu aştı.

En çok listebaşı olan kitap

İlk kez 14 Nisan 1974 günü yayınlanan "**The Country Diary of an Edwardian Lady**" adlı kitap, The Sunday Times gazetesinin en çok satan kitaplar listesinde, tam 59 hafta ilk sırayı aldı.

En çok satılan roman

Jacqueline Susann (Irving Mansfield) tarafından yazılan "**Bebekler Vadisi**" adlı roman, 1966 yılı Mart ayında yayınlandıktan sonra tüm dünyada 1 Mayıs 1984'e kadar 27 milyon 956 bin adet satıldı.

En hızlı basılan kitap

Dünyanın en hızlı basılan kitabı, **John Lisners** tarafından yazılan "**Korkular Evi**" adlı yapıttır. **Dennis Nilsen** adlı bir caninin öyküsünü anlatan bu kitabın dizgiye verilip mücellitten ciltli olarak alınması arasında geçen süre, 24 saati bulmadı.

En yavaş satılan kitap

David Wilkins tarafından hazırlanan "**Ahdicedit'in Kıpti Dilinden Latince'ye Çevirisi**" adlı kitap, 1716 yılında 500 adet basıldı. Tamamının satılması 191 yıl sürdü.

En eski yayınevi

Oxford Üniversitesi Yayın Birimi, ilk kitabını 1468 yılında yayınladı.

En büyük yayınevi

Dünyanın en büyük yayınevi, ABD'nin Chicago kentindeki **R.R. Donnelley and Sons Co.**'dur. 1864 yılında kurulan bu yayınevi, bir yıl içinde 1.5 milyar dolarlık iş yaptı. Bu dev tesiste yılda 116 bin ton mürekkep, 1 milyon 375 bin ton kâğıt tüketilir.

En büyük baskı siparişi

1984-85 yılı Otomobil Birliği Üyeleri Elkitabı'nın 53. baskısından 4 milyon 800 bin adet sipariş edildi.

En büyük kütüphane

Dünyanın en büyük kütüphanesi, ABD Kongre Kütüphanesi'dir. 24 Nisan 1800'de kuruldu. Raf uzunluğu 856 kilometre olan bu kütüphanede, 79 milyon 762 bin 191 adet kitap, belge vs. vardır.

En geç iade edilen kitap

1823 yılında Cincinnati Üniversitesi Tıp Kitaplığı'ndan alınan bir kitap, kendisini emanet alan kişinin torununun torunu **Richard Dodd** tarafından 7 Aralık 1968 günü iade edildi. Ödenmesi gereken 2 bin 264 dolar ceza ise alınmadı.

En eski süreli yayın

İlk kez 6 Mart 1665'te basılan "**Philosophical Transactions of the Royal Society**", en eski süreli yayındır.

En çok dağıtılan süreli yayın

Haftalık dergiler içinde en çok dağıtılanı, ABD'de yayınlanan "**TV Guide**" adlı dergidir. 1974 yılında satışı 1 milyarı aşan ilk dergi oldu. 1983 yılı Temmuz-Aralık döneminde, haftalık satış ortalaması 17 milyon 66 bin 126 idi.

En çok satılan almanak

İlk kez İngiltere'de Dr. **Francis Moore** tarafından 1697 yılında yayınlanan "**Old Moore's**" almanağı, yıllık 1 milyon adet basıyor. Toplam satışı 108 milyonu buldu.

En eski çapraz bilmece

Bilinen en eski çapraz bilmece, 1875 yılında ABD'de yayınlanan "**St. Nicholas**" gazetesinde çıktı. Bulmaca, 9x9 kareydi.

En büyük çapraz bilmece

Dünyanın en büyük çapraz bilmecesi, Kanadalı **Robert Trucot** tarafından hazırlandı. Soldan sağa 12 bin 489 soru, yukarıdan aşağıya da 13 bin 125 sorudan oluşan bu bilmece, 3.55 metrekarelik bir alanı kapsıyordu.

En hızlı bilmece çözümü

"**The Times**" tarafından düzenlenen bir yarışmada, 19 Aralık 1970 günü 43 yaşındaki İngiliz **Roy Dean**, gazetenin bulmacasını 3 dakika 45 saniyede çözdü.

En yavaş bulmaca çözümü

1966 yılı Mayıs ayında, Londra'da yayınlanan "**The Times**" gazetesine bir mektup gönderen hanım okuyuculardan biri, gazetenin 4 Nisan 1932 günü yayınlanan nüshasındaki bulmacanın çözümünü, sonunda başarabildiğini haber verdi.

En çok bulmaca hazırlayan

Her hafta çeşitli yayın organları için 33 çapraz bulmaca hazırlayan İngiliz **F. Squires**, en verimli bulmaca hazırlayıcısıdır. 1984 yılı Ağustos ayına kadar hazırladığı bulmacaların sayısı 24 bine yaklaştı.

En pahalı reklam sayfası

1984 Nisan ayında, haftalık tirajı 24 milyon 200 bin olan "**Parade**" dergisinin arka kapağındaki dört renkli bir ilan için dergiye, 280 bin 940 dolar ödendi. Derginin iç sayfalarındaki dört renkli ilanların bedeli ise 255 bin 400 dolardı.

Dünyanın aralıksız olarak en uzun süre bulmaca yapan kişisi 1962 yılından beri Challange Üniversitesi'nin Başbulmacacısı olan Bamber Gascoigne'dir.

MÜZİK

En eski beste

Dr. **Duchense-Guillemin**, şimdiki Irak toprakları üzerinde, Sümerlere ait yedi notalı bir müzik sistemiyle yazılmış besteler buldu. Bu besteler, İ.Ö. 1800 yılından kalmaydı.

En eski piyano

Bartalommeo Cristofori tarafından İtalya'nın Floransa kentinde 1720 yılında yapılan piyano, bilinen en eski piyanodur. Halen New York **Metropolitian Museum of Art**'tadır.

En büyük piyano

Bilinen en büyük piyano, 1935 yılında Londra'da Chas H. Challen and Son şirketi tarafından yapıldı. 1250 kilo ağırlığındaki bu piyanonun uzunluğu 3 metre 55 santim, en uzun bas teli ise 3 metre 2 santimdir.

En pahalı piyano

26 Mart 1980 günü New York'ta yapılan bir müza-

93 yaşındaki Danshi Toyotake (solda), 1899 yılından bu yana şarkı söylüyor.

yededе, 1888 yapımı "**Steinway**" marka bir piyano, çalmasını bilmeyen birisi tarafından 390 bin dolara satın alındı.

En büyük org

Dünyanın en büyük ve en sesli müzik aleti, ABD'de Atlantic City'de bulunan "**Auditorium Orgu**"dur. 2 konsollu bu orgun 33 bin 112 borusu vardır.

En verimli müzisyen

1877-1976 yılları arasında yaşayan piyanist **Elsie Maude Stanley Hall**, 90 yıl konser verdi. Sanatçı, son konserini Güney Afrika'da verdiği zaman, 97 yaşındaydı.

En büyük pirinç enstrüman

Bilinen en büyük pirinç enstrüman, 2 metre 28 santim yüksekliğinde bir tubadır. Tubanın boru uzunluğu ise 11 metre 80 santimdir. **John Philip Sousa Bandosu** için yaptırılan bu dev kontrbas tuba, halen Güney Afrika'da bir sirkte kullanılıyor.

En uzun nefir

1976 yılında, İsviçre'de **Her Stocker** tarafından ladin ağacından yapılan nefirin boyu 17 metre 98 santimdir.

En büyük gitar

Dünyanın en büyük gitarı, 1980 yılında Amerika'da yapıldı. 3 metre 7 santim yüksekliğinde olan bu gitarın ağırlığı ise 136 kilodur.

En pahalı gitar

1624 yılında **Jacob Stadler** tarafından yapılan bir Alman "**chittara**"sı, 12 Haziran 1974 günü Londra'daki bir açık artırmada, 10 bin 500 sterline satıldı.

En değerli viyolonsel

1710 yılında, İtalya'da **Stradivari** tarafından yapılan bir viyolonsel, 8 Kasım 1978 günü Londra'da düzenlenen bir açık artırmada 145 bin sterline satıldı.

En değerli keman

Stradivarius tarafından yapılan 1116 kemandan biri olan "**Alarol**" kemanı, **W. E. Hill** tarafından Singapurlu bir koleksiyoncuya 1 milyon 200 bin dolara satıldı.

Su altında keman çalan adam

1975 yılı Mart ayında, ABD'nin Olympia kentinde, Evergreen Eyalet Koleji yüzme havuzunda **Mark Gottlieb** adlı kemancı, su altına dalarak **Haendel**'in "**Su Müziği**" adlı eserini seslendirdi. 7 Ekim 1979 günü Japon televizyonundan da naklen yayınlanan bir "**Guinness**" gösterisinde, ilk kez dört kişilik bir grup, su altında keman çaldı.

En dayanıklı kemancı

Otto E. Funk adlı Amerikalı, 16 Haziran 1929 günü New York'tan yola çıkarak San Francisco'ya kadar tam 6 bin 702 kilometre yürüdü. 183 gün süren bu yürüyüşün her adımını keman çalarak attı.

En büyük davul

Bilinen en büyük davul, 1982 yılında Boston'daki Dünya Barışı Jübilesi için yapıldı. 3 metre 65 santim çapındaki bu davulun ağırlığı ise 272 kiloydu.

En kolay çalınan alet

1977 Eylül'ünde toplanan Amerikan Müzik Konferansı, çalınması en kolay alet olarak, dört telli Hawaii

David Bowie, 1983 yılı Mayıs ayında California'da yaptığı bir tek gösteri için 1.5 milyon dolar aldı.

gitarını (ukulele) seçti. Konferansa göre, en zor öğrenilip çalınan alet ise Fransız nefiridir.

En büyük orkestra

Dünyanın en büyük orkestrası, 28 Haziran 1964 günü Norveç'te Oslo'nun Ullevaal Stadyumu'nda konser verdi. Bu orkestra, ülkenin dört köşesinden gelen 20 bin 100 müzisyenden oluşuyordu.

En büyük bando

31 Ağustos 1982 günü, Maleysiya Kuala Lumpur' da yapılan Merdeka kutlamaları sırasında, 2 bin 560 müzisyenden oluşan bir bando, çeşitli gösteriler yaptı.

En uzun süreli orkestra

Cork Senfoni Orkestrası, Dr. Aloys Fleischmann yönetiminde 50 sezon çalıştı (1935-1984).

En çok ödül alan bando

Shotts and Dykehead Kaledonya Boru Takımı, sonuncusu 1980 yılında olmak üzere 10 kez dünyanın en iyi boru takımı seçildi.

En uzun müzikli yürüyüş

Norveç'te 35 kişilik Trondheim Bandosu, 10 Mayıs 1980 günü Lillehammer'den Hammar'a kadar 61 kilometrelik mesafeyi 135 marş çalarak yürüdü.

En çok izleyicisi olan konserler

Boston Pop Orkestrası, Arthur Fiedlar yönetiminde 4 Temmuz 1976 günü Boston Hatch Memorial Shell'de verdiği konserde, tam 400 bin kişiye çaldı. 29 Temmuz 1973 Pazar günü New York'ta yapılan **"Summer Jam"** Pop Festivali'ne, 150 bini biletli, 600 bin kişi katıldı. **Frank Sinatra**'nın 26 Ocak 1980 günü Rio de Janeiro'da Maracana Stadı'nda verdiği konseri 175 bin biletli müziksever izledi. 1980 yazında **Elton John** tarafından New York Central Park'ta verilen ücretsiz konseri de 400 bin kişi dinledi.

En büyük koro

Statlarda yapılan tezahürat bir kenara bırakılırsa, dünyanın en büyük korosu, 2 Ağustos 1937 günü Almanya'da Breslau kentinde bir yarışmaya katılan 60 bin kişilik korodur.

En verimli besteci

Bütün zamanların en verimli bestecisi, Alman sanatçı **Georg Phillipp Telemann**'dır (1681-1767). Bir yıl içinde 54 âyin müziği (her pazar için bir tane), özel durumlar için 78 müzik, 40 opera, 700 orkestra suiti, 44 pasyon, ayrıca çok sayıda konçerto ve oda müziği besteledi.

En hızlı besteci

Klasik dönemin en üretken bestecisi, Avsturyalı **Wolfgang Amadeus Mozart**'tır (1756-1791). Bu ünlü sanatçı, henüz 35 yaşında öldüğünde, 1000 kadar opera, operet, senfoni, keman sonatı, ara müziği, serenad, ilahi, piyano ve başka enstrümanlar için konçertolar, oda müziği ve başka eserler bestelemişti.

En uzun senfoni

Tüm klasik senfoniler içinde en uzunu, Avusturyalı sanatçı **Gustav Mahler** tarafından bestelenen 3 numaralı do minör senfonidir. 1896 yılında bestelenen bu senfoni, tam bir orkestranın yanında, bir kadın ve çocuk korosu ile bir de kontralto gerektirir. Tamamı seslendirildiğinde, 1 saat 40 dakika sürer.

En uzun piyano kompozisyonu

Hiç tekrara düşmeden en uzun süren piyano parçası, **La Monte Young** tarafından bestelendi. İlk kez 28 Şubat 1980 günü New York'ta Concert Hall'da Dia Art Foundation tarafından takdim edilen eserin süresi 4 saat 12 dakika 10 saniyedir.

En son hatırlanan beste

Ünlü bestecilerin yapıtlarından, bestelendiği tarihle ilk seslendirildiği tarih arasında en uzun süre geçeni, Mozart'ın **"Saat İçin Org Bestesi"** adlı eserdir. 3 Mart 1791'de bestelenen bu fa minör fantezi, ilk kez 9 Ekim 1982 günü (191 yıl sonra) seslendirildi.

En çok kazanan müzisyenler

ABD'li **Wladziu Valentino Liberace,** 26 haftalık konser sezonu için 2 milyon dolar ücret alarak çalıştı. 1954 yılında Madison Square Garden'da verdiği bir

34 kişilik Kaledonya Boru Takımı, çeşitli yarışmalarda 10 kez birincilik kazandı.

gecelik konser için 138 bin dolar aldı. Klasik sanatçılar içinde en büyük ücret, 1919-1920 yıllarında Polonya'da başbakanlık da yapan ünlü sanatçı **Ignace Jan Paderewski**'ye önerildi. Amerikalı işadamlarından birinin sonradan görme karısı, bir gece sanatçının kendi malikânesine gelip bir perde arkasında konser vermesini istedi. O dönemde Paderewski, konser sezonu için 500 bin dolar ücret alıyordu. **Arthur Rubinstein** da, şöhretinin zirvesinde olduğu 1937-1976 döneminde vereceği konserlerde gişe gelirinin yüzde 70'ini istiyordu.

En çok kazanan şarkıcı

Kayıtlara geçen rakamlara göre, şarkı söyleyerek en çok para kazanan sanatçılar **Enrico Caruso** (1873-1921) ile **Amelita Galli-Curci**'dir (1889-1963). **Caruso**, şarkı söyleyerek, döneminin parasıyla 9 milyon dolar kazandı. **Galli-Curci**'nin müzik sayesinde kazandığı servet ise, yine o dönemin parası ile 3 milyon dolardı. 1850 yılında **"İsveç Bülbülü"** olarak bilinen **Johanna Maria Lind**'in konserinde bilet fiyatları 653 dolara kadar yükseldi. Yakın zamanlarda ise **David Bowie**, 26 Mayıs 1983'te California'da verdiği bir tek konser için 1.5 milyon dolar alarak bir rekor kırdı.

En uzun opera

Bilinen operalar içinde en uzunu, ünlü Alman sanatçı **Wilhelm Richard Wagner** tarafından bestelenen **"Die Meistersinger von Nürnberg"** operasıdır. Bu operada, müzikle geçen sürenin uzunluğu, 5 saat 15 dakikadır.

En kısa opera

Darius Milhaud tarafından bestelenen ve ilk kez 1928 yılında sahnelenen **"The Deliverance of Theseus"** adlı opera, bilinenler içinde en kısa olanıdır ve sadece 7 dakika 27 saniye sürer.

En uzun arya

Opera soloları içinde bilinen en uzun arya, **Wagner**'in Gotterdammeriung adlı eserinde Brünnhilde'nin sahnesidir. 14 dakika 46 saniye sürer.

En büyük opera binası

Dünyanın en büyük opera binası, New York'taki **"Metropolitian Operası"**dır. Bu bina, 45 milyon 700 bin dolar harcanarak 1966 yılının Eylül ayında tamamlandı. 3 bin 800 kişilik seyirci koltuğu vardır. Sahnesi, 71 metre genişliğinde, 44 metre 50 santim derinliğindedir.

En çok koltuk sırası olan opera

İtalya'nın Milan kentindeki **"Teatro della Scala"** (la Scala) ile. Moskova'daki Bolşoy Tiyatrosu, en çok koltuk sırasına sahip olan operalardır.

En genç opera sanatçısı

Dünyada en genç sahneye çıkan opera sanatçısı, ABD'li **Jeanette Gloria La Bianca**'dır. 8 Mayıs 1950 günü, Roma'da **"Teatro dell'Opera"**da Sevil Berberi'nde Rosina'yı seslendirdiğinde 16 yaşını bitirmesine 4 gün vardı.

En yaşlı opera sanatçısı

Tenor **Giovanni Martinelli**, 4 Şubat 1967 günü ABD'nin Seattle kentinde, Turandot adlı yapıtta, **"İmparator Altoum"**u seslendirdiğinde, 81 yaşındaydı.

En eski şarkı

Mısır'da Nil Nehri üzerindeki değirmenlerde çalışanlar tarafından söylenen **"Shaduf"** şarkısı, bilinen en eski şarkıdır. İlk kez ne zaman söylendiği, henüz saptanamadı.

En eski milli marş

Bilinen en eski milli marş, Japonlara aittir. Sözleri 9. yüzyılda yazıldı. Sözsüz 23 milli marş içinde ise en eskisine İspanyollar sahiptir.

En kısa milli marş

Milli marşlar içinde en kısaları, Japonya, Ürdün ve San Marino milli marşlarıdır. Üçü de 4 dizeden ibarettir.

En çok çalınan milli marş

9 Şubat 1909 günü, İngilizlerin milli marşı **"Tanrı Kralı Korusun"**, Almanya'daki Rathenau İstasyonu'nda Alman askeri bandosu tarafından tam 17 kez üst üste çalındı. Zira o sırada, İngiltere Kralı 7. Edward, trenden inmeden önce Alman mareşallerinin giydiği bir üniformayı giymeye çalışıyordu.

En çok söylenen şarkı

"Happy Birthday to You" adlı şarkı, dünyada en çok söylenen şarkıdır. Bu şarkı, 8 Mart 1969'da **"Apollo 9"**un astronotları tarafından uzayda da söylendi.

En çok satan besteci

Beatles'ın eski üyesi, şu anda da **"Wing"** topluluğunun elemanlarından biri olan **Paul McCartney**'in 1962 ve 1978 yılları arasında bestelediği 43 şarkıdan her biri, 1 milyonun üzerinde sattı.

Eurovision şampiyonları

1956'dan bu yana yapılan 29 Eurovision yarışmasını, **Lüksemburg** 5 kez (1961-1965-1972-1973-1983), **Fransa** 5 kez (1958-1960-1962-1969-1972), **İngiltere** 4 kez (1967, 1976, 1981 ve 1969'da Fransa ile beraber) kazandı. **Norveç** ise, iki kez (1980-1981) 0 puan aldı.

En eski çan

Dünyanın en eski çanı, 1849 yılında **Austen Henry Layard** tarafından Nimrod'un Babil Sarayı'nda bulunan çıngıraktır. Bu çıngırak, İ.Ö. 1100 yılından kalmadır. En eski kule çanı ise, İtalya Pisa'dadır (1106 yılından kalma).

En ağır çan

Moskova'da 1735 yılında bulunan **"Tsar Kolokol"** çanı, bilinen en ağır çandır. 193 ton ağırlığındaki bu çanın çapı 5 metre 90 santim, yüksekliği ise 5 metre 87 santimdir. En kalın yeri, 60 santim gelir. 1836 yılından bu yana Kremlin'de bir platform üzerinde durmaktadır.

TİYATRO

En eski tiyatro

Bilinen en eski kapalı tiyatro, İtalya'nın Vicenza kentindeki **"Teatro Olimpico"**dur. 1508-1580 yılları arasında yaşayan **Andrea di pietro** tarafından, ölümünden üç ay önce başlanan bu Roma tarzı tiyatronun yapımı, 1583 yılında Pietro'nun öğrencisi **Vicenzo Scamozzi** tarafından tamamlandı.

En büyük tiyatro

Dünyanın tiyatro olarak kullanılan en büyük binası.Çin'in başkenti Pekin'de Tian an men Alanı'nın

batısındaki Ulusal Halkın Kongresi binasıdır (Ren min da hui tang). Yapımı 1959 yılında tamamlanan bu bina, 5.2 hektarlık bir alanı kaplar. İçinde 10 bin koltuk vardır. İlk kez 1964 yılında "**Doğu Kızıldır**" adlı oyunun sahnelenmesi sırasında tiyatro amacıyla kullanıldı

En küçük tiyatro

Tiyatro salonu olarak kullanılan en küçük bina, Batı Almanya'nın Hamburg kentindeki "**Piccolo**"dur. 1970 yılında açılan bu salonda sadece 30 koltuk vardır.

En büyük anfitiyatro

Dünyanın en büyük anfitiyatrosu, Roma'daki "**Colosseum**"dur. Yapımı İ.S. 80 yılında tamamlanan bu bina, 2 hektarlık bir alanı kaplar. Maksimum izleyici kapasitesi 87 bindir. En uzun yeri 187 metre, en geniş yeri de 175 metredir.

En büyük sahne

Dünyanın en büyük sahnesi, ABD'de Nevada'daki **Ziegfeld Room Reno**'nun sahnesidir. Üç asansörü 64 ton 250 kilo ağırlık kaldırabilir (1200 sanatçı). Üzerine 800 spot düşer.

Bary Maniloo'un 1983 yılında Broadway'de verdiği 12 konserin biletleri, 4 saat içinde kapışıldı.

En uzun oynanan oyun

Dame Agatha Mary Clarissa Christie'nin "**The Mousetrap**" adlı oyunu, 25 Kasım 1952 günü 453 kişilik Ambassador Tiyatrosu'nda başladı. 8 bin 862 gösteriden sonra St. Martin's Tiyatrosu'na geçti. 25 Kasım 1982 günü 30. yıldönümünü kutlarken, oyun 12 bin 481'inci kez sahneleniyordu.

En çok sahnelenen revü

"**Altın Nal**" adlı revü, Disneyland'da 1984 yılı Ocak ayına kadar 42 bin 921 kez sahnelendi. İlk kez 16 Temmuz 1955 günü seyirci karşısına çıkan bu revüyü, 16 milyon kişi izledi. Başlıca rolleri paylaşan **Fulton Burley, Dick Hardwick** ve **Betty Taylor** adlı sanatçılar, ortalama 45 dakika süren rollerini günde beş kez tekrarlıyorlardı.

Broadway'de en çok sahnelenen gösteri

Chorus Line adlı gösteri, 29 Eylül 1983 günü Broadway'de 3 bin 389'uncu kez sahnelendi. O tarihe kadar 22 milyon 300 bin kişi, gişelere 260 milyon dolar ödeyerek bu gösteriyi izlediler.

En kısa ömürlü revü

11 Mart 1930 günü, Londra'da Duchess Teatre'da sahnelenen "**The Intimate**" adlı revü, en kısa ömürlü revüdür. Oyunun sahnelendiği ilk gece akla gelebilecek tüm aksilikler peş peşe sıralandı. O gece oyun "**yarım denebilecek bir biçimde**" tamamlandı ve bir daha oynanmadı.

Broadway'de en çok zarar eden oyun

Broadway'de ilk geceden sonra bir daha perdelerini açmayan birçok oyuna rastlandı. Ancak, yalnızca 4

Jack Howarth (1896-1984), tam 76 yıl oyunculuk yaptı.

Ocak 1981 günü sanelenebilen **"Bir Bebeğin Yaşamı-A Doll's Life"** adlı oyun, yapımcılarının 4 milyon dolar zarar etmelerine neden oldu.

Biletleri en çabuk satılan konser

Barry Manilow'un 21 Şubat-5 Mart 1983 tarihleri arasında Broadway'de vereceği 12 konserin biletleri, satışa çıkarıldıktan sadece dört saat sonra 782 bin 160 dolar karşılığında satıldı.

En az seyirci çeken oyun

1983 yılı Kasım ayında Grantham'da sahnelenen **"Bag"** adlı komedi, başladığı gün, perde açıldığında salonda hiç seyirci yoktu.

En genç Broadway yapımcısı

3 Nisan 1961 günü ilk kez sahnelenen **"Peter Pan"** adlı müzikalin yapımcısı Bayan **Margo Feiden,** 17 yaşından 5 ay almıştı.

En çok oynanan tek kişilik oyun

Danimarkalı sanatçı **Victor Borge,** Broadway Golden Theater'da 21 Ocak 1956 akşamı başlayan **"Comedy in Music"** adlı tek kişilik oyunu, 849 kez sahneledi. **Roy Dotrice** adlı sanatçı da, **"Brief Lives"** adlı oyunu tam 1700 kez oynadı. **Dotrice**'nin, 2.5 saat sahnede kalmasını gerektiren 17. yüzyıla ait bu monologa başlamadan önce 3 saat süreyle makyaj yapması gerekiyordu. Makyajın temizlenmesi ise 1 saatini alıyordu.

En verimli oyuncular

Japonların ünlü tiyatrocusu Kanmi Fujiyama, Sochiku Shikigeki kumpanyasında, 1966 Kasım'ı ile 1983 Haziran'ı arasında 10 bin 288 önemli rolü canlandırdı. Bayan **Anna Neagle** de 15 Aralık 1965-27 Mart 1971 tarihleri arasında Londra'da Adelphi Tiyatrosu'nda **"Charlie Girl"** adlı oyunda, başrolü 2 bin 62 kez canlandırdı. Bayan **Neagle,** daha sonra aynı rolü 1327 kez de Avustralya'da oynadı.

En çok rol alan sanatçı

ABD'li oyuncu **Jan Leighton,** 1951-1984 yılları arasında 2 bin 357 tiyatro, film ve televizyon rolünü üstlendi.

En uzun oyun

Bilinen en uzun tiyatro yapımı, 18-20 Ocak 1979'da Londra'da **Institute of Contemporary Art**'ta oynandı. 18 saat 5 dakika süren bu oyunun yazarı **Neil Oram,** yönetmeni ise **Ken Champbell** idi. Oyun sırasında verilen üç aranın toplamı, 3 saat 10 dakika sürdü. Oyunculardan **Russel Denton,** 18 saat süreyle sahnede kaldı.

Shakespeare'in oyunları

İngiltere'nin Hampshire kentinde, 1947 yılında kurulan **"The Southsea Shakespeare Actors"** adlı grubun, hepsi de amatör 37 oyuncusu, amatör yönetmenleri **K. Edmods Gateley**'in yönetiminde, Shakespeare'in tüm oyunlarını sahnelediler.

En büyük koro

Tarihi canlandırmak üzere sahnede yer alan korolardan en büyüğü, 120 kişiyle **Ziegfeld**'in **"Budalalar"** adlı oyununda görüldü. 29 Eylül 1983 gecesi ise aynı oyunda görev alan koro üyelerinin sayısı 332'yi buldu.

En çok kazanan şovmen

Summa Corporation firması, ünlü şovmen **Wayne Newton**'a, Las Vegas otellerinde yapacağı şovlara karşılık her gece için 250 bin dolar ödemeyi kabul etti.

En büyük buz gösterileri

1945 yılında **Morris Chalfen**'in kurduğu **"Holiday on Ice Production Inc."** tarafından her yıl 75 ülkede düzenlenen gösteriler, 20 milyon seyirci çeker. Yaklaşık 40 milyon dolar gelir bırakan bu gösterilerde görev alan kayakçı sayısı, 900 kadardır. Buz gösterilerinde en çok görev alan kayakçı ise **Gerald Palmer**'dir. 1945 yılından bu yana 137 gösteride rol aldı.

En tiyatrosever seyirci

Dr. **H. Howard Hughes** 1956-1983 yılları arasında ABD'de sahnelenen 5 bin 512 oyunu izledi.

Moda gösterileri rekortmeni

ABD'li **Adalene Ross,** 1984 yılı ortalarına kadar 4 bin 698 moda gösterisinde yapımcı ya da sunucu olarak görev aldı.

En çok kazanan profesyonel güreşçi

Japonların dünya çapındaki profesyonel güreşçisi **Kanii Antonio İnoki,** 26 Haziran 1976 günü Tokyo Budokan Arena'da **Muhammed Ali Clay** ile yaptığı gösteriden tam 2 milyon dolar kazandı.

GRAMOFON

İlk kaydedilen plaklar

Dünyada sesi plağa kaydedilen ilk kişi Tennyson Birinci Baronu **"Alfred"**dir. Plak dolduran ilk sanatçı ise Danimarkalı bariton **Peter Schram**'dır. 5 Eylül 1889 günü, 70. doğum gününde **Don Giovanni**'yi seslendirdi.

En çok plak

Dünya ülkeleri arasında en çok plak, ABD'de bulunur. Bu ülkede, yaklaşık 75 milyon plak vardır.

En eski plak

BBC plak arşivinde, 1 milyonun üstünde plak vardır. Bunların en eskileri, 1888 yılından kalmadır. İlk ticari amaçlı plak ise, 1895 yılında yapılmıştır.

En küçük plak

Bilinen en küçük plak, **"Tanrı Kralı Korusun"** adlı bestenin kaydedildiği 3.5 santim çapındaki plaktır. 1924 yılında HMV Record Co. tarafından 250 adet üretildi.

İlk caz plakları

30 Ocak 1917 günü **Dominick James La Rocca** tarafından yönetilen **"Dixieland Jazz Band"**ın doldurduğu **"Indiana"** ve **"The Dark Town Strutters Ball"** adlı şarkıların yer aldığı plak, 31 Mayıs 1917 günü New York'ta piyasaya sürüldü. Satışa ilk çıkarılan caz plağı ise, **"ODJB"** tarafından doldurulan plaktır. Bu plağın bir yüzünde **"Livery Stable Blues"**, öteki yüzünde ise **"The Dixie Jazz Band One-Step"** adlı parçalar vardır. 24 Şubat 1917'de kaydedilen bu plak, 7 Mart 1917'de satışa çıkarıldı.

Plağı en çok satanlar

9 Haziran 1960 günü, Hollywood Ticaret Odası, plakları 200 milyonun üzerinde satan **Harry Lillib**

(Bing) **Crosby Jr.**'ı **"platin"** bir plakla ödüllendirdi. **Bing Crosby**'nin bu rekoruna en çok yaklaşan sanatçı, **Elvis Aron Presley**'dir. Ancak, Elvis Presley'in plaklarının ne kadar satıldığını saptayan resmi bir belge yoktur. Üstelik **"Decca"** plak şirketi de, yine resmi olmayan verilere göre **Bing Crosby** tarafından doldurulan plaklardan 300 milyon 650 bin adet satıldığını

Michael Joseph Jackson'ın Thriller adlı albümü, 1982 yılı Aralık ayında piyasaya çıktı.1984 yılı Nisan ayına kadar bu albümden 35 milyon adet satıldı.

belirterek, sanatçıya bir platin plak daha verdi. Fakat, bu da resmi nitelikten yoksun bir açıklama olduğu için kayıtlara rekor olarak geçmedi.

En başarılı grup

Plakları en çok satan müzik grubu, **"The Beatles"** dır. **George Harrison, John Ono Lennon, James Paul McCartney** ve **Richard Starkey** (Ringo Star)'dan oluşan bu grubun doldurduğu plakların satışı, 1 milyarı aştı. Grup dağıldıktan sonra, üyelerin tek başlarına ya da başka sanatçılar eşliğinde doldurdukları plaklar da milyonlarca sattı.

İlk altın plak

Satışları 1 milyonu aşan ilk plaklar, **Enrico Caruso** tarafından 12 Kasım 1902'de piyano eşliğinde doldurulan **"I Pagliacci"** operasından **"Vessi la Giubba"** aryası ile **Alma Gluck**'un seslendirdiği **"Cary me Back to Old Virginny"** adlı yapıtlardır. Ancak, bugün bilinen anlamıyla ilk altın plak, 10 Şubat 1942'de **"Chattanooga Choo Choo"** adlı plağı nedeniyle ünlü trombonist ve orkestra şefi **Alton 'Glen' Miller**'a RCA şirketi tarafından verildi.

En çok altın plak kazananlar

Resmi kayıtlara göre en çok altın plak kazanan grup, **"The Beatles"**tır. Bu grup, **Billy Preston**'la birlikte olmak üzere 44 altın plak kazandı. **Paul McCartney** de, Beatles'tan ayrıldıktan sonra, biri **Stevie Wonder**, biri de **Michael Jackson**'la beraber olmak üzere bizzat ve **Wings** ile birlikte doldurduğu plaklardan 20 altın plak daha kazandı. Bireysel olarak bu ödülü en çok alan sanatçı ise **Elvis Presley**'dir. **Presley**, 1958-1 Ocak 1984 arasında 45 altın plak kazandı.

En çok baskı yapan plaklar

Üç şarkının plakları, binden çok baskı yaptı. Bunlar, **Paul McCartney** ve **John Lennon** tarafından bestelenen ve 1965 ile 1 Ocak 1973 arasında 1186 değişik biçimde seslendirilen **"Yesterday"**, **"Irwin Levine"** ve **L. Russel Brown** tarafından bestelenen **"Tie A Yellov Ribbon Round the Old Oak Tree"** ve **Paul Anka** tarafından bestelenerek **Frank Sinatra** tarafından seslendirildiğinde dünya listelerini altüst eden **"My Way"**dir.

En çok plak dolduran

Hindistanlı bayan sanatçı **Lata Mangeshker**, 1948-1974 yılları arasında 20 ayrı Hint dilinde, solo, düet ve koro olmak üzere 25 bin plak doldurdu. **Muhammed Rafi** adlı Hintli sanatçının da 1944-1980 yılları arasında 11 Hint lehçesinde 28 bin plak doldurduğu söylendiyse de, bu kanıtlanamadı.

En çok satan şarkılar

"Irving Berlin"in bestelediği **"White Christmas"** adlı şarkı, 25 milyonu **Bing Crosby** tarafından seslendirilmiş 125 milyon plağı satışını sağladı. En çok satılan **"pop"** parçası ise, **James Myers** (Jimmy DeKnight) tarafından bestelenen **"Rock Around the Clock"**tur. Bu şarkının plağı da 25 milyon sattı.

En çok satılan albüm

Bütün zamanlar içinde en çok satılan albüm, **Michael Joseph Jackson** tarafından doldurulan **"Thriller"** adlı uzunçalardır. 29 Ağustos 1958'de Hindistan'da doğan sanatçının bu albümü, 1984 yılı Nisan ayına kadar 35 milyon adet sattı.

En hızlı satılan uzunçalar

ABD'nin eski başkanlarından **John Fitzgerald Kennedy**'nin öldürüldüğü gün (22 Kasım 1963) doldurulan anı albümü, 7-12 Aralık 1963 tarihleri arasında, altı gün içinde 4 milyon adet sattı.

En gürültülü konser

31 Mayıs 1976 günü Londra'daki Charlton Athletic Futbol Stadı'nda **"The Who"**konserinde 80 adet 800 W Crown DC 300 amplifikatörü ve 20 adet 600 W Phase Linear 200 amplifikatöründen oluşan 76 bin wattlık ses düzeni kuruldu. Ses sisteminin 50 metre önüne asılan panolarda şu sözler vardı: **"Dikkat! Bu mesafeden bu kadar gürültü, yarı sağırlığa neden olabilir."**

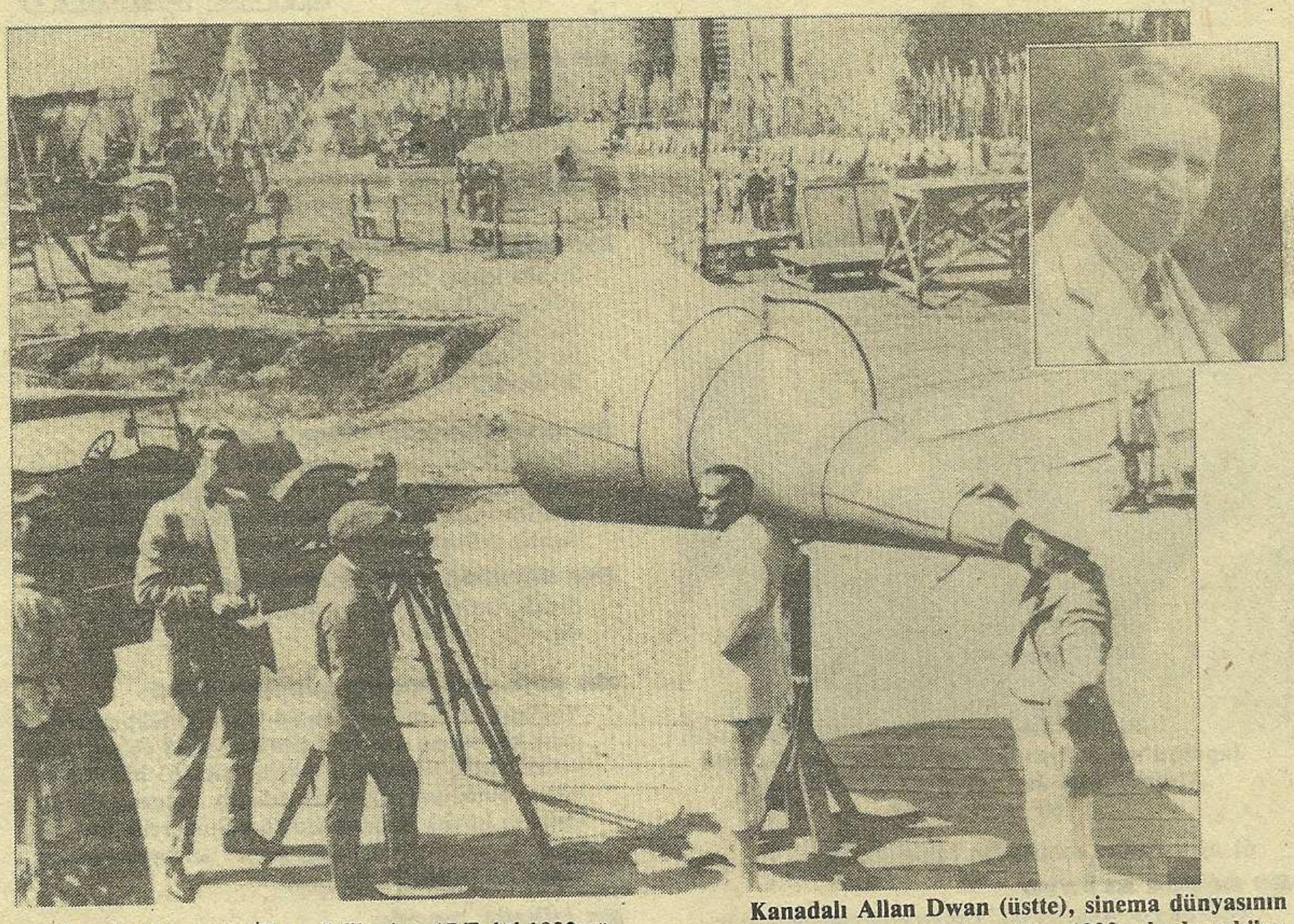
Grammy ödülleri

Bir yıl içinde en çok **"Grammy"** ödülü kazanan sanatçı, aldığı 8 ödülle **Michael Joseph Jackson**'dır. Ödülü, tarih boyunca en çok kazanan sanatçı ise (23 kez) **Sir Georg Solti**'dir.

SİNEMA

İlk sesli film

Sesli filmle ilgili ilk gelişmeler, **Eugene Augustin Lauste** tarafından 11 Ağustos 1906 günü patent altına alındı. **Lauste**, 1910 yılında ilk denemesini

Kanadalı Allan Dwan (üstte), sinema dünyasının en verimli yönetmenidir. 1922 yılında çekilen Robin Hood adlı filmin setinde, megafonun başında görülüyor.

Londra'da yaptı. İlk sesli film ise, 17 Eylül 1922 günü, Berlin'de Elhamra Sineması'nda seyircilere izletildi.

En pahalı film

Dünya galası 6 Aralık 1979 günü Washington'da yapılan "**Star Trek**" adlı film, bugüne dek yapılan en pahalı filmdir. Paramount stüdyolarında **Robert Wise** tarafından yönetilen bu film, yapımcısı **Gene Roddenberry**'nin açıklamasına göre, 46 milyon dolara mal oldu.

En ucuz film

1905 yılında **Cecil Hepworth** tarafından çekilen ve büyük başarı kazanan "**Rescued by Rover**" adlı film, 7 sterlin 13 peniye mal oldu.

En uzun film

1970 yılında çekilen İngiliz filmi "**The Longest Most Meaningless Movie in the World**" adlı film, tam 48 saat sürer.

En yüksek çekim hakkı

20 Mart 1978 tarihinde Columbia şirketi, "**Annie**" adlı müzikalin filme alınabilmesi için 9 milyon 500 bin dolar çekim hakkı ödedi.

En çok gelir sağlayan film

Doların 1983 yılındaki değerine göre, en çok gelir getiren film, 1939 yılında çekilen, başrolleri **Clark Gable** ve **Vivien Leigh** tarafından paylaşılan "**Rüzgâr Gibi Geçti**" adlı filmdir. Bu filmi izleyenler, gişelere 312 milyon dolar bıraktılar.

En büyük zarar

20 Kasım 1980 günü, United Artists kuruluşu, zarar ettiği gerekçesiyle "**Heaven's Gate**" adlı filmi gösterimden kaldırdı. Filmin o güne kadarki maliyeti, dağıtım giderleri de dahil, 57 milyon doları bulmuştu.

En çok kazanan oyuncu

Sinema tarihinde, bir filmden en çok gelir sağlayan oyuncu, **Marlon Brando**'dur. **Brando**, "**Supermen**" filmindeki rolü için, filme başlamadan önce 3 milyon 700 bin dolar, gişe gelirlerinden de 15 milyon dolar aldı.

En çok kazanan dublör

Dar Robinson, 1979 yılı Kasım ayında, "**High Point**" adlı filmin çekimi sırasında, Toronto'da 335 metre yüksekliğindeki kuleden atladı. Yere ancak 91 metre kala paraşütünü açan **Robinson**, bu tehlikeli atlayışın karşılığında 100 bin dolar alarak, bir filmde en çok para kazanan dublör oldu.

En uzun seri

Başrolünü **Kiyoshi Atsumi**'nin oynadığı Japon dizi-n" si "**Tora-San**" filmlerinin ilki olan "**Tora-San I**",s'-1968 Ağustos'unda çekildi. 1983 yılında ise Tora-San:ki-32'nin çekimi tamamlandı.

En çok canlandırılan karakter

Sir Arthur Conan Doyle'un yarattığı "**Sherlock Holmes**" tipi, 1900-1980 yılları arasında 175 filmde

Japonya'nın en tanınmış erkek oyuncusu Kiyoshi Atsumi, Tora Jan adlı dizide, 15 yılı aşkın bir süre yer aldı.

61 ayrı oyuncu tarafından canlandırıldı.

En büyük stüdyo

ABD'de Los Angeles'taki **Universal Stüdyoları,** dünyanın en büyük çekim stüdyosudur. 170 hektarlık bir alan üzerine kurulan stüdyo kompleksinde, 561 bina ve sesli çekim yapılabilen 34 plato vardır.

En verimli yönetmen

Kanadalı yönetmen **Alan Dwan** (1885-1981), 1909 yılından 1960'lı yılların başına kadar 400'den fazla film yaptı.

En çok Oscar alanlar

Walter (Walt) **Elias Disney** (1901-1966), en çok **"Oscar"** ödülü alan kişidir. 20 heykel ile 9 plaket ve sertifika kazandı. 4 kez Oscar kazanan tek film yıldızı ise **Katherine Hepburn**'dur (1932, 1967, 1968, 1981). **Hepburn,** ayrıca 12 kez de bu ödüle aday gösterildi. 4 oyuncu da ikişer kez Oscar aldılar. Bunlar, **Frederic March** (1932, 1946), **Spencer Tracy** (1937, 1938), **Garry Cooper** (1941, 1952) ve **Marlon Brando**'dur (1954, 1972). Bayan **Edith Head** de, sekiz kez **"En İyi Kostüm"** Oscar'ını aldı.

Ödül koleksiyoncuları

Helen Heyes, Richard Rodges ve **Rita Morena, "Oscar", "Emmy", "Tony"** ve **"Grammy"** ödüllerinin tümünü birden kazanmayı başardılar. **Barbra Streisand** da **"Oscar", "Grammy"** ve **"Emmy"** ödüllerinin yanı sıra, **"Tony Ödülü"**nün özel bir versiyonunu da aldı.

İlk sinema

Film göstermek amacıyla düzenlenen ilk bina, 1895 yılının Ekim ayında **C. F. Jenkins**'in Pantoskobunu sergilemek üzere ABD Georgia'da açıldı.

En büyük sinema

Dünyanın en büyük sineması, New York'taki **"Radio City Music Hall"**dür. 27 Aralık 1932 günü hizmete giren bu salonun 5 bin 882 koltuğu vardır. 11 Mart 1927'de açılan 6 bin 214 koltuklu **"The Roxy"** sineması (New York) ise 29 Mart 1960'ta kapandı.

En büyük arabalı sinema

Araba içinde film seyredilebilen sinemaların en büyüğü, ABD'de Lynn'deki **"Loews"** açıkhava sinemasıdır. 5 bin araba kapasitelidir. İlk arabalı sinema ise 6 Haziran 1933'te New Jersey'de açılan **"Wilson Boulevard"**dır.

En çok sinema olan ülke

Dünyada en çok sineması olan ülke, **San Marino**'dur. Bu ülkede, her 1512 kişiye bir sinema düşer. Ascension Adası'nın 971 kişilik nüfusuna karşılık (31 Aralık 1981 sayımı) 733 koltuklu bir sineması vardır.

Hiç sinema olmayan ülke

Suudi Arabistan'da, yasalar gereği hiç sinema yoktur.

En çok sinemaya gidilen ülke

Yaklaşık 48.8 milyon kişinin yaşadığı Filipinler'de, yıllık kişi başına sinemaya gitme sayısı 19.06'dır. Sovyetler Birliği yetkilileri, ülkelerinde 163 bin 400 sinema olduğunu söylemektedirler. Ancak, bu salonların büyük bölümünde 16 milimetrelik projeksiyonlar vardır. ABD'deki gerçek anlamda sinema sayısı ise 16 bin 965'tir.

En büyük perde

Endonezya Cakarta'da 1984 yılı Mart ayında açılan **"Imax Theatre"** adlı salonun perdesi, tam 29.26 x 21.48 metre boyutlarındadır.

En çok film seyreden insan

1949-1982 yılları arasında, ABD Filmciler Birliği denetmeni **Albert E. Van Schmus,** 32 yıl içinde 16 bin 945 film seyretti.

RADYOCULUK

En eski radyo patenti

Elektromanyetik dalgalarla yayın yapma konusunda ilk patent, 2 Haziran 1896 günü 12039 seri numarasıyla İtalyan asıllı İrlandalı **Marchese Guglielmo Marconi** tarafından alındı. Ancak, ilk telsiz yayın 1892 yılında ABD Kentucky'de **Nathan B. Stubblefield** tarafından gerçekleştirildi.

İlk radyo yayını

Önceden duyurulan ilk radyo yayını, 24 Aralık 1906 günü Kanada doğumlu Profesör **Reginald Aubrey Fessenden** tarafından gerçekleştirildi. Yayın, ABD Massachusetts'te National Electric Signalling Company'de gerçekleşti.

Atlantik'i aşan ilk insan sesi

Paris'teki Eyfel Kulesi'nde görevli Amerikalı radyotelefon mühendisleri, 1915 Kasım'ında, ABD'nin Arlington kentindeki donanma istasyonunda konuşan meslektaşlarının seslerini aldılar.

Virgin Adaları'ndan Richard C. Spenceley, 1978 yılına kadar 48 bin 100 amatör radyocuyla bağlantı kurdu.

En uzun süren yayın

Disk-jokeylik dışında, hiç kesintisiz en uzun süren yayın, 19 Mart-8 Nisan 1981 arasında ABD'de, Buffalo'da **Larry Norton** tarafından gerçekleştirildi. **Norton,** aralıksız 484 saat (20 gün 4 saat) yayında kaldı. (Bu konudaki denemeler, bundan böyle Guiness Rekorları'na dahil edilmeyecektir.)

John Logie Baird , televizyonu 1924-1926 yılları arasında geliştirildi. 1930 yılı Mayıs ayında, Baird'in sattığı televizyonların sayısı, sadece birkaç taneydi. 1984 yılında ise dünyadaki TV izleyicilerinin sayısı 2 milyarı buldu.

En yüksek ücret alan görevli

ABD Cincinnati'deki "**WKRQ**" Radyosu'nda görevli **Mary Buchanan,** 40 yıllık hizmetinin ödülü olarak, 25 bin dolar kazandı.

En çok radyo istasyonu

Dünyada en çok radyo istasyonuna sahip olan ülke ABD'dir. Bu ülkede, 1982 yılı Şubat ayında 4 bin 641 adedi **AM,** 4 bin 676 adedi **FM** üzerinden yayın yapan 9 bin 317 yetkili radyo istasyonu vardır.

En çok dinlenen program

6 Haziran 1950 günü BBC tarafından naklen verilen **Lee Savolds** (ABD) ile **Bruce Woodcock** (İngiltere) arasındaki boks maçını, 30 milyon kişi dinledi.

En çok ilgi gören konuşmacı

27 Kasım 1974 günü, ABD Philadelphia'da, **WCAU** Radyosu'nda 5 saat süreyle bir canlı yayına katılan ünlü falcı **Howard Sheldon,** program sırasında 388 bin 299 telefon aldı.

En küçük radyo

1983 yılı Ocak ayında piyasaya çıkartılan "**Toshiba AM-FM-30**" tipi mini radyonun ağırlığı, sadece 85 gramdır. Boyutları ise 124 x 89 x 56 milimetredir.

En çok radyo bağlantısı kuran

Virgina Adaları'ndan **Richard C. Spenceley,** 1978 yılı içinde 365 günde 48 bin 100 kişiyle radyo bağlantısı kurdu.

TELEVİZYON

Görüntünün elektrikle nakli konusunda 1897 yılından itibaren başlatılan çalışmaları, 27 Ocak 1926'da **John Logie Baird** geliştirdi ve ilk kez birkaç televizyonu piyasaya sürdü.

İlk TV stüdyosu

İngiltere'nin başkenti Londra'da televizyon alıcılarının sayısı 100'ü bulunca, 2 Kasım 1936 günü **Alexandra Sarayı**'nda bir TV stüdyosu kuruldu. Stüdyonun başmühendisi **Douglas Birkinshaw**'du. Berlin'deki ilk TV stüdyosu ise 22 Mart 1935'te açıldı.

Atlantik ötesine ilk yayın

Uydu aracılığıyla ilk Atlantik ötesi yayın, 11 Temmuz 1962 günü saat 11.00'de gerçekleştirildi. ABD'nin Andover kentinden yapılan yayın, "**Telstar-I**" uydusu aracılığı ile Fransa'nın Pleumeur Bodou yöresinden izlendi. İlk gelen görüntü, uyduyu fırlatan Amerikan Telgraf ve Telefon Şirketi'nin Başkanı **Frederick R. Kappel** idi. İlk canlı yayın ise 23 Temmuz 1962 günü gerçekleştirildi.

En uzun yayın

Önceden programlanmayan en uzun TV yayını, 19-26 Temmuz 1969 günleri arasında Avustralya'nın Melbourne kentindeki **GTV-9** Televizyonu tarafından gerçekleştirildi. GTV-9, uzay gemisi "**Apollo XI**"in uzaydaki görevini 163 saat 18 dakika süreyle yayınladı.

İlk videoteyp kaydı

1956 yılında **Alexander M. Poniatoff**, ilk videoteyp kaydını gerçekleştirdi. Ev tipi ilk video da, 24 Haziran 1963 günü Londra'da **Alexandra Sarayı**'ndaki BBC stüdyolarında kullanıldı.

En uzun ömürlü TV programı

Amerikan NBC Televizyonu tarafından yayınlanan "**Meet the Press - Basınla Tanışın**"adlı program, en uzun ömürlü TV programıdır. İlk kez 6 Kasım 1947 günü yayınlanan bu program, haftalık olarak düzenli bir biçimde yerini korudu. **Lawrence E. Spivak**, 12 Eylül 1948'den itibaren 1975 yılına kadar bu programda sürekli görev aldı.

En çok TV alıcısı

Ocak 1984 sayımına göre, ABD'de 84 milyon 800 bin TV alıcısı vardır. Bunların yüzde 88'i (yani 71 milyon 400 bini) renklidir. Ülkede ayrıca, 3 milyon 400 bin video vardır.

En çok TV seyredilen ülke

1978 yılı Temmuz ayında yapılan bir araştırmaya göre, 18 yaşına giren her Amerikalı genç, o güne kadar tam 17 bin 40 saat (710 gün) TV seyrediyor. Bu süre içinde 350 bin reklam, 15 bin de cinayet görüyor. ABD'de her bin kişiye 571 TV alıcısı düşmekte.

İzleyici rekoru

27 Temmuz-13 Ağustos 1984 günleri arasında Los Angeles'taki 23. Olimpiyat Oyunları'nı 2 milyar 500 milyon seyirci izledi. ABC Televizyonu, 56 kameradan 187.5 saat süreyle yayın yaptı.

En pahalı yapım

İkinci Dünya Savaşı'nı anlatan "**Savaş Rüzgârları-The Winds of War**" adlı yedi bölümlük dizi, 14 aylık bir süre içinde 42 milyon dolar harcanarak çekildi. ABC tarafından gerçekleştirilen bu dizinin son bölümü, 13 Şubat 1983 günü yayınlandığında, ABD'deki TV izleyicilerinin yüzde 41'i tarafından izlendi.

En pahalı sözleşme

NBC Televizyonu, 9 Mart 1981 günü **Marie Osmond**'la, 7 saatlik bir program için 7 milyon dolarlık bir sözleşme yaptı.

En yüksek ücretli TV yıldızları

"**Archie Bunker'ın Yeri**" adlı TV dizisinin yıldızı **Carroll O'Connor**, 22 bölümden oluşan dizinin her bölümü için 275 bin dolar aldı. "**Columbo**" dizisinin baş oyuncusu **Peter Falk** da, bölüm başına 300-350 bin dolar arasında ücret alıyor. Şarkıcı **Kenny Rogers**, bir tek program için 1983 yılı Şubat ayında 2 milyon dolar aldı.

En büyük TV ödülü

24 Temmuz 1975 günü düzenlediği bir çekilişle New York'taki ABC Televizyonu, 1 milyon dolarlık ödül verdi.

Satılan en uzun dizi

Granada Televizyonu tarafından çekilen 1144 bölümlük "**Coronation Street**" adlı dizi, 31 Mayıs 1971 günü Kanada'nın CBKST Televizyonu'na satıldı. Dizinin tümü 20 gün 15 saat 44 dakika sürüyor. Daha sonra Ocak 1979-Ocak 1981 arasında çekilen 728 yeni bölüm de, Kanada'nın CBC Televizyonu tarafından 1982 Ağustos'unda satın alındı.

En verimli senaryo yazarı

Dünyanın en verimli senaryo yazarı, "**Ted Willis**" diye bilinen **Hon Lord Willis**'tir. 1949-1984 arasında 29 dizi, 27 TV oyunu ve 28 konulu film yazdı. Ürettiği yapıtların toplamı, 17 milyon 750 bin sözcükten oluşuyor.

En verimli TV yapımcısı

Dünyanın en verimli TV yapımcısı, **Aaron Spelling**'dir. 1956 ile 1981 arasındaki 25 yıl içinde toplam yayın süresi 1457 saat 30 dakikayı bulan 1453 film yaptı. Bunların içinde en beğenilenlerinden bir bölümü de, 109 bölümlük "**Charlie'nin Melekleri**" dizisiydi.

En büyük reklam ücreti

28 Şubat 1983 günü MASH dizisinin son bölümü, Amerikan CBS Televizyonu tarafından yayınlanırken, arasına serpiştirilen reklamların 30 saniyesi 450 bin dolardı.

En çok kazanan reklam yıldızı

1977 yılında, ünlü sanatçı **James Coburn**, "**Schlitz**" marka biraların reklam filminde söylediği yalnızca iki sözcük için 500 bin dolar ücret aldı. 1979'da Japonların çektiği bir dakikalık reklam filminde rol alan **Brooke Shields**'e 250 bin dolar ödendi. 1979 yılı Mayıs ayında da Japonların ünlü bir süpermarketinin tanıtıldığı bir reklam filminde, söylediği altı sözcük karşılığında **Faye Dunaway**'e 900 bin dolar verildi.

En küçük TV alıcısı

Seico tarafından 23 Aralık 1982 günü piyasaya çıkarılan kol saatli televizyon, dünyanın en küçük TV alıcısıdır. Yalnızca 80 gram gelen bu alıcının ekranı ise, 30.5 milimetredir. Anteni ve kulaklığı ile birlikte 320 gram gelen bu siyah-beyaz alıcının maliyeti, 260 sterlin olarak açıklandı. En küçük renkli televizyon ise, 1983 yılı Haziran ayında dünyaya tanıtıldı. Matsushita Electric Industry Co. tarafından üretilen 607 gram ağırlığındaki "**Color-Solo**" marka bu TV alıcısının ekranı 381 milimetre, boyutları ise 11x3.8 tim x 18 santimdir.

Bölüm 7

YAPILARIN DİLİ

Dünyanın en yüksek dört köşe dikilitaşı, Mısır'da Karnak Tapınağı'dır. Yapımı 1700 yıl sürdü.

En eski yapılar

1960 yılında, Tanzanya'da Olduvai Gorge yöresinde yapılan bir kazıda, Paleolitik çağdan kalma daire şeklinde bir duvar bulundu. Lava bloklarının üst üste yığılmasıyla yapılan bu duvar, İ.Ö. 1.800.000 yılına ait. 1965 yılında da Fransa'da, Nice yöresinde Terra Amata Sitesi'nde 21 kulübelik ilk site bulundu. Bu ilk toplu yerleşim merkezi, İ.Ö. 400.000 yılından kalmaydı.

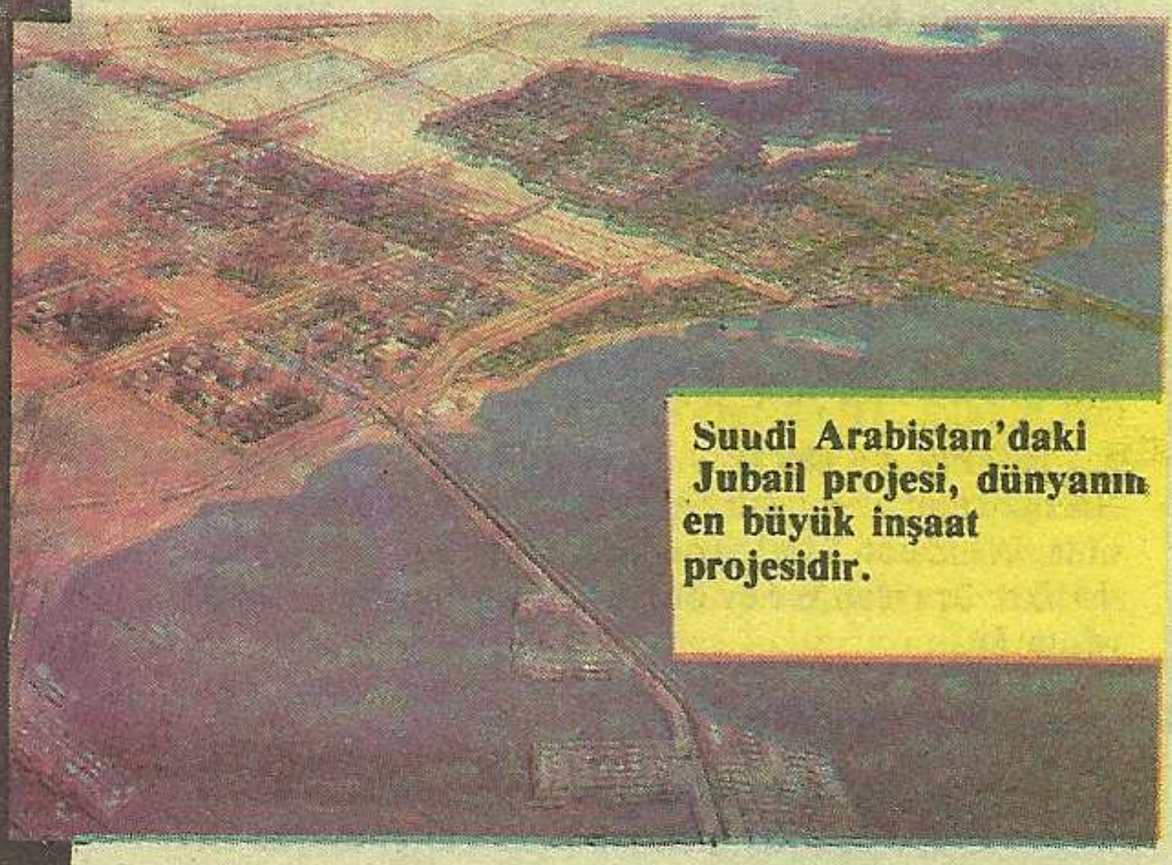
İŞYERLERİ

En büyük endüstriyel bina

Sovyetler Birliği'nde, Svedlovsk'un 136 kilometre kuzeybatısında bulunan Nizhniy Tagil Vagon ve Tank Fabrikası, dünyanın en büyük endüstriyel binasıdır. 827 bin metrekarelik bir alanı kaplayan bu dev fabrikada, yılda 2 bin 500 T-72 tankı üretilir.

En büyük ticari bina

Kapladığı alan itibariyle dünyanın en büyük binası, Hollanda'daki **Aalsmer** Müzayede Merkezi'dir (VBA). Boyutları 808.75 x 375 metredir. Hacim olarak en büyük bina ise, ABD'nin Washington eyaleti Everett kentinde bulunan Boeing kuruluşuna ait ana üretim tesisidir. Bu tesisin hacmi, 5 milyan 600 bin metreküptür.

Suudi Arabistan'daki Jubail projesi, dünyanın en büyük inşaat projesidir.

En büyük inşaat projesi

Suudi Arabistan'daki Jubail Sanayi Sitesi Projesi, (Madinet el-Jubail el-Sınaiye), tarihin en büyük projesidir. 932.43 kilometrekarelik bir alanı kapsar. Burada yapılacak toplam hafriyat miktarı, 345 milyon metreküptür.

En büyük bilimsel tesis

Dünyanın en büyük hacimli bilimsel tesisi, ABD'de Merritt Adası'nda bulunan **Cape Canaveral Uzay Üssü**'ndeki araç montaj binasıdır. Burada, Apollo uzay araçlarının ve Satürn 5 roketlerinin son montajı yapılır. Çelik konstrüksiyonlu binanın genişliği 158 metre, uzunluğu 218 metre, yüksekliği ise 160 metredir. Yapımına 1963 yılı Nisan ayında başlanan bina, 14 Nisan 1965 günü 108 milyon 700 bin dolarlık harcamayla tamamlandı.

En büyük idari bina

Yeryüzündeki idari binalar içinde en geniş yer kaplayanı, ABD'deki "**Pentagon**" binasıdır. Arlington kentinde ABD Savunma Bakanlığı'na ait büroları içinde barındıran bu bina, 1943 yılı Ocak ayında 83 milyon dolar harcanarak tamamlandı. Beşgen şeklindeki bu binanın her kenarı, 281 metre uzunluğundadır. 5 katında toplam 604 bin metrekarelik kullanma alanı vardır. Gündüzleri içinde 29 bin kişi çalışır. İçindeki 44 bin telefon, 257 bin 500 kilometre uzunluğundaki kabloyla birbirine bağlanmıştır. Binanın koridorlarının uzunluğu 27 kilometre, pencere sayısı ise 7 bin 748'dir. İki lokantası, altı kafeteryası ve 10 barı vardır.

En büyük iş merkezi

Dünyada en büyük kullanım alanına sahip ticari bina, ABD'de New York'taki **World Trade Center** (Dünya Ticaret Merkezi)'dir. Birbirine bitişik iki kulesinden her birinde 406 bin metrekarelik kullanım alanı bulunur. Daha uzun olan ikinci kule (Tower two), yerden 415 metre 22 santim yüksekliğindedir. Birinci kulenın tepesindeki TV anteninin ucu da caddeden tam 521 metre 20 santim yüksekliktedir.

En yüksek iş merkezi

Dünyanın en yüksek iş merkezi, Chicago'daki 110 katlı "**Sears İş Merkezi**"dir. 443 metre yüksekliğindeki bu binanın yapımına, 1970 yılı Ağustos ayında başlandı. 6 Mart 1973 günü saat 14.35'te, 104. katın ilk çelik kolonları yerleştirilirken, New York'taki World Trade Center binasını yükseklik açısından geride bırakmış oluyordu. Binada çalışan 16 bin 700 kişiye, 121 asansör hizmet verir. 16 bin penceresi vardır.

En yüksekteki konut

İçinde insan yaşayan, deniz seviyesinden en yüksekteki binalar, Hindistan-Tibet sınırındaki **Basisi**'dedir. Bu yerleşim merkezinin denizden yüksekliği 5 bin 988 metredir. 1961 yılı Nisan ayında da Arjantin-Şili sınırında Cerro Llullaillaco'da, 6 bin 600 metre yükseklikte üç odalı bir ev bulundu. Ancak, bu ev 1480 yılına aitti.

En kuzeydeki konut

En kuzeydeki bilinen konut, Kuzey Grönland Pearyland'da 1952 yılında hizmete açılan **Danimarka Bilimsel Araştırma İstasyonu**'dur. Arktik çemberin 1450 kilometre kuzeyindedir. İçinde sürekli birisinin yaşadığı en kuzeydeki ikamet yeri ise, Kanada Milli Savunma Bakanlığım'nın Ellesmere Adası'ndaki ileri karakoludur. Bu karakolun konumu 82° 30′ kuzey, 62′ batı'dır.

En güneydeki konut

En güneydeki bilinen konut, ABD'nin Scott-Amundsen Güney Kutbu İstasyonu'dur.

En büyük elçilik binası

Dünyanın en büyük elçilik binası, Sovyetler Birliği'nin Pekin Büyükelçiliği'dir. 1728 yılında 18.2 hektarlık bir alana kilise olarak inşa edilen "**Bei Guan**" adlı bu bina, 1949 yılında Çin Hükümeti tarafından SSCB'ye verildi.

En yüksek baca

Kanada'nın Ontario eyaletinde, Sudbury'deki International Nickel Company tesislerindeki baca, dünyanın en yüksek bacasıdır. 1970 yılında 5.5 milyon dolara mal olan bu bacanın yapımı,60 gün sürdü. 379 metre 60 santim yüksekliğindeki bu bacanın çapı, aşağıda 35 metre 40 santim, yukarıda ise 15 metre 80 santimdir. Ağırlığı, 38 bin 390 tondur.

En yüksek soğutma kulesi

Dünyanın en yüksek soğutma kulesi, Batı Almanya'da, Uentrop Nükleer Santralı'ndadır. 179 metre 80 santim yüksekliğindeki bu kulenin yapımı, 1976 yılında tamamlandı.

En büyük hangar

Teksas'ta San Antonio'daki Kelly Hava Üssü'ndeki "**Big Texas**" adlı 375 numaralı hangar, dünyanın en büyük hangarıdır. Her biri 76 metre 20 santim genişliğinde ve 18 metre 28 santim yüksekliğinde 4 kapısı vardır. 609.6 x 91.4 x 27.4 metre boyutlarındaki

Dünyanın en zengin insanı olan Brunei Sultanı'nın 1788 odalı sarayının taht odası... Avizeler de dünyanın en büyük avizeleridir.

bu dev hangar, 17.8 hektarlık bir beton apronla çevrelenir.

En büyük garaj

Dünyanın otomobil park edilen en büyük garajı, ABD'de Chicago'daki O'Hare Havaalanı'nın otoparkıdır. 6 katlı bu otopark, 9 bin 250 araba kapasitelidir.

En büyük park sahası

ABD'de New Jersey'de Giants Stadyumu'nun açık park yeri, 26 bin araba ve 500 otomobil alır.

En büyük benzin istasyonu

ABD'nin Wyoming eyaletinde 80 ve 25 numaralı eyaletlerarası karayollarının kavşağındaki benzin istasyonunda tam 52 pompa vardır.

En yüksekteki benzin istasyonu

Dünyanın en yüksek benzin istasyonu, Hindistan'ın Leh yöresindedir. Indiaoil tarafından işletilen bu istasyon, deniz seviyesinden 3 bin 658 metre yüksekliktedir.

En büyük tahıl ambarı

Dünyanın en büyük tek üniteli tahıl ambarı, ABD'nin Kansas eyaletinde, Wichita yöresinde C-G-F firması tarafından işletilen ambardır. Ortasındaki yükleme kulesinin yanlarında 123'er tank bulunur. Toplam uzunluğu 828 metre, genişliği ise 30 metredir. Tankların yüksekliği 37 metre, iç çapları ise 9 metredir. Ambar, toplam olarak 7.3 hektolitre tahıl alır.

En büyük kanalizasyon sistemi

Dünyanın en büyük kanalizasyon sistemi ABD'nin Chicago kentinde 1940 yılında hizmete girdi. 203 hektarlık bir alandan 2 milyon 940 bin kişi yararlanır. Günde 3 milyar 160 milyon litre atık su işleyen bu sistemin sedimentasyon ve havalandırma tanklarının hacmi, 1 milyon 280 bin metreküptür.

En büyük ahşap bina

1942-43 yıllarında ABD Deniz Kuvvetleri'ne ait uçaklar için Oregon'da Tillamook yöresinde yapılan hangarlar, dünyanın en büyük ahşap binalarıdır. 6 milyon dolar değerindeki bu hangar dizisinin uzunluğu 304 metre 80 santim, yüksekliği 51 metre 80 santim, genişliği ise 90 metre 22 santimdir. Halen, başka amaçlarla kullanılıyor.

Havayla havada duran çatı

ABD Michigan'daki 80 bin kişilik Pontiac Silverdome Stadyumu'nun 159 metre eninde ve 220 metre uzunluğundaki sekizgen fiberglas tavanı, 34.4 kPa'lık bir hava basıncıyla havada durmaktadır.

EVLER... EVLER...

En eski şato

Dünyanın bilinen en eski şatosu, Yemen'de Gomdan yöresindedir. İlk yapıldığında 20 katlı olan bu şatonun inşa tarihi ise İ.S. 100 yılına rastlar.

En büyük malikâne

Dünyanın en büyük malikânesi, İngiltere Kraliyet Ailesi'nin kullandığı, New Windsor'daki Windsor Malikânesidir. 12. yüzyılda yapılan bu bina, 576 x 164 metre boyutlarında bir paralelkenar üzerinde yer alır.

En büyük şato

En büyük tarihi şato, Çekoslovakya Prag'da, Hradcany Şatosu'dur. 18 hektar alanında düzensiz bir çokgen üzerinde 9. yüzyılda yapıldı.

En büyük saray

Dünyanın en büyük sarayı, Çin'de Pekin'in merkezindeki "**İmparatorluk Sarayı**"dır. Kenar uzunlukları 960 metre ve 750 metre olan bir dörtgen üzerine, 1402-1424 yılları arasında Üçüncü Ming İmparatoru **Yuong-lo** tarafından yaptırıldı. Daha sonra 18. yüzyılda iç kısımlarında çeşitli tadilatlar yapıldı.

En büyük başkanlık sarayı

Dünyanın halen kullanılan en büyük başkanlık sarayı, İtalya'nın başkenti Roma'da Vatikan kentindeki "**Vatikan Sarayı**"dır. 5.5 hektar üzerine 15. yüzyılda inşa ettirilen bu sarayın, halen 1400 odası, kilisesi ve salonu vardır.

En büyük hisar hendeği

Pekin'deki İmparatorluk Sarayı'nı çevreleyen hendek, dünyadaki benzerleri arasında en büyüğüdür. Fransız kaynaklarına göre, bu hendeğin genişliği 49 metre, toplam uzunluğu ise 3 bin 290 metredir. Kenti çevreleyen hendeğin uzunluğu ise 38 kilometreyi bulur.

En yüksek apartman

Dünyanın en yüksek apartmanı, ABD'nin Chicago kentindeki "**Lake Point Towers**" adlı apartmandır. 70 katlı bu apartmanın yüksekliği 197 metredir.

En pahalı apartman

1983 yılı Nisan ayında, New York'ta 5. Cadde'deki "**Trump Tower**" adlı apartman, 10 milyon dolara satıldı.

En büyük otel

Dünyanın en çok odaya sahip oteli, SSCB'nin başkenti Moskova'daki "**Rossiya Oteli**"dir. 12 katlı bu otelde, 3 bin 200 oda vardır. 1967 yılında açılan bu otelin her odasında bir gece kalabilmek için otelde sekiz buçuk yıl geçirmek gerekir. 3 bin kişilik personele sahip olan bu otelde 93 asansör vardır. Balo salonu, dünyanın en büyük balo salonudur.

En yüksek otel

Dünyadaki en yüksek otel, ABD'nin Atlanta kentindeki "**Peachtree Center Plaza**"dır. 1100 odalı bu otelin cadde düzeyinden yüksekliği 220 metre 30 santimdir. 70 katlı Peachtree Center Plaza, 50 milyon dolara mal oldu.

En büyük lobi

Tayvan'ın başkenti Taipei'deki **The Grand Otel**, dünyanın en büyük lobisine sahip olan oteldir. 10 Ekim 1973 tarihinde yapımı tamamlanan bu otelin lobisinin uzunluğu 47, genişliği 35, yüksekliği ise 9.6 metredir.

En pahalı otel

Dünyadaki tüm oteller içinde bir gece için ödenebilecek en pahalı konaklama ücreti, Paris'teki "**Nova**

Park Elysées''in Kral Dairesi'nin ücretidir. 431.5 metrekarelik bir alanda 8 odası, 7 banyosu, üç terası ve bir toplantı odası bulunan bu dairenin bir gecelik fiyatı, 5 bin 500 dolardır.

En büyük kaplıca

Dünyanın en büyük kaplıca tesisleri, Fransa'daki **Vichy** kaplıcalarıdır. 14 bin odası vardır.

En büyük ev

Dünyada bir aileye ait en büyük ev, ABD'nin Asheville kentindeki **''Biltmore House''**dır. 1862-1914 yılları arasında yaşayan George Washington Vanderbilt II'nin torunları **George** ve **William Cecil**'e ait olan bu evin tam 250 odası vardır. Bahçesiyle birlikte bugünkü değeri 55 milyon dolardır.

En değerli ev

Londra'da Bishop's Avenue'daki **''The Kenstead Hall''**, dünyada bilinen en değerli evdir. 1982 yılında Suudi Arabistan Kralı tarafından 16 milyon sterline satın alındı.

En eski baraka

Dünyanın bilinen en eski barakaları, İrlanda'nın Dublin kentindeki eski Kraliyet Barakaları olan **''Collins''** barakalarıdır. 1704 yılında yapılan barakalar, halen kullanılmaktadır.

EĞLENCE YERLERİ

En büyük stadyum

Dünyanın en büyük stadyumu, Çekoslovakya'nın başkenti Prag'daki **Strahov** Stadyumu'dur. 1934 yılında yapımı tamalanan bu stadyumun seyirci kapasitesi 240 bin kişidir.

En büyük futbol stadı

Dünyanın en büyük futbol stadı, Brezilya'nın Rio de Janeiro kentindeki **''Maracana Stadı''**dır. 155 bini numaralı olmak üzere 205 bin seyirci kapasitelidir. 16 Temmuz 1950 günü bu statta oynanan Brezilya ile Uruguay arasındaki Dünya Kupası finalini, 199 bin 854 biletli seyirci izledi.

En büyük üzeri kapalı stadyum

Meksika'da Mexico City kentinde 1968 yılında hizmete açılan 170 bin kişilik **Azteca** Stadı, dünyanın en büyük üzeri örtülü stadıdır.

En büyük stadyum çatısı

Batı Almanya'nın Münih kentindeki **Olimpiyat Stadı**'nın üzeri akrilik camdan yapılmış bir **''çadır''**la kaplıdır. Çelik ayaklar üzerinde duran bu dev çadır, 8.5 hektarlık bir alanın üzerini kapatır.

En büyük kapalı stadyum

Dünyanın en büyük kapalı stadyumu, ABD'nin New Orleans kentindeki **Superdome** Stadyumu'dur. Yapımı 1975 yılının Mayıs ayında tamamlanan 83 metre 20 santim yüksekliğindeki bu statta, futbol oynandığı zaman seyirci kapasitesi 76 bin 791 kişidir. 7 metre 92 santimlik bir dev ekranda, önemli anlar hemen tekrarlanır.

En büyük eğlence sitesi

Dünyanın en büyük eğlence sitesi, ABD'de Orta Florida'da Orlando'nun 32 kilometre güneybatısındaki **''Disney Dünyası''**dır. 11 bin 105 hektarlık bir alan

Paris'teki Nova Park Elysées Oteli'nin Kral Dairesi'nin bir gecelik ücreti, 5 bin 500 dolardır.

üzerinde kurulan bu site, 1 Ekim 1971 günü hizmete girdi. 400 milyon dolara mal olan bu dev eğlence merkezini, 1981 yılında 13 milyon 221 bin kişi ziyaret etti. En çok seyirci çeken eğlence merkezi ise California' da 1955 yılında kurulan "**Disneyland**"dır. 21 Nisan 1984 gününe kadar Disneyland'ı görmeye gelenlerin sayısı 233 milyon 949 bin 291 kişiyi buldu. En çok seyircinin geldiği gün ise, 16 Ağustos 1969'dur (82 bin 516 kişi).

En büyük eğlence sahili

Dünyanın en büyük eğlence sahili, ABD'deki Virginia Sahili'dir. Atlantik kıyılarındaki bu kumsalın uzunluğu 45 kilometredir. 600 kilometrekarelik bir alanda 134 otel ve motel vardır.

En eski fuar

1851 yılında Londra Hyde Park'ta **Crystal Palace'** ta açılan dünyanın ilk fuarını, 141 gün içinde 6 milyon 39 bin 195 kişi gezdi.

En büyük fuar

Dünyanın en büyük uluslararası fuar sitesi, ABD' nin St. Louis kentindeki **Louisiania Purchase Exposition**'dur. 514 bin 66 hektarlık bir alan üzerinde kuruludur.

Fuar ziyaretçisi rekoru

Japonya'nın Osaka kentinde kurulan "**Expo-70**" Fuarı'nı, 1 Mart-13 Eylül 1970 tarihleri arasında 64 milyon 218 bin 770 kişi gezdi. 330 hektarlık bir alan üzerinde kurulan fuardan 22 milyon 600 bin sterlin gelir elde edildi.

75 metreye kadar yükselen bu dev eğlence aracının boyu, 25 katlı bir binanın yüksekliğine eşittir. Japonya'da, Kawaguchi'de kuruldu.

En büyük dönme dolap

1893 yılında, Chicago'da George W. Ferris tarafından yapılan 76 metre çapındaki bir tür dönme dolap, her biri 60 kişilik 36 araba içinde 2 bin 160 kişiyi eğlendiriyordu. Çevresi 340 metre olan bu dev dönme dolabın ağırlığı ise 1070 tondu.

En yüksek döner kızak

Lunaparklarda binlerce kişiyi eğlendirirken, yüreklerini ağzına getiren döner kızakların en yükseği, Japonya'da "**Kawaguchi Lake**"dedir. En üst noktası, 75 metre yüksekliktedir. Kayan arabalar, o yükseklikten saatte 105 kilometrelik bir hızla geri dönerler.

En uzun döner kızak

ABD'nin Cincinnati kentindeki Kings Island'da bulunan "**The Beast** = Canavar" adlı döner kızak, dünyanın en uzun döner kızağıdır. En üst noktası, 42 metre 98 santim yüksekliğinde olan bu dev kızağın boyu, 2 bin 250 metredir. Üzerindeki tünellerin uzunluğu ise 243 metre 80 santimdir.

En uzun kaydırak

Dünyanın en uzun kaydırağı, ABD'nin **Vermont** kentindedir. 1402 metre yüksekliğindeki bu kaydırağın en yüksek noktası ise, 250 metre yüksekliktedir.

En eski restoran

Gerçek anlamdaki restoranların en eskisi, 1765 yılında Paris'te Mösyö **Boulanger** tarafından açıldı.

En yüksekteki restoran

Dünyanın en yüksekte açılan restoranı, Bolivya'da, deniz seviyesinden 5 bin 340 metre yüksekliğindeki Chacaltaya Kayak Merkezi'ndedir.

En büyük harem

Dünyanın en büyük haremi, İstanbul Topkapı Sarayı'ndaki **Kışlık Harem Dairesi**'dir. Yapımı 1589 yılında tamamlanan bu haremin, 400 odası vardır. 1909 yılına, **II. Abdülhamit** zamanında 1200 olan cariye sayısı 370'e düşürüldü. 127 tane de haremağası vardı.

En eski gece kulübü

İlk gece kulübü, 1843 yılında, Paris'te açılan "**Le Bal des Anglais**" adlı kulüptür.

En büyük gece kulübü

Dünyanın en büyük gece kulübü, Texas'ta, Houston kentinde 1955 yılında açılan ve 1971 yılında genişletilen **Gilley's Club**'tur (eski adı Shelley's). 1.6 hektarlık bir alanda tek bir çatı altındaki bu kulüp, 6 bin kişilik oturma kapasitesine sahiptir. Tokyo' daki "**The Mikado**" adlı kulüp de, 2 bin kişilik oturma kapasitesine sahiptir. 1250 "**hanım görevli**", sürekli müşterilerin hizmetindedir.

En derindeki gece kulübü

Dünyanın en derinde açılan gece kulübü, İsrail Tiberias'daki "**Minus 206**" adlı kulüptür. Galile Denizi kıyısındaki bu kulüp, deniz seviyesinden 206 metre aşağıdadır.

En büyük birahane

Dünyanın en büyük birahanesi, Batı Almanya'nın Münih kentindedir. "**Mathaser**" adlı bu salonda, günde 48 bin litre bira satılır. 1829 yılında açılan ikinci birahane, İkinci Dünya Savaşı sırasında bombalanması üzerine, 1955 yılında yeniden yapıldı. 5 bin 500 kişilik oturma yeri vardır.

İngiltere'de, tarihi "yüksek yayla pub"larından birinin taşbasma resmi. Bu "pub", "Kedi ve Kemancı" adını taşıyordu.

En küçük birahane

İngiltere'de 17. yüzyılda Suffolk'ta açılan "**The Nutshell**" adlı bira salonunun boyutları, 4.28 x 2.28 metredir.

Dünyanın en uzun barı

Bilinen barlar içinde en uzunu, Kanada'nın Ontario eyaletinde, Kitchener'da "**Lulu's Roadhouse**"ın barıdır. Uzunluğu 103 metre 60 santimdir. Bu yer, sabit barlar içinde bir rekordur. Zaman zaman belirli gereksinimleri karşılamak için kurulan geçici barların içinde, uzunluğu 208 metre 48 santimi bulanlar olmuştur.

En uzun ömürlü pub

Bu alanda tüm verilerin elde olmamasına karşın, Kuzey Galler'de Holywell'deki "**Glan-y-Afon Inn**" adlı pub, 1559-1977 yılları arasında tam 418 yıl süreyle **Evasn** ailesinin bireyleri tarafından işletildi.

En uzun isimli pub

Londra'da bulunan "**The Ferret and Firkin in Balloon up the Creek**" adlı pub, bilinen örnekleri içinde en uzun isme sahip olanıdır.

En kısa isimli pub

Bilinen publar içinde en kısa isimlisi, Westcott'taki "**X**" adlı pubdır. Ne var ki, 1983 yılı Ekim ayında, adı "**Merry Harriers**" olarak değiştirildi.

En "pub-sever" müşteri

İngiltere'de **Stanley House** adlı kişi, 1 Mayıs 1982 gününe kadar ülkenin çeşitli yörelerindeki 3 bin 298 pubda içki içti.

KULELER VE DİREKLER

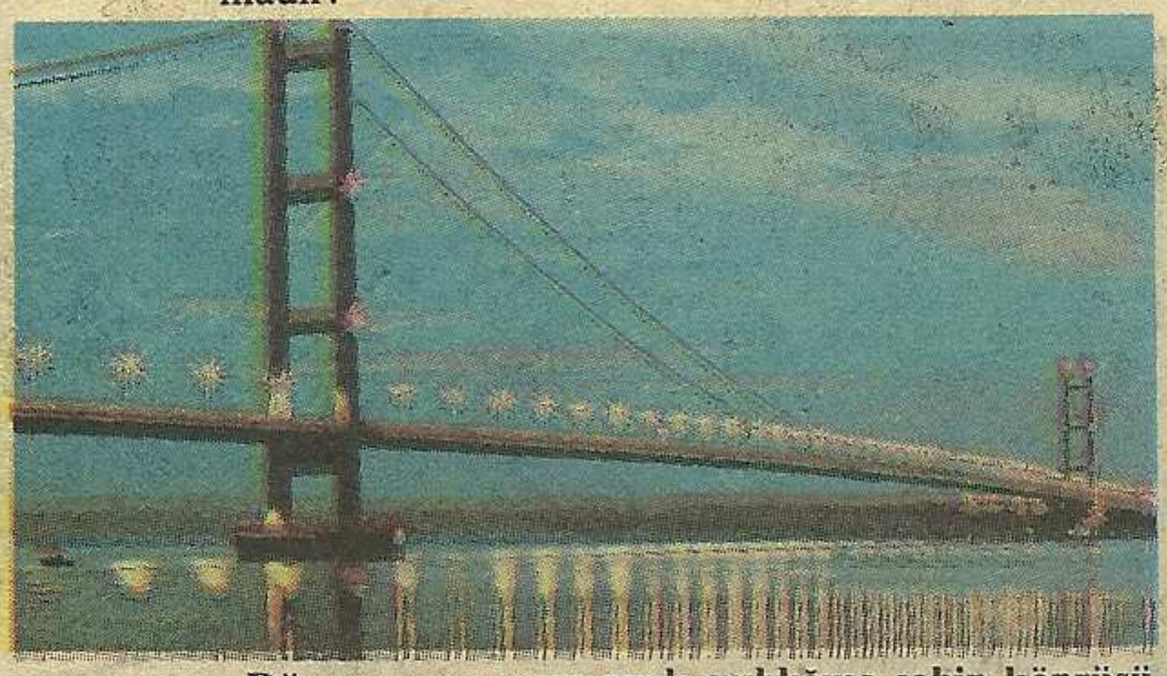
En uzun kule

Dünyanın en uzun kulesi, Polonya'da başkentin 96 kilometre kuzeybatısında Konstantynow'da kurulan **Varşova Radyosu** verici kulesidir. Yüksekliği 646 metre 38 santimdir. 22 Temmuz 1974 günü hizmete giren bu kulenin ağırlığı 550 tondur.

KÖPRÜLER

En eski köprü

İ.Ö. 3200 yıllarında Sümerlerin kemer yapımını gerçekleştirdiği biliniyor. Bunun bir örneğine de Nil Nehri üzerinde rastlanır. Yapım tarihi bilinen en eski köprü ise, Türkiye'de İzmir yakınlarında, Melez Çayı üzerindeki taş köprüdür. İ.Ö. 850 yılından kalmadır.

Dünyanın en uzun ayak açıklığına sahip köprüsü, İngiltere'deki Humber Estuary'dir. Yapımı 8 yıl sürdü.

Ayakları birbirine en uzak köprü

Dünyada, ayakları birbirine en uzak köprü, İngiltere'deki "**Humber Estuary**" Köprüsü'dür. Ayakları arasındaki açıklık 1410 metredir.

En uzun asma köprü

ABD Michigan'da, **Mackinaw City** ile **St. Ignace** arasında uzanan "**The Mackinac Straits**" Köprüsü, en uzun asma köprüdür. Viyadükleri ile birlikte toplam uzunluğu 5 bin 853 metre 79 santimdir.

Tek ayaklı en uzun köprü

Kanada'da St. Lawrence Nehri üzerinde uzanan "**Quebec Köprüsü**" (Pont de Quebec", tek taraftan destekli en uzun köprüdür. Toplam uzunluğu 987 metre olan bu köprünün yapımına 1899 yılında başlandı. 87 kişinin hayatına mal olan inşaat, 22 milyon 500 bin Kanada doları harcanarak 3 Aralık 1917 günü tamamlandı.

En uzun çelik kemer

ABD'de Fayetville yakınlarındaki "**New River Gorge Köprüsü**", dünyanın en uzun çelik kemerköprüsüdür. Yapımı 1977 yılında tamamlanan köprünün, uzunluğu 518 metre 20 santimdir.

En uzun yüzer köprü

ABD Seattle'daki "**Second Lake Washington Köprüsü**", dünyanın en uzun yüzer köprüsüdür. Toplam uzunluğu 3 bin 839 metre olan köprünün 2 bin 291 metrelik bölümü, su üzerinde yüzmektedir. 1963 yılı Ağustos ayında tamamlanan köprü, 15 milyon dolara mal oldu.

En uzun üzeri kapalı köprü

Kanada Hartland'da bulunan kapalı köprü, dünyadaki benzerleri arasında en uzun olanıdır. 1899 yılında tamamlanan bu köprünün uzunluğu 390 metre 80 santimdir.

En uzun demiryolu köprüsü

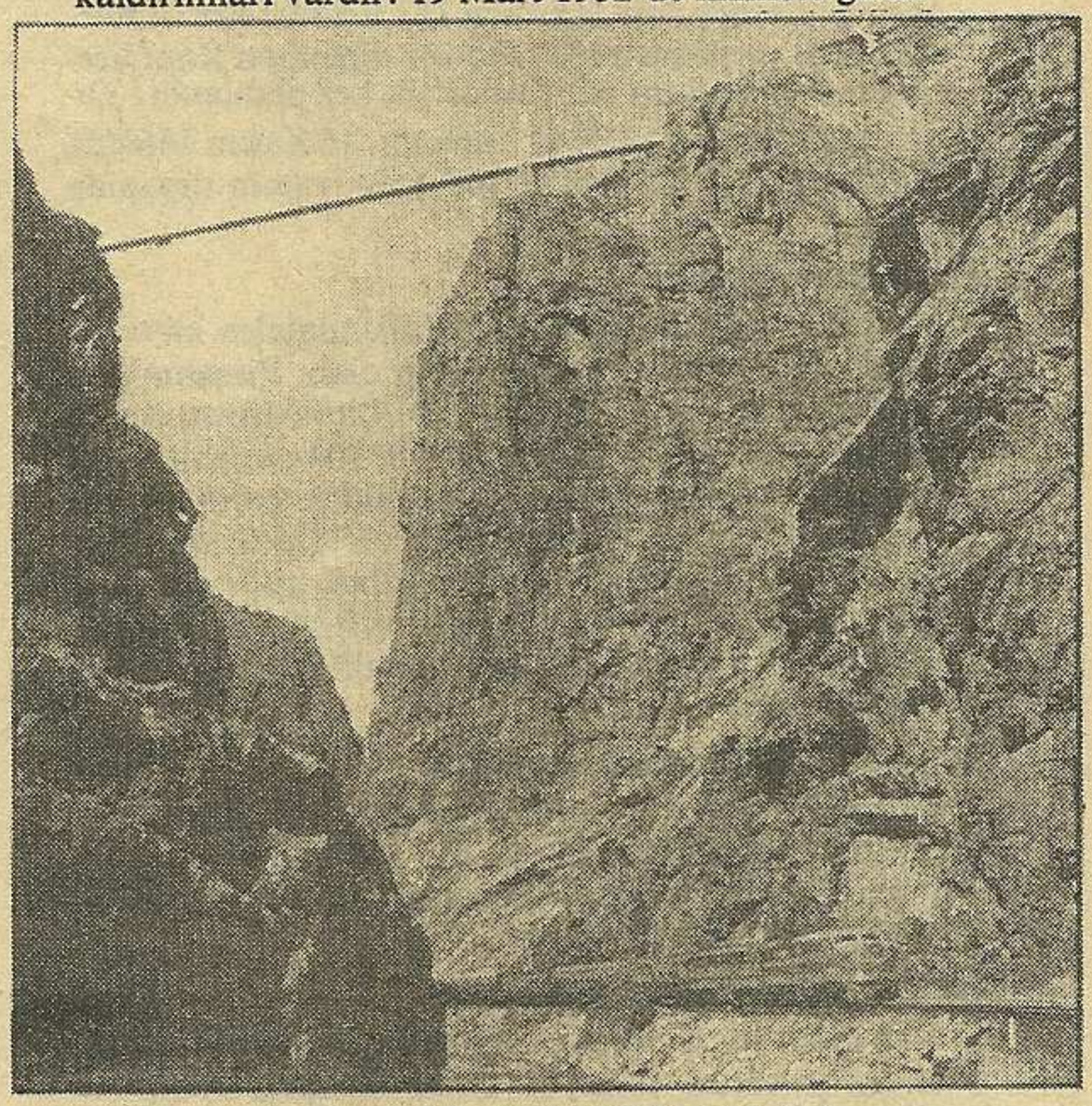
ABD'nin Matairie yöresindeki "**Huey P. Long Köprüsü**", dünyanın en uzun demiryolu köprüsüdür. Uzunluğu 7 bin 9 metredir.

En uzun karayolu-demiryolu köprüsü

Üzerinde hem kara, hem de demiryolu bulunan en uzun köprü, Çin'in Nanking yöresinde, 1968 yılında yapımı tamamlanan "**Yangtse Köprüsü**"dür. Demiryolunun uzunluğu 6 bin 772 metre, karayolunun uzunluğu 4 bin 589 metredir.

En geniş köprü

Dünyanın en geniş köprüsü, Avustralya'da Sidney Limanı üzerindeki köprüdür. Uzunluğu 502 metre 90 santim olan köprünün genişliği 48 metre 80 santimdir. Üzerinde 2 şeritlik demiryolu, sekiz şeritlik karayolu, bir bisiklet ve motosiklet yolu ile yaya kaldırımları vardır. 19 Mart 1932'de hizmete girdi.

Dünyanın en yüksek köprüsü, ABD'deki Arkansas Nehri üzerindedir. Nehir seviyesinden 321 metre yüksektedir.

En yüksek köprü

Dünyanın en yüksek köprüsü, ABD Colorado'da Arkansas Nehri üzerindeki "**Royal Gorge Köprüsü**" dür. Nehir seviyesinden 321 metre yüksekliktedir. Bir asma köprü olan bu köprünün ayak açıklığı, 268 metredir. 6 ayda yapılan bu köprü, 6 Aralık 1929'da hizmete girdi.

En uzun tarihi su kemeri

Tarihi su kemerleri arasında en uzunu, Tunus'taki **Kartaca Su Kemeri**'dir. Zaghouan kaynaklarından Djougar Çölü'ne kadar 141 kilometre uzanır. Romalılar zamanında **Publius Aileus Hadriamus** döneminde (İ.S. 117-138) yapıldı. 344 kemeri, 1895 yılına kadar ayakta kaldı. Orijinal kapasitesi, günde 31.8 milyon litre olarak hesaplandı.

En uzun modern su kemeri

Su naklinde kullanılan çağdaş su kemerlerinin en uzunu, California Eyaleti Su Projesi içinde gerçekleştirilen su kemeridir. Yapımı 1974 yılında tamamlanan bu kemerin uzunluğu 1329 metredir.

KANALLAR

En eski kanal

Arkeologlar, 1968 yılında İrak'ta Mandali yöresinde İ.Ö. 4000 yılında yapıldığı anlaşılan bir kanalın kalıntılarını buldular.

En uzun kanal sistemi

Dünyanın en uzun kanal sistemi, **Volga-Baltık** kanal sistemidir. 1965 yılı Nisan ayında hizmete açılan bu kanalın uzunluğu 2 bin 300 kilometredir. Astrakhan'dan Kuybişev, Gork ve Ladoga Gölü üzerinden Leningrad'a kadar uzanır. Büyük gemilerin ulaşımına açık en uzun kanal ise, **Süveyş Kanalı**'dır. Kızıldeniz'i Akdeniz'le birleştiren bu kanal, Port Sait Feneri ile Süveyş yolu arasında 161.9 kilometre uzanır. Genişliği ise 60 metredir. Fransız diplomatı Kont **Ferdinand de Lessept** tarafından ilk kez planlandı. Yapımına 25 Nisan 1859'da başlandı. 16 Kasım 1869'da bitirildi. 8 bin 213 işçi ve 368 deve, yapım sırasında çalıştı.

En işlek kanal

Büyük gemiler tarafından da kullanılabilen kanallar arasında en yoğun trafiğe sahip olanı **Panama Kanalı**'dır. İlk kez 15 Ağustos 1914'te ulaşıma açılan bu kanaldan, 1974 yılında 14 bin 304 okyanus aşırı yolculuk yapan gemi geçti. Kanaldan geçen en büyük gemi, "**Queen Elizabeth II**"dir (25 Ocak 1980, 66 bin 851 groston). Kanalı en çabuk aşan gemi ise, ABD donanmasına ait "**Pegasus**"tur. 20 Haziran 1979 günü, Pegasus, Süveyş Kanalı'nı 2 saat 41 dakikada aştı.

En uzun sulama kanalı

Dünyanın en uzun sulama kanalı, Sovyetler Birliği'ndeki **Karakurum Kanalı**'dır. 850 kilometre uzunluğundaki bu kanal, Haun-han'dan Türkmenistan Aşkhabad'a kadar uzanır.

En büyük gemi havuzu

Dünyanın en büyük gemi havuzu (gemileri belirli bir su seviyesinden başka bir su seviyesine yükseltmek ya da indirmek amacıyla kullanılır. Belçika'da Zeebrugge'dedir. 500 x 57 x 23 metre boyutlarında olan bu havuzun hacmi, 655 bin 300 metreküptür.

En derin gemi havuzu

Dünyadaki gemi havuzları içinde en derin olanı, ABD'de Columbia Nehri üzerindeki "**John Day**" adlı havuzdur. 982 ton ağırlığındaki çiti sayesinde, tekneleri 34 metre 40 santim kaldırmaya ya da indirmeye müsaittir.

BARAJLAR

En eski baraj

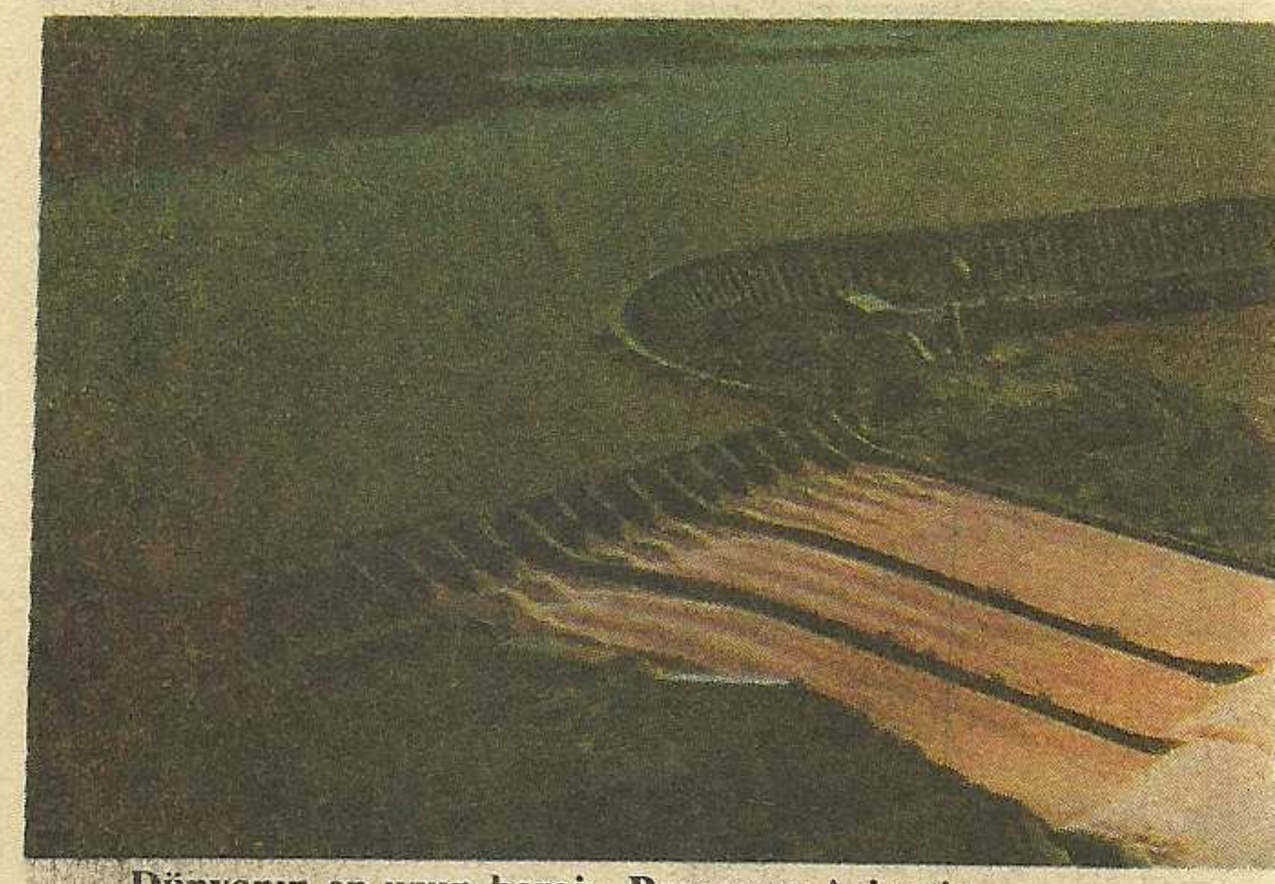
Bilinen en eski barajlar, 1974 yılında Ürdün'de bulundu. İ.Ö. 3200 yıllarında yapıldığı hesaplandı.

En büyük betonarme baraj

ABD'de Columbia Nehri üzerinde kurulan "**Grand Coulee Barajı**", en büyük betonarme barajıdır. 1272 metre uzunluğundaki su setinin yüksekliği 167 metredir. 8 milyon 92 bin metreküp beton kullanıldı. Ağırlığı, 19 milyon 285 bin tondur. Halen yapımı sürdürülen hidroelektrik santralı, 9 milyon 780 bin kilovat kapasiteli olacaktır.

En yüksek baraj

Dünyanın en yüksek barajı, İsviçre'deki "**Grande Dixence**"dir. Yapımı, 1961 yılı Eylül ayında tamamlanan bu barajın yüksekliği, 285 metredir. Sovyetler Birliği'nde Tacikistan'da **Vakiş Nehri** üzerinde yapımı sürdürülen ve bu yıl tamamlanması beklenen "**Rogunski Barajı**"nın yüksekliği ise 325 metre olacaktır.

Dünyanın en uzun barajı, Paraguay-Arjantin arasındaki Parana Nehri üzerinde kurulu olan Yacyreta - Apipe Barajı'dır. 72 kilometredir.

En uzun baraj

Paraguay-Arjantin sınırındaki Parana üzerine kurulan Yacyreta-Apipe Barajı, dünyanın en uzun barajıdır. Yüksekliği 41 metre olan bu barajın uzunluğu ise 72 kilometredir.

En güçlü baraj

Sovyetler Birliği'nde, Yenisey Nehri üzerinde yapımı sürdürülen 242 metre yüksekliğindeki "**Sayano-Şusenskaya Barajı**", dünyanın en güçlü barajı olacaktır. Bu baraj, tam dolduğunda 31 milyar 300 milyon metreküp suyun 18 milyon tonluk ağırlığına dayanabilecek kapasitede inşa edilmektedir.

En büyük polder

Dünyadaki beş büyük polder (deniz seviyesinin altında, denizin kurutulması ile kazanılmış ekin alanı) içinde en büyüğü, Hollanda'daki Markerwaard Polderi'dir. Yaklaşık 603 kilometrekarelik bir alanı kaplar.

En büyük nehir seti

Dünyanın en uzun nehir seti, Cape Girardeau ile Mexico Körfezi arasında, **Mississippi Nehri** kenarındadır. Uzunluğu 2 bin 787 kilometredir. Yan kolları boyunca uzanan setlerin uzunluğu da 3 bin 200 kilometreyi bulur.

TÜNELLER

En uzun tünel

Dünyadaki çeşitli tünel türleri arasında en uzunu, New York kenti, batı Delaware Su Tüneli'dir. Ken-

tin su gereksinimini karşılamak amacıyla 1937 yılında açılmaya başlanan 168.9 kilometre uzunluğundaki tünelin yapımı, 1944 yılında bitirildi. Çapı, 4 metre 10 santimdir.

En uzun demiryolu tüneli

Demiryolu ulaşımı için açılan tüneller içinde en büyüğü, Japonya'dadır. **Tokyo-Niigata Joetsu** demiryolu üzerinde bulunan "**Oshimizu Tüneli**"nin uzunluğu, 22.2 kilometredir. Tanigawa Dağı altında gerçekleştirilen bu tünelde, 7 yılda 13 kişi öldü.

Deniz altında en uzun demiryolu tüneli

Japonya'da, **Tappi Saki** ile **Fukishama** arasında uzanan 53.9 kilometre uzunluğundaki tünel, deniz seviyesinin 240 metre, deniz yatağının ise 100 metre altındadır. Uzunluğu 53.9 kilometre olan bu tünelin yapımına 1972 yılı Haziran ayında başlandı. 27 Ocak 1983'te bitirildiğinde, 33 kişinin hayatına mal olmuştu.

En uzun metro

Dünyanın en uzun metro tüneli, "**Moskova Metrosu**"dur. Belyaevo ile Medvedkovo arasında uzanan bu metronun toplam uzunluğu 30.7 kilometredir.

En uzun karayolu tüneli

Dünyanın en uzun karayolu tüneli, İsviçre'de Göschenen'i Airolo'ya bağlayan "**St. Gotthard Tüneli**" dir. Yapımına 1969 sonbaharında başlandı. 5 Eylül 1980'de tamamlandığında, 686 milyon İsviçre frangına ve 19 kişinin hayatına mal oldu.

En geniş tünel

Dünyadaki karayolu tünellerinin en genişi, San Francisco **Yerba Buena Island**'dır. Genişliği 23 metre, yüksekliği 17 metre, uzunluğu ise 165 metre olan bu tünelden, her yıl 35 milyondan fazla araç geçer.

En uzun köprü-tünel

Dünyanın en uzun köprü-tünel sistemi, Virginia Yarımadası'nın Eastern Shore bölgesi ile Virginia Beach arasında (ABD) uzanan **Chesapeake Bay** köprü-tünel sistemidir. Toplam uzunluğu 28.4 kilometreyi bulur. 200 milyon dolara mal olan bu sistem, 42 aylık bir çalışma sonucu 15 Nisan 1964 günü bitirildi.

En uzun kanal tüneli

Dünyanın en uzun kanal tüneli, Fransa'da **Marseilles** Limanı ile **Rhone** Nehri arasında uzanan Rove Kanalı'ndaki tüneldir. 1912-1927 yılları arasında yapılan bu tünelin uzunluğu, 7.29 kilometre, genişliği 22 metre, yüksekliği ise 15 metredir. İnşaatı sırasında 1 milyon 700 bin metreküp hafriyat yapıldı.

En hızlı tünel yapımı

30 Mart-3 Nisan 1981 tarihleri arasında İngiltere **West Cannock**'ta 35 kişilik bir ekip, 5 gün içinde 251 metre 40 santim uzunluğunda, 3 metre 80 santim genişliğinde ve 2 metre yüksekliğinde bir tünel açtılar.

ÖZEL YAPILAR

En yüksek reklam panosu

Dünyanın ne yüksek reklam panoları, Kanada'nın Toronto kentinde 72 katlı 285 metre yüksekliğindeki **First Canadian Place** binasının üzerindedir. **Bank of Montreal** adlı bankaya ait olan bu dört reklam panosu, helikopterler tarafından binanın tepesine çıkarıldı. Boyutları 6.9x6.7 metredir.

En büyük ışıklı reklam

Bilinen ışıklı reklamlar içinde en büyüğü, Paris'te "**Eyfel Kulesi**"nin üzerine yerleştirilen "**Citroen**" reklamıdır. 4 Temmuz 1925'te asılan bu reklam, 38 kilometre öteden kolayca görülebiliyordu. 6 değişik renkte 250 bin ampul, 90 kilometre uzunluğunda kablo ile birbirlerine bağlanmıştı. Kulenin ikinci ve üçüncü düzeyleri arasındaki "N" harfi ölçüldüğünde, 20 metre 80 santim yüksekliğinde olduğu görüldü. 1936 yılında bu dev ışıklı reklam indirildi.

En büyük neon

Neon tüpleriyle yapılan reklamların en büyüğü, ABD'de Port Tampa'dadır. Atlantik Kıyısı Demiryolu Şirketi'ne ait olan bu reklam, 118 metre uzunluğunda, 23 metre yüksekliğindedir. Ağırlığı ise 175 tondur. 1280 metre kırmızı neon tüpü kullanılarak yapılan bu dev pano, 19 Şubat 1970'te yerine monte edildi.

En büyük ışıklı amblem

ABD'nin Reno kentinde Hotel Circus Circus'un dışına asılan "**Soytarı Topsy**" amblemi, 38 metre 70 santim yüksekliğindedir. 2 bin 250 metre neon tüpü kullanılarak yapılan bu dev amblemin ağırlığı ise 40 tondur.

En uzun dalgakıran

Dünyanın en uzun dalgakıranı, ABD Texas'ta **Galveston** Limanı'nı koruyan dalgakırandır. 10 bin 850 metre uzunluğundadır.

Patlayıcı ile yıkılan en büyük bina

Patlayıcı kullanmak yoluyla yıkılan binaların en büyüğü, ABD'nin Atlantic City kentindeki "**Traymore Oteli**"dir. 21 katlı, 600 odalı bu otel, 181 bin 340 metreküplük bir hacmi kaplıyordu.

Patlayıcı ile yıkılan en uzun baca

Güney Afrika'nın Kriel kentindeki Matla Enerji İstasyonu'nun 275 metre yüksekliğindeki bacası, 19 Temmuz 1981 günü patlayıcı kullanmak yoluyla yıkıldı.

En büyük krematoryum

Dünyanın en büyük krematoryumu (ölü yakılan fırın), Moskova'nın doğusundaki **Nikolo-Arkhangelskoye Mezarlığı**'ndaki krematoryumdur. İçinde yedi çift İngiliz tarzı fırın vardır.

En büyük mezarlık

Dünyanın en büyük mezarlığı, Sovyetler Birliği'nde Leningrad'dadır. 1941-1943 yılları arasındaki Alman kuşatması sırasında hayatlarını kaybeden 1 milyon 300 bin kişiden 500 bini burada gömülüdür.

En yüksek kolon

Dünyada bilinen kolonlar arasında en yüksek olanı, New York Albany'de **Education Building** binasındaki Vermont mermerinden yapılmış, 27 metre 43 santim uzunluğundaki sütundur. Taban çapı 198 santimdir.

En büyük kubbe

Dünyanın en büyük kubbesi, ABD'nin New Orleans kentindeki **Louisiana Superdome**'dur. Çapı 207 metre 26 santimdir. Tarihsel mimariye ait en büyük kubbe ise İ.S. 112 yılında yaptırılan Roma'daki **Pantheon** Tapınağı'nın 43 metre çapındaki kubbesidir.

İngiltere'de Essex'teki Hadstock Kilisesi'nin kapısı tam 944 yıllıktır.

En büyük kapı

Dünyanın en büyük kapıları, Florida'da Cape Canaveral yakınlarındaki araç kontaj binasının 4 kapısıdır. Her birinin yüksekliği 140 metredir.

En ağır kapı

California'daki Lawrence Livermore Ulusal Laboratuvarı'nın lazer bombardımanı yapılan bölümünün 2 metre 43 santim kalınlığındaki kapısı, 321 ton 400 kilo ağırlığındadır.

En büyük kuru havuz

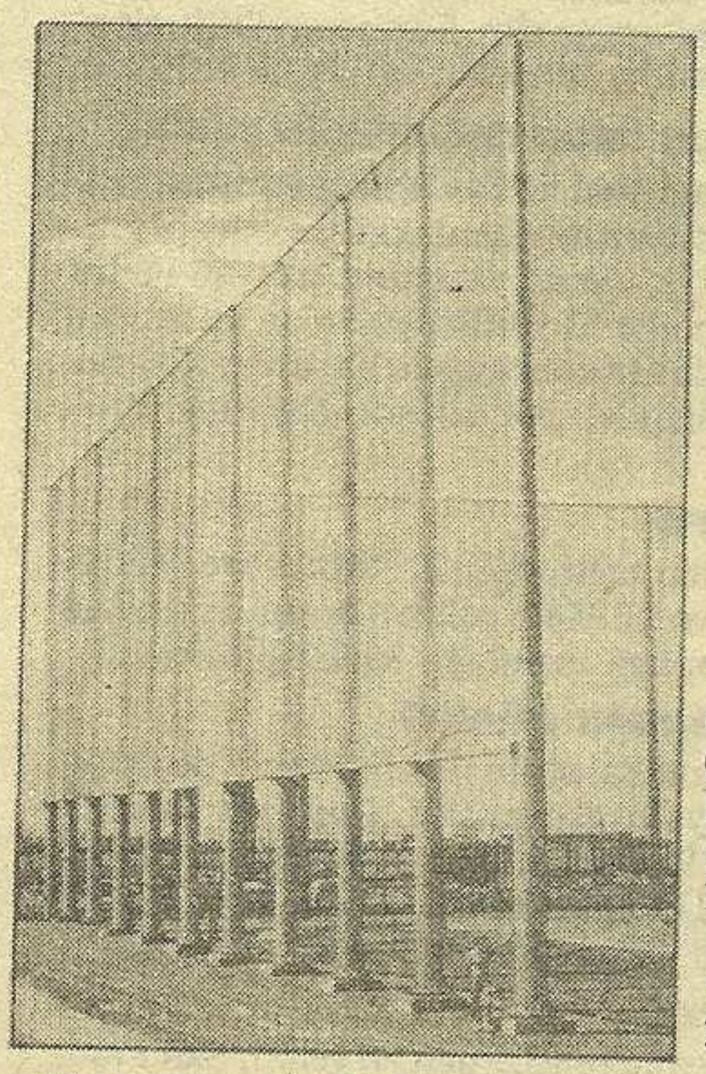
Gemi yapımında kullanılan kuru havuzlar içinde en büyüğü, Japonya'da, Nagazaki'dedir. Uzunluğu 990 metre, genişliği 100 metre olan bu kuru havuzda, 1 milyon ton dedveyt ağırlığında gemi yapmak mümkündür.

En büyük toprak tabya

Nijerya'nın Benden eyaletindeki Benin İmparatorluğu toprak tabyaları, bilinen en uzun toprak tabyalarıdır. Varlıkları ilk kez 1900 yılında fark edilen bu tabyalar, 1967 yılında kısmen incelendi. 1973 yılı Nisan ayında, **Patrick Darling** tarafından yapılan araştırma sonunda, toplam uzunluklarının 6 bin 400 kilometre ile 12 bin 800 kilometre arasında değişebileceği ve 380 ile 460 milyon metreküp arası toprak taşınarak yapıldıkları hesaplandı.

En uzun çit

Avustralya'da, koyun otlaklarını yabani köpeklerin saldırısından korumak amacıyla kurulan çitin uzunluğu, 5 bin 531 kilometredir. 210 santim yüksekliğindeki bu çitin, 30 santimlik bölümü toprağa gömülüdür.

Dünyanın en yüksek çiti, Güney Afrika'nın Saselborg yöresindedir. 1981 yılında kurulan çitlerin yüksekliği, 20 metre.

En yüksek çit

Güney Afrika'nın Saselborg yöresindeki yakıt depolarını ve rafinerilerini Sovyet RP67 sabotaj füzelerinden korumak amacıyla 1981 yılı Kasım ayında tesislerin çevresine kurulan çitlerin yüksekliği, 20 metredir.

En uzun bayrak direği

1915 yılında San Francisco'da açılan Panama-Pasifik Uluslararası Sergi'nin **Orgon Binası** önüne dikilen bayrak direğinin yüksekliği 91 metre idi.

En büyük çöplük

1974 yılında Staten Island'da açılan çöplük, dünyanın en büyük çöplüğüdür. Açılmayı izleyen ilk dört ayda, New York kentinin atıklarından 450 bin ton çöp, 700 tekne ile buraya taşındı.

En büyük gaz deposu

Belçika'daki Fontaine L'Eveque gaz deposunda, maden artıklarından elde edilen 500 milyon metreküp gaz depolanır.

En büyük döner küre

Dünyanın en büyük döner küresi, Massachusetts'teki Babson College'da bulunan döner küredir. 21 bin 500 kilo ağırlığındaki bu dev kürenin çapı 8 metre 50 santimdir. 1956 yılında 200 bin dolara mal oldu. Üzerinde, dünyanın tam bir haritası vardır.

En büyük mutfak

Dünyada bugüne dek kurulan mutfakların en büyüğü, Hindistan Hükümeti tarafından 1973 yılı Nisan ayında Ahmadnagar'da hizmete açılan sahra mutfağıdır. Mutfak, bölgedeki kıtlık nedeniyle her gün 1 milyon 200 bin porsiyon yemek verdi.

En yüksek ışıldak kulesi

Dünyanın en yüksek ışıldak kulesi, bir Fransız firması tarafından Umman'daki Bansher Spor Tesisleri için yapıldı. Yüksekliği, 63 metre 50 santimdir.

En parlak deniz feneri

En güçlü ışığa sahip deniz feneri, Fransa'da l'Ile d'Ouessant'taki Creac'h d'Ousseant Feneri'dir. 50 metre yüksekliğindeki bu deniz feneri, sisli havalarda 500 milyon mumluk ışık gücüne sahiptir.

En eski deniz feneri

Dünyanın en eski deniz feneri, aynı zamanda dünyanın yedi harikasından biri olan İskenderiye Feneri'dir. İ.Ö. 270 yılında yapıldı.

En yüksek deniz feneri

Dünyanın en yüksek deniz feneri, Japonya'da Yokohama'da Yamashita Park'ın yanında bulunan fenerdir. 106 metre yüksekliğindeki bu fener, çelikten yapıldı.

En büyük çadır

Dünyanın en büyük çadırı, 1958 yılında Belçika'nın başkenti Brüksel'de kuruldu. Batı Almanya'nın Augsburg kentinden gelen Deuter firması tarafından kurulan bu dev çadır, 17 bin 500 metrekarelik bir alanı kaplıyordu.

En büyük labirent

Dünyanın en büyük labirenti, İngiltere Longleat'te kuruldu. 16 bin 180 porsuk ağacının çevrelediği geçitlerin uzunluğu 2 bin 590 metredir. 6 Haziran 1978'de açıldı.

En uzun tek parça taş anıt

Bilinen tek parça taş sütunların en büyüğü, 21 metre uzunluğundaki "**Grand Menhir Brise**"dir. Halen 5 parçaya bölünmüş olan bu tarihi taş sütun, Fransa'da Locmariaquer'de dikiliydi.

En büyük anıt mezar

Türkiye'de Malatya'nın güneydoğusunda Nemrut Dağı'nın zirvesinde (2 bin 494 metre) bulunan **Kral Antiochus**'un anıt mezarı, 59 metre 80 santim yüksekliğindedir. 3 hektarlık bir alanı kaplar.

En eski çıplaklar kampı

Bilinen en eski çıplaklar kampı, 1903 yılında Batı Almanya Klingberg'de açılan **Der Freilichtpark**'tır.

En büyük çıplaklar kampı

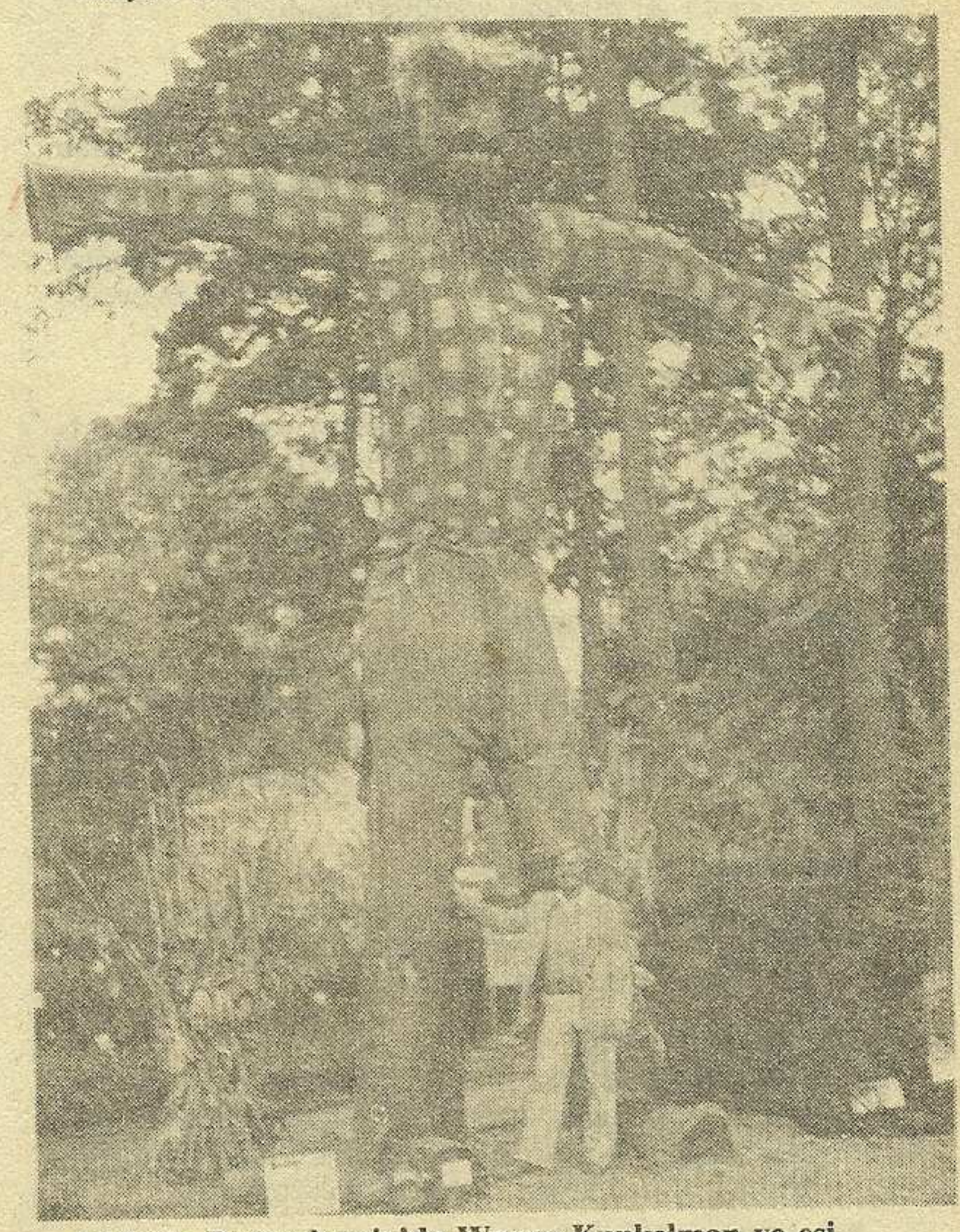
Dünyanın en büyük çıplaklar kampı, Güney Afrika'da, Warmbaths'ta kurulan "**Beau Valley Country Club**"tır. Dört milyon metrekarelik bir alanı kaplar. Yıllık ortalama konuk sayısı 20 bin kişidir.

En büyük dikilitaş

Obelisk de denilen dikilitaşlar içinde en büyüğü, İstanbul'dadır. Bir zamanlar **Konstantinopl Hipodromu**'nun bulunduğu yere dikilen 58 metre yüksekliğindeki bu taş, İ.S. 390 yılında Mısır'dan getirildi.

En büyük piramit

Dünyanın en büyük piramidi (ve en büyük anıtı), Meksika'da Mexico City'nin 101 kilometre güneydoğusundaki Cholula de Rivadabia yöresinde bulunan "**Quetzacoatl**" piramididir. 54 metre yüksekliğindeki bu piramidin tabanı 18.2 hektarlık bir alan üzerine oturmuştur. Toplam hacmi, 3 milyon 300 bin metreküptür.Bu piramidin İ.Ö. 2. ve 6. yüzyıllar arasında yapıldığı sanılmaktadır. Dünyanın yedi harikasından biri olan **Keops Piramidi**'nin hacmi ise 2 milyon 500 bin metreküptür.

ABD'de Pennsylvania'da Wayne Kunkelman ve eşi tarafından yapılan 6 metre 9 santim yüksekliğindeki korkuluk, bir dinazoru bile korkutacak büyüklükte.

En büyük bostan korkuluğu

Dünyanın en büyük bostan korkuluğu, 1983 yılı Ekim ayında ABD'nin Pennsylvania eyaleti Morrisville kentinde Snipes Çiftliği'nde **Wayne** ve **Jacqueline Kunkelman** tarafından yapıldı. 6 metre 9 santim yüksekliğindedir.

En eski piramit

Bilinen piramitler içinde en eskisi, Mısır'daki "**Djoser Piramidi**"dir. Orijinal yüksekliği 62 metre olan bu piramit, kireçtaşından, İ.Ö. 2650 yılında yapıldı.

Kardan yapılan en büyük yapı

1980-81 kışında, Japonya'nın Tokamachi kentinde yapılan "**Buz Saray**", dünyada kardan yapılmış en büyük binadır. 23 metre yüksekliğindeki bu "bina"nın yapımında 800 kişi ve 50 buldozer görev aldı.

En uzun merdiven

İsviçre'de Spiez yöresindeki 2 bin 365 metre yüksekliğe çıkan Spiez funikülerinin (halatla çekilen bir tür

tren) servis merdiveni, dünyanın en uzun merdivenidir. 11 bin 674 basamaktan oluşur.

En uzun yontu

Afganistan'da Bamiyan yakınlarında kalıntılarına rastlanan "**Sakya Buda**" yontusunun orijinal uzunluğu, 305 metre olarak hesaplandı. Bu heykelin, İ.S. 3. ya da 4. yüzyılda yapıldığı sanılıyor.

En yüksek yontu

Dünyanın en yüksek yontusu, Sovyetler Birliği'nde, Volgograd dışında Mamayev Tepesi'nde yer alan "**Anavatan**" heykelidir. Stalingrad Savaşı'nın anısına 1967 yılında Yevgenyi Vuşetiç tarafından stilize edilen bu kadın figürünün yüksekliği, zemininden kadının sağ elindeki kılıcın ucuna kadar 82 metre 30 santimdir.

En büyük nehir dalgakıranı

Dünyanın en büyük nehir dalgakıranı, Londra'da Thames Nehri üzerindedir. 61 metre eninde 6 adet yükselen parça ve 31 metre 50 santim eninde 4 radyal plakadan oluşan bu bariyer, 1982 yılında 400 milyon sterlinlik bir harcama ile tamamlandı.

En büyük mezar

Bugüne kadar bulunan mezarlar içinde en büyüğü, İ.S. 428 yılında ölen Japon İmparatoru **Nintoku**'nun mezarıdır. Osaka'nın güneyindeki bu mezarın uzunluğu 485 metre, genişliği 305 metre, yüksekliği ise 45 metredir.

En yüksek totem

6 Haziran 1973 günü Kanada'da Alert Bay'de dikilen 52 metre 73 santim yüksekliğindeki totem, Kwakiutl'ların öyküsünü anlatır.

En büyük fıçı

Dünyanın en büyük fıçısı, İngiltere'de H.P. Pulmer Ltd. tarafından kullanılan "**Strongbow**" adlı fıçıdır. Yüksekliği 19 metre 65 santim olan bu fıçının çapı 23 metre, hacmi ise 74 bin 99 hektolitredir.

En uzun duvar

Dünyanın en büyük duvarı, **Çin Seddi**'dir. İ.Ö. 246-210 yılları arasında ülkeyi yöneten **Chhin Shih Huang-ti** tarafından yaptırıldı. Ana duvarın uzunluğu 3 bin 460 kilometredir. Yan duvarların toplam uzunluğu ise 2 bin 860 kilometreyi bulur. Yüksekliği 4.5 ile 12 metre arasında değişir. Phoai Körfezi'ndeki Shahhakiuan'dan Yang-Kuan'a kadar uzanır. 16. yüzyılda onarıldı. 1979 yılı Temmuz ayında bir bölümü baraj yapımı sırasında yıkıldı.

En yüksek su kulesi

ABD'de Elizabethtown'daki (New York eyaleti) su kulesinin yüksekliği 64 metredir. 1965 yılında yapılan bu kule, 9 bin 462 hektolitrelik bir kapasiteye sahiptir.

En büyük su dolabı

Su çıkarmak amacıyla kullanılan dolapların en büyüğü, Suriye'de, Hama kentinde bulunan **Muhammediye Nuri** su dolabıdır. Çapı 40 metre olan bu dolap, Romalılar zamanından kalmadır.

En büyük cam

Bugüne dek üretilen en büyük cam, 50 metrekare yüzölçümündedir. 1958 yılında, Fransa'da Saint Gobian firması tarafından üretildi.

En büyük pencere

Dünyanın en büyük pencereleri, Paris'teki **Endüstri** ve **Teknoloji Sarayı**'nın pencereleridir. Bu pencerelerin genişliği 218 metre, yüksekliği ise 50 metredir.

En büyük şarap mahzeni

Güney Afrika'da, şarap üretim bölgesinin merkezi durumunda olan Paarl'da, **KWV** kısa adıyla bilinen kooperatifin mahzenleri, 10 hektarlık bir alanı kaplar. 136 milyon litrelik kapasiteye sahiptir.

MADENLER, ARAŞTIRMA KAZILARI

En derin kazı

İnsanoğlunun, yerkürenin kabuğundan en derine inebildiği yer, Sovyetler Birliği'nde Kola Yarımadası'nda Zapolarny yakınlarındadır. Jeolojik bir araştırma amacıyla başlayan kazılarda, 28 Aralık 1983 günü 12 bin metre derinliğe inildi. 1989-1990 yılına kadar 15 bin metreye ulaşılması amaçlanan kazıda, günde ancak 11 metre yol alınabiliyor. Isı, şimdiden 200 dereceye ulaşmış durumdadır.

En büyük petrol yatağı

Dünyanın en büyük petrol yatağı, Suudi Arabistan'daki **Ghawar** alanıdır. ARAMCO tarafından işletilen bu alanın boyutları, 240x35 kilometredir.

En büyük doğal gaz yatağı

Sovyetler Birliği'nin **Urengoi** bölgesi, dünyanın en büyük doğal gaz yataklarına sahiptir. Altı boru hattının yardımıyla bu bölgeden yılda 180 milyar metreküp doğal gaz çıkarılır.

En büyük petrol platformu

Dünyanın en büyük petrol platformu, Norveç'te, Stavanger yöresinde kurulan "**Statfjord B**" adlı platformdur. 816 milyon ton ağırlığındadır. Toplam 115 bin beygir gücüne sahip 8 römorkör tarafından çekilerek yerine getirildi. Toplam yüksekliği 271 metredir. Halen araştırma amacıyla kullanılmaktadır. Petrol çıkarılan en yüksek platform ise, Kuzey Denizi'ndeki "**BP Magnus**" platformudur. Yüksekliği 312 metredir.

En büyük fışkırma

İran'ın Kum kenti yöresindeki 5 no'lu Alborz kuyusu, 26 Ağustos 1956 günü, fışkırma rekoru kırdı. Kontrol altına alınması mümkün olmayan petrol, günde 120 bin varillik bir hızla ve 60 bin 055 kPa'lık bir basınçla 52 metre yüksekliğe fışkırdı. Kuyu, **B. Mostofi** ve **Miron Kinley** tarafından 90 günlük bir uğraş sonucu kapatıldı.

En büyük petrol kaybı

Dünyanın en büyük petrol kaybı, 19 Temmuz 1979 günü meydana geldi. **Atlantic Empress** ve **Aegean Captain** adlı dev tankerlerin Tobago açıklarında çarpışması sonucu, 236 bin ton petrol, denize karıştı.

En uzun gaz yangını

Cezayir Sahrası'nda, Gassi Toil'de 13 Kasım 1961 günü öğle saatlerinde bir gaz kaçağının alev alma-

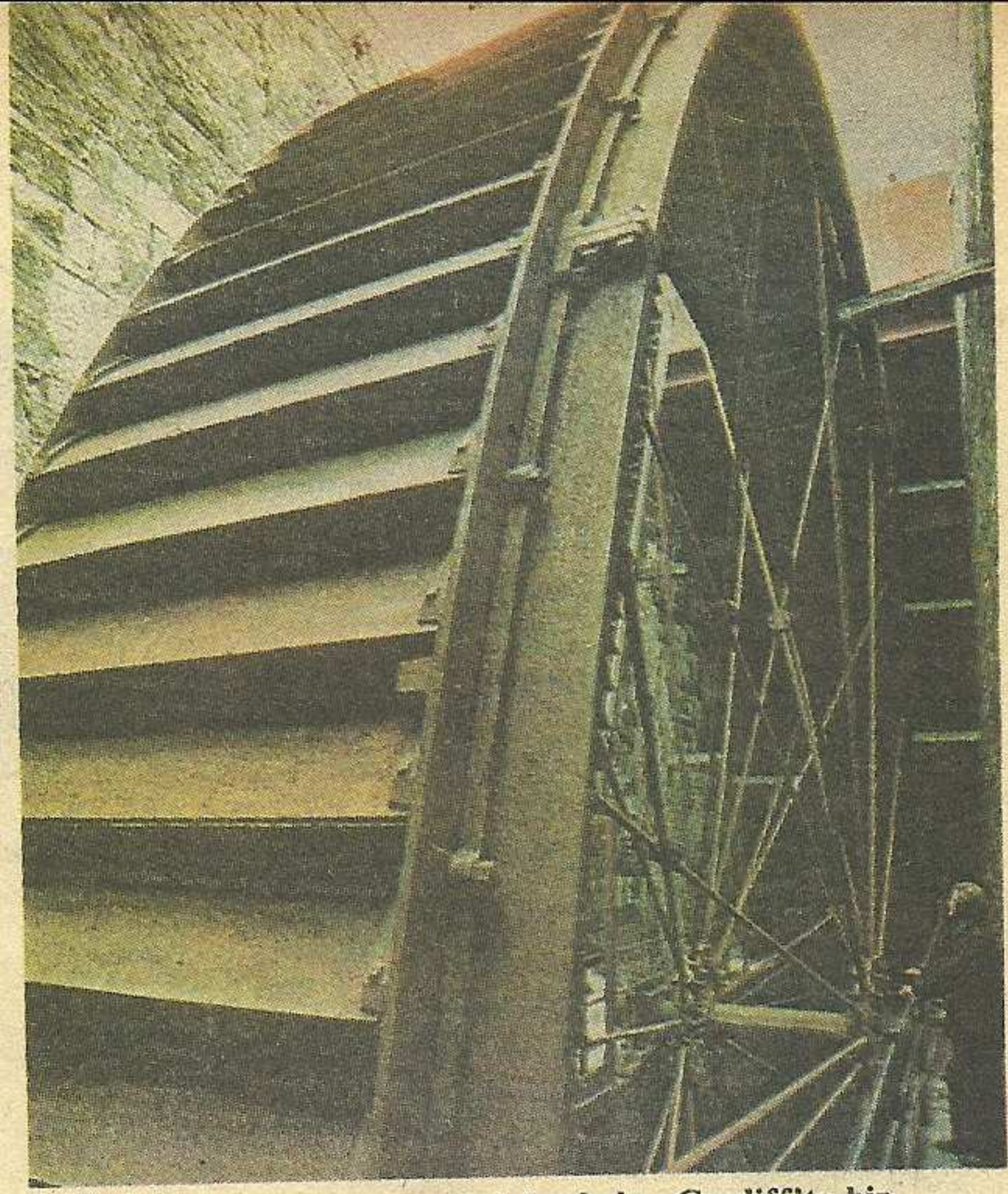
sıyla başlayan yangın, 28 Nisan 1962 günü saat 9.30'a kadar sürdü. Alevler 137 metreye, dumanlar ise 182 metreye kadar yükseldi. Texaslı **Paul Neail Adair** (Kızıl Paul), 245 kilo dinamit kullanarak yangını söndürdü, 1 milyon dolar ücret aldı.

En derin su kuyusu

Dünyanın en derin su kuyusu, 1961 yılı Ekim ve Kasım aylarında, ABD'de, Montana'da kazıldı. 2 bin 231 metre derinliğindeki **Stensvad Water Well-11 W1''** adı verilen bu kuyuyu, Great Northern Drilling Co. Inc. firması kazdı.

DÜNYANIN YEDİ HARİKASI

Dünyanın yedi harikası arasında ilk sırayı **Mısır piramitleri** alır. Ötekiler ise, Türkiye'de Efes yakınlarında İ.Ö. 350 yılında inşa edilen **Artemis Tapınağı,** İ.Ö. 325 yılında eski adıyla Halikarnas, şimdiki adıyla Bodrum'da yapılan Karya Kralı **Mausolus'un Mezarı**, Irak'ta, Semiramis tarafından (İ.Ö. 600) yaptırılan **Babil'in Asma Bahçeleri,** Yunanistan'da, İ.Ö. 5. yüzyılda yapılan, daha sonra İstanbul'da bir yangında kaybolan **Zeus Heykeli,** İ.Ö. 292-280 yılları arasında yapılan **Apollo Heykeli** ve İ.Ö. 270 yılında yapılan **İskenderiye Feneri**'dir.

İngiltere'nin en büyük su dolabı, halen Cardiff'te bir müzede korunuyor.

Bölüm 8

MEKANİK DÜNYA

Dünyanın en büyük yelkenlilerinden biri olan Ciudat de Inca, 1858 yılında yapıldı.

GEMİLER

En eski gemiler

Deniz araçları arasında en eskilerinin, İ.Ö. 40 bin yılında Yeni Gine ile Avustralya arasında çalıştığı bugün biliniyor. Bilim dünyasının elinde bulunan en eski tekne ise, Hollanda'nın Groningen Üniversitesi'ndedir. Bu tekne, İ.Ö. 6315 yılında çam ağacından yapıldı.

Bugün bilinen anlamıyla en eski gemilerin yapımına ise, İ.Ö. 10 bin yılında başlandı. Halen elde bulunan en eski gemi ise, 43 metre 40 santim uzunluğunda ve 40 ton ağırlığındaki "**Nil**" gemisidir. Bu gemi, eski Mısır krallarından "**Keops**"a aittir. İ.Ö. 2515 yılında yapıldığı anlaşılan bu gemi, ilk

kez 1954 yılı Mayıs ayında Kahire'de gün ışığına çıkarıldı.

En eski deniz kazası

1975 yılı Mayıs ayında, Yunan Adaları'ndan **Hydra** açıklarında Siklat ticaret gemilerinden birinin enkazı bulundu. İlk araştırmadan sonra, bu geminin İ.Ö. 2450±50 yıllarından kalma olduğu ve bir kaza sonucu battığı anlaşıldı.

Buhar motorlu ilk gemi

Fransa'da Saone Nehri'nde, 1783 yılında Marki **Jouffroy d'Abbans** tarafından ilk buhar makineli gemi kullanıldı. Bu, 180 ton ağırlığındaki "**Pyroscaphe**" adlı gemiydi.

Mekanik pervaneli ilk gemi

Mekanik pervaneli ilk gemi, 15 metre 42 santim uzunluğundaki "**Bertha**"dır. Planı, 1844 yılında **I. K. Brunel** tarafından çizildi.

Çalışan en büyük yolcu gemisi

Dünyanın çalışan en büyük yolcu gemisi, "**Norway**" dir. 70 bin 202.19 grostonluk bu geminin uzunluğu 315 metre 66 santimdir. 2 bin 400 yolcu kapasiteli bu dev gemi, 1961 yılında Fransa'da yapıldı.

En büyük yolcu gemisi

Bütün zamanların en büyük yolcu gemisi, "**RMS Queen Elizabeth**"tir. 82 bin 998 grostonluk bu gemi, 314 metre uzunluğundadır. Buhar türbinlerinin gücü 168 bin beygir gücüne eşittir. Yolcu taşıdığı son seyahatini 15 Kasım 1968 günü tamamladı. 1970 yılında yüzen üniversite olarak "**Seawise University**" adıyla Hong Kong'da hizmete girdi. 9 Ocak 1972 günü, aynı anda duyulan üç patlama sonucu yandı.

En büyük savaş gemileri

Hizmet gören savaş gemileri arasında en büyüğü, 270 metre 60 santim uzunluğunda ve 58 bin ton ağırlığındaki ABD donanmasına ait "**New Jersey**"dir. 14 Kasım 1983 ile 26 Şubat 1984 tarihleri arasında Lübnan sahillerinde destek gemisi olarak görev yaptı. Japon donanmasına ait "**Yamato**" (16 Aralık 1941 günü bitirildi, 7 Nisan 1945 günü, Kyushu'nun güneydoğusunda ABD savaş uçakları tarafından batırıldı) ile "**Musashi**" (24 Ekim 1944 günü, Filipin Denizi'nde 11 bomba ve 16 torpido ile batırıldı) bütün zamanların en büyük savaş gemileri olarak nitelenir. Bu iki gemi, tam yüklü oldukları zaman, 72 bin 809 tonluk ağırlığa sahiptiler.

En hızlı destroyer

1935 yılında "**Le Terrible**" adlı Fransız destroyeri, saatte 83.42 kilometrelik bir hız yaptı. 2 bin 830 tonluk bu destroyer, 1957 yılında hizmetten alındı.

En büyük uçak gemileri

Dünyanın en büyük uçak gemileri, ABD'ye ait "**USS Nimitz**", "**Dwight D. Eisenhower**" ve "**Carl Vinson**" adlı gemilerdir. Bu üç gemi de, 335 metre 90 santim uzunluğa sahiptir. Uçuş güvertelerinin yüzölçümü 1.82 hektardır. Nükleer enerji ile çalışan 260 bin shp'lik 4 reaktörü ile saatte 56 kilometrelik hız yapma yeteneğine haizdirler. 335 metre 80 santim uzunluğundaki "**USS Enterprise**" uçak gemisi ise yapılanlar arasında en büyüğüdür.

En büyük denizaltılar

Dünyanın en büyük denizaltıları, "**Oscar**" kod adlı Sovyetler Birliği yapımı "**Typhoon**" denizaltılarıdır. Bu denizaltılar, ilk kez 23 Eylül 1980'de Beyaz Deniz'de Severodvinsk Tersanesi'nde kızağa konuldu. 30 bin tonluk bir ağırlığa sahip oldukları sanılır. NATO kaynakları tarafından verilen bilgilere göre, 165 metre uzunluğundaki bu denizaltılarda, her biri 12 savaş başlığı taşıyan 10 bin 050 kilometre menzilli 20 "**SS NX 20**" füzesi bulunmaktadır.

En hızlı denizaltı

Sovyet yapımı "**Alfa**" tipi nükleer güçle çalışan denizaltılar, 610 metrelik derinlikte saatte 77.8 kilometrelik bir hıza ulaşabilirler. Leningrad Deniz Üssü üzerindeki bir ABD casus uydusu, 8 Haziran 1983'te, bu denizaltıların 73 metre uzunluğunda olduklarını bildirdi.

En derinden giden denizaltılar

ABD donanmasına ait "**Rieste II**" (DSV I) ve "**USS Alvin**" (DSV 2) adlı denizaltılar, 3 bin 650 metre derinlikte yol alabilirler.

En büyük tanker

Dünyanın en büyük tankeri (ve tüm gemilerin en büyüğü), 564 bin 739 dedveyt tonluk "**Seawise Giant**" dır. Uzunluğu 458 metre 45 santimdir.

En büyük şilep

Dünyanın en büyük şilebi, Liberya bandıralı "**World Gala**" şilebidir. 282.462 dedveyt tonluk bu geminin uzunluğu, 338 metredir.

Balina işleyen en büyük gemi

Sovyetler Birliği'ne ait 32.034 grostonluk "**Sovietskaya Ukraina**" adlı balina gemisi, 1959 yılı Ekim ayında yapıldı. Uzunluğu 217 metre 80 santimdir.

El Conquistador, dünyanın en büyük Ro-Ro'larından biridir. 376 treyler taşıyacak kapasitededir.

En büyük Ro-Ro

ABD Portland'da FMC Tesisleri'nde yapılan 176 metre 78 santim uzunluğundaki El Rey sınıfı Ro-Ro'lar, Florida ile Puerto Rico arasında çalışırlar. Bu dört Ro-Ro'dan her biri, 376 treyler alabilecek büyüklüktedir.

En güçlü römorkör

Dünyanın en güçlü römorkörleri, her biri 2 bin 822 groston ağırlığında olan "**Wolraad Waltemade**" ve "**John Ross**"tır. 172.7 tonluk çekme gücüne sahiptirler. Uzunlukları 94 metre 62 santimdir. En büyük tankerleri çekmek için 1976 yılı Nisan ayında (İskoçya'da) ve 1976 yılı Ekim ayında (Güney Afrika'da) yapılmışlardır.

En büyük feribot

Dünyanın en büyük araba ve yolcu taşıyan feribo-

tu, 24 bin 600 tonluk "**GTS Finnjet**"tir. Baltık Denizi'nde, Helsinki ve Travemünde arasında çalışır. 13 Mayıs 1977 günü Batı Almanya'da yapıldı. 350 araba ve 1532 yolcu kapasitelidir.

En büyük pervane

Dünyanın en büyük gemi pervanesi, 17 Mart 1982 günü Kawasaki Heavy Industries Ltd. tarafından 208 bin tonluk "**Hoei Maru**" tankeri için yapıldı. Çapı 11 metredir.

En büyük nehir gemisi

Dünyanın en büyük nehir gemisi, 115 metre 20 santim uzunluğundaki "**SS Admiral**"dir. Halen Mississippi Nehri üzerinde bir eğlence gemisi olarak kullanılan bu tekne, 26 milyon 700 bin dolarlık bir masrafla yenilenmiş durumdadır.

En güçlü buzkıran

Dünyanın en büyük buzkıran gemisi, Sovyetler Birliği'ne ait "**Rossia**"dır. 25 bin ton ağırlığında ve 140 metre uzunluğundaki bu gemi, 75 bin beygir gücünde nükleer motorlara sahiptir. 1983 yılı Ekim ayında, Leningrad'da kızağa konuldu.

En pahalı yat

Suudi Arabistan Kralı **Halid**'in 64 metre 60 santim uzunluğundaki yatı, 1979 yılına kadar dünyanın en pahalı yatıydı. Ancak, o tarihten sonra, İtalya'da, Benetti Tersanesi'nde yapılan **Adnan Kaşıkçı**'ya ait 85 metre 95 santim uzunluğundaki yat, onu gölgede bıraktı. 24 milyon dolar değerindeki bu yatın, bir helikopteri ve 5 sürat motoru vardır.

En büyük tarama gemisi

Dünyanın en güçlü tarama gemisi, 142 metre 70 santim uzunluğundaki "**Prins Der Nederlanden**"dir. 35 metre derinlikten 20 milyon metreküp kumu yarım saatte tarar.

En büyük tahta gemi

Bugüne dek yapılanların içinde en ağırı "**Richeliu**" dur. 101 metre 70 santim uzunluğundaki bu tekne, 3 Aralık 1873 günü, Fransa Toulon'da denize indirildi. Ağırlığı 8 bin 534 tondur. New York'ta yapılan "**Rochembeau**" adlı tekne ise 115 metrelik uzunluğu ile en büyük tahta gemidir. "**Nuh'un Gemisi**"nin ise 137 metre uzunluğunda olduğu söylenir.

İnsan gücüyle çalışan en büyük gemi

İ.Ö. 210 yılında, İskenderiye'de **Batlamyus** için yaptırılan "**Tessarakonteres**" adlı tekne, 4 bin kürekçi ile hareket ediyordu. Uzunluğu 128 metre idi. 17 metre 50 santim uzunluğundaki her küreği, 8 kişi kullanırdı.

En büyük yelkenli

Yapılan yelkenli gemiler içinde en büyüğü, 5 direkli bir barko olan "**France-II**"dir. 1911 yılında Bordeaux'ta denize indirildi. Uzunluğu 127 metre 40 santimdi. Bir yelkenli olarak planlanmasına karşın, iki de buhar motoru vardı. 13 Temmuz 1922 günü Yeni Kaledonya açıklarında battı. 1902 yılında Massachusetts'te denize indirilen **Thomas W. Lawson**, yedi direkli ilk ve tek yelkenli idi. 114 metre 40 santim uzunluğundaki bu tekne, 15 Aralık 1907 günü İngiliz Kanalı'nda kayboldu.

23 Temmuz 1759 günü kızağa konan İngiliz Donanması'na ait "**HMS Victory**" adlı savaş gemisi, 2 bin 200 meşe ağacından yapıldı. Amiral **Nelson**'un Trafalgar Savaşı sırasında sancak gemisiydi.

En büyük Çin yelkenlisi

Bilinen en büyük Çin yelkenlisi, Amiral **Cheng Ho**'nun (1420) 62 parçalık hazine gemilerinden biri ve sancak gemisi olan "**Cheng Ho**"dur. Uzunlukları 164 metreye kadar varan bu teknelerin bazıları da dokuz direkli idi.

Bir günde en hızlı giden yelkenli

"**Champion of the Seas**" adlı yelkenli, Hint Okyanusu'nda, Kaptan **Alex Newlands** yönetiminde 23 saat 17 dakikada 861 kilometre 720 metre yol aldı. Ortalama hızı saatte 37 kilometre idi.

En büyük yelken

İ.Ö. 3500 yılından bu yana ulaşım amacıyla kullanıldığı bilinen yelkenler içinde en büyüğü, yapımı 31 Ağustos 1877 günü Kent'te tamamlanan İngiliz Kraliyet Donanması'na ait "**Temeraire**" savaş gemisinin mayıstra yelkenidir. 2 ton ağırlığında olan bu mayıstranın yüzölçümü ise 2 bin 322 metrekare idi.

Parçalanan en büyük gemi

Bugüne kadar deniz kazalarında parçalanan gemilerin en büyüğü, 312 bin 186 dedveyt tonluk "**Energy Determination**"dur. 12 Aralık 1979'da Hürmüz Boğazı'nda ikiye ayrıldı. O zamanki değeri 58 milyon dolardı.

En büyük çarpışma

İki gemi arasındaki en büyük çarpışma, 16 Aralık 1977 günü Güney Afrika kıyılarının 35 kilometre açıklarında meydana geldi. 330 bin 954 dedveyt tonluk "**Venoil**" adlı tanker, kardeş gemi "**Venpet**"le (330 bin 869 dedveyt ton) çarpıştı.

Atlantik'ten ilk geçiş

1827 yılı Nisan ayında, yedek motorları olan "**Curacao**" adlı yelkenli, 22 günlük bir seyahat sonucu, Hollanda'nın Rotterdam kentinden Batı Hint Adaları'na ulaştı. 38 metre 70 santim uzunluğunda ve 438 ton ağırlığında olan bu tekne, Hollanda Hükümeti tarafından posta hizmetleri için yaptırılmıştı. Buhar gücüyle Atlantik'i ilk aşış ise, 1832 yılında gerçekleşti. "**HMS Rhandamanthus**" adlı gemi, ara sıra kazanlarını soğutmak için mola vererek, Plymouth'tan Barbados'a gitmeyi başardı. Hiç durmadan yol alan ilk buharlı gemi ise, 703 tonluk "**Sirius**"tur. 4-22 Nisan 1838 tarihleri arasında 18 gün 10 saatlik bir yolculuk sonucu, İrlanda'nın Queenstown kentinden New Jersey'in Sandy Hook Limanı'na ulaştı.

Atlantik'i en çabuk aşan gemi

ABD'ye ait 51 bin 988 grostonluk "**United States**" gemisi, 3 Temmuz 1952 günü, New York'tan hareket ederek üç gün 10 saat 40 dakikalık bir yolculuktan sonra 7 Temmuz 1952 günü İngiltere'nin Southampton kentine ulaştı. Toplam 5 bin 465 kilometrelik bir mesafe kateden bu gemi, saatte ortalama 65.95 kilometre hız yaptı. Bu arada, 6-7 Temmuz 1952 günü 24 saat içinde 1609 kilometre yol alarak ayrı bir rekor kırdı. En fazla hızı, saatte 71.01 kilometreye kadar çıktı.

Pasifik'ten en hızlı geçiş

Pasifik Okyanusu'nu en hızlı geçen gemi, "**Sea-Land Commerce**" adlı şileptir. Yokohama'dan California'nın Long Beach Limanı'na kadar olan 8 bin 960 kilometrelik mesafe, 30 Haziran-6 Temmuz 1973 arasında 6 gün 1 saat 27 dakikada katedildi. Saatteki ortalama hız 61.65 kilometre idi.

En büyük hoverkraft

Dünyanın en büyük sivil hoverkraftı, 305 tonluk İngiliz yapımı "**SRN4 Mk III**"tür. 418 yolcu ve 60 araba taşıma kapasitesine sahiptir. Uzunluğu 56 metre 38 santim olan bu deniz aracının 4 adet Bristol Siddeley Marine Proteus motoru vardır.

En hızlı savaş gemisi

Dünyanın en hızlı savaş gemisi, ABD Donanması'na ait 23 metre 70 santim uzunluğunda ve 100 ton ağırlığındaki "**SES-100B**"dir. 25 Ocak 1980'de ABD'de Maryland'de yapılan bir denemede, saatte 103.9 millik bir hıza ulaşarak dünya sürat rekorunu kırdı.

Hoverkraftla en uzun uçuş

15 Ekim 1969-3 Ocak 1970 tarihleri arasında Trans-Afrikan Hoverkraft Tanıtım Gezisi sırasında 8 Batı Afrika ülkesini kapsayan 8 bin 47 kilometrelik bir uçuş yapıldı.

Hoverkraftla en yüksekten uçuş

1975 yılından bu yana, Peru'da Lago Titicaca üzerinde çalışan hoverkratf, deniz seviyesinin 3 bin 811 metre yükseğinden uçar.

KARAYOLU ARAÇLARI

En çok araba bulunan ülke

1980 yılında yapılan sayımda, ABD'de 155 milyon 890 bin araba bulunduğu anlaşıldı. Bu rakam, dünyadaki 411 milyon 113 bin arabanın yaklaşık yüzde 38'ini oluşturuyordu.

En eski otomobil modelleri

Kayıtlara geçen en eski otomobil, Belçikalı **Ferdinand Verbiest** tarafından yapılan buhar motorlu minik bir arabadır. **Verbiest,** 1668 yılında geliştirdiği ve "**Astronomia Europea**" adlı kitabında tanımladığı bu araba için, ilhamını ya Giovanni Branca'nın 1629 yılında yayınladığı La Macchina adlı kitaptan ya da İ.Ö. 800 yılında yaşayan Çinli **Nan Huai-Jen**'in "**Ateş Arabaları**" adlı yazılarından aldı. İsviçreli **Isaac de Rivaz** da, 1805 yılında patlama motorlu bir araba yapmayı başardı.

Yolcu taşıyan en eski araçlar

1769 yılında, Paris'te **Nicholas-Joseph Cugnot** tarafından yapılan iki adet buharlı traktör, taşıdığı askerlerle yolcu taşımacılığında kullanılan ilk örnekler oldu. Bu araçlardan ilk yapılanı, saatte 3.6 kilometrelik bir hıza da ulaştı. İkincisi de, bugün Paris'te Conservatoire Nationale des Arts et Metiers'te saklanmaktadır.

İlk içten yanmalı motor

Bu tür motorların ilk örneği, Londralı **Samuel Brown** tarafından geliştirildi ve 25 Nisan 1826 günü 5530 sıra numarası ile patenti alındı. **Brown,** 4 beygir gücündeki iki silindirli 88 litre hacimli bu motoru taktığı arabasıyla, 1826 yılı Mayıs ayında Blackheath'teki **Shooters Tepeleri**'ne tırmandı. Petrolle çalışan ilk araba olan "**Motorwagen**" ise, 1885 sonlarında, Batı Almanya'nın Mannheim kentinde Karl-Friedrich Benz (1844-1929) tarafından yapıldı. Saatte 13-16 kilometrelik bir hız yapabiliyordu. Tek silindirli 4 patlamalı motoru, dakikada 200 devirle 0.85 beygir gücüne ulaşıyordu. 29 Ocak 1886'da patenti alındı. 1 kilometrelik ilk yol deneyi, 4 Haziran 1886 tarihli Neue Badische Landeszeitung gazetesinde "**İnanılmaz Şey**" başlığı altındaki haberle verildi. 1885 yılında yapılan ilk iki arabadan biri, halen "**çalışır durumda**" Münih'te Deutsches Museum'da muhafaza ediliyor.

İlk plaka

İlk kez plaka kullanımı Fransa'da, Paris polisi tarafından 1893 yılında başlatıldı. 1903 yılında İngiltere'de de plaka zorunluluğu getirildi. "**AI**" olarak verilen ilk plakayı **2. Earl Russell,** 12 beygir gücündeki Rapier marka arabasına taktırdı. Bu plaka, 1959 yılı Ağustos ayında 2 bin 500 sterline satıldı.

En güçlü dizel motoru

230 beygir gücündeki Mercedes C 111/3, 5-15 Ekim 1978 tarihleri arasında, Güney İtalya'da Nardo Circuit'te yapılan bir denemede, saatte 327.3 kilometrelik hıza ulaştı. Yine 1978 yılı Nisan ayında, 12 saat içinde, ortalama 314 bin 462 kilometre/saatlik bir hız yaparak 3 bin 773 kilometre 550 metre yol katetti ve bu bir rekor oldu.

Roket motorlu kayak

15 Şubat 1981 günü, ABD'deki George Gölü üzerinde **Sammy Miller** tarafından kullanılan "**Oxygen**" adlı kayak, saatte 399 kilometre hız yaptı.

En hızlı arabalar

İtalya'da, Venedik kentindeki Vector Cars fabrikaları, **Vector W2 Twin Turbo HTME'** nin, saatte 321.8 kilometre hız yapabildiğini ileri sürdüler. **Ferrari 512 BBi**"nin de 302.5 kilometrelik bir hıza ulaştığı iddia edildi. Ancak, yapılan resmi deneylerde saptanan en büyük hız, yine bir Ferrari 512 BBi'ye aittir. Bu araba, saatte 270 kilometrelik bir hıza ulaştı. Yol deneylerinde, en kısa süre içinde en büyük hıza ulaşan araba ise **Volkswagen Scirocco'** dur. Bu araba, 1983 yılında yapılan bir deneyde 4.1 saniye içinde saatte sıfır kilometrelik bir hızdan, saatte 96.5 kilometrelik bir hıza ulaştı.

En büyük araba

Özel binek arabaları içinde en büyüğü, "**Bugatti Royale 41**"dir. İtalyan **Ettore Bugatti,** Fransa Molsheim'da, bu arabalardan sadece 6 adet üretti. İlki, 1927 yılında yapıldı. 12.7 litre hacimli, sekiz silindirli bir motoru vardır. Uzunluğu ise 6 metre 70 santimdir. Özel yapılan arabalar içinde en büyüğü ise, Amerikalı **Gino Dentie**'ye ait 1976 model **Cadillac**'tır. 4 bin 748 kilo ağırlığındaki bu arabanın uzunluğu, 12 metre 19 santimdir.

EN HIZLI ARABALAR

Kategori	Km/saat	Marka	Sürücü	Tarih	Yer
Jet motorlu	1019.4	Thrust 2	Richard Noble (İngiliz)	4 Ekim 1983	Nevada (ABD)
Roket motorlu	1001.473	Blue Flame	Gari Gabelich (ABD)	23 Ekim 1983	Utah (ABD)
Türbinli	690.909	Bluebird	Donald Campbell (İngiliz)	17 Temmuz 1966	L. Eyrel (Avustralya)
Çok pistonlu	673.516	Goldenrod	Robert Summers (ABD)	12 Kasım 1965	Utah (ABD)
Tek pistonlu	575.149	Herda-Knapp-Milodon	Bob Herda (?)	2 Kasım 1967	Utah (ABD)

Victor W2 Twin Turbo HTME, saatte 320 kilometre hız yapabilir.

En büyük motor

Dünyanın en güçlü piston motorlu arabası "**Quad Al**"dır. 1964 yılında **Jim Lytle** tarafından planlanıp yapılan bu araba, 1965 yılı Mayıs ayında Los Angeles'ta sergilendi. Toplam 112 bin cc'lik dört adet Allison V12 uçak motoru vardı. 12 bin beygir gücündeydi. 96 bujisi ve 96 egzoz borusu bulunuyordu.

En az yakan araba

2 Ekim 1973 günü, İllinois Wood River'da, Shell tarafından düzenlenen bir denemede, **Ben** ve **Carolyn Visser**'in kullandığı 1959 model "**Opel Caravan**", 3.78 litre benzinle 606 kilometre yol yaptı. Azami hızı saatte 19.3 kilometreydi. Bu 22 kilometrelik bir parkur üzerinde yapılmış bir deneme idi. Amerikalı **Douglas Malewicki** ise, Anaheim ile Las Vegas arasındaki 424.2 kilometrelik mesafeyi, saatte ortalama 90.6 kilometrelik bir hızla katederken, 359 cc'lik dizel motorlu California Commuter marka arabası ile bir litre yakıtla 66.65 kilometre yol yaptı.

En dayanıklı araba

ABD'li **Robert O'Reilly**'ye ait 1957 model Mercedes 180 D, 1978 yılı Ağustos ayına kadar 1 milyon 906 bin 879 kilometre yol yaptı. Âkıbeti bilinmiyor.

En çok taksisi olan kent

Meksika'da Mexico City'de, 30 bin arabadan oluşan bir taksi filosu vardır. New York'taki taksi sayısı ise 12 bin 500'dür. Bir o kadar da kaçak taksi vardır.

En uzun süre taksi kullanan şoför

Londralı taksi şoförü **F. Fuller**, 26 Ekim 1908-16 Eylül 1966 arasında mesleğini icra etti.

En uzun yol yapan taksi şoförü

Londralı taksi şoförü **Stephen Tillyer**, düzenlenen özel bir gezi nedeniyle kiralandığında, 19 Eylül-18 Ekim 1981 tarihleri arasında 10 ülkede 12 bin 133 kilometre yol katetti.

En pahalı özel sipariş araba

ABD Devlet Başkanlığı için, gizli servis tarafından 14 Ekim 1968 günü sipariş edilen 1969 model **Lincoln Continental Executive**, bilinen en pahalı özel sipariş edilen arabadır. 6 metre 56 santim uzunluğundaki bu özel araba, 2 tonluk koruyucu zırhıyla birlikte 5 bin 443 kilo ağırlığıdadır.500 bin dolara mal olan bu araba, yıllığı 5 bin dolardan Beyaz Saray tarafından kiralandı. Dört tekerleğinin patlaması durumunda bile, lastik kaplı çelik disklerinin üzerinde saatte 80 kilometrelik bir hız yapabilir.

En pahalı standart araba

Standart araba tipleri içinde en pahalı olanı, 8 silindirli 6 bin 750 cc hacimli **Rolls-Royce Camargue**'dir. 1984 yılı Mayıs ayında 83 bin 122 sterline satıldı. Jack Barclay Ltd. şirketi tarafından özel olarak zırhla kaplatılan **Rolls-Royce Phantom VI** ise 300 bin sterline mal oldu.

En çok Rolls-Royce'u olan adam

ABD'nin Oregon kentinde yaşayan Rajneeshpusam mezhebinin ruhani lideri Hintli **Bhagwan Shri Rajneesh**'in 25 adet Rolls-Royce'u vardır. Bunların tümü de kendisine müritleri tarafından armağan edildi.

En pahalı kullanılmış araba

25 Şubat 1979 günü, Los Angeles'ta yapılan bir açık artırmada, **M.L. Cohn Koleksiyonu**'na ait 1936 model Mercedes-Benz Roadster, 421 bin 40 dolara sa-

EN UZUN SÜREYLE ARABA KULLANANLAR

Güney Afrika'dan İngiltere'ye
Güney Afrika'nın **Cape Town** kentiyle **Londra** arasındaki 18 bin 787 kilometrelik mesafe, **John Hemsley** ve eşi, **Dr. Lucy Hemsley** tarafından 8-22 Ocak 1983 günleri arasında Range Rover marka bir araba ile 14 gün 19 saat 26 dakikada katedildi.

Dünyanın çevresinde
Kanadalı **Garry Sowerby** (şoför) ile **Ken Langley** (yardımcı), 6 Eylül 1980-19 Kasım 1980 tarihleri arasında 74 gün süreyle araba kullandılar. Kanada'nın **Toronto** kentinden Volvo 245 0L marka arabaları ile yola çıkan ikili, 4 kıta ve 23 ülkeden geçtiler. Katettikleri mesafe (43 bin 30 kilometre), ekvatordan (40 bin 75 kilometre) daha uzundur.

Sağda: Brig John ve Dr. Lucy Hemsley, Cape Town ile Londra arasındaki mesafeyi 355 saat 26 dakikada katettiler.

Altta: Ken Langley (solda) ve Garry Sowerby, 74 gün 1 saat 11 dakika ile 43 bin 30 kilometre yol yaptılar.

"Hagley ve Yuvarlak Masa Şovalyeleri" adlı bu "uzun mesafe" oto yarışçıları topluluğu, 1982 Mayıs'ında, İngiltere'yi hiç durmadan bir baştan bir başa katederek bir dünya rekorunun sahibi oldu.

tıldı. 1982 yılı Ağustos ayında California'da sergilenen 1907 model Rolls-Royce Silver Ghost ise 2 milyon dolara sigorta ettirildi.

En ucuz araba

Bütün zamanların en ucuz arabası, ABD'nin Milwaukee kentinde Briggs and Stratton Co. tarafından üretilen 1922 model **"Red Rug Buckbo"** marka arabadır. Liste fiyatı 150-125 dolar arasında olan bu araba, 111 kilo ağırlığındadır. Alıcısı tarafından monte edilen oyuncak tipi **"King Midget"**in ilk modelleri, 1948 sonlarında 100 dolara satılıyordu. 1984 yılı Mayıs ayında, İngiltere'de satılan en ucuz araba ise, 2 kapılı 652 cc'lik Fiat 126'lardı. Bu arabaların yenilerinin fiyatı 2 bin 98 sterlindir.

En uzun üretilen araba

Kaplumbağa tipi Volkswagen, 1938 yılından bu yana, savaş döneminde verilen kısa bir ara hariç, aralıksız sürdürülmektedir. **Ferdinand Porche** tarafından modeli çizilen bu arabanın 20 milyonuncusu, 15 Mayıs 1981 günü Meksika'da üretildi.

En uzun geri gitme rekoru

ABD'li **Charles Creighton** ve **James Hargis**, 26 Temmuz-13 Ağustos 1930 arasında, 1929 model **"Ford A"** marka arabaları ile, kontağı hiç kapatmadan New York'tan Los Angeles'a kadar tam 5 bin 375 kilometre geri geri gittiler. 5 Eylül günü New York'a döndüklerinde, 42 günde hep geri geri gitmek koşuluyla 11 bin 555 kilometre yol almışlardı.

En hızlı geri gitme rekoru

ABD'li **Gerald Hoagland**, 1969 model Chevrolet Impala'sıyla 9-10 Temmuz 1976'da, 17 saat 38 dakika hiç durmadan geri geri giderek 806 bin 2 kilometre yol aldı. Bu arada yaptığı ortalama hız, saatte 45.72 kilometreydi.

İki teker üstünde en uzun süre

Joie Chitwood adlı profesyonel sürücü, 13 Mayıs 1978 günü, Indianapolis Otoyolu'nda **Chevrolet Chevelte** marka arabasıyla 9 kilometre 10 metrelik mesafeyi iki tèker üzerinde katetti.

En yaşlı sürücü

10 Temmuz 1870'te doğan **Roy M. Rawlins**'e, 1974 yılı Temmuz ayında, azami 88.5 kilometre hız yapılabilecek bir yolda 152 kilometre hızla gittiği için ceza kesildi. 25 Ağustos 1974 günü, kendisine 1978 yılına kadar geçerli olmak üzere California Eyaleti Özel Ehliyetnamesi verildi. Ne var ki Bay **Rawlins**, 9 Temmuz 1975 günü 105. doğum gününe 1 gün kala öldü. 91 yaşında, kocasının ölümünden sonra sıkılarak ehliyet alan Bayan **Maude Tull** da, 3 Şubat 1976 günü 104 yaşında ölünceye dek araba kullandı.

En genç sürücü

İngiliz Hava Kuvvetleri'nde, 17 yaşının altında olup araba kullanan birçok kişi vardır. Bayan **P. L. M. Williams** (doğ. 3 Şubat 1926), 1941 yılında henüz 15 yaşındayken, 5 tonluk bir kamyon kullanarak ehliyet aldı. **David Paul Barrow**, 20 Temmuz 1982 günü, sürücülük sınavını başararak ehliyet almaya hak kazandığında, 17. yaşından 114 gün almıştı.

En zor ehliyet alan sürücü

İngiliz Bayan **Miriam Hargrave**, 29 Nisan 1970 günü bir trafik lambasını devirmeden önce, tam 39 kez trafik sınavına girdi. 212 ayrı kursa gittikten sonra 3 Ağustos 1970 günü 40. denemesinde ehliyet almayı başardı. 1978 yılında Bayan **Hargrave**, sağa dönüşlerde hâlâ zorluk çekiyordu. ABD'li Bayan **Fannie Turner** da, 1978 yılı Ekim ayında girdiği 104'üncü yazılı sınavı nihayet başarabildi.

İlk otobüs seferleri

Dünyada ilk düzenli otobüs seferleri, 12 Nisan

Dünyanın en uzun "asit tankı", 1984 yılında, İngiltere yollarında "Sunter Kardeşler" adlı firma adına "nitrik asit" taşıdı. Bu dev asit tankının uzunluğu, tam 67 metre 36 santimdi.

1903'te, İngiltere'nin East Sussex yöresinde Eastborne İstasyonu ile Meads arasında başladı.

En büyük otobüs filosu

1983 yılında, dünyanın en büyük belediye otobüsü filosu, Brezilya'da Rio de Janeiro kentindeydi. Kentte o yıl 6 bin 580 otobüs hizmet veriyordu. Aynı yıl, Londra'da ise 4 bin 853'ü iki katlı olmak üzere 5 bin 412 otobüs çalışıyordu.

En uzun şehiriçi otobüsü

ABD Richmond'da **Wayne Corporation** tarafından Ortadoğu'da kullanılmak üzere üretilen otobüslerin ağırlığı 10 bin 870 kilo, uzunlukları da 23 metre 16 santimdir. 121 kişilik oturma yeri, 66 kişilik de ayakta durma yeri vardır.

En uzun otobüs seferi

"Across Australia Coach Lines" tarafından Avustralya'da Perth ve Brisbane arasında 9 Nisan 1980 günü çalışmaya başlayan otobüsler, bir seferlerini 75 saat 55 dakikada tamamlarlar. Katettikleri mesafe, 5 bin 455 kilometredir.

En uzun karavan yolculuğu

Harry B. Coleman ve **Peggy Larson,** Volkswagen Camper tipi karavanlarıyla 20 Ağustos 1976-20 Nisan 1978 tarihleri arasında 231 bin 288 kilometre yol alarak 113 ülke dolaştılar. **Saburo Ouchi** adlı Japon da (doğ. 7 Şubat 1942), 2 Aralık 1969-10 Şubat 1978 tarihleri arasında karavanı ile 91 ülkede 270 bin kilometre yol aldı.

En hızlı karavan

Kayıtlara geçen bilgilere göre, 14 Ekim 1984 günü, Elvingtonlu **Robin Hamilton**, Le Mans Aston Martin V8 tipi karavanını çeken Alpha 14'üyle saatte 201.02 kilometre hız yaptı.

En büyük cüsseli araç

ABD'de Cape Canaveral'de, Satürn 5 roketlerini rampalarına taşımak için kullanılan Marion 8- Caterpillar katarı, bugüne dek yapılan tüm araçlar içinde en büyük cüsseye sahip olanıdır. 40 x 34.70 metre ebadındadır. Cam silicilerinin uzunluğu 106 santimdir.

En büyük cüsseli otomotiv kara aracı ise **"Big Muskie"**dir. 10 bin 700 tonluk bu mekanik kepçe, **Bucyrus Erie** tarafından Musk Madenleri için yapıldı. Uzunluğu 148 metre 43 santim, genişliği 46 metre 2 santim, yüksekliği ise 67 metre 66 santimdir. Kavrama kapasitesi 325 tondur.

En uzun araç

Bilinen araçlar içinde en uzun olanı, ABD ordusu için yapılan Arktik Kar Treni'dir. 54 tekerlekli bu araç, 174 metre 30 santim uzunluğundadır. 6 kişilik bir ekip tarafından kullanılır. Saatte 32 kilometre hız yapabilir.

En büyük damperli araç

Dünyanın en büyük damperli kamyonu, General Motors firması tarafından üretilen **Terek Titan 33-19**'dur. Yüklü ağırlığı 539.9 tondur. Kapasitesi ise 312.5 tondur. Yükünü boşaltırken, yüksekliği 17 metre 6 santimi bulur. 16 silindirli motoru, 3 bin 300 beygir gücündedir. Yakıt deposu, 5 bin 904.5 litre yakıt alır.

ABD'de Cape Canaveral'de roket taşıyan araç, dünyanın en cüsseli aracı sayılıyor

En güçlü yıkıcı

25 ton ağırlığında ve 9 metre 14 santim uzunluğundaki **"Monster No 2"**, benzerleri içinde en güçlü olanıdır.

En büyük traktör

Dünyanın en güçlü traktörü, 1982 yılının Haziran ayında California'da yapıldı. Tekerlekleri arasındaki mesafe, 10 metre 5 santim olan bu araç, 22 ton ağırlığındadır. ABD Tarım Bakanlığı hesabına yaptırıldı. Fiyatı, 459 bin dolar.

En güçlü yangın söndürme aracı

Dünyanın en güçlü yangın söndürme aracı, özellikle uçak yangınları için hazırlanan 860 beygir gücünde ve 8 tekerlekli **"Oshkosh"**tur. 150 saniyede 190 bin litre köpük sıkar. Ağırlığı 59 tondur. Jaguar XJ12 marka yangın söndürme aracı da, 1982 yılı Kasım ayında yapılan bir denemede, saatte 210.13 kilometrelik bir hız yapabildi.

En büyük ambulans

Dünyanın en büyük ambulansları, 18 metre uzunluğundaki Mark VI, VII ve VIII tipi Alligator marka ambulanslardır. FİAT motoru taşıyan bu araçlar, Belçika'da Van Hool firması tarafından üretilir. Özellikle toplu tatil yapılan yerlerde ya da toplu yaralanmalarda hizmet veren bu araçlar, 44 hasta ve personel taşır.

En büyük lastik

Dünyanın en büyük lastikleri, ABD'de Topeka yöresinde, Goodyear firması tarafından dev damperli kamyonlar için üretilir. Bu lastiklerin çapı 3 metre, 65 santimdir. 5 bin 670 kilo ağırlığındaki bu lastiklerin satış fiyatı 74 bin dolardır.

En uzun fren izi

30 Haziran 1960 günü İngiltere'de Luton yakınlarında meydana gelen bir kazada, Jaguar marka bir arabanın fren izi ölçüldüğünde, tam 290 metre geldi. Yüksek mahkeme, kazayla ilgili davayı görüşürken, bu fren mesafesinin, ancak saatte 160 kilometrenin üzerinde bir hızla gidildiği zaman gerçekleşebileceğini saptadı. 15 Ekim 1964 günü ABD Bonnenville'de **Norman Craig** adlı sürücünün kullandığı **"Spirit of America"** adlı jet motorlu araba, sürücüsünün kontrolünden çıktıktan sonra bir kaza yaptı. Uzmanlar,

arabanın bıraktığı lastik izlerini ölçtüklerinde, 9 bin 600 metre geldiğini gördüler.

Kar otomobili ile en uzun yolculuk

Richard Moore, Raymond Moore ve **Loren Matthews**, kar otomobili ile 3 Şubat-13 Mart 1980 tarihleri arasında ABD Fairbanks'ten Fenton'a kadar 9 bin 456 kilometre yol aldılar.

Elastik güçlü araç

Bir grup Japon tarafından gerçekleştirilen Olive-Goo adlı elastik güçlü araç, 24 Mart 1980 günü, 482 metre 25 santim yol aldı. 27 Mart 1981 günü de 19.34 saniye içinde 100 metre yol yaptı.

En uzun süre çekilen araç

ABD'de, **Frank J. Elliott** ve **George A.Scott** adlı iki arkadaş, girdikleri 1000 dolarlık bir iddiayı kazanabilmek için motorunu söktükleri "**Ford T**" marka arabalarını, yoldan geçen sürücülere rica ederek, Halifax'tan Nova Scotia'ya kadar 7 bin 658 kilometre çektirdiler. İki arkadaş, 89 gün içinde, yollarına çıkan 168 araç sahibini, kendilerini çekmeleri için ikna etmeyi başardılar ve 15 Ekim 1927 günü, giriştikleri iddiayı kazandılar.

Çim biçme makinesi

Dünyanın en geniş çim biçme makinesi, 18 metre 28 santim genişliğinde, 27 birimli **Big Green Machine**'dir. ABD Ohio'da **Jay Edgar Monroe**'ya aittir. 28 Mart-1 Nisan 1959 arasında, Matador marka bir çim biçme makinesi de, 99 saat hiç durmadan yol alarak Edinburgh-Londra arasındaki 603 kilometrelik mesafeyi katetti.

Go-kartla alınan en uzun yol

Kapalı bir pistte, go-kartla 24 saat içinde alınan en uzun yol, 1638 kilometre 300 metredir. 4-5 Eylül 1983 günü, bu mesafe 5 beygir gücündeki 140 cc'lik Honda motorlu go-kart tarafından alındı. 4 kişilik aracın sürücüleri, **Owen Nimmo, Gary Ruddock, Jim Timmins** ve **Danny Upshow**'du. Deneme, Kanada'da gerçekleştirildi.

İlk motosiklet

Tahta karoserli ilk motosiklet, 1885 yılı Ekim ayında Bad Cannstatt'ta, **Gottlieb Daimler** (1834-1900) tarafından yapıldı. İlk binen kişi ise, yine Daimler gibi bir Alman olan **Wilhelm Maybach**'tır. Azami hızı 19 kilometre idi. Tek silindirli, 264 cc kapasiteli bu motosikletin motoru, yarım beygir gücünde idi. "**Einspur**" adıyla bilinen araç, 1903 yılında bir yangında kayboldu.

En hızlı binek motosikleti

115 **bhp** gücündeki Honda V65 Magna, saatte 278.4 kilometrelik bir hıza sahiptir. 16 kapaklı DoHC motoru, 1098 cc kapasitesindedir.

En hızlı yarış motosikleti

Hangi marka motosikletin en büyük hıza sahip olduğu konusunda sağlıklı bir değerlendirme yapılamamıştır. Ancak, **Kawasaki, Suzuki** ve **Yamaha** motorlarının yarış sırasında saatte 300 kilometreyi aşan bir hıza ulaştıkları biliniyor.

En uzun motosiklet yolculuğu

Bir motosikletle, kontağını hiç kapatmadan yapılan en uzun yolculuk, 500 saat sürdü. **Owen Fitzgerald, Richard Kennet** ve **Don Mitchell** adlı üç arkadaş, bindikleri tek motosikletle 10-31 Temmuz 1977 tarihleri arasında Avustralya'nın batısında 13 bin 570 kilometre yol aldılar.

Motosikletle en çok yolcu

5 Ekim 1983 günü, Avustralya'nın Brisbane kenti trafik polislerinden 30 kişilik bir grup, "**Yamaha 1199 XS**" marka bir tek motosikletin üzerinde özel bir gösteri sırasında 600 metre gittiler.

Tek tekerlek üzerinde en uzun yol

Michael J. Brundage adlı Amerikalı, 23 Temmuz 1982 günü Teksas'ta, Honda XL-250 marka motosikleti ile arka tekerlek üzerinde şaha kalkarak, 52 kilometre 100 metre yol aldı. **Ottis Lance** de yine Teksas'ta 21 Mayıs 1983 günü Suzuki GS-1000 marka motosikleti ile tek tekerlek üzerinde saatte 180.2 kilometrelik bir hızla 402 metre yol aldı.

En pahalı motosiklet

1980 yılı Haziran ayında, ABD'de yapılan bir açık artırmada, 1912 model **Henderson** marka bir motosiklet, 18 bin dolara satıldı.

ABD'de bir kıyıdan ötekine

ABD'de **Dwight B. Mitchell** ve **Steve Kirkpatrick** adlı iki arkadaş, 11-15 Haziran 1983 günleri arasında 400 cc'lik motosikletleriyle, New York City ile San Francisco arasındaki 4 bin 739 kilometrelik mesafeyi, hiç durmadan saatte ortalama 63.5 kilometrelik bir hızla 74 saat 37 dakikada aldılar.

İlk bisiklet

Bilinen anlamıyla ilk bisikletin çizimlerinin 1493 yılında **Leonardo da Vinci** ya da onun öğrencilerinden biri tarafından yapıldığı söylenir. Ancak, bu çizimlerden yararlanarak ilk bisikleti yapan kişi **Kirkpatrick MacMillan**'dır. 1839-1840 yılları arasında İskoçya'da yapılan bu bisiklet, halen Londra'da Science Museum'dadır.

Tekerlek yarı çapı 4.5 santim olan dünyanın en küçük bisikletine, Batı Almanya'da Raine Frischknecht bindi.

En küçük bisiklet

Profesyonel bir sirk gösterisi için yapılan dünyanın en küçük bisikleti, 14.6 santim uzunluğundadır. Te-

kerlek çapı 4.5 santim olan 1050 gram ağırlığındaki bu bisiklete ilk kez **Raine Frischknecht** tarafından 1981 yılında Batı Almanya'da binildi.

En büyük bisiklet

1886 yılında ABD'de Pope Manifacturing firması tarafından yapılan bisikletin ön tekerleği 162.5 santim, arka tekerleği de 50.8 santim çapındaydı. Bu bisiklet, halen Connecticut'tan **Paul Niquette**'e aittir.

En uzun bisiklet

Üçüncü ilave tekerleği olmadan yapılan en uzun bisiklet, 20 metre 40 santim uzunluğundaki 35 kişilik bisiklettir. Belçika'da Pedaalstompers Westmalle firması tarafından yapıldı.

En hızlı bisikletçiler

27 Ekim 1980 günü California, Ontario Speedway' de **Dave Grylls**, bisikletiyle saatte 94.37 kilometrelik bir hıza ulaştı. 4 Mayıs 1980 günü aynı yolda yapılan iki kişilik bisikletler arasındaki sürat denemesinde de **Dave Grylls** ve **Leigh Barczevski**, saatte 101.25 kilometrelik bir hıza ulaşmayı başardılar.

En dayanıklı bisikletçiler

10-21 Temmuz 1983 arasında, Londra'daki City and Guilds Koleji'nin 24 öğrencisi, 5 bin 914 kilometrelik bir İngiltere turu yaptılar. Amatör bisikletçilerin ortalama hızları saatte 23.19 kilometreydi.

Tek tekerlek

Bugüne kadar binilen en yüksek tek tekerleğe, **Steve McPeak** adlı İngiliz, 114 metre 60 santim hükmetmeyi başardı. Bisikletin yüksekliği 31 metre 1 santimdi. Deneme, 1980 yılı Ekim ayında Las Vegas'ta yapıldı. Kanadalı **Brack Allison** da, tek tekerleği ile Van Couver'den Halifax'a 56 gün 10 saat 45 dakikada geldi. Allison'un 1 Mayıs -26 Haziran 1982 tarihleri arasında yaptığı bu yolculuğun mesafesi, 5 bin 982 kilometre 300 metreydi.

Şaha kalkan bisiklet

7 Ocak 1983 tarihinde İngiliz **Craig Strong**, bisikletini arka tekerleği üzerinde şaha kaldırarak, 1 saat 16 dakika 54 saniye yol aldı ve bu bir rekor oldu.

Su altında en uzun mesafe

27-29 Kasım 1981 tarihlerinde ABD Tucson'da, Amphi High School'un yüzme havuzunun dibinde, 32 kişilik bir ekip, özel yapılmış bir üç tekerlekli sualtı bisikletiyle 60 saat pedal çevirerek 104 bin 54 kilometre yol aldılar.

RAYLARIN ÜZERİNDE

İlk trenler

Tahta raylar üzerinde işleyen ilk vagonlar, 1550 yılında Alsace Madenleri'nde hizmete girdi. İlk buharlı tren katarı ise, 9 Haziran 1758 günü, İngiltere'de Middleton Colliery Railway tarafından sefere kondu.

Ray üzerinde en hızlı araç

5 Ekim 1982 günü, ABD'de New Mexico'da White Sand Füze Üssü'nde 15.2 kilometre uzunluğundaki raylar üzerinden fırlatılan insansız füze, raylar üzerinde saatte 9 bin 851 kilometrelik hıza ulaştı. Raylar üzerinde yolcu taşıyan en hızlı araç ise, Japonya Miyazaki'de 1979 yılı Aralık ayında 7 kilometrelik bir deneyde, saatte 517 kilometrelik hıza ulaşan "**Maglev**" deney trenidir. Ulusal demiryolu sistemlerinde kaydedilen en büyük hız ise, Fransa'nın SCNF sürat treni TGV-PSE tarafından 26 Şubat 1981 günü gerçekleştirildi. TGV, o gün saatte 380 kilometrelik bir hız yaptı.

En hızlı buharlı lokomotif

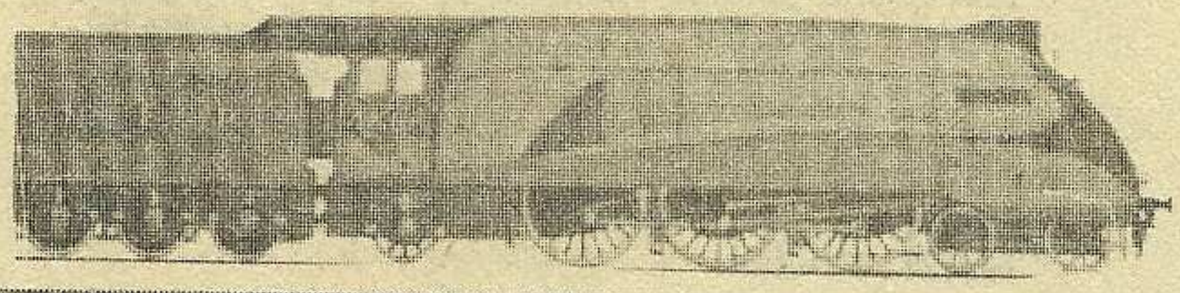
3 Temmuz 1938 günü, LNER 4-6-2 Mallard buharlı lokomotifi, saatte 202 kilometrelik bir hıza ulaştığında, arkasında 240 tonluk 7 vagon bağlıydı.

En uzun katar

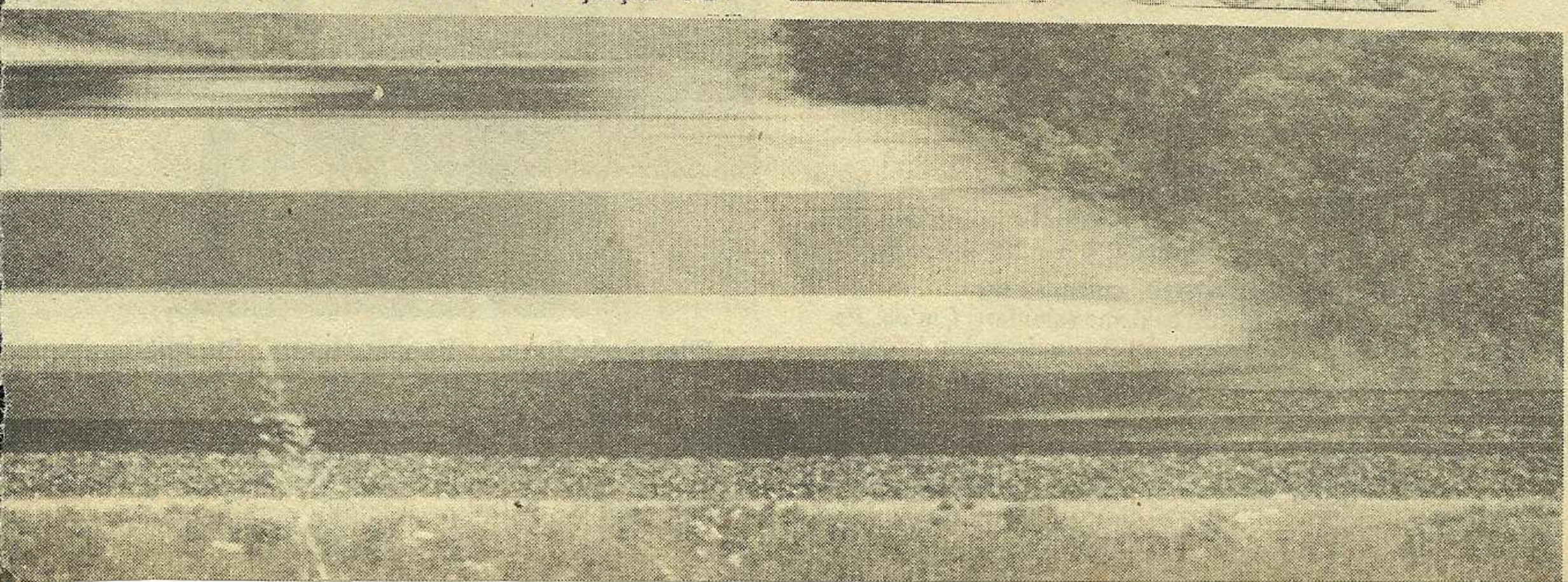
15 Kasım 1967 günü, ABD'de Iager'den Portsmouth'a kömür götüren katarın uzunluğu, tam 6 kilometreydi. Kömür yüklü 500 vagonun önünde, her biri 3 bin beygir gücünde üç dizel lokomotif vardı. 3 tane de katarın ortasına yerleştirildi. Katar, yaklaşık 42 bin ton yüküyle 252 kilometre yol aldı

En büyük yük vagonu

Dünyanın en büyük yük vagonu, 36 dingilli, 92 metre uzunluğundaki "**Schnabel**"dir. 1981 yılı Mart ayında Batı Almanya'da Krupp firması tarafından bir ABD demiryolu şirketi için yaptırıldı. Kapasitesi, 807 tondur.

Mallard firmasının ürettiği "LNER 4-6-2" modeli buharlı tren (üstte), saatte 202 kilometre hız aparak 1938 yılında bir dünya rekoru kırmıştı. Bu trenin buharlı makinesi, 126 beygir kuvvetindeydi. Altta ise, günümüzde dünyanın en hızlı treni olan ve Fransa'da, Paris-Marsilya arasında çalışan "TGV"

Raylar üzerinde taşınan en büyük yük

Çekoslovakya'da **Most** adlı bir köyde 1548 yılında yapılan 10 bin 700 ton ağırlığındaki kilise, bir maden ocağının üzerinde kalması nedeniyle 1975 yılı Ekim ve Kasım ayları içinde 730 metre uzağa taşındı. Saatte 0.002 kilometrelik bir hızla bir ayda taşınan kilisenin maliyeti 9 milyon sterlini buldu.

En uzun tren seferi

Sovyetler Birliği'nde Moskova'dan Nakhodka'ya uzanan Trans-Sibirya hattı, bilinen en uzun tren hattıdır. 9 bin 438 kilometredir. 97 istasyonda duran tren, bu hat üzerindeki bir seferini 8 gün 4 saat 25 dakikada tamamlar.

En geniş ray aralığı

Kullanılabilen en geniş ray aralığı, 1.676 metredir. İspanya, Portekiz, Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Sri Lanka, Arjantin ve Şili'de kullanılır.

En dar ray aralığı

Kullanılan en dar ray aralığı, 0.381 metredir. İngiltere'de kullanılır.

En yüksek tren yolu

Peru Devlet Demiryolları'nın yüksekliği, Borococha yöresinde deniz seviyesinden 4 bin 187 metre yüksektedir.

En çok işleyen demiryolu şebekesi

Japonya'nın ulusal demiryolu şebekesi, dünyada benzerleri arasında en çok hizmet verenidir. 1983 yılında, bu ülkedeki demiryolları her gün 18 milyon 472 bin yolcu taşıdı. Tokyo istasyonlarında, kapılara hücum eden halkı geri itmek üzere görevlendirilmiş özel iticiler vardır. 1982 yılı içinde Japon trenlerinde unutulmuş 555 bin 368 şemsiye, 323 bin 576 adet çeşitli giyim eşyası, 184 bin 500 gözlük ve 177 bin 066 çanta bulundu.

24 saatte trenle seyahat rekoru

W. M. Elbers ve **R.G. Schdlten**, 29-30 Temmuz 1981 günleri arasındaki 24 saat içinde, trenle 10 ülkeden geçtiler. Batı Almanya'dan başlattıkları yolculuk, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Fransa, İsviçre, Lichtenstein, Avusturya ve İtalya'dan geçerek 23 saat 34 dakika sonra Yugoslavya'ya vardılar.

En büyük istasyon

Dünyanın en büyük istasyonu, ABD'de New York'taki Grand Central Terminal'dir. 1903 – 1913 yılları arasında yapıldı. 19 hektarlık bir alan üzerinde iki kat olarak hizmet verir. Üstteki katta 41 peron, alttaki katta 26 peron vardır. Günde, ortalama olarak 550 trene ve 180 bin kişiye hizmet eder. 3 Temmuz 1947 günü, yolcu sayısı rekor düzeye ulaştı ve 252 bin 288'i buldu.

En eski istasyon

Dünyanın en eski istasyonu, İngiltere'deki Liverpool Station'dır. İlk kez 15 Eylül 1830'da hizmete açıldı. Halen bir bölümü müzedir.

En yüksek istasyon

Dünyanın en yüksek istasyonu, Bolivya'da, Rio Mulato-Potosi hattındaki Condor İstasyonu'dur. Deniz seviyesinden yüksekliği 4 bin 786 metredir.

En büyük bekleme salonları

Dünyanın en büyük bekleme salonları, Çin'de, Pekin İstasyonu'ndadır. 1959 yılında açılan bu istasyonun dört bekleme salonunun toplam kapasitesi 14 bin kişiliktir.

En uzun peron

Dünyanın en uzun peronu, Hindistan'da, Batı Bengal'de, Khargpur İstasyonu'ndadır. Uzunluğu 833 metredir.

En eski metro

İlk bölümü 10 Ocak 1863'te açılan Londra Metrosu, dünyadaki 67 metro içinde en eski olanıdır. Toplam uzunluğu 398 kilometredir. 267 istasyonda, 11 bin görevli çalışır. 3 bin 875 vagondan oluşan 450 tren, 1983 yılında 563 milyon yolcu taşıdı.

En çok istasyonu olan metro

New York Metrosu, 458 istasyonla, dünyanın en çok istasyonu olan metrosudur. İlk bölümü 27 Ocak 1904'te hizmete giren 372.93 kilometre uzunluğundaki bu metro, 1979 yılı içinde 1 milyar 96 milyon 6 bin 529 yolcu taşıdı. **Mayer Wiesen** ve **Charles Emerson**, 8 Ekim 1973 günü tüm metroyu 21 saat 8 dakika 30 saniyede dolaşarak ayrı bir rekor kırdılar.

En işlek metro

Dünyanın en işlek metrosu, Büyük Moskova Metrosu'dur. Günde 6.5 milyon yolcu taşır. 115 istasyonu vardır.

UÇAKLAR

İlk kontrollü uçuş

ABD'de, Kuzey Carolina'da Kill Devil Hill'da, 17 Aralık 1903 günü saat 10.35'te ilk kontrollü uçuş gerçekleşti. **Orville Wright** (1871-1948), 12 beygir gücündeki Flyer I adlı uçağı ile, 12 saniyede, yerden 2.5-3.5 metre yükseklikte, saatte 10.9 kilometrelik bir hızla 36 metre 50 santim uçmayı başardı. Aynı anda, kardeşi Wilbur da yanındaki üç kişi ve bir çocukla birlikte onu izliyordu. Uçak, halen Washington'da Smithsonian Institution'dadır.

Kanalı ilk geçen uçak

Kanalı uçakla ilk aşan kişi, Fransız **Louis Bleriot**'dur (1872-1936). 25 Temmuz 1909 Pazar günü, **Mösyö Bleriot**, Bleriot XI marka uçağı ile Fransa'nın Les Barques yöresinden, İngiltere'nin Nortfall Meadow

Pilot David Boyce, "Hawker Hunter" tipi jetiyle, Paris-Londra arasınıd 1983'te 38 dakika 58 saniyede uçarak dünya rekoru kırdı.

"Louisiana Ruhu" adlı uçağıyla 1927 Mayıs'ında Atlantik'i tek başına geçen Amerikalı ünlü havacı Charles Lindbergh...

yöresi arasındaki 41.8 kilometrelik mesafeyi 36 dakika 30 saniyede aldı. Saat 4.41'de havalanan uçakta, 23 beygir gücündeki Anzani motoru takılıydı.

İlk süpersonik uçuş

İlk süpersonik uçuş, 14 Ekim 1947 günü, Yüzbaşı **Charles "Chuck" Elwood Yeager** tarafından ABD'de, Edwards Askeri Hava Ussü'nde gerçekleştirildi. **"Glamor us Glennis"** adlı Bell XS-I roketi, 12 bin 800 metre yükseklikte, saatte 1078 kilometre hız yaptı.

İlk Atlantik ötesi uçuş

16-27 Mayıs 1919 tarihleri arasında, **Albert Cushion Read** (1887-1967) ile mürettebatı (Stone, Hinton, Rodd, Rhodas ve Breese), NC-4 türü bir uçan gemi ile New Foundland'den havalandıktan sonra Azor Adaları üzerinden Lizbon'a inmeyi başardı. **Read** ve yardımcıları,Newfoundland'dan havalandıktan sonra, 15 saat 18 dakika içinde, 1930 kilometre yol aldılar ve Azor Adaları'nda mola vermek zorunda kaldılar.

Molasız ilk Atlantik ötesi uçuş

John William Alcock ve yardımcısı Arthur Whitten Brown, 360 beygir gücünde iki Rolls-Royce Eagle VIII motora sahip Vimy adlı uçakla,1919 yılı Haziran ayında, Newfoundland'ın Lester's alanından İrlanda'nın Darrygimla yöresine kadar olan 3 bin 154 kilometrelik mesafeyi, hiç durmadan aştılar.

Atlantik'i tek geçen ilk pilot

Charles Augustus Lindbergh, 220 beygir gücündeki **"Spirit of St. Louis"** adlı uçağı ile, ABD'de Long Island'daki Roosevelt Havaalanı'ndan 20 Mayıs 1927 günü saat 12.52'de havalandı ve 21 Mayıs 1927 günü saat 10.21'de Paris yakınlarındaki Le Bourget Havaalanı'na indi. (Saatler, Greenwich saatine göredir). Lindbergh, 5 bin 810 kilometrelik bu mesafeyi, 33 saat 29 dakika 30 saniyede aldı.

Atlantik'i en çok geçen pilot

İngiliz Havayolları uçuş mühendislerinden **John M. Winston,** 10 Mayıs 1947 ile 14 Aralık 1978 tarihleri arasında Atlantik'i 1277 kez aştı.Winston'un Atlantik üzerindeki toplam uçuş süresi, 20 bin 100 saattir.

Pasifik aşırı ilk uçuş

Pasifik üzerinden hiç durmadan yapılan ilk uçuş, 3-5 Ekim 1931 tarihleri arasında **Clyde Pangborn** ve **Hugh Herndon** tarafından gerçekleştirildi. Bu iki pilot, **"Miss Veadol"** adlı uçaklarıyla, Japonya'nın Sabishire kumsallarından, ABD'nin Washington yöresindeki Wenatchee'ye kadar olan 7 bin 335 kilometrelik mesafeyi 41 saat 13 dakikada aldılar.

En büyük kanat açıklığı

Bugüne kadar yapılan en büyük kanat açıklığına sahip uçak, 40 milyon dolara mal olan **Hughes H4 Hercules**'tir. 2 Aralık 1947'de ABD'de Long Beach Harbor üzerinde yapılan bir denemede, 21 metre 30 santim yükseklikte, 914 metre yol aldı. 190 ton ağırlığındaki sekiz motorlu bu uçağın kanat açıklığı 97 metre 51 santim, uzunluğu ise 66 metre 64 santimdi. Bu denemeden sonra bir daha uçmadı.

En ağır uçak

Boeing 747-200 B Jumbo jet uçağı, 23 Mayıs 1979 tarihinde yapılan bir denemede, 386 tonla havalandı. 24 Haziran 1982 günü, BA.009 sefer sayılı Boeing-747 türü uçağın dört motoru da, 11 bin 275 metre yükseklikte Endonezya'da Galunggung Dağı üzerinde stop etti. **Eric Moody** yönetimindeki uçakta 263 kişi vardı. Bu uçak, havada motorları çalışmadan duran en ağır uçak olarak 13 dakika uçtuktan sonra, mürettebatı tarafından motorlarındaki arızanın giderilmesi sonucu Cakarta Havalanı'na indirildi.

Güneş enerjisi ile çalışan uçak

Dr. Paul MacCready başkanlığındaki bir ekip tarafından projelendirilen **"Solar Challenger"** adlı uçak, 20 Kasım 1980 günü, tamamen güneş enerjisiyle çalışan ilk uçak olarak uçtu. 7 Temmuz 1981 günü, ABD'li pilot **Steve Ptacek** yönetimindeki bir başka Solar Challenger, Manş Denizi'ni aşan, güneş ener-

jisiyle çalışan ilk uçak oldu. Bu uçak, Paris'te, Pontois-Cormeilles'ten havalandıktan 5 saat 23 dakika sonra, İngiltere'de Kent yakınlarında Mantson'a indi. Uçuş sırasındaki en fazla yüksekliği 3 bin 353 metre olan bu uçağın kanat açıklığı, 14 metre 30 santimdi.

En küçük uçak

Bugüne kadar uçan en küçük uçak, "**Skybaby**"dir. Amerikalı **Ray Stiss** tarafından gerçekleştirilen bu minik uçak, ilk kez 26 Mayıs 1952 günü **Robert H. Starr** tarafından havalandırıldı. Uzunluğu 3 metre, kanat açıklığı ise 2 metre 18 santimdir. Boş ağırlığı 205 kilo gelen bu uçak, 85 beygir gücündeki Continental C85 motoruyla saatte 297 kilometre hız yapabiliyordu.

En ağır bombardıman uçağı

Dünyanın en ağır bombardıman uçağı, Boeing B-52 H Stratofortress'tir. Maksimum kalkış ağırlığı 217.86 tondur. Kanat açıklığı 56 metre 38 santim, uzunluğu 48 metre 2 santimdir. Saatte 1046 kilometre hız yapabilir. Silah kapasitesi 12 SRAM termonükleer kısa menzilli saldırı füzesi ya da kanatları altında 24 adet 340 kiloluk bomba ve gövde altında 8 RAM füzesidir. 10 motorlu Convair B-36 J uçakları (ağırlığı 183 ton, kanat açıklığı 70 metre 10 santim) ise artık kullanılmamaktadır.

En hızlı bombardıman uçağı

Halen işlev görebilen bombardıman uçakları içinde en hızlı olanı, Fransız "**Dassault Mirage IV**"leridir. Bu uçaklar, 11 bin metre yükseklikte, 2 bin 333 kilometre hız yapabilirler.

En büyük yolcu uçağı

En büyük kapasitedeki yolcu uçağı, Boeing 747 "**Jumbo Jet**"lerdir. İlk kez 9 Şubat 1969 günü havalanan bu uçakların yolcu kapasitesi, 385 kişi ile başlar, bazen 500'ü aşar. Maksimum hızı saatte 969 kilometre olan Jumbo jetlerin kanat açıklığı 59 metre 64 santim, uzunluğu ise 70 metre 70 santimdir. Bugüne kadar en fazla yolcu ile havalanan uçak ise, 27 Şubat 1981 günü Hong Kong'dan ABD'nin Oakland kentine 610 kişi ile uçan Trans-America Havayolları'na ait Boeing-747'dir.

En hızlı yolcu uçağı

İlk kez 2 Mart 1969 günü havalanan 128 kişilik BAC/Aerospatiale Concorde uçakları, saatte 2 bin 333 kilometre hız yapabilirler. 21 Ocak 1976 günü aynı anda İngiltere ve Fransa'da hizmete konan bu uçaklar, ilk süpersonik (ses duvarını aşan) yolcu uçaklarıdır. 1 Ocak 1983 günü New York-Londra arasındaki mesafeyi, 2 saat 56 dakika 35 saniyede aldı.

En büyük hacimli uçak

Guppy-201 türü uçakların kargo kapasitesi, 1104.4 metreküptür. Maksimum kalkış ağırlığı 75.9 ton olan bu uçakların kanat açıklıkları, 47 metre 63 santim, uzunlukları 43 metre 84 santim, yükseklikleri ise 14 metre 78 santimdir. Lockheed C-5A Galaksi uçakları, askeri taşımacılıkta kullanılır. Ana kargo bölümünün hacmi 985.3 metreküptür. Maksimum kalkış ağırlığı 343.3 ton olan bu uçakların kanat açıklığı 67 metre 88 santim, uzunluğu 75 metre 54 santim, yüksekliği 19 metre 85 santimdir. Ön ve arka uçlarındaki toplam 227.4 metreküplük iki ilave bölümünde, 15 kişilik mürettebat ve arkada 75 kişilik askeri birlik taşınabilir. Sovyetler Birliği'ne ait Antonov An-400 (NATO'daki adı Condor) türü nakliye uçaklarının kanat açıklıkları ise 74 metre 20 santimdir.

En büyük pervane

Bugüne dek kullanılan uçak pervaneleri arasında en büyük olanı 6 metre 90 santim çapındaki Garuda pervanesidir. "**Linke-Hofmann R II**" uçağına takılan bu pervane, 1919 yılında Almanya'nın Breslav (Şimdi Polonya'nın Wroclaw kenti) kentine yapıldı. 260 beygir gücündeki 4 adet Mercedes motoru, bu pervaneyi dakikada 545 kez döndürüyordu.

En uzun tarifeli uçuş

Hiç durmadan yapılan en uzun tarifeli uçuş, Pan-Am tarafından haftada bir gerçekleştirilen Sidney-San Francisco seferidir. 1976 yılı Aralık ayında başlatılan bu sefer sırasında Boeing 747 SP türü bir uçak, 12 bin 30 kilometrelik mesafeyi, hiç durmadan 13 saat 25 dakikada uçarak alır.

En kısa tarifeli uçuş

Dünyanın en kısa tarifeli uçuşu, Westray ve Papa Westray adaları arasında Longanair Havayolları tarafından yapılır. 1967 Eylül'ünden bu yana 10 kişilik çift motorlu Britten-Norman türü bir uçak, bu seferi aksamadan yapar. Normal uçuş süresi 2 dakika olan bu seferi, kaptan pilot **Andrew D. Alsop**, 58 saniyede tamamladı.

Paris-Londra arası rekor

Paris'in merkezi ile Londra'nın merkezi arasındaki 344 kilometrelik mesafe, 24 Eylül 1983 günü **David Boyce** tarafından 38 dakika 58 saniyede aşıldı. Boyce'un kullandığı araç, bir motosiklet-helikopterdi.

Londra-New York arası rekor

8 ve 9 Şubat 1982 tarihlerinde, Stewart Wrightson Havacılık Şirketi'nden **David Boyce** ve 1981 yılında Yılın Pazarlamacısı seçilen **David J. Springbett**, Concorde ve helikopter aracılığıyla, Londra'nın merkezinden, New York'un merkezindeki işyerine 3 saat 59 dakika 44 saniyede gittiler. Aynı mesafedeki dönüş süreleri ise 3 saat 40 dakika 40 saniye sürdü.

En büyük hız rekoru

28 Temmuz 1976 günü, ABD'de Beale Hava Üssü'nde, Binbaşı **George T. Morgan** ve Yüzbaşı **Eldon W. Joersz** kumandasındaki Lockheed SR-71 A, saatte 3 bin 529.56 kilometrelik bir hıza ulaştı.

En hızlı jet

Dünyanın en hızlı jeti, Amerikan Hava Kuvvetleri'ne ait Lockeheed SR-71 keşif uçaklarıdır. İlk kez 22 Aralık 1964 günü uçan bu uçakların yükselme tavanı 30 bin 480 metredir. Kanat açıklığı 16 metre 94 santim, uzunluğu 32 metre 73 santim olan bu uçakların kalkıştaki ağırlığı 75.9 tondur. 24 bin metre yükseklikte, 4 bin 800 kilometrelik menzili, saatte 3 bin 181 kilometrelik bir hızla aşılabilir.

En hızlı çift yüzeyli uçak

Bilinen en hızlı biplane (çift satıhlı uçak), İtalyan FİAT C.R. 42 B'dir. 1010 beygir gücündeki Daimler-Benz DB60I A motoruyla, 1941 ylında saatte 520 kilometre hız yaptı. Yalnızca 1 adet üretildi.

Piston motorlu en hızlı uçak

1966 yılı Ağustos ayında **Mike Carrol** kumandasındaki Hawker tipi "**Sea Fury**" adlı piston motorlu

uçak, ABD'de Teksas üzerinde saatte 836 kilometre hız yaptı.

En hızlı pervaneli uçak

Sovyetler'in Tu-II4 turbo pervaneli nakliye uçakları, pervane çekişli en hızlı uçaktır. Saatte 877.212 kilometre hız yaptı.

En hızlı Atlantik aşırı hız

Binbaşı **James V. Sullivan** ve Binbaşı **Noel F. Widdifield,** Lockheed SR 7I-A tipi uçakla, 1 Eylül 1974 günü Atlantik'i 1 saat 54 dakika 56 saniye 4 salisede geçtiler. 5 bin 570.80 kilometrelik Londra-New York arasında ortalama hızları, havadayken KC-135 türü bir akaryakıt ikmal uçağından benzin almak için yavaşlamaları nedeniyle saatte 2908.026 kilometrede kaldı. Yüzbaşı **John A.Smith,** 12 Mart 1978 günü Rockwell 685 tipi uçağıyla Gander ile Gatwick arasındaki mesafeyi, 8 saat 47 dakika 32 saniyede tek başına uçtu.

Turbojetle çıkılan en fazla yükseklik

31 Ağustos 1977 günü **Aleksandr Fedotov** (SSCB) 14 bin kilo ağırlığındaki iki turbojet motoruyla çalışan Mikoyan E.266M (MİG-25) uçağıyla, 37 bin 650 metreye yükseldi.

En uzun uçuş

Robert Timm ve **John Cook,** Cessna 172 türü "**Hacienda**" adlı uçakla, 4 Aralık 1958 günü yerel saatle 3.53'te Las Vegas'taki McCarran Havaalanı'ndan havalandılar. Sürekli havada kalarak ve benzin ikmalini de havada yaparak tam 64 gün 22 saat 19 dakika 5 saniye uçtuktan sonra, 7 Şubat 1959 günü saat 2.12'de aynı havaalanına indiler. Uçuş mesafeleri, dünyanın çevresinin altı katına eşitti.

Walter E. Lees ve **Frederic A. Bossy** de, 25-28 Mayıs 1931 günleri arasında 225 beygir gücündeki Packard Diezel motorlu "**Bellanca**" uçağıyla bir depo benzinle 84 saat 32 dakika uçtu. Benzin ikmali yapmadan en uzun uçuşu ise, 10-11 Ocak 1962 günü, ABD Hava Kuvvetleri'ne ait bir B – 52H, Okinawa ile Madrid arasında 20 bin 169 kilometre uçarak gerçekleştirdi.

En büyük havaalanı

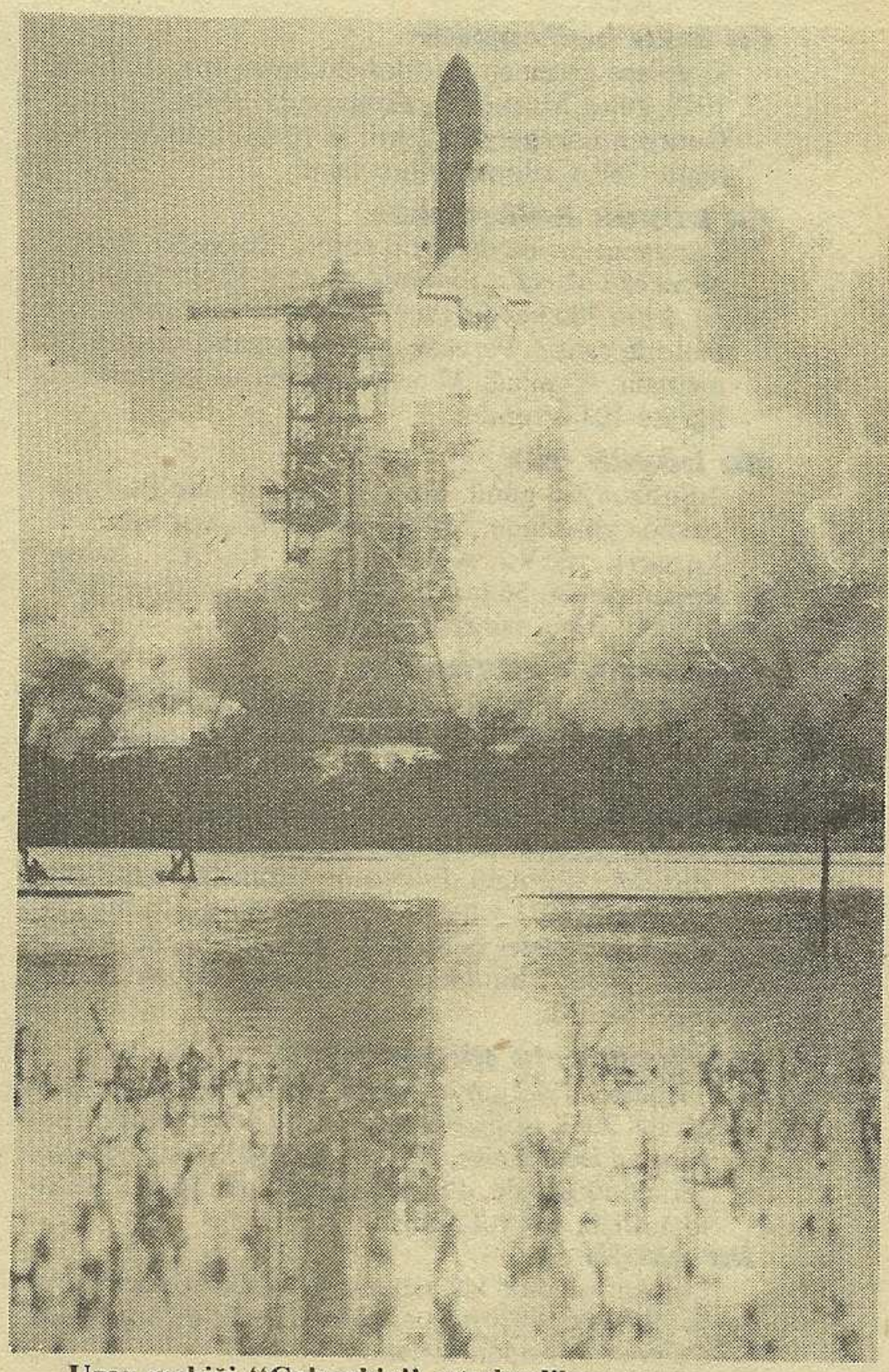
Dünyanın en büyük havaalanı, Suudi Arabistan'ın Riyad kentindeki Kral Halid Havaalanı'dır. 221 kilometrekarelik bir alan üzerinde kuruludur. 2 milyar 100 milyon sterline mal olan bu havaalanının 74 metre yüksekliğindeki kontrol kulesi de, dünyadaki benzerleri arasında en yüksek olanıdır. Cidde'deki Kral Abdülaziz Havaalanı'nın Hac Terminali de, dünyanın en büyük kapalı salonudur. Yüzölçümü 1.5 kilometrekaredir.

En işlek havaalanı

Dünyanın en işlek havaalanı, ABD'de Chicago'daki O'Hare Uluslararası Havaalanı'dır. 1983 yılından bu yana alana 671 bin 724 uçakla 42 milyon 873 bin 953 yolcu uğradı. Her 46.9 saniyede de bu alana bir uçak indi ya da kalktı. Vietnam'da Bien Hoa Hava Üssü'ne de 1970 yılında 1 milyon iniş ve kalkış yapıldı.

Kente uzak ve yakın havaalanları

Brezilya'daki Viracopos Havaalanı'nın Sao Paulo kentine olan uzaklığı, 96 kilometredir. Cebelitarık Havaalanı ise, kent merkezine 800 metre uzaktadır.

Uzay mekiği "Columbia", ateşlendikten sonra havalanırken görülüyor.

En yüksek havaalanı

Dünyanın en yüksek havaalanı, Tibet'teki La Sa Havaalanı'dır (4 bin 363 metre). İnilen en yüksek yer ise, Himalayalar'daki 6 bin 80 metre yüksekliğindeki Dhaulagiri'dir. 1960 yılında Yeti adlı Pilutus Porter türü uçak, gösteri amacıyla indi.

En alçak havaalanı

Dünyanın en alçaktaki havaalanı ise, Ölü Deniz kıyısındaki El Lisan Havaalanı'dır. Deniz seviyesinin 360 metre altındadır. En düşük irtifadaki uluslararası havaalanı ise, Amsterdam'ın Schiphol Uluslararası Havaalanı'dır. Deniz seviyesinden 3 metre 90 santim aşağıdadır.

En uzun pist

California'da Edwards Hava Üssü'ndeki 11 kilometrelik uçuş pisti, dünyadaki benzerleri arasında en uzun olanıdır. Üssün toplam uçuş alanı 168 kilometreyi bulur. En uzun sivil pist ise, Güney Afrika'da, Pierre van Ryneveld Havaalanı'nın 4 bin 890 metre uzunluğundaki pistidir. 1975 Ağustos'u ile 1976 Ocak'ı arasında, 5 ayda tamamlandı.

En hızlı helikopter

Kayıtlara geçen en büyük helikopter hızı, 21 Eylül 1978 günü Moskova yakınlarında gerçekleştirildi. **Gourgen Karapetyanm**, Mil A-10 tipi helikopteriyle saatte 368.4 kilometre hız yaptı.

En büyük helikopter

Dünyanın en büyük helikopteri, Sovyetler Birliği'ne ait Mil Mi-12'dir.Homer ya da V-12 olarak da bilinir.6 bin 500 beygir gücündeki dört adet turbo şaft motorla çalışır. Pervane uçları arasındaki mesafe 67 metredir. Uzunluğu 37 metre olan bu helikopterin ağırlığı ise 103.3 tondur.

En büyük yük

3 Şubat 1982 günü, Sovyetler Birliği'nde Podmoscovnoe yöresinde, Mil Mi-26 tipi bir ağır yük helikopteri, **G.V. Alfeurov** ve **L. A. Indeev** komutasında, 56 bin 768 kilo 800 gram ağırlığındaki yükü 2 bin metreye kaldırdı.

En küçük helikopter

Aerospace General Co. tarafından yapılan tek kişilik roket ivmeli 72.5 kilo ağırlığındaki mini helikopter, saatte 137 kilometre hızla, 400 kilometre yol alır.

En yükseğe çıkan helikopter

Aerospatiale SA315B tipi, Lama adlı helikopter, 21 Haziran 1972 günü, Fransa'da 12 bin 442 metre yükseğe çıktı. 1971 yılı Mayıs ayında bir kurtarma ekibini taşıyan özel helikopter, Everest'in güneydoğu cephesinde, 7 bin metre yükseklikte bir noktaya inmeyi başardı.

Helikopterle dünya turu

5 Ağustos 1982 günü, Teksas'ta Fort Worth'tan Bell Model 206L Long Ranger III tipi helikopteriyle havalanan **Dick Smith,** 22 Temmuz 1983 günü aynı yere geri döndüğünde, dünyanın çevresinde 56 bin 742 kilometrelik bir yol almıştı.

İlk otojir

Uçuş sırasındaki hava akımıyla hareket eden ilk otojir, 9 Ocak 1923'te İspanya'da Getafe'de **Juan de la Cierva** tarafından denendi

Durmadan otojir rekorları

İngiliz **Kenneth H. Wallis,** WA-116 Fotojir denilen hava aracıyla, 28 Eylül 1975 günü Lydd'den Wick'e kadar hiç durmadan 874 kilometre 320 metre yol alarak rekor kırdı. 12 Mayıs 1969'da yaptığı bir başka denemede, 3 kilometrelik mesafede, saatte 179 kilometre hız yapmayı başaran Wallis, 20 Temmuz 1982'de gerçekleştirdiği bir başka denemede de, otojiriyle 5 bin 643 metre yüksekliğe çıkarak, ayrı bir rekorun sahibi oldu.

En hızlı deniz uçağı

Bugüne kadar yapılan deniz uçakları içinde en hızlı olanı, Martin XP6M-1 Seamaster'dır. ABD Donanması'na ait bu dört motorlu mayın serpici, 1955-1959 yılları arasında hizmet görürken, saatte 1040 kilometrelik bir hıza ulaşabiliyordu. 9 Eylül 1961 günü **Georgiy Buryanov** kumandasındaki M-10 deniz uçağı, Azov Denizi üzerinde 14 bin 962 metre yüksekliğe kadar çıktı.

İlk hava gemisi

Hava gemisi ile ilk uçuş,24 Eylül 1852 günü Paris'te **Henri Giffard** tarafından gerçekleştirildi. 43 metre 80 santim uzunluğundaki bu gemi, 2 bin 500 metreküptü, kömürgazı ile çalışıyordu.

En büyük havagemisi

Bugüne kadar yapılan en büyük havagemisi, 210.5 ton ağırlığındaki Alman Graf Zeppelin II'sidir (Lz 130). Uzunuğu 245 metre, hacmi ise 199 bin 981 metreküptü. İlk uçuşunu 14 Eylül 1938'de yaptı. 1939 Ağustos'unda İngiliz semalarında casusluk göreviyle uçuruldu. 1940 yılında hurdaya ayrıldı. ABD Donanması'na ait ZPG 3-W adlı hava gemisinin hacmi, 42 bin 937 metreküp, uzunluğu 122 metre 90 santim, çapı ise 25 metre 90 santimdi. 21 kişilik mürettebatla çalışan bu zeplin, ilk uçuşunu 21 Temmuz 1958'de yaptı. 1960 Haziran'ında denize çakılarak parçalandı. 27 Ağustos 1982 günü, Avustralya'nın batısında, Cunderdin yöresinden havalanan **R.W. Taaffe** yönetimindeki Cameron D-38 sıcak hava zeplini, 1 saat 26 dakika 52 saniye uçtu, 3 bin 159 metreye yükseldi ve yaklaşık olarak 37.07 kilometre yol aldı. Bu derecelerle, sıcak hava zeplinleri arasında en büyük rekorları kırmış oldu.

En çok yolcu alan hava gemisi

1931 yılında, ABD Donanması'na ait Akron adlı hava gemisinin bir seferinde 207 yolcu taşındı. Atlantik-aşırı en büyük yolcu taşıma rekoru ise 117 kişiyle, Almanların Hindenburg hava gemisiyle 1937'de yaptıkları seferdir.

Mesafe rekorları

Almanların Graf Zeppelin adlı hava gemileri, 29 Ekim-1 Kasım 1928'de, **Dr. Hugo Eckener** yönetiminde 6 bin 348.5 kiometre yol aldı. 21-25 Kasım 1917 günleri arasında da yine Almanlara ait L-59 zeplini, Bulgaristan'ın Yanbolu kentinden Sudan'ın Hartum kentine gidip gelerek 7 bin 250 kilometre yol yaptı. 9-12 Ekim 1981 tarihleri arasında **Fred Gorell** ve **John Shoecraft** yönetimindeki **"Super Chicken"** adlı hava gemisi, California'nın Costa Mesa yöresinden Georgia'nın Blackbeard's Island yöresine giderek ABD'yi boydan boya katetti. Bu arada yaptığı mesafe, 4 bin 47 kilometredir.

Uçuş rekoru

Amerikan Donanması'na ait Goodyear yapımı ZPG-2 hava gemisi, yeniden yakıt almadan 264 saat 12 dakika yol aldı. 4 Mart-15 Mart 1957 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu uçuş sırasında, 15 bin 205 kilometre yol katedildi.

En eski balon

Bilinen ilk balon denemesi, 8 Ağustos 1709 günü Portekiz Terreiro do Paço'da, Casa da India'da **Peder Bartolomeu de Gusmao** tarafından yapıldı. Bu, sıcak havayla yükselen bir balondu.

Balonla en uzun mesafe

Balonla aşılan en uzak mesafe, 8 bin 382.54 kilometredir. 11 bin 300 metreküp hacmindeki, helyumla doldurulmuş deney balonu, Double Eagle V, 9-12 Kasım 1981 tarihleri arasında Japonya'nın Nagashima kentinden California'nın Covello yöresine uçtu. Pasifik Okyanusu'nu aşan bu ilk insanlı balonun mürettebatı, **L. Abruzzo** (51), **Rocky Aoki** (43 Japon), **Ron Clark** (41) ve **Larry M. Newman**'dı (34).

İnsansız en yükseğe çıkan balon

1972 yılı Ekim ayında, California'da, 1.35 milyon metreküp hacimli Winzen balonu, 51 bin 815 metre yüksekliğe çıktı.

Dünyanın en küçük pilotu unvanını, Amerikalı Cody Locke elinde tutuyor. Meksikalı Locke, 1983 yılında, henüz 9 yaşındayken "Cessna-150" tipi uçağıyla tek başına tam 316 gün ardı ardına uçuş yaptı.

İnsanlı en yükseğe çıkan balon

1 Şubat 1966 günü, ABD Güney Dakota'da, Sioux Çağlayanı'ndan balonuyla havalanan **Nicholas Piantanida,** 37 bin 735 metre yükseğe çıktı. Iowa'da bir Mısır tarlasına indiğinde, artık yaşamıyordu.

En büyük balon

Dünyanın en büyük balonu, Amerika Birleşik Devletleri'nde, Minnesota'da **Winzen Research Inc.** tarafından yapılan 2 milyon metreküp hacmindeki balondur.

En yaşlı uçak yolcusu

Bugüne kadar uçakta dünyaya gelen birçok bebeğe rastlandı. Bunlar, en genç uçak yolcuları olarak kabul edilirler. Uçağa binen en yaşlı yolcu ise Bayan **Jessica S. Swift**'tir. 1981 yılı Aralık ayında ABD'de Vermont ile Florida arasında uçan Bayan Swift, o gün 110 yaşını tamamlamış, 111 yaşından 3 gün almıştı.

En yaşlı ve en genç pilotlar

Askeri pilotlar arasında en genç yaşta uçuş ehliyeti alanı, İngiliz Hava Kuvvetleri'nden Çavuş **Thomas Dobney**'dir. İlk uçak kullandığında 16 yaşından 5 ay almıştı. Uçak kullanan en genç insan ise **Cody. A. Locke**'dir. 24 Şubat 1983 günü Mexico Mexiculi' de Cessna 150 tipi uçağı tek başına kullandığında, 10 yaşını doldurmasına 50 gün vardı.
Dünyanın en yaşlı pilotu ise, 1979 yılında 94 yaşındayken 30 yıllık Ercoupe uçağını onarıp havalanan Amerikalı emekli pilot **Ed McCarty**'dir.

En çok uçan insan

Amerikalı **Max Conrad**, 1928 yılından 1974 yılı ortasına kadar 52 bin 929 saat 40 dakika uçtu. Küçük uçaklarla Atlantik'i 150 kez aştı. Bir başka deyişle, ömrünün altı yılı aşkın bir bölümünü havada geçirdi. **Fred Finn** adlı yolcu da, 1984 yılı Haziran ayında, Concorde uçaklarıyla 476. yolculuğunu tamamladı.

İniş ve kalkış rekorları

Amerikalı **Al Yates** ve **Bop Phoenix** adlı pilotlar, 15 Haziran 1979 günü 14 saat 57 dakika süreyle çeşitli havaalanlarına iniş ve kalkış yaptılar.

İnsan gücüyle uçuş rekoru

12 Haziran 1979 günü Dr. **Paul** McCready'nin yaptığı, **Bryan Allen**'in pedal çevirerek kullandığı **"Gossamer Albatross"** adlı uçak, 05.51'de İngiltere'de Folkstone'dan havalandı. 35 bin 820 metre uzaklıktaki Fransa'nın Cap Gris Nez yöresine 2 saat 49 dakikalık bir uçuştan sonra saat 08.40'ta ulaştı. Böylece, insan gücüyle çalışan uçakla Manş Denizi'ni aşan ilk pilot olarak 100 bin sterlinlik Henry Kremer Ödülü'nü aldı.

Model uçak rekorları

Amerikalı **Maynard L. Hill,** uzaktan kumandalı model uçaklarını 6 Eylül 1970 günü 8 bin 208 metre yüksekliğe çıkardı, 4 Temmuz 1983 günü ise 765 kilometre uzağa göndermeyi başararak ayrı bir rekorun sahibi oldu. Sovyetler Birliği'nden **V. Goukoune** ile **V. Miyakin**'in uzaktan kumandalı uçaklarına, Klementyeva'daki bir denemede, saatte 343.92 kilometrelik bir hız yaptırdılar. Çekoslovak **Eduard Svoboda** ise, 23-24 Ağustos 1980 günlerinde uzaktan kumandalı model uçağını 32 saat 7 dakika 40 saniye uçurdu.

Manş'ı aşan model uçak

17 Temmuz 1974 günü **Dieter Ziegler,** 5 kilo ağırlığındaki uzaktan kumandalı Bell-212 model uçağını İngiltere'nin Ashford yöresinden 52 kilometre uzağa, Fransa'nın Ambleteuse yöresine göndermeyi başardı.

En küçük model uçak

Amerikalı böcekbilimci **Don Emmick**, yaptığı 0.1 gram ağırlığındaki model uçağını, 24 Temmuz 1979 günü bir atsineğine bağlayarak uçurdu.

Kâğıt uçak rekoru

29 Kasım 1983 günü, ABD'de Kuzey Carolina Eyalet Üniversitesi'nde yapılan bir yarışmada, **Ken Blackburn** adlı öğrencinin yaptığı kâğıt uçak, 16 saniye 89 salise havada kalarak rekor kırdı. Kapalı alanda en uzun uçuş rekoru da, 21 Eylül 1980 günü, Japonya Tokyo'da Fuji TV stüdyolarında yapılan denemede kırıldı. Tavan yüksekliği 3 metre 65 santim olan odada, kâğıt uçak 1 dakika 33 saniye uçtu. 1933 yılında **C.O. Reinhart** tarafından New York'ta bir işhanının 10. katının penceresinden atılan kâğıt uçak, 2 kilometre gitti. 4 Şubat 1980 günü Washington'da McChord Hava Üssü'nde kapalı mekânda atılan kâğıt uçak ise, 47 metre 42 santim yol aldı.

ENERJİ GÜÇLERİ

Buhar makinesi

Çalışabilir durumda olan en eski buharlı aygıt, İngiltere'de Wilkshire'daki 1812 Boulton and Watt' tır. 26 beygir gücündeki bu aygıt, 1971 yılında onarıldı. 1985'e değin de zaman zaman çalıştırıldı. En büyük tek silindirli buhar makinesi ise, Hollanda' da drenaj amacıyla kullanılmak üzere 1849 yılında **Matthew Loam** tarafından yapıldı.Silindirin çapı 3 metre 65 santimdir.

En büyük enerji istasyonu

1942 yılında hizmete açılan ABD'deki Grand Coulee enerji istasyonu, dünyadaki benzerleri arasında en güçlü olanıdır. Saatte 9 milyon 700 bin kilovat enerji üretir. Dünyanın kömürle çalışan en büyük enerji istasyonu ise Sovyetler Birliği'nde 1982 yılı Mayıs ayında hizmete giren Kazakistan Ekibastuz Enerji Tesisleri'dir.

En büyük nükleer güç istasyonu

Dünyanın en büyük atomik nükleer enerji istasyonu, Sovyetler Birliği'ndeki Leningrad Nükleer Enerji İstasyonu'dur. 4 adet 950 megavat gücünde reaktöre sahip olan bu tesis, 1974 yılında açıldı, 1982 yılı Ekim ayında da tam kapasite ile çalışmaya başladı.

En büyük nükleer reaktör

Dünyanın en büyük nükleer reaktörü, Sovyetler Birliği'nde, Litvanya'da Ingalinskaya Enerji İstasyonu'nda bulunan 1500 megavat gücündeki reaktördür. 1984 yılı Ocak ayında tam kapasite ile çalışmaya başladı.

Termonükleer reaktör

1982 yılında bir açıklama yapan Sovyet bilimadamı **Velikov,** Tokamak-7 adı verilen termonükleer reaktörün yakında hizmete gireceğini duyurdu.

Güneş enerjisi tesisleri

Dünyanın en büyük güneş enerjili ısı kaynağı, ABD' de Barstow yakınlarında **"Solar I"** adlı tesistir. 10 megavat gücündeki bu tesisin ilk denemesi, 1982 yılı Nisan ayında yapıldı. 77 metre 70 santim yüksekliğindeki kulenin üzerine yerleştirilen ısıtıcının üzerine 1818 eş odaklı ayna tarafından güneşten alınan ışık yansıtılır.

En büyük deniz gücü istasyonu

Denizin hareketleriyle çalışan en büyük **"tidal güç"** istasyonu, Fransa'da Golf de St. Malo'da 26 Kasım 1966 günü açılan Usine maremotrice de la Rance Tesisleridir. Yapımı beş yıl süren bu tesislerde, yıllık net enerji üretimi 544 milyon kwh'dir. 804 metre uzunluğundaki baraj üzerinde 24 turbo alternatör vardır.

En büyük jeneratör

SSCB'de, Litvanya'da 1500 meagavat gücünde bir turbo jeneratör, Ignalina Atomik Güç İstasyonu'na takıldı. ABD ve İngiltere'de de 2 bin megavat gücünde jeneratörlerin yapımı halen (1984) proje aşamasında.

En büyük türbin

Dünyanın en büyük hidrolik türbinleri, ABD Grand Coulee'de **"Third Powerplant"**tedir.Çapları 9 metre 70 santimdir.

En uzun ömürlü pil

Çinko ve sülfürden 1840 yılında yapılan kuru pil, Oxford Üniversitesi'nde, Clarendon laboratuvarlarındaki çıngırağı 1840 yılından beri çalıştırmaktadır.

En büyük enerji sıkıntısı

Tarihin en büyük enerji sıkıntısı, 9-10 Kasım 1965 günleri, ABD'nin kuzeyindeki yedi eyaleti ve Kanada'nın Ontario eyaletini etkiledi. 207 bin 200 kilometrekarelik bir alanda 320 milyon kişi karanlıkta kaldı. İki kişi, elektrik kısıntısı sırasında öldü. Bu arada, New York da 13.5 saat elektriksiz kaldı. 13 Temmuz 1977 günü, New York'ta meydana gelen 52 dakika süreli bir cereyan kesilmesi de 1 milyar dolarlık zarara yol açtı.

En eski yeldeğirmeni

Tahıldan un elde etmek amacıyla yapılan en eski yeldeğirmeninin İ.S. 7'nci yüzyılda İran'da kurulduğu biliniyor.

En büyük rüzgâr jeneratörü

Enerji elde etmek amacıyla kurulan en büyük rüzgâr jeneratörü, 3 bin kw gücündedir. Grosse Wind Energie-Anlage firması tarafından yapılan bu jeneratör, 1982 yılında Batı Almanya'nın Friesian sahillerine konuldu. Uzunluğu 150 metredir.

En büyük konvansiyonel yeldeğirmeni

Hollanda'daki en büyük yeldeğirmeni, 1718 yılında Maasland'da yapılan Djikpolder'dir. Yelkenleri, bir uçtan bir uca 29 metredir. Hollanda'daki en yüksek yeldeğirmeni ise Schiedam'da 1794 yılında yapılan De Walvisch'dir. Yüksekliği 33 metredir.

MÜHENDİSLİK

En büyük maden fırını

Dünyanın en büyük maden fırını, Japonya Kyushu' dadır. Yapımı 1976 yılı Ekim ayında tamamlanan bu dev fırının iç hacmi 5 bin 70 metreküp, çapı 14 metre 80 santim, yıllık kapasitesi ise 4 milyon 380 bin tondur.

En büyük krakör

Ham petrolün ısıtılarak ayrılmasında kullanılan krakörlerin en büyüğü, Exxon şirketinin New Jersey' deki Bayway Rafinerisi'ndedir. Günde 19 milyon 77 bin litre ham petrol işler.

En uzun konveyör

Dünyanın en uzun şeritli konveyör kemeri, Batı Avustralya'dadır. 29 kilometre uzunluğundaki bu kemer, Cable Belt Ltd. tarafından üretildi. Çok şeritli en uzun konveyör ise,Fas'ta, Bucraa fosfat madeni ile El Aaiun Limanı arasında1972 yılında Krupp firması tarafından kuruldu. Uzunluğu100 kilometredir. Şu anda Polisario gerillaları nedeniyle çalışamaz durumdadır.

Dünyanın en uzun konveyör kemeri ise, 1959-1962 yılları arasında Gabon'da Moanda manganez madenleri için kurulan COMILOG (Compagnie Minere de l'Ogooue) adlı dev tesistir. 858 kule üzerinde 76 kilometre uzanır.

En güçlü vinç

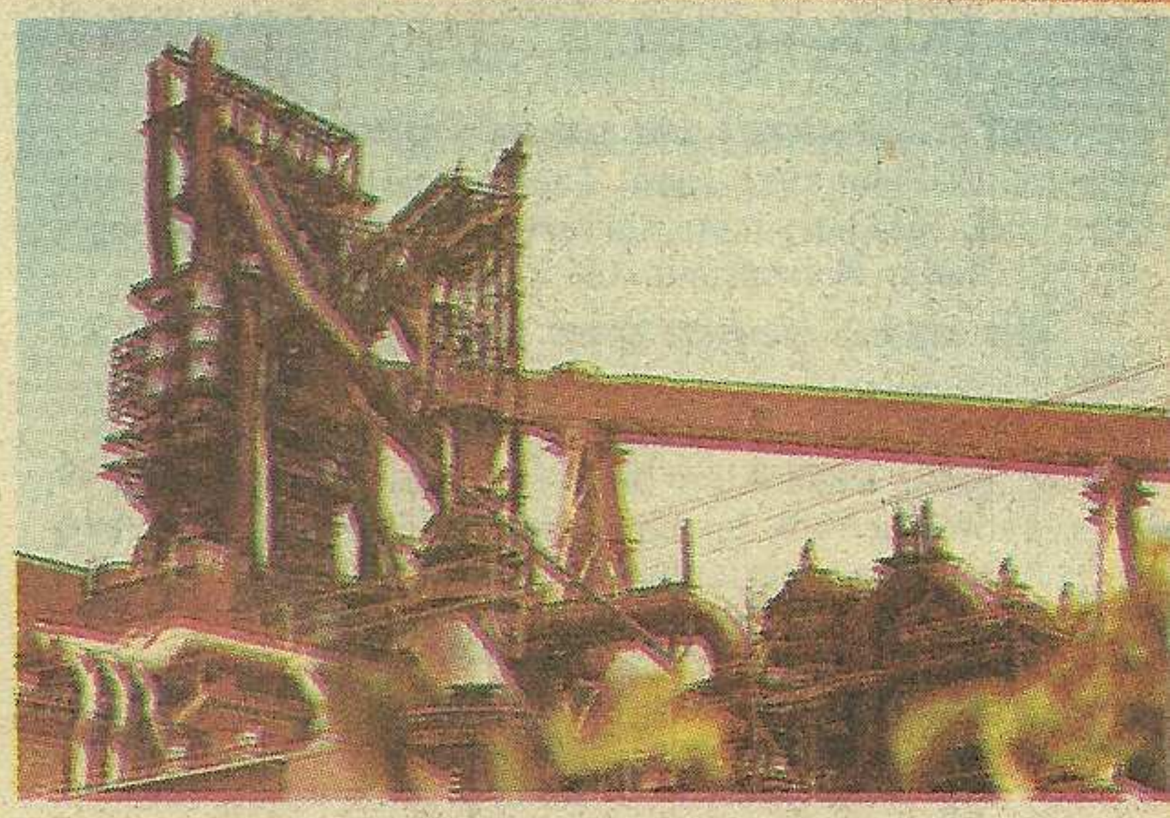
Dünyanın en güçlü vinçleri, suda yüzen Balder adlı aracın üzerindedir. İsviçre'nin Heerama Marine Contractors firmasınca işletilen bu vinçlerden biri, 1983 yılında 3 bin 412 kez ton kaldırdı. 1984 yılı Mart ayında, kapasiteleri 6 bin ton kaldırabilecek şekilde artırıldı.

En güçlü kara vinci

1975 yılında, ABD'de Grand Coulee Barajı Üçüncü Ünitesi'nde yapılan bir denemede, 28 metre 14 santim genişliğindeki Racho modeli vinç, 2 bin 268 ton kaldırdı. Bir başka gün de 1789 ton ağırlığındaki jeneratör rotorunu 0.08 milimetrelik bir hatayla yerine indirdi.

Dünyanın en uzun "havai hattı", Güney Afrika'nın Gabon Cumhuriyeti'nde bulunuyor. COMILOG adlı şirkete ait 76 kilometre uzunluğundaki havai hat, manganez madeni taşımacılığında kullanılıyor (üstte)... Japonya'daki dünyanın en geniş eritme fırınının kapasitesi ise tam 5 bin 70 metreküp (altta)...

En uzun seyyar vinç

Dünyanın en uzun seyyar vinci, 984 ton kaldırma kapasiteli, Rosenkranz K100001'dir. 202 metre yüksekliğindeki bu dev araç, her biri 23 metre 6 santim uzunluğunda 10 kamyon tarafından taşınır. 30 ton ağırlığındaki bir cismi, 105 metre yüksekliğe rahatça kaldırabilir.

En uzun yürüyen merdiven

Sovyetler Birliği'nde Leningrad Metrosu'nun Lenin Alanı'na çıkıştaki merdiveni, 729 basamaktan oluşur ve 59 metre 68 santimlik dikey yüksekliğe ulaşır. Dünyanın en uzun yürüyen kadırımı ise, Batı Almanya Düsseldorf'ta, Neue Messe merkezindedir, 225 metre uzunluğundadır.

En büyük ekskavatör

Dünyanın en büyük ekskavatörü, Batı Almanya'da Hambach madenlerindedir. 20 saatlik bir işgününde 200 bin metreküp kazı yapar. Uzunluğu 210 metre, yüksekliği 82 metredir. Tekerinin çevresi 67 metre 88 santimdir.

En ağır yük

Mühendislik tarihinde kaldırılan en ağır yük, 37 bin 194 ton ağırlığındaki Montreal veledromunun çatısıdır. 1975 yılında, yerine tam olarak oturtulabilmesi için 10 santim kaldırıldı.

En eski makine

Dünyanın en eski makinesi, su yükseltmeye yarayan "**dâlu**" adlı araçtır. Aşağı Irak'ta ilk kez İ.Ö. 3500 yılında Sümerler tarafından kullanılan bu araç, bugün de aynı amaçla yöre halkı tarafından kullanılır.

En büyük somun

Dünyanın en büyük somunları, haddehane presleri için yapılan 5.3 ton ağırlığındaki somunlardır. Dış çapı 132 santim, içi ise 63.5 santimdir.

En büyük yakıt tankı

Suudi Arabistan'daki Ju'aymah tesisleri için yapılan beş Aramco tankının kapasitesi, 1.5 milyon varildir. 21 metre 94 santim uzunluğunda ve 117 metre 60 santim çapındaki tankların yapımı, 1980 yılı Mayıs ayında tamamlandı.

En hızlı asansör

Dünyanın en hızlı asansörleri, Japonya Tokyo'da bulunan 60 katlı "**Sunshine 60**" adlı binada kurulu olan asansörlerdir. Dakikada 609 metre hız yaparlar.

Boru hatları

Dünyanın ilk boru hattı, 1863 yılında ABD Pennsylvania'da 2 inçlik demir borularla döşendi. Ancak, bir süre sonra sendikaya bağlı işçiler tarafından parçalandı. Dünyanın en uzun boru hattı, Kanada'nın Edmonton kentinden ABD'nin Buffalo kentine petrol taşıyan 2 bin 856 kilometre uzunluğundaki boru hattıdır. 13 pompa istasyonu aracılığıyla günde 31 milyon 367 bin 145 litre petrol pompalanır.

Su altındaki en uzun boru hattı

12 Eylül 1981 günü, Tayland'da hizmete giren doğal gaz boru hattı, Union Oil Platform'dan Rayong'a kadar denizaltında 425 kilometre uzanır.

En uzun doğal gaz boru hattı

Dünyanın en uzun doğal gaz boru hattı, Trans-Canada boru hattıdır. 106.6 santim çapındaki borularla, Kanada'nın bir ucundan öteki ucuna 9 bin 99 kilometrelik bir hat üzerinden 1974 yılından beri doğal gaz taşınmaktadır.

En uzun su boru hattı

Dünyanın su taşımaya yarayan en uzun boru hattı, Suudi Arabistan'da Jubail ile Riyad arasında uzanır. 470 kilometre uzunluğundaki bu hat, 1983 yılı Nisan ayında hizmete girdi.

En pahalı boru hattı

Dünyanın en pahalı boru hattı, Prudhoe Körfezi'ni Valdez'e bağlayan Alaska Boru Hattı'dır. 1284 kilometre uzunluğundaki bu hattın ilk bölümü, 1977 yılında bitirildiğinde, 6 milyar dolara mal oldu. 1 metre 241 santim çapındaki borulardan, günde 2 milyon varil ham petrol pompalanması bekleniyor.

En büyük pres

Dünyanın en güçlü iki presi, ABD'dedir. Bunlardan biri, ABD Hava Kuvvetleri tesislerinde kullanılır. Ağırlığı 9 bin 469 ton, yüksekliği 34 metre 79 santimdir. 1955 yılı Ekim ayında kullanılmaya başlanan bu presin kapasitesi, 44 bin 600 tondur. Bu presin bir eşi de Ohio'da, Amerikan Alüminyum Şirketi'nin tesislerinde kullanılmaktadır.

En hızlı yazım makinesi

Dünyanın en hızlı yazım aracı, California'da, Lawrence Radiation Inc. tarafından geliştirilen elektro-hassas sistemdir. Çok hassas kâğıdı ve özel kalemi ile bir dakikada her birinde 120 harf olmak üzere 30 bin satır yazar. 773 bin 692 sözcükten oluşan **İncil**'i yazması için gereken süre, yalnızca 65 saniyedir ki, bu da dünyanın en hızlı daktilo yazan insanından 3 bin 333 kez daha hızlı olduğu anlamına gelir.

Dünyanın en büyük radar tesisi

Dünyanın en büyük radar tesisi, Kuzey Kutbu'nun 1498 kilometre uzağında Grönland'da, Thule yakınlarında kurulan ABD'ye ait Balistik Füze Erken Uyarı Sistemi'dir (BMEWS). 1960 yılında yapımı tamamlandığında, 500 milyon dolara mal oldu.

En yüksek teleferik

Dünyanın en yüksek ve en uzun teleferik sistemi, Venezuela'daki Teleferico Merida'dır. Merida City'den (1639.5 metre) 3 bin 124 metre yükselerek Pico Espejo'nun zirvesine ulaşır. Dört istasyon arasında üç vagon çalışır. İstasyonlar arasındaki son bölümün uzunluğu 3 bin 69 metredir. Tek istasyonlu en uzun teleferik hattı ise, California'da Coachella Vadisi'nden San Jacinto Tepesi'ne yükselen 4 bin 114 metre uzunluğundaki hattır.

En büyük transformatör

Dünyanın en büyük tek fazlı transformatörleri, 1 milyon 500 bin kV gücündeki 8 adet transformatördür. Amerikan Elektrik İdaresi'nce kullanılır.

En uzak elektrik direkleri

Dünyada yüksek gerilim kabloları taşıyan direklerin birbirinden en uzak olduğu yer, Norveç'te Rabnaberg ve Fatlaberg arasındadır. Burada, iki direk arasıdaki mesafe 4 bin 888 metredir. Aralarında gerili kablonun ağırlığı 12 tondur.

En yüksek elektrik direkleri

Messina Boğazı'nın iki yakasından Sicilya tarafında bulunan 205 metre yüksekliğindeki direk ile Kalabriya tarafında bulunan 224 metre yüksekliğindeki direk arasındaki mesafe 3 bin 627 metredir.

En yüksek voltaj

ABD Pacifit Inter-te elektkik şebekesinin 1970 kilometre uzunluğundaki yüksek gerilim hatlarında 1 milyon 330 bin volt elektrik taşır. Sovyetler Birliği'nde Kazakistan'da yapımı sürdürülen 2 bin 400 kilometre uzunluğundaki yüksek gerilim hattında ise 1 milyon 500 bin volt elektrik taşınacaktır.

En büyük valf

Dünyanın en büyük valfı, Londra'da yapılan 9 metre 75 santim çapında, 170 ton ağırlığındaki valftır. Halen ABD'de, Tennessee'de Arnold Hava Üssü'nde kullanılıyor.

Çelik halatlar

Dünyanın en uzun madeni halatları, İngiltere'de yapılan dört halattır. 35 milimetre çapındaki halatların uzunluğu, 24 bin metredir. Her birinin ağırlığı 106.8 tondur. 1979 yılı Mart ayında 2 bin 392 telin bükülmesiyle 28.2 santim kalınlığında, dünyanın en kalın madeni halatı yapıldı. 3 bin ton ağırlığındaki yüklerin kaldırılması için kullanılmaktadır. Dünyanın en ağır dört madeni halatı da, Güney Afrika'

daki altın madenleri için yapıldı. Her biri 130 ton ağırlığındadır.

En eski saat

Dünyanın en eski mekanik saati, İ.S. 725 yılında Çin'de I Hsing ve Liang Lingstan tarafından yapıldı. Halen kullanılan en eski saat ise, İngiltere'de Salisbury Katedrali'ndedir. 1386 yılında yapılan bu saat, 500 milyonu aşkın vuruştan sonra, 1956 yılında onarıldı.

En büyük saat

Dünyanın en büyük saati, Fransa Beauvais'de, St. Pierre Katedrali'nde bulunan saattir. 1865-1868 yılları arasında yapıldığı sanılıyor. 90 bin parçadan oluşan bu saat, 12 metre 10 santim yüksekliğinde, 6 metre 9 santim genişliğinde ve 2 metre 70 santim derinliğinde. Dünyanın en büyük saat kadranı ise, Japonya'da Hokkaido'da Tokachigaoka Parkı'nda çiçeklerden yapılmış kadrandır. Çapı 18 metredir.

Dört yüzlü en büyük saat

ABD Milwauke'de Allen Bradley firmasına ait binanın çatısında bulunan dört cepheli saatin her yüzünün çapı 12 metre 28 santimdir. Yelkovanlarının uzunluğu ise 6 metre 9 santimdir. En uzun dört yüzlü saat ise, ABD'de New York'ta, Williamsburgh Savings Bankası'nın reklam saatidir. Caddeden yüksekliği 131 metredir.

Big Ben'in en uzun duruşu

Londra'da Avam Kamarası'nın kulesinde bulunan Big Ben adlı saat, yerine takıldığı 31 Mayıs 1959 tarihinden sonra yalnızca 4 Nisan-17 Nisan 1977 tarihleri arasında 13 gün durdu.

En dakik saat

Danimarka'da Kopenhag Belediye Binası'nın üzerindeki "**Olsen**" adıyla bilinen saat, dünyanın en hassas saatidir. 14 bin parçadan 10 yılda yapıldı. 300 yılda yarım saniyelik hata payı vardır.

En pahalı saat

15 Temmuz 1982 günü **Thomas Tompion**'a ait saat, İngiltere'de British Museum tarafından 500 bin sterlin ödenerek alındı.

En uzun sarkaç

Japonya'da 1983 yılında, Tokyo'da Shinjuku NS binasına konulan saatin sarkacının uzunluğu 2 metre 50 santimdir.

En eski küçük saat

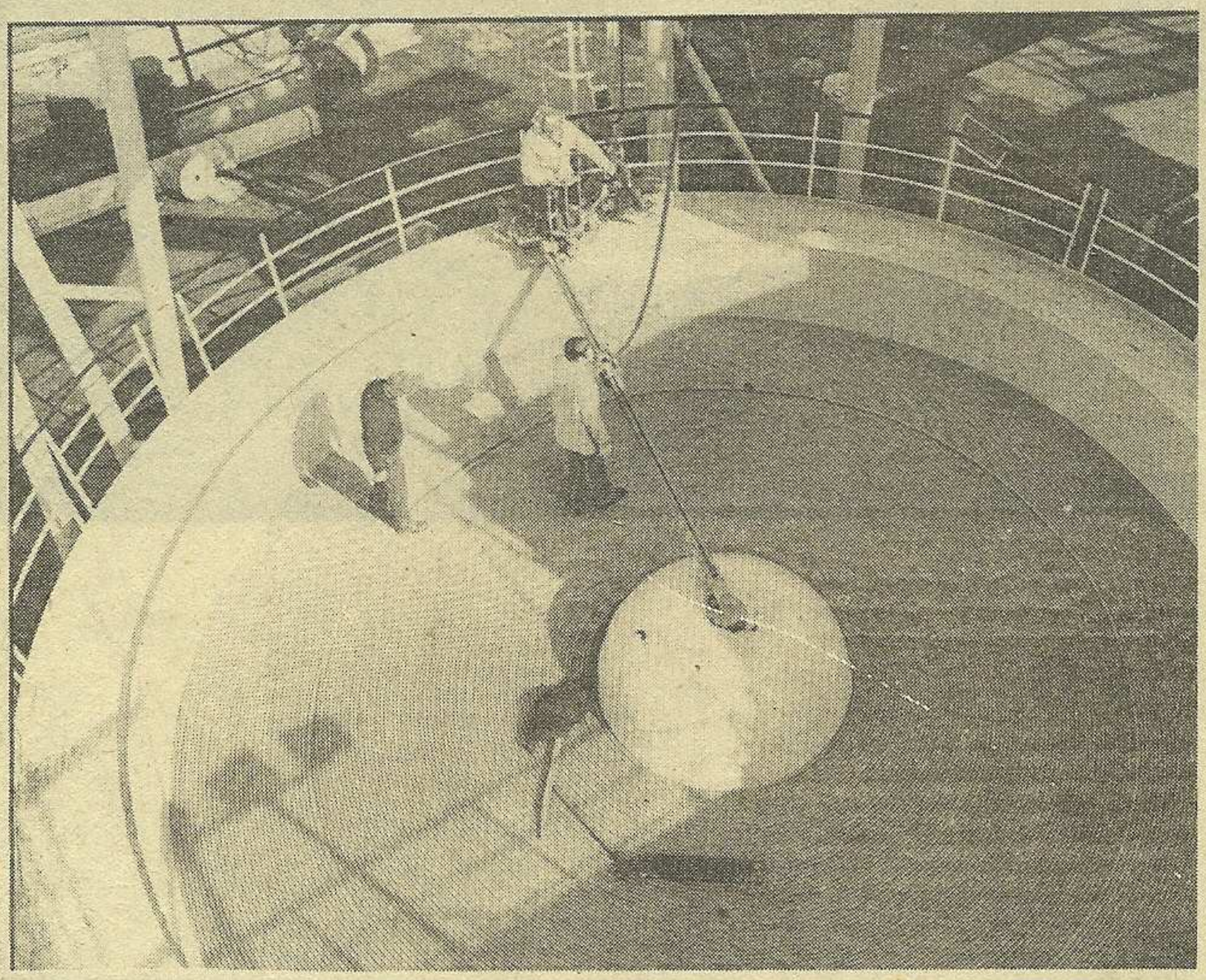
Taşınabilir en eski saat 1504 yılında Almanya'da Nürnberg'de **Peter Henlein** tarafından demirden yapıldı. Halen ABD'de, Philadelphia'da Memorial Hall Müzesi'ndedir. En eski kol saatleri ise 1790 yılında İsviçre'de Cenevre'de **Jacquet-Droz** ve **Leschot** tarafından yapıldı.

En küçük saat

Dünyanın en küçük saatleri, İsviçre'nin Jaeger le Coultre firmasınca üretilir. 15 taşlı bu saatler, 1.2 santim uzunluğunda, 0.476 santim genişliğindedir. Ağırlığı ise 7 gramın altındadır.

En ince saat

Dünyanın en ince kol saati, İsviçre Concord Delirium IV'tür. Kalınlığı 0.98 milimetre olan bu saatin 13 ayar altın kaplamasının fiyatı, 1980 yılı Haziran ayında 10 bin dolardı.

Dünyanın en büyük telgraf teli bobini, İngiltere'de Tyneside bölgesindeki "Haberleşme Sistemi Merkezi"nde bulunuyor. Dörder adet halindeki bu dev bobinlere tam 24 bin metre tel sarılıdır. Bobinlerin ağırlığı ise 106.8 tona ulaşıyor.

En pahalı saat

Mücevherlerle bezenmiş saatleri göz önüne almazsak, dünyanın en pahalı erkek cep saati, İsviçre malı Grande Complication'dur. Bu saatlerden biri, 1984 yılı Mart ayında 72 bin sterline satıldı. 130 kıratlık değerli taşlarla bezenmiş Kallistra marka saate, yapımcısı İsviçreli **Vacheron et Constantin** tarafından 1981 yılı Nisan ayında 5 milyon dolar fiyat biçildi. 29 Kasım 1979 günü New York'ta yapılan bir açık artırmada 1810 yılından kalma bir altın saat, Zürih'ten **L.C. Mannheimer** tarafından 166 bin 300 dolara satın alındı.

En hassas zaman aleti

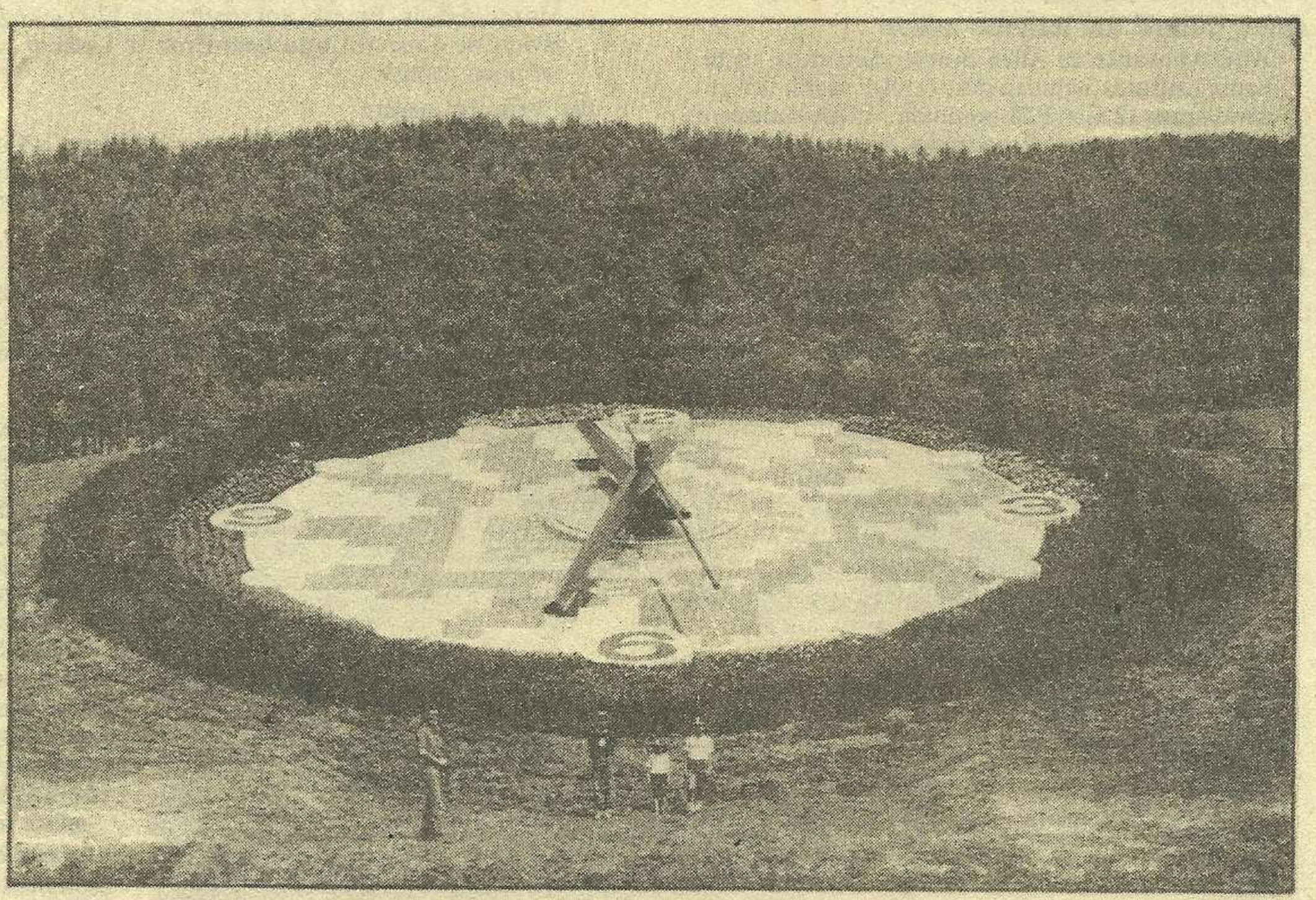
Zamanı ölçen en hassas aygıtlar, Washington'da ABD Donanma Laboratuvarları'nda 1964 yılında kurulan bir çift atomik hidrojen mazeridir. Hidrojen atomunun değişim frekansı esasına göre çalışırlar. 1 milyon 700 bin yılda 1 saniye hata yapabilirler.

En büyük güneş saati

Dünyanın en büyük güneş saati, 12 Mart-3 Mayıs 1981 tarihleri arasında ABD'de Virginia Bilim Müzesi'nde **Walter R.T. Witschey** tarafından kuruldu. Milinin uzunluğu 7 metre 62 santimdir. Okunabilir gölge uzunluğu ise 38 metre 10 santimdir. Güneşin gölgesi, ekinoks anında bir dakikada 17.7 santim yol alır.

1983 yılı Ağustos ayında ABD Güney Carolina'da, Hilton Head Adası'nda 7 metre 92 santim çapında bir güneş saati yapıldı.

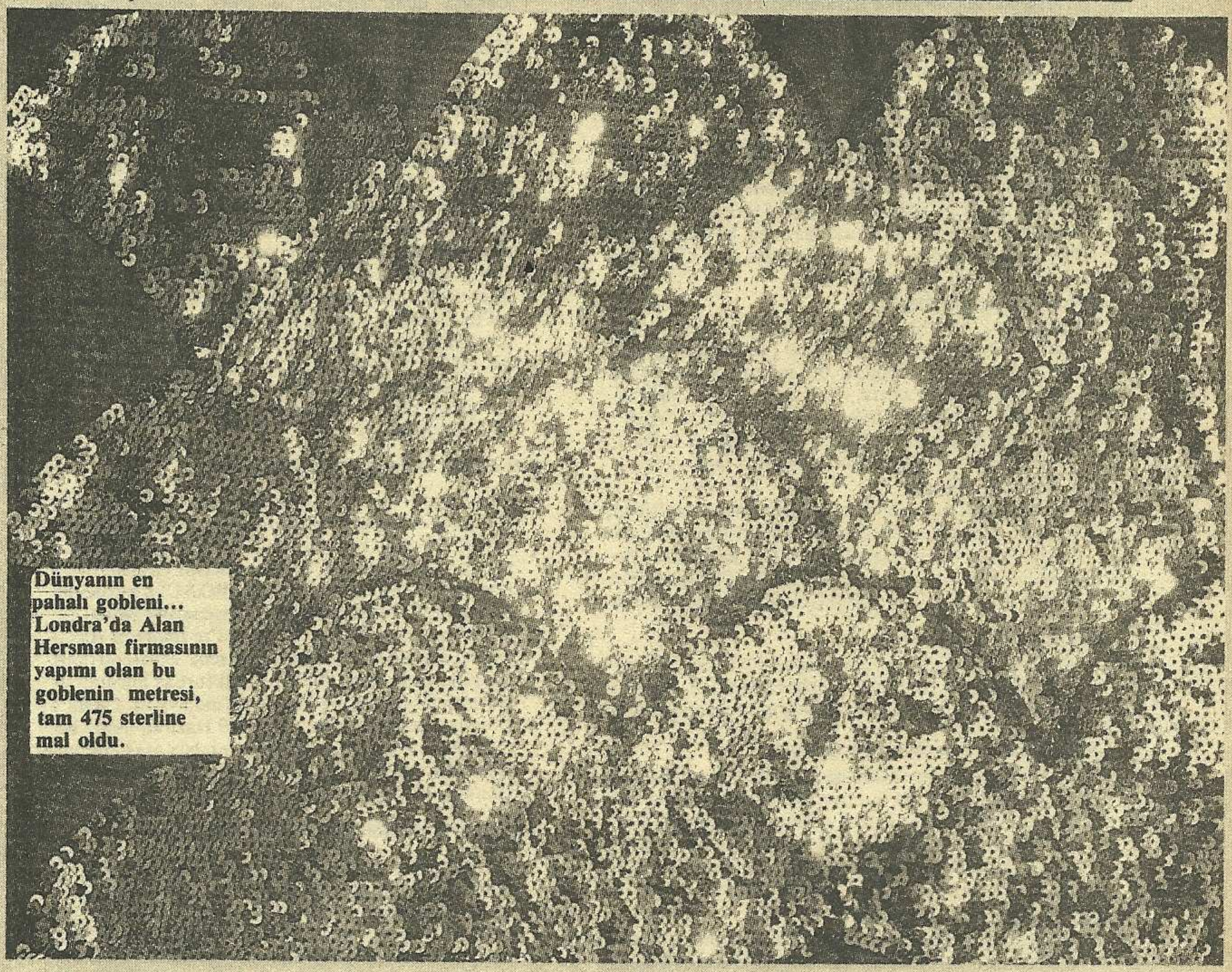
Dünyanın en büyük saati, Japonya'da Otofulke kentindeki Tokachigaoka Parkı'nda bulunuyor... Daire şeklinde sık ağaçlıklar arasında, çiçek tarhlarıyla bezenmiş bu dev saat, bir uçtan bir uca, tam 18 metredir...

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

Bölüm 9

İŞ DÜNYASI

Dünyanın en pahalı gobleni... Londra'da Alan Hersman firmasının yapımı olan bu goblenin metresi, tam 475 sterline mal oldu.

TİCARET

En eski endüstri

Dünyanın, bilinen en eski endüstrisi, kökü 3 bin yıl öncesine dayanan çakmaktaşı yontuculuğudur. O devre ait, çeşitli el aletleri bulunmuştur. Ticaret ile ilgili en eski bulgular ise, Orta Avrupa kökenli ve İsa'dan Önce 2800 yılına ait. Kimileri,tarımın en eski endüstri olduğunu söyler ama, İsa'dan Önce 11000 yılından daha eskilerde, tarımla uğraşıldığını kanıtlayan bir bulguya rastlanmıyor.

Dünyanın en eski şirketi

Dünyanın en eski şirketi, Faversham Oyster Balıkçılık Şirketi (Foversham Oyster Fishery Co.) dir. 1930 yı-

lına kadar Faversham Oyster Fishing Act adıyla çalışmalarını sürdüren şirketin kayıtlarında, kuruluş tarihi ile ilgili olarak "hatırlanmayan bir zamandan beri" deyimi yer alıyor. İngiliz yasalarına göre bu deyim, 1189 tarihinden öncesi için kullanılıyor. Merkezi Aberdeen'de bulunan ve gemicilikle uğraşan **The Shore Porters** firmasının kuruluşu da, 4 Haziran 1498'den öncesine dayanıyor.

Bütün zamanların en büyük malvarlığı

Bütün zamanların en büyük malvarlığını sağlayan kuruluş, **Amerikan Telefon ve Telgraf Şirketi** ile ona bağlı firmaları içeren **Bell System** adlı şirkettir. 31 Aralık 1983 tarihli konsolide edilmiş muhasebe kayıtlarına göre **Bell System,** 149 milyar 529 milyon dolar elde etti. 142 milyon adet telefona sahip olan ve 1.036.000 işçi çalıştıran kuruluşun, 47 milyar 989 milyon dolar değerindeki hisse senetleri, 3.055.000 ortak arasında paylaşılmıştı. Şirketin, 1961 Nisan'ında yapılan Genel Kurul'una katılan 20.109 ortak da ayrı bir rekor oluşturmuştu.

En büyük kâr ve zarar

Bugüne dek 12 ay içinde elde edilen en büyük kârı, 1 Ekim 1981-30 Eylül 1982 döneminde elde ettiği 7647 milyon dolarla, **American Telephone and Telegraph Co.** (Amerikan Telefon ve Telgraf Şirketi) kazandı. Arjantin'in resmi bir kuruluşu olan **YPF (Yacimientos Petroliferos)** ise, 1981 yılında, petrol işinden 3.820.963.000 dolar zarar etti.

En büyük satışlar

Dünyada, 1 milyar doları aşan ilk satışı, 1917 yılında **United States Steel Corporation** (ABD Çelik Şirketi) gerçekleştirdi. Bugün, bu miktarı aşan, 243'ü ABD'den olmak üzere, 543 şirket var. 1984 Nisan'ında yayınlanan listeye göre, merkezi New York'ta bulunan ve petrol ticareti yapan **Exxon** firması, 1983 yılında 88.561.134.000 dolarlık satış yaptı.

En büyük devir

Ticaret tarihinin şirketlerarası en büyük devir işlemi, 5 Mart 1984 tarihinde gerçekleşmiş ve merkezi California'da bulunan **Standard Oil Co.** adlı petrol şirketi, yine bir petrol kuruluşu olan **Gulf Corporation** adlı firmayı 13 milyar 200 milyon dolara satın almıştı.

En büyük ödeme

Özel sektör kuruluşları arasında en büyük servet kaybı 23 Kasım 1974 tarihinde yaptığı 800 milyon dolarlık ödemeyle, **Tristar** uçak kuruluşunun başına geldi.

Dünyanın en büyük iflası

Londra'da, **Wilstar Holding** adlı finans kuruluşunun sahibi olan **William G. Stern** (1936 Macaristan doğumlu), 1979 yılının Şubat ayında, 104.390.248 sterlin tutarında bir zararla iflas ettiğini açıkladı. 1983 Şubat'ında, **William G. Stern**'in iflas masasına sunduğu rakam 142.978.413 sterlini buldu.

En büyük yönetici

Dünyada en çok şirketi aynı anda yöneten kişi olma rekorunu, 1961 yılında, Londra'da **Harmood Banner** adlı kuruluşun en büyük ortağı olan **Hugh T. Nicholson** kırdı. **Hugh T. Nicholson, Jasper** grubuna bağlı 451 şirketin ve ayrıca yedi başka kuruluşun yöneticiliğini üstlenmişti.

En büyük reklam ajansı

Advertising Age adlı reklamcılık dergisine göre, Japonya'nın **Dentsu Incorporated** adlı reklamcılık şirketi, 1983 yılında kestiği 3 milyar 214 milyon dolar tutarındaki faturalarla, dünyanın en büyük reklam şirketi olma özelliğini kazandı.

En çok reklam veren kuruluş

Sears, Roebuck, and Co. adlı kuruluş, 1982 yılında yaptığı 898.800.000 dolarlık reklam harcamasıyla, dünyanın en çok reklam veren kuruluşu olma rekorunu kırdı.

En büyük uçak üreticisi

Dünyanın en büyük uçak üreticisi, merkezi ABD'de bulunan **Boeing** kuruluşudur. 1983 yılında toplam 11 milyar 130 milyon dolar civarında satışı gerçekleştiren **Boeing,** 82 bin kişiye iş imkânı sağladı ve 1 Ocak 1984'te 7 milyar 471 milyarlık malvarlığına kavuşvuştu.Merkezi ABD'nin Kansas eyaletinde bulunan **Cessna** uçak şirketi de 1983 yılında toplam 524.395.000 dolarlık satışa ulaştı. 1911 yılında **Clyde Cessna** tarafından kurulan şirket, o tarihten bu yana 175 bine yakın uçak üretti.

En büyük havayolu şirketi

Dünyanın en büyük havayolu kuruluşu, 1932 yılında"**Aeroflot**" adını alan SSCB devlet havayolu şirketidir. 9 Şubat 1923 tarihinde, SSCB Bakanlar Konseyi Sivil Hava Filosu **(Dobrolet)** adıyla kurulan **Aeroflot,** 1983 yılı içinde, 1.300 uçağı ve 500 bin personeliyle tam 1 milyon km. yol yaparak, 109 milyon yolcuyu, 102 ülkeye taşıdı. Ancak, dört saati aşan uçuşlarda, sigara içilmesine izin verilen **Aeroflot**'ta, bagajların çoğu, elde taşınan küçük çantalardır. Dünyanın en çok yolcu taşıyan özel uçak şirketi ise, (1983 verilerine göre), merkezi Florida'da bulunan **Eastern Havayolları**'dır. 39.200 personeli ve 268 jet uçağı olan bu kuruluş, 1983 yılı içinde tam 35.032.000 yolcu taşıdı.

En eski havayolu şirketi

Dünyanın en eski ulusal havayolu şirketi, Hollanda'nın **Koninklijke-Luchtvaart-Maatschappij NV** (KLM) adlı kuruluşudur. 7 Ekim 1919'da faaliyete geçen şirket, ilk tarifeli seferini (Amsterdam-Londra) 17 Mayıs 1920'de açtı. **BOAC**'ın kurucularından biri olan **Handley-Page Taşımacılık Şirketi** ise, 1919 Mayıs'ında kuruldu ve 1924'te **İmperial Havayolları** ile birleşti. **Delag** (Deutsche Luftschiffahrt AG) da, 16 Kasım 1909'da Frankfurt'ta kuruldu ve ilk tarifeli seferini 1910 Haziran'ında yaptı. **Chalk's Uluslararası Havayolları** da, 1919 Haziran'ından beri, Miami, Florida ve Bahama adaları arasında uçmaktadır. **Albert 'Pappy'** Chalk da, bizzat 1911 yılından 1975 yılına kadar uçtu.

En büyük alüminyum üreticisi

Dünyanın en büyük alüminyum üreticisi, merkezi ABD'nin Pittsburgh kentinde olan **Aluminium Company of America** (Alcoa)'dır. Şirket, 1983 yılı içinde 1 milyon 919 bin ton alüminyum çıkardı. Batı dünyasının en zengin alüminyum yatakları da Kanada Alüminyum Şirketi'nin elinde bulunan Quebec yakınlarındaki Arvida'dadır. Burada, yılda 431 bin ton alüminyum çıkarılır.

En büyük müzayede

Dünyanın en büyük ve en eski müzayede firması merkezi Londra ve New York'ta bulunan ve 1744 yılın-

da kurulan **Sotheby Parke Bernet Grubu**'dur. 1982-1983 sezonunda, grubun elinden 417.321.270 dolar tutarında mal geçmiştir. Dünyanın en büyük ev satışını da, onlar gerçekleştirdi. 18-27 Mayıs 1977 tarihleri arasında satışı yapılan Buckinghamsire'daki 6. Rosebery Kontu'na ait ev, tam 10.9 milyon dolara müşteri buldu. Grubun, New York'taki merkezinde, 18 Mayıs 1983 tarihinde yapılan sanat eserleri müzayedesinde, aralarında H.O. Hayemeyer Koleksiyonu'ndan 16 tablonun da bulunduğu eserler, tam 37 milyon dolara satıldı.

En yüksek banka binası

Dünyanın en yüksek banka binası, Kanada'nın Toronto kentinde, **Montreal's First Bank** adlı bankanın binasıdır. 72 katlı olan bu binanın yüksekliği, 284 metre 98 santimdir. Dünyanın en büyük banka kubbesi ise, New York'taki **Chase Manhattan** binasındadır. Yapımı 1961 Mayıs'ında tamamlanan 893 ton ağırlığındaki bu kubbenin boyutları ise, 106.7 x 30.4 x 2.4 metredir. Altı kapısı olan bu binanın, kapılarından her biri, 40 ton ağırlığındadır. Ancak bu kapılar, işaret parmağı tarafından itilerek de açılabilir.

En büyük ziyafetler

Dünyanın açık havada verilen en büyük ziyafeti, 25Haziran 1730'da Polonya'nın **Radewitz** kentinde gerçekleşti. Kral **2. August** tarafından verilen bu ziyafete, tam 30 bin kişi katıldı. Dünyanın en büyük salon ziyafeti ise, 18 Ağustos 1889'da, Paris'te **Palais de l'Industrie**'de verildi. Bu ziyafete de, aynı anda 18 bin konuk katıldı.

En pahalı ziyafet

Dünyanın en pahalı ziyafeti, Pers İmparatorluğu'nun 2500. kuruluş yıldönümü nedeniyle 1971 Ekim'inde Tahran'da verilen ve beş buçuk saat süren ziyafettir. Mönüde, İran havyarlı bıldırcın yumurtası, nantua soslu tatlısu yengeci, kuzu kebabı, tavuskuşu rostosu, incir şerbeti ve Paris'ten, Maxime lokantalarından getirtilen şişesi 50 dolardan Château Lafite-Rothschild şarapları gibi son derece pahalı yiyecek ve içecekler vardı.

En büyük kitapçı dükkânı

Dünyanın en zengin ve rafları en uzun (48 km) kitapçı dükkanı, Londra'daki **W. ve G. Foyle Ltd.**'dir. 1904 yılında, Islington'daki küçük bir dükkanda faaliyete başlayan, **W. ve G. Foyle Ltd.** bugün Charing Cross Road'da, 7044 metrekarelik bir binada okurlara hizmet vermektedir. Dünyada bir kişiye ait en büyük kitap mağazası da, ABD'nin New York kentinde 14.330 m²'lik bir alanda hizmet veren ve raflarının uzunluğu 20.71 km'yi bulan **Barnes** ve **Noble** adlı kitapçıdır.

En eski bira imalathanesi

Dünyanın en eski birahanesi, Federal Almanya'nın Münih kenti yakınlarındaki Freising yöresinde 1040 yılında kurulan **Weienstephan** bira imalathanesidir.

En büyük bira imalatçısı

Dünyanın en büyük bira imalatçısı, merkezi ABD'nin St. Louis kentinde bulunan ve ABD'nin çeşitli yerlerinde 11 imalathane işleten **Anheuser Busch** adlı kuruluştur. Bu kuruluş, 1983 yılında 60 milyon 500 bin fıçı bira satmıştır. Bu miktar, tek bir kuruluşun, bir yıl içinde satabildiği en büyük rakamdır. Dünyanın en büyük imalathanesi ise, ABD'nin Colorado eyaletinde, 1983 yılında 13.7 milyon fıçı üreten **Adolph Coors Co.** adlı imalathanedir.

15 yüzyıldan bu yana hâlâ faal durumda olan bir İskoç firmasının amblemi.

Avrupa'nın en büyük bira imalathanesi

Avrupa'nın en büyük bira imalathanesi, İrlanda'nın Dublin kentindeki **Guinness** Bira İmalathanesi'dir. 22.72 hektarlık bir alanı kapsayan imalathane, 1759 yılında kuruldu.

En büyük bira ihracatçısı

Dünyanın en büyük bira ihracatçısı, İrlanda'nın Dublin kentinde faaliyet gösteren **Arthur Guinnes ve Oğulları** adlı şirkettir. Şirket, 31 Mart 1984 tarihindeki kayıtlarına göre, 52 hafta içinde, 28 milyon galon bira ihraç etti.

En büyük tuğla fabrikası

İngiltere'nin Bedfordshire yöresinde bulunan **London Brick Products Limited** adlı kuruluşa ait tuğla fabrikası, haftada 13 milyonluk tuğla üretimiyle, dünyada ilk sırayı alıyor. 1898 yılında kurulan fabrika 90 hektarlık bir alanda faaliyet gösteriyor.

En büyük inşaat topluluğu

Dünyanın en büyük inşaat topluluğu, Batı Yorkshire'daki, **Halifax Building Society** adlı kuruluştur. 1853 yılında faaliyete geçen topluluğun, 2400 bürosunda 11.081 kişi çalışıyor.

En büyük eczane zinciri

Dünyanın en büyük eczane zinciri, 1025 dükkândan oluşan **Boots The Chemists** adlı kuruluştur. Firmanın kurucusu olan **Jesse Boot,** 1850 yılında Nottingham'da doğmuş, daha sonra 1. Trent Baronu unvanını aldı ve 1931 yılında öldü.

En büyük çikolata fabrikası

Dünyanın en büyük çikolata fabrikası, ABD'nin Pennsylvania eyaletinde Hershey kentinde bulunan **Hershey Chocolate Company**'ye ait tesistir. 1903 yılında kurulan tesis, 185.800 metrekarelik kapalı alana sahiptir.

Londra Hisse Senetleri Piyasası 1935-1984

Bu devrede Londra borsasında bir günde en büyük rakama, 14 Ekim 1959'da genel seçimlerin hemen ardından ulaşıldı. O gün, 32 bin 665 senet işlem gördü. En fazla senet işlemi yapılan yıl ise, 31 Mart tarihinde sona eren 1960 mali yılıydı. O yıl, toplam 4 milyon 397 bin 138 senet işlem gördü. 31 Aralık 1982'de 7 bin 213 "**güvenlik**" işlemi yapıldı. (Haziran 1973'te de 9 bin 749). Toplam nominal değerleri 196 bin 179 milyon piyasa değeri ile 608 bin 743 milyon sterlindi.

En düşük kapanış
26 Haziran 1940'ta
49.4

En fazla senet
14 Ekim 1959 günü
32 bin 665 senet el değiştirdi.

En büyük manifaturacı

Dünyanın en büyük manifaturacısı, 1841 yılında Hollanda'da faaliyete başlayan **Brenninkmeyer** ailesidir. Ailenin yıllık satışı, 6.000 milyon doları buluyor.

En büyük bilgisayar firması

Dünyanın en büyük bilgisayar firması, merkezi New York'ta bulunan **International Business Machines** (IBM)'dir. 1979 Ekim'inde 1 milyar dolarlık tahvil ihraç eden kuruluş, 1983 yılında 40 milyar 180 milyon dolarlık satış yaptı.

En büyük süpermarket zinciri

1979 yılında, kuruluşunun 100. yıldönümünü kutlayan **F.W. Woolworth** mağazalarının, bugün dünya çapında 5214 şubesi bulunuyor. 1982 yılı geliri 82 milyon dolar.

Kuyrukta en uzun bekleyiş

Shaur Carter adlı bir İngiliz, Londra'da, **Selfridges Mağazası**'nda 29 Aralık 1982 günü saat 9'da satılacak bir malı almak isteyenlerin oluşturacağı kuyruğun en başında yer alabilmek için, 16 Aralık 1982 günü saat 6.20'de mağazanın önüne geldi ve tam 302 saat 40 dakika sırada bekledi.

En büyük alkollü içki üreticisi

Merkezi Kanada'da bulunan **The Seagram Company Ltd.** adlı şirket, dünyanın en büyük alkollü içki üreticisidir. 11 bini ABD'de olmak üzere, 14.200 işçi çalıştıran şirket, 31 Ocak 1984 tarihinde sona eren bir yıl içinde 2.647.552.000 dolarlık içki sattı.

En büyük viski tesisi

Dünyanın İskoç viskisi hazırlayan ve dolduran en büyük tesisi, Kilmarnock'taki **John Walker and Sons Limited** firmasına ait bulunan ve haftada üç milyon şişelik dolum kapasitesine sahip bulunan tesistir. **Johnnie Walker**, aynı zamanda dünyanın en büyük viski satıcısıdır. Viski maltı üreten en büyük kuruluş ise, 1897 yılında Highland'de kurulan **Tomatin** imalathanesidir. Burada, yılda 5 milyon galon viski maltı üretilir. Dünyanın en büyük cin satıcısı da **Gordon**'s firmasıdır.

En büyük balık avı

Dünyanın, kayıtlara geçen en büyük balık avı, 28 Ağustos 1983 tarihinde, Barents Denizi'nde, Norveç'in Hareide limanına kayıtlı **M/S Flomann** gemisi tarafından gerçekleştirildi. Teknedeki balıkçılar, ağlarını bir fırlatışta, 120 milyondan fazla balık yakaladılar.

En büyük gıda mağazaları zinciri

Merkezi ABD'nin Oakland kentinde bulunan **Safeaway Stores** mağazalar zinciri, 6.474.628 metrekarelik alan üzerinde kurulmuş 2507 dükkânı, 162.088 çalışanı ve 1983 yılında gerçekleştirdiği 18.585.217.000 dolarlık satışı ile, dünyanın en büyük gıda mağazaları zincirini oluşturdu.

En büyük otel zinciri

Holiday Inn otel zinciri, 31 Aralık 1983 itibariyle, 53 ülkedeki 310.337 yataklı 1707 oteli ve 4600 milyon dolarlık hasılatıyla, dünyanın en büyük otel zinciri olmuştur. Zincirin kurucusu **Charles Kemmons Wilson**, ilk Holiday Inn otelini 1952 yılında, ABD'nin Tennessee eyaletinde, Memphis kentinde açmıştı.

En büyük sigorta şirketi

Dünyanın en büyük sigorta şirketi, 31 Aralık 1983 itibariyle 509.964 milyon dolarlık prim toplayan ve merkezi ABD'nin New Jersey eyaletinde bulunan **Prudential Insurance Company of America**'dır. Şir-

Bir gün içinde indeksin en çok yükselişi, 1 Temmuz 1975'te enflasyonu önleyici karar alınışının arifesinde 23.7 artışla 315.5'e varılmasıyla gerçekleşmişti. En düşük indeks ise, 49.4 ile 26 Haziran 1940 tarihindeydi. Bir günde en büyük indeks düşüşü, 318.8'den 24.0 olarak savaş sonrası dördüncü işçi kabinesinin kurulmasıyla oldu.

En büyük düşüş
1 Mart 1974'te 313.8'den 24'e indi

En çok yükseliş
1 Temmuz 1975'te 27.3 artarak 315.5'e ulaşıldı.

ketin o yıl içinde yaptığı sigorta miktarı, Ingiltere'nin yıllık vergi gelirinin iki buçuk katı kadardır.

En büyük hayat sigortası poliçesi

Dünya sigortacılık tarihinin en büyük hayat sigortası poliçesi, 1982 yılı Şubat ayında, **Transamerica Occidential Life Assurance** sigorta şirketi tarafından, Calgaryli işadamı **Victor T. Uy** adına düzenlendi. Poliçeyi hazırlayan, sigorta şirketinin bölge temsilcisi **Lorenzo F. Reyes**'dir. Poliçe miktarı 44 milyon dolardır.

En yüksek hayat sigortası

Dünya sigortacılık tarihinde, bugüne kadar bir kişiye ödenen en yüksek hayat sigortası olan 18 milyon dolar, 14 Ekim 1970 tarihinde, Oklahomalı bir çiftçinin karısı olan **Bayan Linda Mullendore**'a verildi. Bayan **Mullendore**'un bir cinayete kurban giden eşi, 1969 yılı içinde 300 bin dolar hayat sigortası primi ödemişti.

En yüksek deniz kazası sigortası

Dünya sigortacılık tarihinde, bugüne kadar ödenen enyüksek deniz kazası sigortası, 64.4 milyon dolardır. 1976 yılında, New Orleans'da, **Ocean Drilling and Exploration** tarafından yaptırılan 14.914 gross tonluk **Ocean Ranger** adlı gemi, 15 Şubat 1982'de Newfoundland açıklarında batmış, gemiyle birlikte 84 kişi de sulara gömülmüştü.

En büyük deniz kazası sigortası

1977 yılında **General Dynamics** tarafından inşa edilen 83 bin gross tonluk **Aquarius** adlı sıvı doğal gaz tankeri, sahibi **Wilmington Trust Company** tarafından 175 milyon dolara sigorta ettirildi.

En yüksek zarar tazminatı

16 Mart 1978 tarihinde, Britanya kıyılarında **M.T.Amoco Cadiz** adlı tankerden 66 milyon galon petrolün denize dökülmesi sonucu, geminin sahiplerinden, işletmecilerinden ve imalatçı firmadan toplam 1 milyar 700 milyon dolar tutarında tazminat talebinde bulunuldu.

En büyük toprak sahipleri

Dünyanın en büyük toprak sahibi, ABD hükümetidir. Elinde bulundurduğu 3 milyon 116 bin kilometrekarelik toprak, dünyanın sekizinci büyük ülkesi olan Arjantin'in topraklarından daha fazla, İngiltere'nin topraklarının ise, yaklaşık 13 katıdır. Dünyanın en büyük özel toprak sahibi ise, 3.64 hektarlık bir alanı elinde tutan **International Paper Co.** adlı şirkettir.

Dünyanın en değerli toprağı

Dünyanın en değerli toprağı, **Hong Kong**'un merkezindedir. 1982 yılı Mayıs ayında, burada bir arsanın metrekaresi yaklaşık 16 bin dolara satıldı. Hong Kong'un **Fung Shui** mezarlığında, 1.21-3.04 metrekarelik bir mezar yeri, 200 bin dolardır. Fransa'nın dünyaca ünlü üzüm bağlarının bulunduğu **Grande** ve **Petite Cognag** bağlarında ise, bir metrekarelik alana değer biçilemiyor.

En pahalı arazi satışı

2 Aralık 1977 günü Hong Kong'da yapılan özel bir müzayedede, **The China Square Inch Land Ltd.** adlı şirket, **Sha Tau Kok** yöresindeki bir santimetrelik toprak parçasına, **Stephen** ve **Tony Nicholson** adlı kardeşlere tam 2 bin Hong Kong dolarına sattı.

En yüksek kira

Dünyanın en yüksek kirasını, 1984 yılı Ocak ayında,Londra'da **Richard Ellis** ödedi. **Ellis**'in vergilerle birlikte, bir metrekarelik alana ödediği miktar, yaklaşık 85 doları buluyor.

İngiltere'de Kent yöresindeki bu tesisler, ülkenin en büyük kâğıtçılık kuruluşuna aittir.

En büyük madensuyu üreticisi

Fransa'da, Nimes yakınlarında kurulan **Sorce Perrier** adlı kuruluş, dünyanın en büyük madensuyu üreticisidir. Firmanın, yıllık madensuyu üretimi, 2 milyar yüz milyon şişedir. Bunun 1 milyar 200 milyon şişesi **Perrier** ve **Conrexeville**'den gelir. Fransa'da kişi başına yıllık madensuyu tükmetimi 60 litre kadardır.

En büyük araba motoru üreticisi

1980 yılında 11 milyon 43 bin motorlu araç üreten Japonya, ABD'yi geride bırakarak, dünyanın 1 numaralı motor üreticisi durumuna geldi. Dünyanın en büyük motor üreticisi kuruluşu ise, ABD'nin **Detroit** kentindeki **General Motors** firmasıdır. 691 bin kişinin çalıştığı General Motors kuruluşlarında, 1983 yılında dünya çapında 74 milyar 581 milyon 600 bin dolarlık satış yapıldı.

En büyük otomobil fabrikası

Batı Almanya'nın Wolfsburg kentinde bulunan **Volkswagenwerk** tesisleri, dünyanın en büyük otomobil fabrikasıdır. 56.298 kişinin çalıştığı bu fabrikada, günde 4056 araç üretilir. 70 km uzunluğunda kızak döşeli olan 2022 hektarlık fabrika alanında, 156 hektarlık kapalı saha bulunuyor.

En başarılı araba satıcısı

Bugüne kadar, bir yıl içinde yaptığı satışlarla, "**en başarılı satıcı**" unvanını kazanan kişi, ABD'nin Michigan kentinde **Joe Girard**'dır. **Joe Girard**, 1966-1977 yılları arasında, en çok araba satan kişi olmayı her yıl başardı, 1973 yılında da 1425 araba satarak, ulaşılması güç bir rekorun sahibi oldu. Çalıştığı süre içinde, hepsi de tek tek olmak üzere, tam 13 bin 1 araba satan **Girard**, 1 Ocak 1978'de emekli olduktan sonra yazdığı, "**Birine Bir Şey Satmak**" adlı kitapla da, sanatını başkalarına öğretmeye çalıştı.

En büyük petrol rafinerisi

Dünyanın en büyük petrol rafinerisi, Virgin Adaları'ndaki yıllık 27.55 milyon ton kapasiteli **St. Croix Rafinerisi**'dir. İngiltere'deki en büyük rafineri ise, yıllık 15.6 milyon ton kapasiteli **Esso Rafinerisi**'dir.

En büyük kâğıt fabrikası

Dünyanın en büyük kâğıt fabrikası, 1936 yılında kurulan ABD'nin Savannah kentindeki **Union Camp Corporation**'dur. Fabrika, 1980 yılında ürettiği, 1 milyon 38 bin 656 ton kâğıtla, bütün zamanların rekorunu kırdı. İngiltere'nin en büyük kâğıt fabrikası olan **Bowaters Kemsley** ise, yılda ancak 300 bin ton kâğıt üretebiliyor.

En büyük ilaç fabrikası

Dünyanın ilaç ve müstahzarat üretiminde en önde gelen firması, New York'taki **American Home Products**'tır. Yıllık satış miktarı, 1984'te 4 milyar 856 milyon 501 bin doları buldu.

En geniş fotoğraf mağazası

İngiltere'nin Leicester kentinde, 1979 Haziran'ında 2508metrekarelik bir alan üzerinde kurulan **Jessop of Leicester Ltd** adlı mağaza, dünyanın en geniş fotoğraf malzemesi satan mağazasıdır.

En büyük halkla ilişkiler firması

Dünyanın en büyük halkla ilişkiler firması olan**Hill and Knowlton Inc.**, New York'taki merkezinin dışında, dünyanın dört köşesindeki 50 bürosu ve full-time çalışan 1200 personeliyle, müşterilerine hizmet veriyor.

Dünyanın halkla ilişkilerle ilgili en büyük yayın organı da, 1944 yılında Bayan **Danny Griswold** tarafından kurulan ve bugün 89 ülkede dağıtımı yapılan **Public Relations News** adlı dergidir.

Yıllık geliri en fazla yayın kuruluşu

1983 yılında, elde ettiği net 2 milyar 717 milyon dolarlık yıllık gelir sayesinde, merkezi New York'da bulunan **Times** şirketi, kendi dalında dünyada ilk sırayı aldı.

En fazla kitap satan yayınevi

1983 yılında, piyasaya sunduğu 2244 adet yeni eğitici öğretici kitap ve ders aracından,406 milyon 492 bin dolarlık satış yapan ve merkezi New York'ta bulunan **McGraw-Hill Yayınevi**'nin kitap bölümü, kendi dalında ilk sırada yer alıyor.

En büyük restoran zinciri

Dünyanın en büyük restoran zincirinin merkezi ABD'nin İllinois eyaleti, Oak Brooks kentinde olan ve 15 Nisan 1955 yılında Chicago'da **Ray. A. Krock** tarafından hizmete açılan **McDonald's** firması oluşturuyor. **Ray A. Krock**'a "**hamburgeroloji uzmanı**" unvanı verildi. 1 Mart 1984 tarihinde, dünyanın 34 ülkesinde açılan lisanslı **McDonald's** şubelerinin sayısı,7778'i buldu.Buralarda, günde yaklaşık 50 milyon hamburger satılır.

En büyük balık ve cips lokantası

Harry Ramsden tarafından, Batı Yorkshire'da açılan **Ramsden'in Yeri** adlı lokanta, dünyanın en büyük balık ve cips lokantasıdır. Burada, 180 garson, yılda 290 ton balık ve 450 ton patates tüketen bir milyon 600 bin müşteriye hizmet eder.

En büyük gemi sahipleri

Gemi sahibi ve işletmecisi olarak, dünyada ilk sırayı alan **Exxon Corporation** firmasının sahibi olduğu, yönettiği ya da kiraladığı tankerlerin 1983 yılındaki toplamı, 15 milyon 730 bin dedveyt tona ulaştı.

İlk alışveriş merkezi

ABD'nin Maryland eyaleti, Baltimor kentinde, 1896 yılında açılan **Roland Park Shopping Center**, dünyanın ilk alışveriş merkezidir.

En büyük alışveriş merkezi

Dünyanın en büyük alışveriş merkezi ise, ABD'nin California eyaleti, Torrance kentinde, 1981 yılı Ekim ayında açılan **Del Amo Fashion Center**'dır. 236 bin 170 metrekarelik bir alanda hizmet veriyor.

En büyük toptan alışveriş merkezi

ABD'nin Dallas kentinde, sekiz ayrı binada 864 bin metrekarelik bir alanda hizmet veren **Dallas Market Center,** dünyanın en büyük toptan alışveriş merkezidir. 26 binden fazla üreticinin ürünlerini sergilediği 3400 ayrı teşhir salonu vardır. Yıl boyunca 38 kez kurulan pazar ve fuarlarını 600 bin müşteri ziyaret eder.

En çok satılan meşrubat

Dünyanın en çok satılan meşrubatı **Coca-Cola**'dır. 1984 başlarında, 160'a yakın ülkede, günde 280 milyon şişelik bir satış sağlayan **Coca-Cola,** 1886 yılında,Atlanda'da **Dr. John S. Pemberton** tarafından **Coke** adıyla tonik olarak piyasaya çıkarıldı. 1892 yılında **Coca-Cola** firması kuruldu ve 1915 yılında ünlü şişesinin patenti alındı.

En büyük çelik üreticisi

Merkezi Tokyo'da bulunan **Nippon Steel** firması, dünyanın en büyük çelik üreticisidir. 1983 yılında 26.85 milyon ton çelik üretti. Firmanın 76 bin işçi çalıştıran Fukuyama tesislerinde, yılda 16 milyon ton çelik imal edilir.

En büyük mağaza

New York'ta 34. Cadde'de bulunan **R. H. Macy and Co Inc.** adlı mağaza, 20.3 hektarlık alanı ile dünyanın en büyük mağazasıdır. Burada görevli 13.600 personel, 400 bin çeşit malın satışıyla ilgilenir, 1983 yılında 3 milyar 468 milyon 144 bin dolarlık mal sattı. Mağazanın kurucusu olan **Rowland Hussey Macy** ise, 27 Ekim 1858 tarihinde, 6. Cadde'de dükkânını açtığı ilk gün, sadece 11 dolar 6 centlik satış yapmıştı.

En büyük şeker üretimi

Bugüne kadar kayıtlara geçen en fazla şeker üretimi, 1966-67 sezonunda, Meksika'nın Veracruz kentindeki **San Cristobal y Anexas S.A.** şeker fabrikasında gerçekleştirildi. O sezon içinde, tesislerde, 2.886.074 ton şekerkamışından, 247.900 ton şeker üretilerek, ulaşılması güç bir rekor kırıldı.

En büyük şeker fabrikası

Dünyanın, şekerkamışı işleyen en büyük şeker fabrikası California eyaletinin **Crokett** kentinde, 1906 yılında hizmete giren **California and Hawaii Sugar Co.** adlı tesistir.

En büyük süpermarket

Dünyanın en büyük süpermarketleri olan (self servisli) **Piggly Wiggly** zincirinin temeli, 1916'da **Clarence Saunders** tarafından atıldı. Memphis'teki bu ilk mağazayı, ötekiler izledi. Net alışveriş alanı 2500 metrekarenin üzerinde olan bu mağazalar, genellikle süper mağaza ve hiper mağaza şeklindedir.

En büyük tütün şirketi

Yan kuruluşları ve bağlantıları ile birlikte, **British American Tobacco Co.** (İngiliz-Amerikan Tütün Şirketi), dünyanın en önde gelen kuruluşudur. 1902 yılında kurulan şirket, 52 ülkedeki 119 tütün fabrikasını işletir. 1983 yılı sonundaki malvarlığı yaklaşık 9665 milyon dolardır.

En büyük sigara fabrikası

Dünyanın en büyük sigara fabrikası, 1974 Ekim'inde,ABD'nin Virginia eyaleti, Richmond kentinde kurulan **Philip Morris** fabrikasıdır. 5500 kişinin çalıştığı bu fabrikada, günde 530 milyondan fazla sigara üretilir.

En büyük oyuncak üreticisi

1945 yılında, ABD'nin Los Angeles eyaleti, Howtorne kentinde kurulan **Mattel Inc.** adlı fabrika, dünyanın en büyük oyuncak üreten tesisidir. 28 Ocak 1984 tarihinde, yıllık satış miktarı 633 milyon 413 bin dolardı

En büyük oyuncak mağazası

1901 yılında, Londra'da hizmete giren **Hamleys of Regend Street Ltd.**, dünyanın en büyük oyuncak mağazasıdır. Altı katlı mağazada, 4180 metrekarelik satış alanı vardır. Özellikle yılbaşı yaklaştığında, personel mevcudu 300'ü aşar. 12 Mayıs 1976'da **Debenhams** tarafından satın alındı.

En büyük cenaze işleri servisi

279 cenaze levazımatçısı, 40 çiçekçisi, pekçok cenaze arabaları ve mezarlıkları ile **Service Corporation International** (SCI), dünyanın en büyük cenaze işleri servisidir. 30 Nizan 1983 tarihi itibariyle, yıllık geliri 208 milyon 536 bin doları buldu.

En eski şampanya firması

Dünyanın şampanya üreten en eski firması, 1729 yılında kurulan **Ruinart Pere et Fils**'tir.

En eski kanyak üreticisi

Dünyanın kanyak üreten en eski kuruluşu, 1643 yılında faaliyetine başlayan, **Augier Freres et Co.** adlı firmadır.

ÜRÜNLER

Satılan en büyük antika

Dünyanın satılan en büyük antikası, **Londra Köprüsü**'dür. Mart 1968'de Londra Belediyesi adına **Ivan F. Luckin** tarafından, ABD'deki **Los Angeles McCullocn Oil Corporation** adlı kuruluşa 2 milyon 460 bin dolar karşılığında satıldı. Köprünün 10.000 tonluk taş cephesi, yaklaşık 4.5 milyon dolar harcanarak, Arizona'daki Lake Havasu'ya yeniden monte edildi. 10 Ekim 1971'de yeniden açıldı.

En pahalı zırh

1545 yılında Milan'da **Giovanni Negroli** tarafından, Fransa Kralı **2. Henri** için yapılan ve **Hever Castle** koleksiyonunda bulunan bir zırh, 5 Mayıs 1983 tarihinde, Londra'da, Sotheby's Müzayede Salonunda, **B.H. Trupin** adında bir Amerikalı tarafından, yaklaşık 3.5 milyon dolara satın alındı.

En ağır zırh

1570 yılında, Greenwich'teki Kraliyet atölyesinde 3.Worcester Dükü, **William Somerset** için yapılan zırh, tam 37 kiloydu. Zırha, beş kurşun geçirmez parçası da takıldığında, toplam ağırlığı 60.7 kiloyu buluyor

En büyük yatak

Belçika'nın Bruges kentinde, 1430 yılında, Portekiz Prensesi **İsabella** ile evlenen Burgonya Dükü **Philip**'in zifaf gecesinde kullanması için yapılan yatak, 3.81 x5.79 metrelik ebadıyla, dünyanın en büyük yatağı olma özelliğini hâlâ koruyor.

Giovanni Negroli tarafından Fransa Kralı II. Henri için yapılan bu zırh, 5 Mayıs 1983 günü düzenlenen bir müzayedede 1 milyon 925 bin sterline satıldı.

En ağır yatak

Dünyanın en ağır yatağı, 1977 yılından bu yana, Californialı **Milan Macek**'in elinde bulunuyor. 2.92 x 2.99 metre ebadındaki bu su yatağının ağırlığı, tam 1907 kilodur

En büyük bira kutusu koleksiyonu

1935 yılında, biranın **Krueger Beer** tarafından teneke kutuyla satılmasından bu yana, biriktirilen en büyük bira kutusu koleksiyonu, ABD'nin **Tennessee** eyaletinde, **Goodletsville** kentinde **Paul W. ve Tom E. Bates** kardeşlerin elinde bulunuyor. Bates kardeşlerin koleksiyonunda, 5584 adet bira kutusu, 14.256 adet de soda kutusu bulunmakta. 1981 yılı Nisan ayında, **Rosalie Pilsner** marka biranın teneke kutusu, 6 bin dolara satıldı.

En büyük bira bardağı koleksiyonu

Viyanalı **Leo Pisker**, dünyanın en zengin bira bardağı koleksiyonunun sahibi. **Pisker**, 1984 Nisan'ına kadar, 147 ülkeden 100 bini aşkın bira bardağı biriktirdi.

En büyük battaniye

Dünyanın en büyük battaniyesi **Woman's Weekly** dergisi okuyucuları tarafından, 10 ayda (Ekim 1977-Temmuz 1978) 20 bin 160 ilmik atılarak örüldü. Sakat çocuklar yararına örülen bu kilim 20.7 x 30.48 metre ebadında. Ağırlığı ise 272 kilo.

En büyük mum

24.38 metre yüksekliğinde ve 2.59 metre çapında, Lindals firması tarafından üretilip, 1897 yılında Stockholm fuarında sergilenen mum, daha büyüğü yapılamadığından, dünyanın en büyük mumu olma özelliğini hâlâ koruyor.

En eski halı

Dünyanın en eski halısı, 1947 yılında, SSCB'nin Pazyryk yöresinde bulundu. İsa'dan Önce 5. yüzyılda yün ipinden örülen kırmızı üzerinde beyaz desenli halı, halen Leningrad'da muhafaza ediliyor.

En büyük antika halı

İ.S. 743 yılında, Bağdat'ta Abbasi Halifesi Haşim için örülen altın bezemeli ipek halı, 54.86x91.44 metrelik ebadıyla dünyanın en büyük antika halısı olma özelliğini koruyor.

En ince dokunan halı

Dünyanın en ince dokunan halısı, halen New York Metropolitian Müzesi'nde bulunan ve 17. yüzyıldan kalma olan **Mughal** halısıdır. Bu halının, her santimetrekaresinde 980 düğüm bulunuyor.

En değerli halı

Bugüne kadar yapılan halılar içinde, yapıldığı anda, maddi değeri en yüksek olanı, Irak'ta Sasani Sarayı'nın konuk bölümünde **Hüsrev**'in konukları için dokunulmuş olan halıdır. 650 metrekare olan bu ipek halı, altın ve zümrütlerle bezelidir. İ.S. 635 yılında, istilacı ordular tarafından parçalanan bu halının orijinalinin 14 milyon dolar değerinde olduğu tahmin ediliyor.

En büyük koltuk

Dünyanın en büyük koltuğu, 1981 yılı Mayıs ayında, ABD'nin Alabama eyaleti, Anniston kentindeki **Miller Office Furniture** için, **Anniston Steel and Plumbing Co.** tarafından yapıldı. 907 kilo ağırlığındaki bu koltuk, 10.08 metre yüksekliğinde, 5.96 metre genişliğindedir.

En büyük şamdan

Dünyanın en büyük şamdanı, 1953 yılında, Belçika'nın Knokke gazinosu için İtalya'nın Murano kentinde yapıldı. Çember uzunluğu 8 metre, yüksekliği 7 metre, ağırlığı ise, 37 ton olan bu şamdanın üzerinde, 1896 ampul bulunuyor.

En pahalı çikolata

Dünyanın en pahalı çikolatası, Charbonel et Walker firması tarafından üretilir. 453 gram gelen bir kutusunun fiyatı 35 dolardır.

En büyük Noel krakeri

Dünyanın en büyük Noel krakeri, 21 Ekim 1980 tarihinde, **British Rail Hull Paragon Station** için yapıldı. Uzunluğu 17.24 metre, çapı ise 2.9 metredir.

En büyük puro

Dünyanın en büyük purosu 1983 Şubat'ında Hollanda'nın Kampen kentindeki Tütün Müzesi'nde, **Tinus Vinke** ve **Jan Weijmer** tarafından yapıldı. Uzunluğu 5.95 metre, ağırlığı ise 262 kilo olan

Danimarkalı Helge Friholm, 25 bin 640 adet şişe kapağı biriktirerek, ilginç bir rekor kırdı.

bu puronun yapımında, 3 bin 330 tütün yaprağı kullanıldı, içimi ise 243 saat sürdü. Dünyanın satılan en büyük purosu ise, **San Anders** firması tarafından **Valdez Emperado** adı altında üretildi. Uzunluğu 3.5 santimdi.

En büyük şişe kapağı koleksiyonu

Danimarka'nın Soborg kentinden **Helge Friholm,** 1950-1984 yılları arasında 25 bin 640 çeşit şişe kapağı biriktirdi.

En pahalı puro

Dünyanın en pahalı purosu, 29.2 santim uzunluğundaki **Don Miguel 'Cervantes'** markalı purodur. İngiltere'deki perakende satış fiyatı, 22 dolardır.

En hızlı sigara içenler

Jim Purol ve **Mike Papa** adlı iki kişi, 5 Ekim 1978 tarihinde, ABD'nin Detroit kentinde, 5 dakika içinde 135 sigara içtiler. Aynı şahıslar, 3 Eylül 1979 tarihinde de, 5 dakika içinde 27 puro içtiler. 1983 yılında ise **Purol,** aynı süre içinde 38 kez piposunu doldurdu Californialı **Simon Argevitch,** 3 Temmuz 1982 tarihinde beş dakika içinde, bir yandan 17 adet normal boy puro içti, bir yandan da şarkı söyledi.

En çok sigara içen uluslar

Dünyanın en çok sigara içilen ülkesi ABD'dir. Bu ülkede, 1981 yılı içinde 21 milyar 200 milyon dolar karşılığında, 640 milyon paket sigara tüketildi. Senegal'de yetişkin kentli erkeklerin yüzde 80'i sigara içer.

Nikotin oranı en yüksek sigaralar

141 çeşit sigara arasında yapılan incelemeler sonunda, nikotin ve katran oranı en yüksek sigara olarak **Capstan Full Strenght** saptandı. Bu sigarada, 25 mg katran, 2.4 mg. nikotin bulundu. Bu markayı izleyen öteki markalar ise, sırasıyla **Silk Cut Ultra, Low King Size, Embassy Ultra Mild King Size, John Player King Size, Ultra Mild**'dır. Filipinler'de üretilen bir markada da, sigara başına 71 mg nikotin saptandı.

En popüler sigara

Dünyada en çok içilen sigara **Philip Morris** tarafından üretilen **Marlboro** sigarasıdır. Bu markadan, 1982 yıl içinde tam 237 milyon paket satıldı. En çok satılan İngiliz sigarası ise, **Benson and Hedges**'tir.

En uzun ve kısa sigaralar

Dünyanın en uzun sigarası, 1930'lu yılarda ABD'de beşerlik paketler halinde satılan ve uzunluğu 27.9 cm olan **"Head Plays"** marka sigaradır. Dünyanın en kısa sigarası ise, 1956 yılında İngiltere'de satışa çıkarılan **"Lilliput"** marka sigaradır. Bu sigaranın uzunluğu 31.7 mm, çapı ise 3 mm'dir.

En zengin sigara koleksiyonu

ABD'nin New York kentinde yaşayan **Robert E. Kaufman,** dünyanın en zengin sigara koleksiyonuna sahiptir. **Robert . Kaufman,** 172 ülkeden, değişik 7780 adet sigara biriktirdi. Koleksiyonun en eski sigarası,1885 yılında ABD'de satışa çıkarılan **"Lone Jack"** adlı sigaradır.

En eski sigara paketi

Dünyanın en eski sigara paketi, 1860 yılında, Finlandiya'da piyasaya sunulan 25 sigaralık **"Petit Cannon"**dur. Dünyanın en ender bulunan sigara paketi ise, **Riga** paketidir. Dünyada bulunabilen en büyük sigara paketi koleksiyonu, İngiliz **Vernon Young**'a aittir **Young**'ın koleksiyonu, 150 ülkeden 60 bin 955 parçadan oluşuyor.

En büyük kredi kartı koleksiyonu

8 Mayıs 1984 tarihinde saptanan bir rekora göre, ABD'nin Santha Barbara kentinden **Walter Cavanagh,** hepsi de geçerli olmak üzere, 1167 farklı kredi kartına sahipti **Bay Cavanagh,** 1.25 milyon dolar değerindeki bu kredi kartlarını, 15.87 kilo

ağırlığında ve açıldığı zaman 76.2 metre gelen plastik bir cüzdanda taşıyordu.

En büyük perde

Dünyanın en büyük perdesi, Bulgar asıllı heykeltıraş **Christo** tarafından ABD'nin Colorado eyaletinde, **Grand Hogback**'a gerilmiştir. Parlak portakal renkli, 4 bin 64 kilo ağırlığında, 56 metre yüksekliğinde, 411 metre genişliğinde olan bu perde, 750 bin dolara mal oldu ve 10 Ağustos 1971'de yerine takıldı.

En büyük plastik mankenler

Dünyanın en büyük plastik "**hayvan**" mankeni, 15 Mayıs 1983'te, Belçika'nın Ostend kentinde yapıldı. Uzunluğu 51.07 metre idi. En uzun erkek manken ise (19 metre), 5 Ekim 1983'te İngiltere'de yapıldı.

En pahalı giysi

1982 yılında uzaya giden astronotların, uzay gemilerinin dışında yapacakiarı çalışmalar için hazırlanan giysiler, bugüne dek insan vücudunun giydiği en pahalı giysi olarak kabul ediliyor. Bu giysilerin her birinin maliyeti, 2.3 milyon dolar. Normal giysiler içinde en pahalı olanı ise, 23 Ocak 1977 tarihinde, Paris'te bir moda merkezindeki ilkbahar-yaz defilesinde sergilenen, "**Venüs'ün Doğuşu**" adlı kreasyon. Serge Lepage tarafından çizilen ve 512 parça mücevherle süslenen bu elbise, 1 milyon 300 bin dolara müşteri buldu. 4 Aralık 1977 tarihinde, Orta Afrika İmparatoru **Jean-Bedel Bokassa** için hazırlanan ve 785 bin inci, 1 milyon 220 bin kristal boncukla işlenen özel giysi de, 120 bin dolara mal olmuştu.

En eski kumaş

Milattan önce 5000 yılında dokunduğu saptanan ve bugün için dünyanın en eski kumaşı olan parça, Türkiye'de **Çatalhöyük**'te bulundu.

En pahalı kumaş

Dünyanın en pahalı kumaşı, 1983 Temmuz'nda, Japonya'nın Osaka kentinde dokundu. **Fuji Kaori Ltd.** tarafından dokunan bu özel kumaşın metresi, 3 bin 235 dolardan satıldı.

En büyük havai fişek

Dünyanın en büyük havai fişeği, 28 Ağustos 1983'te Japonya'nın Hokkaido kendinde Lake Toya Festivali için yapılan **Universe I**'dir. 421 kilo ağırlığında ve 108 santim çapında olan fişek, 860 metreye kadar yükseldi ve beş ayrı renkte dağıldı.

En eski bayrak

İ.Ö. 500 yılına ait olduğu sanılan dünyanın en eski bayrağı, Çin'de Hunan yöresinde yapılan bir kazıda ortaya çıkarıldı. Hollanda'da hâlâ dalgalanan Friesian bayrağı da, İ.S. 9. yüzyıla aittir.

En büyük bayrak

22 Mart 1980'de İndiana'nın Evansville kentinde hazırlanan "**Büyük Amerikan Bayrağı**", 4 Temmuz 1981'de New York'taki Verrazano Narrows Köprüsü'ne asıldı. 125 x 64 metre boyutundaki bu bayrağın ağırlığı da 7 tondu.

En büyük tören arabası

Dünyanın en büyük tören arabası, 29 Aralık 1977'de ABD'nin Miami kentinde yapılan bir törende, 51 eyaletten gelen "**Kraliçe**"leri taşımak için kullanıldı. Bu araba, 45.7 metre uzunluğunda, 6.7 metre genişliğindeydi.

En büyük mobilya

Dünyanın en büyük mobilyası, Japonya'ın Hokkaido kentindeki Yeşil Park'ta bulunan ve üzerine 1282 kişinin rahatça oturabildiği tahta sıradır. Uzunluğu 400 metre olan bu sıra, 770 kişilik bir ekip tarafından 19 Temmuz 1981 tarihinde bitirildi.

En değerli cam eşya

Cam sanatının en değerli, hatta paha biçilmez parçası olarak, İ.Ö. ya da İ.S. 1. yüzyılda yapıldığı sanılan ve **Portland Vazosu** olarak bilinen vazodur. İtalya'da yapılan bu vazo, 1642 yılında, Roma'da **Barberini** ailesindeydi. 1792 yılında Portland Düşesi tarafından satın alındı. Daha sonra getirildiği British Museum'da, 1847 yılında kırıldı. Dünyanın en ince camı ise, Japonya'da **Nippon Cam Sanayii** tarafından üretildi. Kalınlığı, 0.03 milimetredir.

En büyük altın tabut

İ.Ö. 14. yüzyılda yapılan Firavun **Tutankamun**'un altın tabutu, 16 Şubat 1923'te, **Howard Carter** tarafından, Mısır'da Krallar Vadisi'nde bulundu. 110.4 kilo ağırlığındaki tabut, daha sonra British Museum'a getirildi. 30 Mart-30 Kasım 1972 tarihleri arasında tabutu görmek için müzeye gelen 1 milyon 656 bin 151 ziyaretçi, 657 bin 731 sterlin ödedi.

En eski parçalı bilmece

Dünyanın en eski parçalı bilmecesi, Londra'da 1762 yılında **John Spilsbury** tarafından yapılan "**Parçalı Haritalar**"dır.

En büyük parçalı bilmece

Bugüne dek yapılan en büyük parçalı bilmece, "**Temel Reis ve Dostları**"dır. 21.94x13.41 metre boyutundaki bilmece, 13 bin 296 parçadan meydana gelir. Bilmece, 21 Ağustos 1983'te, New York'ta yapılan Macy's Dünyanın En Büyük Oyunları Festivali'nde sergiledi.

Kibrit etiketi koleksiyonu

Bilinen en eski tescilli kibrit etiketi, 1830 yılından kalma **Samuel Jones**'a ait etikettir. En büyük koleksiyon ise ABD'nin Indianapolis kentinden filumenist **Robert Jones**'a aittir. Jones'un koleksiyonunda 280 bin kibrit etiketi vardır.

En çok bıçağı olan çakı

İngiltere'de 1682 yılında kurulan Joseph Rodgers and Sons Ltd. firmasınca 1822 yılında yapılan özel çakıya 1973 yılına kadar tam 1822 adet bıçak takıldı. 1973 yılında çakının üzerinde bıçak takılacak hiç yer kalmamıştı.

En pahalı dolmakalem

Alfred Dunhill tarafından üretilerek piyasaya sunulan 18 ayar altından yapılan bir çift dolmakalemin fiyatı, 9 bin 943 sterlindir. Kalemlerin üzerinde 3.88 kıratlık elmas vardır. Yine **Dunhill** tarafından yapılan 18 ayarlık altın ve platinden mamul "**Mont Blanc**" marka dolmakalem, 1984 yılı Nisan ayında Batı Almanya'da 4 bin 250 dolarlık perakende fiyatla satılıyordu.

En pahalı silah

1983 yılı Aralık ayında ABD'li **Ray Bills**, Hitler'e ait olduğu ileri sürülen altın tabancayı 375 bin dolara sigorta ettirdi.

Kartpostal koleksiyonu

Kartpostal, pul ve madeni para koleksiyonlarının ardından, en çok ilgi gören koleksiyon türüdür. İlk kez 1869 yılında Avusturya'da piyasaya sürülen kartpostallar, 1872 yılında da İngiltere'de bastırıldı.

En büyük yorgan

Dünyanın en büyük yorganı Belçika'da **A. Platteau** tarafından deseni çizildikten sonra **Kortrijk-Rollegem** halkı tarafından yapıldı. Eni 21 metre 24 santim olan bu yorganın boyu da 30 metre 35 santimdir.

En kalın halat

1858 yılında, İngiltere'de "**Great Eastern**" adlı gemi için **John** ve **Edwin Wright** tarafından yapılan halatın çevresi 119 santimdir.

En uzun halat

1874 yılında, Londra'da Frost Kardeşler tarafından üretilen halatın çevresi 16.5 santim uzunluğu ise 18 bin 288 metredir.

En pahalı ayakkabı

Numaralı ayakkabıların üretimine ilk kez 1972 yılında İngiltere'de **James Smith** tarafından başlandı. Bugüne kadar yapılan en pahalı ayakkabı Orta Afrika Cumhuriyeti İmparatoru **Bokassa**'nın siparişi üzerine 1977 yılı Aralık ayında, Paris'te House of Berluti firmasında yapıldı. Üzeri incilerle kaplı bu ayakkabının değeri 85 bin dolardı. Standart tür ayakkabılardan en pahalısı ise İngiltere'de **Stylo Matchmakers** firmasınca üretilen mink derisi golf pabuçlarıdır. 18 ayar altın tokalarla bezenen bu ayakkabıların bir çiftinin ABD'de perakende satış fiyatı 8 bin 750 dolardır.

En büyük ayakkabı

ABD'de normal bir ayakkabının numarası 14'tür. Floridalı dev **Harley Davidson** için özel olarak yaptırılan pabuçlar ise ABD standartlarına göre 42 numaradır. Reklam ya da gösteri amacıyla 1,5 ton ağırlığında ayakkabılar da yapıldı.

Gümüşten yapılmış en büyük eşya

Yekpare gümüşten yapılmış en büyük eşya, bir çift gümüş sürahidir. 1902 yılında **Jaipur Mihracesi** için yaptırılan sürahilerin ağırlığı 242 kilo 700 gramdır. 160 santim yüksekliğindeki bu sürahilerin çevreleri 2 metre 48 santimdir. 8 bin 182 litre su alırlar. Yapan kuyumcunun adı **Gorind Narain**'dir.

En büyük kanepe

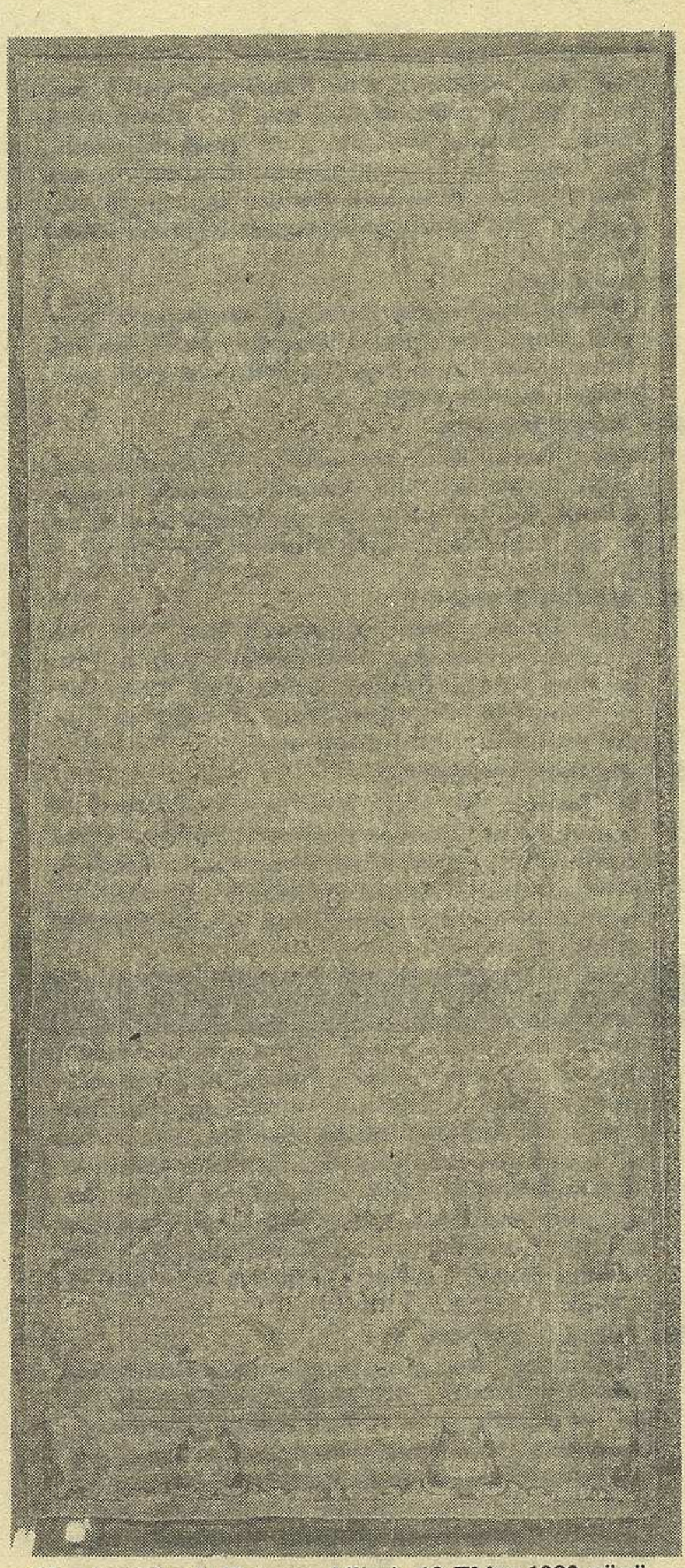
Standart kanepeler içinde bilinen en büyüğü, ABD'de King Talmage tarafından üretilir. Uzunluğu 3 metre 70 santimdir.

En uzun açık büfe

19 Haziran 1982 günü İsveç'te Hudiskvall'ın 400. yıldönümünde verilen şölen sırasında kurulan büfe-masanın uzunluğu 1007 metre 30 santimdir. Bu büfeden 4 bin kişiye ikram yapıldı.

En büyük masa örtüsü

Dünyanın en büyük masa örtüsü, 1972 yılında Belfast'ta John S. Brown Sons Ltd. tarafından dokundu. Ortadoğu ülkelerinden birinin sarayı tarafından sipariş edilen 200 metre uzunluğunda, 1 metre 80 santim genişliğindeki bu masa örtüsü için 450 adet de peçete yapıldı.

17. yüzyılda ait Polonya kilimi, 13 Ekim 1982 günü düzenlenen bir müzayedede, 210 bin sterline satıldı.

En eski duvar kilimi

Bilinin en eski duvar kilimi, İsa'dan Önce 1483-1411 yılları arasında yaşayan Mısır Firavunu **4. Thutmose**'nin türbesinde bulunan üç parçadır.

En büyük duvar kilimi

Dokunan en büyük tek parça duvar kilimi, 21.94 x 11.88 metre boyutlarındadır. Deseni **Graham Vivian Sutherland** tarafından çizilen 760 kilo ağırlığındaki bu kilim, 1 Mart 1962 günü Fransa'da yerine asıldı.

En büyük zaman kapsülü

Dünyanın en büyük zaman kapsülü, ABD Rosamond'da bir mağarada bulunan 283 metreküplük Tropice Zaman Tüneli'dir. Kern Antelope Historical Society tarafından 20 Kasım 1966 günü "**zaman tüneli**" olarak değerlendirilmesine başlanan bu mağaranın 2866 yılında istenilen amaca hizmet etmesi bekleniyor.

İlk daktilo

İlk daktilonun patenti **Henri Mill** tarafından 1714 yılında alındı. Ancak çalışabilir durumda ilk yazı makinesi, 1808 yılında İtalya'da **Pellegrine Turri** tarafından gerçekleştirildi.

En büyük vazo

Bilinen vazolar içinde en büyüğü, 1976 yılında Ağustos ayı içinde ABD'nin Dundee kentindeki Haeger Seramik Tesisleri'nde **Sebastiano Maglio** tarafından üretildi. Uzunluğu 2 metre 78 santim, ağırlığı ise 294 kilo 800 gramdır.

En değerli vazo

Çinli seramik uzmanı **Chingwah Lee**, 1978 yılı Ağustos ayında yaptığı bir ekspertizde, Arizona Phoenix kentinde bir bankada bulunan 99 santim yüksekliğindeki 4 yüzü "**Kang Hsi**" türü vazonun değerini 60 milyon dolar olarak saptadı.

En pahalı çelenk

11 Temmuz 1983 günü, New York'ta **Ashrita Furman** ve **Pahar Meltzer** tarafından **Sri Chimnoy**'a gönderilen çelenk, bugüne kadar yaptırılanlar içinde en pahalı olanıdır. Garland of Divinity's Love adlı çiçekçi, 10 bin çiçekten yaptığı bu çelenk için 3 bin 500 dolar aldı.

TARIM VE HAYVANCILIK

Yeryüzünün ancak yüzde 21'i tarıma elverişlidir. Dünyamızın ancak yüzde 7.6'sında ekim yapılmaktadır. Tayland yakınlarında bulunan bazı kanıtlara göre, tarım ve hayvancılığın kökenleri, İ.Ö. 11 bin yıllarına kadar uzanmaktadır. Bazı hayvanların ilk kez evcilleştirildiği yerler ve tarihler şu şekilde sıralanabilir: **Keçi** (İran- İ.Ö. 8050), **köpek** (İngiltere-İ.Ö. 7700), **koyun** (Teselya- Yunanistan İ.Ö. 7200), **domuz** ve **sığır** (Teselya- Yunanistan İ.Ö. 7000), **at** (Ukrayna, SSCB-İ.Ö. 4350).

En büyük çiftlik

Dünyanın en büyük çiftlikleri, Sovyetler Birliği'ndeki kolektif çiftliklerdir. 1940 yılında ülkede bulunan 235 bin 500 çiftliğin sayısı 18 bine indirildi. Bu ülkede, yüzölçümü 25 bin hektarın üzerinde olan birçok çiftlik vardır. Dünyanın en büyük özel çiftliklerinden biri de Brezilya'da Campo Grande yakınlarında yer alan **Laucidio Coelho**'ya ait çiftliktir. Yüzölçümü 8 bin 700 kilometrekaredir. Bay **Coelho** 1975 yılında öldüğünde çiftlikte 250 bin baş sığır vardı.

En büyük sığır istasyonu

Dünyanın en büyük sığır istasyonu, Avustralya'nın güneyinde Stangeray Springs yöresindedir. 3 milyon 2 bin 790 hektarlık bir alanı kaplar. Bu da İngiltere'nin en büyük dört istasyonundan daha büyüktür.

En büyük koyun üretim istasyonu

Dünyanın en büyük koyun üretim istasyonu, Güney Avustralya'daki Commenwelth Hill'dır. Burada 70 bin-90 bin arası koyun, 700 sığır ve 54 bin davetsiz kanguru, 10 bin 567 kilometrekarelik bir alanı paylaşırlar.

En büyük hindi çiftliği

Dünyanın en büyük hindi çiftliği Norfolk (İngiltere) yakınlarındaki **Bernard Matthews** çiftliğidir. Burada görevli 2 bin 300 çoban, 7 milyon 500 bin hindinin bakıcılığını yapar.

En büyük tavuk çiftliği

Dünyanın en büyük tavuk çiftliği, ABD'nin California, Moorpark yakınlarındaki "**Yumurta Kent**"tir. 1961 yılında **Julius Goldman** tarafından kurulan bu çiftlikte 3 milyon tavuk, günde 2 milyon 200 bin yumurta bırakır.

En büyük domuz çiftliği

Yugoslavya'da, Slijeme domuz harasında yılda 300 bin domuz üretilir. Romanya'da daha büyük çiftlikler bulunduğu söylenirse de bunlarla ilgili kesin bilgi almak mümkün olmamıştır.

En hızlı koyun kırkımı

Bir çalışma günü içinde en fazla koyun kırkma rekoru, Yeni Zelandalı **John Fagan**'a aittir. Fagan, 8 Aralak 1980 günü, 9 saat içinde koyun kırkma makinesinin yardımıyla 804 kuzuyu kırktı. 13 Şubat 1976 günü ise Yeni Zelandalı **Peter Casserly**, bir tek makasla dokuz saatte 353 kuzuyu kırktı. Aynı ülkede 11 Şubat 1982 günü yapılan bir koyun kırkma maratonunda da dört kişilik bir ekip, makine kullanarak 29 saat içinde 2519 koyunu tüylerinden temizledi.

En dayanıklı koyunlar

2 Mart 1978 günü, İskoçyalı **Peter Boa**, 33 gün önce bir çığ sonucu karlar altında gömülü kalan 9 koyununu çıkardığında, içlerinden ikisinin hâlâ yaşadığını gördü.

En büyük mantar çiftliği

Dünyanın en büyük mantar çiftliği, ABD'de, West Vinfiled'de 1937 yılında terk edilmiş bir kireçtaşı madeninde kuruldu. Butler County Mushroom Farm adlı bir çiftlikte çalışan bin kişi, yeraltında 177 kilometre uzunluğundaki galerilerde yılda 24 bin ton mantar üretir.

En büyük buğday tarlası

Eldeki verilere göre bilinen en büyük buğday tarlası, Kanada'da, Lethbridge'in güneybatısında yer alır. Yüzölçümü 14 bin 160 hektardır.

En büyük üzüm bağı

Dünyanın en büyük üzümbağı, Rhone ile Pireneler arasındaki Akdeniz yamaçlarında yer alır. Toplam alanı 840 bin hektardır.

En büyük şerbetçiotu tarlası

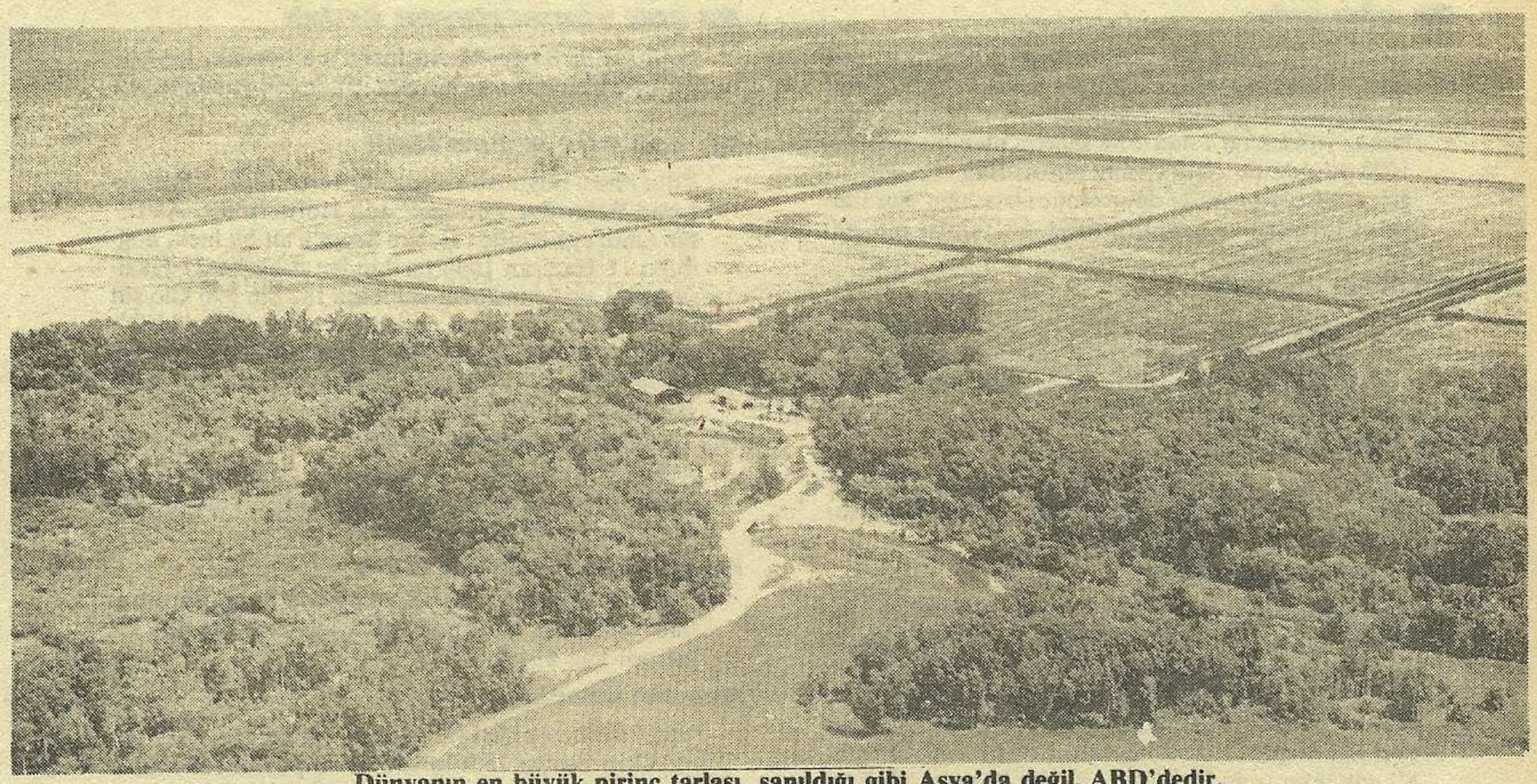
Dünyanın en büyük şerbetçiotu tarlası, ABD'nin Washington eyaletinde, Toppenish yakınlarındadır. **John I. Haas**'a ait bu tarlanın yüzölçümü 743 hektardır.

Buğdayda rekor ürün

İskoçya'da, Clifton Mains'te, **Gordon Rennie**'e ait 17.48 hektarlık tarlada, hektar başına 13.99 ton ürün alındı.

Arpada rekor ürün

1982 yılında İngiltere'nin Kent yöresinde Bay **John Parsons** ve oğlu **Nick**, 17 hektarlık tarlalarından hektar başına 10 bin 620 kilo arpa elde etmeyi başardılar.

Dünyanın en büyük pirinç tarlası, sanıldığı gibi Asya'da değil, ABD'dedir.

En büyük pirinç çiftliği

Zizania aquatica türü pirinç yetiştirilen dünyanın en büyük çiftliği, ABD'nin Minesota eyaleti'ndeki Clearwater Rice Inc. çiftliğidir. 809 hektarlık bir alanı kaplar. 1983 yılında hektar başına 175.15 tonluk ürün alındı.

Şekerpancarı üretim rekoru

Andy Christenson ve **Jon Giannini**, California'da Salinas Vadisi'ndeki pancar tarlalarından hektar başına 139.9 ton ürün elde ettiler.

En hızlı patates toplama rekoru

30 Eylül 1950 günü-ABD'nin Caribou kentinde **Walter Sirois**, 9 saat 30 dakika içinde 235 fıçı patates topladı.

En çabuk tarla sürme rekoru

1953 yılından bu yana 17 ülkede yapılan tarla sürme şampiyonalarını 10 ulusun çiftçileri kazandılar. İngiltere 7 kez şampiyon oldu. Kuzey İrlandalı **Hugh** artBarr, 1954-1955-1956 yıllarında üç kez art arda birinci gelerek, başka bir rekorun sahibi oldu.

En hızlı tarla sürme rekoru ise 24 Eylül 1981 günü İngiltere'de **John Binning** tarafından kırıldı. **Binning**, 160 beygir gücündeki Same Hercules marka traktörünün arkasına bağladığı her biri 35,5 santimlik beş bıçaklı "**Fiskars**" marka pullukla 0.404 hektarlık bir alanı 11 dakika 35 saniye 30 salisede sürdü. Bu arada 32 dönüş yaptı.

En büyük tarla sürme rekoru ise **David Griffiths** ve **Pat Neylan**'a aittir. Bu ikili, 6-7 Temmuz 1978 günü Kenya'da, Lamborghini R-1056 DT marka traktörün arkasına bağladıkları 6 bıçaklı pullukla, 49.9 hektarlık bir tarlayı 24 saat içinde 17.7 santim derinliğinde sürdüler. Amerikalı **Frank Allinson** ise 14-24 Kasım 1981 tarihleri arasında 250 saat 9 dakika 50 saniye süreyle tarla sürdü.

En büyük saman yığını

22 Temmuz-3 Eylül 1982 tarihleri arasında, İngiltere'de **Nick** ve **Tom Parsons** adlı kardeşler, 40 bin 400 balya samanı bir araya getirerek 45.7 metre × 9.1 metre × 18.2 metre boyutlarında bir yığın yaptılar, Yığının toplam ağırlığı 711 tondu.

En pahalı boğa

Bugüne kadar bir boğaya ödenen en yüksek ücret, 2 milyon 500 bin dolardır. "**Joe's Pride**" adlı melez boğa, Californialı D.C. Basale tarafından 9 Eylül 1974 günü Kanada'dan Beefalo Cattle Co. şirketine bu fiyatla satıldı. Kanada Holstein'ı "Pickland Elevation B.ET"de 14 aylıkken 233 bin sterlin karşılığında İngiltere'ye satıldı.

En pahalı inek

21 Kasım 1980 günü ABD'de Hilltop Hanover Farm satışlarında "**Pammies Citation Paula**" adlı Holstein-Freisian türü inek Dreemstreet Holstein Inc. Şirketi tarafından 300 bin dolara alındı.

En pahalı koyun

10 Eylül 1981 günü, Avustralya'da Royal Adelaide Festivalinde, merinos türü bir koyun Gnowangerup Animal Breeding Center tarafından 79 bin Avustralya doları ödenerek satın alındı.

En pahalı domuz

24 Şubat 1979 günü, ABD'de "**Glacier**" adlı domuz, 42 bin 500 dolar karşılığında el değiştirdi.

En pahalı at

"**Farceur**" adlı 7 yaşındaki Belçika aygırı, 16 Ekim 1917 günü, ABD'de E.G. Good tarafından 47 bin 500 dolar ödenerek satın alındı.

En ucuz eşek

1934 yılında, Güney Afrika'da Kuruman yöresinde yapılan bir toplu satışta, eşeklerin fiyatı 2 peninin altına düştü.

En ağır sığır

Holstein-Durham kırması "**Mount Katahdin**" adlı sığır, 1906-1910 yılları arasında ABD'de **A.S. Rand** tarafından sergilendi. Ağırlığı, 2 bin 267 kiloydu. Omuz yüksekliği 1 metre 88 santim olan bu hayvan, 1923 yılında bir çiftlik yangınında öldü. En ağır sığır türü ise, Romalılar döneminde Ortadoğu'dan İtalya'ya getirilen Chianini türüdür. Erişkinler bin 300 kilo civarındadır.

En ağır domuz

Kayıtlara geçen en ağır domuz, ABD'li **Burford Butler**'a ait "**Big Bill**" adlı Polonya-Çin kırmasıdır. 1933 yılında kloroformla bayıltılarak tartıldığında bin 157 kilo 500 gram geldi.

En ağır kuzu

1975 yılında, ABD'nin Kansas eyaletinde Clearwater yöresinde doğan bir kuzu, tam 17 kilo 200 gramdı. Ne yazık ki, fazla yaşamadı.

En verimli domuz

Danimarka'da, 25-26 Haziran 1961'de **Axel Egedee**'ye ait domuz, bir batında 34 yavru dünyaya getirdi. 1955 Şubat'ında da İngiltere'de Kent yakınlarındaki Paul's Çiftliği'nde Bayan **E.C. Goodwin**'e ait domuz da 34 yavru doğurdu ancak bunlardan 30 tanesi ölü doğdu. Avon'dan Bay **L.Witt**'e ait "**Bessie**" adlı domuz da 12 Kasım 1975'te 19 tane, 5 Nisan 1976'da 19 tane ve 16 Eylül 1976'da 21 tane olmak üzere, 12 aylık bir dönem içinde 59 yavru verdi.

En verimli koyun

1956 yılı Haziran ayında İngiltere'de Priory Çiftliğinde **D.T.Jones**'a ait koyun ile 1981 yılında yine İngiltere'de **Ken Towse**'ye ait koyun sekizer yavru verdiler, ancak hiçbiri yaşamadı. İrlanda'da da bir koyunun 26 yıl yaşadığı öne sürüldü.

Yumurta rekortmeni tavuk

ABD'de Missouri Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde, Profesör **Harold V.Biellier** yönetiminde 29 Ağustos 1979 tarihine kadar sürdürülen bir denemede 2988 numaralı beyaz legorn cinsi tavuk, 364 gün içinde 371 kez yumurtlayarak büyük bir rekor kırdı.

En büyük yumurta

25 Şubat 1956 günü, ABD'de New Jersey'de bir beyaz legorn, 454 gram ağırlığında, çift sarılı, çift kabuklu bir yumurta yumurtladı.

En uzun yumurta

1896 yılında, İngiltere'de Stafford's Çiftliği'nde siyah "**Minorka**" türü bir tavuk tarafından yumurtlanan 5 sarılı yumurtanın uzun ekseni 31 santim, kısa ekseni de 22.8 santimdi.

En çok sarılı yumurta

1971 yılı Temmuz ayında, ABD'de New York'ta Bayan **Diana Hainsworth**'a ait tavuk, dokuz sarılı bir yumurta verdi. 1977 yılı Ağustos ayında, Sovyetler Birliği'nin Kırgızistan yöresinde de bir tavuk aynı başarıyı gösterdi.

En büyük kaz yumurtası

ABD'de Ohio'da **Donny Brandanbarg**'e ait "**Speckle**" adlı kaz, 3 Mayıs 1977 günü 680 gram ağırlığında bir yumurta yumurtladı. Bu yumurtanın çevre uzunlukları 34 × 24 santimdi.

En çok yumurtlayan ördek

İngiltere'de Bayan **M.Atkinson**'a ait ördek, 1 Ağustos 1981'den itibaren 365 gün içinde 362 yumurta verdi.

En çok süt veren inek

Tüm ömrü boyunca en çok süt veren inek, "**Breezewood Patsy Bar Pontiac**" adlı Holstein'dır. ABD'nin Ohio eyaletinden **Gebke Bross**'a ait bu inek, doğduğu 11 Haziran 1964 tarihinden itibaren 22 Haziran 1981 tarihine kadar sahibine 182 bin 990 kilo süt verdi. Bir yıl içinde en çok süt veren inek ise ABD'den Bay ve Bayan **Harold L.Beecher**'e ait. "**Beecher Arlinda Ellen**'dır. Holstein türü bu inek, 1975 yılında 25 bin 247 kilo süt verdi.

En çok süt veren keçi

Avustralya'da Bay ve Bayan **G. Jameson**'a ait "**Osory-Snow-Geose**" adlı keçi, 1977 yılında 365 günde 3 bin 499 kilo süt verdi.

En çok yağ alınan inek

ABD'de Holstein türü "**Breezewood Patsy Bar Pontiac**" adlı inekten bin 979 gün içinde 7 bin 425 kilogram yağ alındı.

Peynir üretimi

Peynir deyince akla Fransa gelir. Bu ülkede, 1982 yılında kişi başına 18 kilo 900 gram peynir tüketildi. Fransa dünyanın en büyük peynir tüketicisi olma özelliğini elinde tutarken, ABD de dünyanın en büyük peynir üreticisidir. Bu ülkede 1980 yılında, çeşitli fabrikalarda üretilen peynirin toplamı 2 milyon 165 bin tondur.

En eski peynir

Bilinen en eski peynir türü, kurutulmuş keçi sütünden Araplar tarafından yapılan keşkektir. Bugün 18 değişik türde 450 farklı adlarda peynir üretilir. Bunların arasındaki tek fark, ayrı kentlerde, ayrı biçimlerde paketlenmiş olmasıdır. Fransa'da 240 tür peynir satılır.

En pahalı peynir

Dünyanın en pahalı peyniri Fransa'nın Le Leruns yöresinde yapılan peynirdir. Yapıldığı yörede, kilosu 90 frangtan satılır.

En büyük peynir

Bugüne kadar yapılan tüm peynir kalıpları içinde en büyüğü, 15 bin 190 kilo ağırlığındaki bir çedardır. New York Dünya Fuarı'nda sergilenmek üzere Wisconsin Cheese Foundation tarafından 20-22 Ocak 1964 tarihleri arasında 43 saatte yapıldı. 13 metre 71 santim uzunluğunda "**Peynirmobil**" denilen özel bir soğukhava kamyonuyla sergi yerine götürüldü.

En çabuk piliç temizleyen insan

1877-1955 yılları arasında ABD'de yaşayan **Ernest Hausen** tam 33 yıl piliç yolma şampiyonu oldu ve öldüğünde rekorunu kıran çıkmamıştı. 19 Ocak 1939 günü **Ernest Hausen** bir pilicin tüylerini tam 4.4 saniyede yoldu. Daha sonra iki kez 3.5 saniyede birer piliç temizleyerek kendi rekorunu kendisi kırdı.
9 Ekim 1976'da ABD'de Mabaryktown'da yapılan bir tavuk yolma yarışmasında da Doreena Cary, Diane Grieb, Kathy Roads ve Dorothy McCarthy adlı dört kadından oluşan ekip, 12 tavuğun tüylerini 32.9 saniyede yolarak temizlediler.

En verimli inek

25 Nisan 1964 günü, Sovyetler Birliği'nde, Mogilev'-de "**Yubik**" adlı bir inek, tam 7 yavru dünyaya getirdi. 27 Temmuz 1980 günü de Yeni Zelanda'da **Fresian** türü bir inek biri ölü olmak üzere 6 dana doğurdu, ancak hicbiri yaşamadı. 1957 yılında, İngiltere'de 32 yaşında ölen Warren Çiftliği'nden **G. Page**'e ait inek de ömrü boyunca 30 yavru verdi.

En hızlı hindi temizleyicisi

İrlandalı Vincent Pilkington, 15 Aralık 1978 günü, 100 hindiyi 7 saat 32 dakika içinde kesti, tüylerini yoldu ve pişirilecek duruma getirdi. Pilkington, TV'de yaptığı bir başka deneme de bir tek hindiyi 17 Kasım 1980 günü 1 dakika 30 saniyede kesti ve temizledi.

İngiltere'nin en verimli ineklerinden "Isabelle the Limousin", 19 yavrusuyla bir arada görülüyor.

Bölüm 10

BÜYÜK BAŞARILAR

DAYANIKLILIK VE GAYRET

Deniz buzları üzerinden ilk giden

Kuzey Kutbu'na hiçbir tartışmaya yolaçmayacak şekilde, deniz buzları üzerinden erişen ilk kişi, Amerikalı **Ralph Plaisted** oldu. **Plaisted**, 1968'in 19 Nisan günü üç arkadaşıyla birlikte, kar arabalarıyla 42 günlük bir yolculuk sonucunda "**Kutba**" vardı. Bir ABD meteoroloji uçağı da, ekibin kutba vardığını ayrıca doğruladı.

Tek başına ilk giden adam

1941 ile 1984 yılları arasında yaşayan Japon kâşif ve dağcı **Naomu Uemura**, kutba tek başına varan ilk kişi oldu. **Uemura**, Kuzey Kutbu buz başlığını aşarak, 1 Mayıs 1978'de Kutba vardı. 7 Mart'ta Kuzey Kanada'daki Ellesmere Adası'ndan hareket eden Japon kâşif, 725 kilometrelik yol aldı. Böylece, 17 Eskimo köpeğinin çektiği **Aurora** adlı kızağıyla günde ortalama 13 kilometre aşmış oldu.

Kuzey Kutbu'na ilk varan kadınlar

Kuzey Kutbu'na ayak basan ilk kadın, Kanadalı pilot Weldev Phipps'in eşi Bayan **Fran Phipps** oldu. Bayan **Phipps**, kutba 5 Nisan 1971'de vardı. 1941 doğumlu **Galina Aleksandrovna Lastovskaya** ve 1959 doğumlu **Lilia Vladislavovna Minina** ise, Kuzey Kutbu'na 17 Ağustos 1977'de ulaşan SSCB atomik buzkıranı "**Arktika**"nın mürettebatı arasında yer alıyorlardı.

Güney Kutup Dairesi'ni ilk geçen

Güney Kutup Dairesi'ni (enlem 66° 30 güney) ilk geçen kişiler, 17 Haziran 1773'te komutanı Albay James Cook olan 462 tonilatoluk gemi ile **(Resolution)**, Yüzbaşı **T. Furneaux** komutasındaki 3 tonilatoluk "**Adventure**" gemisinin 193 kişilik mürettebatı oldu.

Güney Kutbu'nu ilk görenler

27 Ocak 1820'de "**Vostock**" ve "**Mirnyi**" gemilerinden Rus Albayı **F.F. Bellinghasen** (1778-1852) Güney Kutup buz sahanlığını ilk gören kişi oldu. Kıtanın ana karasını gördüğü bilinen ilk kişi ise, Albay **William Smith** (1790-1847) ile Süvari **Edward Bransfield**'dir. Üç gün sonra, 30 Ocak 1820'de de Trinity Land'in doruklarını gördüler.

Güney Kutbu'na varan ilk kişiler

Güney Kutbu'na (yükselti buzda 277 metre) varan ilk kişiler, başını Kaptan **Roald Engebereth Gravning Amundsen**'in (1872-1928) çektiği Norveçli bir gruptu. **Amundsen**, "**Fram**" gemisiyle girdiği Balina Körfezi'nden, köpeklerin çektiği kızaklarla yaptığı 53 günlük bir yürüyüş sonucu kutba vardı. Daha sonra yapılan hesaplar, ekibin en fazla yaşayan üyesi **Olav Olavson** (Haziran 1961'de, 88 yaşında öldü) ve **Helmen Hanssen**'in büyük bir olasılıkla tam kutup noktasının 400-600 metre yakınından geçtiklerini gösteriyor. Ekibin diğer iki üyesinin adları **Sverre H. Hassell** (doğ. 1928) ve **Oskar Wisting**'di (doğ. 1936).

Antarktika'ya ayak basan ilk kadın

Antarktika'ya ayak basan ilk kadın, 20 Şubat 1935'te **Caroline Mikkelsen** oldu. Ancak, 11 Kasım 1969'a kadar hiçbir kadın Güney Kutup noktasında durmadı. O gün Amerikalı olan **Lois Jones, Eileen McSaveney, Jean Pearson, Terry Lee Tickhill** ile Avusturyalı **Kay Lindsay** ve Yeni Zelandalı **Pam Young**, uçakla geldiler.

Kutuplara ilk varan

Amerikalı doktor **Albert P. Crary**, 3 Mayıs 1952'de bir Dakota uçağıyla Kuzey Kutbu'na vardı. 12 Şubat 1961'de ise, McMurdo İstasyonu'ndan yola çıkan bir bilimsel grupla **Dr. Crary** yeniden Güney Kutbu'na geldi.

Kuzey Buz Denizi'nden ilk geçiş

Kuzey Buz Denizi buzlarından ilk kez bir Ingiliz keşif grubu geçti. 21 Şubat 1968'de Alaska'daki Barrow Burnu'ndan ayrılıp, 464 gün sonra Spitzbergen'in kuzeydoğusunda bulunan Seven Island Takımadaları'na vardılar. Bu takımadalara ulaşıncaya kadar 4699 kilometrelik bir yol alan ekip önder **Wally Herbert** (34), Binbaşı **Ken Hedges** (34), **Allan Gill** (38) ve buzul bilimci Dr. **Roy Koerner** (36)'dan oluşmaktaydı. Kızakları ise, 40 Eskimo köpeği çekiyordu.

Kuzey Buz Denizi'nden geçiş

Kuzey Buz Denizi'nden tek mevsimde ilk geçen kişiler, **Fiennes** ve **Burton** oldu. Sir **Ranulph Fiennes** ile **Charles Burton**, açık kar arabalarıyla Alert'ten yola çıkarak, Kuzey Kutbu üzerinden Grönland Denizi'ne geçtiler.

Güney Kutbu'nu ilk geçenler

Güney Kutbu'nu yüzeyden ilk geçiş, 3 bin 473 kilometrelik bir yolculuktan sonra, 2 Mart 1958 günü tamamlandı. Önderliğini Dr. (sonra Sir unvanı aldı) **Vivian Ernest Fuchs**'un (doğ. 1908) yaptığı ekip, 12 kişiden oluşuyordu. 24 Kasım 1957'de başlanan yolculuk 99 gün sürdü ve Shackleton Üssü'nden yola çıkılarak, kutup üzerinden Scott Üssü'ne varıldı. 1980-82'de Dünyayı Dolaşma Keşif Grubu'nun 4 bin 185 kilometrelik Güney Kutbu'nu aşma gezisi ise, 66 gün sürdü. 26 Ekim 1980'de Sanae Üssü'nden yola çıkan ekip, 23 Aralık 1980'de Güney Kutbu'ndan geçti ve 11 Ocak 1981'de Scott Üssü'ne vardı. Bu mesafeyi kar arabaları ile aşan grup, Sir **Ranulph Finnes** (doğ. 1944), **Oliver Shepard** ve **Charles Burton**'dan oluşuyordu.

En uzun kızak yolculukları

Kutupta tam anlamıyla kendi kendine yeterli en uzun kızak yolculuğunu üç kişilik bir ekip gerçekleştirdi. 18 Haziran 1934'te başlayıp, 5 Eylül'de sona eren ve Grönland'ı batıdan doğuya aşan bu yolculuk, 1738 kilometre sürdü. Ekip, Yüzbaşı **Martin Lindsay** (1905-1981), Teğmen **Arthur S.T. Godfrey** ile **Andrew N.C.Croft**'tan oluşuyor ve yanlarında 49 köpek bulunuyordu. Buz başlığını geçişi ise, insanların çektiği kızaklarla 1888'de GüneydoğuGrönland'dan batı kıyısına varan **Nansen** gerçekleştirdi.

Aya ayak basan ilk insan

Apollo uçuşunun komutanı Amerikalı **Neil Alden Armstrong** (doğ. 1930), 21 Temmuz 1969'da, Greenwich saat ayarıyla 2.56'yı 12 saniye geçe aya ayak basan ilk insan oldu. Ay modülü **Kartal**'dan, ayın **"Durgun Deniz"** adı verilen bölgesine inen **Armstrong**'u, ABD Hava Kuvvetleri'nden Albay **Edwin Eugene Adrin** (doğ. 1930) izledi. ABD Hava Kuvvetleri'nden Yarbay **Michael Collins** (doğ. 1930 İtalya) yönetimindeki komuta modülü **"Columbia"** ise, yukarıda yörüngede dönüyordu. Ay modülü **Kartal**, 20 Temmuz'da saat 20.17'yi 42 saniye geçe aya kondu ve burada 21 saat 36 dakika kaldıktan sonra 21 Temmuz'da, saat 17.54'te aydan ayrıldı. **Kartal**'ı taşıyan **"Apollo XI"**, 16 Temmuz'da Florida'da Cape Canaveral'dan 13.32'de fırlatılmıştı. Apollo XI, 376 bin kişinin çalıştığı ve 1966-67 yılında 5 milyar 900 milyon dolarlık rekor bir bütçeye varmış ABD uzay programının ürünüydü.

En yükseğe çıkan adam

15 Nisan 1970 günü, Apollo XIII'ün mürettebatı, insanların eriştiği en yüksek noktaya vardı. ABD Deniz Kuvvetleri'nden Albay **James Arthur Lovell**, Jr. (doğ. 1928), **Fred Wallace Haise Jr.** (doğ. 1933) ve **John L. Swigert**'ten oluşan mürettebat ay yüzeyinden 254 kilometre, dünya yüzeyinden ise 400.187 kilometre uzaklıkta bir noktaya vardılar.

En yükseğe çıkan kadın

En yükseğe çıkan kadın, 19-27 Ağustos 1982'de **"Soyuz-T7"** ile yaptığı uçuşta 340 kilometreye varan Sovyet Pilot-Kozmonot **Svetlana Savitskaya**'dır. (doğ. 1948). Uçakla kırılan rekor ise, yine 22 Mayıs 1965'te bir E-33 jet ile 24.336 metreye varan Sovyet **Natalia Prokhanova**'ya (doğ. 1940) aittir.

Havada en hızlı adam

İnsanlar en yüksek hıza, 26 Mayıs 1969'da ulaştılar. ABD Hava Kuvvetleri'nden Albay **Thomas Patton Stafford** (doğ. 1930) ABD Deniz Kuvvetleri'nden Binbaşı **Eugene Andrew Cernan** (doğ. 1934) ve Binbaşı **John Watts Young**'ın (doğ. 1930) mürettebatını oluşturdukları komuta modülü **"Apollo X"**, saatte 39 bin 897 kilometre hıza ulaştı. Bu hıza, dünyaya dönüş uçuşlarında 121 bin 9 kilometre yükseklikte eriştiler.

Havada en hızlı kadınlar

Bir kadının ulaştığı en büyük hız rekoru, saatte 28 bin 115 kilometre ile, **Valentina Vladimirovna Tereshkova-Nikolayev**'e aittir. Sovyet asteğmen, bu rekoru 16 Haziran 1963'te **Vostok 6**'da kırdı. Bir kadın uçak pilotu olarak en büyük hıza ise, 2 Haziran 1975'te Sovyet **Svetlana Savitskaya** saatte 26.87.42 kilometre ile ulaştı.

Karada en hızlı erkek

Karada hız rekorunu 17 Aralık 1979'da California'daki Amerikalı **Stan Barret** kırdı. **Barret**, Edward Hava Kuvvetleri Üssü'nde, roket motorlu ve 3 tekerlekli **"The Budweiser Rocket"** adlı arabasıyla, saatte 1190.377 kilometre hıza ulaştı. Karada **"resmi mil"** hız rekoru ise, saatte 1019.467 kilometre ile **Richard Noble**'a (doğ. 1946) aittir. **Noble**, bu rekoru Rolls Royce Evon 302 jet motorlu **Thrust 2** adlı aracıyla, ABD Kuzey Nevada'daki Kara Kaya Çölü'nde, 4 Ekim 1983'te gerçekleştirdi.

Karada en hızlı kadın

Kadınlarda karadaki hız rekoruna saatte 843 kilometre ile Amerikalı **Kitty Hambleton** sahip oldu. Bayan **Hambleton**, bu rekoru 6 Aralık 1976'da, ABD'de Oregon'un Alvard Çölü'nde kırdı. 48 bin beygir gücünde roket motoru olan 3 tekerlekli **"S.M.1 Motivator"** adlı araca biniyordu. Çift yönlü resmi rekorunu ise, saatte 825 kilometre ile gerçekleştirdi.

Suda en hızlı adam

Suda elde edilen en yüksek hız, Avustralya'daki Blowering Baraj Gölü'nde **Kenneth Peter Warby** tarafından saatte yaklaşık 556 kilometre olarak gerçekleştirildi. **Warby**, bu rekora, 20 Kasım 1939'da, suda giden sınırsız uçağı **Spirit of Australia** ile erişti. Resmi dünya hız rekorunu ise, **Warby**, 8 Ekim 1978'de, yine Blowering Baraj Gölü'nde, saatte 514 kilometre ile kırdı.

Suda en hızlı kadın

Proud Mary adlı tarama teknesini saatte 305 kilometrelik bir hızla kullanan Amerikalı **Mary Rife**, **"Suda en hızlı kadın"** unvanına sahip oldu.

Pervaneli tekneyle en yüksek hız

Suda pervaneli bir tekne ile resmi olarak kaydedilen rekor hıza, 5 Haziran 1983'te **Eddie Hill** ulaştı. **Hill**, suda giden süperşarjlı aracı **Texan** ile, California'daki Ervine Gölü'nde saatte 346.54 kilometre hız yaptı. Tek yönlü bir denemede ise, **Climax** ile saatte 330.22 kilometre kaydetti.

En çok seyahat eden adam

Amerikalı bir ilkokul öğretmeni olan **Jesse Hart Rosdall**, (1914-77), herkesten çok sayıda ülkeyi gezdi. **Rosdall, Birleşmiş Milletler Nüfus Raporu**'nda yer alan ülkelerle bölgeler içinde yalnızca Kuzey Kore'ye ve Fransa'nın Güney Kutbu'ndaki bölgelerine gitmedi. **Rosdall**, toplam 215 ülkeye yaptığı gezilerinde tam 2 milyon 617 bin 766 kilometrelik yol gitti. Batı Almanyalı **Fred Jurgen Specovius** (doğ. 1931) ise, sınırdan giriş izni vermeyen Kuzey Kore dışında, 170 bağımsız ülkeyi gezdi. 6'sı hariç, bağımsız olmayan tüm bölgeleri de dolaşan ve 6 dil bilen **Specovius**, bugüne kadar 14 pasaport eskitti.

At sırtında en fazla seyahat

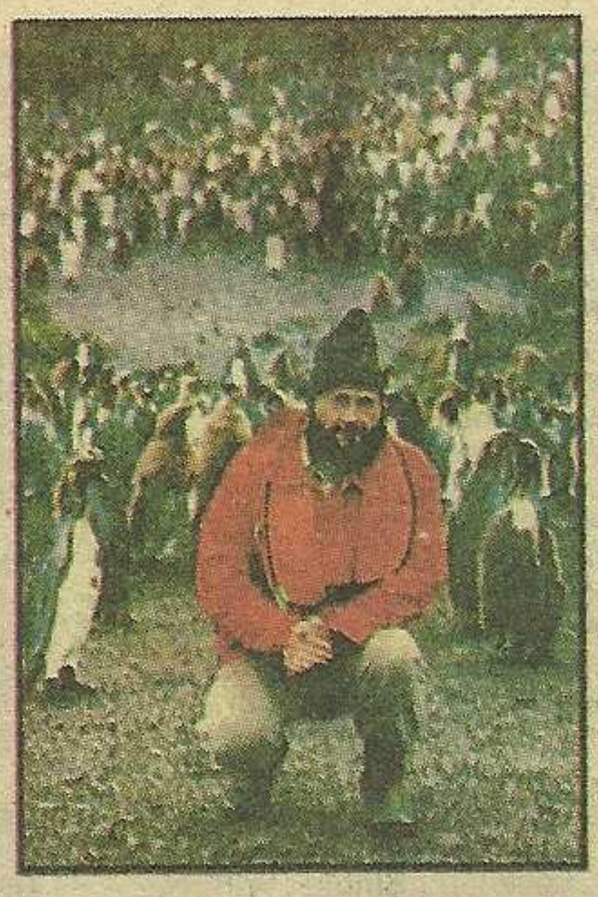
At sırtında seyahat edilen dönemde en fazla gezen adam, İngiliz metodist vaiz **Francis Asbury** oldu. Vaiz, 1771 ile 1815 arasında Kuzey Amerika'da 424 bin 850 kilometre katetti ve 16 bin vaaz verdi.

İnsanlardan en çok uzak olan

30 Temmuz ile 1 Ağustos 1971 arasında, ABD'nin Apollo XV ay uçuşunda komuta servis modülünde

Dünyanın en ünlü gezgini, Batı alman Fred J. Specovius, Kuzey Kore'den Afyon Üçgeni'ne Batı Avustralya'daki çöllerden Güney Georgia'daki penguenler diyarına kadar dolaşarak, başarılması güç bir rekorun sahibi oldu. Fotoğraflarda, Specovius'un gezilerinden görüntüler yer alıyor.

kalan Pilot **Alfred M. Worden,** şimdiye kadar insanlardan en uzakta kalan kişi oldu. **Worden,** kendisine en yakındaki insandan tam 3596.4 kilometre uzaklıktaydı.

Dünyanın çevresinde en hızlı tur

Dünya çevresinde tarifeli uçuşla yapılan en hızlı turu, Buckingshamshireli **David J. Springbett** (doğ.

ATLAS VE PASİFİK OKYANUSU'NDA DENİZCİLİK REKORLARI

ATLAS OKYANUSU Kategori	Kişi/Tekne	Süresi	Yılı
İlk kano	Finn Man (Eskimo)/**Kayak** 3.6 m	Bilinmiyor	1613
Kürekle ilk	John Brown ve 5 İngiliz asker kaçağı/cankurtaran sandalı 6.1 m.	28 gün	1799
İlk geçiş (2 kişi)	C.R. Webb ve 1 tayfa (ABD)/**Chartef Oak**	36 gün 15 saat	1857
İlk sal	John Mikes ve 2 tayfa/**Non Pareil** d. 62 m.	51 gün	1868
Tek başına ilk	Josiah Shackford (ABD) / tek direkli yelkenli, 15 ton	35 gün	1786
İlk kadın (Amerikalı kocasıyla)	Bayan Joanna Crapo (İskoç)/ New Bedford 6.09 m. (Bermuda tipi)	51 gün	1877
Tek elle ilk yarış	J.W. Lawlor (ABD) / **Sea Serpent** 4.57 m	45 gün	1891
İlk kez kürekle iki kişi	Georg Harboe, Frank Samuelsen (Norveç) / **Fox,** 5.58 m.	56 gün	1897
Tek başına yelkenle en hızlı	J.V.T. McDonald (İng.)/**Inverarity** 1158 m	16 gün	1922
Yelkenli kanoyla ilk	Franz Romer (Alm.) / **Deutscher Sport** 6.55 m	68 gün	1928
Tek başına ilk kadın	Gladys Gradley (ABD) / yelkenli 5.5 m	60 gün	1903
Tek başına ilk kadın	Anna Woolf G.Af./**Zama Zulu** 13.1 m. (İki okyanusu da)	109 gün	1976
Tek başına en hızlı kadın	Naomi James/**Kriter Lady** 16.15 m	25 gün 19 saat 12 dakika	1980
İki kadın (en hızlı)	Annick Martin-Annie Cordelle (Fr.) /Super Marches Bravo, 13.7 m.	21 gün 4 saat 28 dakika	1981
En küçük tekne (iki okyanusu da)	Gerry Spiess (ABD)/**Yankee Girl** 3.05 m	54 gün	1979
En hızlı yelkenli	A. Eldridge (ABD) ve mürettebat / **Red Jacket** 79.24 m.	12 gün	1854
Tek başına en hızlı	Philip Weld (ABD)/ **Moxiel** 15.54 m	17 gün 23 saat 12 dakika	1980
En hızlı yat	Chay Blyth, Rob James (İng)/**Brittany Ferries** 20 m	14 gün 13 saat 54 dakika	1981
Tek başına en hızlı kürek	Gérard d'Aboville (Fr.)/**Capitaine Cook,** 5.60 m	71 gün 23 saat	1980
Tek başına ilk kürek (Doğu-Batı)	John Fairfax (İng.)/**Britannia** 6.70 m	180 gün	1969
Tek başına ilk kürek (Batı-Doğu)	Tom Mc Clean (İr.)/**Super Silver** 6.90 m	70.7 gün	1969
Tek başına en genç yelken	Davit Sandeman, 17.5 yaşında (İng.)/**Sea Raider** 10.67 m.	43 gün	1976
Tek başına en yaşlı yelken	Keşiş Farnham 72 yıl 270 gün)/**Seven Bells,** 8.53 m.	40 gün	1981
PASİFİK OKYANUSU			
En hızlı	Bill Lee (ABD)/**Merlin** 20.42 m	8 gün 11 saat 1 dakika	1977
En hızlı yat	O.K. Pennendreft (Fr.) ve 13 kişilik mürettebat/**Kriter II,** 24.38 m.	21 gün	1975-6
En hızlı sürat teknesi	Kapt. J.N. Forbes (İng.) ve mürettebat/**Lightning** 74.36 m	19 gün 1 saat	1854
Tek başına 7 günde en çok mesafe	Philippe Jeantot (Fr.)/**Credit Agricole** 17.07 m	1152 mil	1983
Tek başına ilk kadın	Sharon Sites Adams (ABD)/**Sea Sharp II,** 9.45 m.	75 gün	1969
Kürekle ilk	John Fairfax, Sylvia Cook (İng.)/**Britannia II,** 10.66 m.	362 gün	1971-2
Tek başına kürekle ilk	Peter Bird (İng.) / **Hele-on-Britannia** 9.75 m	294 gün	1982-3
İlk sal	Vital Alsar (İsp.) ve 3 kişilik mürettebat/**La Balsa,** 12.8 m.	160 gün	1970

İNSANLARIN ERİŞTİKLERİ YÜKSEKLİKLERDE DÖNÜM NOKTALARI

Yükseklik (Metre)	Pilot	Araç	Ülke	Yıl
24	Jean François Pilâtre de Rozier (Fr.)	Sıcak hava balonu	Fransa	1783
y. 100	De Rozier ve Arlandes Markizi (Fr.)	Sıcak hava balonu	Fransa	1783
y. 900	Dr. J. Alexander-Cesar Charles ve Ainé Robert (Fr.)	Charriere hidrojen balonu	Fransa	1783
y. 2750	Dr. J. A.-C. Charles (Fr.)	Hidrojen balonu	Fransa	1783
y. 4000	James Sadler (İng.)	Hidrojen balonu	İngiltere	1785
7740	James Glaisher (İng.)	Hidrojen balonu	İngiltere	1862
11.145	Prof. A. Berson (Alm.)	Hidrojen balonu Phoneix	Fransa	1894
11.145	Sadi Lecointe (Fr.)	Nieuport uçak	Fransa	1923
15.837	Prof. Auguste Piccard ve Paul Kipfer (İsviçre)	FNRS 1 balonu	Almanya	1931
22.055	Yüzbaşı Orvill A. Anderson ve Yüzbaşı Albert W. Stevens (ABD)	US Explorer II-Helyum balonu	ABD	1935
24.252	William Barton Bridgeman (ABD)	US Douglas D558-II Skyrocket	ABD	1951
38.465	Yüzbaşı Iven C. Kincheloe, Jr. (ABD)	US Bell X-2 tepkili uçak	ABD	1958
51.694	Joseph A. Walker (ABD)	US X-15 tepkili uçak	ABD	1961
Kilometre				
327	Binbaşı Yuri A. Gagarin (SSCB)	USSR Vostok-1 kapsülü	Yörüngede uçuş	1961
377.268.9	Albay Frank Borman, Albay James Arthur, Lovell Jr., Binbaşı William A. Anders (ABD)	USS Apollo VIII Komuta Modülü	Ay çevresinde uçuş	1968
400.187	Albay James Arthur Lovell Jr., Frederick Wallace Haise Jr. ve John L. Swigert Jr. (ABD)	USS Apollo XIII	Gerçekleşmeyen aya iniş uçuşu	1970

1938) gerçekleştirdi. **Springbett,** 8-10 Ocak 1980'de Los Angeles'tan çıkıp doğuya yöneldi ve Londra üzerinden Bahreyn, Singapur, Bangkok, Manila, Tokyo ve Honolulu yoluyla 37.124 kilometreyi, 44 saat 6 dakikada aldı.

Bir uçuşun dünya çevresinde yapılmış sayılabilmes için Yengeç Dönencesi kadar uzun olması yani 36.787.6 kilometre ve havalanılan noktaya dönülmesi gerekiyor.

Okyanus'ta en derine inme rekoru

Okyanusta en derine inme rekoru, Pasifik Okyanusu'nda, Guam'ın 400 kilometre güneybatısındaki Marianas Trench'de, Chalenger Deep noktasında kırıldı. Burada, ABD Deniz Kuvvetleri'nin İsviçre yapımı **Trieste** derin deniz inceleme aracı, tam 10.917 metreye indi. Araçta İsviçreli Doktor **Jacques Piccarda** (doğ. 1914) ve ABD Deniz Kuvvetlerinden Yüzbaşı **Donald Walsh** bulunuyordu. Araç, 23 Ocak 1960 günü, bu derinliğe 4 saat 48 dakikada indi, 3 saat 17 dakikada da su yüzüne çıktı.

Dalma rekorları

Son derece tehlikeli bir eylem olan soluğu tutarak dalma rekoru, erkeklerde, Aralık 1983'te, İtalya'daki Elba açıklarında, 105 metre ile **Jacques Mayol** (Fransa) ve kadınlarda da, 1967 Eylül'ünde Küba açıklarında 45 metre ile **Giuliana Treleani** (İtalya) tarafından kırıldı. Mayol, bir kızakla 104 saniyede daldı ve 90 saniyede su yüzüne çıktı. Bir Scuba (kendi kendine yeterli sualtı soluma aygıtı) ile en derine dalan kişiler, 14 Ekim 1968'de Büyük Bahamalar'daki Freeport açıklarında 133 metre ile Amerikalı **John J. Gruener** ve **R. Neal Watson** oldu. Gaz karışımlarından yararlanmak suretiyle yapılan (azot, oksijen ve helyum) rekor dalış ise, Kuzey Carolina'da, Duke Üniversitesi Tıp Merkezi'nde gerçekleştirildi. Bir **'kuru hücre'** içinde **'tıpkı'** dalış yapan **Stephen Porter, Len Whitlock** ve **Erik Kramer,** 2.43 santim çapında bir küreyle bu derinliğe eriştiler. 43 gün süren deneme sonunda, 3 Şubat 1981'de 685 metre 80 santime dalındığı kabul edildi. **Patric Raude** ile 5 Comex dalıcısı ise, 1982'de Fransa'da Cavalaire açıklarında 501 metre derinlikte bulunan **Petrel** adlı çandan çıkıp tekrar geri döndüler.

En derin suda insan kurtarma

Su altında en derinden kurtarılan insanlar, Pisces III'den **Roger R. Chapman** (28) ile **Roger Mallinson** (35) oldu. İkisi, 29 Ağustos 1973'te İrlanda'da, Cork'un 240 kilometre güneydoğusunda batan ve 480 metreye inen araçta 76 saat kapalı kalmışlardı. Araç, Pisces .V, Pisces II'nin ve uzaktan kumandalı kurtarma gemisi US CURV'ün yürüttüğü çalışmalardan sonra, 1 Eylül'de kablolu gemi **John Cabot** tarafından su yüzeyine çıkarıldı.

Hiçbir donanım olmadan en derinden kurtulma işlemi ise, 28 Eylül 1970'de, California'daki Catalina Adası açıklarında batarak takılıp kalan deniz dibi aracı **Nekton Beta**'daki **Richard A. Slater**'ın 68 metre 58 santim derinlikten kurtulmasıdır.

En derin suda araç kurtarma

Bir aracın deniz dibinden kurtarıldığı en derin nokta, 5 bin 29 metredir. ABD Deniz Kuvvetleri'nden Kd. Yüzbaşı **Mel Bartels,** deniz yatağında duran bir **'elektronik paket'**i bu derinlikten kurtardı. Hawaii'nin 645 kilometre kuzeyinde 20 Mayıs 1972'deki bu kurtarma işlemi, **Trieste II** adlı derin deniz aracı tarafından gerçekleştirildi.

Haziran/Temmuz 1974'te ise Amerikalıların 550 milyon dolarlık **"Jennifer Projesi"** başarısızlıkla sonuçlandı. Projenin amacı, Hawaii'nin 1200 kilometre kuzeybatısında bir Golf sınıfı SSCB denizaltısının ABD gemisi **Glomar Explorer** tarafından kurtarılmasıydı.

Esnek giysilerle kurtarma işlemi

Esnek giysilerle dalanların gerçekleştirdiği en derindeki kurtarma işlemi, Kuzey Kutup Dairesi içinde,

DENİZDEN DÜNYA TURU REKORLARI

Kategori	Kişi/Tekne	Yılı
İlk	Juan Sebastian de Elcano ve 17 kişilik mürettebat/**Vittoria**	Eylül 1519/Eylül 1522
İlk kadın	**Baré/Etoile**	Aralık 1577/Eylül 1580
İlk yat	Lord ve Lady Brassey, yolcular ve mürettebat	1876/1877
Tek başına ilk dünya turu	Kap. Jashua Slocum (yüzme bilmiyordu)/**Spray**	Nisan 1895/Temmuz 1898
Motorlu tekneyle ilk tur	Albert Y. Gowen, eşi ve mürettebat/**Speejacks**	**1921/1922**
Tek başına ilk k adın	**Krystyna Chojnowska-Liskiewicz/Mazurek**	Mart 1976/Mart 1978
En küçük tekne	Shane Acton, Iris Derungs/**Super Shrimp** (5 metre 58 santim boyunda)	Ağustos 1972/Ağustos 1980
Deniz altından ilk kez	Alb. Edward L. Beach (ABD) ve 182 kişilik mürettebat/**US Submarine Triton**	Şubat 1960/Mayıs 1960
Hiç durmadan ilk kez tek başına	Robin Know Johnson/**Suhaili**	Haziran 1968/Nisan 1969
Tek başına denizde hiç durmadan en uzun süre	Henry Jaskule/**Dat Przemysla**	1979/1980
Tek başına en hızlı (hız olarak)	Alain Colas/**Manureve**	1974 (169 gün) (Günde 166.94 mil)
Her iki yönde ilk kez tek başına	Lew Powles/**Solitaire**	1975/1978 (Doğu-Batı) 1980/1981 (Batı-Doğu)
Tek başna en hızlı (zaman olarak)	Philippe Jeantot/**Credit Agricole**	1982/1983
En kısa sürede (yat)	Bob Friffith ve 5 kişilik mürettebat/**Awahnee 11**	1970/1971 (88 gün seyahat, 23 gün mola)
En kısa sürede (sürat teknesi)	Kap. S. Reid ve mürettebat/**Red Jacket**	62 gün 22 saat (1854)
Tek başına ilk çift dünya turu	Jon Sanders/**Perie Banou**	1981/82 420 gün

Kuzey Norveç açıklarında Barents Denizi'nde yaşandı. 2 Mayıs 1942'de, burada 244 metre 70 santime batmış olan İngiliz **Edinburg** kruvazörü kurtarıldı. On iki dalgıç, ikişer kişilik gruplar halinde, 32 günü aşkın bir süreyle daldılar. Kurtarma çalışmalarında 1423 tonluk **Stephaniturm** çanından yararlanıldı.Eski bir Kraliyet Donanma Subayı olan proje yöneticisi **Michael Stewart**'ın başkanlığındaki ekibin çalışmaları 17 Eylül 1981'de başladı ve 7 Ekim'de sona erdi. Gemide bulunan 431 külçe altın şu şekilde bölüşüldü: 14.6 milyon sterlinlik kısmı SSCB'ye, 7.3 milyon sterlinlik kısmı majestelerinin hükümetine ve 18 milyon sterlin kadarı da kurtarma ameliyesinin müteahhitliğini yapan Jessop Marine Recoveries Ltd. (yüzde 10), ile Wharton Williams Ltd.'ye (yüzde 90) verildi. **John Rossier** (28), altınlara elini ilk değdiren kişi oldu. En uzun kurtarma işlemini gerçekleştirenlerin, basıncı azaltılmış kapalı odada en fazla kalma süreleri 7 gün 10 saat 27 dakikayı buldu. Elde edilen toplam 39 milyon 900 bin sterlin, bütün zamanların rekorudur. Ancak batıkta çıkartılmamış olarak, değeri 4 milyon sterlini bulan 34 çubuk altın kaldığı sanılıyor.

Yerküredeki en derin noktaya giriş

İnsan, yerkürede en derin noktaya, Güney Afrika' da Transvaal, Carletonville'deki Western Deep Levels madeninde girdi. Burada 3 bin 777 metrelik rekor bir derinliğe kadar ilerlendi. Bu derinlikteki kaya ısısı, 55 dereceydi.

Şaft daldırma rekoru

Bir aylık (31 gün) dünya rekoru, yine Güney Afrika, Transvaal'de Buffelsfontein madeninde kırıldı. Burada 7 metre 92 santimetre çapında bir şaft ile, 1962 yılı Mart ayında 381 metre otuz santimlik bir derinliğe ulaşıldı.

Salda en uzun süreyle kalma

Bir salda en uzun süreyle tek başına kalan ve sağ olarak kurtulan kişi, İngiliz Ticaret Donanması'ndan İkinci Kamarot **Poon Lim** oldu. Lim, gemisi **SS Ben Lomond** Atlas Okyanusu'nda, 00° 30' kuzey enlem 38° 45' batı boylamda, 23 Kasım 1942 günü sabah 11.45'te, St. Paul's kayalıklarının 8 bin 910 kilometre batısında torpidolandığında, tam 133 gün (4.5 ay) salda kaldı. **Poon Lim,** 5 Nisan 1943'te, Brezilya'daki Salinopolis açıklarında bir Brezilya balıkçı gemisi tarafından kurtarıldı ve karaya kendi başına yürüyerek çıktı. 1943 Temmuz'unda ödüllendirilen ikinci kamarot, şimdi New York kentinde yaşıyor.
Maurice ve **Maralyn Bailey** ise, Kuzeydoğu Pasifik' te, 1.37 m. çapındaki şişebilen bir botta 4 Mart 1973'ten 30 Haziran 1973'e kadar 118 gün 8 saat kaldılar.

Evlilik şampiyonları

Dünyada en fazla evlenen kişi, California'dan eski Baptist rahip **Glynn 'Scotty' Wolfe** (doğ. 1908) oldu. İlk evliliğini 1927'de gerçekleştiren **Wolfe,** tam 26 kez evlendi. Son karısı 28 Ocak 1984'te evlenip Mayıs'ta terkettiği dövmeli **Christine Sue Camacho** (38) idi. Bundan önceki en yaşlı karısı ise 22 yaşındaydı. Çocuklarının sayısının 41 olduğunu söylüyor. **Wolfe**'un bugüne kadar 24 kayınvalidesi oldu.
1957 yılının Ekim ayında o zamanlar Los Angeles' ta kadın barmen olarak çalışan 48 yaşındaki **Beverly Nina Avery**, ondördüncü kocası **Gabriel Avery**'den ayrılarak poligam (çok eşli) dünya rekoru kırdı. Böylelikle onaltıncı boşanmasını gerçekleştiren **Avery,** 14 kocasından 5 tanesinin burnunu kırdığını öne sürdü.
Aynı anda bir kişiden fazlasıyla evlenme rekoru ise, 104 evlilikle **Giovanni Vigliotto**'nun elinde. Bu isim, evlilik şampiyonunun 1949 ile 1981 arasında 27 ABD eyaletinde ve 14 başka ülkede kullandığı 50'yi aşan takma adlardan biridir. Kurbanlardan 4 tanesi 1968'de aynı gemideydi, ikisi de Londra'daydı. Vigliotto 28 Mart 1983'te Phoenix ve Arizona'da, sahtekârlıktan 28 yıla, birden fazla kişiyle evlilikten 6 yıla ve ayrıca 336 bin dolar para cezasına mahkûm oldu.

En yaşlı gelinle damat

101 yaşında olduğu bildirilen **Dyura Avramovich,** yaşının 95 olduğunu söyleyen **Yula Zhivich** ile 1963 Kasım'ında Yugoslavya'nın Belgrad kentinde evlendi.

En uzun süreli nişan

Kayda geçmiş olan en uzun nişanlılık dönemini **Octavio Guillen** ile **Adriana Martinez** yaşadı. İki nişanlı sonunda 1969 Haziran'ında Meksika'nın Mexico City kentinde evlenmeye karar verdiklerinde 67 yıl geçmişti. İkisi de 82 yaşındaydi.

En uzun süren evlilikler

Sir Temulji Bhicaji Nariman ile Lady **Nariman**'ın evliliği, 1853 yılından 1940'a kadar 86 yıl sürdü. Nikâh, kardeş çocukları olan çift arasında, ikisi de beş yaşındayken kıyılmıştı. Sir **Temulji** (doğ. 3 Eylül 1848), 1940 Ağustos'unda Bombay'da, 91 yıl 11 ay yaşadıktan sonra öldü. Bir başka çift, **Lazurus Rowe** (doğ. Grönland, New Hampshire, 1725) ile **Molly Webber** ise, 1743 yılında evlendiler. Bay **Rowe,** 1829 yılında 86 yıllık evlilikten sonra karısını yalnız bırakarak öldü.

Altın yıldönümleri

Bilgisayarların gelişmesine karşın, "**altın**" ya da 50'nci evlilik yıldönümlerine ilişkin veriler, henüz karşılaştırılmamış durumda. Bildirilen olağandışı olaylar arasında Bayan **Agnes Mary Amy Mynott**'ın (doğ. 25 Mayıs 1887) durumu bulunuyor. Bn. **Mynott,** 20 Aralık 1980'de, yani kendi altın evlilik yıldönümünden 23 yıl sonra kızı Bn. **Violet Bangs**'in altın evlilik yıldönümüne katıldı. Doğu Sussexli Bay ve Bayan **J. Stredwick**'in 3 oğulları ve 4 kızlarının **tümü** de, 1971 Mayıs'ı ve 1981 Nisan'ı arasında, altın evlilik yıldönümlerini kutladılar. Üçüz kızkardeşler, **Lucille** (Bn. Vogel), **Marie** (Bn. McNamara) ve **Alma** (Bn. Prom) **Putpaff,** altın evlilik yıldönümlerini hep birlikte 12 Nisan 1982'de kutladılar. Üçü de 1932 yılında Cleveland, Minnesota'da evlenmişti.

Birbiriyle en çok evlenen çift

ABD'den **Jack** V. ve **Edna Moran,** Seattle'da 27 Temmuz 1937'de ilk ve gerçekte gerekli olan tek evlenme törenini Banff, Seaside, Oregon'da gerçekleştirdikten sonra, birbirleriyle 40 kez daha evlendiler. Evlenme törenlerinden bazıları şuralarda yapıldı: **Banff,** Kanada (1952), **Kahire** Mısır(1966) ve **Westminster Kilisesi** Londra (1975).

En görkemli evlilik töreni

En çok sayıda çiftin katıldığı en büyük evlilik töreni ise, Seul'de 83 ülkeden 5 bin 837 çiftin katıldığı bir törendir. Dünya Hıristiyanlığının toparlanması için Kutsal Ruh Birliği'nden **Sun Myung Moon**'un (doğ. 1920) yönettiği tören 14 Ekim 1982'de, Güney Kore'nin Seul kentinde Chamsil Jimnastik Salonu'nda yapıldı. "**Eşinizi sonsuza kadar sevmeye yemin ediyor musunuz?**" şeklindeki bir soruyu, çiftler "**Evet**" diye cevaplandırdı.

En pahalı düğün

Şeyh Zayid İbn-i Said el-Makhtum'un oğlu **Muhammed**'in 1981 Mayıs'ında Abu Dabi'de Prenses **Salama** ile düğünü 7 gün sürdü. Salt bu amaçla yaptırılmış 20 bin kişilik bir stadyumda gerçekleşen düğün, yaklaşık 22 milyon sterline mal oldu.

En ileri yaştaki boşanma

1980 Mart'ında California'da, Los Angeles Temyiz Mahkemesi'nde birbirlerinden boşandıkları bildirilen **Bernadine** ve **Leopold Delpes**'in her ikisi de 88 yaşındaydılar.

Dışarda yemek yemek

Dünyanın dışarıda yemek yeme şampiyonu Amerikalı **Fred E. Magel,** 1928'den beri 60 ülkede (21 Haziran 1983'e kadar) 46 bin kez dışarıda yemek yedi. **Fred E. Magel,** porsiyonları en büyük olan lokantanın Michigan'daki Zehnders Oteli'nin lokantası olduğunu söylüyor. **Magel**'in en sevdiği yiyecekler ise, Güney Afrika kaya istakozuyla taze İngiliz çileği ve dövülmüş krema.

En büyük parti

Londra'daki Hyde Park'ta Uluslararası Çocuk Yılı nedeniyle düzenlenen çocuklar partisine, Kraliyet Ailesi'nin yanı sıra, 30-31 Mayıs 1979'da 160 bin çocuk katıldı. Yapılan en büyük sokak partisi ise, Oxford Street Association'ın, 25 Temmuz 1981'de Park Street'ten St. Giles Circus'a kadar uzanan bir alanda, Galler Prensi Charles ve Prenses Diana'nın düğünlerini kutlamak için verdiği partiydi.
En büyük Noel Partisi'ni ise, 65 bin kişilik Kindome'da (Seattle) Washington, ABD) Boeing Şirketi verdi. Yönetim Kurulu Başkanı **John Mathiasen**'in yönettiği ve **Greg Thompson**'un, 2500 kişilik bir kadro ile yapımcılığını yüklendiği parti, 15 Aralık 1979'da gerçekleşti ve iki ayrı şovla toplam 103 bin 152 kişiye hitap etti. Salon her birinde 100 ampul olan 100 Noel ağacı 150 bin karbeyaz balonla süslendi ve buzdan üç havuzla donandı.

Şerefe kadeh kaldıranlar

1962'de kurulan Profesyonel Şerefe Kadeh Kaldıranlar Birliği'nin yalnızca 12 üyesi var. Birliğin kurucusu ve Başkanı **İvor Spencer,** emekli olan birinin şerefine verilen yemekte, sarhoşluk nedeniyle aşırı duygulanmış olan konuğunun 2 saati aşan nutkunu dinlemek zorunda kalmıştı. Birlik aynı zamanda, yılın en sıkıcı konuşmacısını da seçiyor ama, profesyonel nedenlerle, kazananların adını, aradan yeterli süre geçmeden açıklamıyor. Birlik üyelerinin giydiği kırmızı ceketlere ise, profesyonel kadeh kaldırıcı **William Knight-Smith** (doğ. 1932) önayak olmuştu.

Profesyonel konuşmacılar

1980'de Yeni Zelandalı **Bob Jones,** Auckland'da 1048 kişilik bir seminer önünde konuştu. **Jones,** bu iş için 200 bin Yeni Zelanda doları, ya da saat başına 16 bin 666 Yeni Zelanda doları aldı. 1981'de, hem **Johnny Carson**'un, hem de **Bob Hope**'un konuşmak için 40 bin dolarlık ücretler talep ettikleri bildirildi.

Çalışma haftası

Haziran 1980'de, Birkenhead Genel Hastanesi anestezi uzmanı Dr. **Paul Ashton**'ın (32), bir haftada 142

saat çalıştığı kaydedildi. Bu durumda her gün, uyumak için ortalama 3 saat 42 dakika 51 saniyelik zaman kalıyordu. Danışman niteliğinde olmayan bazı doktorlarla, genellikle haftada 110 saat çalışmaları için anlaşma yapılır ya da 148 saat çağırıldıklarında gelebilecek halde olmaları istenir. Bazı üniversite okutmanlarının anlaşmaları ise, yalnızca 3 iş saatlik. Bir haftaya ya da 24 haftaya yayılmış 72 çalışma saatlik bir yılı şart koşar.

En uzun süreli meslek hayatı

Meslek hayatı en uzun olan kişi, 98 yıl çalışan Bay **İzumi**'dir. 1872 yılında Japonya Tokunashima'daki İsen'de bulunan bir şeker imalathanesinde yük hayvanlarına çobanlık ederek işe başlayan **İzumi**, 1970 yılında 105 yaşındayken şekerkamışı yetiştiren bir çiftçi olarak sürdürmekte olduğu çalışma hayatını bıraktı.

En dayanıklı kömür madeni işçisi

George Stephenson, (doğ. 21 Nisan 1833), yedi yaşında olduğu 1840 yılından, emekli olduğu 1922'ye kadar 82 yıl süreyle bir Whitehaven kömür ocağı olan William ocağında (Cumbria) çalıştı. 18 Mart 1926'da 92 yıl 10 ay yaşamış olarak öldüğünde 54.12 sterline hak kazanmıştı.

En uzun süre ödenen yetim maaşı

Albay **William Barclay**'in kızı **Millicent Barclay**, 10 Temmuz 1872'de, babasının ölümünden sonra doğdu ve evlendiği tarihe kadar sürmek üzere Madras Askeri Fonu'ndan **"yetim maaşı"**'na hak kazandı. 26 Ekim 1969'da hiç evlenmeden öldüğünde, 97 yıl 3 ay süren yaşamı boyunca hiç ara vermeden düzenli olarak yetim maaşı almıştı.

En çok doktor olan aileler

Los Angelesli Dr. **Antonio B. Vicencio**'nun 4 oğlu ve 5 kızının tümü 1964 ve 1982 arasında doktor oldu. İskoçya Dumbarton Benview'deki **John Robertson**'un sekiz oğlu ise, 1892 ile 1914 arasında tıp diploması almaya hak kazandılar. **Chatham County**, Kuzey Carolina'dan **Henry Lewis Lutterloh** ile **Elizabeth Grantham** ise, 19 doktorun büyükanne ve büyükbabalarıydılar. 1850'den 1962'ye kadar toplam olarak 704 yıl doktorluk yaptılar. Marlborough Wiltshire'daki **Maurice** ailesinde ise aynı meslek, 1792'den bu yana 6 kuşaktır sürüyor.

İLGİNÇ REKORLAR

Ağaca tırmanma

Hayward-Wisconsin'da 1982 Temmuz'unda düzenlenen Dünya Hızarcılar Şampiyonası'nda, Kanadalı **Ed Johnson**, üzerine mahmuz çivileri takılmış 30.4 metrelik bir çam kazığa 27.16 saniyede tırmanıp tekrar aşağı inerek, en hızlı tırmanışı gerçekleştirdi. Bir hindistancevizi ağacına en hızlı çıkan kişi ise, 22 Ağustos 1980'de gerçekleşti. Fiji'deki Sukuna Parkı'nda 9 metrelik bir hindistancevizi ağacına 4.88 saniyede yalınayak çıkan **Fuatai Solo** (17) bu dalda rekor sahibi oldu.

Ağaçta oturma

Bir ağaçta en uzun süreyle oturma rekoru (California'da gerçekleşti. 4 Temmuz 1982'den 8 Eylül 1983'e kadar Golf'N'Stuff Lunaparkı'nda 431 gün süreyle bir ağaçta oturan **Timothy Roy**'un rekoru hâlâ kırılamadı.

Akordeon çalma

Oldbury, Batı Midlandsli **Tom Luxton**, 4-7 Ağustos 1982'de 84 saat süreyle akordiyon çaldı.

Alkışlama

En uzun süreli alkış rekoru (dakikada 91 metreden duyulacak şiddette ortalama 140 el çırpma) ABD'li **Ashrita Furman** tarafından 50 saat 17 dakikayla 10-12 Ağustos 1981'de kırıldı.

En uzun soylu aile

Şimdiye kadar, soyunun en eskiye uzandığı saptanmış olan aile **K'ung Ch'iu** ya da **Konfiçyüs**'ün (İ.Ö. 551-479) ailesidir. K'ung Chia'nın dördüncü büyükbüyük babasının İ.Ö. sekizinci yüzyılda yaşadığı biliniyordu. Bu adamın soyundan gelen 85'inci kuşaktan **Wei-yi** (doğ. 1939) ve **Wei-ning** (doğ. 1947), bugün Tayvan'da yaşıyorlar.

Altın arama

25.4 santimetre çapındaki bir kabın içine oturtulmuş 8 altın külçesini **"ayırmak"** işlemini en kısa sürede gerçekleştiren kişiler, erkeklerde 9.23 saniye ile Californialı **Bob Box** ve kadınlarda da, 10.03 saniye ile Californialı **Susan Bryeans** oldu. Her iki rekor da 6 Mart 1983'te, Knotts Berry Farm, Buena Park, California ABD'de düzenlenen 23'üncü **"Dünya Altın Arama Şampiyonası"**'nda kırıldı.

Araba parçalama

Dublörlük yaşantısı boyunca en fazla arabayı parçalayan kişi, İngiltere'den **Dick Sheppard**'dı. **Sheppard** 1 Haziran 1984'e kadar süren meslek yaşamında 1839 araba tahrip etti.

En uzun süreli arama

Walter Edwin Percy Zillwood (doğ. Deptford - Londra, Aralık 1900), Kurtuluş Ordusu yardımıyla 79 yıl boyunca aradığı kızkardeşi **Lena**'yı (Bn. Elizabeth Eleanor Allen, (doğ. Kasım 1897, öl. Ocak 1982) aradıktan sonra, 3 Mayıs 1980'de buldu.

Arılardan "sakal" yapma

1984 Ekim'inde, California Üniversitesi'nin spor karşılaşmalarında tezahürat yapmakla görevli altı öğrencinin oluşturduğu altı kişilik bir piramit, üzerlerine hayvanları çekici bir kimyasal madde sürüldüğü için arıların altında kalıp havasızlıktan boğulunca, **"arılardan sakal yapma"** konusundaki tüm rekorlar da ortadan kalktı. Bu kategori bundan sonra iptal edilecek.

Aslan terbiyeciliği

Yardımcısı olmadan bir kafes içinde en çok sayıda aslanı denetim altında tutma ve besleme rekorunu, 1925'te **'Kaptan' Alfred Schneider**, 40 aslanla kırdı.

Clyde **Raymond Beatty**, aynı anda 40 'kedi'nin, yani aslanlarla kaplanlardan oluşan karışık bir grubun üstesinden gelebiliyordu. Kırk yılı aşkın bir süre boyunca katıldığı her şovun yıldızı olan Beatty (doğ. 1963, öl. 1965), aslanları evcilleştirmenin değil, eğitmenin önemli olduğunu savunur ve kendisine bu gözle bakılmasını isterdi. 1900'den bu yana, aldıkları yaralardan ölen aslan terbiyecilerinin sayısı 20'yi aştı.

Atlı araba kullanma

Bir tek kazığa bağlı yularların ucunda bir seferde 48 atın birden çektiği bir arabayı kullanan tek kişi, 1972-1977'de, Amerikalı **Dick Sparow**'dur. Çeken atlar 41 m. uzunluğunda bir yulara bağlıydılar.

Atlıkarınca maratonu

Kayıtlara geçmiş olan en uzun atlıkarınca maratonu, 20 Ağustos - 2 Eylül 1976 tarihleri arasında (Portland, ABD'de Oregon, 312 saat 43 dakika ile **Gary Mandau, Chris Lyons** ve **Dana Dover** tarafından kırıldı.

Ayakkabı boyacıları

Bu kategoriye ve yaşları yirminin altında 4 kişilik bir gençler grubu katılabilir, süresi 8 saattir. Yarışmacıların boyadığı ayakkabılar, "**ayakta**" değildir. Ayakkabı boyama rekorunu bu koşullarla, 27 Şubat 1982'de, Kurtuluş Ordusu'nun **Sheffield Citadel Bandosu** ekibi, 6 bin 780 çift ayakkabıyla Güney Yorkshire'da kazandı.

Ayakta oturma

Dünyada hiç ara vermeksizin en uzun süreyle ayakta duran kişi, 17 yıllık bir rekorla **Swami Maujgiri Maharij** oldu. 1955'ten Kasım 1973'e kadar **Tapasya**'da ceza uygulamasını yerine getiren **Maharij Shahjahanpur**, Hindistan'da (Uttar Pradeş) kırdığı bu ayakta durma rekoru sırasında, uyurken bir kalasa dayanıyordu.

Balon seyahati

Oyuncak balonlarda en uzun mesafeyi katetme rekoru 14 bin 500 kilometre ile 21 Mayıs 1972'de ABD'de (Atherton, California) **Jane Dorst**'un salıverdiği ve 10 Haziran'da Güney Afrika'da (Pietermaritzburg) bulunan balona ait. Hidrojenle dolu balonlarda ise, en uzun seyahate British Isles, Jersey'den bırakılan ve 43 gün sonra 9 bin 460 kilometrelik bir seyahati gerçekleştirmiş olarak Güney Afrika'dan (Camps Bay, Cape Province) geri gönderilen balon yaptı. 28 Nisan 1974'te, salıverildiğinden 43 gün sonra iade edilen balonu, **Gerard Wankling** bırakmıştı.

Balon uçurma

En fazla sayıda balon uçurma girişimi 4 Temmuz 1983'te, 168x103 metre boyunda bir "**bayrak**" meydana getirmek için ABD'de (İllinois) gerçekleştirildi. Ani bir rüzgâr, 210 bin balonun vaktinden önce havalanmasına yolaçtı.

Bando maratonu

Mariland'daki Du Val Senior High School (ABD), öğrencileri 13-17 Mayıs 1977'de bir müzik grubunun verdiği en uzun konsere imzalarını attılar. Herhangi bir anında daima asgari 10 müzisyenin yeraldığı orkestra 100 saat 2 dakika süreyle çaldı.

Banyo küveti yarışı

İngiliz Kolombiyası'nda Nanaimo ile Vancouver arasında yapılan yıllık uluslararası banyo küveti yarışındaki rekoru, 30 Temmuz 1978'de 1 saat 29 dakika 40 saniye ile Avusturyalı **Gary Deathbridge** kırdı. 57.9 kilometre uzunluğundaki parkurda azami 1 metre 90 santim boyunda olan ve 6 beygir gücünde motorlarla donanmış küvetlerle yarışılıyor. Elle itilen bir banyo küvetinin katettiği en uzun mesafe ise, 145.6 kilometre. Bu rekoru, 28-29 Mayıs 1983'te, Ashford Kent'te Aldington Tutukevi Görevlileri Sosyal Kulübü'nün 13 kişiden oluşan ekibi, 24 saatte kırdı.

Baton fırlatma

ABD'li (Bridgeview-İllinois), Apple Core baton fırlatma ekibi, 4-8 Nisan 1983'te 92.5 saat süreyle sürekli baton fırlatıp tuttu.

Bilardo masasının üzerinden atlamak

Joe Darby (1861-1937), 5 Şubat 1892'de İngiltere'de (Wolverhampton, Batı Midlands), 10 santimetre yüksekliğinde yekpare bir tahta blok üzerinden havalanarak 3.65 metrelik bir bilardo masasının üzerinden boyuna geçti.

Bir altlığı kaydırmak

Bira altlıklarının boyut ve ağırlıklarında bir standardizasyona varılmamış olması, bu uluslararası uğraşta rekorların kaydının tutulmasını olanaksız kılıyor. 16 Ocak 1980'de Romsey Hants'dan **Stephen Thonrton**'un (22), 102 altlık kaydırdığı bildirildi.

Bira bardağı (Arjantin) taşıma

Hanım barmen **Rosie Schedelbauer**, Batı Almanya'da (Königsee), 29 Haziran 1982'de yapılan ve televizyona da alınan bir yarışmada, her iki elinde 5 tane bira dolu "**Arjantin bardak**" taşıyarak 4 saniyede 15 metreyi aştı.

Bira etiketi toplama

Guinness Exports Ltd.'in 1958'de kurduğu Labologlar Derneği'nin fahri sekreteri olan **Keith Osborne**'un 1 Ocak 1984'e kadar topladığı İngiliz birası etiketlerinin sayısı 27 bin 845'i buldu. **Osborne**'un koleksiyonundaki en eski bira şişesi etiketi, Warrington'daki D.B. Walker and Company'nin 1846'dan kalma etiketi.

Birdirbir oynama

ABD'nin Seattle eyaletindeki Washington Üniversitesi'nin Phi Gamma Delta Kulübü'nden 14 üye, 20-25 Mart 1983 tarihleri arasında, 114 saat 46 dakika birdirbir oynamak suretiyle 968.8 kilometrelik mesafeyi geçtiler (Toplam zıplama sayısı 108.463).

Bisiklete binme (en çok sayıda kişi)

6 Ağustos 1981'de, Japonya'da (Fuchu-Tokyo), "**Mito-İtomi Tek Tekerlekli Bisiklet Kulübü**"nün on üç üyesi, tek bir bisiklete binerek 10 metre gittiler.

Bomba imha etme

Patlatmadan en çok sayıda bombayı imha eden kişi, Almanya'dan Batı Berlinli **Werner Stephan** oldu. 1945 ile 1957 arasındaki 12 yılda 8 bin bombayı zararsız hale getiren **Stephan,** 17 Ağustos 1957'de Brunewald patlama alanında küçük bir el bombasının patlamasıyla öldü.

Bumerang atma

Avustralya kayıtlarında, atıldığı noktaya geri dönen bir bumerangdan (terim, 1827'de yerleşti) ilk söz eden kişi 1831'de **Thomas Mitchell** oldu.

1970 yılına kadar dünya şampiyonlukları ve kod haline getirilmiş kurallar konmadı. Avustralya Bumerang Birliği'nin fırlatan kişiye geri dönmeye başlamadan önce bumerangın eriştiği mesafe konusundaki şampiyonluk rekoru, 111 metre. Bu rekoru 1981 Kasım'ında Albury'de **Bob Burwell** kırdı. Kayda geçmiş olan en uzun gayriresmi fırlatma ve dönme rekoru ise, 28 Haziran 1982'de Avustralya Sidney'de kırıldı. Bu rekor Amerikalı **Peter Ruhf**'a ait. İngiliz **David Schummy,** Londra'da 24 Nisan 1983'te bir bumerangı 31.31 saniye süreyle havada tutmayı başardı. İki elle birbirini izleyen en fazla sayıda yakalayışı ise, Alburyli **Bernard Bunny Read,** 3 Nisan 1981'de Victoria'da 146 tutuş ile gerçekleştirdi.

Cankurtaranlık

1974 yılı Kasım ayında Teksas-Galvers Galveston kenti ve Noon Optimist Kulübü, **Leroy Colombo** adlı sağır-dilsiz cankurtaranı bir plakayla ödüllendirdi. Leroy Colombo (doğ. 1905), 1917 yılından ölüm tarihi olan 1974'e kadar Galveston Adası çevresindeki sularda 907 kişiyi boğulmaktan kurtarmıştı.

Canlı canlı gömülme

Gönüllü olarak canlı canlı gömülmeye ilişkin iddialar da, 217 güne kadar varıyor. Canlı olarak gömülmek için tabutun en azından toprağın 2 metre altında olması gerekir. Ayrıca yine tabutun kübik kapasitesi 1.5 milyon santimetreküpün altına düşmemeli, iletişim ve beslenme için açılan tek deliğin çapı da azami 10 santim olmalıdır. 'Country' **Bill White** (50) bu şekilde 31 Temmuz 1981'den, 19 Aralık 1981'e kadar, yani 141 gün ABD'nin Teksas eyaletinde (Killen) gömülü kalmıştı.

Çan çalma

El çanı ile en uzun resital verme rekoru, Sheffield'deki Esslesfield Okulu'ndan el çanı çalıcı tarafından 17-19 Temmuz 1982 arasında 52 saat 9 dakika ile kırıldı.

Çember çevirme

1968 yılında İspanyol **Zlilio Diaz**'ın bir çemberi, **Mieres** ile **Madrid** arasında yolda çevirerek gidip döndüğü ve böylelikle 965 kilometre katettiği bildirildi.

Çikletten balon yapma

Kayıtlara göre çiklette yapılan en büyük balonun çapı 48.9 santimdir. Bu balonu California'dan Amerikalı **Susan Montgomery,** (18), 1979 Nisan'ında şişirdi.

Çivili yatak

15.2 santimetrelik sivri uçlu ve birbirinden 5 santimetre arayla yerleştirilmiş çivilerden oluşan yatakta 273 saat yatan Galli **Alan Andrew** (26), bu rekorunu 5-14 Aralık 1983 tarihleri arasında gerçekleştirdi. Son 34 saatte nişanlısı **Katherine Weston** da ona refakat etti. Hint fakirleri tarafından çok daha uzun süreler çivili yataklarda yatıldığı iddia edilir. Bunlar arasında en olağandışı iddia ise, 24 Ağustos 1969'a kadar 111 gün süreyle Brezilya'da (Sao Paulo), çivili bir yatakta yattığını öne süren **Silki**'inkidir.

Çocuk arabası sürme

24 saat içinde bir çocuk arabasını sürerek, katedilen en fazla mesafe 556.62 kilometredir. California (ABD) Runner's Factory of Los Gatos'tan, 57 şampiyon sporcudan oluşan yıldız koşucular ekibi, bu rekoru 23-24 Haziran 1979'da kırdı. Avustralya'dan Sir **Joseph Banks** High School ve East Hills High School'dan 10 öğrencilik bir takım ise içinde yetişkin bir "**bebek**" olan arabayla, 16-17 Kasım 1979'da 408 kilometrelik uzaklığı 24 saatte aştı.

Daktiloyla en hızlı yazma

Mekanik bir daktiloyla ve "**her hataya on kelime silme**" koşuluyla elde edilen en yüksek hızlar şöyle Bir dakika: 170 kelime, Amerikalı **Margaret Owen** (Underwood Standardı), New York, 21 Ekim 1918.

Bir saat: 147 kelime (dakika başına net orantı), Amerikalı **Albert Tangora** (Underwood Standardı), 22 Ekim 1923.

Elektrikli bir daktiloda resmi saat rekoru 9 bin 316 kelimeyle (40 hata),IBM bir makinede elde edildi.Şimdi evlenerek "**Dilmore**" soyadını alan **Margaret Hamma** (Amerikalı), 20 Haziran 1941'de ABD'de (Brooklyn) bu rekoru kaydederken, dakikada yazdığı net kelime sayısı da 149 oldu. Washington'dan **Barbara Blackburn** 50 dakika süreyle dakikada 150 kelimelik (37 bin 500 vuruş) bir hızı sürdürebildiği gibi, Dvorak basitleştirilmiş klavye (DSK) sisteminden yararlanarak dakikada 170 kelimelik bir hıza varabildi.

1946'da yapılan bir resmi sınavda ise evlendikten sonra soyadı Garnard olan **Stella Pajunas,** IBM bir daktiloda dakikada 216 kelimelik hıza ulaştı.

Daktiloyla en uzun yazma

Elektrikli bir daktiloyla yazmada dünya dayanıklılık rekorunu 18-27 Şubat 1980'de **Violet Gibson Burns,** Avustralya'da 214 saatle kırdı.

Mekanik bir makinede en uzun süreli yazma maratonuna imza atan kişi ise, Greater Manchester'dan **Mike Howell.** 23 yaşında kör bir memur olan Howell, 25 ile 30 Kasım 1969 arasında Liverpool'da bir "**Olympia**" mekanik daktiloyla 120 saat 15 dakika süreyle yazdı. 561 bin 006 vuruşu yaparken, 2 bin 521 tonluk bir ağırlık hareketine ek olarak, satır araları için şaryoyu atarken de 157 tonluk bir ağırlık hareketi gerçekleştirdi. Güney Afrikalı Bayan **Aletta Fourie,** 1983 Eylül'ünde Johannesburg'da yapılan BEXA Şampiyonası'nda, bir Olivetti ET 121 makine ile 1'den 642'ye kadar olan sayıları aralıklı ve hatasız olarak 5 dakikada yazmak suretiyle, sayısal bir rekor elde etmiş oldu. Avustralya'dan **Les**

Stewart ise, 1'den 309 bine kadar olan sayıları, tabakanın dörde bölünmesiyle oluşan boyuttaki 6 bin 70 yaprağa yazmaya 13 Şubat 1984'te başladı. Hedefi, "**milyoner**" olmaktı.

Dantel örme

ABD'nin Colorado eyaletinden Bayan **Barbara Jean Sountag** (doğ. 1938), 13 Ocak 1981'de 30 dakikada tam 4412 ilmik attı. Böylece, dakikada 147 ilmiklik bir ortalama tutturdu. Bayan **Sonntag**, 31 Ekim 1981'de de 56-16 kilometre uzunluğunda bir dantel zincir ile zincir alanında da rekor kırdı. Bayan **Sybille Anthony** ise Avustralya'daki Queensland Toombul Pazar kentinde, 3-7 Ekim 1977'de 120 saat hiç durmadan dantel örerek, kendinden önceki bütün maraton rekortmenlerinden iyi bir derece elde etti.

Davul çalma

Dünyada en uzun süreyle davul çalma rekorunu ABD'den (California) **Laurent Rebboah**, 22 Eylül-3 Kasım 1983 arasında 1009 saat 6 dakika 20 saniyeyle kırdı.

En uzun defile

Manken kızların bir defilede aştığı en uzun mesafe, 19-21 Eylül 1983 arasında gerçekleştirildi. **Robert Brown** ve **Lorraine McCourt**, İrlanda'da (Dublin) Park's Otel'de 114.4 kilometre yürürken, erkek model **Eddie Warke** ise iğreti iskelede 19.1 kilometre daha yürüdü.

Direk üzerinde oturma

Aslında bu konuda modern kayıtlar, **Stylites** (Yunanca stylos -sütun) adı verilen Genç Aziz **Simeon** adlı keşişin rekoru ile boy ölçüşemiyor. **Simeon**, son 45 yılını Suriye yakınlarındaki Harikalar Tepesi'nde bulunan bir taş sütunun üstünde geçirmişti.Bu, büyük bir olasılıkla, rekor kırmanın en uzun süreli örneğidir.

Kazık üzerinde oturma konusunda uluslararası kurallar olmadığı için, kazık tepesindeki "**yaşam standartları**" birbirinden çok farklıdır. Rekor, 21 Haziran 1984'te polis marifetiyle indirilene kadar, Florida'da 7 Kasım 1982'den itibaren 440 gün süreyle bir kazığın üstünde oturan **H. David Werder**'e aittir.

Dişle çekmek

Dünyanın "**en güçlü dişlerine sahip**" kişisi, "**Herkül**" **John Massis**'dir. **Massis**, 19 Mart 1977'de Fransa'da (Every) dişlerini geçirdiği 233 kiloluk bir ağırlığı topraktan 15 santim düzeyine kaldırdı. Yine **Massis**, televizyondaki bir **Guinness** gösterisi için, yalnızca dişleriyle asıldığı bir pilot bağı vasıtasıyla, 7 Nisan 1979 günü Los Angeles'ta bir helikopterin havalanmasına engel oldu.

Dominoları üst üste dizme

Devrilen en fazla domino taşı sayısı, **Klaus Friedrich**'in (22) Batı Almanya'da (Bayern) 27 Ocak 1984'te tek elle üstüste dizdiği 320 bin 236 taştan 281 bin 581'idir. Günde on saat çalışmak suretiyle 31 günde dizilen taşlardan bu kadarının düşmesi, 12 dakika 57.3 saniye tuttu.

Dumandan halka yapma

Sigaradan bir tek nefes çektikten sonra ağızdan çıkarılan rekor sayıda duman halkası (yanaklara hafifçe vurarak halka sayısını artırmaya çalışmak kabul edilmez) 355'tir. Bu rekoru, Kopenhaglı **Jan van Deurs Formann**, 1979 Ağustos'unda İsviçre'de kaydetti.

En uzun süreli duş

Dünyada hiç ara vermeden en uzun duşu alan kişi, 29 Temmuz - 12 Ağustos 1978 tarihleri arasında, Batı Avustralya'daki Rockingham Park'ta 336 saatle **Aaron Marshall**'dı. Kadınların rekorunu ise, **Lisa D'Amato** 121 saat 1 dakika ile 5-10 Kasım 1981 arasında Harper College'da (Binghamton, New York) kırdı. Bu rekoru kırmayı deneyenler için derinin pul pul dönülmesi gibi ciddi bir tehlike söz konusu.

Düğüm atma

İzci el kitabındaki altı klasik düğümün hepsini arka arkaya ayrı ayrı iplerde en kısa sürede atan kişi, ABD'den (Oregon) **Clinton R. Bailey Sr.** (52) oldu. **Bailey**, 13 Nisan 1977'de bu rekoru 8.1 saniye ile kırdı.

El arabası itme

Asgari 15.24 metrelik bir mesafede itilen en ağır el arabası rekorunu 1103.1 kiloluk tuğla ile dolu el arabasıyla **Gary Windebank**, 18 Haziran 1983'te Hampshire'da kırdı.

El arabası yarışı

1.609 kilometrelik (bir mil) bir el arabası yarışını en kısa süreyle,6 Temmuz 1980'de,Delta'daki Ladner Spor Şenliği'nde Kanada'dan **John Coates** ve **Brian Roades** 4 dakika 52.04 saniyede bitirdiler. **Malcolm Shipley** ve **Adrian Freeburg** adlı iki bacanak ise, 28 Temmuz ile 26 Ağustos 1981 arasında hayır amacıyla bir gösteri düzenleyerek, 30 gün süreyle birbirlerini sırayla John O'Grost'dan Lands' End'e kadar ittiler.

El sıkma

ABD Devlet Başkanı **Theodore Roosevelt** (1858-1919) 1 Ocak 1907'de başkent Washington'daki Beyaz Saray'da bir kabul töreninde 8 bin 513 kişiyle el sıkışarak, bir dünya rekoru kırdı. Radyo sunucusu **Gary Carig** ise, 1982'de Hartford-Connecticut'ta dinleyicilerinden 15 bin tanesinin ellerini birbiri ardınca sıktığını bildiriyor. Bu konudaki birçok rekor iddiasının geçersiz olduğu kanısına varılmıştır. Çünkü, rekor kırmak isteyen kişiler ya daire biçiminde turnikeler oluşturmakta, ya da bilerek veya bilmeyerek arka arkaya aynı elleri sıkmaktadırlar.

Eller üzerinde yürümek

Eller üzerinde en uzun süreyle yürüme rekorunu 1400 kilometre ile Avusturyalı **Johann Hurlinger** kırdı. **Hurlinger** 1900 yılında Viyana'dan Paris'e saatte ortalama 2.54 kilometre katederek,10 saatlik vardiyalarla, 55 günde gitti. Colorado Springs'deki ABD Hava Kuvvetleri Akademisi'nden **Thomas P. Hunt**, 22 Eylül 1979'da Tokyo'da 50 metrelik bir mesafeyi tepetakla durumda 18.4 saniyede aldı. **Bob Sutton**, **Danny Scannell**, **Phil Johnson** ve **John Hawkins** adlı

dört kişi ise, 13 Mart 1983'te ABD'de (Tennessee) bir mili (1.609 kilometre) 31 dakika 15.8 saniyede tepeüstü bir bayrak yarışıyla tamamladılar.

Elma soyma

Bir elmanın kabuğunu hiç koparmadan en uzun şerit halinde soymayı **Kathy Wafler** başardı. ABD'li **Wafler,** 16 Ekim 1976 yılında Rochester'de 567 gramlık bir elmanın kabuğunu 11 saat 30 dakikada 52.51 metrelik bir şerit halinde soydu.

Elma toplama

ABD'nin Indiana eyaletinde yaşayan **George Adrian'ın** (32), 23 Eylül 1980'de 8 saatte topladığı 128 bin 80 hektolitre elma, bu konuda kaydedilmiş en büyük performansı oluşturur.

Emekleme

İngiltere'den **Rod Mahon** ve **Ken Mackenzie,** 18 Ocak 1982'de 42.64 kilometre emekleyerek (dizlerden biri ya da diğeri mutlaka yerle temas halinde olarak ilerleme) gönüllü ve aralıksız emekleme rekorunu kırdılar.

En hızlı ruh hekimi

Dünyanın en hızlı **"ruh hekimi"**, ABD'den New Jerseyli Dr. **Albert L. Weiner**'dir. Salt Osteopathi (ilaç kullanmadan, yalnızca kemikleri ve kasları yoklayıp düzeltmek suretiyle hastalıkları tedavi usulü) dalında eğitilen Dr. **Weiner,** buna karşın, 4 ayrı tedavi odasında günde 50'ye kadar ruh hastasıyla ilgilenirdi. Doktorun tedavide en çok kullandığı yöntemler narko-analiz, kas gevşeticiler ve elektroşoktur. Dr.We-

Dans rekorları

En kalabalık dans
Dünyada en çok kişinin katıldığı dans, 8 Şubat 1969'da, ABD'in Texas eyaletine bağlı Houston kentinde düzenlendi. Bu dansa, 16 bin 500'ü aşkın kişi katılırken, 4 bin kişi de yer olmadığı için geri çevrildi. 26 Haziran 1983'te yine ABD'nin Kentucky eyaletinde, tahminen 30 bin kişi Ulusal **"Square"** Dans Konvansiyonu'na katıldı.

Dans bunalımı
Maraton dans ile bir dans etme manisi olan tarantizmi birbirinden ayırmak gerek. Bu tarantizm bunalımının en kötüsü, 1374 yılı Temmuz ayında Almanya'da Aachen' de görülmüştü. Sayısız kadın ve erkeğin sokaklarda çılgınca dans ettiği bu bunalım, saatlerce sürdü ve bir kısmının yaralanıp, bir kısmının da bitkin düşmesiyle sona erdi.

En uzun dans
Bir gösteri olarak sahnelenen en katı koşullu dans maratonunu ise **Mike Ritof** ve **Edith Boudreaux** kazandı. Bu çift, Chicago'nun Merry Garden Bale Salonu'nda, 2 bin dolar kazanmak için 5 bin 148 saat 28.5 dakika dans ettiler. Maraton, 29 Ağustos 1930'dan 1 Nisan 1931'e kadar sürdü. Molalar, önce 20 dakika iken, sonra 10, derken 5 dakikaya indi ve tümüyle kalktı. Yarışçılar, gözlerini ancak 15 saniye süreyle yumabiliyorlardı.

Balo maratonu
Dünyada bir baloda en fazla dans eden kişi, 28 Haziran-3 Temmuz 1983 arasında 120 saat 30 dakika ile **Alan Dumas** oldu. Kanada Quebec'te bu rekoru gerçekleştiren **Dumas'ya,** süre boyunca sırayla dokuz kız eşlik etti.

Balo salonu şampiyonları
Dünyanın en başarılı profesyonel balo salonu dans şampiyonları **Bill Irvine** ve **Bobbie Irvine'dir. Irvine'ler,** 1960 ve 1972 arasında tam 13 dünya şampiyonluğu kazandılar. En eski dansör ise, dansa 1964 yılında başlayan ve 1981'e kadar 50 madalya kazanan **Albert J. Sylvester'dir.** (doğ. 1889). **Sylvester,** partöneri **Paula Smith** ile 26 Nisan 1977'de, 10 danslık bir yarışmadan oluşan **"Alex Moore"** ödülünü de kazandı.

Göbek dansı
Kayıtlara geçmiş en uzun göbek dansı, ABD'nin New Jersey eyaletinde, Teplitzki Oteli'nde yapıldı. 4-8 Temmuz 1977 günleri arası tam 100 saat göbek dansı yapan **Sabra Starr,** bu daldaki rekorun sahibi oldu.

Çarliston
Çarlistonda dayanıklılık rekorunu 15-20 Ocak 1979 arasında, 110 saat 58 dakika ile dans ederek yine **Sabra Starr** kırdı.

Konga
Dünyanın en uzun konga dansı, 4 Eylül 1982'de gerçekleşti. İngiltere ve İrlanda Kamp ve Karavan Kulübü'nün Güneydoğu Bölgesi'nden bu dansa 8 bin 659 kişi katıldı.

Disko
Disko dans maratonunda dünya rekorunu ise 18 Ocak-3 Şubat 1982 arasında, İngiltere Lancashire'da **John Sharples** kırdı.

Flamenko
Ölçümü yapılan en hızlı flamenko dansörü, 17 yaşındaki **Solero de Jarez** oldu. **Jarez,** 1967 yılı Eylül ayında, Avustralya Brisbare'de elektrik yaratan bir tempoyla topuklarını saniyede 16 kez, ya da ortalama dakikada bin kez birbirine vurdu.

Rock'n'Roll
Rock'n'Roll'da dayanıklılık rekoru, 11-16 Kasım 1979'da İngiltere Surrey'de, birkaç partöner değiştiren **Richard Rimmer** tarafından, 97 saat 42 dakika ile kırıldı. Çiftlerde dayanıklılık rekoru ise, Avrupa Rock'n'Roll Birliği' nin katı kuralları ile yarışan ve 6-7 Şubat 1981'de Münih'teki Olympia Alışveriş Merkezi'nde 22 saat süreyle dans eden **Mirco** ve **Manuela Catalono'nun** oldu.

Limbo
Bir limbo dansçısının altından geçtiği en alçak çubuk, yerden 15.5 santim yükseklikteydi. Alev alev yanan bu çubuğun altından 24 Haziran 1973'te, Kanada Toronto' da 15 yaşındaki **Marlene Raymond** geçti. Bu geçişte, taban ve ayağın yanından başka, vücudun hiçbir noktasının yere değmemesi gerekiyor, ancak kürek kemiğinin hafifçe dokunması hoş görülebiliyor.

"Tap" dans
Ayak uçlarıyla ya da topukları yere vurarak yapılan **"tap"** dansta, en büyük hıza, dakikada 1440 vuruşla (saniyede 24 vuruş) **Roy Castle** erişti. **Castle,** bu rekora 14 Ocak 1973'te, BBC TV'nin **"Rekortmenler"** programında ulaştı. **"Tap"** dans için en çok sayıda insan ise 16 Ekim 1982'de Batı Avustralya'daki Konsert Salonu'nda yapılan yıllık dansa gelen 2 bin 647 kişiydi.

BALE

En çok çapraz yapan
Bir **"enterchat douze"** hareketini yapan, yani beşinci pozisyondan dikey olarak zıplarken, bacaklarını uzatıp, alt baldırlarını beş kez çapraz hale getirip beş kez düzelten tek kişi, **Wayne Sleep** oldu. Bu hareketi, 7 Ocak 1973'te BBC'nin **Rekortmenler** programında yapan **Sleep,** 0.71 saniye havada kaldı.

En fazla dönme
Klasik balede en fazla dönmeyi gerektiren koreografi, tam 32 **"fouettés rond de jambe en tournant"** gerektiren Çaykovski'nin **"Kuğu Gölü Balesi"**dir. Bayan **Rowena Jackson** (doğ. 1925), Avustralya Melbourne'da 1940 yılında bale sınıfında böyle 121 dönüş yaptı.

En fazla açılan perde
Bir bale temsilinden sonra perde en çok 89 kez açıldı. Bu şerefe erişen iki kişi ise asıl adı **Margaret Evely Arias** olan **Dame Margot Fonteyn** (doğ. 1919) ile SSCB İrkutsk yakınlarında bir trende doğan **Rudolf Hametoviç Nureyev** (Doğ. 1938) oldu. **Fonteyn** ve **Nureyev,** 1964 yılı Ekim ayında, Avusturya Viyana Devlet Operası'nda **"Kuğu Gölü"**nü sahneliyorlardı.

iner, 1961 Aralık ayında, sterile edilmemiş iğne kullanması nedeniyle 12 kişinin kasıtsız ölümünden suçlu bulundu.

Fırlatma

Havadan daha ağır olan süredurum halindeki herhangi bir cismi en uzağa, 9 Haziran 1980'de, San Francisco'da plastik bir "**Skyro**'yu 261.42 metreye **Tom McRann** (30) attı.

Flüt maratonu

Bir flütçünün kaydedilmiş en uzun maratonunu 19-20 Şubat 1977 tarihinde, İngiltere (Hampshire)'de, **Grampus** gemisinde 48 saat flüt çalarak **Joe Silmon** gerçekleştirdi.

Garsonlar maratonu

Beverly Hills'te garson olan İsviçreli **Roger Bourbon,** ya da yerleşmiş lakabıyla "**Hızlı garson**", 9 Mayıs 1982'de Londra'da garson üniformasıyla ve el değiştirmeden bir eliyle 142 gramlık ağzı açık bir maden suyu şişesini taşıyarak, 2 saat 47 dakikada maratonu tamamladı.

Gayda çalma

Zimbabwe'deki Churchill Okul Gayda Bandosu'ndan **Neville Workman, Clive Higgins, Patrick Forth** ve **Paul Harris** ikişer kişilik nöbetlerle 100 saat sürekli gayda çalarak, en uzun süreyle gayda çalan kişiler oldular.

Gitar çalma

En uzun solo gitar çalma maratonunu 16-27 Temmuz 1979'da, The March of Dimas'dan **Ray Rogers Mansfield,** Ohio'da 253 saat 20 dakika ile gerçekleştirdi.

Gladyatör mücadelesi

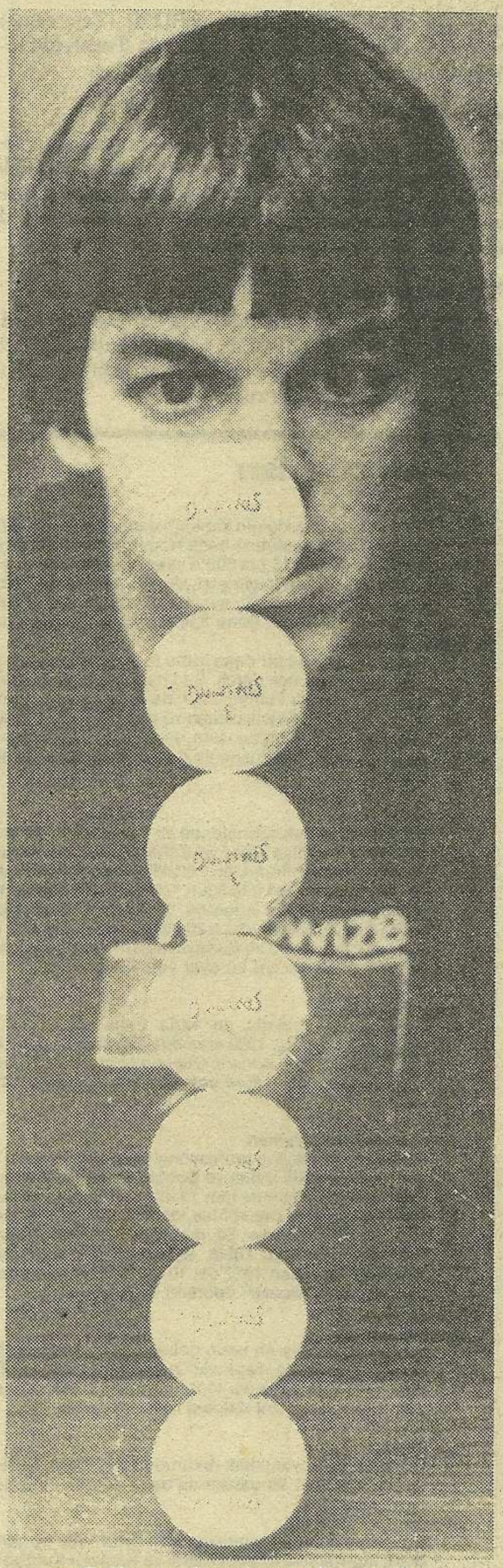
Roma İmparatoru **Trajan** (İ.S. 98-117), 4941 çift gladyatörle 117 gün süren bir gösteri sahneledi. Azat edilmiş biri olan **Publius Ostorius** ise, Pompei'de 51 karşılaşmadan sağ çıktı.

Golf topu dengeleme

9 Şubat 1980'de **Lang Martin**. Kuzey Carolina'da 7 golf topunu dikey olarak ve yapıştırıcısız dengeledi.

Gülle adam

Bir insanın topla fırlatıldığı en uzak mesafe 52.3 metredir. 1940 yılında New York'daki Madison Square Gardens'daki Ringling Bros. and Barnum and Bailey Sirki'nde **Emanuel Zacchini,** bu mesafeye fırlatılmıştı. Topun ağzından çıktığı andaki hızının saatte yaklaşık 86.9 kilometre olduğu tahmin ediliyor. Emekliye ayrıldığı zaman sirk yönetimi, kızı **Florinda'**nın da aynı çapta olduğunu memnuniyetle farketti. Öte yandan, 17 Ağustos 1978'de Yorkshire Televizyonu'nda yapılan bir deneyde, 17 yaşındaki Bayan **Sue Evans**'ın yere konduğu zaman, topla atıldığından 9.5 milimetre daha kısa olduğu görüldü. 6 Aralık 1917'deki Halifax Patlaması'nda (Bkz. Kazalar ve Felâketler Tablosu. Bölüm 11), **A.B. William Decker** (doğ. 1969) 1.46 kilometre öteye savruldu. Bir ağaçta bulunduğunda soluk alıyordu, ama sağır olmuştu.

Golf topu dengeleme rekortmeni Lang Martin

Hayat öpücüğü

Yorkshire'dan "**St. John Ambulans Clifton Combined Division**"un beş üyesi, 26 Temmuz - 5 Ağustos 1981 arasında toplam 224 bin 29 kez soluk vererek bir "**hayat öpücüğü**"nü 240 saat sürdürdüler. "**Hasta**", cansız bir mankendi.

Haykırma

Ulusal kent çığırtkanları yarışmasını en fazla kazanan kişi 11 kereyle **Ben Johnson** oldu. İngiliz **Johnson,** 1939, 1949, 1955, 1966, ve 1973 yıllarında birinciliği aldı. İlk ulusal kadın şampiyon ise, Wiltshire'daki "**The Three Horse Shoes**"un çığırtkanı olan Bayan **Henrietta Sargent**'tır. 1980 yılında şampiyonluğu ele geçiren **Sargent,** diğer 31 yarışçıyı yenilgiye uğrattığı kendisine bildirilince, "**Nutkum tutuldu**" diye cevap verdi.

Hıyar dilimleme

Blackpool Sanat ve Teknoloji Koleji'nden **Norman Johnson,** 3 Nisan 1983'te Köln'deki West Deutscher Rundfunk'da 30.48 santimlik bir hıyarla 3.81 santim çapındaki bir başka hıyarı, 13.4 saniyede toplam 244 dilime ayırarak bir rekor kırdı.

Hula-hoop çevirme

Hula çemberini omuzlarla kalçalar arasında döndürme konusunda en büyük başarıyı kazanan kişi, **William Kleeman** 'Chico' **Johnson**'dur (doğ. 8 Temmuz 1939).18 Eylül 1983'te BBC televizyonunun "**Rekor Kıranlar**" programında **Johnson,** çemberi omuzları ile kalçaları arasında 81 kez getirip götürdü. Bu yarışta 3 tam devir döndürme zorunluluğu vardı. Tek bir hula-hoop çemberini en uzun süreyle döndürme maratonuna ise Teksaslı **Kym Coberly**, 7-9 Ekim 1978'de 54 saatle imzasını attı.

Islık çalma rekortmeni Roy Lomas

Islık çalma

Roy Lomas, BBC Manchester Stüdyoları'ndaki ses geçirmeyen bir odada, 19 Aralık 1983'te iki buçuk metrede 112.5 desibele ulaştı. Islık maratonu rekorunu ise, Amerikalı **David** 'Harpo' **Hall** kırdı. Californialı **Hall,** 1 Nisan 1983'te San Francisco'da bir TV şovunda 25 saat süreyle hiç aralıksız ıslık çaldı.

İğneye iplik geçirme

Bir pamuk ipliğini iki saatte 13 numaralı bir iğnenin (deliği 12.7 mm'ye 1.6 mm) deliğinden en fazla geçirme rekoru, bir İngilize aittir. Wiltshire'daki İleri Eğitim Koleji'nden Bayan **Brenda Robinson,** 20 Mart 1971'de böyle bir iğneye tam 3795 kez iplik geçirdi.

İp cambazlığı

19'uncu yüzyılın en büyük ip cambazı, "**Charles Blondin**" takma adını kullanan **Jean François Gravelet** (1824-97) idi. **Gravelet,** 1859 Haziran'ında, 335 metre uzunluğunda 76 milimetre çapında ve 75 santim yükseklikte bir tel üzerinde yürüyerek, Niagara Çavlanı'nı geçen ilk kişi oldu.

En uzun süre ip üzerinde kalma

Tel üzerinde en fazla kalan kişi, 185 günle Fransız **Henri Rochetain** (doğ. 1926) oldu. **Rochetain,** 120 metre uzunlukta ve Fransa Saint Etienne'deki bir süpermarketin 25 metre üstündeki bir telde 28 Mart-29 Eylül 1973 tarihleri arasında kaldı. Telde uyuma yeteneği doktorları şaşkına çevirmişti.

Steven G. Wallenda (33) ise 26 Mart 1983'te Florida'da 9 metre 75 santim yükseklikte, 76 metre 20 santim uzunlukta bir ipte, 3 saat 31 dakikada 3.81 kilometre yürüdü.

En yüksek ve en dik ipte cambazlık

Nevada'dan Amerikalı **Steve McPeak** (doğ. 1945), 24, 25 ve 28 Haziran 1981'de olmak üzere üç seferde ve toplam 705 metre yüksekliğe tırmandı. 46.6 milimetre çapında ve toplam 2.282 metre uzunluğundaki Zugspitzbahn kablosunun en dik olan açısı, 30 derecenin üstündeydi. Aynı kişi, 28 Haziran 1981'de de daha ince bir kablo üzerinde yürümüştü. **McPeak,** 2 bin 963 metre yükseklikteki dağın tepesindeki bir koyağın üzerinde, 960 metrede 181 adım yürüdü.

Thames Irmağı'nı ilk geçen kişi ise, Fransız **Charles Elleano** (doğ. 1911) oldu. **Elleano** 22 Eylül 1951'de ırmağın 18 metre 20 santim üstündeki 320 metre uzunluğunda bir ipi 25 dakikada geçti.

İp halka fırlatmak

Dünya ip halka fırlatma rekoru, Avustralyalı **Bill Irby**'a aittir. **Irby,** 1968 yılında birbiri ardınca 4 bin 2 halkayı tahta çivilere geçirerek, o günden bu yana kırılmayan bir rekora adını yazdı.

İskambil kartı atma

Kevin St. Onge, standart ölçülerdeki bir iskambil kartını 12 Haziran 1979'da, Michigan'daki Henry Ford Community Koleji Kampusu'nda 56 metre 41 santime fırlattı.

İskambilden şato

Standart iskambil kâğıtlarından yapılan en büyük "**şato**"nun 161 katı vardı. Bu şatoyu **James Warnock,** Quebec'de 7-9 Ekim 1979 arasında 3650 iskambilden gerçekleştirdi. Şatonun yüksekliği 3 metre 53 santimi buluyordu.

İskemlesiz oturmak

İskemlesiz oturma gösterisi yapan en çok sayıda insan, Tokyo'daki Komozawa Stadyumu'nda 23 Ekim 1982'de bir gösteri yapan Nissan Motor Company'nin işçileri oldu. Gösteriye 10 bin 323 işçi katıldı.

Kaçak yolcu

Şimdiye kadar görülen en dayanıklı yolcu, 4 Haziran 1969'da Küba'dan kaçan **Socarras Ramirez** oldu.Bir Douglas DC'nin sağ kanat altındaki basınçsız tekerlek boşluğuna saklanan **Ramirez,** İberia Havayolları seferiyle, Havana'dan Madrit'e kadar 9 bin

10 kilometre mesafe aştı. Kaçak yolcu 8 saat boyunca, ısının - 22 dereceye düştüğü bu bölmede, 9 bin 145 metre yükseklikte kaldı.

Kaçış ustaları

Kaçış ustalarının en ünlüsü, "**Harry Houdini**" takma adını kullanan **Ehrich Weiss**'dir (1874-1926). **Houdini,** bileklerine zincirlerle birbirine bağlanmış kelepçeler takılı olduğu halde, sualtındaki kilitli, halatla bağlanmış ya da içine ağırlık konulmuş kapalı hücrelerden kaçma işinin öncüsü olmuştu.

Önde gelen deli gömleği imalâtçılarından biri, "**kemik ve kaslarını kullanma**" sanatında adamakıllı beceri edinmiş bir kaçış ustasının, standart bir deli gömleğinden birkaç saniye içinde kurtulabildiğini söylüyor. Bu ustalar, görevleri tuzağa düşürmek olan kişileri bile tuzağa düşürebiliyorlardı. **Benfleet,** Essex'den İngiliz Nick Janson, sayıları bini aşan değişik polis memuru tarafından kendisine takılan kelepçelerin tümünden de kurtulmuştu.

Kadın güzelliği

Kadın güzelliği daha çok fiziksel bir konu olduğu için bu konuda rekora rastlanmıyor. İlk ulusal güzellik kraliçeliği yarışması, 1921 yılında Atlantic City'de, (New Jersey, ABD) düzenlenmişti. Bu yarışmayı göğüs ölçüsü 76.2 santim olan mavi gözlü zayıf bir sarışın, **Margaret Gorman** kazandı. Dünya güzellik kraliçesi yarışmalarına ise, 1951 Temmuz'unda Londra'da başlandı. Bugüne kadar ölçüleri en "**büyük**" olan yarışmacı, 1954 yılında yarışmaya katılan Mısır güzeli **Antigone Costan**'dı. 1954 yılında yarışmaya katılan bu hanımın göğsü 101, beli 66, kalçası ise 96 santimdi.

Şimdiye kadar beş kez kraliçelik tacını alan tek ülke "**İngiltere**" oldu. **Rosemarie Frankland** (1961), **Ann Sindey** (1964), **Lesley Langley** (1965), **Helen Morgan** (1974-feragat etti) ve **Sarah-Jane Hutt** (1983), "**dünyanın en güzel kızı**" unvanını ülkelerine kazandırdılar. Kasım 1975'teki yarışa katılan 68 yarışçı, sayısal olarak en büyük grubu oluşturuyordu. En kısa süren kraliçeliği ise, 18 saatle 1980 yılında Almanya güzeli **Gabriella Brum** yaşadı.

Dünyanın en büyük güzellik yarışması, 1952 yılında (Long Bech - California) ABD'de yapılmaya başlanan yarışmadır. Bu yarışmada en fazla başarı kazanan ülke 1954-1956-1960-1967'de tacı alan ABD oldu. Yarışmada temsil edilen ülkelerin sayısı, geçen yıl 80'e yükseldi.

"Kamp" yapma

Sessiz Hint fakiri **Mastram Bapu** ya da "**Hoşnut peder**", Chitra köyünde yol kenarındaki aynı noktada, 1960 ile 1982 arasında tam 22 yıl kaldı.

Kanaldan atlama

1979'da Hollanda'da (Friesland) yapılan Fierheppen Şampiyonası'nda **Catharinus Hoekstra,** suyun üzerinden sırıkla 17 metre 39 santim atladı. **Aarth de Wit**'in ise, aynı şekilde 18 metre 40 santim atladığı bildiriliyor.

Kar ayakkabısıyla yürüme

Karda bir mili (1609 metre 34 santim) en hızla aşan kişi, resmi kayıtlara göre, Kanada, Quebec Frontenac Kulübü'nden **Richard Lemay** oldu. **Lemay,** bu mesafeyi 1973 yılında ABD, New Hampshire'da 6 dakika 23.8 saniyede aştı.

Karate vuruşu

Karate vuruşlarının bin newtonluk bir kuvvete vardıkları saptanmıştır. Bu vuruşların aşağı doğru iniş hızları ise, saniyede 14 metre 40 santime varabilir.

Tuğla ya da kalas kırma yolundaki iddialar tatminkâr olmaktan uzaktır. Çünkü, tuğlaların ufalanmaya yatkınlıkları ya da dayanak noktasının yerleştirilmesi konusunda kıyaslamayı sağlayacak standartlar üzerinde herhangi bir anlaşmaya varılamamıştır.

İngiltere'deki karyola itme yarışından bir görünüş

Karyola itme yarışı

Normal halde yerleşik olan bir nesneyi en uzağa itme rekoru, 5 bin 204 kilometredir. Edinburg'daki Brunsfield Bedding merkezinin 9 çalışanından oluşan bir ekip, tekerlekli bir hastane karyolasını 21 Haziran - 26 Temmuz 1979'da bu mesafeye itti.

En büyük kermes

İngiltere'nin en büyük kermesi, 5-7 Mayıs 1979'da, Çocukları Kurtarma Fonu yararına, **Woman's Own** dergisi tarafından Londra'daki Alexandra Sarayı'nda düzenlendi. Kermese 60 bin kişi katılırken, brüt hasılat 60 bin sterlini aştı. ABD'deki İllinois (Ohio) eyaletinde bulunan Winnetka Congregation Kilisesi'ne ise, 10 Mayıs 1984'teki 52'nci bir günlük kermesinde 134 bin 98 dolar 23 sent topladı.

Öte yandan, Ohio beyaz fil satışında (1933'te başlatıldı), 28-29 Ekim 1981 tarihlerinde 382 bin 270 dolar hasılat elde edildi. Kermeste görev alan 2500 görevli, kapladıkları alan 19.323 metrekareyi bulan tezgâhlarda, kermesin ilk iki saatinde sayıları 10 bini aşan ziyaretçiden 120 bin dolar topladı.

Kırbaç şaklatma

Şimdiye kadar tam anlamıyla "**şaklayan**", yani ucu ses hızından daha hızlı hareket eden —saatte 1223 kilometre— en uzun kırbaç, sapı hariç, 21 metre 82 santimi buluyordu. Bu kırbacı 24 Haziran 1982'de Avustralya Melbourne'dan **Noel Harris** şaklattı.

Konserve kapağı toplama

ABD'nin Yorgstown kentinde, **Arthur J. Jordan Sr.** bugüne kadar tek başına en çok konserve kapağı toplayan kişi oldu. **Jordan,** 4 Temmuz 1969'dan 14 Ma-

yıs 1979'a kadar yaklaşık 710 bin konserve kapağı topladı. Toplanan kapakların uzunluğu, 18 kilometre 2 metreyi buluyordu.

Konuşma

Hiç susmadan konuşmada dünya rekoru 159 saatle 16 yaşındaki **Kapila Kumarasinghe**'ye ait. Genç rekortmen, 18-24 Haziran 1981'de Colombo-Sri Lanka'da Budist kültürü hakkında verdiği konferansta bu rekora ulaştı. Kadınlararası durmaksızın konuşma rekorunu ise, Bayan **Mary E. Davis** kırdı. Konuşmaya 2-7 Eylül 1958'de New York Buffalo' da bir radyo istasyonunda başlayan **Davis,** 110 saat 30 dakika 5 saniye sonra (Tulsa) Oklahoma'ya gelene kadar hiç durmadan konuştu.

Tarihte kayda geçmiş en uzun yemek sonrası konuşmasını ise, hiçbir şeyden kuşkulanmayan kurbanlar huzurunda 16 Ocak 1874'te Londra'daki Fleet Street Rainbow Taverna'da 3 saatlik bir nutukla Peder **Henry Whitehead** yaptı. **Gyles Brandreth** ise, 3-4 Nisan 1982'de, Londra Embassy Otel'de verilen National Playing Fields Association'ın akşam yemeğinde tam 12.5 saat, yani kahvaltıdan sonraya kadar konuştu.

Kömür kırma

İngiltere'nin üretim düzeyi en yüksek olan kömür madeni, Leicestershire'daki Bagworth madeniydi. Burada 1980 yılı Nisan ve Aralık ayları arasında geçen 41 haftada tek kişilik vardiya başına 5.8 ton kömür üretildi. Kömür ocağı, 1829 yılında açılmıştı. Doldurma konusundaki bireysel rekor ise, 5 vardiyalık bir haftada 218 tonla **Jim Marley**'e (doğ. 1914) aittir. Maden işçisi bu rekoru 1949 yılında İngiltere'deki Tyne and Wear East walbottle ocağında kırdı. **Marley,** aynı zamanda, 6 saat içinde 47.5 ton kömür de doldurdu. Bir haftada en yüksek üretimi de, 48 kişilik bir ekip büyük Kellingley ocağında (Castleford, North Yorkshire), 1982 Aralık ayında Noel'den önceki hafta 32 bin 333 tonla gerçekleştirdi.

Kömür kürekleme

508 kiloluk bir depoyu kömürle doldurma rekorunu, 5 Şubat 1983'te Inangahua A ve P şovunda, Yeni Zelandalı **Piet Groot** 31 saniye ile kırdı.

Kumdan heykel yapma

Kumdan en büyük heykel yapılışını 2 Ekim 1983'te **Louise Lowenthal** örgütledi. Virginia Plajı, ABD' de yapılan bu heykel, bir 19'uncu yüzyıl treninin heykeliydi ve uzunluğu 2 bin 590 metreye varıyordu.

Kürek çekme

Kayığın kenarına dayanmadan çekilen kısa küreklerle en uzun kürek çekme rekoru, Mississippi Irmağı'nda kırıldı. **Mick Sigrist** ve **Brad Rud,** ayak kuvvetiyle 103 günde 3 bin 582 kilometreyi aşarak, 4 Ağustos' ta Minnesota'dan yola çıkıp, 11 Kasım 1979'da Meksika Körfezi'ne vardılar.

Kütük yuvarlama

Kütük yuvarlamada uluslararası şampiyonluğu en çok kazanan kişi, Kanadalı **Jubiel Wickheim** oldu. **Wickheim,** 1956 ile 1969 arasında 10 kez şampiyon oldu. Albany, Oregon'da, 4 Temmuz 1956'da, Washingtonlu **Chuck Harris** karşısında mağlûp düşmeden önce, 35.5 santim boyundaki bir kütüğü 2 saat 40 dakika süreyle yuvarladı.

Lastik çizme fırlatma

Bir Challenger Dunlop çizmesini (8 metre boyunda) en uzağa fırlatma rekorunu 52 metre 73 santimle Warminster, Wilts'den **Tony Rodgers** 9 Eylül 1978'de kırdı. **Rosemary Payne** ise, 21 Haziran 1975'te lastik çizmeyi Birmingham'daki Cannon Hill Park'ta, 39 metre 60 santime fırlatarak, kadınlar rekorunu elde etti.

Madeni para dengeleme

En çok sayıda madeni parayı dengeleyen kişi, bir madeni para üzerinde dikey durumda serbest olarak duran bir Kanada anı sikkesinin üzerine 175 tane Kanada sikkesi dizen **Bruce McConachy**'ydi (doğ. 1963). **McConachy,** bu rekoru 14 Eylül 1982'de (Avusturya) Batı Vancouver, Faak an dem Se'de kırdı.

Madeni para fırlatma

Andrew Gleed Ipswich'deki Evening Star bürosunda 22 Eylül 1978'de dirseğiyle bileği arasına yerleştirip fırlatmak suretiyle, 62 tane 10 penilik madeni parayı aynı elinin avucunda topladı. Amerika madeni paralarından (5 sent) 100 taneden fazlasını, aynı şekilde bir elde toplama yolundaki iddialara, böyle bir miktar yukarı doğru açılmış bulunan insan elinin kapasitesini aştığı için itibar edilmiyor.

Madeni plaka döndürme

Bir madeni plakayı en uzun süreyle döndüren kişi, 28 Mayıs 1984'te, 12 dakika 44 saniye ile İngiliz **Peter Hodgson** (Southen-on-Sea, Essex) oldu.

Mancınıkla fırlatma

Mancınıkla bir atışta kurşun bir topu en uzak mesafeye fırlatma rekorunu, 10 Eylül 1977'de Ski Hill Road, Escanada'da, (Michigan-ABD) patentli bir "**Monarch IV**" mancınık ve 53 kalibrelik bir kurşun top kullanarak, 415 metre ile **James M. Pfotenhauer** kırdı.

Merdivene tırmanma

Merdiven tırmanmada 100 katlık rekoru **Dennis W. Martz,** ABD'nin Detroit kentindeki Detroit Plaza Oteli'nde 26 Haziran 1978'de 11 dakika 23.8 saniye ile kırdı. Maremont Şirketi'nin Yönetim Kurulu Başkanı **Richard Black** (44) ise, 13 Temmuz 1978'de Chicago'daki Lake Ploint Kulesi'nde, dikeyine 1 mil mesafeyi 1 saat 25 dakika 6 saniyede tırmanarak ve 44 dakika 30 saniyede de inerek aştı. **(Bu rekorları kırmaya ancak, 70'den fazla katı olan binalarda girişilebilir.)**

Dünyanın serbest duran en yüksek yapısı olan Toronto'daki CN Kulesi'nin 1760 basamağını ise, 9 Ağustos 1980'de **Michael Round,** 10 dakika 10 saniyede çıktı. **Robert C. Jezequel,** 1982'de asansör kullanmadan 4787 metrelik dikeyine yüksekliğe, 7 tam tur koşarak, 6 saat 23 dakikada çıktı.

Pete Squires, New York'taki Empire State Building'in 1575 basamağını, 12 Şubat 1981'de 10 dakika 59 saniyede tırmandı.
Bill Stevenson, görev icabı, parlamento binalarındaki kulenin 364 basamağından 334'üne 15 yılda (1968-1983) tam bin kez çıktı. Bu rekor, Everest tepesine 24.9 kez çıkmaya eşittir.

Meteoroloji balonu şişirme

Salt akciğer gücüyle büyotları yani sıcak su torbalarını patlatma yarışmaları tıp açısından sakıncalı görüldüğü için, bu kategori kaldırıldı. Bu etkinliğin yerine 1000 gramlık 2 metre 43 santim çapında standart meteoroloji balonlarını zamana karşı şişirme konacak. Newcastle-upon-Tyne'dan İngiliz **Mel Robson** (40), 11 Mart 1982'de Japonya'nın başkenti Tokyo'da televizyonda, bu işlemi 1 saat 40 dakikada gerçekleştirdi.

Mezar kazma

Almanya'nın Aldenburg yöresinde **Johann Heinrich Karl Thieme**'nin 50 yıllık meslek hayatı boyunca 23 bin 311 mezar kazdığı kayıtlara geçti. 1826 yılında da yardımcısı onun mezarını kazdı.

Mors alfabesi

Dünyada en hızlı şekilde "**Mors mesajı**" alan kişi, dakikada 75.2 kelime, yani saniyede 17'den fazla sembol aldı. Bu rekora, Amerikalı **Ted R. McElroy,** (Asheville) Kuzey Carolina - ABD'de 2 Temmuz 1939'da yapılan bir turnuvada kırdı. El maniplesi ile kaydedilen en yüksek hız ise, dakikada 475 semboldür. Bu hıza, 9 Kasım 1942'de Missouri'deki Crowder Kampı'nda, ABD Kara Kuvvetleri İşaret Alayı'ndan **Harry A. Turner** erişti. **Thomas Morris**'in ise yaklaşık 1919'da dakikada 39-40 kelime gönderebildiği söylendi. Ancak bu iddia kanıtlanamadı.

Motosiklete binme

25 kişilik bir ekibin 24 saatte küçük bir motosiklet üzerinde aştığı en uzun mesafe 540 bin 93 kilometre oldu. 22-23 Mart 1980'de Avustralya Victoria'da "**Wimmera Genç Çiftçileri**" grubu, bu rekoru gerçekleştirdi.

Münazara

13 kişiyle kısıtlanmış karma bir takım, 10-12 Temmuz 1982'de, Surrey'deki Caterham Okulu'nda, 50 saat 19 dakika 24 saniye süreyle "**Bu Meclis İngiltere'ye İnanıyor**" konusunu savundu.

Müzayedecilik

Kayıtlara geçmiş olan tek kişilik en uzun müzayede, 11-12 Aralık 1982'de Reg Coates'un Gosport-Hampshire'da yürüttüğü müzayededir.

Müzikli sandalyeler

Müzik eşliğinde iskemle kapmaca oyunu, en fazla kişiyle 25 Nisan 1982'de, ABD'nin Ohio eyaletinde Ohio Eyalet Üniversitesi'nde oynandı. 4 bin 514 kişinin katıldığı bu oyunda **Scott Ritter,** son iskemleyi kaptı.

Odun kesme

Bu alandaki ilk yarışmalar, 1874'te Tasmanya'da başladı. 1960 yılından beri ABD'nin Wisconsin eyaleti Hayward'da yapılan Hızarcı Dünya Şampiyonası'nda kırılan rekorlar ise şöyle:

ODUN KESME REKORLARI

Branş	Adı/ülkesi	Süre	Yıl
Elektrikli testere	Sven Johnson (ABD)	7.74 s.	1982
Çerçeveli testerede bir kişi	Merv Jensen (Yeni Zelanda)	21.70 s.	1982
Büyük ağaç kütlelerini parçalama	Mel Lertz (ABD)	26.38 s.	1982
Büyük kütleleri omuzdan tek hareketle parçalama	Mel Lentz (ABD	16.85 s.	1982
İki kişilik çerçeveli testere	Merv Jensen ve Cliff Hughes (Yeni Zelanda)	9.44 s.	1982
3.5 metreküplük bir birimi elle dörde ayırmak	Richard Sawyer (ABD)	53.40 dk	1982

Baltayla yarmak için 35.5 santim çapında beyaz çam kütükler, testereleme için de 50.8 santim çapında kütükler kullanılıyor.

(*) Sert tahta beyaz dişbudaklı 3.62 metreden oluşan bir birim, 2 Temmuz 1982'de Sag Harbour NY'da, bir bölme kıskısı kullanarak biçildi.

Oklava fırlatma

Dünyada bir oklavayı en uzağa atan kadın, 21 Ağustos 1979'da Iowa Eyalet Panayırı'nda 53 metre 40 santimle **Lori La Deane Adams** (21) oldu. Oklava 907 gram ağırlığındaydı.

Omlet yapma

30 dakikada en çok sayıda omleti, Amerikalı **Howard Helmer** yaptı. New Yorklu **Helmer,** 14 Temmuz 1978'de Disneyland-Anaheim'da (California) 30 dakikada ikişer yumurtadan 217 omlet yaptı.

Org çalma

Dünyada en uzun elektrikli org maratonunu 2-19 Haziran 1977'de, Comet Oteli'nde (Scunthorpe-Güney Humberside) **Vince Bull** gerçekleştirdi. Bull'ın konseri 411 saat sürdü. Şimdiye kadar görülen en uzun kilise orgu resitalini ise İngiliz Robert **A. Hawkins** (New Longton, Preston, Lanes) gerçekleştirdi. Hawkins, 15-19 Haziran 1981 tarihlerinde 92 saat org çaldı.

Otostop

Dünyanın şampiyon otostopçusu, 1947'den 1971'e kadar parmağıyla gideceği yönü işaret ederek, 468 bin 300 kilometre yol alan **Devon Smith**'dir. 1957 yılında, o sırada sayıları henüz 48 olan tüm eyaletleri, 33 günde dolaşmıştı. Ama 6 bin 13'üncü otostopuna kadar hiç Rolls Royce'a binmedi.

Ölüm duvarı

Bir ölüm duvarında en uzun gösteriyi 14 Ağustos 1980'de Rüsselsheim'dan (Batı Almanya) **Hugo**

Dabbert (doğ. 1938) gerçekleştirdi. **Dabbert,** çapı 10 metre olan duvarda, bir Honda CM 400T ile 6 saat 7 dakika 38 saniye dolaştı ve toplam 214.8 kilometre olan gezisinde saatte ortalama 35.2 kilometre hız yaptı.

Sinema tarihinin en uzun öpüşmesini gerçekleştiren Jane Wyman ile Regis Toomey.

Öpüşme

Sinema tarihinin en uzun süreli öpüşme maratonu, ABD Başkanı **Ronald Reagan**'ın eski eşi, TV dizisi "Şahin Tepesi"nin **Angela**'sı **Jane Wyman** ile **Regis Toomey** arasında 185 saniye süre ile gerçekleşti. Öpüşme rekorunun kırıldığı filmin adı, 1940'ta gösterime giren **'Şimdi Ordudasın'** idi. Güney Californialı **Patricia Hougan** ile **Brad Spacy** ise, 17 gün 9 saatlik öpüşme maratonlarını 2 Temmuz 1983'te sona erdirdiler. **Jonathan Hook**, bir fon yararına olan gösterisi sırasında 8 saatte 4 bin 106 kadını öptü. 10 Mart 1983'te Newcastle Üniversitesi'ndeki bu gösterisinde **Hook** böylelikle, 7.01 saniyede bir kadını öpmüş oldu.

Su altında öpüşme

Su altında en uzun süreyle iki Japon öpüştü, Tokyo'daki Fuji TV'nin 8'inci kanalında 2 Nisan 1980'de gösterilen bu denemede, **Toshiaki Shirai** ile **Yukiko Nagata,** 2 dakika 18 saniye süreyle öpüştüler.

Paraşütsüz atlama

İnsan vücudunun, 573 metre düştükten sonra, yani 13-14 saniye içinde düşük düzeydeki terminal hızını.. yüzde 99'una eriştiği biliniyor. Bu hız, başüstü duruşun dışındaki duruşlarda ve normal atmosferik basınçta saatte 188-201 kilometreyi buluyor ama, başüstü bir duruşla düşerken, saatte 298 kilometreye yükseliyor.

Yugoslav Havayolları'nda hostes olan 23 yaşındaki **Vesna Vulovic**'in DC-9 uçağı, Çekoslovakya'daki Serbska Kamenica köyünün üzerinde, 26 Ocak 1972'de infilak ettiği zaman, 10 bin 160 metreden düştü ve kurtuldu. 27 gün komada kaldı ve birçok kemiği kırıldı. 16 ay hastanede kaldıktan sonra taburcu oldu. Şimdi evli olan **Vulovic, "Breka"** soyadını taşıyor.

Top yarışı

Kraliyet Donanması Sahra Topu Turnuvası'nda (1907'de başlayan bu turnuvada, şimdi uygulanmakta olan kurallar, 1913 yılında kondu) 16 Temmuz 1983'te, Londra'da Earl's Court, Kensington and Chelsea, Devonport sahra topu mürettebatı, top yarışı rekorunu 2 dakika 41 saniye ile kırdı. Topun yalnızca namlusunun ağırlığı 406 kiloydu. Duvarın yüksekliği 1 metre 52 santim, yarık ise 8 metre 53 santimdi.

Pasta fırlatma

Yoğurt koyuluğunda, süt ve yumurtadan yapılmış bir tatlı olan **"custard pie"** adlı pastayı en uzağa fırlatmanın hedeflendiği yıllık dünya pasta fırlatma şampiyonalarında en fazla kazanan ekip, üçer kez başarıya ulaşan **"The Birds"** ve **"Coxheath Men"** ekipleri oldu. 1968'de başlanan bu şampiyona, İngiltere'de (Coxheath, Kent) yapılıyor. Yarışmada hedef, pastanın atıldığı kişinin yüzü, atana 2 metre 53 santim mesafede olmalı. Atılan pastanın çapı da 26.3 santim mesafede olmalı. Atılan pastanın çapı da 26.3 santimi aşmamalı. Yüzün tam ortasına oturtulan pastalar için, atan kişiye 6 puan yazılıyor.

Patates soyma

Kurumsal bir aşçılık standardına uygun olarak beş kişinin soyduğu en fazla patates miktarı 266.5 kilodur. **J. Mills, M. McDonald, P. Jenning, E. Gardiner** ve **V. McNulty,** 17 Mart 1981'de Avustralya'nın Victoria bölgesinde 45 dakikada Bourke Street Hall-Melbourne rekoru kırdılar.

Patenle limbo

Amerikalı **Denise Culp** (Rock Hill, Güney Carolina), 22 Ocak 1984'te tekerlekli patenlerle 13.33 santimlik bir limbo çubuğunun altından geçti.

Patenli tahta

1966'dan beri bu dalda sürekli olmasa da, 'dünya' şampiyonaları düzenleniyor. 22 yaşındaki **David Frank**, 9-10 Temmuz 1983'te Kanada'nın Toronto kentinde 31 saat 1 dakikada 383.6 kilometre aştı.

Patenli bir tahta üzerinde (bu tahtalar yaklaşık 60 santim boyunda oluyor ve altlarında 4 tekerlek bulunuyor) kaydedilen en büyük hıza, ABD kurallarına göre, 17 Haziran 1979'da California'da saatte 115.53 kilometre ile **Richard K. Brown** (33) ulaştı. Ayakta durarak rekor ise, 11 Haziran 1978'de California'da (Signal Hill, Long Beach), saatte 86.01 kilometre ile **John Hutson** (23) tarafından kırıldı. Yine patenli tahta ile yüksek atlama rekorunu 14 Eylül 1982'de Fransa'nın Grendole yöresinden İngiliz **Trevor Baxter** (doğ. 1962) kırdı. Bruggess Hill (Sussex)'li **Baxter,** patenli tahta ile 1 metre 67 santim atladı. 25 Eylül 1975'te Signal Hill'de yapılan ABD Patenli Tahta Birliği Şampiyonası'nda 19 yaşındaki **Tony Alva,** 17 varilin üzerinden atladı. Bu mesafe, 5 metre 18 santime eşittir.

Pencere silme

6 Ağustos 1984'te, Avustralya, Queensland-Lawnton'daki Yıllık Pine Rivers Gösterisi'nde, **Barry Nuttal,** 1040x1153 milimetre boyutlarında 3 büro penceresini, 300 milimetre uzunluğundaki bir kenarı lastikli cam silme âleti ve 9 litre su ile, hiçbir iz kalmamacasına 26.27 saniyede silip temizledi.

Pipo içme

İçinde 3.3 gram tütün olan bir pipoyu, başta çakılan bir tek kibritle sürekli olarak yanık tutma rekoru, Uluslararası Pipo İçenler Kulüpleri Birliği'nin kurallarına göre, 126 dakika 39 saniyedir. Bu rekoru kıran Michiganlı **William Vargo,** beş kez şampiyon oldu. Amerikalı **Vargo,** bu en iyi dereceyi, 1975'teki 27'nci dünya şampiyonasında elde etti. Vargo dışında 5 kez şampiyon olan tek kişi ise, yine Amerikalı olan **Paul T. Spaniola.** Bu rekortmen de 1951-1966-1970-1973-1977 yıllarında şampiyon oldu. Kuralların bu kadar sıkı olmadığı yarışmalarda daha yüksek sürelere erişildiği de görüldü.

Piyano akort etme

Piyanoda akortla ses perdesini yükseltmek (bir semiton) ve sonra piyanoyu yine müzik açısından kabul edilir bir kaliteye döndürmek için rekor süre 4 dakika 20 saniyedir. **Steve Fairchild,** 5 Şubat 1980'de New-York'taki Dante Piano Co. fabrikası, Piyano Teknisyenleri Esnaf Birliği'ndeki yarışmada bu dereceyi gerçekleştirdi.

Piyano çalma

Dünyada en uzun piyano çalma maratonu 1218 saat, yani 50 gün 18 saat sürdü. Bu maratonu başarıyla sonuçlandıran **David Scott,** 7 Mayıs'tan 27 Haziran 1982'ye kadar her gün 22 saat çaldı ve her saatte bir 5 dakika ara verdi. **Scott,** bu rekoru Avustralya'da Wagga Wagga Ligi Futbol Kulübü'nde kırdı.

Bugün kaldırılmış bulunan "hiç ara vermeden çalma" kategorisinde en uzun süreyle çalma rekoru 176 saat 20 dakikayla (7 gün 8 saat 20 dakika) 1951 yılında Yeni Zelanda Auckland'daki Trocadero Balo Salonu'nda **Jim Montecino** tarafından kırıldı.

Piyano tahrip etme

Dik bir piyanoyu tahrip edip, tüm enkazı 22.8 santim çapında bir daireden geçirmek için rekor süre, 1 dakika 37 saniyedir. Bu rekoru Yeni Zelanda Ashburn'daki Tinwald Ruggby Futbol Kulübü'nün altı üyesi, **David Young** başkanlığında, 6 Kasım 1977'de kırdı. **Anthony Fukes, Mike Newman** ve **Terry Cullington** ise, yalnızca el ve ayaklarıyla 25 Ağustos 1979'da Nottingham'da bir piyanoyu 2 dakika 53 saniyede tahrip ettiler (Enkazın tümü daireden geçirildi).

Pop grubu

4 kişilik pop müzik çalan bir grubun en az çalma süresini, 12-18 Kasım 1976'da, İngiltere, Kuzey Galler yöresinden St. Asaph, Clwyd'deki Talardy Oteli'nde 144 saat ile **Rocking Ricky and the Velvet Collars** grubu gerçekleştirdi.

Posta kutusunun üzerinde durma

Oval üst yüzeyi 55 santim olan bir posta kutusunun üzerinde duran en fazla kişi sayısı 25'tir. 21 Ekim 1971'de, Londra'da, Finsbury Circus Moorgate'de City of London College'in 25 öğrencisi bu rekora ulaştı.

İp topu yapma

Dünyanın en büyük ip topunu Amerikalı **Francis A. Johnson** (Darwin, Minnesota) yaptı. **Johnson,** 1950 ile 1978 yılları arasında, çapı 3 metre 88 santim, çevresi 12 metre 19 santim ve ağırlığı 10 ton olan bir ip top meydana getirdi.

Pul yalama

İngiltere'de Posta İdaresi'nin düzenlediği blok halindeki pulları ayırıp tek tek zarfların üzerine yapıştırma yarışmasını komedyen **Frankie Howerd** kazandı. Londra'daki (St. Martin's le Grand'da) 12 Şubat 1984'te yapılan yarışmada **Howerd,** 4 dakikada zarflara 72 pul yapıştırdı.

Rampadan atlama

Motosilkletle uzun atlamada erişilen en uzun mesafe olan 64 metre 60 santime Fransız **Alain Jean Prieür** (doğ. 1939) ulaştı. Yarışçı, Paris yakınlarındaki Montlhery'de 6 Şubat 1977'de 16 otobüsün üstünden aştı. Ancak bu tür gösterilerin öncüsü olan **Evel Knievel**'in (doğ. 1938), 1975 sezonuna kadar tam 433 kez kemiği kırılmıştı. Knievel'in 8 Eylül 1974'te 485 metre genişliğinde ve 180 metre derinliğindeki Snake Irmağı kanyonunu bir roketle aşma girişimi, ona 6 milyon dolar kazandırdı.

Rotora (lunapark araçlarına) binmek

Rotor benzeri, çok hızlı ve anide viraj alan lunapark araçlarına en uzun süreyle binme rekorunu 368 saatle **Jim King** kırdı. **King,** imzasını 22 Haziran - 7 Temmuz 1980 arasında, Miracle Strip Lunaparkı'nda (Panama City, Florida) giriştiği deneme sonucu, bu rekora imzasını attı. King, gösterisinde toplam 16 bin 780 kilometre, saatte ise ortalama 45.59 kilometre aştı. Böyle bir rekorun sayılması için, aracın asgari hızının saatte 40 kilometre olması gerekiyor.

Rubik küp

Vietnamlı bir göçmen olan 16 yaşındaki **Minh Thai,** 5 Haziran 1982'de Macaristan'ın Budapeşte kentinde düzenlenen "Dünya Rubik Küp Şampiyonası"nda birinci oldu. Standart olduğu şekilde, kübün parçalarının yeri değiştirildikten sonra **Thai,** 22.95 saniyede hepsini yerine yerleştirdi. Rubik küplerin mucidi **Erno Rubik**'in (Macar) 1975'te patentini aldığı bu küplerin 43.252.003.274.489.856.000 olası yerleştirme yöntemi bulunuyor.

Saç kılı bölme

Saç kılı bölmede en büyük rekoru, eski şampiyon bisikletçi ve aynı zamanda zanaatkâr olan İngiliz **Alfred West** (doğ. 1901) kırdı. **West,** sekiz ayrı girişimde de, bir insan saçı telini 17 kez bölerek 18'e ayırmayı başardı.

Saç yapma

Pierre Curitz, 10-26 Mayıs 1981 tarihleri arasında California, Huntigdon Beach'te kendine ait "New York New York" adlı kuaför salonunda, 342 saat süreyle saç kesti ve yaptı.

Sağdıçlık

Dünyanın sağdıçlık şampiyonu olan Wakefield, Batı Yorkshire'dan bekâr bir balık satıcısı **Wally Gant,** 1964 yılı Aralık ayında, 1931'den bu yana 50 kez sağdıçlık yaptı.

Salıncaklı sandalye

16 Ocak - 3 Şubat 1984 arasında Kanada'da (Calgary, Alberta) düzenlenen salıncaklı sandalye maratonunu, 444 saat sallanan **Linda Kennedy** kazandı.

Salıncakta sallanmak

Salıncakta hiç ara vermeden sallanma rekorunu ise, New York, Tarrytown'dan Amerikalı **Mollie Jackson,** 25 Mart - 1 Nisan 1979 tarihleri arasında 185 saat sallanarak kırdı.

Sapan atma

Amerikalı **Lawrence L. Bray** (Loa, Utah), 21 Ağustos 1981'de 56.5 gramlık bir taşı 129.5 santimlik bir kayışla 437 metre 13 santime fırlatarak şimdiye kadarki en iyi dereceyi elde etti.

Sedye taşıma

İçinde 63.5 kiloluk **"hasta"** olan bir sedyeyi en uzağa taşıma rekoru, ABD'nin Sri Chinmoy maraton ekibine ait. Bu ekip, 17-19 Nisan 1981'de böyle bir sedyeyi 45 saat 45 dakikada 204 kilometre 340 metre mesafeye taşıdı.
Yalnızca 20 yaşın altındakilerin katılabildiği ve 8 saatle sınırlı olan gençler yarışmalarında en iyi dereceyi ise, 13 Temmuz 1980'de bir sedyeyi 67 kilometre 620 metre taşıyan, Cheshire'daki Henry Meoles Okulu'nun 8 öğrencisi elde etti.

Seksek

Amerikalı (Seattle, Washington) **Joellen Glass** ile **Lesa Young** 1-5 Eylül 1982 arasında 100 saat seksek oynayarak, bu daldaki en uzun maratona adlarını yazdırdılar.

Senet imzalama

Dünyada en çok senede imza atan kişi Norveçli **Arne Aaaser** oldu. Den Norske Creditbank'tan **Aaaser,** 4-5 Mart 1982'de 16 saat 2 dakika 50 saniyelik sürede 20 bin senet imzaladı.

Sırıkla yürüme

Sırıkla yürüyenler, boyu 4 metre 57 santime kadar varan sırıklar kullanıyorlar. 1892 yılında Bayonneli **M. Garisoain,** sırıkla 42 dakikada 8 kilometre gitti ve saatte ortalama 11 kilometre 420 metrelik bir hız elde etti. 1891'de ise **Sylvain Dornon,** Paris'ten yola çıktı, Vilno üzerinden Moskova'ya kadar sırıkla gitti. **Dornon,** 2 bin 495 kilometrelik mesafeyi 50 etapta aştı. Başka bir kaynak ise, rekortmenin bu mesafeyi 58 günde aldığını belirtiyor. **"Kirby"** teli adı verilen emniyet telleri kullanılsa bile, çok yüksek sırıklar **"son derece"** tehlikeli oluyor. **"Usta"** sayılmak için bu sırıklarla en az 25 adım gitmek gerekli.
4 Aralık 1981'de aynı zamanda **"Dengeli Eddy"** olarak tanınan Amerikalı **Eddy Wolf** (Loyal-Wisconsin), Hollywood'da giriştiği bir denemede, yerden 12 metre 24 santim yükseklikteki sırıklarla ve emniyet tellerine elini bile sürmeden 31 adım gitti. Alüminyumdan yapılmış olan sırıklarının her birinin ağırlığı 18.1 kilogramdı. Sırıkla yürürken beş kez kemiğini kıran **Joe Long** (asıl adı Kenneth Caesar), 8 Aralık 1978'de, Londra'daki BBC Televizyon Merkezi'nde 25 kilo 400 gram ağırlığında ve 7 metre 310 santim yüksekliğinde sırıklarla yürümeyi başardı. En uzun yürüme rekorunu ise, 20 Şubat ile 26 Temmuz 1980 tarihleri arasında ABD'de, California'dan, Kentucky'ye kadar olan 4 bin 804 kilometrelik mesafeyi aşan **Joe Bowen** kırdı. 28 yaşındaki Japon **Masahara Tatsushiro** ise, 30 Mart 1980'de 30 santim 48 milim yüksekliğindeki sırıklarla 100 metreyi 14.15 saniyede koştu.

Sırtta tuğla taşıma

İngiliz **Jim Ford** (Bury, Lanes) 12 Eylül 1983'te, Londra'daki BBC TV stüdyolarındaki **"Rekortmenler"** adlı programın çekiminde toplam 158 kilo 500 gram tuğlayı asgari 3 metre 65 santim yüksekliğinde ve 17 basamaklı merdivenden yukarı taşıdı. Finlandiya'dan Eric Stenman ise, 25 Temmuz 1939'da her biri 4 kilo olan 74 tuğlayı, yani toplam 296 kilo tuğlayı, 4 kilo çeken bir uzun saplı tuğla teknesine yerleştirdikten sonra, düzlükte 5 metre gitti ve daha sonra da basamaklı bir rampada 2 metre 13 santim yüksekliğe kadar çıktı.

Sihirbaz (en çok yönlü)

"Sihirli Daire" adlı sihirbazlar kuruluşu, başkanının denetimi altında **Paul Daniels** (doğ. 1938), 27 Mayıs 1983'te sunduğu televizyon şovunda 4 dakikada 47 ayrı numara yaptı.

Su altında kalma rekorunun sahibi Robert Ingolia (önde).

Su altında kalma

Su altında en uzun süreyle kalma rekoru (dalma çanlarının kullanılışı dışında) 147 saat 15 dakika ile **Robert Ingolia'**ya aittir. **Ingolia'**nın katıldığı denemelerin tüm verilerinden ABD Deniz Kuvvetleri yararlandı. **"Scuba"** yani kendi kendine yeterli düzeye varan ve hava hortumu olmayan dalgıç giysisi ile sürekli **"hiç dinlenmeden"** su altında kalma rekoru ise, **Michael Moore'**un elinde bulunuyor. **Moore,** bu rekoru 26-29 Aralık 1982'de, İrlanda'da, County Dublin'deki St. Mary's Hastanesi havuzunda, Viking Sualtı Kulübü'nde 78 saat 2 dakika ile kırdı. Böylesine uzun süreli denemelerde, derinin pul pul dökülmesini önlemek için, önlemler alınmaktadır. Daha önceki rekor, Amerikalı (Athol, Maryland) **Valmore E. Willhite** tarafından, 16-19 Eylül 1981'de 69 saat 1 dakika ile kırılmıştı.

Sinek adam

Bir binanın dikey yüzünde en yükseğe çıkan adam, 25 yaşındaki **Daniel Goodwin** oldu. **Goodwin, 'T'**

mengeneleri ve vantuz kullanarak Chicago'daki Sears Kulesi'nin dış yüzeyinde 7 saat 25 dakikada ve dakikada 99 santim hızla, tam 443 metre tırmandı. 1977 yılı Nisan ayında saatte 380 kilometre hızla giden bir "**DC-8**" uçağının üstünde seyahat eden yüzü maskeli "**sinek adam**"ın kimliği ise açıklanmadı. Ancak, bu kişinin bir jet sosyete üyesi olduğu sanılıyor. Fransa'nın bir numaralı tırmanıcısı Parisli **Jean-Claude Droyer** (doğ. 1946) ile **Paulu Pierre Puiseux** (doğ. 1953), 21 Temmuz 1980'de hiçbir dinamik mekanik yardım olmaksızın Eyfel Kulesi'nin dış yüzeyinde 300 metreye kadar tırmandılar. **Jean-Claude**, bu tırmanışı 2 saat 18 dakika 15 saniyede tamamladı. Çek **Jaromir Wagner** ise (doğ. 1941) bir uçağın kanadında durarak Atlantik'i geçen ilk insan oldu. **Wagner**, 28 Eylül 1980'de İskoçya'daki Aberdeen'den havalandı.

Soğan soyma

Soğan soyma rekorunu 22 kilo 670 gram soğanı, 6 Temmuz 1980'de ABD'deki Connecticut'ta (Plainfield) 3 dakika 18 saniyede soyan **Alain St. John** kırdı. Daha sonra, kurallar değişip soğan sayısının en az 50 olması şartı koşulunca, Amerikalı **Alfonso Salvo**, (York-Pennsylvania), 28Ekim 1980'de, 22 kilo 670 gram soğanı (52 soğan) 5 dakika 23 saniyede soyabildi.

Sopa sallama

Albert Rayner 27 Temmuz 1981'de İngiltere'de (Wakefield, Batı Yorkshire) 60 dakikada bir sopaya 17 bin 512 devir yaptırarak, bir dünya rekoru kırdı. **M. Dobrilla** ise, New South Wales'de bir sopayı, 15 Eylül 1914'e kadar 144 saat süreyle hiç durmaksızın salladı.

Steno

Şimdiye kadar stenoda bir şampiyona koşullarında ulaşılmış en büyük hıza **Nathan Behrin** (doğ. 1887) ulaştı. **Behrin**, 5 dakika süreyle ve yüzde 99.64 doğrulukla dakikada 300 kelime yazdı. New York'ta 1992 yılı Aralık ayında yapılan testlerde **Behrin**, 2 dakikalık sürede ise, yüzde 99.72 doğrulukla yani iki önemsiz hatayla, dakikada 350 kelimelik hıza erişti. Şampiyon, 1837 yılında icat edilen Pitman sistemini kullanıyordu. New York'taki Adliye Sarayı'nın resmi raportörü olan **Morris I. Kligman** ise, 5 saatte tam 50 bin kelimeyi not etti. Yani bu kadar uzun bir süreyle, ara vermeksizin, dakikada 166.6 kelime yazdı. Stenoda hız, büyük ölçüde, dikte edilen yazının yapısına, karmaşıklığına ve hece yoğunluğuna bağlıdır. İrlandalı **G.W. Bunbury** (Dublin) 23 Ocak 1984'te 10 dakikalık bir sürede dakikada 250 kelime yazdı.

Arnold Bradley ise, Sloan-Duployan sisteminden yararlanarak, 9 Kasım 1920'de, Batı Midlands'de yapılan bir sınavda 5 dakikada 1545 kelimeyi, yani dakikada ortalama 309 kelimeyi hiç hatasız yazdı.

Suda taş kaydırma

Taşı suda en çok kez kaydırma rekoru 24 kez ile **Warren Klope**'a aittir. 20 yaşındaki **Klope** (Troy, Michigan), 5 Temmuz 1975'te ABD'nin Michigan yöresindeki Mackinac Adası'nda yapılan yıllık taş kaydırma turnuvasında, 6 tane yassı, 10 santimlik kireçtaşını kaydırdı. Daha sonra, 4 Temmuz 1977'de, **John S. Kolar** (Birmingham, Michigan) ile **Glenn Loy Jr.** (Flint, Michigan) aynı dereceyi elde ettiler.

Suda yürüme

Büyük boyutlu yüzen ayakkabılar kullanan **Fritz Weber Main**, 1 Eylül ile 15 Ekim 1983 arasında, Beyrut'tan Mainz'e kadar 300 kilometre mesafeyle suda yürüdü.

Başında süt şişesiyle yürüyen Ashrita Furman.

Süt şişesi dengeleme

Bir insanın başında dolu bir süt şişesini sürekli dengeleyerek yürüdüğü en uzak mesafe, 38 kilometre 600 metredir. Bu mesafeyi 10 Temmuz 1983'te ABD'den (Jamaica NY) **Ashrita Furman** yürüdü.

Şaka yapma

Felipe Carbonell, Peru'daki Lima bölgesinde Crillon Oteli Toplantı Merkezi'ndeki sirk çadırında, 9-11 Eylül 1983 arasında tam 40 saat süreyle şaka yaptı.İki kişilik bir ekibin en uzun süreyle şaka yapma rekoru ise, Howard Johnson Motor Oteli'nde (Toronto, Kanada) 13-16 Kasım 1975'te 52 saat şakalaşan **Wayne Malton** ile **Mike Hamilton**'a aittir.

Şampanya çeşmesi

Birbiri üstüne dizilerek başarıyla doldurulan en fazla şampanya kadehinin sayısı 23'tür. 19 Nisan 1983'te, **Carl Groves** ve **Peter Sellars**, Kanal 9 TV'de, **'Daryl Somers Şov**'da (Richmond, Victoria, Avustralya) 23 bardağı tepeden doldurdular.

Şarkı söyleme

Kayıtlara geçmiş en uzun solo şarkı maratonu, 18-25 Mart 1983 arası Humberside'daki Waterfront Oteli'nde yapıldı. Bu maratonda **Robert Sim**, 180 saat şarkı söyledi. Korolar için maraton rekorunu ise, Zimbabwe'de, Girl's High School ile Prince Edward School öğrencilerinden oluşan karma koro, 72 saat 2 dakikayla kırdı. 1964 yılında **Acharya Prem Bhikuoi, "Akhand Ram Dhum"**'u söylemeye başladı. Dindar kişiler, bu şarkıyı sırayla sürdürmeye koyuldular ve 13 yıl sonra, 31 Temmuz 1977'de Hindistan Jannagor'da sona erdirdiler.

Şikâyet kutusundan yararlanma

Herhangi bir şikâyet kutusundan en fazla yararlanma rekorunu, Newport, Gventli İngiliz **John Drayton** (doğ. 1907) kırdı. **Drayton,** Ingiltere Demiryolları İdaresi'ne ve bu kuruluşun daha önceki ana şirketlerine, 1924 ile 18 Nisan 1984 arasında tam 31 bin 28 şikâyet ve öneri mektubu sundu. Bu mektuplardaki önerilerin kabul oranı ise, yedide biri buldu. 1979-80 arasında, Ford Motor Co. 365 günde 5 bin 376 öneri aldı.

Şişede mesaj

İçinde mesaj olan bir şişenin denize bırakılmasıyla ele geçmesi arasında geçen en uzun süre 73 yıldır. 9 Haziran 1919'da Queensland açıklarında SS **Arawatta** gemisinden bir losyon şişesi içinde denize bırakılan mesaj, 6 Haziran 1983'te Moreton Adası'nda ele gecti.

T-dalış

T- dalışı, ya da **"Bombardıman uçağı"** denen bu dalış, rampalardan fırlayıp park edilmiş diğer arabaların üstüne düşme biçiminde uygulanıyor ve genellikle araba sayısı ile ölçülüyor. Ancak, araba boyutları değişik olduğu ve şok hızını hafifletmeyi amaçladıkları için, bu girişimde mesafe daha fazla önem kazanıyor. Bu son derece tehlikeli etkinlikte şimdiye kadar kayıtlara geçmiş en uzak mesafeyi 70 metre 73 santimle **Jacquie De Creed** (26) gerçekleştirdi. **De Creed,** 3 Nisan 1983'te İngiltere'de, Bedfordshire'daki Santa Pod `yarış parkurunda17 yıllık bir **"Ford Mustang"** arabayla bu sonuca ulaştı.

Tabak döndürme

Aynı anda en çok tabağı döndüren kişi, 72 tane ile Tamakatsu'dan Japon **Shukuni Sasaki** oldu. **Sasaki,** bu rekoru 16 Temmuz 1981'de, Nio Town Taiyo Sergisi'nde kırdı.

Tahterevalli

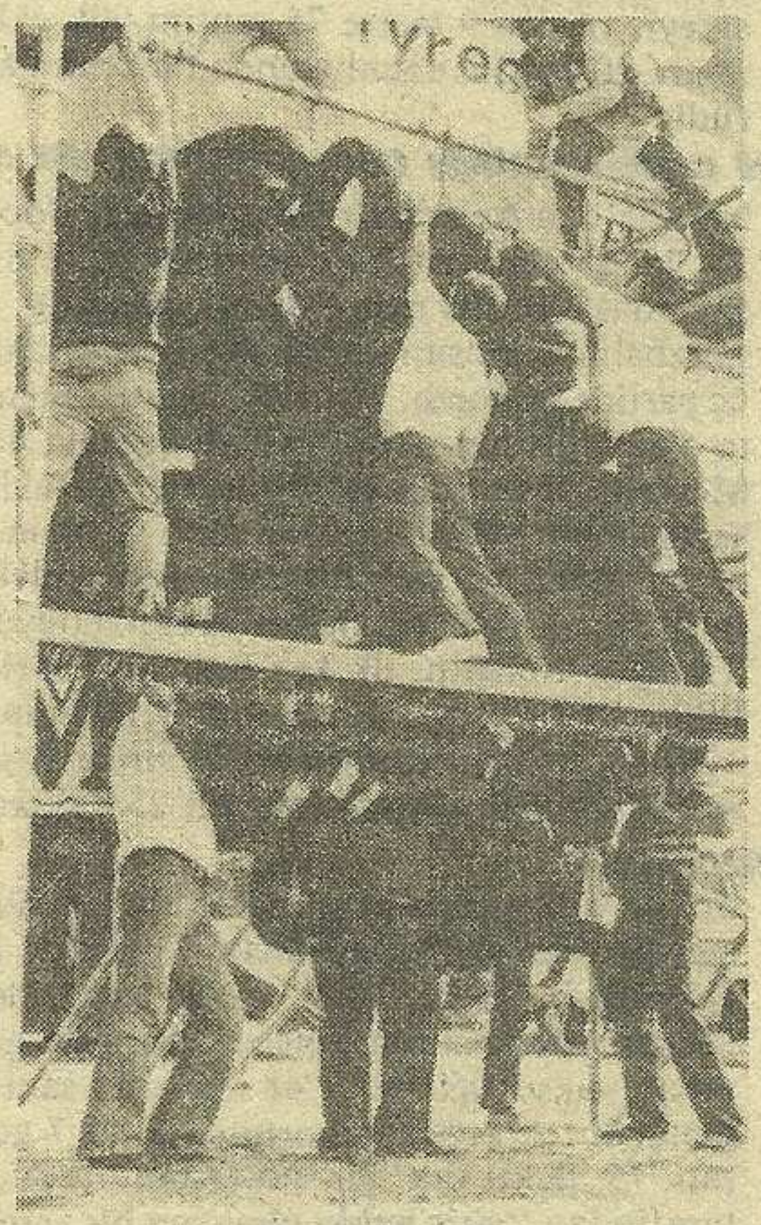
Auburn High School (Washington)'dan Amerikalı **George Patridge** ve **Tamara Marquez,** 28 Mart-13 Mayıs 1977 tarihleri arasında 1101 saat 40 dakika süreyle tahterevallide (kapalı salon) sallandılar. Açık havadaki rekoru ise, 25 Haziran-25 Temmuz 1975 arasında, Alabama'dan, yine Amerikalı **Georgia Chaffin** ile **Tammy Adams**, 730 saat 30 dakika ile kırdılar.

Tek ayak üzerinde dengede durma

Tek ayak üzerinde en uzun süreyle ayakta duran kişi, Sri Lanka'dan **V.S. Kumar Anandan** oldu. 15-17 Mart 1980'de bu rekoru kıran **Anandan,** 33 saat süreyle tek ayağının üzerinde durdu. Havada olan ayak, diğer ayağın üzerine konamadığı gibi, denge ya da destek için başka bir nesneden de yararlanılmıyor.

Tek kişilik bando

Warwickshire'dan **Dave Sheriff** aynı anda 12 enstrüman çalarak (4'ü melodi veren türden, 8'i vurma çalgı), Finlandiya Helsinki'de Mainos TV stüdyolarında 10 Kasım 1983'te bu dalda rekor kırdı. Yine **Dave Sheriff,** aynı anda en az 3 enstrüman çalınması gereken **"tek-kişilik"** bandosuyla da en uzun süre çalma rekoruna imzasını attı. **Sheriff,** 5-8 Mart 1984 tarihleri arasında, İngiltere'de Milton Keynes Bucks' daki **"Chappells Müzik Mağazası"**'nda tek kişilik bir bando olarak, sürekli 70 saat 1 dakika müzik yaptı. Aynı anda çalınan en çok sayıda enstrümanı ise 33 yaşındaki **Guy Marchi** çaldı. **Marchi,** Alberta, Kanada Edmonton'da 17 Mayıs 1983'te 2 dakika 47 saniyelik gösterisinde 15 enstüman kullandı.

En fazla sayıda tekerlek lastiğini dengede tutan kişi, Gary Windebank.

Tekerlek lastiği dengeleme

En fazla sayıda tekerlek lastiğini serbest denge halinde tutan kişi, **Gary Windebank** (Romsey, Hants) oldu. **Windebank,** 1984 Şubat'ında toplam ağırlıkları 653 kilo olan 96 lastiği dengede tutmayı başardı. Kullanılan lastikler **"Michelin XZX 155 x 13"** tipiydi.

İp cambazlığı

19'uncu yüzyılın en büyük ip cambazı, takma adı **Charles Blondin** olan **Jean François Gravelet** idi (1824-1897). Fransız **Blondin,** 76 milimetre çapında 335 metre uzunluğunda ve yerden 48 metre 75 santim yükseklikte bir ipte yürüyerek Niyagara Çavlanı'nı geçen ilk kişi oldu. 30 Haziran 1859'daki bu ilk geçişten sonra **Blondin,** bu kez de **Harry Colcord**'ı sırtına alarak, 15 Eylül 1860'ta bir kez daha çavlanın üzerinden geçti. Gerçi meslekten olan çoğu kisi inanmaz ama. **"Calcord"** cambazın ajanıydı.

En yaşlı tel cambazı

En yaşlı tel cambazı ise, "**Profesör**" **William Ivy Baldwin**'dir (1866-1953). "**Profesör,** 31 Temmuz 1948'deki 82'nci doğum gününde, 97 metre 50 santim uzunluğunda ve yerden 38 metre 10 santim yükseklikte bir telde yürüyerek Colorado'daki (ABD) South Boulder Kanyonu'nun üstünden geçti.

Tel cambazlığı (en uzun süreyle)

Dünyada en uzun sureyle tel üzerinde kalma rekoru 185 günle Fransız **Henri Rochetain**'e (doğ. 1926) aittir. **Rochetain,** 28 Mart-29 Eylül 1973 tarihleri arasında 120 metre uzunluğunda ve Fransa'nın Saint Etienne yöresinde bir süpermarketin üstünde 25 metre yükseklikteki telde, 185 gün kalarak, bu rekoru gerçekleştirdi. Telin üzerinde uyuyabilme yeteneği, tüm doktorları şaşkına çevirmişti. Amerikalı **Steven G. Wallenda** (33) ise, Florida'da, 26 Mart 1983'te 3 saat 31 dakika süre içinde, 2 kilometre 810 metre mesafeyi, yerden 9 metre 75 santim yükseklikte ve 76 metre 20 santim uzunluğunda bir telin üzerinde yürüdü.

Tel cambazlığı (en yüksek ve en dik)

Nevada'dan Amerikalı **Steve McPeak** (doğ. 1945) 24, 25, 28 Haziran 1981 günlerinde, 46.6 milimetre çapındaki ve 705 metre dikey yüksekliği olan Zugspitzbahn kablosuna, toplam 5 saat 4 dakika sürede üç partide tırmandı. 2 bin 282 metre toplam uzunlukta olan telde azami diklik 30 derecenin üstündeydi. **Mc Peak,** daha önce de 960 metre yükseklikte ve daha önce bir kablonun üzerinde 181 adım yürümüştü. 2 bin 963 metrelik bir dağın tepesindeki koyakta gerili ip, yerden 960 metre yükseklikteydi.

Thames Irmağı'nı ilk kez Fransız **Charles Elleano** (doğ. 1911) geçti. Strasbourglu **Elleano,** 22 Eylül 1951'de, ırmağın yüzeyinden 18 metre 20 santim yükseklikteki 320 metrelik bir teli 25 dakikada aştı.

Sokakta

Sokak yüzeyinden en yüksekte telde yürümeyi 24 yaşındaki Fransız **Philippe Petit,** 7 Ağustos 1974'te gerçekleştirdi. **Petit,** New York kentindeki Dünya Ticaret Merkezi'nin kuleleri arasında gerilmiş 411 metre yüksekliğinde ve 42 metre 60 santim uzunluğundaki teli geçti. Rekortmen en az 7 geçişten oluşan 75 dakikalık bir gösterinin ardından, polis tarafından "**giriş hakkı olmayan bir yere girmek**"le suçlandı. Polisin ruh hastalıkları uzmanı ise, "**110 kat yükseklikteki bir yerde bunu yapan kişinin aklının pek yerinde olmayacağı**" kanısına vardı.

Telden kayma

Telden en uzun mesafeyi, 91 metre 44 santimi aşan **Grant Page** kaydı. **Page,** Avustralya'nın "**The Gap**" diye bilinen noktasında, 1972'de "**Dublörler**" filminin bir çekimi için, **Bob Woodham**'ı omuz sırtına alarak bu rekoru kırdı.

Terzilik

Üç parçalık bir takım elbiseyi en hızla dikenler, Avustralya Melbourne Tekstil Koleji'nden bir ekip oldu. Bu ekip, koyunu yakalamakla işe başlayarak, bitmiş giysiyi 1 saat 34 dakika 33.42 saniyede tamamladı. Koyunun yakalanıp kırkılması 2 dakika 21 saniye tuttu. 65 kişilik ekip, yünü tarama, eğirme, dokuma ve dikmeyi de geri kalan süre içinde tamamladılar.

Tırmıkla saman demeti savurma

Bu dalda dünyanın en iyi derecesini, Norveçli **Trond Ulleberg** (Skolleborg) 11 Kasım 1978'de 3 kilo 630 gram ağırlığındaki saman demetini 19 metre 77 santim yüksekliğe savurarak elde etti. Buna benzer tırmıkla savurma yarışmaları 1914'ten beri yapılıyor.

Torba taşıma

Dünyada hiç durmadan en uzun süreyle torba taşıma rekorunu **Brian Newton** kırdı. **Newton,** 27 Mayıs 1983'te Leicester'den Nottingham sınırına kadar 51.5 kilometrelik mesafeyi 50 kilo 800 gramlık bir torbada kömür taşıyarak 10 saat 18 dakikada aştı.

Tıraş etme

Kayıtlara dünyanın en hızlı berberi olarak geçen kişi, İngiliz **Gerry Harley**'dir. Bu berber, 28 Nisan 1983'te Kent'te 1 saatte 987 kişiyi tıraş etti, yani her gönüllüye ortalama 3.64 saniye ayırdı.

Tuğla fırlatma

Standart bir inşaat tuğlasını (2 kilo 268 gram) en uzağa, Braybrook Okulu (Cambridgeshire)'ndan İngiliz **Geoff Capes** attı. **Capes,** 19 Temmuz 1978'de, böyle bir tuğlayı 44 metre 54 santime savurdu.

Tuğla kaldırma

Staffsli İngiliz **Fred Burton,** (doğ. 1944), 20.3 x 10.1 x 6.3 santim boyutlarındaki 24 tuğlayı 20 Kasım, 1982'de, Newcastle, Staffs'daki Wolstanton Sosyal Kulübü'nde kaldırdı. Kendisi yalnızca 75 kilo 700 gram çeken **Burton**'ın kaldırdığı tuğlalar yatay olarak 157 santim 50 milim eninde ve toplam 51 Kilo 30 gram ağırlığındaydı.

Tuğla taşıma

El aşağı dönük olarak, 4 kilo 53 gramlık bir tuğlayı, el değiştirmemek koşuluyla en uzak mesafeye taşıyan kişiler, 72 kilometre 400 metre ile 21 Mayıs 1977'de Amerikalı (Lamar,Missouri) **David** ve **Kym Barger** oldu.

Kadınlar arasında dünya rekoru ise yine Amerikalı (Denville, New Jersey) **Cynthia Ann Smolko**'ya aittir. **Smolko,** 14 Mayıs 1977'de 4 kilo 422 gramlık bir tuğlayı 30 kilometre 890 metre mesafeye taşıdı.

Tuğla yarışı

Yıllık Genç İnşaatçılar Kuru Tuğla Şampiyonası'nda (Leicester) elde edilen rekor hızları şöyle:

100 metre: 1 dakika 7 saniye artı 11 ceza puanıyla **Ian Jones.** Bu yarışçının 3 Haziran 1979'da kırdığı rekorda aldığı 11 ceza puanı süresinin 1 dakika 18 saniyeye çıkmasına neden oldu.

1 mil ekip yarışı

15 Haziran 1980'deki yarışta **William Davis and Company** (Lleicester) Ltd'nin ekibi, 21 dakika 25 saniye artı 118 ceza puanıyla bir mili aşarken, toplam süreleri 23 dakika 23 saniyeye vardı.

Tuğladan duvar örme

Benfleet-Essex'den **Ralph Charnock,** 30 Eylül 1981'de kuzeybatı Londra'daki Colindale'de yapılan Tuğladan Duvar Yapma Şampiyonası'nda 1 saatte 711 tuğla yerleştirerek rekor kırdı. Tuğladan Duvar Yapanlar Esnaf Birliği'nin kurallarına uygun hare-

ket eden **Charnock**, 17 Haziran 1983'te Essex Wiggins Construct'da, 60 dakikada 725 tuğla yerleştirerek kendi rekorunu kırdı.

Mızrak atma

Dünyada bir mızrağı en uzak mesafeye atma rekorunu, 27 Haziran 1982'de Avustralya New Sout Wales'da **Bailey Bush** kırdı. **Bush**, mızrağı 99 metre 51 santime fırlattı. Bu derece, cirit rekorunda **2 metre 79** santim daha iyi.

Tütün tükürme

Yıllık tütün tükürme yarışından şimdiye kadar en uzak mesafeye, 25 Temmuz 1981'de 10 metre 24 santimle Amerikalı **Jeff Barber** ulaştı. Bu yarış, 1955 yılından beri ABD'de (Raleigh, Mississippi) yapılıyor. **Jeff Barber**, bir yıl önce Mississippi Fulton'da 13 mette 71 santime erişmişti. Üçüncü Uluslararası Tükürme, Geğirme ve Küfretme Triyatlonu'nda ise 13 Temmuz 1973'te Colorado'da **Harold fielden** 10 metre 36 santimlik bir derece yaptı. Mesafe, tükürük kalitesine, ters rüzgâr olup olmamasına, sırtın ve ensenin duruşuna göre değişiyor. 10 sentlik bir madeni paradan daha küçük olan tütün topakları sayılmıyor. 4 Nisan 1982'de ise Amerikalı **Randy Ober** (Bentonville, Arkansas) 5'inci Yıllık Calico Tütün Çiğneme ve Tükürme Şampiyonası'nda bir tütün topağını 14 metre 50 santime fırlattı. Kurallara uygun olarak bir kavun çekirdeğini en uzağa fırlatma rekoru ise, **John Wilkinson** tarafından kırıldı. **Wilkinson**, 28 Haziran 1980'de, Texas Luling'de çekirdeği 19 metre 91 santime fırlattı. **Rick Krause** ise, 5 Temmuz 1980'de Michigan'da bir kiraz çekirdeğini 19 metre 86 santime tükürdü.

Türkü söyleme (tiz sesle)

İrlandalılara özgü olan bu tür "**türkü çağırma**"da, "**göğüs sesi**" denen, normal sesten, birbiri ardı sıra ve hızla "**kafa sesi**" adı verilen yüksek perdeden sese geçiliyor. **Errol Bird**, 6 Ekim 1979'da Kuzey İrlanda Lisburn'da bu şekilde 10 saat 15 dakika türkü söyleyerek, bu eylemi en uzun sürdüren kişi oldu.

Uçan disk atma

Dünya Uçan Disk Atma Federasyonu'nun kapalı salon rekorları şöyle: Erkeklerde, **Van Miller** 18 Eylül 1982'de, Arizona Flagstaff'ta diski 121 metre 6 santime fırlattı. Kadınlar rekorunu ise 26 Nisan 1981'de yine ABD'de, Cedar Falls Iowa'da 69 metre 90 santimle **Suzanne Fields** kırdı. Açık havada yapılan yarışlarda ise 21 Mayıs 1983'te Danimarka Faru'da yapılan yarışta **Morten Sandorff**, diski 166 metre 42 santime atarken, kadınlarda **Liz Reeves**, 14 Haziran 1980'de İngiltere Surrey'de diski 122 metre 30 santime atmayı başardı. Diski atma, sonra koşup yakalama rekoru ise, 8 Haziran 1982'de, California Sacramento'da diski 83 metre 10 santime atıp tutan **Steve Bentley'e** aittir. Grup maraton rekorunu ise 1 Haziran ve 22 Temmuz 1983 tarihleri arasında 1198 saatlik bir maratonu başarıyla tamamlayan "**Prince George's Community College**" "Yüksekten Uçma Kulübü" üyeleri kazandı.

En büyük uçurtma

Dünyada en büyük uçurtma, 24 Eylül 1983'te, ABD'nin Washington eyaletindeki Long Beach'te uçuruldu. 725 kilo 700 gram ağırlığındaki bu uçurtmanın boyutları, 35 x 37.8 metreydi.

Dünyanın en büyük uçurtması, 725 kilo ağırlığındaydı.

Milliyet-GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

En çok uçurtma

Tek bir uçurtma ucuna bağlı olarak uçurulan en çok uçurtma sayısı, 4 bin 128'dir. Bu uçurtmaları, Japonya Kanakur'da 21 Eylül 1978'de 55 yaşındaki **Kazuhiko Asaba** uçurdu.

En uzun süre uçurtma

En uzun süreyle uçurtma uçuran ekip, **Harry N. Osborne** başkanlığında, Edmonds Community College ekibi oldu. Bu ekip, 21-29 Ağustos 1982'de, Washington Long Beach'te "**J-3 tipi**" bir uçurtmayı 180 saat 17 dakika süreyle uçurdu.

En yüksek uçurtma

Steven W. Flack'in New York Boonville'de bir uçurtmayı 11 bin 544 metre yüksekliğe çıkardığı yolundaki iddiasını, **Kite Lines** adlı uçurtmacılık dergisi, kuşkuyla karşılıyor. **Flack**, nirengi yöntemiyle havalandırdığı uçurtmanın, ipinin kopup gittiğini söylemişti. Kabul edilen klasik rekor, 8 uçurtmadan oluşan bir zincirin vardığı 9 bin 470 metrelik yüksekliktir. Bu rekor, 1 Ağustos 1919'da Doğu Almanya Lindenberg'de kırılmıştı.

Üzüm yakalama

Toprak düzeyinden fırlatılan bir üzümü ağızla yakalama rekorunun sahibi, 82 metre 4 santimle **Paul J. Tavilla**'dır. 9 Ağustos 1979'da Massachussetts'te bu rekoru kıran **Tavilla**, 16 Mayıs 1982'de ise Florida'da 31 katlı bir binadan atılan üzümü 97 metre 90 santim uzaklıktan yine ağzıyla yakaladı. Denver Colorado'dan yapılan 107 metre 90 santimlik bir iddia, henüz inceleme aşamasında.

En uzun vaaz

Kayıtlara geçmiş en uzun vaazı, rahip **Ronald Gallagher,** Lynchburg Virginia'daki Baptist Kilisesi'nde verdi. Tam 120 saat süren vaaz, 26 Haziran 1983'te başladı ve 1 Temmuz'da sona erdi. Tibet'in sürgün lideri 14'üncü **Dalay Lama** (asıl adı Tenzin Gyalto, doğ. 1934), 31 Mayıs'tan 10 Haziran'a kadar, günde 5-7 saat konuşmak suretiyle Hindistan'da "**Tantrik Budizm**" konusunda bir vaazı tamamlamıştı.

Varil yuvarlama

36 galonluk madeni bir bira varilini bir mil mesafeye yuvarlama rekorunu, 8 dakika 7.2 saniyede altı kişilik bir ekip kırdı. **Philip Randle, Steve Hewitt, John Round Trevor Bradley, Colin Barnes** ve **Ray Glover,** 15 Ağustos 1982'de bu rekoru Nuneaton Warwickshire'da gerçekleştirdiler. 10 kişilik bir ekip ise, 27-28 Ekim 1982'de, Çekoslovakya Chlmcany'de 63.5 kiloluk bir varili, 30 saat 31 dakikada 240 kilometre 350 metre ittiler.

Varilden atlama (patenle)

Bu daldaki resmi en uzun mesafe rekoru, 18 varilin üzerinden patenle atlayıp 8 metre 99 santimi aşan **Yvon Jolin**'e ait. **Jolin,** bu rekoru 25 Ocak 1981'de Kanada'da (Terrebonne, Quebec) kırdı. Kadınlar arasındaki rekor ise 15 Mart 1980'de ABD Michigan'da 11 varilin üzerinden atlayarak 6 metre 21 santimi aşan **Janet Hainstock**'undur.

Yangın pompası çekmek

Ağırlığı 508 kilonun üstünde olan bir yangın pompasını en uzun mesafeye çekme rekorunu, Dublin İtfaiyesi'nden 32 kişilik bir ekip kırdı. İtfaiyeciler, 18-19 Haziran 1983'te, 558 kilo 800 gramlık bir pompayı, kapalı bir devre içinde 24 saatlik süre içinde 339 kilometre 500 metreye çektiler.

Yangın pompası kullanma

Şimdiye kadar yangın pompasıyla en fazla su pompalama rekorunu, 2-5 Mayıs 1980'de Londra Battersea Park'ta Kurtarma Grubu'ndan 8 kişilik bir ekip, bir hayır kurumu yararına, 80 saat süreyle 63 bin 192 litre su pompalayarak kırdı.

Yarışma ödülü

Bugüne kadar bir yarışmada en büyük ödülü, 307 bin 500 dolarla, 20 Ağustos 1953'te Unicorn Press Inc.'in açtığı bir ansiklopedi yarışında 55 yaşındaki Amerikalı **Herbert J. Idle** kazandı.

Yatak yapma

Avustralya Yatak Yapma Şampiyonası'nın katı kurallarıyla bir yatağı en kısa sürede yapan kişi, 28.2 saniye ile 34 yaşındaki Sidneyli **Wendy Wall** oldu.

Yaylı Sırıkla atlama

Yaylı bir sırıkla en fazla zıplayan kişi, bir Amerikalı. 13 Şubat 1982'de 15 saat 26 dakika içinde 122 bin 171 kere zıplayan **Michael Barban,** bu rekorun sahibi oldu.

En küçük yazı (miniskül)

1926 yılında **Alfred McEwen**, 56 kelimelik bir duayı elmas uçla camın üstüne 0.04x0.02 milimetrelik boyutlu yere sığdırdı. İngiliz **Frank C. Watt** ise, 24 Haziran 1968'de, fotoğrafçılar önünde, hiçbir mekanik ya da optik araçtan yararlanmadan,aynı duayı 34 kez (9 bin 452 kelime) yazıp, 21.33 x 18.03 milimetre boyutundaki standart bir İngiliz posta puluna sığdırabildiğini kanıtladı. Japon **Tsutomu Ishii** (Tokyo), 184 ülkenin adını bir tek pirinç tanesine yazdığı gibi, Japonca olarak "**TOKYO JAPONYA**" sözlerini de bir saç kılına 1983 Nisan'ında yazdı. 1980 yılı Aralık ayında New York eyaletindeki Cornell Üniversitesi'nden Doçent **Michael Isaacson**, "**moleküler aletler**" kelimelerindeki 16 harfi, 100 bin voltluk bir elektron ışınıyla bir sodyum klorür (tuz) kristalinin üzerine yazmayı başardı. Yazının genişliği 2 nanometreydi (1 nanometre, metrenin milyarda biliridir).

Tersten yazma

Önceden hazırlanmadan ve okunaklı bir şekilde gözleri bağlı iken iki eliyle aynı anda tersine, yukarıdan aşağı ve "**ayna**" stili yazı yazmak, dünyanın en "**garip**" yazı yazma stili olarak kabul ediliyor. Dünyada üç kişi, bu işi aynı anda iki eli ve ayaklarıyla yapabildiklerini iddia ediyorlar. Avustralyalı Bayan **Webb**, Amerikalı Bayan **Judy Hall** ve Kanadalı **Roberta Gray**'in bu seçkin yeteneklerine, Guinness ekibi tanık olmadı.

Yıkma

Kara Leopar Karate Kulübü'nün 15 üyesi, 7 odalı ahşap bir çiftlik evini, yalnızca elleri ve ayaklarıyla 13 Haziran 1982'de, Kanada'daki Alberta Elnora'da 3 saat 18 dakikada yıktılar.

Yıldırım isabeti

Dünyada en çok yıldırım isabeti alan kişi, Amerikalı eski korucu **Roy C. Sullivan**'dır. Tam 7 kez yıldırım isabet eden tek kişi olan Virginialı **Sullivan**, "**yıldırım iletkeni**" diye tanınıyordu. Talihsiz adamın yıldırımla olan ilişkisi, 1942'de başladı (büyük ayak parmağının tırnağını yitirdi), sonra 1969 Temmuz'unda (kaşları gitti), 1970 Temmuz'unda (sol

Kanada'nın Alberta kentindeki bir ahşap ev, kara leopar karatecileri tarafından el ve ayak darbeleriyle yıkıldı.

omuzu yandı), 16 Nisan 1972'de (saçları alev alev yandı), 7 Ağustos 1973'te (yeniden çıkan saçları yine tutuştu, bacakları yandı), Haziran 1972'de ayak bileği incindi ve 25 Haziran 1977'de de balık tutarken son kez yıldırım çarpınca, göğsünde ve karnında yanıklarla Waynesboro Hastanesi'ne gönderildi. **Sullivan,** 1983 yılı Eylül'ünde intihar etti.

Yo-yo oynama

Yo-yo, 16'ncı yüzyılda kullanılan 1 kilo 81 gramlık ve 6 metre boyundaki bir Filipin çengel silahından kaynaklanır. Yo-yo kelimesi, "**gel gel**" anlamındadır. 1891'deki bir kitapta resmi olan yo-yo çılgınlığı, asıl 1926 yılında Amerikalı **Donald F. Duncan** tarafından başlatıldı. En uzun yo-yo oynama rekoruna sahip olan kişi ise, 23-28 Kasım 1977 arasında 120 saat süreyle yo-yo oynayan Amerikalı **John Winslow** oldu. Yine bir Amerikalı, Dr. **Allen Bussey,** 87 santim 60 milim sicimi olan bir yo-yoyu, 3 saatte 20 bin 302 kez zıplatırken, bir saatte 6 bin 886 sefere de ulaştı. Şimdiye kadar yapılan en büyük yo-yo ise, 116 kilo 110 gramdı. Dr. **Tom Kuhn**'un yaptığı bu yo-yo,13 Ekim 1979'da, California San Francisco'da 52 metre 20 santimlik bir vinçle denendi.

Yumurta avı

Kayıtlara geçmiş en büyük yumurta avı, Stone Mountain Memorial Association'ın Stone Mountain Parkı'nda düzenlendi. Georgia'da yapılan bu yarışta, 11 Nisan 1982 günü 30 bin 600 haşlanmış yumurta av alanına saklandı.

Yumurta fırlatma

Taze bir tavuk yumurtasının kırılmadan atıldığı en uzun mesafe, 96 metre 90 santimdir. 6 Eylül 1982'de, Finlandiya Siilinjarvi'de **Risto Antikainen**'in bu mesafeden attığı yumurtayı, **Jyrki Korhonen** tuttu.

Yumurta kabuğu soyma

İki aşçı yardımcısı, **Harold Witcomb** ile **Gerald Harding,** 23 Nisan 1971'de Wiltshire'da 7.5 saatlik bir vardiyada 1050 düzine yumurtanın kabuğunu soydular. Üstelik, ikisi de kördü.

Yumurta yarışı (kaşıkta)

Amerikalı **Chris Riggio** (San Francisco, California), bir tatlı kaşığındaki taze yumurta ile 7 Ekim 1979'da, 45 kilometre 860 metrelik bir maratonu 4 saat 34 dakikada taşıdı.

Yumurtayı yüksekten bırakma

Taze yumurtaların toprağa bırakılıp kırılmadıkları en yüksek nokta, 198 metredir. 2 Ekim 1979'da **David S. Donoghue,** bu yükseklikte bir helikopterden bir yumurtayı Tokyo'daki bir golf alanına bıraktı.

Yüksekten sığ suya atlama

Dünyada enyüksekten en sığ suya atlayan kişi olan **Henri La Mothe,** 7 Nisan 1979'da California'daki 8 metre 53 santim yükseklikten bir çocuk yüzme havuzundaki 31 santim 43 milimetre suya atlayarak, bu dalda rekor kırdı. **La Mothe,** suya önce göğsüyle çarparken, hızı saatte 45 kilometre 700 metreyi bulmuştu.

Yüksekten suya atlama

Başları önde olmak üzere düzenli olarak en yüksekten suya atlayanlar, Le Quebrada'nın profesyonel dalıcılarıdır. Meksika Acapulco'da bu dalma uzmanları, 26 metre 27 santimden dalarlar. Çok az kişinin üye olabildiği "**Club de Clavadistas**"ın 27 dalıcısının önderi **Raul Garcia** (doğ. 1928), 35 bini aşkın dalış yaptı. Buradan atlayan ilk kadın, 7 Aralık 1976'da Bayan **Barbara Winters** (doğ. 1953) oldu. Altta 6 metre 40 santim çıkıntı yapan kayalar, 8 metre 22 santim ileriye fırlamayı gerektiriyor. Suyun derinliği ise 3 metre 65 santim. Dünya yüksekten dalma rekorunu ise 52 metre 10 santimle 13 Mart 1982'de Florida'da hepsi Amerikalı olan **Bruce Boccia, Randy Dickison, Dana Kunze, David Lindsay** ve **Rick Winters** kırdılar. Kadınlar rekoruna ise 28 Ekim 1982'de Roma'da 33 metre 30 santim yükseklikten atlayan **Debi Beachel** imzasını attı.

Köprüden atlama

8 Mayıs 1885'te 24 yaşındaki Sarah An Henley, İngiltere Avon'daki Clifton Asma Köprüsü'nden atladı. 76 metrelik düşüşünde, kat kat giysisi ve jüponu paraşüt görevini yerine getirerek hızını kesti. Kuzey kıyısındaki çamurlara düştü, üstü başı kirlendi, orası burası çürüyüp berelendi ve 4 polis tarafından hastaneye taşındı. 11 Şubat 1968'de, 24 yaşındaki **Jeffrey Kramer,** New York kentindeki Hudson Irmağı üzerinde bulunan George Washington Köprüsü'nden, yani yine 76 metre yükseklikten atladı ve sağ kaldı. 1937 yılından bu yana California'daki Golden Gate Köprüsü'nden intihar dalışı yapan ve kimlikleri saptanan 696 kişiden, 1 Ocak 1980 tarihine kadar 12'si yaşadı. Bunların içinden 17 yaşındaki **Todd Sharratt,** yardıma gereksinmeden karaya kadar yüzebilen tek kişi oldu.

Uçaktan atlama

Albay **Harry A. Froboess** (İsviçreli), 22 Haziran 1936'da, **Graf Hindenburg** adlı uçaktan, 110 metre yükseklikten Bodensee'ye atladı.

Yanan tanka atlama

Alevli bir tanka en yüksekten atlama rekoru ise, Amerikalı **Bill McGuire**'a ait. 48 yaşındaki **McGuire,** 14 Ağustos 1975'te Illinois'da bulunan Chicago kent merkezindeki Holiday Inn'de 20 etre 40 santim yükseklikten 2 metre 28 santimlik bir yanan tanka

atladı. **Kitty O'Neill** ise, bir TV filminde dublör olarak çalışırken, çekim sırasında 9 Eylül 1979'da 54 metre 80 santim yükseklikte bir helikopterden California'da 9.14x18.28 metre boyutundaki bir hava yastığına atladı.

Yün örme

Bütün zamanların en üretken şişle yün örücüsü, İngiliz Bayan **Gwen Matthewman**'dır. Batı Yorkshire'lı **Matthewman,** 29 Eylül 1980'de Leeds Central Street'teki Phildan Yün Mağazası'nda, dakikada 111 ilmiklik bir hıza ulaştı. Şampiyonun tekniği, dünyanın tek "**yün örme profesörü**" olan bir Japon tarafından filme alındı.

Zırhla ata binme

Tam takım bir zırhla dünyada en uzun mesafeyi, 12-15 Haziran 1979'da, yani üç günlük bir süre içinde, toplam 28 saat 30 dakika ata binerek, Edinburgh'dan Dumfries'e kadar 268 kilometre 700 metreyi aşan 48 yaşındaki **Dick Brown** kırdı. Zırhın ağırlığı 50 kilo 800 gramdı.

EN ZENGİN VE EN YOKSUL

Aşırı kişisel servetin kıyaslanması da, tahmini de, büyük zorluklar taşıyor. **Jean Paul Getty**'nin (1892-1976) bir zamanlar dediği gibi, "**Eğer milyonlarınızı sayabiliyorsanız, milyarder değilsiniz demektir....**"

"**Milyoner**" terimi, yaklaşık 1740 yılında, "**milyarder**" de 1861'de icat edildi. 100 milyonu olan ilk insan, 1877 yılında 100 milyon dolar miras bırakan **Cornelius Vanderbilt**'ti (1794-1877). İlk dolar milyarderleri ise, **John Davison Rockefeller** (1839-1937), **Henry Ford** (1863-1947) ve **Andrew William Mellon** (1855-1937) oldu. 1937'de, yani üçünün de hayatta olduğu son yılda, 1 milyar ABD doları 205 milyon sterline eşitti. Ancak, o miktarda sterlinin bugünkü satınalma gücü 3 milyar sterlini buluyor.

Dünyanın en zengin adamları

Bugün, dünyanın son 29 hükümdarının servetlerinin çoğu, kişisel malları olmaktan çok, ulusal servet niteliğindedir. Bu hükümdarların içinde en az kısıtlanan ve servetine en fazla sahip olanı ise, Brunei Sultanı **Sir Hassan al-Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah**'dır (doğ. 1946). Brunei'nin yılda 2 milyar 700 sterlini bulan petrol gelirleri ve 10 milyar sterlinlik döviz rezervlerinin tümü, Sultan'ın tasarrufundadır. Mayıs 1983'te ise **Süleyman Abdülaziz-el-Raci**'nin kişisel servetinin 2 milyar 940 milyon dolar olduğu bildirilmişti. Amerika'nın en zengin milyonerinin ise **David Packart** (doğ. 1912) olduğu sanılıyor. **Packard, Bill Hewlett**'la birlikte, 1938 yılında California'nın Palo Alto kentindeki bir garajda Hewlett-Packard adlı elektronik şirketini kurmuştu. Şirketin yönetim kurulu başkanı olarak hisseleri 1983 yılı Mart ayında 1 milyar 800 milyon dolara varmıştı.

En yüksek gelir

Dünyanın en büyük gelirlerini, petrol zengini şeyhlikler, varil başına petrol imtiyaz bedellerinin ödenmesinden elde ediyor. Bu şeyhliklerde kişisel mülkiyet hakkı da engellenmemiş durumda. Birleşik Arap Emirlikleri Devlet Başkanı **Şeyh Zayed bin Sultan el-Nahayan**'ın (doğ. 1918) ülkenin yıllık gayrısafi milli hasılasının 9 milyar dolarlık kısmı üzerinde hak sahibi olduğu ileri sürülüyor.

Dünyanın en hızlı ip atlayan kişisi olan Albert Rayner, rekor kırma girişiminde.

En çok ip atlama

Dünyada en uzun süreyle ip atlayan kişi, ABD'nin Illinois yöresi Kuzey Chicago'da 13 Haziran 1981'de 12 saat 8 dakika ile (tahmini 120 bin 744 dönüş) **Frank P. Oliveri** oldu.

Hiç ara vermeden kırılan diğer rekorlar:

En çok beşli dönüş: 29 Mayıs 1975'te Saitama, Japonya'da **Katsumi Suzuki.**

Bir dakikada en çok çevirme: ABD, Tennessee'de 1 Eylül 1979'da 330 kez ile **Brian D. Christensen.**

10 saniyede en çok çevirme: 10 Kasım 1982'de, İngiltere Birmingham'da 128 kez ile **Albert Rayner.**

En çok çift (çaprazlama ile): Avustralya,New South Wales'de, 20 Şubat 1983'te 830 ile **Mark W. da C. Baker.**

Çiftli çevirme: 27 Eylül 1979'da, Saitama, Japonya'da **Katsumi Suzuki,** 10.133 kez.

Üçlü çevirme: Aynı yerde, 29 Mayıs 1975'te, yine **Katsumi Suzuki** tarafından 381 kez.

Dörtlü çevirme: Aynı yerde, aynı tarihte, aynı kişi tarafından 51 kez.

Beşli çevirme: 19 Haziran 1982'de, Aomori, Japonya'da **Hidemasa Tateda** tarafından 6 kez.

En uzun süre: İp atlayarak en uzun süre giden kişi, 1963 yılında Queensland'da 2034 kilometre ile **Tom Morris** oldu.

Tek ipte en çok çevirme (asgari 12 çevirme zorunlu): Shizuoka-ken, Japonya'da, 10 Aralık 1982'de **Shimizu Iida** 160 kez çevirdi.

Tek ipte en çok çevirme (90 kişilik takım): Hokkaido, Japonya'da 28 Mayıs 1983'te Erimomisaki Okulu'nca 97 kez.

Gerili bir ipte: 6 Ağustos 1981'de, Hollanda'da **Bryan Andro,** birbiri ardınca 59 kez.

Sıradan bir vatandaşın bir yılda elde ettiği en yüksek gelir ise, 1927 yılında o zamanın parasıyla 105 milyon dolar olarak Napoli doğumlu Chicagolu gangster **Alphonso** (Yaralı Yüz) **Al Capone** (1889-1947) tarafından elde edildi. "**Al Capone**", bu geliri kaçak içki, kumar, dans salonları, koruma parası gibi kanun dışı etkinliklerden kazandı. Kartvizitinde ise "**elden düşme mobilya**" alıp sattığı yazılıydı.

Milyoner kadınlar

Dünyanın en zengin kadınının, 1890'da Hollanda tahtını terk eden Prenses **Wilhelmina Helena Pauline Maria** (Orange-Nassau, 1880-1962) olduğu sanılıyor. Eski Kraliçe **Wilhelmina,** 4 Eylül 1948'de tahttan feragat ettiğinde, serveti 200 milyon sterlinin üstündeydi.

Kozmetikçi **Madame Charleş Joseph Walker** (doğ. 1867) ise, kendi çabasıyla milyoner olan ilk kadındı. Asıl adı **Sara Breedlove** olan **Walker**, eğitim görmemiş bir zenci yetimdi ve defrize maddeleri ile kendine bir servet sağlamadan önce temizlikçilik yapardı.

En genç milyonerler

Şimdiye kadar 1 milyon dolar kazanan en küçük yaşta kişi, 1920 yılında çevirdiği ve başrollerini **Sir Charles Chaplin** (1889-1977) ile paylaştığı **Yumurcak** "The Kid" filmiyle çocuk oyuncu **Jackie Coogan** (doğ. 1914) oldu. **Shirley Temple** ise (doğ. 1928), henüz 10 yaşını tamamlamadan 1 milyar dolarlık bir servete sahipti. Temple, 1934-39 yılları arasında bir "**çocuk oyuncu**"ydu.

En zengin aileler

"**Du Pont**" ailesinin 1600'e yakın üyesinin servetlerinin 150 milyar dolar civarında olduğu sanılıyor. Aile, Fransa'dan ABD'ye 1 Ocak 1800'de geldi. **Pierre Du Pont**'un (1730-1817) sermayesi, oğlu **Eleuthere İrènèe Du Pont**'un patlayıcı madde fabrikası açmasını sağladı.

1984 yılında, **Haroldson Lafayette Hunt**'un (eski Tekaslı petrolcü) iki kızı ve iki oğlunun her birinin servetleri 1'er milyar doları aşıyordu.

En fazla drahoma

Bugüne kadar kayıtlara geçen en büyük drahoma, Bolivya kalay kralı **Don Simon İturbi Patino**'nun (1861-1947) kızı **Elena Patino**'nun getirdiği drahomaydı. **Elena Patino** 1929 yılında, bir zamanlar 125 milyar sterlin olduğu tahmin edilen bir servetin 8 milyar sterlinini kocasına drahoma olarak getirdi.

En büyük cimri

Eğer cimrilik, sahip olunan servetle harcamalar arasında bir orantı olarak ölçülürse, o vakit **Henrietta** (Hetty) **Howland Green**'i (1835-1916) bütün zamanların en büyük cimrisi saymak gerekir. Yalnızca bir tek bankada 31 milyon 400 bin doları olan **Green**'in oğlunun, annesi sadece parasız bir hastane arayarak tedavisini gereksiz yere ertelediği için bir bacağı kesildi. Öldüğünde serveti 95 milyon doları bulan **Henrietta Green**, masraf olur diye su lapasını soğuk yer, ısıtmazdı.

Sahibine iade edilen para

Şimdiye kadar bulunup da sahibine iade edilen en fazla miktarda para, 500 bin dolardı. 1972 yılı Haziran ayında uçak kaçırıp kendi de paraşütle atlayan birinin düşürdüğü bu parayı, ABD'nin Indiana eyaletinin Peru kentinde, kendine ait olan çiftlikte 61 yaşındaki **Lowell Elliott** buldu.

Doft and Co. Inc'de veznedar yardımcısı olan 44 yaşındaki **Jim Priceman** ise, Wall Street'te bulduğu 37 milyon 100 bin dolar değerinde hamiline sertifika dolu zarfı, sahibine iade etti (6 Nisan 1982).

En büyük bağış

Sağlığında en büyük bağışı yapan milyoner, toplam 50 milyon dolar bağışta bulunan **John Davison Rockefeller** (1839-1937) oldu. Hayırseverlik tarihinin en büyük bağışına ise, ABD'nin New York kentinde 1936 yılında kurulan "**Ford Foundation**" (Ford Vakfı) imzasını attı. Vakıf, 12 Aralık 1955'te, 4 bin 157 eğitim kurumu ile diğer kurumlara 500 milyon dolar bağışladığını ilan etti.

En yüksek maaş

Dünyada maaş, ikramiye ve hisse olarak toplam en fazla maaş alan işadamı, 51 milyon 544 bin dolarla (yıllık toplamı) 1982 yılında Federal Express'in Yönetim Kurulu Başkanı olan **Frederick W. Smith**'tir. First Boston Corporation'ın Yönetim Kurulu Başkanı olan **George L. Shina** ise, maaş ve ikramiye toplamı olan 2 milyon dolarla aylık maaş rekorunu kırdı.

En yüksek ücret

Dünyada en yüksek ücret alan yatırım danışmanı, Batı Avrupa'da üs kurmuş olan Dr. **Harry D. Schultz**'tur. **Dr. Schultz**'un bir saatlik bir süre içinde standart ücreti, mesai günlerinde 2 bin dolar, hafta sonunda ise 3 bin dolardır. Şirketlerin, onu her gün arayabilmesini sağlayan üç aylık bir mukavele yaptığında ise **Shultz**, 28 bin 125 dolar ücret alır. **Schultz**'un hazırladığı bilgi dolu "**International Newsletter**" adlı bülten, 1964'ten beri çıkmaktadır ve bir nüshasının fiyatı 25 dolardı.

En düşük gelir

Dünyanın en yoksul insanları, Filipinler'de Mindaneo bölgesinde mağarada yaşayan ve 1971 yılında tesadüfen "**bulunan**" Tasaday kabilesi üyeleridir. Bu kabilenin üyeleri, evcil hayvanları olmadığı gibi, çıplak dolaşıyorlardı. Ayrıca tarım, çömlekçilik ya da tekerlekten haberleri yoktu.

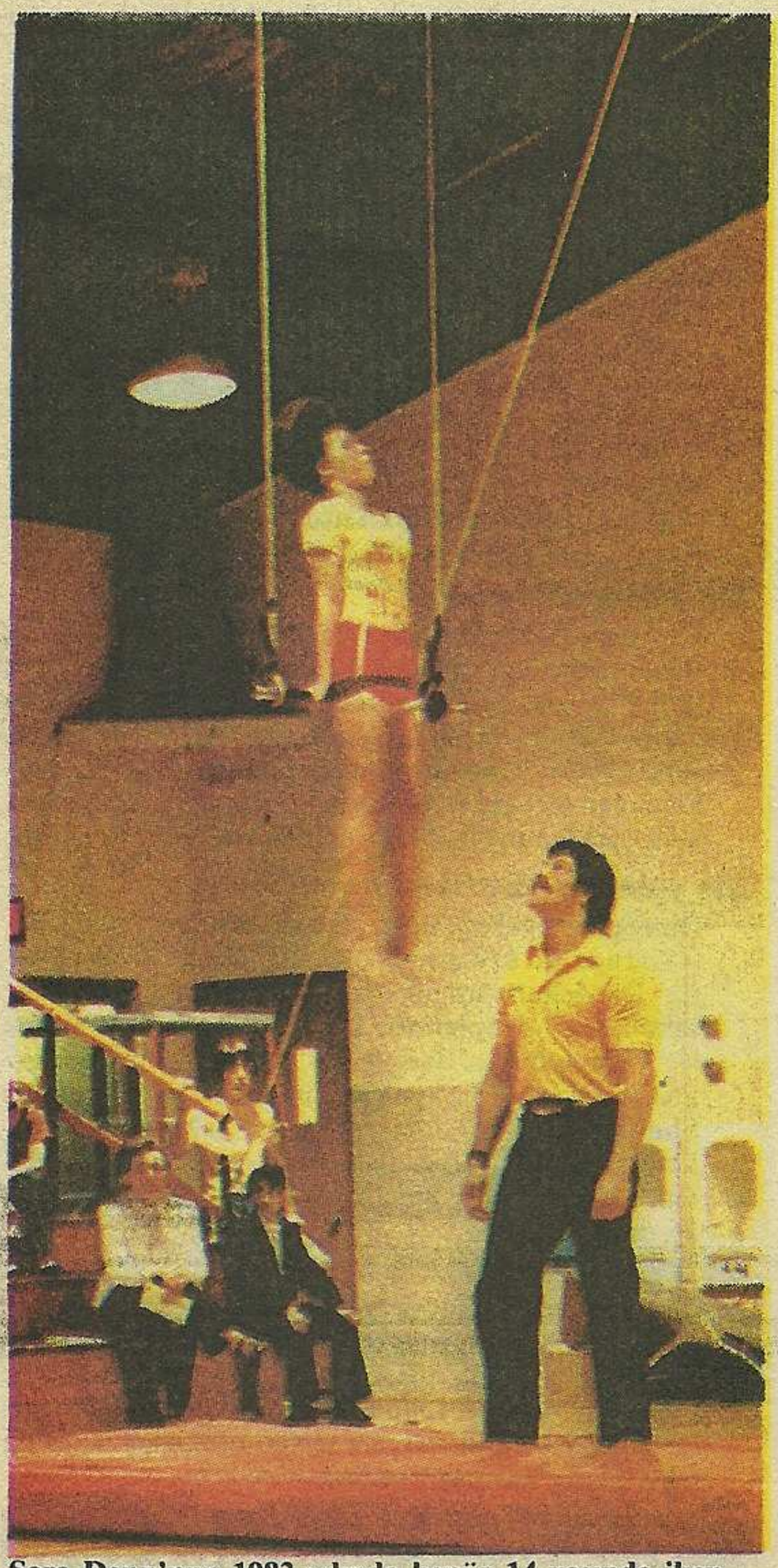
NİŞANLAR, MADALYALAR ÖDÜLLER

En eski şeref rütbesi

Bilinen en eski şeref rütbesi, İ.Ö. yaklaşık 1440-1400 sıralarında, 18'inci hanedan devrinde olağanüstü cesaret için verilen "**Altın Nişan**"dır. Geçmişi en geriye doğru uzanan şeref rütbesi ise, İ.S. 4'üncü yüzyılda **Büyük Aziz Basil**'in kurduğu Kudüslü Aziz **Lazarus**'un "**askeri**" nişanıdır. Şövalyelik nişanlarının prototipi haline gelen "**En Soylu Dizbağı Nişanı**"nı ise yaklaşık 1348 sıralarında Kral III. Edward başlattı.

En büyük şeye adını veren

Dünyada bir insan adının verildiği en büyük nesne, evrenin kendisidir. Rus matematikçi **Aleksandr Aleksandroviç Friedman** (1888-1925), 1922 yılında "**standart**" kozmolojik modeli buldu ve buna "**Fri-**

Sara Denu'nun 1983 yılında henüz 14 yaşında iken uçan trapezde kırdığı rekora, hâlâ ulaşılamadı.

SİRK REKORLARI

En büyük sirk
Dünyanın en büyük sabit sirki, ABD'nin Nevada eyaletinde, Las Vegas kentindeki **"Circus Circus"** adlı sirktir. Bu sirk, 18 Ekim 1968'de, 15 milyon dolar maliyetle açıldı. 11 bin 984 metrekarelik bir alanı kaplayan sirkin çadır biçimindeki fleksiglas damının yüksekliği 27 metre 43 santimetreydi. En büyük gezen sirk ise, yine ABD'de bulunan ve 5 bin kişi alabilen Vargas Sirki'dir.

Uçan Trapez
14 yaşındaki **Sarah Denu,** 31 Mayıs 1983'te ABD'nin Wisconsin eyaletinde **"aşağı yönelik"** 1350 tane daire ya da **"kas döndürme"** hareketi yaptı.

En yüksekte akrobasi
Celeste Starr, Venezuela'daki Teleferice Menda'dan sarkan bir trapez üzerinde, 1981 yılı Temmuz ayında 4 bin 763 metrede gösteri yaptı.

Üç burgulu çift takla
Üç burgulu çift taklayı 1981 yılı Kasım ayında ABD Florida'daki Circus World'da **Tom Robin Edelson** attı. Karşı trapezdeki tutucu **Jon Zimmerman'dı.**

Üçlü burgu ve dörtlü takla
Vasquez Trupu'ndan **Miquel Vasquez,** 1981 yılı Kasım ayında ABD Chicago'daki **"Ringling Kardeşler"** amfiteatrında trapez tutucusu **Juan Vasquez'e** tam üçlü burgu ve dörtlü takla atarak ulaştı.

Bir buçuk burgulu üçlü ters takla
Bu hareketi Bayan **Terry Cavaretta Lemus** gerçekleştirdi.

Tahterevalli
Tahterevalli gibi dengesiz bir tahta üzerinde, 1977 yılında ABD'nin California eyaletinde **"Kehalovi"** Trupu altı kişilik bir piramit oluşturdu.

Trampolin
Marco Canestrelli, 5 Ocak ve 28 Mart 1979'da New York'ta, Madison Square'da **Marco Canestrelli,** şilteye doğru düşerken burgulu yedi ters takla attı ve trampolinden yükseldikten sonra da burgulu beş takla atarak, **Belmonte Canestrelli** tarafından tutuldu. Fransız **Richard,** 30 Haziran 1981'de, Batı Almanya'daki Berchtesgarden yakınlarında bir televizyon programı için geriye üç burgulu üç takla attı.

Esnek sırık
11 yaşındaki **Roberto Tabak,** 1977 yılında ABD'nin Florida eyaletinin Sarasota kentinde, 5.08 santimetre çaplı bir sırıkta, geriye tam burgulu çift takla attı.

İnsan piramit
17 Aralık 1979 tarihinde İngiliz televizyon kuruluşu BBC'nin bir programında üç katlı ve 12 kişiden oluşan 771 kiloluk bir piramidi, Hassani Trupu'ndan **Tahar Davis** sırtında taşıdı.

En yaşlı palyaço
Dünyanın en yaşlı palyaçosu, 1896'da İspanya'da doğan ve asıl adı **Andrea Lassare** olan **"Charlie Revel"di. Revel,** 1899'dan 1981'e kadar 82 yıl süreyle palyaçoluk yaptı.

JONGLÖRLÜK REKORLARI

7 sopa: Albert Petrovski (SSCB), 1963; **Sorin Munteanu** (Romanya), 1975; **Jack Bremlov** (Çek), şu sıralarda.
8 tabak: **Enrico Rastelli** (İtalya), 1896-1931
10 top: Enrico Rastelli.
13 halka: Albert Petrovski (SSCB), **Eugene Belaur (SSCB),** 1968'de, **Sergei İgnatov** (SSCB) 1977'de.
Beş puro kutusuyla pirüet: Kris Kremo (İsviçreli), (3 kutuyla dörtlü dönüş) 1977
5 sopayla en uzun süre: Sergei İgnatov, 16 dakika 20 saniye, SSCB, 1977.
Koşarken 3 sopa: Amerikalı **Brad Hoffler,** 13.6 saniyede 91.44 metre.
Ağızda 5 masatenisi topu: Gran Picasso (İspanya), 1971.
Aşağı doğru 5 top: Boby May (ABD), 1953'ten beri.

edman'ın Evreni" adı verildi.

En çok unvan

Dünyada en çok soyluluk unvanı olan kişi, 18'inci Alba Düşesi (Alba de Tormes) **Dona Maria del Rosario Cayetana Fitz James Stuarty Silva'dır.** Bu soylu hanım, tam 8 kez düşes, 15 kez markiz, 21 kez kontes olduğu gibi, 19 da İspanyol soyluluk unvanına sahipti.

İngiltere

İngiltere'de hem **"Victoria Nişanı"**nı alıp hem olimpiyatlarda **"altın madalya"** kazanan tek kişi, Korgeneral Sir **Philip Neame'**ydi (1888-1978). Victoria Nişanı'nı 1914 yılında alan **Neame,** 1924 yılında da tüfekle atıcılıkta İngiltere'ye bir altın madalya kazandırdı. Bugüne kadar yalnızca üç kişiye iki kez Victoria Nişanı verilirken, bir savaşta verilen en çok

nişan rekoru da 634 nişanla Birinci Dünya Savaşı'nda kırıldı. Bu nişanı en genç yaşta alan kişi ise, 1860 yılında cesareti nedeniyle ödüllendirilen **Andrew Fitzgibbon** oldu.

SSCB

SSCB'nin en büyük cesaret ödülü, Sovyetler Birliği Kahramanlık Nişanı'nın "**Altın Yıldız**"ıdır. İkinci Dünya Savaşı'nda 10 bini aşkın kişi, bu yıldızla ödüllendirildi. İkinci bir yıldızı alan 109 kişi arasında Ma- **Josef Visarinoviç Çugaşvili** ya da takma adıyla **Stalin** (1879-1953) ve Korgeneral **Nikita Sergeyeviç Kruşçev** (1894-1971) de bulunuyor. Toplam en çok ödül alanlar ise, 15 ödülle Mareşal **Georgiy Konstantinoviç Jukov** (1896-1974) ve 16 ödülle **Leonid Brej-**

KARA HIZ REKORLARINDA DÖNÜM NOKTALARI

İlk kez, 1935'te, ABD'nin Utah eyaletindeki Bonneville Salt Falts'da saatte 300 milin (482 kilometre) üstüne çıkan Sir Malcolm Campbell'in "Bluebird"ü.

Gary Gabelich'in Blue Flame'i ise, 1970 yılında yine Bonneville'de saatte 1000 kilometreyi aştı

Ses duvarının ilk kez tekerlekli bir araç tarafından aşılması, California'daki Edwards Hava Üssü'nde, Budweister Rocket, 1979'da saatte 1190 metreyi aşarak gayriresmi bir rekor kırdı.

İngiliz Richard Noble, Thrust 2 adlı Rolls Royce Avon tipi arabasının yanında... Noble, 1983 yılı Ekim ayından bu yana dünya kara hız rekorunun resmi sahibi.

nev (1907-1982) oldu.

Almanya

Almanya'da "**Şövalyelik Nişanı**"nın "**Demir Haç**"-nı alan tek kişi, Albay **Hans Ulrich Rudel**'di (1916-1982). 1941-45 arasında Doğu Cephesi'nde 2 bin 530 görev uçuşu gerçekleştiren **Rudel,** 519 zırhlı Sovyet aracını tahrip etti.

ABD

Amerikalıların en yüksek askeri nişanı "**Şeref Madalyası**"dır. 1918 yılında aynı hareket nedeniyle 5 deniz eri, hem Kara Kuvvetleri'nin hem de Donanma'nın "**Şeref Madalyası**"nı aldı. 1863 ile 1915 arasında ise toplam 14 subay ve sivil, bu madalyayı iki kez alma başarısına erişti.

Cesaret madalyası

Cesareti nedeniyle en küçük yaşta ödüllendirilen kişi, 8 yaşındaki **Anthony Farrer**'di. 23 Eylül 1916'da, Kanada Vancouver'daki Cowichan Gölü'nde **Doreen Ashburnham**'ı kurtarmak için bir puma ile mücadele edip kaçıran **Anthony Farrer,** bu madalyayı aldı. 1971 yılında adı "**George Haçı**"na çevrilen bu madalyaya, **Farrer**'in kurtardığı **Doreen Ashburnham** de layık görüldü.

En büyük jet pilotu

Jetler arası mücadelelerde en büyük başarıya, Kore Savaşı'nda 16 düşman uçağı düşüren Yüzbaşı **Joseph Christopher McConnel, Jr.** (doğ. 1922) erişti. **McConnell,** 25 Ağustos 1954'te öldürüldü.

Kadın savaş uçağı pilotu

Uçak çarpışmalarında rekora ulaşan kadın savaş uçağı pilotu ise, Sovyet Asteğmen **Lydia Litvak**'tı. 1941 ile 1943 arasında Doğu Cephesi'nde 12 düşman uçağı düşüren **Litvak,** 1 Ağustos 1943'te bir askeri operasyon sırasında öldürüldü.

En fazla denizaltı batıran

En fazla Alman denizaltısı batıran savaş gemisi, 1939-45 arasında İngiliz "**Starling**" savaş gemisi oldu. Geminin komutanı Albay **Frederic John Walker,** 1941 ile 9 Temmuz 1944'te ölümü arasında geçen sürede, komutasında olduğu gemiyle toplam 25 denizaltı batırdı.

En başarılı as pilotlar

Her iki dünya savaşında da as pilotların kaç uçak düşürdükleri, hâlâ hararetle tartışılan bir konudur. Resmi rakamlara göre ise, Birinci Dünya Savaşı'nda Fransız **René Paul Fonck** 75, İkinci Dünya Savaşı'nda ise Alman **Erich Hartmann** 353 uçak düşürdü.

En başarılı denizaltı kaptanları

İkinci Dünya Savaşı denizaltı komutanlarının en başarılısı, "**U.23**" ve "**U.99**"un kaptanı olan **Otto Kretschmer**'di. **Kretschmer**'in komutasındaki denizaltılar, 1940 yılı Mart ayına kadar bir destroyer ve "**Müttefikler**"e ait 44 ticaret gemisini batırdılar.
Birinci Dünya Savaşı'nda ise **Lothar von Arnauld de la Périere,** "**U.35**" ve "**U.139**" ile toplam 195 "**Müttefik**" gemisini batırdı.
Denizaltı olarak ise düşman gemisi batırma rekorunu Birinci Dünya Savaşı'nda tek bir seferde 50, toplam ise 224 düşman gemisi batıran "**U.35**" ile, İkinci Dünya Savaşı'nda 51 düşman gemisi batıran "**U.48**" kırdı.

NOBEL ÖDÜLLERİ

İlk ödül:
İlk Nobel ödülü, 1901 yılında Fizik, Kimya, Tıp ve Fizyoloji ile Edebiyat ve Barış dallarında verildi.

En çok ödül
En çok Nobel ödülünü, tek başına kazanan ya da başka kazananlarla paylaşan, Amerikalılar aldı. ABD'ye bugüne kadar Tıp-Fizyoloji'de 66, Fizik'te 46, Barış'ta 16, Ekonomi'de 12, Kimya'da 2 olmak üzere toplam 162 Nobel ödülü giderken, Fransa 11 Edebiyat Ödülü ile bu dalda en çok ödül alan ülke oldu. Almanya ise 24 Kimya Ödülü ile bu dalda birinci sırada.

En yaşlı ödül alan
Şimdiye kadar Nobel ödülü alan kişilerin en yaşlısı, Amerikalı **Francis Payton Rous**'tu. (1879-1970). **Rous,** 1966'da, yani 87 yaşındayken Tıp Ödülü'nü paylaştı.

En genç ödül alan
Prof. Sir **William Bragg,** (1890-1971) 1915 yılında Fizik Ödülü'nü aldığında 25 yaşındaydı. İngiliz **Bragg** ile Kimya Ödülü'nü paylaşan Amerikalı **Theodore W. Richard** (1868-1928), 1944'te bu ödülü aldığında 23 yaşındaydı. Edebiyat dalında İngiliz **Rudyard Kipling** (1865-1936) ödülü 44 yaşında (1909), Dr. **Martin Luther King** ise (1929-1968) Barış Ödülü'nü 35 yaşında iken 1964'te aldı.

En çok heykel

Dünyada kendi adına en çok heykel dikilen kişi, Dominik Cumhuriyeti'nin eski DevletBaşkanı General Dr. **Rafael Leonidas Trujillo Molina**'dır (1891-1961). 1960 yılı Mart ayında yapılan bir sayım, General'in adına 2 bin heykel diktirmiş olduğunu gösterdi.

Kim Kimdir ?(Who's Who?)

"**Kim Kimdir?**"e en çok giren kişi, 1899'dan başlayarak (18 satır), bu kılavuz kitabın toplam 67 baskısında yer alan ve 1965 yılındaki baskıda kendisine 211 satır ayrılan **Sir Winston Leonard Spencer Churchill**'dir.
Şu anda "**Kim Kimdir?**" de en fazla yer işgal eden kişi ise, aşk romanı yazarı **Barbara Cartland**'dır. **Cartland,** "**Kim Kimdir?**"in son baskısında, 135 satır olarak anlatıldı.

44 yaşındaki Gurka Teğmeni R. Limbu, "Victoria Madalyası" alanlar içinde, yaşayan en gencidir. Bu madalyayı, 25 yaşında iken 1965 yılında Sarawak'ta kazandı.

Amerikalı Phillip Yadzik, 1955 yılında yaptığı rekor denemesinde, 2 satte 77 büyük hamburger yedi.

OBURLUK REKORLARI

Oburluk rekoru kıran kişileri, çok ender hastalıklar olan **"bulimia"** (önüne geçilmez yeme isteği) ve **"polidipsia"** (önüne geçilmez içme isteği) ile karıştırmamak gerekir. Bazı bulimia hastaları, günün 15 saatini yemek yiyerek geçirir. En aşırı örnek, 1743 yılında altı günde 174 kilo 236 gram yemek yiyen 12 yaşındaki **Matthew Daking**'di. Johannesburglu **Fannie Meyer,** kafatasında bir kırılma olayından sonra günde 80 litre su içmeye başladı (1974). 1978 Ekim'inde ise su içme miktarı hemen hemen 25 litreye inmişti. İsveçli Bayan **Helge Anderson** (doğ. 1908) ise 1971'de günde 22.73 litre su içiyordu. 1922'den beri bu hızla su içen **Anderson**'ın 50 yıllık tüketiminin 3982 hektolitreyi bulduğu hesaplandı.

• EN BÜYÜK OBURLAR

Dünyanın en büyük oburu Amerikalı (Oakland, California **Edward Abraham** ('Bozo') **Miller**'dır (doğ. 1909). **Miller,** günde 25 bin kalori (ya da, önerilenin 11 katı) alıyor. Boyu 1.71 olan **Miller**'ın kilosu 127 ile 139 arasında değişiyor. Beli ise tam 144 santim olan **Miller,** 1931'den bu yana yemek yeme yarışlarında kimseye yenik düşmedi. 1963 yılında San Fransisco'da yapılan bir yarışta bir seferde tanesi 907 gram civarında olan 27 yarka yemişti.

Yine Amerikalı (Chicago) **Phillip Yadzik** (doğ. 1912) ise, 1955 yılında 2 saatte 77 büyük hamburger ve 1957 yılında da 15 dakikada 101 muz yedi.

Rhine Irmağı üzerindeki mavnacıların, günde 5200 kalori ile dünyanın en iştahlı kişileri olduğu söylenir. Ancak 1972 yılında Yeni Zelanda Tıp Hekimliği Federasyonu, bir uzun mesafe koşucusunun 24 saatte 14 bin 321 kalori aldığını belirtmişti.

Hiçbir sağlıklı kişinin herhangi bir yarışmada toksik maddeler yemekten ya da alkollü içki içmekten kaçındığı için başarısızlığa uğradığı kaydedilmemiştir. Bu tür girişimler, özellikle gençler için, kesinlikle salık verilemeyecek kadar tehlikelidir. Oburluk rekor girişimleri, hacmi değil de, yeme hızını geliştirmeyi hedef almalıdır. **"Guinness"**te, alkollü içkilere de, 2 litreden fazla bira tüketimine de ilişkin hiçbir rekor yayınlanmayacaktır. Ayrıca canlı karıncalar, çiklet, kabuklu çiğ yumurta, hatmiçiçeği gibi potansiyal tehlike taşıyan şeylerin yenmesine ilişkin kategoriler de yer almayacaktır. Aptallığın son derecesi olarak tanımlanabilecek **'bisiklet yemek'** gibi bir rekor ise, nasıl olsa kimseyi özendirmeyeceği düşüncesiyle, kitaba dahil edilmiştir.

Yiyecek maddelerini sıvılaştırmak, herhangi bir işleme tabi tutmak, püre haline getirmek yasaktır. Ancak rekor girişimi sırasında sulu maddeler içilebilir.

• AĞAÇ YEME

Chicago'da 14-15 Eylül 1980'de yapılan **"Acayip Yarışma"**da 19 yaşındaki **Jay Gwaltney,** gövdesinin çapı 12 santim olan 3 metre 35 santimlik huş ağacını 89 saatte yedi.

• AMERİKAN FISTIĞI YEME

İngiliz **Jim Konnitzer** (21), Sussex'deki Brighton'da, 1 Ağustos 1979'da hepsinin kabukları ayıklanmış olan 100 fıstığı teker teker 46 saniyede yedi.

• BİRA İÇME

Steven Petrosino, ABD'nin Pennsylvania eyaletindeki Carlisle kentinde, 22 Haziran 1977'de 1.3 saniyede bir litre bira içti.

İngiltere **Peter G. Dowdeswell** ise bir litre birayı, 25 Mayıs 1975'te, Northants'deki Top Rank Kulübü'nde başaşağı haldeyken 6.4 saniyede içti.

• ÇİLEK YEME

İngiliz şampiyon **Peter Dowdeswell** Corby'deki Stardust Centre'da 15 Kasım 1983'te 1 kilo 130 gram çileği 27.19 saniyede yedi.

• ÇİROZ YEME

İngiliz **Karen Stevenson,** Merseyside'da 5 Mart 1982'de 60 dakikada 27 tane çiroz yedi.

• DENİZ SALYANGOZU

John Flestcher, Londra'da Liverpool Street Station'daki The Apple and Peras Meyhanesi'nde 18 Ağustos 1983'te kabukları çıkarılmamış 100 tane deniz salyangozu yedi.

• DENİZ TARAĞI YEME

Amerikalı **Dave Barnes Washington,** Port Townsend Bay'de 3 Mayıs 1975'te 8 dakikada 424 tane deniz tarağı yedi.

• DONDURMA YEME

Tony Dowdeswell, İngiltere Surrey'deki Kardinal Wolsey Oteli'nde 1 kilo 530 gram dondurmayı 50.04 saniyede yedi. Bu yarışmada başarı kazanmış sayılmak için dondurmanın erimemesi gerekiyor.

• ET YEME

1880 yılında Münihli Alman **Johann Ketzler,** çevrilmiş bir bütün öküzü 42 günde yedi.

• ETLİ BÖREK YEME

Earls Barton, Notrthantsli Peter Dowdeswell (İngiliz), her biri 156 gram gelen 22 etli böreği, 18 dakika 13 saniyede yedi.

• FASULYE YEME

Ingiliz Karen Stevenson (Wallasey, Merseyside), 4 Nisan 1981'de, 30 dakikada pişmiş 2780 soğuk fasulye tanesini teker teker bir kokteyl kürdanıyla yedi.

• FRANKFURTER YEME

Amerikalı **Lynda Kuerth** (21), Philedelphia eyaletindeki Veterans Stadyumu'nda, 12 Temmuz 1977'de, 3 dakika 10 saniyelik süre içinde 23 tane Frankfurter sosisi yiyen kişi oldu.

• GÖZLEME YEME

3 Mayıs 1981'de New York eyaletinin Canandaigua kentindeki Sheraton Inn'da **James Wirth** 5 dakika 46 saniyede 1 kilo 445 gram; **John Haight** ise 6 dakika, 1.5 saniyede 1 kilo 474 gram gözleme yediler.

Peter Dowdeswell, Northamton'daki The Drapery'de 9 Şubat 1977'de her biri 15.2 santim çapında olan 62 tane yağlı ve şuruba batırılmış tatlı gözlemeyi 6 dakika 58.5 saniyede yedi.

• **HAMBURGER YEME**
Amerikalı **Alan Peterson** 8 Şubat, 1979'da, Washington Longview'de 30 dakikada 20.5 hamburgeri (her birinin kıyması 100 gram, toplam 2 kilo 70 gram) silip süpürdü.

• **İSTİRİDYE YEME**
Ron Hansen, Yeni Zelanda'da South Island'daki Packer's Arms'da 30 Haziran 1982'de, toplam 2 kilo 180 gram istiridyeyi 2 dakika 52.33 saniyede bitirdi. İstiridye açma rekoru, 3 dakika 1 saniyede 100 istiridye ile yine Yeni Zelandalı **Douglas Brown** tarafından 29 Nisan 1975'te kırılmıştı.

• **JÖLE YEME**
Peter Dowdeswell, Corby'deki Stardust Centre'da 15 Kasım 1983'te, 500 gram jöleyi 28.57 saniyede bitirdi.

• **KARİDES YEME**
Oburluk şampiyonu **Peter Dowdeswell** Earls Barton'da 25 Mayıs 1978'teki rekor girişimini, 4 dakika 8 saniyede 1 kilo 360 gram karides yiyerek başarıyla tamamladı.

• **KURU ERİK YEME**
Peter Dowdeswell bu kez Suffolk'taki Pleasurewood Hills American Theme Park'ta 35 saniyede 144 kuru erik yedi (25 Eylül 1983).

• **LİMON YEME**
Amerikalı **Boby Kempf,** 2 Mayıs 1979'da, çekirdekleri ve kabuğuyla 3 limonu (dörde ayrılmış olarak) 15.3 saniyede bitirdi.

• **MANTI (İtalyan usulü) YEME**
Bu dalda en fazla rekora sahip olan İngiliz **Peter Dowdeswell** yine Pleasurewood Hills America Theme Park'ta ve yine 25 Eylül 1983'te, 2 kilo 250 gram (170 parça) mantıyı 5 dakika 44 saniyede bitirdi.

• **MUZ YEME**
Dr. Ronald L. Alkana, 7 Aralık 1973'te, California Üniversitesi'nde 17 muzu (asgari ağırlık 128 gram) 2 dakikada yedi.

• **PATATES YEME**
Peter Dowdeswell, memleketi olan Northants'taki Earls Barton'da 1 kilo 360 gram patatesi, 1 dakika 22 saniyede yiyerek bu dalda da rekor kırdı.

• **PATATES (cips) YEME**
Bribsane Üniversitesi'nden **Paul G. Tully,** 1969 yılı Mayıs ayında her biri 56.6 gram gelen otuz torba cipsi 24 dakika 33.6 saniyede hiçbir şey içmeden bitirdi. ABD'deki Charles Chip Inc ise (Mountville, Pennsylvania), büyük boyda patateslerden, 1977 Şubatı'ında 10 santime 17.5 santimlik cipsler yaptı.

• **PEYNİR YEME**
Yine İngiliz **Peter Dowdeswell,** 14 Temmuz 1978'de Earls Barton da 1 dakika 13 saniyede 453 gram "Cheddar" peyniri yedi.

• **SALATALIK (küçük turşuluk) YEME**
Amerikalı **Rex Barker,** 30 Ekim 1975'te 43.6 saniyede 453 gram turşuluk ufak salatalığı bitirdi.

• **SALYANGOZ YEME**
Amerikalı **Thomas Green** (La Plata , Maryland), Washington'da Dominique'in Lokantası'nda 14 Temmuz 1981'de 350 tane salyangozu 8 dakika 29 saniyede bitirdi.

• **SANDVİÇ YEME**
İngiliz rekortmen **Peter Dowdeswell,** bu kez Amerika'da, California'da, Reedley'deki The Donut Shop'ta 15.2X9.5X1.2 santim boyutundaki 40 tane jambonlu sandviçi 17 dakika 53.9 saniyede yiyerek bir rekora daha imzasını attı.

• **SOĞAN TURŞUSU YEME**
İngiliz Kolombiyası'ndaki Victoria'da **Pat Donahue,** toplam ağırlığı 850 gram olan 91 tane soğan turşusunu 1 dakika 8 saniyede bitirdi.

• **SOSİS YEME**
Amerikalı (Brooklyn, New York) **Steve Meltzer,** 14 Ekim 1974'te New York eyaletindeki Westbury'de her biri 28.3 gram gelen 96 tane sosisi 6 dakikada bitirdi. **'sosisli sandviç'** dalında alınan derecelerin hiçbiri bununla kıyaslanacak düzeyde değildir.

• **SÜT İÇME**
İngiliz **Peter Dowdeswell,** 31 Mayıs 1975'te, Batı Middlands'deki Dudley Top Rank Kulübü'nde 1.35 litre sütü 3.2 saniyede içti.

• **SPAGETTİ YEME**
Yine **Peter Dowdeswell,** 1 kilo 130 gram spagettiyi Northants, Weedon'daki The Globe Hotel'de 21.7 saniyede yedi.

• **ŞAMPANYA İÇME**
İngiliz **Boby Acland,** Londra'daki 'Black Raven'de yılda 1000 şişe şampanya içiyor.

• **TAVUK YEME**
Surrey'deki Kardinal Wolsey Oteli'nde, İngiliz **Shaun Barry,** 26 Ocak 1984'te 12 dakika 37 saniyede 1 kilo 701 gram tavuk yedi.

• **TORTİLLA**
Teksas-Dallas'ta, Mariano'nun Meksika Yemekleri Lokantası'nda yapılan İkinci Dünya Şampiyonası'nda **Tony Nall,** 16 Ekim 1973'te toplam ağırlığı 1 kilo 850 gram olan 74 tortillayı 30 dakikada bitirdi.

• **ÜZÜM YEME**
En kısa sürede en fazla üzüm yeme rekorunu, 21 Şubat 1983'te, Amerikalı (Montrose, Michigan) **Jim Ellis,** 34.6 saniyede 3 lb. 1 oz.la kırdı (yaklaşık 1 kilo 350 gram).

• **YILANBALIĞI YEME**
İngiliz **Peter Dowdeswell,** Bristol'deki Reeves Külüp'te, 20 Ekim 1978'de, 13.7 saniyede 453 gram balığını bitirdi.

• **YUMURTA YEME**

(Haşlanmış)
Peter Dowdeswell, bu kez Corby'deki Stardust Sosyal Kulübü'nde 18 Şubat 1977'de 58 saniyede 14 tane haşlanmış yumurtayı yedi.

(Rafadan) Aynı kişi 8 Nisan 1978'de Northampton'da 78 saniyede de 32 tane rafadan yumurtanın üstesinden geldi.

(Çiğ)
Dowdeswell bu kez 26 Ocak 1978'de, BBC, Norwich'de 2.2 saniyede 13 çiğ yumurtayı içti.

• **CAM YEME**
Daha çok **"Mösyö Mangetout (Her şeyi yiyen** diye tanınan Fransız **Michel Lotito,**(doğ. 1950), 1959 yılından bu yana madeni cisimler ve cam yiyor. Gastroenterologlar, midesinin röntgenini çektikleri halde bu esrarengiz durumu bir çözüme kavuşturamadılar. Mösyö **Mangetout'**nun 1966'dan bugüne kadar yedikleri arasında 7 bisiklet, 1 büyük boy süpermarket arabası (4) günde, 7 tane TV seti ve Venezuela'nın Caracas kentinde yediği **'düşük kalorili'** hafif bir **"Cessne"** tipi uçak var.

Bölüm 11

İNSANIN ESERİ

Sayıları 50'yi aşan tatlıcı, ABD'nin Vermont eyaletinde, dünyanın en büyük dondurmalı tatlısı olan bu 12 tonluk canavarı yaratıyor...

En büyük ülke

Dünyanın en geniş topraklarına sahip olan ülke, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'dir. 15 Sovyet cumhuriyetinden oluşan ülkenin toplam yüzölçümü 22 milyon 402 bin 200 kilometrekaredir. Bu, dünyadaki karaların yüzde 15'ine denktir (adalarla birlikte). Sahil şeridinin toplam uzunluğu 106 bin 360 kilometredir. Ülke, doğudan batıya 8 bin 980 kilometre, kuzeyden güneye ise 4 bin 490 kilometredir. 1 Ocak 1982'deki toplam nüfusu, 268 milyon 800 bindir.

En küçük ülke

Dünyanın en küçük bağımsız ülkesi, **Vatikan** Şehir Devleti (Stato della Città del Vaticano)dir. Vatikan, 11 Şubat 1929'da İtalya'nın Roma şehri sınırları içinde kuruldu. Toplam yüzölçümü, 44 hektardır. Dünyanın en kısa sahil şeridine sahip olan deniz kenarındaki bağımsız ülke ise **Monaco**'dur. İskele ve dalgakıranlar dışında sahil şeridinin uzunluğu 5 kilometre 610 metredir. Dünyanın en küçük cumhuriyeti, ekvator ile 1 derece güney enlemi arasında Batı Pasifik'te yer alan "**Nauru**"dur. 31 Ocak 1968'de bağımsızlığına kavuşan ülkenin yüzölçümü 2 bin 129 hektar, nüfusu ise 7 bindir.

Dünyanın en küçük sömürgesi, 5.8 kilometrekare yüzölçümü olan "**Cebelitarık**"tır. Bununla beraber, dört adadan oluşan bir takımadasının tek

meskûn adası **Pitcairn Island**'ın yüzölçümü, 388 hektardır (1981'de nüfusu 54).

En alçak ve en yüksek

En yüksek noktası, diğer ülkelere nazaran en düşük değere sahip olan ülke, **Maldiv** Cumhuriyeti'dir. Bu ülkenin en yüksek noktası, yalnızca 2.4 metredir. En alçak noktası, diğer ülkelere nazaran en yüksek değere sahip olan ülke ise **Lesotho**'dur. Bu ülkenin en alçak noktası sayılan **Senqu** (Orange) nehir yatağı, deniz seviyesinden 4 bin 530 metre yüksekliktedir.

Geçilmesi en zor olan sınır

Federal Almanya Cumhuriyeti (Batı) ile Almanya Demokratik Cumhuriyeti'ni (Doğu) ayıran "**Demirperde**" (1380 kilometre), 2 milyon 230 bin mayın, 80 bin 500 kilometre dikenli tel ve çok sayıda gözlem kulesi ile görevini yerine getiriyor. 246 metre genişliğindeki sınır şeridi, Doğu Almanya'nın yüzölçümünün 344 kilometrekarelik bölümünü işgal ediyor; yapım ve bakım masrafları ise yaklaşık 7 milyar dolar olarak tahmin ediliyor. Bu sınır, 1961'de 200 bin olan Batı'ya geçişleri, 1962-1983 döneminde 186 bine indirdi. 1980'de bir ayda Batı'ya geçenlerin sayısı ise 106'ncı ölüm olayı ile birlikte yalnızca 18'di.

En uzun ve en kısa sınırlar

Dünyanın aralıksız en uzun sınırı, Kanada ile ABD arasında bulunuyor. Sınırın uzunluğu (Büyük Göller sınırları dahil) 6 bin 416 kilometredir. Dünyada en çok geçişlerin yapıldığı sınır ise, ABD ile Meksika arasında olanıdır. 3 bin 110 kilometre uzunluğundaki bu sınırdan her yıl 120 milyondan fazla geçiş gerçekleşiyor. Çin-Moğol sınırı tarafından kesilen Çin-Sovyet sınırı 7 bin 240 kilometre uzunluğunda; şimdiye kadar bu sınırdan geçen herhangi bir kişi kaydedilmedi. Roma'daki Vatikan'ın sınırı ise sadece 4 bin 70 kilometre uzunluğundadır. 1969'dan beri kapalı olan ve La Linea'da bulunan Cebelitarık-İspanya sınırı ise 1.53 kilometredir. Zambia, Zimbabwe, Botswana ve Namibya (Güneybatı Afrika) arasındaki sınırlar ise iç içe geçmiş durumdadır.

En çok sınır

Sınır komşusu en çok olan ülke, Çin'dir. Bu ülke, Moğolistan, SSCB, Kuzey Kore, Hong Kong, Makau, Vietnam, Laos, Birmanya, Hindistan, Bhutan, Nepal, Pakistan ve Afganistan olmak üzere toplam 13 ülke ile komşudur. Çin'in toplam sınır uzunluğu ise 24 bin kilometredir. Denizaşırı bölgeleri de dahil edilecek olursa, Fransa'nın uzak karasuları üzerinde 20 sınırı bulunduğu söylenebilir.

runda kaldı. Bu arada, Hindistan'ın, önümüzdeki yüzyıl içinde Çin'i geçeceği tahmin ediliyor.

En az nüfuslu ülke

Dünyanın en az nüfusuna sahip olan bağımsız ülkesi, Vatikan'dır. Ülkenin 1984'teki nüfusu 1008, nüfus artışı ise sıfırdı.

En yoğun nüfus

Dünyada en yoğun nüfusu olan ülke, Çin'in güney sahilinde bulunan "**Makao**"dur. Nüfusu yaklaşık 350 bin, yüzölçümü ise 16.05 kilometrekare olan ülkede. kilometrekareye 21 bin 805 kişi düşüyor.

Fransa'nın güney sahilinde bulunan Monaco Prensliği, 26 bin nüfus ve 189 hektar yüzölçümüne sahiptir. Kilometrekareye düşen nüfus ise 14 bin 195'i buluyor. Monaco'nun yüzölçümüne, ülkenin yaklaşık yüzde 20'sini meydana getiren deniz dolguları da dahil. Singapur'da ise, 189 kilometrekarelik yerleşim bölgesinde 2 milyon 472 bin kişi yaşıyor.

Bin kilometrekareden fazla yüzölçümü olan bölgeler içinde 5 milyon 233 bin nüfusuyla Hong Kong, kilometrekare başına 4 bin 988 kişilik bir yoğunluğa sahiptir ve şu anda en kalabalık koloni durumundadır. 1976 sayımına göre, Kowloon Yarımadası'ndaki Mong Kok bölgesinin batı alanında nüfus yoğunluğu, kilometrekare başına 252 bin 90 kişiye varıyordu. 1959 yılında, konut bunalımının doruk noktasında, 12 kişi için yapılmış evlerde oturanların sayısı 459'a kadar çıkmıştı. Bunların 104 tanesi aynı odada yaşarken, 4 tanesi de dama yerleşmişti.

Yüzölçümü 100 bini (2 bin 589 kilometrekare) aşan bölgeler arasında 92 milyon 619 bin nüfuslu (1982 yılının ortasında yapılan tahminlere göre), yüzölçümü de 142 bin 775 kilometrekare olan Bangladeş, kilometrekare başına 648 kişiyle en yüksek nüfus yoğunluğu olanlardan biridir. Yüzölçümü 126 bin 295 kilometrekare olan Endonezya'nın Cava Adası ise, 94 bin 693 bin nüfusuyla (1981 tahmini),

NÜFUS

Dünya nüfus artışı, günde 216 bin 400, dakikada 150 kişidir. Geçmiş, şimdiki zaman ve geleceğe yönelik tahminler, tabloda yer almaktadır.

En kalabalık ülke

Dünyanın en fazla nüfusuna sahip olan ülkesi, Çin'dir. Temmuz 1982'de yapılan sayımda, nüfusu 1 milyar 8 milyon 175 bin 288'di. Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki nüfus artışı, günde 38 bin 700, diğer bir deyimle, yılda 14 milyon 100 bin olarak tahmin edilmektedir. Nüfus sayımı sırasında, 5 milyon 100 bin sayım görevlisi, 10 gün boyunca görev yapmak zo-

kilometrekare başına 750 kişilik bir nüfus yoğunluğuna sahiptir.

En seyrek nüfus

Antarktika, 1956 yılı Ekim ayından beri belli sürelerde değişen ekipler halinde çalışan bilim adamları tarafından iskân edildi. Mevsime göre değişen nüfus, zaman zaman 2 bini buluyor.

Antarktika dışında en seyrek nüfusa sahip bölge, 1982 ortası tahminlerine göre, 2 milyon 175 bin kilometrekarelik yüzölçümüyle, 52 bin nüfuslu **Kalaatllit Nunaat**'tir (eski Grönland). Aşağı yukarı yüzde 84.3'ünü bir buz başlığının oluşturduğu adada, 41 Kilometre 830 metrekareye bir kişi düşer.

Göç etme

Dünyada, halkının en fazla göç (hicret) ettiği ülke, Meksika'dır. Yalnızca 1976 yılında, yaklaşık 800 bin Meksikalı, yasa dışı yollarla ABD'ye girdi.

İltica

En çok kişinin iltica ettiği ülke ise, Amerika Birleşik Devletleri'dir. ABD, düzenli olarak en çok sayıda yasal mülteciyi kabul eden ülke olup, yıllık kontenjanı 425 bin kişiyle sınırlandırılmıştır. 1820-1980 arasında ABD'nin 49 milyon 655 bin 952 mülteciyi resmen kabul ettiği tahmin ediliyor. Ne var ki, bu tarihe kadar ABD nüfusunda her 24 kişiden 1'i, yasa dışı olarak bu ülkeye girmiş bir mülteciydi. 1980 yılında bu rakama, 700 bin kişi daha eklendiği sanılıyor.

Doğum oranı (en yüksek ve en düşük)

Dünyada doğum oranı 1982'de her 1000 kişide 27.5'ti. Tahmin edilen en fazla doğum oranı ise, Birleşmiş Milletler'e göre her 1000 kişide 54.6 ile Kenya'da. 1981 yılında yayınlanan dünya çapında bir araştırma, yalnızca Nepal'deki doğum oranının (48.9) hâlâ artış göstermekte olduğunu belirtiyordu.

Doğum oranının hemen hemen sıfır olduğu Vatikan kenti dışında, kayıtlara geçmiş en düşük doğum oranı ise, binde 10.1 ile Federal Alman Cumhuriyeti ve San Marino'da (1982). Doğum oranı en hızla düşen Tayland'da ise aile başına ortalama 3.3 olan çocuk sayısı, 10 yılda 1.8'e düştü.

En uzun süre vize bekleyen

Bir çıkış vizesi için en çok bekleyen kişi, SSCB yurttaşı **Benjamin Bogomolny** (doğ. 1946) oldu. **Bogomolny**, vize için 1966 yılında başvurmuştu.

Sovyetler Birliği yurttaşı Benjamin Bogomolny, vize almak için tam 18 yıl bekledi.

Ölüm oranı (en yüksek ve en düşük)

Tüm dünya için ölüm oranı 1982 yılında bin kişide 10.7 idi. Tahmin edilen ölüm oranları arasında en yüksek olanı ise her bin kişide 29.4 ile Kampuçya'da (1975-80).

Doğal artış

Tüm dünya için doğal artış oranının her bin kişide 27.5—10.7 = 16.8 olduğu tahmin edilmekte. 1982'de bu tahmine karşın, 1965 yılında bu oran 22 gibi bir doruk değere varmıştı. Kayıtlara geçmiş en son oranlar arasında en yüksek olanı ise, 1980 yılında Kenya ait olan 40.4 (En yüksek: 56.4—En düşük: 14.2) Belli başlı bağımsız ülkeler içinde doğal artış oranı en düşük olan ülke ise 1982 yılında bin kişide — 1.5'lik (10.1 doğum ve 11.6 ölüm) bir rakamla Batı Almanya. Bunun dışında, yalnızca 11 ülkedeki doğal artış oranları düşüş gösteriyor.

Evlenme yaşları

Evlenme için ortalama yaşın en düşük olduğu ülke, erkeklerde 20 ve kızlarda ise 14.5 ile Hindistan'dır. Evlenme yaşı konusunda ortalama yaşın en yüksek olduğu ülke ise erkekler için 31.4 ve kadınlar için 26.5 ile İrlanda'dır. Çin Halk Cumhuriyeti'nde erkekler için **tavsiye edilen** evlenme yaşı 28, kadınlar için de 25'tir.

Boşanmalar

Dünyada en fazla boşanma olan ülke, 1982 yılında toplam 1 milyon 180 bin boşanma ile Amerika Birleşik Devletleri'dir. Bu boşanma rakamı, o sıradaki yıllık toplam evlenme sayısının yüzde 47.29'unu oluşturuyordu (1979'da yaklaşık yüzde 50.65).

Cinsiyet oranı

1975 yılındaki tahminlere göre dünyada her 1000 kadına 1003.5 erkek düşüyor. En fazla erkek eksikliği çekilen ülke ise her 1000 erkeğe 1145.9 kadın düşen SSCB'dir (1981 sayımı). Buna karşılık, en fazla kadın eksikliği olan ülke de Pakistan. Burada, her 1000 erkeğe 685 kadın düşüyor (1972).

Bebek ölümü

1978 yılında, dünyada bebek ölümü oranı her canlı 1000 doğumda 91'di. 1 yaşına gelmeyen bebeklerde ölümü temel alan bu orantılar arasında en düşüğü, 1981 yılında 6.5 ile Finlandiya'da görüldü.

Bildirilen en yüksek bebek ölüm oranı ise, 1952 yılında 195 ilâ 300'le Burma ve 1950'de 259 ile Zaire'de. Etiyopya'daki bebek ölüm oranının ise 1969'da yaklaşık olarak her 1000 canlı doğumda 550 olduğu gayriresmi olarak tahmin ediliyor. Birçok Üçüncü Dünya ülkesi, bu konuda istatistik veri sağlamaktan vazgeçti.

Ömür beklentisi (yaşamak)

Dünyada ömür beklentisi, 1950-55 arası 47.4 yılken, **1995-2000** arasındaki dönem için 64.5 yıla yükselmiş durumda. En son verilere göre, 12 aylık bir çocuk için dünyada en yüksek ömür beklentisi, erkekler için 73.7 yıl ve kadınlar için de 79.7 yıl ile İzlanda'da saptandı. Kayıtlara geçmiş en düşük ömür beklentisi ise, 1957-58 arasında yapılan örnekleme çalışmasına göre,

DÜNYANIN EN KALABALIK Kentsel Yerleşim Bölgeleri

Nüfus	Adı	Ülke	Yıl
100	**Doini Véstonice**	Çekoslovakya	y.İ.Ö. 27000
150	**Chemi Shanider**	Irak	İ.Ö. 8900
3.000	**Jericho (Erihe)**	İşgal alt. Ürdün	İ.Ö. 7800
50.000	**Uruk (Erek) (şimdiki Warka)**	Irak	İ.Ö. 3000
250.000	**Daha Büyük Ur (şimdi Tell Muqayyar)**	Irak	İ.Ö. 2000
350.000	**Babil (şimdi El-Hillah)**	Irak	1.0. 600
500.000	**Pataliputra (Patna) Bihar**	Hindistan	İ.Ö. 400-185
600.000	**Seleukia (Bağdat yakınında)**	Irak	İ.Ö. 300
1.100.000	**Roma (kur. yak. İ.Ö. 150)**	İtalya	İ.Ö. 165
1.500.000	**Angkor**	Kamboçya	İ.S. 133
1.0-1.5 milyon	**Hangchow (şimdi Hangzhou)**	Çin	1279
707.000	**Peking (Cambaluc) (şimdi Beijing)**	Çin	1578
1.117.290	**Daha büyük Londra**	İngiltere	1801
8.615.050	**Daha büyük Londra (doruk)**	İngiltere	1939
11.736.214	**Tokyo**	Japonya	1983

NOT: Birleşmiş Milletler'in 2000 yılı için daha büyük Mexico City ve Tokyo Yokohama tahminleri sırasıyla 31 milyon 616 bin ve 26 milyon 128 bin.

her iki cins için de 27 yıl ile Mali'nin Nijer Vadisi'nde görülüyor (1957). Gabon'da ise 1960-61'de bu rakam erkekler için 25 ama, kadınlar için 45 yıldı.

Konut

Konut, bir ya da daha fazla kişiden oluşan hanelerin işgal ettiği, yapısal olarak birbirinden ayrılmış ve sokağa ortak bir çıkışları olan oda ya da odalar şeklinde tanımlanıyor. En çok sayıda özel konuta sahip olan ülke ise, 1972 verilerine göre, 100 milyon 251 bin konutun bulunduğu Hindistan'dır.

Doktor

En fazla doktor olan ülke de, Sovyetler Birliği. Bu ülkede, toplam 831 bin 300 doktor bulunuyor ve bir başka deyişle de, 307 kişiye bir doktor düşüyor. Çin'de ise, 1981 verileri itibariyle, "**yalınayak doktorlar**" adı verilen 1 milyon 400 bin sağlık personeli olduğu tahmin edilmekte. En düşük oranlı ülke olan Yukarı Volta'da, 1970'te toplam 58 doktor vardı ya da her 92 bin 759 kişiye bir doktor düşüyordu.

Dişçiler

Amerikan Dişçiler Birliği'nin 1983 yılında 145 bin kayıtlı üyesinin bulunduğu bildirilmiştir. Bu duruma göre, ABD, dünyada en çok sayıda dişçisi olan ülke unvanını aldı.

Ruh hekimi

Dünyada en çok ruh hekiminin, yine ABD'de bulunduğu saptandı. 1894 yılında kurulan Amerikan Ruh Hekimleri Birliği'nin 1983'te 27 bin kayıtlı üyesi vardı. Amerikan Psikoloji Birliği'nin (kuruluşu 1892) ise 1983 yılında 65 bin üyesi bulunduğu belirlendi.

En büyük hastaneler

Dünyanın en büyük akıl hastanesi, New York eyaletinde, Long Island'daki Batı Brentwood'da bulunan Pilgrin Eyalet Hastanesi'dir. Daha önce 14 bin 200 yatağı olan bu hastanenin, şimdi 3 bin 618 yatağı bulunuyor.

1976 yılında dünyanın en faal doğum hastanesi ise, Zaire Kinşasa'daki Mama Yemo Hastanesi oldu. Bu yılda 41 bin 930 çocuğun doğduğu bu hastanede, mayıs ayında bir gün, doğan 175 bebek ile bir "**doğum patlaması**" meydana geldi. Hastanenin 599 yatağı var.

Hastanede en uzun süreyle kalma

1875 yılında ABD'nin Ohio eyaletindeki geri zekâlılara özgü Columbus Eyalet Kurumu'na yatırılan Bayan **Martha Nelson**, benzer çeşitli kurumlarda 99 yılı aşkın bir süre yattıktan sonra, 1975 yılı Ocak ayında, Orient Eyalet Kurumu'nda (Ohio) 103 yaşında öldü.

En masraflı hastane

1983 yılı ortalarında bir California hastanesinde bir gün kalmanın faturası 755 dolar ya da ortalama bir tedavi süresi için 5 bin 134 dolardı. Karısı kanser ameliyatı olan ve 37 gün Boston kenti hastanesinde (Massachusetts) yatan **Michael Saltwick**'e, 1 Aralık 1982'de hastane yetkilileri, 238 bin dolarlık bir fatura yollamışlardı.

KENTLER

Dünyada en eski kent

Dünyada çevresi surlarla çevrili bilinen en eski kent, "**Eriha**"dır. Arkeologların eriştiği en alt düzeylerdeki örnekler üzerinde yapılan son radyo-karbon tarihlendirme çalışmaları, burada daha İ.Ö. 7800 sıralarında belki de 3 bin kişinin yaşadığını gösteriyor Çekoslovakya'daki "**Dolnu Vestonice**"in ise, yaklaşık İ.Ö. 27000 yıllarındaki Gravettia kültüründen kaldığı saptandı. Dünyadaki en eski başkent ise, Suriye'nin başkenti "**Şam**"dır. Burası, yaklaşık İ.Ö. 2500 yılından beri sürekli olarak iskân edilmiş durumda.

En kalabalık yöre

Dünyadaki en kalabalık kentsel yöre, Tokyo'da Yokohama Metropol Alanı'ndaki Keihin Metropol Alanı'dır. Yüzölçümü 2 bin 800 kilometrekare olan bu yerde, 1978 yılında 28 milyon 43 bin kişinin yaşadığı tahmin ediliyordu. 1983 yılında "**Tokyo**"nun nüfus yoğunluğu ise 11 milyon 736 bin 214 kişiydi. Daha büyük Mexico City alanında ise 1979'da yaşayan insan sayısı 13 milyon 950 bin 364 olarak yayınlanmıştı.

En büyük yerleşim bölgesi

Dünyada yüzölçümü en büyük olan kasaba, Avustralya (Queesland) yöresindeki "**Mount Isa**"dır. Kent Konseyi'nin yönetimi altındaki alanın yüzölçümü 40 bin 978 kilometrekaredir.

Dünyadaki en yüksek yerleşim bölgesi

Tibet'in Çin yönetimine girmesinden önce, dünyanın en yüksek başkenti, deniz düzeyinin 3 bin 684 metre yüksekte olan "**Lhasa**"ydı. Bolivya idari başkenti "**La Paz**" ise, deniz yüzeyinin 3 bin 631 metre

yukarısındadır. El Alto Havaalanı ise 4 bin 080 metre yüksekliktedir. Bolivya'nın resmi başkenti "**Sucre**" nin deniz düzeyinden yüksekliği ise 2 bin 834 metredir. 1955 yılında Çinghay-Tibet yolu üzerinde, Tangla sıradağlarının kuzeyinde kurulan "**Wenchuan**" kenti ise 5 bin 100 metre yükseklikte dünyanın en yüksek kentidir. Dünyada insanların yerleştiği en yüksek yer ise, Hindistan Basisi'de, Tibet sınırına yakın yerlerdeki konutlardır. Bu konutlar, 5 bin 988 metre yükseklikte kuruludur.

En alçak yerleşim bölgesi

Ölü Deniz kıyılarındaki "**Ein Bokek**" yerleşim bölgesi, dünyanın en alçak yerleşim bölgesidir. Bir sinagoğu da olan bu yöre, deniz düzeyinin altında 393 metre 50 santimde bulunur.

En kuzeyde

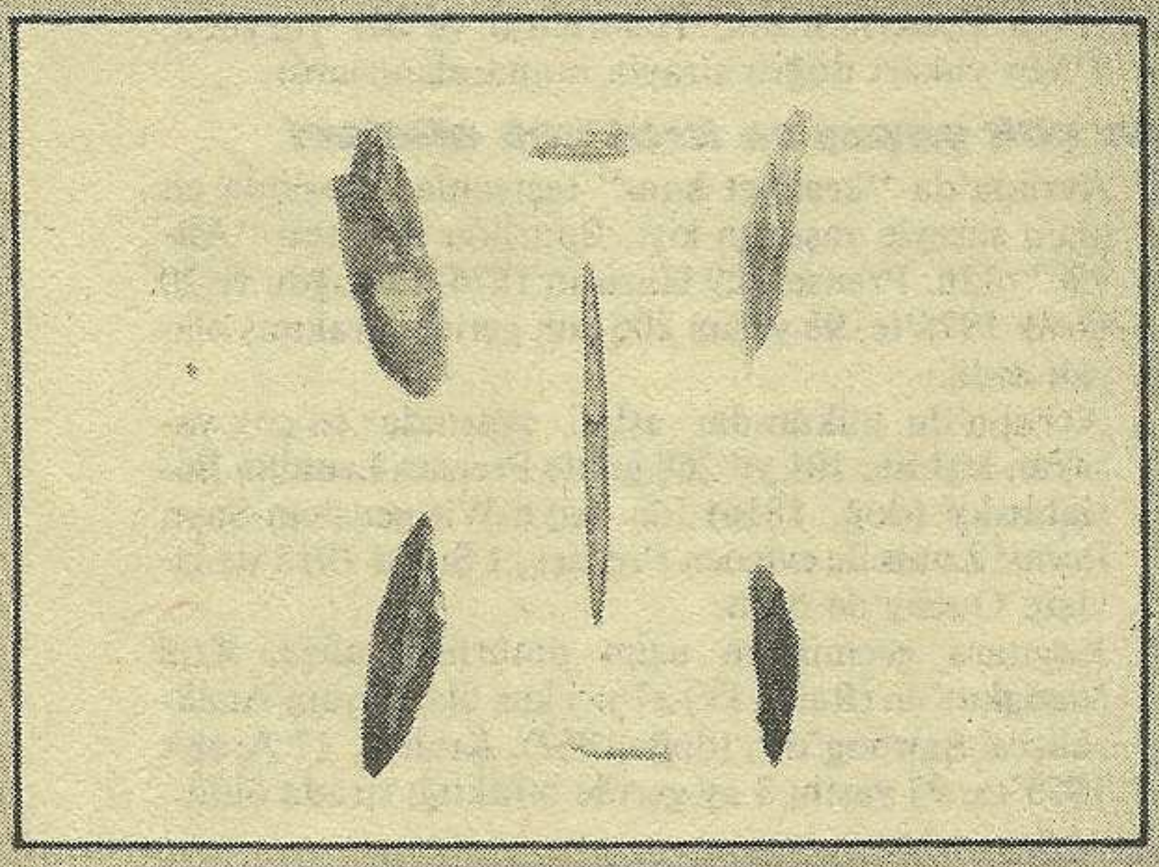
Dünyanın, nüfusu 10 bini aşan en kuzeydeki kasabası, SSCB'de 73 derece 32 dakika kuzey enlemindeki Kuzey Buz Denizi Limanı "**Dikson**'dur. En kuzeydeki köy ise, Norveç bölgesi olan Svalbard' daki, yalnızca kış mevsimi boyunca iskân edilen Vest Spitsbergen'deki King's Bay'da kömür madenciliği yapılan Ny Blesund Köyü'dür (78 derece 95 dakika kuzey). En kuzeydeki başkent ise, İzlanda'nın başkenti olan ve 64 derece 08 dakika kuzeyde bulunan Reykjavik'tir. 1980 tahminlerine göre, bu kentin nüfusu 83 bin 500 kişidir. İnsanların sürekli olarak iskân ettikleri en kuzeydeki nokta ise, Kuzey Kanada' da, Ellesmere Adası'nın kuzeydoğu kıyısındaki Dumb Bell Körfezi'nde bulunan (82 derece 31 dakika kuzey) Alert'teki üstür.

En güneydeki yerleşim bölgesi

Dünyada, en güneydeki köy, Antarktika'nın 1090 metre kuzeyinde, Navarino Adası'nın kuzey kıyısında bulunan 350 nüfuslu "**Puerto Williams**" Köyü'dür. Yeni Zelanda'nın North Island bölgesindeki Wellington ise (41 derece 17 dakika güney), dünyanın en güneydeki başkentidir. Yine dünyanın en güneydeki idari merkezi ise 51 derece 43 dakika güneyde, Güney Amerika açıklarında, Falkland Adaları'ndaki "**Port Stanley**"dir.

Denizden en uzak kent

Denizden en uzakta olan en büyük kent, en yakın kıyıya 2 bin 250 kilometre mesafede bulunan ve Çin' deki Uygur Özerk Bölgesi'nin başkenti olan Ximiang'a bağlı "**Ürümqi**"dir. 1974 yılında bu kentin nüfusu, tahminlere göre 320 bindi.

İngiltere'nin en eski köyü olan Thatcham'ın 1902 yılındaki görünümü. Burada bulunan kemik ve çakmaktaşından aletlerin İ.Ö. yaklaşık 7720 yılından, yani İngiltere'nin bir ada halini almasından 1200 yıl öncesinden kaldığı sanılıyor. (Kartpostal, Sue Hopson'ın koleksiyonundan, aletler Newbury Bölge Müzesi'ndedir.)

KRALİYET AİLELERİ VE DEVLET BAŞKANLARI

En uzun hüküm sürenler

Şimdiye kadar en uzun süre tahtta kalan hükümdar, eski Mısır'da Altıncı Hanedan'ın firavunlarından biri olan "**Phiops II**" ya da Neferkare oldu. Yaklaşık İ.Ö. 2281'de henüz 6 yaşındayken hükümdar olan "**Neferkare**"nin, aşağı yukarı 94 yıl tahtta kaldığı sanılıyor.

Batı Tanganika'nın Nzega yöresinde (şimdi Tanzanya'ya bağlı) **Musoma Kanijo**, 8 yaşında, 1864'te başına geçtiği bu bölgede, 2 Şubat 1963'te ölümüne değin 98 yılı aşkın bir süre hüküm sürdü.

Tahtta en fazla süreyle kalan Avrupalı hükümder ise, Fransa Kralı "**XIV. Louis**" oldu. Tahta 14 Mayıs 1643'te, 4 yaşını 231 gün geride bıraktığı sırada geçen **Louis**, 77'nci doğum gününden 4 gün önce, 72 yıl 110 gün krallık yaptıktan sonra 1 Eylül 1715'te öldü. Portekiz Kralı **Alfonso I. Henrigues** ise, önce bir kont olarak hüküm sürdü, sonra Portekiz'in ilk kralı oldu ve 30 Nisan 1112 ile 6 Aralık 1185 arasında 73 yıl 220 gün hükümdarlık etti.

En az hüküm süren

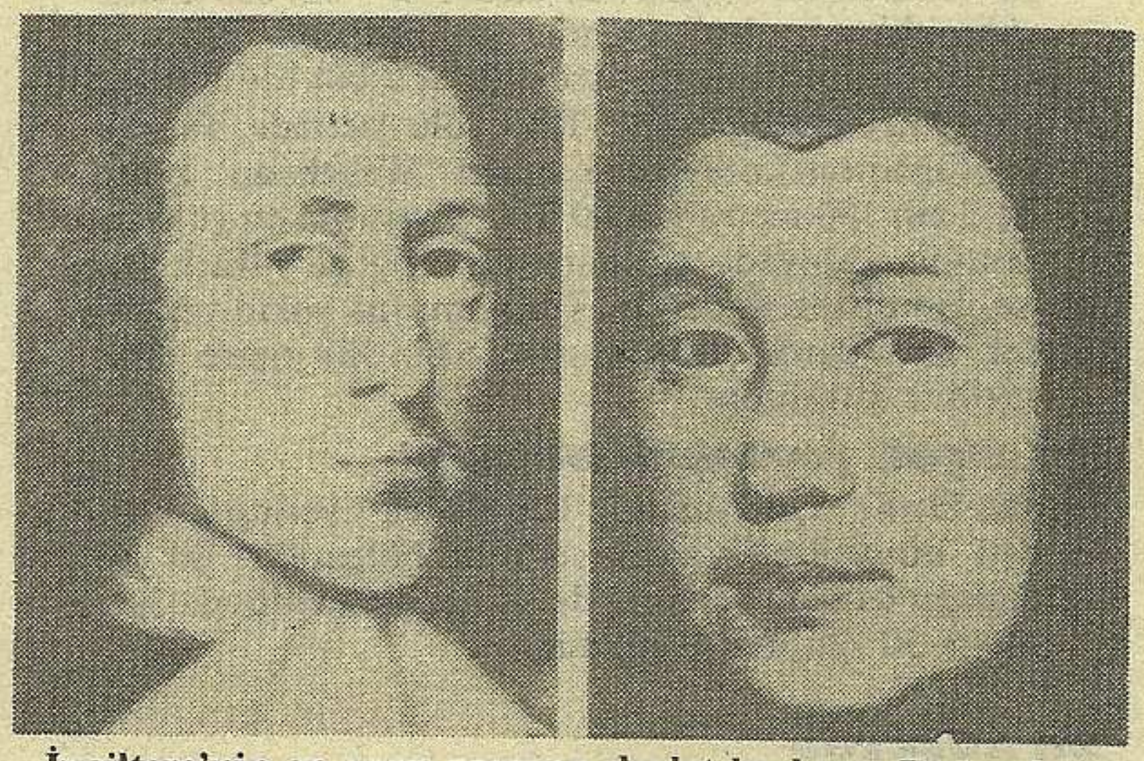
Seylon'un (Sri Lanka) Kalinga Kshatriya hanedanından **Kral Virabahu**, 1196 yılında Polonnaruwa'da taç giydikten birkaç saat sonra bir suikaste kurban gitti.

En eski krallık ailesi

Japon İmparatoru **Hirohito** (doğ. 1901), ilk imparator **Jimmu Tenno** ya da **Zinmu**'dan sonra aynı soydan gelen 124'üncü kuşaktandır. **Zinmu**'nun, İ.Ö. 650-581 arasında hüküm sürdüğü kabul edilir. Ancak. İ.Ö. 40 ile 10 arasında hüküm sürmüş de olabilir. 25 Aralık 1926'da taç giyen şimdiki imparator, dünyanın en uzun süre tahtta kalmış hükümdarıdır.

En yüksek unvan sırası sayısı

Bir kraliyet ailesinin bir üyesini belirtmek için kullanılan en büyük unvan sırası sayısı, 75'tir. **Kont Heinrich LXXV Reuss** (1800-1801), bu unvanı çok kısa bir süreyle taşıdı. Alman ailesinin bu kolunun tüm erkek üyelerinin adı, **Heinrich**'ti ve **her** yüzyılda, 1'den yukarı doğru sırayla numaralanırlardı.

İngiltere'nin en uzun yaşayan devlet başkanı, Richard Cromwell (1626-1712) oldu. Cromwell, 1658-1659 yıllarında 9 ay süreyle ülkeyi yönetmişti. Ondan da uzun yaşayan babaannesi Elizabeth Steward, 1654 yılında 89 ile 94 arasında olduğu tahmin edilen bir yaşta öldü.

En çok yaşayan kraliyet aileleri

Avrupa'da "**kraliyet kanı**" taşıyanlar arasında en uzun süreyle yaşayan kişi, Bourbon Prensesi "**Alicia**" oldu. Prenses, 29 Haziran 1876'da doğdu ve 20 Ocak 1975'te, 98 yaşını 206 gün geride bırakmış olarak öldü.

Avrupa'da hükümdar eşleri arasında en çok yaşayan kişi ise, 101 yıl 268 günle Prenses **Leonilla Bariatinsky** (doğ. 1816) idi. Sayn-Wittgenstein-Sayn Prensi **Louis** ile evlenen Prenses, 1 Şubat 1918'de İsviçre Ouchy'de öldü.

Kayıtara geçmiş en uzun ömürlü kraliçe, Kral **Mongkut**'un (Rama IV) 27'nci kızı olan Siyam Anakraliçesi **Sawang**'dır. (doğ. 1862). Kraliçe, 17 Aralık 1955'te, 93 yaşını 3 ay geride bıraktığı sırada öldü.

HÜKÜMDARLARA İLİŞKİN REKORLAR

	Krallar	Kraliçeler	Kral eşleri
EN UZUN HÜKÜM SÜREN	59 yıl 96 gün III. George 1760-1820	63 yıl 216 gün Victoria 1837-1901	57 yıl 70 gün Charlotte 1761-1818
EN KISA HÜKÜM SÜREN	77 gün V. Edvard 1483	13 gün Jane, 6-19 Temmuz 1953	154 gün Yoleta (1285-6) II. Alexander'ın ikinci eşi
EN ÇOK YAŞAYAN	81 yıl 239 gün III. George (1738-1820)	81 yıl 243 gün Victoria (1819-1901)	85 yıl 303 gün Mary (of Teck) (1867-1953) V. George'un eşi
EN ÇOK ÇOCUK (MEŞRU)	18 I. Edward (1272-1307)	9 Victoria (1819-1901)	15 Eleanor (1244-90) ve Charlotte (1744- 1818)
EN YAŞLI TAHTA ÇIKAN (EVLENEN)	64 yıl 10 ay IV. William 1830-7	37 yıl 5 ay I. Mary 1553-8	56 yıl 53 ay Alexandra (1844-1925) (VII. Edward'ın eşi)
EN GENÇ TAHTA ÇIKAN (EVLENEN)	269 günlük VI. Henry 1422	6 ya da 7 günlük Mary (İskoçya) 1542	8 yıl 11 ay İsabella 1936 II. Richard'ın ikinci eşi
EN ÇOK EVLENEN	6 kez VIII. Henry 1509-47	3 kez-Mary (İskoçya) 1542-67 (1587'de idam edildi)	4 kez-Catnerine Parr (1512-1548) VIII. Henry'nin altıncı eşi

AYNI ANDA YAŞAYAN EN ÇOK HÜKÜMDAR.....30 Ekim 1683 [George Augustus-Hannover. Daha sonra II. George'un doğumu ile 6 Şubat 1685 (II. Charles'in ölümü) arasında, aynı anda hayatta olan 7 hükümdar vardı: II Charles, II. James, William ve Mary, Anne, I. ve II. George]. Bu sırada Richard Cromwell de yaşıyordu.

En genç kral ve kraliçe

Dünyadaki bağımsız 170 devletten 45'i, cumhuriyetle yönetilmez. Bunların başında 1 imparator, 12 kral, 4 kraliçe, 3 prens, 2 sultan, 3 emir, 1 papa, 1 şeyh 1 hükümdar ve 1 tane de seçimle işbaşına gelmiş hükümdar vardır. Kraliçe **Elizabeth II,** aynı zamanda İngiliz Milletler Topluluğu'na bağlı 16 ülkenin de devlet başkanıdır.

En genç krala sahip ülke, Bhutan'dır. Kral **Jigme Singye Wangchuk,** 11 Kasım 1955'te doğdu, 16 yaşını 8 ay geçmişken tahta çıktı. Dünyanın en genç kraliçesi ise Danimarka Kraliçesi **Margrethe II**'dir (doğ. 1940).

Nijerya Agbor'da **Obi Keagboekuzi I,** yani 1270'den bu yana 18'inci Obi, 29 Haziran 1977'de doğdu ve 17'nci Obi olan babasının yerine 31 Ekim 1979'da, 2 yaşını 4 ay geçmişken tahta çıktı.

En şişman hükümdar

Dünyanın en ağır çeken hükümdarı, Tonga'nın 1 metre 90 santimlik kralı "**Taufa'ahau**"dur. Kral, 1976 Eylül ayında ülkedeki tek uygun terazi olan havaalanı terazisinde tartıldığı zaman 209 kilo 500 gram çekmişti.

En çok çocuğu olan

Dünyada en çok çocuğu olan "**monogam**" kraliyet ailesi, Liechtenstein Prensi **Hartmann** (1613-86) idi. Prens'in, Kontes **Elizabeth zu Salm-Reiflerscheidt**'tan (1623-88) 21'i canlı doğan 24 çocuğu oldu. Parma Dükü **Roberto I** (1848-1907) de 24 çocuk babasıydı, ancak iki ikarısı vardı.

Devlet başkanları

Dünyada en yaşlı devlet başkanı, İtalya Cumhurbaşkanı **Alessandro Pertini**'dir (doğ. 1896). En genç devlet başkanı olan Liberya Devlet Başkanı **Doe,** 1980 yılı Nisan ayında, 27 yaşındayken Halkı Kurtarma Konseyi Başkanı oldu.

Seçilen en genç kadın

İzlanda Devlet Başkanı **Vigdis Finnbogadottir** (doğ. 1930), demokratik yolla seçilen ilk kadın devlet başkanıydı. **Finnbogadottir,** 30 Haziran 1980'de seçildi ve 1 Ağustos 1980'de görevine başladı.

YASAMA ORGANLARI PARLAMENTOLAR

İlk ve en eski

Dünyada bilinen ilk yasama organı, yaklaşık olarak İ.Ö. 2800'de "**Erech**" Irak'ta bulunan ve iki meclisi içine alan bir yasama organıydı. En eskiden kalma yasama organı ise, İ.S. 930'da kurulan İzlanda'daki **Althing**'dir. Önceleri Thingvellir'de 39 kabile şefinden oluşan bu organ, 1800'de ortadan kaldırıldı. Ancak, Danimarka Meclisi, 1843'te önce danışma statüsünü, 1874'te de yasama statüsünü çıkardı. Tarihi hiç ara vermeden en geriye uzanan meclis ise, bundan 1000 yıl önce kurulduğu sanılan Isle of Man'daki "**Tynwald Court**"tur.

En büyük meclis

Dünyadaki en büyük millet meclisi, Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Halk Kongresi'dir. 1978'de toplanan Beşinci Kongre'de 3 bin 497 üye vardı. Kongre'nin daimi encümeni, 197 kişiden oluşuyor.

En küçük nisap

Dünyadaki yasama organları içinde en küçük "**nisap**"a (yeter sayı) sahip olan organ, İngiltere'deki Lordlar Kamarası'dır. Nisabın yüzde 1'in üçte birinden az olduğu Lordlar Kamarası'nda, aralarında başkanın ya da yardımcısının da hazır bulunduğu 3 kişinin hazır olması, oturumun açılmasına yetiyor.

En fazla para alan parlamenterler

Dünyadaki yasa koyucuların içinde en fazla para alanları, 1 Ocak 1984'te yıllık maaşları 69 bin 800 dolara ve ek ödenekleri de 20 bin 940 dolara yükseltilen ABD Kongre üyeleridir. Bunlara ek olarak, sayıları 16 ile kısıtlanmış büro personelinin (bir kişinin maaş tavanı yılda 49 bin 491 dolar olmak koşuluyla), masrafları da kendilerine ödenir. Senatörler, resmi büro masrafı hesapları için yılda 143 bin dolara kadar harcama yapabilirler. Bundan resmi geziler, telgraf, şehir ve milletlerarası telefon konuşmaları, posta, kırtasiye (amblemli kâğıt , zarf vb...), gazete aboneleri ve kendi eyaletindeki büro harcamaları ödenir. Senatörler ayrıca, filme alma, konuşma, radyo uyarlamaları ve hanım senatörler için güzellik salonları faturalarında büyük indirim hakkına sahiptirler.

Yurt dışındayken de "**tamamlayıcı**" fonlardan yararlanırlar. Görevden ayrılan ve Kongre'den emekli olmaya karar veren bir başkan, yılda 103 bin 500 dolarlık emekli maaşı alabilir.

En uzun süreli üyelik

Millet meclisi üyesi olarak en uzun süreyle görev yapan kişi, 83 yılla **Josef Madarasz**'dır ((1814-1915) Macaristan Parlamentosu'na 1832-36'da eksik olan bir üyenin yerine giren **Madarasz,** 1848-1850'de tam üye oldu ve 1861'den 31 Ocak 1915'te ölümüne kadar meclis üyeliğini sürdürdü.

En uzun konuşma

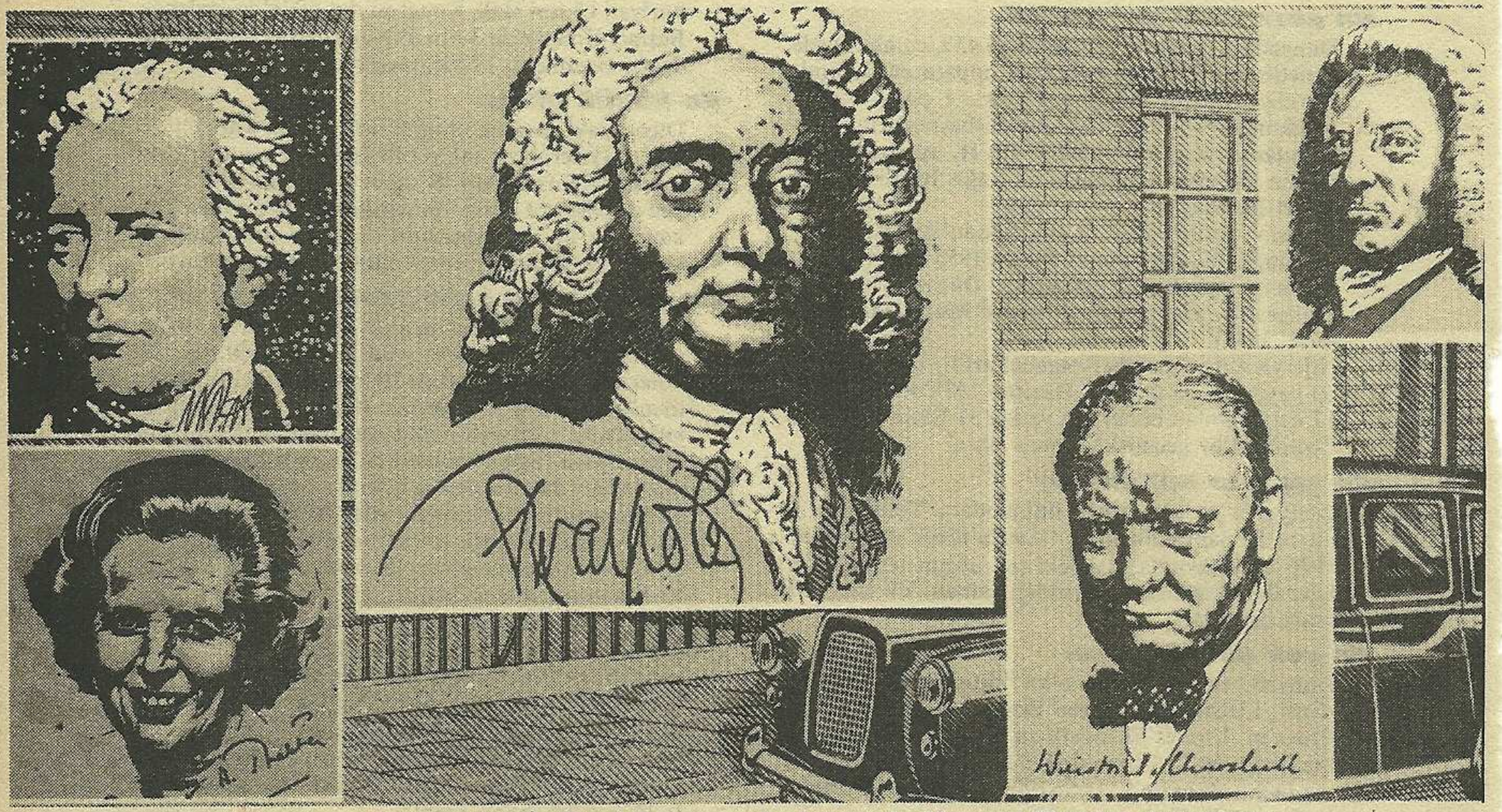
Birleşmiş Milletler'de en uzun konuşmayı, 26 Eylül 1960'ta Küba Devlet Başkanı **Dr. Fidel Castro Ruz** (doğ. 1927), 4 saat 29 dakikayla yaptı.

Engellemeciler

Bir yasanın kabul edilmesini önlemek için vakit geçirici konuşmalar yaparak kürsüyü işgal edenler arasında, Amerika Birleşik Devletleri Senatosu tarihinde rekoru ilk kez Senatör **Wayne Morse** (1900-74) kırdı. Tidelans Petrol Önergesi üzerine söz alan Oregon Senatörü **Morse,** 24-25 Nisan 1953'te yerine oturmaksızın, 22 saat 26 dakika konuştu. Senatör **Strom Thurmond** (doğ. 1902), (Güney Carolina, Demokrat), Medeni Haklar Yasa Önergesi aleyhinde 28-29 Ağustos 1957'de yaptığı 24 saat 19 dakikalık konuşmaya, yalnızca yeni bir senatöre yemin ettirilebilmesi için kısaca ara verdi. ABD'nin bu konudaki rekorunu ise 1977 yılı Mayıs ayında sınai kazaların açıklanmaması aleyhinde 43 saatlik bir konuşma yapan Teksas eyaleti Senatörü **Bill Meier** kırdı.

En büyük lobici

Chicagolu **M.C. Ford**, ABD Donanması'ndan bir madalya alana kada 39 yıl Kongre'de lobicilik yaptı. **Ford,** 1938-39'da işgal altındaki Çin'de, Japonlardan işkence görmüştü.

Soldan sağa: William Pitt, İngiltere'nin en genç başbakanıydı. Margaret Thatcher, bu makama seçilen ilk kadın oldu. Sir Robert Walpole (ortadaki fotoğraf), en uzun süreyle başbakanlık görevinde kalırken, Sir Winston Churchill, en yaşlı başbakan, Earl of Bath ise en kısa süre görev yapan başbakan oldular.

En eski antlaşma

Dünyanın en eski antlaşması, bundan 612 yıl önce, 16 Haziran 1373'te Londra'da, İngiltere ile portekiz arasında imzalandı. Metin, kâtip **John de Banketre** tarafından, **"her zamanki tumturaklı üslubuyla"** doğrulandı.

Anayasalar

Dünyanın en eski anayasası, 9'uncu Eyalet'in (New Hampshire) gerekli olan onayını 21 Haziran 1788'de alıp 4 Mart 1789'da yürürlüğe girdiği ilan edilen Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'dır. Tek belge halinde anayasaları olmayan ülkeler ise İsrail, Libya, Yeni Zelanda, Umman Suudi Arabistan ve İngiltere'dir.

SEÇİMLER

En büyük

Dünyada yapılan en büyük seçim, 1980 yılı Ocak ayında 542 sandalyeli Alt Meclis (**Lok Sabha**) için yapılan seçimler oldu. Yeni Başbakan **İndira Gandhi**, 22 eyalet ve 9 bölgedeki 363 milyon 945 bin 873 seçmen tarafından, isminden çok simgesiyle (yukarı kaldırılmış, dışarı doğru dönük bir el ayası) tanınıyordu.

En az oy farkı ile

En az oy farkı ile kazanılan seçim, şimdi Tanzanya'nın bir parçası olan Zanzibar'da, 18 Ocak 1961'de yapılan seçimdi. Bu seçimde, Afro-Shirazi Partisi, Pemba Adası'ndaki Chake-Chake bölgesinde tek bir oyla kazandı ve bir sandalye farkıyla seçimde başarıya ulaştı.

Yüzde olarak en az farkla bir seçimi kazanan kişi ise, **Robert E. Joiner** oldu. 7 Ağustos 1979'da, ABD'nin Mississippi eyaletinde, Güney Bölgesi Karayolları Müdürlüğü için yapılan seçimde kazanan aday, 133 bin 587 oy alırken, **W.H. Pyron** da, oyların yüzde 49.9999'unu (113 bin 852 oy) aldığı halde kaybetti.

En kesin sonuç

8 Ekim 1962'de yapılan genel seçimde, Kuzey Kore'de sandık başına gitme oranı yüzde 100 olurken, Kore İşçi Partisi de, oyların yüzde 100'ünü aldı. Yüzde 100'e en yakın diğer bir sonuçise, Arnavutluk'ta 14 Kasım 1982 seçimlerinde elde edildi. Bu seçimlerde, bir tek seçmen, ulusça oybirliği içinde olma rekorunun egale edilmesini baltaladı ve resmi (ve tek) adaylar olan komünist adaylar, 1 milyon 627 bin 968 seçmenin hepsi sandık başına geldiği halde, oyların ancak yüzde 99.99993'ünü aldılar.

En hileli seçim

1927 yılında Liberya'da devlet başkanlığı için yapılan seçimlerde, Başkan **Charles D.B. King**'in (1875-1961), rakibi **J.R. Faulkner**'a karşı (Halkın Partisi) 234 bin oyluk bir üstünlük sağladığı açıklandı. Böylelikle Başkan King, tüm seçmen sayısının 15.5 katı bir **"çoğunluk"**la **"zafer"** kazanmış oldu.

Kişisel olarak en büyük fark

Bugüne kadar kişisel olarak rakibine en büyük farkla üstünlük sağlamış olan politikacı, **Ram Bilas Paswan**'dır (30). 1977 yılı Mart ayında Hindistan Hajipur'da Bihar bölgesinin Janata Partisi adayı olan **Paswan**'la, rakibi arasında 424 bin 545 oy fark vardı ve tüm seçmen sayısı 625 bin 179'du.

En büyük komünist partisi

Sovyetler Birliği (1981'de 17 milyon üye) ve komünist ülkeler dışında dünyadaki en büyük komünist parti, 1946'da 2 milyon 300 bin üyesi olan **Partito Comunista Italiana** (İtalyan Komünist Partisi) idi. 1976'da ise, toplam üye sayısı 1 milyon 700 bine düştü. Kıta Çini'nde 1984 yılında üye sayısının 39 milyon olduğu tahmin ediliyor.

Oy kullanma yaşı

Filipinler'de 15 yaşındakiler oy kullanabilirken, Andorra'da seçmen olmak için 25 yaşını doldurmuş bulunmak gerekiyor.

En fazla darbe

İstatistikçilere göre, 1825 yılında egemen bir devlet haline geldiğinden bu yana, Bolivya'da 189 siyasi darbe yapıldı.

BAŞBAKANLAR VE DEVLET ADAMLARI

En yaşlı

Dünyada en uzun süre yaşayan başbakan, 28 Ocak-15 Şubat 1928 arası Norveç Başbakanlığı yapan **Christopher Hornsrud**'dur. 15 Kasım 1859'da doğan **Hornsrud**, 101 yaşını 28 gün geride bırakmışken, 13 Aralık 1960'ta öldü. 1934-1935'te Kanada'da **Alberta** Başbakanı olan **Richard Gavin Reid** (doğ. 1879), 17 Ekim 1980'de, 101 yıl 274 gün yaşadıktan sonra öldü. Fas Sadrazamı El Hacı Muhammet el-Mukri, 16 Eylül 1957'de, Hicri takvime göre 116 yıl yaşadıktan sonra öldü. Bu süre, Miladi takvimde 112.5 yıla tekabül ediyor. En ileri yaşta başbakan olan kişi ise, Mart 1977'de 81 yaşındayken göreve getirilen Hintli **Morarji Ranchhodji Desai**'ydi (doğ. 1896).

En uzun görevde kalan

Prof. Dr. **Antonio de Oliveira Salazar** (1889-1970), 5 Temmuz 1932'den 27 Eylül 1968'e kadar (36 yıl 84 gün) Portekiz'in Bakanlar Konseyi Başkanı, yani Başbakanı'ydı. Komaya girdikten 11 gün sonra yerine başka biri geçti. Demokratik olarak seçilen ve en uzun süreyle görev yapan başbakan ise, 10 Ekim 1946 ile 1 Ekim 1969 arasında 22 yıl 357 gün görevde kalan İsveçli **Tage Erlander** oldu.

Andrey Andreyeviç Gromiko (doğ. 1909), 1946 yılında Dışişleri Bakanı Yardımcısı olduğu Sovyetler Birliği'nde, 15 Şubat 1957'den bu yana da Dışişleri Bakanlığı yapıyor.

SAVAŞ

En eski silah

Bilinen en eski silah, 1911 yılının Nisan'ında **S. Hazzledine Warren** tarafından Essex Clacton-on-Sea'de bulunan, kırılmış bir tahta mızraktır. Karbon devrinden çok öncelere ait olan bu silahın, İ.Ö. 200 bin yıllarında yapıldığı tahmin ediliyor.

En uzun savaş

Tarihteki sayısız savaşlardan en uzun süreni, İngiltere ile Fransa arasında 1338'den 1453'e kadar devam eden **"Yüzyıl Savaşı"**dır (115 yıl). Tabii, bu arada ilkinden (1096-1104) dokuzuncusuna (1270-91) kadar 195 yıldan fazla süren Haçlı Seferleri, tek bir kutsal savaş olarak sayılabilir. İsviçreli **Jean Jacgues Babel**'in yaptığı bir araştırmaya göre, İ.Ö. 3500 yılından bu yana sadece 292 yıl savaşsız yaşanmış...

En kısa savaş

Kayıtlara geçmiş en kısa süreli savaş, 27 Ağustos 1896'da İngiltere ile şimdi Tanzanya'nın bir parçası olan Zanzibar arasında sabah saat 09.02'den 09.40'a kadar sürdü. **Harry Holdsworth Rawson** komutasındaki İngiliz savaş filosu, Sultan **Said Halid**'e, sarayını terk ederek teslim olmasını isteyen bir ültimatom getirdi. 38 dakika süren bombardımandan sonra, bu gerçekleşmedi. Amiral Rawson'a yeni Sultan **Hamid İbn Muhammed** tarafından Zanzibar'ın **"Parlak Yıldız Nişanı"** (birinci sınıf) verildi. Bu sıralarda yerel halka, harcanan cephanenin parasını ödeme zorunluluğu getirilmesi önerilmişti.

En kanlı savaş

Şimdiye kadar insan yaşamı bakımından en büyük kayıpların verildiği savaş, 1939-1945 yılları arasında olan 2. Dünya Savaşı'dır. Bu savaşta ölen toplam 54 milyon 800 bin sivil ve askerin 25 milyonunun Sovyetler Birliği ve 7 milyon 800 bininin de Çinli siviller olduğu tahmin edilmektedir. Toplam nüfusunun yüzde 22.2'sini, yani 6 milyon 28 bin vatandaşını kaybeden Polonya, bu savaştan en çok zarar gören ülke oldu. 1. Dünya Savaşı'ndaki çarpışmalarda 9 milyon 700 bin asker yaşamını yitirirken, 2. Dünya Savaşı'nda bu sayı, 15 milyon 600 bin oldu.

1864-70 yılları arasında Brezilya'ya karşı giriştikleri Paraguay Savaşı'nda Arjantin ve Uruguay'ın nüfusu 1 milyon 400 binden 220 bine inmişti ki, bunların sadece 30 bini yetişkin erkekti.

Cerrah Binbaşı **William Brydon** (1811-1873), Afganistan'ın Kabil kentinden 7 gün boyunca geri çekilen 16 bin asker arasından tek kurtulan oldu. 13 Ocak 1842'de Hindistan'dan Celalabad'a vardıktan iki gün sonra atı öldü.

En kanlı sivil savaş

Tarihteki en kanlı iç savaş, T'ai-p'ing yani **"Yüce Barış İsyanı"**dır. Çin'de meydana gelen bu isyanda, Güney Ming hanedanının köylü taraftarları, Mançu Hükümeti'nin birlikleriyle 1851'den 1864'e kadar savaştılar. İsyanın önderi, kendisini İsa'nın küçük kardeşi sanan ve daha sonra idam edilen asi **Hung Hsiu-Çuan**'dı. Tahminlere göre, 19-21 Temmuz 1864'te Nanking yağmasında hükümet güçlerince öldürülen 100 bin kişi de dahil, bu savaşta 20-30 milyon arasında insan kaybı oldu.

En pahalı savaş

2. Dünya Savaşı'nın maddi harcaması, tarihteki tüm savaşların toplamını da kat kat geçmiştir. Tahminlere göre, bu savaş,1.5 katrilyon dolara mal oldu. 1959'da yapılan bir hesaba göre, Sovyetler Birliği'nin bu savaştaki harcaması, 2.5 trilyon ruble civa-

rındadır. ABD'nin 530 milyon dolar, İngiltere'nin ise 34 milyon 423 bin sterlindir.

En kanlı modern savaş

En çok sayıda "**askeri kayıp**" verilen savaş, 1 Temmuz'dan 19 Kasım 1916'ya kadar süren ve 623 bin 907'si Müttefik, 419 bin 989'u Alman olmak üzere toplam 1 milyon 43 bin 896 askerin öldüğü Birinci Somme Muarebesi'dir (Fransa). Topların sesi Londra'dan bile duyuluyordu. O zamanlar Alman kaynaklarınca resmen bildirilen 670 bin kayıp şeklindeki rakam, artık kabul edilmiyor.

Bir muharebede en çok sayıda ölü ise, 2 Şubat 1943'te Alman Mareşal **Friedrich von Paulus**'un teslim olmasıyla sonuçlanan ve yaklaşık 2 milyon 100 bin kişinin öldüğünün sanıldığı Stalingrad Muharebesidir. Bu savaşın Sovyet Garnizon Komutanı ise General **Vassilyi Çuykov**'du. Muharebeden sonra, savaş öncesi 500 bin olan bir nüfustan kalmış 1515 kadar sivil bulundu. Kızıl Ordu'nun 16 Nisan-2 Mayıs 1945 arasındaki Berlin Kuşatması'nda her iki tarafta toplam 3.5 milyon asker, 52 bin top ve havan topu, 7 bin 750 tank ve 11 bin uçak vardı.

En genç asker

Dr. **Kenneth Vernon Bailey** (doğ. 1897) 2/8'inci Manchester Alayı'nda Asteğmen olarak göreve başladığında, 17 yaşına 6 hafta kadar bir süre vardı. Ancak, 20. yüzyılın en genç askeri, büyük bir olasılıkla, 12 yaşını bile doldurmadan (11 yıl 356 gün) 23 Mayıs 1903'te Aledrsoht'ta İngiliz Kara Kuvvetleri'ne katılan **William Frederich Price**'dır (doğ. 1891).

En büyük deniz savaşı

En çok sayıda gemi ve uçakla gerçekleştirilen deniz-hava harekâtı, Filipinler'de 231 gemi ve 1996 hava aracının katıldığı Leyte Körfezi Çarpışması'dır. 1944 yılının 22-27 Ekim tarihleri arasında yer alan çarpışmalara 166 Müttefik ve 65 Japon savaş gemisi katıldı ve 26 Japon ile 4 Amerikan gemisi battı. Ayrıca, çarpışmalarda 1280 Amerikan ve 716 Japon hava aracı savaştı. Yakın zamanların en katıksız deniz muharebesi, 31 Mayıs 1916'da olan Jutland Muharebesi'dir. İngiliz Kraliyet Donanması'na ait 151 savaş gemisi, 101 Alman gemisiyle savaştı. Kraliyet Donanması, 14 gemi ve 6097 asker kaybederken, Alman Donanması 11 gemi ve 2 bin 545 asker kaybına uğradı. Eski çağların en büyük deniz muharebesi, İ.Ö. 23 Eylül 480'de Yunanistan'da meydana gelen Salamis Muharebesi'dir. Yenilgiye uğrayan Pers Donanması 800 gemiden, zafer kazanan Yunan Donanması ise 310 gemi ve 100 bin askerden olşuyordu. 7 Ekim 1571'de meydana gelen Lepanto Muharebesi'nde tahmini ölü sayısı 33 bindir.

En büyük deniz istilası

Savaş tarihinin en büyük deniz istilası, Müttefik Kuvvetleri'nin 6 Temmuz 1944'te Fransa'nın Normandiya sahillerine yaptıkları kara, hava ve deniz harekâtıdır. Harekâtın ilk üç günü, 745 geminin oluşturduğu 38 konvoy, Normandiya sahillerine geldi. 185 bin asker ve 20 bin araç taşıyan gemiler, 4 bin 066 çıkarma gemisi ve 347 mayın tarama gemisi tarafından destekleniyordu. Hava saldırısına 1087 hava aracı ve 18 bin paraşütçü katıldı. Bir ay içinde karaya 1 milyon 100 bin asker ile 200 bin araç ve 750 bin ton teçhizat çıkarıldı. Müttefik Kuvvetleri'nin 10-12 Temmuz 1943'te Sicilya'yı istilası sırasında üç gün içinde karaya 181 bin asker çıkarılmıştı.

Havadan istila

En geniş havadan istila, 17 Eylül 1944'te, Hollanda'nın Arnhem bölgesine 2 bin 800 hava aracı ve 1600 planör ile 34 Bin asker kullanılarak yapılan İngiliz-Amerikan ortak saldırısıdır.

İngiltere'deki en kanlı savaş olan "Güller Savaşı", Kuzey Yorkshire'daki Towton Muharebesi ile doruk noktasına ulaştı. Burada, 29 Mart 1461'de, 36 bin York'çu, 46 bin Lancaster'ciye karşı zafere ulaşırken, savaş alanında en az 28 bin ölü kaldı. (Radio Times Hulton Resim Kütüphanesi).

En büyük tahliye

Savaş tarihindeki en büyük tahliye, Fransa'nın Dunkirk Kumsalı'ndan Müttefikler'e ait 1200 askeri ve sivil araçla, 27 Mayıs-4 Haziran 1940 tarihleri arasında 338 bin 226 İngiliz ve Fransız askerinin tahliyesidir.

En kötü kuşatma

Leningrad'ın 880 gün süren kuşatması, tarihteki en kötü kuşatmadır. Sovyetler Birliği'nin Leningrad kenti, Alman Ordusu tarafından 30 Ağustos 1941'den 27 Ocak 1944'e kadar kuşatma altında tutuldu. Kuşatma sırasında 1.3-1.5 milyon kişinin öldüğü tahmin edilmektedir.

En uzun kuşatma

Tarihte, kayda geçen en uzun süreli kuşatma ise, Mısır hükümdarı **I. Psamtik**'in İsrail'in Azotos (şimdi Aşhod) kentini 29 yıl süren kuşatmasıdır. **Herodot**, bu kuşatmanın İ.Ö. 664-610 tarihleri arasında olduğunu belirtmektedir.

En uzun menzilli saldırı

Havacılık tarihindeki en uzun menzilli saldırı, Ascension Adası'ndan Falkland Adaları'ndaki Port Stanley'e kadar olan 12 bin 875 kilometrelik alanın bir RAF Vulcan bombardıman uçağı tarafından bombalanmasıdır.

SAVUNMA

1983'te tüm dünyada silahlanmaya harcanan paranın 500 milyon sterlin olduğu tahmin edilmektedir. Buna göre, kişi başına 107 sterlinlik bir harcama düşmektedir. 1983 yılında yapılan tahminlere göre, dünyada 26 milyon daimi ve geçici asker, silahlı kuvvetlerde görev yapmaktadır. Amerikan Hükümeti'nin 1984 yılı bütçesinde askeri harcamalar için ayırdığı pay, 249 milyar 800 milyon dolardır. Bu rakam, 1985 yılı için 297.000 milyar dolar olarak düşünülmüştür.

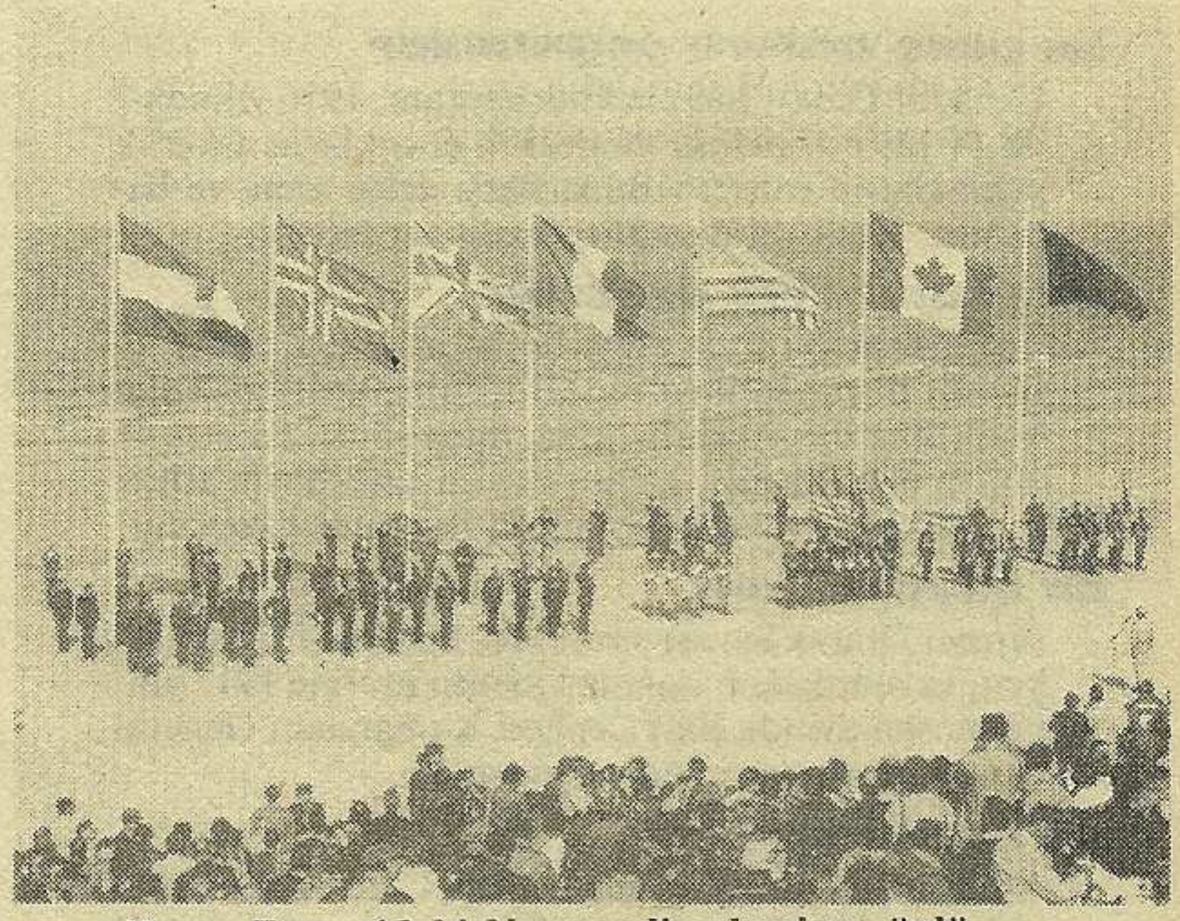
SİLAHLI KUVVETLER

En büyük ordu

1983 rakamlarına göre, dünyada en büyük daimi orduyu besleyen ülke, 5 milyon 50 bin kişi ile Sovyetler Birliği'dir. Ancak, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün verilerine göre, 3 milyon 998 bin kişilik Halk Kurtuluş Ordusu ile silahlı ve silahsız milislerden oluşan yarı askeri güçleriyle Çin'in askeri gücü 12 milyon kişi olarak tahmin edilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin askeri gücü, 1983 verilerine göre, 2 milyon 136 bin 400'dür.

En güçlü deniz kuvvetleri

İnsan gücü bakımından dünyada en güçlü deniz kuvveti, ABD'ye aittir. Amerikan Donanması'nda 569 bin kişi ile 194 bin 600 denizci bulunmaktadır. 1983 yılında Amerikan Donanması'nda nükleer güçlü 4 uçak gemisi, 2 savaş gemisi, 90 nükleer saldırı denizaltısı, 5 dizel saldırı denizaltısı, 28 kruvazör, 68 destroyer, 90 firkateyn ve 65 amfibik harp gemisi bulunuyordu. Sovyetler Birliği, 119'u nükleer olan 276 denizaltıyla, daha büyük bir denizaltı filosuna sahiptir. Sovyet Donanması'nda 5 uçak gemisi, 35 kruvazör, 40'ı nükleer donanımlı 65 destroyer

Kuzey Fransa'daki Normandiya kıyıları, ünlü çıkartmadan 40 yıl sonra, Hollanda, Norveç, İngiltere, Fransa, ABD, Kanada ve Belçika'dan oluşan "Müttefik Kuvvetler"in bayrakları, 6 Haziran 1944'te, askeri tarihin en büyük deniz istilasının 40'ıncı yılını kutlamak için dalgalanıyor.

bulunmaktadır.

İngiliz Kraliyet Donanması ise 4'ü stratejik atom füzeli 16 nükleer denizaltı, 15 dizel saldırı denizaltısı, 3 denizaltılara karşı komando gemisi, helikopter gemisi, 13 güdümlü destroyer ve 45 firkateyne sahiptir.

En uzun görev yapan amiral

İngiliz Donanma Komutanı **Sir Provo Wallis**, 87 yıl 4 ay aktif görev yaptı. İlk olarak 1804 yılının Ekim ayında Cleopatra'da hizmet vermeye başlayan **Wallis**, 1870'e kadar görevde tutuldu.

En eski ordular

Dünyadaki en eski ordu, Vatikan'da 21 Ocak 1506'da kurulan İsviçre Muhafız Birliği'dir. Aslında, kökleri 1400'lere kadar inmektedir.

En büyük kara ordusu

Sayısal olarak dünyanın en büyük kara ordusuna 3 milyon 600 bin asker ile Çin Halk Cumhuriyeti sahiptir. Sovyetler Birliği'nin kara ordusunun 1 milyon 800 bin kişiden oluştuğu tahmin edilmektedir. İngiliz kara ordusu ise 162 bin 36 kişiden oluşmaktadır. NATO Anlaşması'na göre, Batı Almanya ordusu 55 bin kişinin üstünde olamamaktadır.

En yaşlı asker

Tüm zamanların en yaşlı askeri, büyük bir olasılıkla ABD ordusundan **John B. Salling**'tir. **Salling**, Amerikan İçsavaşı'na katılan ve yaşayan sonuncu asker olarak kabul edilmişti. **Salling**, 113 yıl 1 gün yaşadıktan sonra 1959 yılında öldü.

En genç askerler

Dr. **Kenneth Vernon Bailey**, İngiliz Ordusu'nda 6 hafta kadar teğmen rütbesiyle hizmet verdiği sırada henüz 17 yaşına bile girmemişti (1897). 20. yüzyılın en genç askeri, 1903 yılında Aldershot'ta askere alınan **Wiliam Frederick Price** olabilir. **Price**, o sırada 11 yaşındaydı.

En genç askere çağrılanlar

Ekvador Ginesi'nin Cumhurbaşkanı, 1976 yılında 7 ila 14 yaş arasındaki tüm erkek çocukların askerlik yapmalarını emretti. Buna karşı gelen anne ve babalara, hapis ya da ölüm cezası verilecekti.

En uzun boylu askerler

Tüm zamanların en uzun boylu askeri, 2 metre 21 santim boyunda iken Fin Ordusu'na çağrılan **Vaino Myllrinne**'dir. Askerin boyu, daha sonra 2 metre 47 santim oldu. İngiliz Ordusu'nun en uzun boylu askeri ise 2 metre 15 santim boyundaki **Benjamin Crow**'dur.

En büyük isyan

Birinci Dünya Savaşı sırasında, 650 bin Fransız askeri, savunmada başarısız kalması üzerine 1917 yılının Nisan ayında Batı Cephesi Kumandanı General **Nivelle**'den emir almayı reddettiler.

En uzun yürüyüş

Askeri tarihteki en uzun yürüyüş, Çin komünistlerinin 1934-35 yıllarında yaptıkları **"Uzun Yürüyüş"** tür. 268 günü hareket halinde geçen 368 gün boyunca, yani Ekim'den Ekim'e kadar 90 bin kişilik güç, Kiangsi'den Yenan'a 9 bin 650 kilometre yürüdü. 18 dağ ve 8 büyük ırmağı geçen yürüyüş kuvveti, Ulusal Kuo-Mintag güçleri ile yaptıkları yakın dövüşler sonucu 22 bin kişi kaldı.

En eski hava kuvvetleri

En eski özerk hava kuvveti kökleri, 1912'de kurulan Kraliyet Uçuş Müfrezesi, Kraliyet Mühendisleri Hava Birliği ve Kraliyet Mühendisleri Balon Bölümü Müfrezesi'ne dayanan **Kraliyet Hava Kuvveti**'dir. Prusya ordusu, 1870'lerde Fransa üzerinde bir balon kullandı.

En büyük hava kuvveti

Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetleri, her zaman en büyük kuvvet olmuştur. 1944 yılında ABD Hava Kuvvetleri, 79 bin 908 hava aracı ile 2 milyon 411 bin 294 personele sahipti. 1983 yılında ise ABD Hava Kuvetleri, 592 bin personel ve 3 bin 700 savaş uçağına sahipti. Sovyetler Birliği'nin 465 bin personel ve 5 bin 950 savaş uçağı ile 2 bin 300 silahlı helikoptere sahip olduğu tahmin ediliyor. Sovyetler Birliği'nin stratejik savunma füze kuvvetleri personeli de, 1984 ortalarında 325 bin kişi civarındaydı.

BOMBALAR

En ağır bomba

Şimdiye kadar kullanılan konvansiyonel bombalardan en ağırı, Kraliyet Hava Kuvvetleri'ne ait 9 bin 975 kilogram ağırlığında, 7 metre 74 santim uzunluğundaki **"Grand Slam"**'dir. Bu bomba, 14 Mart 1945'te Almanya'da Bielefeld tren yolu viyadüğü üzerine atılmıştır. 1945 yılında ABD Hava Kuvvetleri, 19 bin 50 kilo ağırlığındaki bir bombayı, California'da Muroc Dry Lake'de denedi. Bilinen en ağır nükleer bombalar ise, Amerikan **"B-53"** bombardıman uçakları tarafından taşınan 4 ton 9 megatonluk bombalardır.

İlk atom bombası

ABD tarafından Japonya'ya atılan ilk atom bombası, 12.5 kiloton ağırlığında TNT eşitliğinde bir patlama gücüne sahipti. **"Little Boy"** kod adlı bomba, 3 metre 4 santim uzunluğunda ve 4 bin 080 kilogram ağırlığındaydı. Bomba, Hiroşima'nın 590 metre üzerinde patladı. Şimdiye kadar en güçlü termonükleer bomba, Sovyetler Birliği tarafından 1961 yılında Novaya Zemlya bölgesinde denenen 57 megaton TNT gücündeki bombadır. Dünyayı üç kere dolaştığı saptanan şok dalgası, ilk turunu 36 saat 27 dakikada tamamladı. ABD, en büyük hidrojen bombasını 1954 yılında Bikini atolünde denedi. **"Bravo"** adlı bomba, 18-22 megaton gücündeydi.

9 Ağustos 1961'de, o sıralar Sovyet Prezidyumu Başkanı olan **Nikita Kruşçev**, Sovyetler Birliği'nin 100 megatonluk bir bomba yapabileceğini bildirdi. Kruşçev, daha sonra da 16 Ocak 1963'te, Doğu Berlin'de böyle bir bombaları olduğunu açıkladı. Bu bomba, 107 metre derinlik, 2 kilometre 900 metre genişlikte bir krater açabildiği gibi, çapı 13 kilometre 900 metre olan bir ateş topu da meydana getirebilir.

Atom bombası kuramı, **Einstein**'ın 14 Mayıs 1907'de Leibzig'de **Annalen der Physik**'de $E = mc^2$ formülünü yayınlamasıyla başladı. Buna göre, 1 gram maddenin gizil enerjisi 89.875.517.873.781 din'di. Bu önerme, **Otto Haoh Hahn, Fritz Strassman ve Lise Meitner**'in 17 Aralık 1938'deki mezotoryum deneyleriyle, uygulanabilecek hale geldi.

Sovyetler Birliği'nde atom bombası üzerine çalışmalar, 1942 yılı Haziran ayında başladı. Ancak, ilk zincirleme tepkilerini, Dr. **İgor Vasilyeviç Kurçatov**'a kadar (Aralık 1945) elde edemediler. Termonükleer füzyon bombası kavramını 1942'de **Edward Teller** ortaya attı ve ABD Başkanı **Truman**, 30 Haziran 1950'de, **"Süper"** kod adı verilen projenin geliştirilmesini emretti. Bomba, ancak **Stanislaw Ulam**'ın yaptığı bir hesaplama sonucu uygulamaya konulabilir hale geldi.

En büyük nükleer silahlar

En güçlü ICBM'ler Sovyetler'in 10 yarım-megaton MIRV'lik (birden fazla bağımsız olarak hedefe yöneltilebilir tekrar giriş aracı) SS-18'leridir (Model 4). Model 1 ve Model 3'ün 20 megatonluk tek bir savaş başlıkları vardır. ABD'nin Minetman III'ünde ise, her biri 335 kiloton güçlük 3 MIRV bulunuyor.

Doomsday (Kıyamet Günü) adı verilen silahın gizilgücü hakkında hiçbir resmi tahminde bulunulmadı, ancak bu silahın şimdiye kadar denenmiş tüm silahlardan kat ve kat üstün olduğu bilinmekte. Eğer yapılabilseydi, bu 50 bin megatonluk kobalt-tuzu silahın çok derinlerde saklanmış olup, en az 5 yıl süreyle ortaya çıkmayanlar dışında, tüm insan ırkını ortadan kaldıracak güçte olduğu öne sürülüyor.

En büyük "konvansiyonel" patlama

En büyük miktarda konvansiyonel patlayıcı madde, 18 Nisan 1907'de Heligoland'daki tahkimat ve U-boat doklarının uçurulması için kullanıldı. İngiltere Kraliyet Donanması'ndan Yüzbaşı **F.T. Woosnam**'ın başkanlığındaki ekipten topçu subayı **E.C. Jellis**, kıyının 14 kilometre 500 metre açığındaki **Lasso** adlı gemiden 4 bin 61 tonluk patlayıcı maddeyi detone etti.

En çok bombalanan ülke

Dünyada en ağır bombardımana tutulan ülke **Laos**'tur. Tahminlere göre, 1964 Mayıs'ı ile 1973 yılının Şubat ayı arasındaki dönemde, kuzeyden güneye bu

ülkelere her çeşidinden 2.5 milyon ton ağırlığında bomba atıldı.

TANKLAR

İlk tanklar

İlk tank, **William Foster** ve **Co LTD of Lincoln** tarafından üretilen "**No 1 Lincoln**" tankıdır. Tank, ilk kez 1915 yılında çalıştırılmıştır. Bu tanklar, daha sonra Fransa'da 1916 yılında **Flers Courcelette** muharebelerinde kullanıldı. **Mark 1 Male** tankları ise 28 ton ağırlığındaydı ve saatte 4.8-6.4 kilometre hız yapabiliyorlardı.

En ağır ve en hızlı tank

Şimdiye kadar yapılan en ağır tank, Alman **Panzer Kampfvagen Maus 2**'lerdir. 189 ton ağırlığındaki bu tanklar, 1945 yılında denendi, ancak daha sonra geliştirilemedi.

Ordular tarafından kullanılan en ağır operasyon tankı, Fransız yapımı olan 74 ton ağırlığında ve 13 kişilik **Char de Rupture 2 C**'lerdir. 155 milimetrelik howitzer taşıyan bu tanklar, saatte 12 kilometre hız yapıyordu. Dünyanın en ağır silahlara sahip tankı ise, Sovyet T-72'lerdir. Dünyanın en hızlı tankı ise, saatte 80.5 kilometre hız yapabilen İngiliz Scorpion AFV tanklarıdır.

TOPLAR

Tam kanıtlamamamış da olsa, dünyadaki en eski topların, 1250 sıralarında Kuzey Afrika'da, büyük olasılıkla Araplar tarafından yapıldıkları tahmin ediliyor. İlk uçaksavar, 1870'te Prusyalılar tarafından Fransız balonlarına karşı kullanılmıştı.

En büyük top

Yapılan en büyük toplar, Almanlar tarafından Doğu Cephesi'nde Siyastopol Kuşatması'nda kullanıldı. 800 kalibrelik olan 28 metre 87 santim uzunluğunda namlulu bu topların adları "**Dore**" ve "**Gustav**" dı. İki toptan birinin parçaları 1945 yılı Ağustos ayında Bavarya'daki **Metzenhof**'ta, ötekinin parçaları ise Sovyet bölgesinde bulundu. Bu toplar, **Krupp** tarafından iki tanesinin 40'ar tekerleği olan 24 vagonda taşınan demiryolu topları olarak yapılmıştı. Tüm donanımının boyu 42 metre 90 santim olan topların ağırlığı 1344 tondu ve taşımak için 1500 kişi gerekiyordu. 8 ton 250 kilo gelen güllelerin menzili, 46 kilometre 670 metreydi.

En uzun menzil

HARP topu (Yüksek İrtifa Araştırma Projesi) ile bir silahın ulaştığı en uzun menzile ateş edildi. Top, art arda konmuş 150 ton ağırlıkta ve 36 metre 40 santim boyunda, 419 milimetre kalibrelik namlulardan oluşuyordu. ABD'nin Arizona eyaletindeki **Yuma**'da bulunan topla 19 Kasım 1966'da 84 kiloluk bir gülle 180 kilometre irtifaya atıldı. Londra'yı bombalamak için Fransa Calais'te, Mimoyecques yakınlarında, 50 derecelik şaftlara yerleştirilen statik V3 yeraltı ateşleme topları, hiçbir zaman kullanılmadı. Birinci Dünya Savaşı sırasında Paris'i bombardımana tutan ünlü uzun menzilli tüfek, 220 milimetre kalibrelik "**Kaiser Wilhelm Geschütz**" idi. Tasarlanan menzili 127 kilometre 900 metre olan bu topla, Mart 1918'de Cérpy Ormanı'ndan yapılan atışta, 122 kilometrelik bir menzil gerçekleştirilebildi. **Büyük Bertha**'lar ise, (Big Bertha) 420 milimetre kalibrelik ve 14 bin 500 metreden az menzilleri olan havan toplarıydı.

Havan topları

Dünyanın en büyük iki havan topu, 1857'de Londra'daki Woolwich Tophanesi'nde dökülen "**Mallets**" havan topu ile İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'de yapılan "**Küçük David**"dir. Bunlardan her birinin 920 milimetrelik kalibresi vardı, ama ikisi de savaşta kullanılmadı. Savaşta kullanılan en ağır havan topu ise, Stalingrad önlerinde Almanların kullandığı 600 milimetre kalibrelik "**Karl**" oldu.

En büyük tarihi top

En büyük kalibreli tarihi top, şimdi Moskova'da, Kremlin'de bulunan "**Tsar Puchka**", yani Topların Kralı'dır. 16. yüzyılda yapılan bu top, 920 milimetre kalibreli namlusu, 3 metre 18 santim uzunluğunda ve 40 ton çekiyordu.

Türkler, 7 metre 92 santim uzunluğunda, iç kalibresi 1066 milimetre olan bir topla, 12 Nisan 1453'ten 29 Mayıs 1453'e kadar İstanbul (Konstantinopol)'un surlarını günde 7 kez dövdüler. Bu top, 60 öküz ve 200 insan tarafından çekiliyordu ve 543 kiloluk taş bir gülle atıyord.

Mancınıklar

En büyük askeri mancınıklar, 27 kiloluk bir ağırlığı, 457 metre mesafeye atabilir.

Askerliği reddedenler

Vicdani ve dini amaçlarına aykırı olduğunu ileri sürerek askerliği reddedenlerin en ısrarlısı, **Gilbert Lane** oldu. İngiliz **Lane**, İkinci Dünya Savaşı sırasında 6 kez yargılanan tek kişiydi ve 31 ay gözaltında, 183 gün de hapiste kaldı.

ADALET

YASALAR VE DAVALAR

En eski yasalar

Bilinen en eski yasa, İ.Ö. 2110 yıllarında Irak topraklarında yaşayan Üçüncü Ur Hanedanı'ndan Kral **Hammurabi**'ye aittir.

En kısa yasa

En kısa yasa, 1918 yılında İngiltere'de çıkan ve İngilizce 27 kelimeden olşan Parlamento Yasası'dır. Yasa şöyle der: "**Cinsel ilişki ya da evlilik, bir kadını parlamentonun Avam Kamarası'na seçilmek, burada bulunmak veya oy vermesini engelleyemez.**"

En uzun dava

Tarihteki en uzun süren dava Hindistan'da Poona'da görülmüştür. **Balasaheb Patloji Thorat** adlı bir Hintli, atalarından **Maloji Thorat**'ın 1205 yılında açtığı davayı, 1966 yılında kazandı. **Thorat**, davayı halk törenlerine başkanlık etmek ve dini festivallerde öncelik hakkı için açmıştı.

En çabuk görülen dava

Hukuk tarihinin en kısa davası, 1980 yılında İngiltere'de görüldü. 1 Şubat sabahı açılan dava, öğleden sonra sonuçlandı.

En uzun süreli yargılama

Ağır ceza tarihinin en uzun süren davası, California

eyaleti halkı tarafından Hillside cinayetlerinde 10 genç kadını öldürmekle suçlanan **Angelo Buono Jr.**'a karşı açılan davadır. 2 yıl 2 gün süren yargılama süresince 57 bin 79 sayfa yazı yazıldı ve 400 tanık dinlendi.

En yüksek kefalet

Dünyada kefalet olarak en çok para, Amerika'da 1964 yılında Harbor Tank Storage firmasının **Antonio de Angelis**'e açtığı zarar davasında istendi. Kefalet için istenen 45.5 milyon dolar ödendikten sonra **Angelis**, 1973 yılında serbest bırakıldı. Daha sonran İran Bankası Müdürü olan **Hassen Ebtehaj** ise, 1967 yılında 50 milyon dolardan fazla bir kefalet ücreti ile karşı karşıya geldi.

En çok izleyici toplayan dava

Davalar içinde en çok izleyici toplayanı, 108 cinayet işlediği iddiasıyla yargılanan Binbaşı **Jesus Sosa Blanco**'nun yargılanması davasıdır. 12.5 saat süren duruşma sırasında, bir ara Küba'nın Havana Spor Sarayı'nda izleyici sayısı 17 bine ulaşmıştı. **Blanco**, 1959 yılında idam edildi.

Büyük tazminatlar

1979 yılında ABD'de doğan ve ismi açıklanmayan bir erkek çocuğa yanlış tedavi uygulanması nedeniyle açılan tazminat davasında, bu alandaki en yüksek tazminat istenmişti. Bu dava sonucunda, çocuğun yaşama olasılığı kalktığı takdirde, Amerikan Hükümeti, 70 milyon dolar tutarında tazminat ödemeye mahkûm edildi.

1983 yılında yine ABD'de "**Mustang 2**" otomobillerindeki yapım hatası sonucu **Bevary Durrill** adlı bir şahsın ölümüne neden olduğu gerekçesiyle, Ford Motorları Şirketi, 106 milyon dolar tazminat ödemeye mahkûm oldu.

Anlaşmanın bozulması

Anlaşmanın bozulması nedeniyle verilen tazminat cezalarının en yükseğine, 1925 yılında izinsiz olarak 580 bin Escudo banknotu basmaları nedeniyle **Waterlow and Sons** Şirketi mahkûm edildi. Şirket, Portekiz Bankası'na 610 bin 392 İngiliz lirası tazminat ödemek cezasına çarptırıldı.

İtibarını zedeleme

ABD'nin Minnesota eyaletinde Hennepin Bölge Mahkemesi, **Dr. John L.J. Wild**'ın (58) Minnesota Vakfı ve diğerlerinden, itibarını zedeleme, bir mukaveleyi kötü niyetle sona erdirme, profesyonel meslek ilişkilerine müdahale nedeniyle 16 milyon 800 bin dolar tazminat hak ettiğine hükmetti. Tazminat cezaları, 10 milyon 800 bin dolar tutuyordu. Minnesota, 30 Kasım 1972'deki bu kararın ardından 10 Ocak 1975'te Minnesota Temyiz Mahkemesi, ya davanın yeniden görülmesi ya da **Dr. Wild**'a 1.5 milyon dolar ödenmesi yolunda bir karar aldı.

1 Mart 1981'de ise **Penthouse** dergisinin yayıncısı olan **Robert Guccione**'nin **Hustler**'ın yayıncısı **Lowry Flynt**'ten 39 milyon 600 bin dolarlık tazminat alması yolunda Ohio eyaletinin Columbus kentinde karar alındı. Daha sonra, 17 Nisan 1980'de Yargıç **Craig Wright**, bu tazminat miktarını 4 milyon dolara indirdi. Duruşma, 1982 Mayıs'ında sona erdi ve Penthouse, iftira suçlamasından beraat etti.

California'daki La Costa turizm bölgesi, **Penthouse** dergisi ve yayıncısına, 1975 Mart ayında iftira iddiasıyla 640 milyon dolarlık bir dava açtı. 1982 Mayıs'ında bir jüri, dergiyi haklı buldu. Temmuz'da hükümler Californialı bir yargıç tarafından feshedildi. Daha sonra bu yargıç da davadan alındı. Masrfalar, 10 milyon doları buldu.

En uzun vasiyetname

Amerikalı Bayan **Frederica Coock**'un, bu yüzyılın başlarında bıraktığı vasiyetname, kayıtlara geçmiş en uzun vasiyetnamedir. Bayan Coock'un vasiyetnamesi, toplam 95 bin 940 kelimelik dört ciltten oluşuyordu.

Yanlış verilen hapis cezası ve telafi

1968 yılında Buena Park'ta silahlı soygun yapmaktan sahte parmak izine dayanılarak 15 yıla mahkûm edilen **William de Palma**, 16 ay hapiste yattıktan sonre yanlışlık karşılığı 1975 yılında 750 bin dolarlık telafi parasını kabul etti.

Yüksek nafakalar

Bir mahkeme tarafından verilen en yüksek miktardadaki nafaka kararı, 1974 yılında 74 yaşındaki **George Storer Sr.**'ın üçüncü karısı 73 yaşındaki **Dorothy**'ye ödemesi kararlaştırılan 2 milyon 261 bin dolarlık nafaka oldu. Mahkeme, **Storer**'ın, karısının avukatına da 200 bin dolar tutan bir ücret ödemesini kararlaştırdı.

En büyük nafaka davası

Belçika doğumlu **Dena Al Fassi** (23), 1982 yılında Suudi Arabistan Kraliyet Ailesi'nden olan eşi **Muhammed Al-Fassi**'den 300 milyon dolar nafaka istedi. Avukatı, mahkemede şeyhin, aralarında Florida'da 14 ev ve sayısız uçağı da bulunan sınırsız servetini anlattı. Sonuçta, **Dena Al-Fassi**, 1983 yılında 81 milyon dolar nafakaya kavuştu.

Patent davası

Patent hakkını ihlal etmek nedeniyle ceza olarak ödenen en büyük para, bir antibiyotik türü ilaç yüzünden International Rectifier Corp. ve Rochelle Laboratuvarları'nın **Pfizer**'e ödediği 55.8 milyon dolardır.

En büyük dava

Walton Bader'in General Motors ve başka firmalara karşı 50 eyaletin havasını kirlettikleri iddiasıyla açtığı tazminat davasında istediği 675 trilyon dolarlık tazminat, şimdiye kadar istenen en yüksek tazminattır.

En büyük hukuk firması

Dünyanın en büyük hukuk firması, 29 ülkede 600 avukatı bulunan ve 1949 yılında Chicago'da kurulan **Baker and Mckenzie**'dir.

En uzun kira

İrlanda Dublin'de **Cattle Market**'in bir bölümü, **John Jamesson** tarafından kentin tüzel kişiliğine 100 bin yıl için kiralandı. Kira süresi 101963 yılında sona erecek.

En kısa vasiyetname

Dünyada bilinen en kısa vasiyetname, 1967 yılında **Herr Karl Tausch** tarafından bırakılan vasiyetnamedir.

En uzun görev yapan yargıç

Dünyada en uzun süre görevini sürdüren yargıç,

Amerika Birleşik Devletleri Missouri'dendir. 1859-1966 yılları arasında yaşayan Yargıç **Albert R. Alexander** 1965 yılında emekli olduğunda, 105 yaşından 8 ay almıştı.

En genç yargıçlar

Bu konuda bir kayıt saptanmamıştır. Ancak, ABD Florida'da yargıç seçilen **David Elmer Ward,** yasal 21 yaşını doldurana kadar görevine başlayamamış, beklemişti.

En çok yargıç

28 Temmuz 1746'da 137 soyludan oluşan bir yargıçlar kurulu, Lord **Belmorino**'nun vatan haini olduğuna hükmetti. Old Bailey'deki davada, **Elizabeth Canning,** 19 yargıcın 10'a 9'luk hükmüyle **"yalancı tanıklık"**'tan suçlu bulundu ve Connecticut'a (ABD) sürüldü. İngiltere Demiryolları İdaresi'nin 3-4 Mart 1981'de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde (Strasbourg) görülen sendika davasında, demiryolu işçilerini temsil eden **David Calcutt,** 18'e 3 oy oranıyla haklı bulundu.

En başarılı avukat

Guyana Georgetown'da Sir **Lionel Luckhoo,** 12 Ağustos 1982'de birbiri ardınca savunmasını üstlendiği 245'inci cinayet sanığının da beraatini sağladı.

En çok avukatlık yapan

David Lloyd George'un kardeşi **William George** (1865-1967), 1880 Mayıs ayında avukat oldu. Aralık 1966'da 101 yaşını geçtiğinde (101 yıl 9 ay) hâlâ avukatlık yapıyordu. En eski hukuk firması ise, yarım gün kâtiplik yapan rahip **Nicholas Hooper**'ın 1570 yılında kurduğu **Thomson, Snell and Passmore** (Kent) firmasıydı.

İngiltere'nin en konuşkan avukatı olan W. H. Upjohn... Bu avukatın "Globle ve Phoneix Altın Madenciliği" davasında, 1916 yılında yaptığı kapanış konuşması tam 45 gün sürmüştü.

SUÇLAR

Çin'de kitle katliamı

Bağımsız bir ülke tarafından bir diğer bağımsız ülkeye karşı uygulanan en büyük katliam, 1949 yılından 1965 yılı Mayıs ayına kadar **Mao Ze-Dung** rejimi sırasında 26 milyon 300 bin Çinlinin öldürülüşüdür. Bu suçlama, 7 Nisan 1969'da Sovyet Hükümeti'nin bir radyo açıklamasında yapıldı.

Açıklamaya göre, 1949-1952 arasında 2 milyon 800 bin, 1953-1957 arasında 3.5 milyon, 1958-1960 arasında 6 milyon 700 bin ve 1961'den 1965 Mayıs'ına kadar da 13 milyon 300 bin olmak üzere, bu uzun süreli katliam, dört döneme bölünmüştü. Pekin Radyosu'ndan yapılan aylık açıklamalara göre ise, tek bir ayda bildirilen en yüksek ölü sayısı, Anhwei, Chekiang, Kiangsu ve Shantung illerinde 1 milyon 176 bin ve merkezi güney eyaletlerde 1.5 milyondu. Maliye Bakanı **Po I-po**'nun **"Sürekli Bir Barış İçin Bir Halk Demokrasisi"** adlı organda, **"Son üç yılda (1950-1952), 2 milyondan fazla haydudu tasfiye ettik"** dediği öne sürülür. Bir Fransız diplomatı olan General **Jacques Guillermaz,** 1951 Şubat'ı ile 1952 Mayıs'ı arasındaki toplam idam sayısının 1 ila 3 milyon arasında olduğunu tahmin ediyor. 1971 yılı Nisan ayında Tayvan Taypey'deki bu rejime amansız düşmanı Çin Cumhuriyeti Hükümeti'nin yürütme kabinesi ya da **Yuan,** 1949-69 yılları arasında Kıta Çini'ndeki toplam ölümlere ilişkin tahminini, 39 milyon 940 bin olarak açıkladı. Ancak, bu rakama Büyük Proleter Kültür Devrimi'nde (1966 sonlarında başladı) ölen **"onbinlerce"** insan dahil değildi. ABD Senatosu Adalet Komitesi'nin yayınladığı Walker Raporu'na göre (Temmuz 1971), 1949'dan beri Çin'de ölenlerin sayısı 32 milyon 250 ilâ 61 milyon 700 bin arasındaydı. **Figaro** dergisinde **Jean Pierre Dujardin** ise, 19-25 Kasım 1978 arasında yayınlanan yazısında, bu rakamı, 63 milyon 700 bin olarak veriyor.

SSCB'de kitle katliamı

Sovyetler Birliği'nde **"Büyük Temizleme"** ya da **"Yezhovshchina** sırasında ölenlerin tam sayısı hiçbir zaman açıklanmadı. Ancak, bu temizliğin boyutlarına ilişkin kanıtlar, 1941-1945 arasında İkinci Dünya Savaşı'ndan **önce de** erkeklerin kadınlardan az olduğunu gösteren nüfus istatistiklerinden çıkartılabilir. Terör dalgasını **Narodny Kommissariat Vnutrennykh Del** (NKVD) ya da Halkın İç Olaylar Komiserliği, yanı başında **Nikolay İvanoviç Yezhov**'un (1895-1939) olduğu Sovyet Güvenlik Servisi yürütmüştü. **Nikita Kruşçev,** 1956'da **Yezhov**'u **"dejenere"** biri olarak tanımladı. **S.V. Utechin**'e göre 8 milyon ya da 10 milyon kişinin öldürüldüğü yolundaki iddialar **"abartma olmayabilir."** 17 Ağustos 1942'de **Stalin,** Moskova'da Churchille çiftliklerinin kolektif sisteme dahil edilmesine karşı çıkan 10 milyon Kula'nın yani Sovyet köylüsünün öldürüldüğünü söylemişti. Nobel ödüllü yazar **Aleksandr Soljenitsin,** 1917 Ekim'i ile 1959 Aralık'ı arasında, yani **Lenin, Stalin** ve **Kruşçev** dönemlerinde, devlet baskısı ve terorizm nedeniyle Sovyetler Birliği'nde 66 milyon 700 bin kişinin öldüğünü ileri sürmüştü.

Nazi Almanyası

Obersturmbannführer (yani yarbay) **Karl Adolf Eichmann** (doğ. 1906), 31 Mayıs 1962'de, yerel saatle geceyarısından hemen önce Tel Aviv yakınlarındaki Ramleh Tutukevi'nin küçük bir odasında asıldı. SS örgütü yarbayı, İkinci Dünya Savaşı sırasında, **Adolf Hitler**'in 1941 Nisan'ında verdiği "**Nihai Çözüm**" **(Endlösung)** buyruğuna uygun olarak sayıları tahmin edilemeyecek kadar Musevi'nin ölümüyle ilgili olmaktan suçlu bulunmuştu. En olumlu iyimser tahminlere göre Avrupa'da 1939-1945 yılları arasında 5 milyon 800 bin Musevi'nin öldürüldüğü sanılıyor. **Auschwitz-Birkenau** (Oswieçim-Brzezinka) adıyla bilinen Güney Polonya'daki **Oswieçim** (Auschwitz) yakınlarındaki SS **(Schutzstaffel)** imha kampında **(Vernichtunglager)** 14 Haziran 1940 ile 18 Ocak 1945 arasında en az 920 bin kişinin öldüğü tahmin ediliyor. Sovyet tahminlerine göre ise, bu rakam 4 milyonu bulmakta. Kampta bir günde öldürülen azami kişi sayısı 6 bini buldu. Bu dönemde kampta gaz hücrelerine "**Zyklon B**" siyanür topaklarını koyma eylemini yürüten kişi Başçavuş **Moll** (ya da Mold), 1940 ile 1943 arasındaki Nazi (National Sozialistiche Deutsche Arbeiterpartei) Komutanı ise **Rudolph Franz Ferdinand Höss**'dür. **Höss,** 11 Mart 1947 ile 2 Nisan 1947 arasında Varşova'da yargılandı ve 46 yaşındayken 14 Nisan 1947'de Oswieçim'de asılarak idam edildi.

Çalışma Kampları

Sovyetler Birliği'nde ilk kez 1918'de kurulan ıslah çalışma kamplarında ölenlerin sayısına ilişkin resmi bir veri yoktur. 1946 yılından bu yana kampların sayısının 200'ü aştığı biliniyordu. 1956'da ise bunlar daha yumuşak koşulları hâkim olduğu Islah Çalışma Kolonileri'ne dönüştürüldüler. Hollanda'da yayınlanan bir tahmine göre, 1921 ile 1960 arasında buralarda ölenlerin sayısı 19 milyonu buldu. 1922'ye kadar kampları Cheka yönetiyordu. Sonra bu yönetim, sırasıyla 1922-1934 arası OGPU'ya, 1934-1946 arası NKVD'ye, 1946-1953 arası MVD'ye ve 1953'ten sonra da KGB'ye **(Komitet Gosudarstvennoi Bezopasnostc)** geçti. Soljenitsin'in bu konudaki en iyimser tahmini ise, kamplarda 66 milyon kişinin bulunduğu yolunda. **S. Grossu**'nun 1975'te yayınlanan araştırmasına göre, o sırada 96 kampta 2 milyon siyasi tutuklu bulunuyordu. Çin'de ise **Lao Jiao** (Çalışma Yoluyla Eğitim) ya da Lao Dong Gai Zao (Bedeni çalışma yoluyla reform) uygulamasından geçenlerin sayısına ilişkin yayınlanmış hiçbir resmi veri yoktur. 1964 yılında babası Korsikalı olduğu için tahliye edilen **Bao Ruo-Wang**'in tahminine göre, bu rakam 16 milyonu, yani nüfusun yüzde 3'üne yakın bir sayıyı buluyordu.

Soykırım

Eski adı Kamboçya olan Kampuçya'daki soykırımda, Kızıl Kmerlerin Dışişleri Bakanı **Ieng Sarg**'a göre, 8 milyon Kmer'in üçte birinden çoğu, 17 Nisan 1975 ile Ocak 1979 arasında öldürüldü. En yüksek "**sınıfsal**" idealler, kişilerin ıstırap çekmesine kayıtsız kalmayı teşvik ediyordu. Hatta bu teşvik, bir katliam ruhsatı alma noktasına kadar gidiyordu. **Saloth Sar** ya da diğer adıyla **Pol Pot**'un yönetim döneminde (Kampuçya Komünist Partisi'nin —CPK— kurucu üyelerinden biri), gündüz uyuyakalmak, çok soru sormak, komünist nitelikte olmayan müzik çalmak, yaşlı ve halsiz olmak, "**istenmeyen**" anne-babaların çocuğu olmak ya da fazlaca tahsilli olmak gibi nedenler, kasatura ve coplarla dövülmek, hatta para ile mülkün alınması ve kentlerin yakılıp yıkılması için yeterli neden oluşturuyordu. Tuol Sleng soruşturma merkezinde günde ölenlerin sayısı 582'yi buluyordu.

Öte yandan, 1210-1219 Moğol istilası sırasında ise 35 milyon Çinlinin öldürüldüğü tahmin ediliyor.

Yaşam kurtarma

Tek bir kişinin çok sayıda insanı imha edilmekten kurtarması olayı 1944-1945 yılları arasında Macaristan'da yaşandı. İsveçli diplomat Raoul Wallenberg, bu bir yıl boyunca Budapeşte'de 90 bin Yahudiyi imha edilmekten kurtardı. Naziler tarafından yapılan bir suikast girişiminden kurtulan diplomat, Sovyetler Birliği tarafından hapsedildi. Gromiko, 1957 yılında yaptığı bir açıklamada, Wallenberg'in 1947 yılında Moskova'da hücresinde öldüğünü bildirdi. 1981 yılında ABD'nin fahri vatandaşı ilan edildi.

En büyük suç örgütü

Dünyanın en büyük organize suç örgütü, "**Mafia**" ya diğer adıyla **La Cosa Nostra**'dır. Mafia, ABD'nin her türlü hukuki ve demokratik yönetim mekanizmasıyla iç içe hale gelmiş durumdadır. 25 "**aile**"den oluşan Mafia örgütü içinde 3-5 bin kişinin yer aldığı tahmin edilmektedir. Kumardan adam kaçırmaya, narkotik kaçakçılığından beyaz kadın ticaretine kadar çok geniş bir alanda faaliyet gösteren Mafia'nın, 1982 yılı gelirinin 200 milyar dolar olduğu sanılmaktadır. Mafia'nın ABD'de ilk ortaya çıkışı, New Orleans'ta 1869 yılına rastlar. En büyük Mafia cinayeti, 1931 yılında New York'ta **Salvatore Maranzano**'nun öldürülmesinden sonra 40 Mafia mensubunun ortadan kaldırılması olayıdır.

En yüksek cinayet oranı

Brezilya, dünyanın cinayet işleme oranı en yüksek ülkesidir. Her 100 bin kişiye 104 cinayet düşen Brezilya'da, günde 370 kişi öldürülmektedir. Kolombiyalı bir çete reisi olan **Teofilo Rojas**'ın 1948-1963 yılları arasında 592 cinayetten sorumlu olduğu iddia edilmişti. New York'ta işlenen cinayet oranı, en çok 1972 yılının Haziran ayında yükselmiş ve bir haftada 58 kişi öldürülmüştü.

En düşük cinayet oranı

Resmi kayıtlara göre dünyada cinayet işleme oranının en düşük olduğu yer **Maldiv** Adaları'dır. 1965'te bağımsızlığını kazanmasından bu yana Maldivler'de, hiç cinayet işlenmedi. Himalayalar'daki Hint devleti **Sikkim**'de, cinayetin ne olduğu, pratikte bilinmemektedir. Karakurum Dağları'ndaki Hunza bölgesinde, 1900 yılından beri sadece bir cinayet olayı meydana geldi.

Terorist saldırıları

Terorist bomba saldırısı sonucu en fazla ölüm olayı, 1980 yılında İtalya'nın Bolonya bölgesinde, tren istasyonunda meydana geldi. Bombanın patlaması sonucu, 80 kişi öldü ve 200 kişi de yaralandı.

En çok adam öldüren katiller

Hintli katil **Behram**'ın yargılanması sırasında, caninin en az 931 kurbanını sarı-beyaz bir kumaş parçası ile boğduğu açıklanmıştı. Hindistan'da 1550-1853

yılları arasında eşkıyalıkla geçinen Thug Mezhebi üyeleri tarafından 2 milyon Hintlinin boğularak öldürüldüğü tahmin edilmektedir. Macaristanlı Kontes **Erzsebet Bathory**, dünyada en fazla cinayet işleyen kadın katildir. 650 kişinin katili olan Kontes, yargılanıp suçlu bulunduktan sonra, 3.5 yıl odasına hapsedildi. 1614 yılında odasında ölen Macar Kontes, şatosunun çevresinde oturan genç kızları öldürmüştü.

20. yüzyıl katilleri

"**Kolombiya Canavarı**" olarak tanınan **Pedro Alonso Lopez**, 1980 yılında Ekvador'da köylüler tarafından yakalandı. **Lopez**, 1973 yılından itibaren Kolombiya, Peru ve Ekvador'da 300'den fazla küçük kızı öldürdüğünü itiraf etti. Ekvador'da öldürdüğünü itiraf ettiği 110 kurbandan 53'ünün cesetleri hemen bulunabildi.

26-27 Nisan 1982'de, 27 yaşındaki **Wou Bom Kon** adlı sarhoş bir polis, 57 kişiyi öldürdü ve 35 kişiyi yaraladı. Güney Kore'de meydana gelen olayda, polis memuru, daha sonra kendisini bir el bombası ile öldürdü.

En çok intihar

Tahminlere göre 1965 yılında tüm dünyada günlük intihar oranı 1000 kişiyi geçiyordu. İntihar oranı en yüksek olan ülke, 1977 yılının verilerine göre, her 100 bin kişiden 42.6'sının canına kıydığı **Macaristan**'dır. İntihar oranı en düşük ülke ise, 1970 yılında tek bir intihar olayının görüldüğü **Ürdün**'dür. İngiltere'de 1981 yılında günde ortalam 12 intihar olayı meydana geldi.

En kalabalık toplu intihar

1978 yılında Amerika Guyana'daki "**Halkın Tapınağı**"nda meydana geldi. Denizaşırı ülkelere milyonlarca dolar saklayan tarikat lideri paranoyid **Jim Jones**'un başı çekmesiyle gerçekleştirilen toplu intiharda, 913 kişi canına kıydı.

Kitle zehirlenmesi

1981 yılında İspanyol çiçekyağı skandalının ilk kurbanı hastalandı. 1984 yılına varıldığında, yağdan zehirlenerek yaşamını kaybedenlerin sayısı 350'ye varmıştı. Üretici **Ramon** ve **Elias Ferraro**, Madrid'de yargılanmayı bekliyorlar.

En büyük soygun

Kayıtlara göre en büyük çaplı soygun, 1945 yılında Almanya'nın teslim olmasından sonra "**Reichsbank**" soygunu oldu. 1984'te yayınlanan "**Nazi Altını**" adlı kitapta, soygunda toplam 2.5 milyon sterlinlik para çalındığı açıklandı.

En büyük sanat eseri soygunu

Kayda geçen en büyük sanat eseri soygunu, 1974 yılında İrlanda'da meydana geldi. Sir **Alfred** ve **Lady Beit**'in malikânelerinden 4 erkek ve bir kadın soyguncu tarafından 8 milyon sterlin değerinde 19 tablo çalındı. Çalıntıların arasında **Vermeer**'in 3 milyon sterlin değerindeki "**Hizmetçisiyle Mektup Yazan Kadın**" tablosu da bulunuyordu. Tablolar, 10 gü sonran **Country Cork**'ta bulundu. Ancak, 1911 yılında **Louvre** Müzesi'nden çalındığı sırada **Mona Lisa** tablosunun değerinin daha yüksek olduğu da, tartışılan bir konudur. Tablo, 1913 yılında İtalya'da bulundu.

En büyük banka soygunu

1976 yılında Beyrut'taki büyük kargaşa sırasında Ortadoğu İngiliz Bankası'nda gerilla kuvvetleri tarafından 50 milyon dolar çalındı. Başka bir kaynağa göre ise, çalınan para en az 20 milyon dolardı.

Tren soygunu

Kayda geçen en büyük tren soygunu, 1963 yılında sabah saat 3 sıralarında gerçekleştirildi. Glaskow'dan hareket eden posta treninden 2 milyon 631 bin 784 sterlin çalındı. İmha için Londra'ya götürülmekte olan bu paranın ancak 343 bin 448 sterlin tutarındaki bölümü bulunabildi.

En büyük mücevher soygunu

24 Temmuz 1980 yılında, Prens **Abdülaziz bin Ahmet Al-Thani**'nin Cannes'daki "**çok iyi korunan**" villasından 16 milyon dolar tutarındaki mücevheri çalındı.

En yüksek fidye

Tarihte en büyük fidye, 1532-1533 yıllarında Atahualpa için İnkalar tarafından **Franco Pizzaro**'ya ödenen fidyedir. İnkalar, fidye olarak, günümüz parasıyla yaklaşık 170 milyon dolarlık altın ve gümüş ödemişlerdi.

1975 yılında, Arjantin'de solcu kır gerilla grubuna **Jorge Born** ve **Juan Born** kardeşleri serbest bırakmaları için 25 milyon 300 bin sterlin ödendi.

Kaçırılan en genç kişi

Dünya üzerinde en genç yaşta kaçırılan kişi, 1955 yılında ABD'de, doğumundan 29 dakika sonra hemşire kılığında bir kişi tarafından kaçırılan **Carolyn Wharton**'dur.

Hava korsanlarına ödenen fidye

Şimdiye kadar hava korsanlarına ödenen en yüksek fidye, Japon Hükümeti'nce 1977 yılında Dakka Havaalanı'nda 38 rehini kurtarmak için ödendi. Ayrıca, 6 suçlu da değiş-tokuş edildi. Pakistan Hükümeti, herhangi bir misilleme hareketine karşı çıkmıştı.

Uyuşturucu avı

Şimdiye kadar en büyük uyuşturucu madde partisi, 1984'te Kolombiya'da ortaya çıkarıldı. Bu baskında, piyasa değeri 1.2 milyar dolar olan 12.3 ton kokain ele geçirildi.

1982 yılında ise, sonuçta 495 kişinin tutuklandığı uzun süren bir operasyon ile yine Kolombiya'da 2 milyon 903 bin kilo Kolombiya marijuanası ele geçirildi.

En büyük sahte para olayı

En büyük sahtekârlık, 1940 yılında Üçüncü Reich Hükümeti tarafından gerçekleştirildi. "**Bernhard**" adlı operasyonla, 150 milyon sterlinlik sahte para basıldı.

En büyük banka dolandırıcılığı

1974 yılında İsviçre'de **Lloyd's Bank International**'in Lugano şubesi, 33 milyon sterlin dolandırıldı. Daha sonra, **Mark Colomba** adlı bir şahıs tutuklandı.

Bilgisayar hilesi

1964-1973 yılları arasında bilgisayarda yapılan bir hile ile, 200 milyon dolar tutarında sahte sigorta poliçesi hazırlandı. 1978 yılında **Stanley Mark Rifken** adlı bir kişi, bankanın bilgisayar sistemiyle oynayarak 10.2

milyon dolar dolandırmak suçundan FBI tarafından tutuklandı.

HIRSIZLIK

Sosyal yardım dolandırıcısı

Anthony Moreno adlı bir çingene, Fransa'nın Marsilya bölgesinde Fransız Sosyal Yardım Kurumu'nu dolandırarak, şimdiye kadar bu alanda en başarılı kişi olmuştur. Doğum belgeleri ve okul kayıtları üzerinde oynayarak, 197 sahte aile ve 3 bin çocuk yaratan **Moreno,** 1960 yılından 1968'e kadar devletten yardım aldı. Daha sonra alınan bilgilere göre, anavatanı İspanya'ya geçen **Moreno,** 2 milyon 300 bin sterlin olarak tahmin edilen serveti ile lüks içinde yaşadı.

Tek kişinin çaldığı en büyük nesne

1966 yılında, sessiz ve karanlık bir akşam vakti, **N. William Kennedy,** Kanada'nın Quebec kentinde bir limanda bağlı olan SS Orient Trader gemisinin halatlarını bir balta ile kesti ve römorkör ile sahilden uzaklaştırdığı gemiye binerek İspanya'ya gitti.

Ölüm cezası

Ölüm cezası, neolitik çağlardan bu yana uygulanan bir cezadır. Aralarında Çin, Güney Afrika, Türkiye, İran, ABD Sovyetler Birliği'nin de bulunduğu birçok ülkede, ölüm cezası hâlâ yürürlüktedir. Ölüm cezası, ilk olarak 1798 yılında Lichtenstein'da kaldırıldı. İngiltere'de ise 1969 yılında kalktı. ABD'nin 50 eyaletinden 38'inde hâlâ uygulanmaktadır.

Asılarak en çok idam

Asılarak bir defada en çok insan, 1862 yılında Amerika'da öldürülmüştür. Minnesota'da, silahsız kişileri öldürdükleri gerekçesiyle ölüme mahkûm edilen 38 Siyu kızılderilisi, tek bir darağacına asılmışlardı. Naziler de, 1944 yılında Atina'da 50 Yunan direnişçisini asmışlardı.

Son darağaçları

İngiltere'de halkın önünde yapılan son idam, 1868'de **Michael Barret**'in Londra'da Newgate Zindanı önündeki idamıdır. ABD'deki halkın önündeki son idam ise, 1936 yılında Kentucky'de oldu.

En genç idamlıklar

18 yaşın altındakilerin asılması, ancak 1938 yılında çıkarılan bir yasa ile yasaklanmış olsa da, 1887 yılından bu yana bu yaştan küçük kimselere ölüm cezası verilmemiştir. Kayıtlara göre, idam cezası verilen en genç kişi, 7 yaşında 2 ambarı yakmaktan suçlu 8 yaşındaki bir çocuktur. Canavar ruhlu olduğu belirtilen çocuk, 17. yüzyılda İngiltere'de asılarak idama mahkûm edildi.

Giyotinle halk önünde son idam

Fransa'da halk önünde giyotin, en son 1939 yılında Paris'te katil **Eugen Weidmann**'ın idamında kullanıldı. Giyotin, 1981'de yasaklanmadan evvel en son 1977 yılında işkenceci ve katil **Hamida Djandoubi** (28)'nin idamında kullanıldı.

Ölüm bekleyişi

1983 yılında Ocak ayında Amerika'nın 50 eyaletinden 38'inde, idam gününü bekleyen 1137 mahkûm vardı.

Linç

20. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde linç olayları bakımından en kötü yıl, 1901 yılıdır. Bu yıl, Amerika'da 105'i zenci, 130 linç olayı oldu. 1952 ise, linç olayına rastlanmayan tek yıl oldu.

HAPİS CEZALARI

Dünyada en uzun cezalar

1936 yılında kayınvalidesinin de aralarında olduğu üçlü bir cinayet işlemekten suçlu **Dudley Wayne Kyzer,** 1981 yılında ABD'de 10 bin yıl hapis cezasına mahkûm edildi. 1972 yılında İspanya'da 42 bin 768 mektubu sahiplerine ulaştırmamak suçundan mahemeye çıkarılan **Gabriel March Grandos** için 384 bin 912 yıl hapis cezası istendi.

1973 yılında ABD'de 25 çiftçiyi öldürmekten suçlu bulunan **Juan Carona** (25), yaşamı boyu hapse mahkûm edildi. **Corona**'nın 20. yüzyıl rekoru, daha sonra 1974'te **Dean Gorll** (27) ve 1980'de **John Wayne Gacy** tarafından seçildi.

En uzun hapiste yatanlar

ABD'de 1911 yılında 17 yaşındayken bir cinayete ikinci derecede karışmaktan suçlu bulunan **Paul Geidel,** 1980 yılında 85 yaşına geldiğinde hapisten çıktı. Eaglesham'da yakalanan **Rudolph Hess** (1941), 1984 yılında hapiste 44 yılını doldurdu.

Mahkemeye en çok çıkanlar

Avustralya'da **Tommy Johns** (60), 1982 yılında, 1957'den beri 2000'inci kere sarhoşluk suçundan mahkeme huzuruna çıktı.

En kalabalık tutuklama

Demokratik bir ülkede en büyük toplu tutuklama, 1971 yılında iş çıkış saatinde trafiği tıkamayı planlayan savaş karşıtı gösteriye katılanlardan 13 binden fazlasının tutuklanması oldu.

En ağır para cezası

1979 yılının Ocak ayında **Sophia Loren**'in eşi **Carlo Ponti,** ödemediği vergiler nedeniyle 26.4 milyon dolar para cezasına çarptırıldı.

HAPİSHANELER

Ceza kampları

Dünyadaki en büyük ceza kampları, 500 bin nüfusuyla Sovyetler Birliği'ndedir.

Şeytan Adası

En büyük Fransız ceza yeri, Güney Amerika'da Fransız Guyanası sahilleri yakınındaki adalardır. 1854'ten 1953'e kadar açık olan bu hapishaneye yollanan 70 bin kişiden 2 bin kadarının geri dönebildiği tahmin ediliyor.

En sağlam hapishane

1934 yılında en sıkı federal hapishane haline getirilen San Francisco Körfezi'ndeki Alkatraz Hapishanesi'nden, 1963'te kapanmasına kadar 23 kişi kaçmaya kalkıştı. Bunlardan 12'si yakalandı, 5'i vuruldu, 1'i boğuldu ve 5'i boğulmuş kabul edildi. Kapanmadan hemen önce 1962 yılında kaçan ve karaya kadar yüzmeyi başaran bir mahkûm ise, orada yakalandı.

En pahalı hapishane

100 yıl önce 600 kişi için inşa edilen Berlin'deki Spandau Hapishanesi, şimdi bir tek Nazi savaş suçlusu Rudolph Hess için kullanılıyor. Hapishanenin 105 personelinin masrafının 415 bin dolar olduğu tahmin ediliyor.

En uzun kaçış

1923 yılında Nevada Devlet Hapishanesi'nden (ABD) kaçan **Leonard T. Fristoe,** 46 yıl başka bir isimle serbest dolaştıktan sonra, 1969 yılında oğlu tarafından teslim edildi. Fristoe, 1920'de iki şerif yardımcısını öldürmüştü.

Hapisten kaçış

1979 yılında İran'da emekli bir asker önderliğindeki 14 Amerikalı, 2 hapisteki Amerikalıyı kaçırmak için Tahran'daki Gasre Hapishanesi'ne girdiler. Hapishanedeki 11 bin mahkûm durumdan yararlandı ve tarihin en büyük hapishane firarı gerçekleştirildi. 1971 yılında **Raoul Sendic** ve 105 Tupamaro gerillası, 91 metrelik bir tünelden geçerek Uruguay Hapishanesi'nden kaçmayı başardılar.

EKONOMİ

Dünyanın en büyük bütçesi

Dünyada bir hükümet tarafından yapılan en büyük harcama, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin 795 milyar 917 milyon dolarlık 1983 yılı mali bütçesidir. En yüksek gelir de, yine aynı ABD bütçe yılında 600 milyar 562 milyon dolar olarak belirlendi. Dünyanın en büyük mali bütçe farkı, 1947-1948'de, 8 milyar 419 milyon 469 bin 844 dolar ile ABD bütçesinde görülmüştü. En büyük bütçe açığı ise, 30 Eylül 1983'te sona eren mali yılda, 195 milyar 355 milyon dolarla yine ABD bütçesindeydi.

Dış yardımda ölçüler

ABD Hükümeti'nin 1 Temmuz 1945 ile 1 Ocak 1983 arasında yaptığı dış yardım tutarı, 224 milyar 636 milyon dolardır. ABD'den en fazla yardım alan ülke ise, 1982 yılında 1 milyar 730 milyon dolarla İsrail'dir. ABD dış yardımı, 1812'de deprem felâketine uğrayan Venezuela'ya yapılan 50 bin dolarlık yardımla başladı.

Vergi ödenmeyen ülkeler

Gelir vergisi alınmayan ülkeler Bahreyn, Brunei, Kuveyt ve Katar'dır. Bu ülkelerde, gelir ne düzeyde olursa olsun, vergi verilmez. Manş Denizi adalarından Sark'ın yerlileri ile Tristan'da Cunha sakinleri de vergi ödemez.

En yüksek vergilendirme

Dünya vergilendirme oranı en yüksek olan ülke Norveç'tir. Burada, 1974 Ocak ayında İşçi Partisi ile Sosyalist İttifak iktidarı, yüzde 80 limitini de kaldırdı. O sıralarda Lignings Boka'da çıkan bir listeye göre, Norveç'te 2 bin civarında kişi, gelirlerinin yüzde 100'ünden fazla vergi ödüyorlardı. Armatör **Hilmer Reksten**'in (1898-1980) vergi oranı yüzde 491 olarak hesaplanmıştı.

En yüksek vergi istemi

Bir kişiden istenen en fazla vergi, **Howard Hughes'** un mülkünün yüzde 70'i için talep edilen 336 milyon dolardır.

En fazla ulusal borç

Dünyada ulusa borcu en fazla olan ülke, Amerika Birleşik Devletleri'dir. 30 Eylül 1981'de federal hükümetin gayrısafi federal kamusal borcu, "**trilyon**" dolar çizgisini aşmıştı. Şubat 1984'te ise 1 trilyon 457 milyar 500 milyon dolara çıktı. Bir dolarlık banknotlarla bu miktar, 1 milyon 21 bin 946 ton ağırlığında ve 12 bin 273 kilometre yüksekliğinde bir yığın meydana getirdi.

En fazla dış borç

Dış borcu en fazla olan ülke, 93 milyar dolarla Brezilya'dır (Mart 1984). Kişi başına en fazla dış borç düşen ülke ise, 11 milyon 500 binlik nüfusu ile 1983 ortasında 17 milyar dolar borcu olan ya da kişi başına dış borç miktarı 1478 doları bulan Şili'dir.

Gayrısafi milli hasıla

Gayrısafi milli hasılası en yüksek olan ülke, 1981'de 3 trilyon dolarla ABD'dir. 1 Ocak 1984'te bu miktar 3 trilyon 432 milyon doları bulmuştu.

En zengin ülke

Kişi başına ortalama gelir ölçütüyle dünyanın en zengin ülkesi, Birleşik Arap Emirlikleri'dir. Bu ülkede kişi başına 1980 yılında 30 bin 70 dolar düşüyordu. 1910'dan itibaren dünyanın en zengin ülkesi olan ABD, 1980'de 3 Arap ülkesi, 9 Batı Avrupa ülkesi ve Brunei'nin arkasından 14'üncülüğe düştü. 1 Ocak 1983'te ABD'deki tüm maddi aktiflerin değerinin 12.5 trilyon dolar ya da kişi başına 53 bin 800 dolar olduğu hesaplanıyordu.

İngiliz Vergi İdaresi'nin bugüne kadar en fazla vergi talep ettiği kişi Nicholas Van Hoogstraten oldu. Banker Van Hoogstraten'den talep edilen vergi miktarı, 5 milyon 371 bin 220 sterlindi.

En yoksul ülke

Dünyada yayınlanmış kişi başına en düşük yıllık gelire sahip ülke, 1980 için 80 dolarlık geçici bir rakamla Bt. Bhutan'dır. Ancak, Dünya Bankası'nın elinde Kampuçya, Laos, Somali ve Vietnam için hiç veri olmadığını belirtmek gerek.

Altın rezervleri

Dünyada en fazla altın rezervine sahip ülke, Amerika Birleşik Devletleri'dir. 1984 Şubat ayı itibariyle, dünyadaki toplam 946.91 milyon onsun (1 ons 28.3 gram), 263.37 milyon onsu ABD Hazinesi'nde bulunuyordu. Her "ince" ons başına 400 dolarlık değerleme üzerinden bu miktarlar, ABD'nin altın rezervleri için 105 milyar 348 milyon dolara, dünya altın rezervleri için de 378 milyar 764 milyon dolara erişti. Kentucky eyaletinin Louisville kentinin 48 kilometre güneybatısındaki **Fort Knox**'ta bulunan külçe altın deposu, belli başlı federal depo olarak 1936 yılı Aralık ayından bu yana kullanılmaktadır.

En yüksek enflasyon oranı

Dünyanın en yüksek enflasyon oranı, 1946 yılı Haziran ayında Macaristan'da görüldü. Bu yıl, 1931'in altın pengosu tam 130 trilyon kâğıt pengo ediyordu. 3 Haziran'da "**Egimilyar bilyon**"luk pengolar, yani bin milyon kere bir milyon milyonluk banknotlar basıldı ve 11 Temmuz 1946'da tedavülden çekildi. Yalnızca vergi ödemelerinde kullanılmak üzere 1000 milyon x milyon kere milyon x milyonluk senetler basıldı.

1923 Kasım ayında, tedavüldeki Reichsbank marklarının miktarı, 400.338.326.350.700.000.000'e ulaştı ve enflasyon da 1913 düzeylerine göre 755.700 milyon kat arttı. 1984 ortasında enflasyon oranı en yüksek olan ülke, yüzde 567 ile Arjantin'di.

BANKNOT

İlk banknot

Kâğıt parayı Çinliler icat etti ve ilk banknotu da İ.S. 910'da çıkardılar. Kâğıt paranın yaygın olarak kullanımına ise 970'ten sonra geçildi. Dünyanın en eski banknotları, 1661 yılı Temmuz ayında İsveç Stockholm'de "**Banco-sedler**" adıyla piyasaya sürüldü. Günümüze kalmış en eski banknot ise, 6 Aralık 1662 tarihli "**5 dolar**"lık bir banknottur.

En büyük ve en küçük banknot

Şimdiye kadar basılan en büyük kâğıt para, Çin'de **Ming Hanedanı** zamanında, 1368-1399 arasında basılan bir "**kwan**"lık banknottu ve 22.8 x 33 santim boyutlarındaydı. 1983 yılı Ekim ayında bu banknotların bir tanesi 340 sterline satıldı. En küçük banknot ise, Romanya Maliye Bakanlığı tarafından 1917'de basılan 10 "**bani**"lik banknottu. Bu banknotun boyutları 27.5 x 38 milimetreydi.

En yüksek değerde banknot

Dünyada basılan en yüksek değerli banknot, ABD Federal Rezerv Bankası'nın (Merkez Bankası) 10 bin dolarlık banknotlarıydı. 1944 Temmuz'undan bu yana bu banknotlar hiç basılmadı ve ABD Maliye Bakanlığı, 1969 yılında, artık 100 dolardan büyük banknot kâğıt para basılmayacağını ilan etti. Şu anda, bu banknotların toplam sayısı yalnızca 350'yi buyor.

PARALAR

En eski para

İ.Ö. yaklaşık 670'ten kalma ve Anadolu'daki Lidya devletinin kralı olan **Gyges**'in paraları.

Tarihi en eski para

Şimdiki Sicilya'nın Messina kenti Zankle'de bulunan ve yaklaşık İ.Ö. 494'ten kalma Sami gümüş parasının tarihi en eskidir.

Hıristiyanlık devrinde ise tarihi en eski para, Danimarka'da bulunan ve 1234'ten kaldığı saptanan Roskilde piskoposi madeni paralarıdır.

En ağır para

İsveçlilerin 1640'tan kalma 10 talerlik bakır parası, 19 kilo 710 gram ağırlığındaydı.

En hafif ve en küçük para

Cava'da bulunan ve yaklaşık 1740'tan kaldığı belirlenen 0.002 gram ağırlığındaki gümüş Nepal parası, hem en hafif, hem de en küçük paradır.

En değerli para

1980 yılı Ekim ayında, Amerikalı **Nelson Bunker Hunt**'a 900 bin dolara satılan "**dekadrahmi**", en değerli para unvanına sahiptir.

En ender bulunan para

Dünyada "tek" olan çok sayıda para arasında, 700 Aksumit madeni parası da bulunuyor. İ.S. 500 sıralarından kalma bu paranın, yalnızca bir bronz ve bir altın türü biliniyor.

İ.Ö. 494 yılında Sicilya'da bulunan gümüş tetradrahmi'lere "A Yılı" işareti kondu. Böylelikle, madeni paralar, tarihi olan ilk madeni para unvanına kavuştular.

En düşük değerde banknot

Yasal en düşük değerli banknot, "**1 sen**"lik (ya da bir rupiah'ın yüzde biri) Endonezya banknotudur. Bunların 140 tanesi, 1984 ortalarında 1 İngiliz yeni penisi ediyordu.

ÇEKLER VE MADENİ PARALAR

En büyük miktarda çek

Bankacılık tarihinde ödenmiş en büyük miktarda çek, ABD Hindistan Büyükelçisi **Daniel P. Moynihan**'a ödendi. Moynihan, 18 Şubat 1974'te Yeni Delhi'de 16 milyar 640 milyon rupilik (892 milyon 791 bin 660 sterlin) çekle para çekti. 30 Haziran 1954'te ise ABD Maliye Bakanlığı bünyesi içinde 4 milyar 176 milyon 969 bin 623 dolar 57 sentlik bir çek tahsil edildi.

En büyük para koleksiyonu

Dünyada bir madeni para koleksiyonu için ödenen en büyük para, 7 milyon 300 bin dolardır. 27 Ocak 1976'da A-Mark Coin Co. Int. şirketi adına **Steven C. Markoff** tarafından, Nevada eyaletinin **Reeno**

Hayır amacıyla bir araya getirilen ve en değerli madeni paralardan oluşan sütun, Whitehaven Hastanesi'nde yapıldı.

kentinde yapılan bir müzayedede, **La Vere Redfield** mülkünden 407 bin gümüş ABD doları, bu rekor paraya satıldı.

En büyük miktar

Bugüne kadar en fazla miktarda madeni para, 1814'te İtalya'da bulundu. Modena yakınlarındaki Brescello'da bulunan rekor miktar, 80 bin tane "**aurei**"dir. Bunların, yaklaşık İ.Ö. 37'den kaldıkları sanılıyor. Sayısal olarak en fazla madeni para ise, 1908'de Brüksel'de ele geçen yaklaşık 150 bin madeni paradır. 15 Ekim 1978'de Marlborough, Wiltshire (İngiltere) yakınlarındaki Cunetio'da da 56 bin Roma sikkesi bulunmuştu.

Bulunan en büyük define ise batık Çarlık savaş gemisi **Admiral Nakhimov**'dan çıkan 2 milyar dolarlık altın sikke ve platin külçelerdir. 27 Mayıs 1905'te batan gemi, Japon adası Tsushima açıklarında 60 metre derinlikteydi.

En büyük darphane

Dünyadaki en büyük darphane, ABD Maliye Bakanlığı'nın 1965-1969'daki Philadelphia eyaletinde yaptırıldı. 4.65 hektarlık araziyi kaplayan bu darphane, günde 3 vardiya ve haftada 7 gün üzerinden yıllık 8 milyar madeni para basma kapasitesine sahiptir. Tek bir para basma makinesinde ise saatte 10 bin madeni para basmak olası.

Toplanan en büyük bağış

Hayır amacıyla yapılan bir yürüyüş ya da koşuda en fazla para kazanan kişi, 24 milyar 700 milyon dolarla Kanadalı **Terry Fox** (1958-1981) oldu. Fox Newfoundland'daki **St. John's**'dan Ontario'daki **Thunder Bay**'e yapay bir bacakla, 12 Nisan 1980'le 2 Eylül 1980 arasında 143 gün süreyle toplam 5 bin 373 kilometre koştu.

İŞÇİ-İŞVEREN İLİŞKİLERİ

En büyük sendika

Dünyanın en büyük sendikası, Polonya'daki "**Solidarnosc**" yani Dayanışma Sendikası'dır. 1980 yılı Ekim ayında, bu sendikanın 8 milyon üyesi olduğu bildirilmişti. Dünyanın en uzun isimli sendikası ise Uluslararası Mermer, Kayağantaş ve Taş Cilalayıcıları. Ovucuları ve Bıçkıcıları, Çini ve Mermer Kakmacıları Yardımcıları ve Mermer Mozaik ve Çimento Mozaiği İşçileri Yardımcıları Birliği ya da "**IAMSSPRSTMSHMMTWH**"dir. (Washington, D.C., ABD).

İlk işçi-işveren anlaşmazlığı

İ.Ö. 1153'te Mısır Thebes'te, gıda rejiminin yeknesaklığı ve çalışma koşulları nedeniyle bir işçi-işveren anlaşmazlığı çıktığı biliniyor. Kayıtlara geçmiş ilk grev ise, İ.Ö. yaklaşık 309'da **Aristos** adında Yunanlı bir orkestra şefi tarafından yapıldı. Grevin nedeni, yemek molalarıydı.

En uzun grev

Dünyanın en uzun grevi, 1928 yılında başladı, 33 yıl sürdü ve 4 Ocak 1961'de sona erdi. Bu grev, Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da berber kalfalarının istihdamıyla ilgiliydi.

Sanayi dalındaki en uzun grev ise, ABD'nin Wisconsin eyaletindeki Sheboygan'da **Kohler Co.**'nin boru tesisatı donanımı fabrikasında 1954 Nisan ayı ile 1962 Ekim ayı arasında yapıldı. Bu grevin, Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası'na 12 milyon dolara mal olduğu söyleniyor.

En düşük işsizlik

İsviçre'de Aralık 1973'te (nüfus 6 milyon 600 bin) işsizlerin sayısı 81'di

En büyük dernek

Dünyanın en büyük derneği, merkezi ABD'de bulunan bir hastane sigorta örgütü olan **Blue Cross and Blue Shield Association**'dır. (Mavi Haç ve Mavi Kalkan Derneği). Bu derneğin 1 Ocak 1984'teki üye sayısı 79 milyon 662 bin 452 idi. 1983'te ödenen aidat tutarı ise 34 milyar 602 milyon 745 bin 60 doları buluyordu.

TÜKETİM

İçki yasağı

En uzun süren içki yasağı, 1908 ile 1934 arasında 26 yıl süreyle İzlanda'da uygulandı. Diğer bellibaşlı içki yasakları ise SSCB'de (1914-24), ABD'de (1920-33) yılları arasında görüldü. Faroe Adaları'nda ise 1918'den bu yana, normal olarak uygulanan özel ruhsatlı yasağın aksine, genel bir yasak var. En fazla içki tüketimi ise, Avustralya'nın kuzey bölgesinde. Burada, yıllık içki tüketiminin, kişi başına 236 litre olduğu tahmin ediliyor. Darwin'de alkolizmin önlenmesini amaçlayan bir dernek, 1966 yılı Haziran ayında, destek bulamadığı için dağılmak zorunda kaldı.

En büyük içki ikramı

Dünyada en fazla kişiye içki ikramını, Amerikalı **Paul Deer** yaptı. **Deer**, 14 Temmuz 1982'de, Georgia eyaletinin Atlanta kentindeki U. Zoo and Co.'da 1501 kişiye içki ikram etti.

En hacimli yemek

Dünyada en hacimli yemek, zaman zaman Bedevi düğün şölenlerinde ikram edilen "**deve fırın**"dır. Pişmiş yumurtalar balıklara, balıklar pişmiş tavuklara,

tavuklar fırınlanmış bir koyunun içine doldurulur ve koyun da bütün bir deveye yerleştirilir.

En uzun muzlu dondurmalı tatlı

Dünyanın en uzun muzlu dondurmalı tatlısı, 15 bin 912 muz, 4 bin 319 litre dondurma, 416 kilo 800 gram çikolatalı şurup, 1353.5 litre krema, 125 kilo fıstık ve 8 bin 910 kirazdan oluşuyordu ve 2 bin 594 metre uzunluğundaydı. Bu tatlıyı, 22 Mayıs 1983'te, ABD nin New Jersey eyaletinin Millburn kentinde Millburn High School üçüncü sınıf öğrencileri yaptı.

En büyük barbekü

31 Ocak 1981'de, **Ernie Morgado**'nun sağladığı 46 bin 386 yarım tavuk, Hawaii'nin Honolulu kentinde Lolani Okulu'ndaki 15 bin kişi için açık havada ızgarada pişirildi.

1982'de Kentucky eyaletinde yapılan yıllık "**Fancy Farm Pikniği**'nde (1880'den beri yapılıyor), 6 Ağustos günü tüketilen koyun, domuz ve tavuk eti miktarı, 6.8 tonu buldu. Aşçı **Harold Carrico**'ydu.

En büyük biftekli sandviç

Dünyadaki en büyük biftekli sandviç, 2 bin 1 kilo geliyordu. Bu sandviç, 26 Mayıs 1983'te Belçika'nın başkenti Brüksel'deki Ukkel'de "**Slager 2001**" kasapları tarafından hazırlandı. Sandviçin yüzeyi 36 metrekareydi ve piştikten sonra 76 bin 440 porsiyona ayrıldı.

En büyük pasta

Dünyanın en büyük pastası, ABD'nin New Jersey eyaletinin Atlantic City kentindeki Convention Hall' de, şef **Franz Eichenauer** tarafından hazırlandı. 4 Temmuz 1982'de, bağımsızlık günü yıldönümü onuruna hazırlanan bu "**bayrak**" pastası, 13.96 tonluk kremasıyla birlikte tam 37.18 ton geliyordu.

En büyük İskoç yahnisi

Şimdiye kadar yapılan en büyük İskoç yahnisi, 7 öküz işkembesine doldurulmuştu ve 245 kilo 600 gram ağırlığındaydı. Bu yahni, 1980 yılı Ocak ayında 12 saatte, İskoçya Broxburn Lothian'daki **David A. Hall Ltd.** şirketi tarafından, Glaskow'daki **CWS Hygermarket**'' için pişirildi.

Paskalya yumurtası

Şimdiye kadar yapılan en ağır paskalya yumurtası, 3 metre 4 santim yüksekliğindeydi ve 3 bin 430 kilo geliyordu. Bu yumurtayı İngiltere Leicester'deki Ma copa Pastanesi'nde **Siegfried Berndt** yaptı ve 7 Nisan 1982'de tamamladı.

Belçika'nın Schelle kentinde 19 Mart 1983'te Eueen Lauwers Pastanesi'nde sergilenen bir yumurta ise 5 metre 42 santim yüksekliğindeydi ve 2 bin 323 kilo çekiyordu.

En uzun somun

Dünyada pişirilen en uzun somun, 428 metre 29 santim boyundaydı. Bu somunu, Güney Afrika'da 10-12 Haziran 1983 günlerinde First Bellair Okulu İzci Grubu pişirdi.

En büyük elmalı pasta

ITV şefi **Glynn Christian**, 25-27 Ağustos 1982'de, İngiltere'nin Kent yöresindeki Chelsfield'de yer alan Hewitts Çiftliği'nde, dünyanın en büyük elmalı pastasını yaptı. 12 x 7 metre boyutlarındaki bir tabakta duran bu pastada, 600 kilo elma kullanıldı ve pasta 13.66 ton çekti. Pastayı, Tuğamiral **Sir John Woodward** kesti.

En büyük vişneli pasta

Dünyanın en büyük vişneli pastasında ise 2 bin 245 kilo vişne vardı ve pasta 6 bin 350 kilo geliyordu. Çapı 4 metre 36 santim olan pastanın derinliği 60 metre 96 santimdi. ABD'nin Michigan eyaletinde, Chrlevoix kentindeki Medusan Cement Corporation'ın arazisinde pişirilen pasta, bu kentin ABD' nin 200'üncü yıl kutlamalarına olan katkısının bir parçasını oluşturuyordu.

En büyük elmalı tart

Şimdiye kadar yapılan en büyük üzüm ve baharatlı elma tartı 1025 kiloydu. 6.9 x 1.52 metre boyutlarında olan bu tart, 15 Ekim 1932'de, İngiltere Leicestershire'daki **Ashby-de-la-Zouch**'da yapıldı.

En büyük etli börek

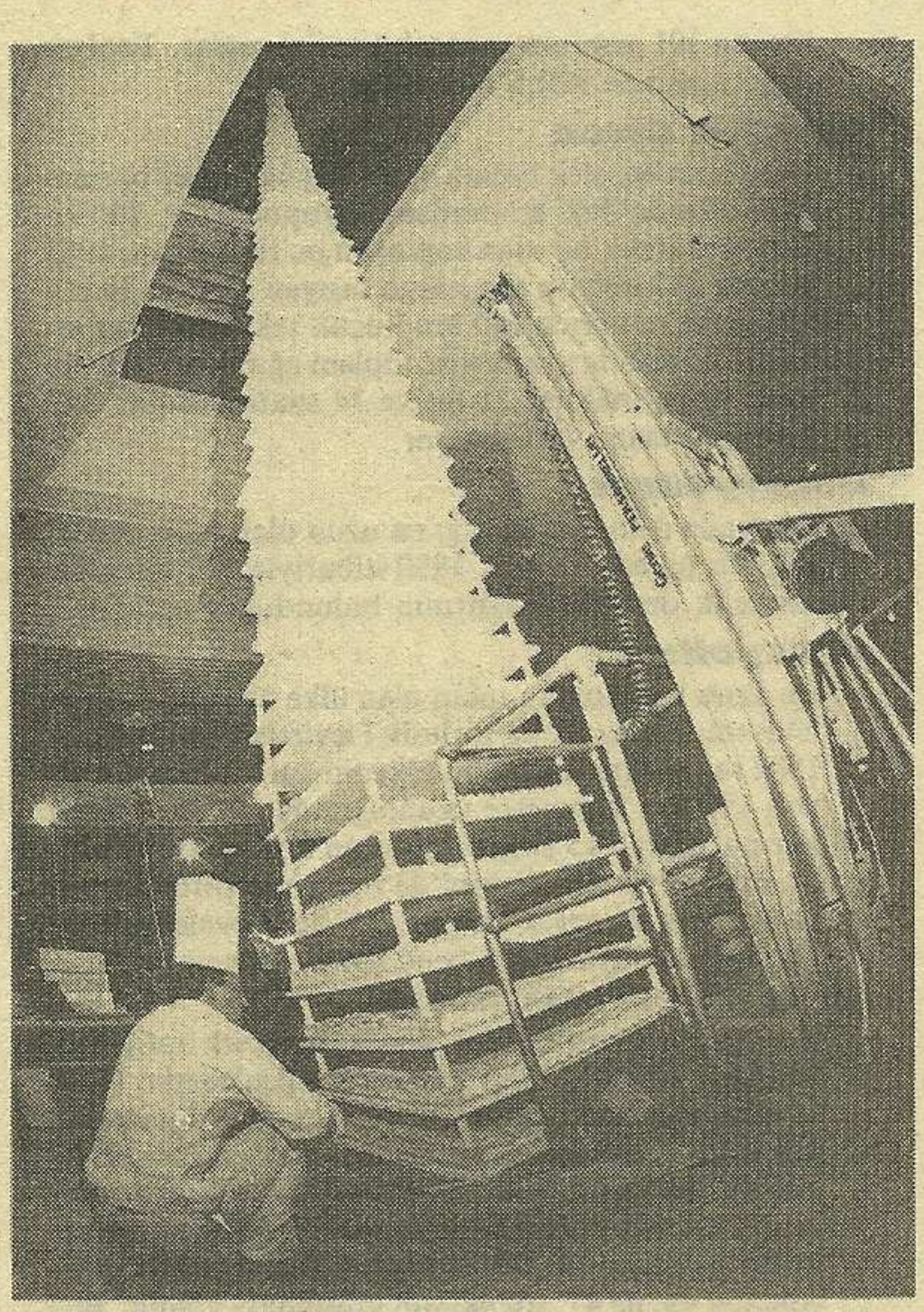
Dünyanın en büyük etli böreği, 5 ton 750 kilo ve 5.48x1.83x45 metre boyutlarındaydı. 5 Eylül 1964'te yapılan bu börek, kraliyet ailesinde dört doğumu kut-

Dünyanın en büyük tüketicileri

Eldeki son verilere göre, dünya ülkeleri arasında kişi başına en fazla kalori alanlar, Belçika ve Lüksemburg insanlarıdır. Bu iki ülkede 1974 yılında günde tüketilen kalori miktarı, ortalama 3 bin 654'ü buluyordu. Aynı yılda günlük en düşük kalori ortalaması ise 1728 ile Yukarı Volta'da görüldü. Kalori değeri en yüksek olan besin maddesi ise, 100 gramında 930 kalori ile saf hayvani yağdır. Saf alkol ise, 100 gramda 700 kalori verir.

Aşağıda, dünyanın en büyük tüketicileri yer alıyor. Rakamlar, günde kişi başına tüketilen kaloriyi gösterir:

PROTEİN Avustralya ve Yeni Zelanda'da 106 gram (1969)	**KAHVE** Finlandiya'da 36.52 gram (1980)
TAHILLAR Mısır'da 600 gram (1966-1967)	**SU** Amerika'da 1544 galon (1974)
ŞEKER Bulgaristan'da 177 gram (1977)	**BİRA** Batı Almanya'da 40.2 santilitre (1981)
ET Amerika'da 308 gram (1977)	**ŞARAP** Fransa'da 251. santilitre (1980)
TATLILAR İngiltere'de 4.01 gram (1979)	**ALKOLLÜ MADDELER** Polonya'da 1.53 santilitre (1978)
ÇAY İrlanda'da 10.2 gram (1977)	

Dünyanın en büyük düğün pastasının son rötuşları yapılıyor. Son 24 kat, tavandan yukarı taşmıştı.

lamak için pişirilen Denby Dale, Batı Yorkshire böreklerinin de 8'incisiydi. Bu böreklerin ilki 1788 yılında Kral **III. George**'un akli dengesine kavuşmasını kutlamak için hazırlanmıştı. Ancak, 1887 yılında Kraliçe **Victoria**'nın jübilesi için pişirilen 4'üncü börek, biraz bozuk çıktı ve sönmemiş kirece gömüldü.

En büyük omlet

Dünyanın en büyük omleti, 20 bin 117 yumurtadan yapıldı. Omlet tavasının boyutları 9.10 x 3.04 metreydi. Omlet, 27 Haziran 1981'de, Kanada'nın Alberta kentindeki Calgary's Southcentre Mall'da pişirildi.

En uzun hamur işi

İsveç'teki Gothenburg Hamur İşi Aşçıları Derneği üyeleri, **Sven Gustavson**'un organizasyonuyla, 15 Haziran 1983'te Liseberg Lunaparkı'nda 489 metre 87 santim uzunluğunda bir hamur işi açtılar.

En büyük piza

Dünyada pişirilen en büyük pizanın çapı 24 metre 40 santimdir. Yüzölçümü 468 metrekareyi bulan ve 8 bin 456 kilo gelen bu piza, Lorenzo Amato'nun New York Glen Falls'taki Oma Pizza Restoranı'nda. 8 Ekim 1978'de pişirildi ve tam 60 bin 318 dilime ayrıldı.

En fazla patates püresi

ABD'nin Kuzey Dakota eyaletinin Grand Forks kentinde, 4 Eylül 1982'de 17'nci Yıllık Patates Şenliği için bir çimento karıştırıcısında 8.26 tonluk patates püresi hazırlandı.

En büyük lollipop

Dünyanın en büyük buzlu lollipopu, ABD'nin Iowa eyaletinin Davenport kentinde, Westside Assembly of God Church kilisesi yararına 7 Eylül 1975'te hazırlandı. Bu buzlu lollipop, 2 bin 608 kilo geliyordu.

En büyük buzsuz lollipop ise 23 Nisan 1982'de, yine ABD'de bu kez Tennessee eyaletinin Knoxville kentindeki Dünya Fuarı için American Candy Co. şirketi hazırladı. Bu lollipopun ağırlığı 181 kilo 400 gramdı.

En büyük salam

Dünyanın en büyük salamını, Avustralyalı **Don Smallgoods** yaptı. 8 metre 91 santim boyunda, çevresi 71 santim olan ve 333 kilo çeken salam, 23 Nisan 1982'de Broadmeadows Victoria'da hazırlandı.

En uzun sosis

Dünyanın en uzun sosis zinciri, 8 kilometre 910 metre geliyordu. 2 bin 418 kiloluk bu sosisi, İngiltere'de Birmingham Stirchley'deki Rex's Sausage Manufacturing Co., 22 Haziran 1983'te yaptı.

En büyük çilek kâsesi

Bugüne kadar tartılan en ağır çilek kâsesinin net ağırlığı 204 kilo 570 gramdır. Kâse, 25 Haziran 1983'te Worcester'deki Guildhall'da tartıldı.

En büyük dondurma

Bugüne kadar yapılan en büyük dondurma, çilekli, fıstıklı ve kremalıydı. 15 Nisan 1983'te ABD'nin Vermont eyaletinin St. Albans kentinde yapılan bu dondurma, 12 bin 293 kilo geliyordu.

En büyük Yorkshire pudingi

Dünyanın en büyük Yorkshire pudingini, 28 Kasım 1981'de **Bob Wyatt** ve **Kevin Fernley** hazırladı. Warwickshire'da, Stratford-upon-Avon'daki Swan's Nest Hotel'de yapılan pudingin pişirilmesi, 4 saat 45 dakika sürmüştür. Pudingin boyutları ise 5.63 x 1.19 metreydi.

En fazla satılan tatlı

Dünyada en fazla satılan tatlı (şeker), "**Life Savers**" marka delikli şekerdir. 1913 ile 30 Haziran 1980 tarihleri arasında 29 milyar 651 milyon 840 bin rulo satılan bu şekerin ortasındaki deliklerden oluşacak bir tünel aracılığıyla 3 kez aya gidip dönülebilirdi. "**Life Savers**"ı, en uzun sürede yiyen ve deliğine dokunmayan kişi ise California Van Nuyslu **Thomas Syta**'dır. **Syta**, 14 Ocak 1983'te şekerini 7 saat 10 dakika sürede bitirdi.

En pahalı baharat

Panax quinquefolius'un kökü olan yabani "**ginseng**"in fiyatı, 1977 Kasım'ında Hong Kong'da ons (24 gram) başına 23 bin dolara kadar yükselmişti. Çin'in Chan Pak Dağı yöresinde bulunan bu bitkinin kökünün afrodiziyak etkisi olduğu düşünülüyor. Jilin eyaletinden yapılan yıllık sevkiyat ise, 4 kiloyu geçmiyor. ABD'nin önde gelen tıp dergilerinden biri, bu bitki kökünü etkisini "**kortikosteroid zehirlenmesi**"ne benzetmişti.

En acı baharat

En acı baharatın Filipinler'de bulunan "**siling labuyo**" olduğu söyleniyor.

En pahalı meyve

5 Nisan 1977'de, İrlanda'nın Wicklow kentindeki Ashford Co.'dan **John Synntott**, 453 gram çileği (30 tane), Dublin Meyve Hali'ndeki bir açık artırmada restoratör **Leslie Cooke**'a, 530 sterline ya da tanesi 17.70 sterlinden sattı.

En ender baharat

Dünyanın en ender baharatı, Kuzey Vietnam'da böceklerden çok az miktarlarda elde edilebilen bir salgı olan **"Ca Cuong"**dur. Savaş koşulları nedeniyle fiyatlar, bir ara **"28 gramı 100 dolar"** düzeyine çıkmıştı. 1975'ten bu yana da sevkiyat tümüyle durdu.

KİTLE İLETİŞİMİ

Havayolları

Dünyanın en fazla yolcu taşıyan havayolları ağı; Amerika Birleşik Devletleri'ndedir. Bu ülkede, tarifeli iç ve yerel hatlarda, 1983 yılında 231 milyar 514 milyon 402 bin **"paralı yolcu mil"**i uçuldu. Bu rakam, ABD'de yaşayanların her yıl adam başı 1585 kilometrelik yolculuk yapmasına eşittir.

Deniz ticareti

Dünyadaki ticaret filolarının toplamı, 100 gros tondan küçük tekneler, yelkenliler ve mavna tipi taşıtlar hariç tutulursa, 422 milyon 590 bin 317 gros tonluk 76 bin 105 gemiden oluşuyor (1 Temmuz 1983 itibariyle). Toplam 67 milyon 564 bin gros tonluk 2 bin 62 Liberya bandıralı gemi ise (1983 ortası), bu ülkenin dünyanın en büyük deniz ticaret filosuna sahip olmasını sağlıyor.

En büyük liman

Fiziksel yönden dünyanın en büyük limanı, ABD'deki New York ve New Jersey Limanı'dır. Bu limanın seyre uygun deniz cephesi, 1215 kilometrelik bir alanı kaplar (475 kilometresi New Jersey'de) yüzölçümü 238 kilometrekare olan limanda, toplam 261 genel kargo rıhtımı ve diğer 130 rıhtım, aynı anda limana 391 geminin yanaşabilmesini sağlar. Toplam depo alanı ise 120.9 hektardır.

En işlek liman

Dünyanın en işlek limanı ve en büyük yapay barınağı, Hollanda'daki **Rotterdam-Europoort**'tur. 100 kilometrekarelik bir alan kaplayan bu rıhtımdan, 1983 yılında 233 milyon ton kargo taşıyan toplam 30 bin 820 gemi ve ayrıca 180 bin küçük tekne hareket etmiştir. Limanda aynı anda, toplam ağırlıkları 318 bin tonu ve derinlikleri 21 metre 34 santimi bulan 310 gemiye hizmet verilebiliyor.

Demiryolları

Dünyada demiryolları ağı en uzun olan ülke, ABD'dir. Bu ülkede 1 Ocak 1980 itibariyle 320 bin kilometrelik demiryolu hattının bulunduğu saptandı.

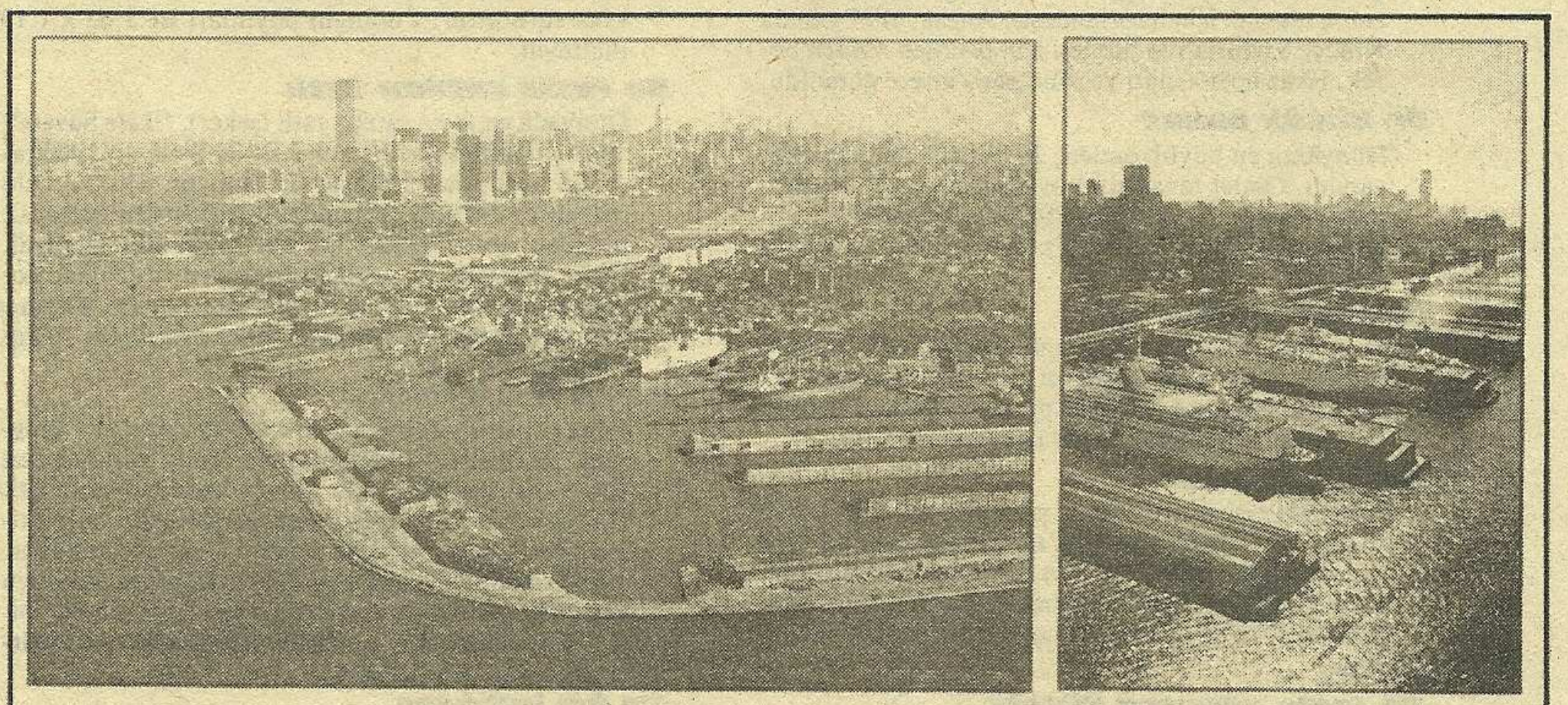
Karayolları

En uzun karayoluna sahip olan ülke de yine (50 eyaletin tümü), Amerika Birleşik Devletleri'dir. 1 Ocak 1982 rakamlarına göre bu ülkenin karayolları, 6 milyon 199 bin kilometre uzunluğundaydı. Bu ülkede normal olarak 15 yaşını dolduran kişi, ehliyet alabilir. Hawaii ve Mississippi'de bu iş için şoför kursuna gitmeye de gerek yoktur. 13 ABD eyaletinde de 14 yaşındakilere kısıtlı genç şoför ehliyeti verilir.

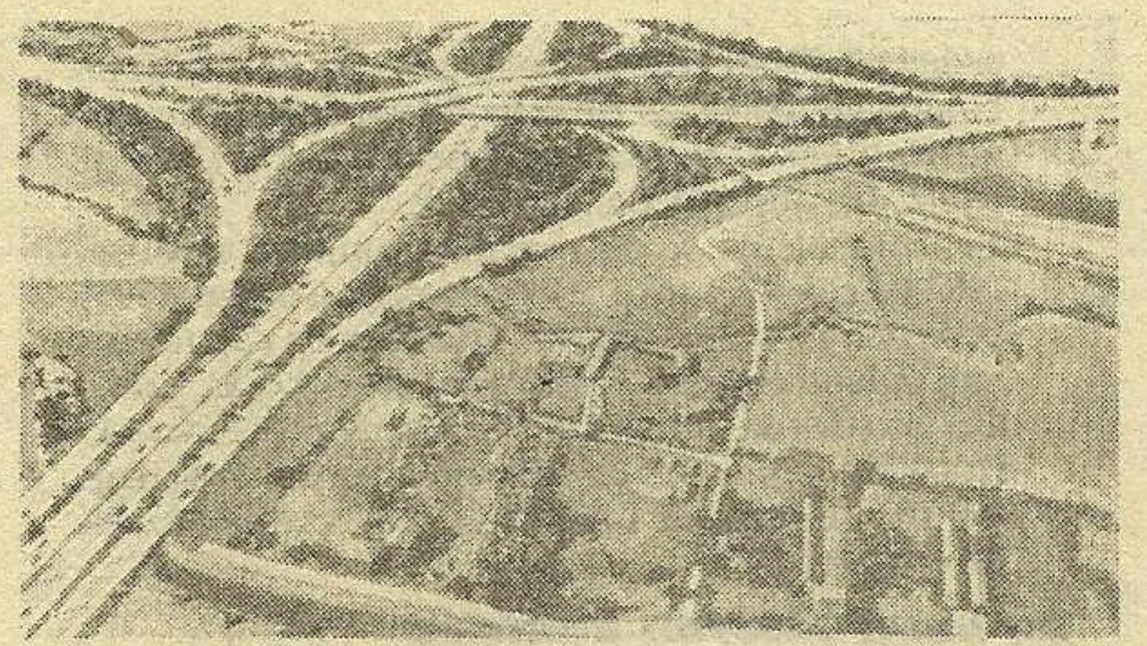
En büyük trafik hacmi

Dünyanın herhangi bir noktasında en yüksek trafik hacmi, ABD'deki **Doğu Los Angeles Kavşağı**'ndadır. (Santa Ana, Pomona, Golden State ve Santa Monica karayolları). California eyaletindeki bu kavşakta, 1983 yılında, hafta arasında 24 saatte 458 bin 60 araba, yani dakikada 318 araba geçiyordu. Üzerinden en çok araba geçen yol ise, Chicago'daki **Dan Ryan Ekspres** yolunda 43. ile 47. sokakların arasındaki yoldur. Burada bir günde geçen araba sayısı, ortalama 254 bin 700'dür.

Dünyada en yüksek trafik yoğunluğu olan bölge ise, Hong Kong'dur. 1 Ocak 1981'de, toplam 1182 kilometrelik yoldan 278 bin 952 araba geçiyordu. Ya-

The world's... **New York'ta dünyanın en büyük limanı... Bu limana 391 gemi, aynı anda yanaşabilir.**

1985'te İngiltere'nin en işlek yonca yaprağının bir modeli... Londra Havaalanı'nın batısındaki M4, Londra'yı boydan boya geçen M25 karayolu ile kesişiyor.

ni, trafik yoğunluğu, taşıt başına 4 metre 23 santime varıyordu. Dünyanın en yüksek trafiğe sahip köprüsü ise, Kalküta'da, Hoogly Irmağı üzerindeki **Howrah Köprüsü**'dür. Günde geçen 57 bin arabaya ek olarak, 457 metre uzunluğunda ve 21 metre 90 santim genişliğindeki bu köprüden, sayılamayacak kadar da çok yaya geçiyor.

En büyük trafik tıkanıklığı

Dünyada en büyük trafik tıkanıklığı, 16 Şubat 1980'de Fransa'nın Lyon kentinde meydana gelmiş ve Paris yolunda sıkışan arabaların kuzeye doğru oluşturdukları kuyruğun uzunluğu 176 kilometreyi bulmuştu.

En geniş yol

Dünyanın en geniş yolu, Brezilya'nın başkenti, Brasilia'da Municipal Meydanı'ndan Üç Kudret Meydanı'na uzanan **Anıtsal Eksen** Caddesi'dir. Bu caddenin genişliği 2 kilometre 400 metreyi buluyor.
1960 yılı Nisan ayında açılan altı şeritli "**Bulvar**"ın genişliği ise 250 metredir.
San Francisco Körfezi Köprüsü'ndeki **Toll Plaza**'nın California'nın Oakland kentindeki köprüye hizmet sunan 23 şeridi vardır. Bunların 17'si batı yönündedir.

En dar yol

Dünyanın en dar yolu, İngiltere'de, Cornwall'deki Port Isaac'ta, **Temple Bar** ile **Dolphin Sokağı**'nın kavşağında bulunuyor. En dar noktasında 49 santim genişliğinde olan bu yola "**göbek sıkan geçit**" deniyor.

En uzun yol

Dünyada en uzun otomobil yolu, Kuzeybatı Alaska'dan, Şili'nin Santiago kentine, oradan da doğuya dönerek Arjantin'in başkenti Buenos Aires'e uzanan ve Brezilya'nın başkenti Brasilia'da son bulan **Pan-Amerikan** karayoludur. Bu yol, yalnızca Panama'da Tapon del Darién'de ve Kolombiya'daki Atrato Bataklığı'nda kesilir. Bu bölümü ilk kez aşan kişiler, İngiliz **Richard E. Bevir** ve Avustralyalı mühendis **Terence John Whitfield**'in oluşturduğu "**Trans-Darién**" keşif ekibi olmuştur. **Bevir** ve **Whitfield**, La Cucaracha Carinosa adlı Land-Rover'le, 3 Şubat 1960'ta Panama'daki Chepoyu'dan ayrıldılar ve inanılmaz güçlüklerle dolu bir yolculuk sonunda, 17 Haziran'da, saatte ortalama 201 metre katederek, Kolombiya'daki Quibdo'ya vardılar.
İngiliz **Trans-Americas** keşif grubunun VXC 868K tipi Range Rover'ı, Amerika kıtasını baştan başa geçen ilk araç oldu. Bu araç, 3 Aralık 1971'de, Alaska'dan ayrıldı ve 27 bin 387 kilometrelik bir yolculuk sonucu, 9 Haziran 1972'de Tierra del Fuego'ya vardı.

En uzun sokak

Dünyanın en uzun sokağı, Kanada'da Toronto'dan kuzeye ve batıya uzanır. 15 Şubat 1976'da tamamlanan sokağın birinci bölümü 55 kilometre 78 metreydi. Şimdi, Ontario-Minnesota sınırındaki Rainy Irmağı'na uzanan bu sokağın resmi uzunluğu, 1896 kilometre 200 metredir.

En kısa sokak

ABD'nin Ohio eyaletinin Bellefontaine kentindeki Mc Kinley Sokağı, 9 metre 14 santim uzunluğuyla, 1907 yılından beri dünyanın en kısa sokağı unvanını elinde tutuyor.

En dik sokak

Dünyanın en dik sokakları, ABD'nin San Francisco kentindeki **Filbert Sokağı, Russian Hill** (Rus Tepesi) ve **22. Sokak** ile **Dolores Heights**'dır. Bu sokakların eğimi, yüzde 31.5 ya da 3.17'de 1'dir.

En virajlı sokak

İngiltere'de, Leavenworth ile Hyde arasındaki **Lombard Sokağı**, birbirini izleyen ve yarıçapları 6 metre 10 santim olan 8 tane 90 derecelik virajla "**Dünyanın en virajlı sokağı**" adını almaya hak kazandı. Bu sokak, 1922 yılında eğimi yüzde 18.2'ye düşürebilmek için bu hale getirilmişti.

En yüksek yol

Dünyanın en yüksek yolu, Tibet'te, Khaleb ile Hsinchi-fu arasındaki **Kang-ti-suu**'nun 13 kilometrelik bir bölümüdür. Bu yolun yüksekliği, bazı noktalarda 6 bin 80 metreyi buluyor. Dünyada arabaların işleyebildiği en yüksek yol, Tibet ile Güneybatı **Sinkiang** arasında bulunan 1180 kilometre uzunluğundaki yoldur. 1957 yılının Ekim ayında tamamlanan bu yolda, deniz yüzeyinden 5 bin 632 metre yükseklikte geçitler vardır.
Kafkas geçitleri dahil olmak üzere, Avrupa'nın en yüksek geçidi, Fransa'da **Jausiers** ile **Saint Etienne-de-Tinée** arasındaki "**Col de Restefond**" Geçidi'dir. 1962 yılında tamamlanan bu geçit, 2 bin 82 metre yüksekliğinde ve 21 tane "U" viraja sahiptir. Geçit, Ekim başı ile Haziran başı arasında genellikle kapanır.
Avrupa'nın en yüksek otomobil yolu, İspanya'nın güneyindeki Sierra Nevada Dağları'nda bulunan **Pico de Veleta** yoludur. 36 kilometrelik tırmanış, bir sürücüyü deniz düzeyinin 3 bin 469 metre üstüne çıkarır. 1974 yazında, güney yanındaki bir yolun tamamlanmasından sonra, burasının Avrupa'nın en yüksek "geçidi" olduğu ileri sürülmüştü.

En alçak yol

Dünyanın en alçak yolu, İsrail'in Kızıldeniz sahili boyunca uzanan yoldur. Bu yol, deniz seviyesinden 393 metre daha alçaktır.

En büyük meydan

Dünyanın en büyük meydanı, Çin'in göbeği diye adlandırılan ve 39.6 hektar büyüklüğünde olan Pekin'

deki "**Tian an men Meydanı**"dır. İran'ın İsfahan kentinde bulunan "**Meydan-ı Şah**"ın alanı ise 8.1 hektardır.

Parkmetre

Dünyada ilk parkmetreler, 19 Temmuz 1935'te Oklahoma City'nin (ABD) iş merkezinde tesis edildi. Bu parkmetreler, ABD'li **Carl C. Magee**'nin bir buluşuydu.

En kötü sürücü

15 Ekim 1966'da ABD'nin Teksas eyaletindeki Mc Kinney kentinde, 75 yaşında bir erkek sürücü, 20 dakika içinde 10 trafik cezası yedi, dört kez yolun ters yönünde araba kulandı, dört araca vurup kaçtı ve altı kazaya neden oldu.

Su üzerinde ulaşım

Ülke sınırları dahilinde su üzerinde en uzun ulaşım ağına sahip olan ülke Finlandiya'dır. Göl ve nehirlerden meydana gelen bu ulaşım yollarının toplam uzunluğu, yaklaşık 50 bin kilometredir.

Ulaşım yapılan en uzun nehir

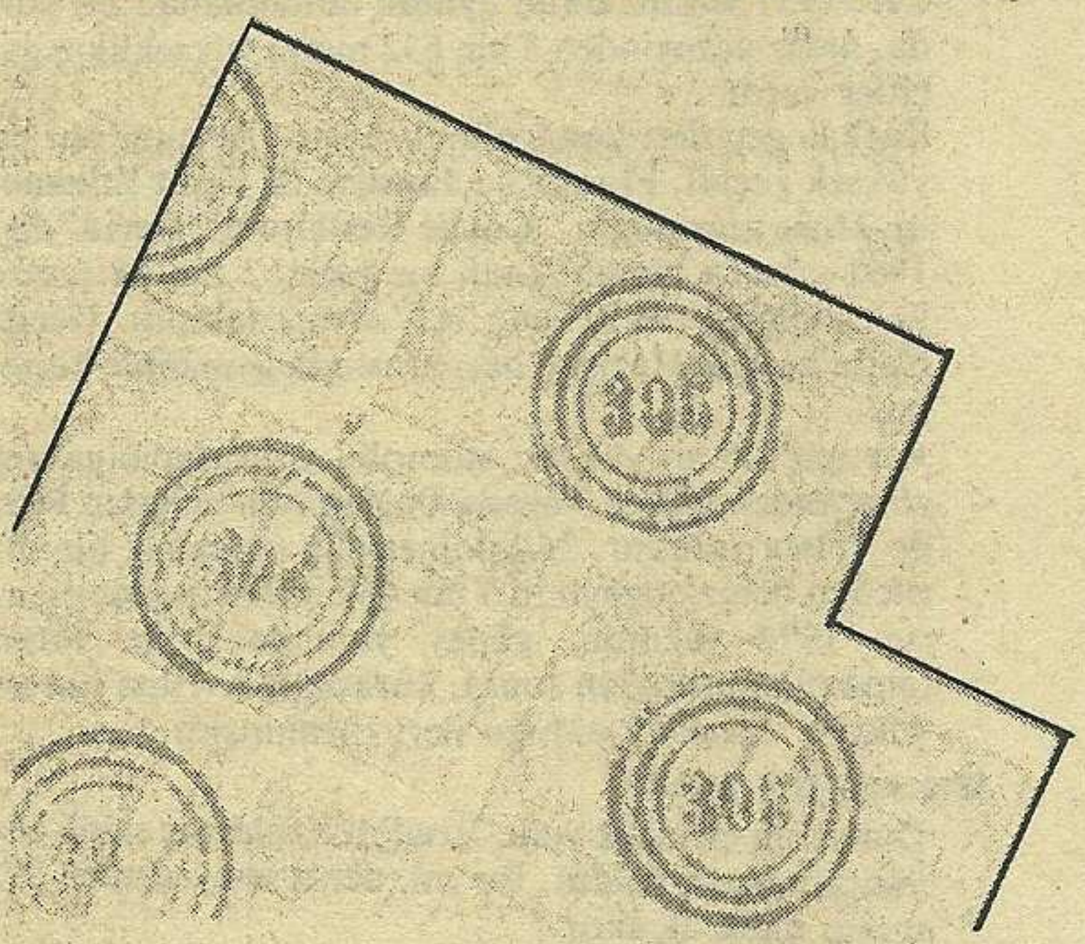
Dünyada ulaşım yapılabilen en uzun doğal suyolu, Amazon Nehri'dir. Bu nehir üzerinde okyanus gemileri, Atlantik sahilinden 3 bin 598 kilometre mesafede bulunan Peru'daki Iquitos'a kadar girebilmektedir. 10 Mart 1969'da sona eren National Geographic Society'nin bir keşif gezisinden sonra, **Helen** ve **Frank Schreider**, nehir üzerinde akıntı yönünde San Francisco ve Peru'dan Bèlem'e kadar 6 bin 187 kilometre katetmişlerdi.

TELEKOMÜNİKASYON

Telefon

The American Telephone and Telegraph Co. şirketinin yayınladığı son tahminlere göre, 1 Ocak 1982'de bütün dünyadaki toplam telefon sayısı, 486 milyon 055 bindir. En çok telefonun bulunduğu ülke ise 181 milyon 393 bin cihazla ABD'dir. Başka bir deyişle, ABD'de 1000 kişiye 787 cihaz düşüyor ya da 100 evden 97.5'inde telefon buunuyor. En az telefonun bulunduğu bölge, 24 cihaz ile **Pitcairn Adası**'dır. En düşük orana sahip olan ülke ise 100 kişiye 1'den az telefonun düştüğü Bangladeş'tir.

En çok telefon konuşmasının yapıldığı ülke ise, 1982 yılında 321 milyar 344 milyon (kişi başına 1390) konuşma ile yine ABD'dir. Dünyada en çok telefonun bulunduğu kent, ABD'nin "**New York**" şehridir. Bu şehirde 1 Ocak 1981'de 5 milyon 808 bin 145 (1000 kişi başına 821 cihaz) bulunuyordu. **Washington DC** ise, 1981'de 1000 kişiye 1727 telefon düzeyine çıkmıştı.

Bu blokun bir parçasını oluşturduğu 39 mavi Norveç pulu, 1981'de Londra'da müzayedeyle 105 bin sterlin gibi rekor bir fiyata satıldı.

En uzun telefon kablosu

Dünyanın su altındaki en uzun telefon kablosu **Commonwealth Pasifik Kablosu**'dur (COMPAC). Bu kablo, 14 bin 480 kilometreden daha uzundur ve Avustralya'dan başlayarak Auckland, Yeni Zelanda ve Hawaii Adaları üzerinden Port Albeni/Kanada'ya kadar döşenmiştir. 2 Aralık 1963'te hizmete sokulan kablo, 35 milyon sterline maloldu.

Telefon rehberi

Dünyanın ikiye bölünmesi en zor olan telefon rehberi, 2 bin 889 sayfadan oluşan ve 939 bin 640 abo-

POSTA PULLARI

İlk pul
Kraliçe Victoria devrinden kalma pullar, 1 Mayıs 1840'ta satışa çıktı. Bu pullardan 158 bin adet basılmıştı.

En çok para ödenen pul
5 sentlik ABD "**Blue Alexandria**" pulları, 9 Mayıs 1981'de David Feldmans (Cenevre), kanalıyla 1 milyon dolara satıldı.

En yüksek müzayede
İngiliz Guyanası'nda çıkan 4 Nisan 1856 tarihli pul, adı bilinmeyen bir koleksiyoncuya, 5 Nisan 1980'de New York'ta, 935 bin dolara müzayedeyle satıldı.

En değerli hata
ABD'de,1918 yılında başaşağı basılan ve 24 sentlik pullardan oluşan dörtlü Princeton bloku, 19 Temmuz 1979'da 500 bin dolara satıldı. Daha sonra, Mayıs 1982'de bu pullardan bir tanesi 108 bin dolara müşteri buldu.

En büyük çapta alım
Marc Haas'ın 3 bin Amerikan posta pulu ve ilk gün zarfından oluşan koleksiyonu, 1979 Ağustos'unda Londra'daki bir şirket tarafından 11 milyon dolara alındı.

En büyük özel amaçlı pul
Çin Ekspres Teslim Servisi'nin 1913 tarihli pulu, 247.5x 69.8 milimetre boyutundaydı.

En büyük standart posta pulu
Marshall Adaları'nda 30 Ekim 1979'da basılan 75 sentlik pulun boyutları, 106x110 milimdir.

En küçük pul
Kolombiya'nın Bolvar eyaletinde 1863-1866 yılları arasında dolaşımda olan 10 sentlik ve 1 pezoluk pullar, 8x9.5 milimetre boyutlarındaydı.

En pahalı pul
Kenya'da, 1925-1927 yılları arasında dolaşımda olan kırmızı-siyah V. George pullarının değeri 100 sterlindi.

En ucuz pul
1946 yılında, Macaristan'da basılan pullar, 3 bin pengö değerindeydi. O sıralarda bir İngiliz penisi, 150 milyon x milyon pengöye eşitti.

En ender pullar
İngiliz Guyanası'nın, macenta mavisi üzerinde siyah desenli, 1856 tarihli 1 sentlik pulları, 1855 tarihli ve sarı renk hatalı 3 killinglik İsveç pulları, Altın Sahilleri'nin 1885'te çıkan geçici pulları ve Boscowen, Newhaven ve Lockport, New York'ta çıkan postahane müdürlüğü pulları.

neden meydana gelen ABD'nin Texas eyaletinin Houston kenti rehberidir. İkiye bölünmesi en kolay olanı ise, 221 abonenin yazılı olduğu ve 2 sayfadan meydana gelen ABD'nin 'Texas eyaletinin Knippo kenti rehberidir. Anguilla'nın 1972 yılı telefon rehberi ise daktilo ile yazılmış 26 numaradan oluşuyordu.

En büyük telefon santralı

Dünyanın en büyük telefon santralı, Washington DC'de bulunan **Pentagon**'dadır. Bu santral, 25 bin hatta sahiptir ve yıllık telefon faturası tutarı ise 8.7 milyon dolardır.

Posta hizmetleri

Dünyada en geniş posta servisine sahip olan ülke, ABD'dir. Bu ülkede yaşayanlar, 1983 yılında 119 milyon mektup ve paket postaladı. Amerikan Posta Servisi, bu dönemde 678 bin 845 kişi çalıştırıyordu ve 193 bin 956 araba ile kamyondan oluşan dünyanın en büyük sivil araç ordusuna sahipti. ABD, aynı zamanda kişi başına bir yılda postalanan ortalama mektup sayısı konusunda da birinci sırada yer alıyor. 1983'te bu sayı, kişi başına 506 idi.

EĞİTİM

En eski üniversite

Dünyadaki en eski eğitim kurumu, 859 yılında Fas'ın Fez kentinde kurulan **Karueein** Üniversitesi'dir. Bologna Üniversitesi de 1088'de kuruldu.

En çok öğrenci kayıtlı üniversite

Dünyada en çok öğrencinin kayıtlı bulunduğu üniversite, ABD'deki New York Devlet Üniversitesi'dir. 1982'de bu üniversiteye 348 bin 361 öğrenci kaydedildi. Bu üniversitenin en eski koleji, New York eyaletinin Potsdon kentinde 1816'da kurulmuştu.

En uzun süre profesörlük

Berkeley'deki California Üniversitebsi'nde Fiziksel Kimya dalında **"emeritus profesörü"** olan Dr. **Joel Hildebrand** (1881-1983) ilk kez 1913'te asistan profesör oldu; 275'inci araştırma yazısını ise 68 yıl sonra 1981'de yayınladı.

En genç öğrenci ve mezunlar

Şimdiye kadar kayıtlara geçen en genç üniversite talebesi, **William Thomson**'du (1824-1907). Daha sonraları **"Lord Kelvin"** unvanını alan **Thomson**, 10 yaşındayken, Ekim 1834'te Glaskow Üniversitesi'ne girerek 14 Kasım 1834'te kesin kaydını yaptırdı. 28 Ağustos 1931 tarihinde doğan Cleveland- Ohiolu Dr. **Merril Kenneth Wolf**, 1945 Eylül'ünde, yani 14'üncü yaşını doldurduğu sırada Yale Üniversitesi'nde müzik dalında lisans öğrenimini bitirdi. 1971'de doğan **Huddersfield**, North Yorkshireli **Ruth Lawrence** ise 9 ve 10 yaşındayken çeşitli teorik matematik sınavlarında başarılı olduktan sonra 12 yaşında Oxford Üniversitesi'ne kabul edildi.

En pahalı okul

İsviçre'nin Gstaad kentindeki Le Roşey okulunda bir öğrencinin yıllık okul ücreti, 1983/84 öğretim yılında, 20 bin dolardı.

En eski okul kravatı

Okul, üniversite, spo kulübü, askeri birlik gibi kuruluşların renklerini taşıyan kravatları takma modası, 1880 yılı sıralarında ortaya çıktı. İlk uygulandığı yer ise, kürekçilerin bantlarının fular şeklinde bağlanarak kullanılmaya başlandığı Oxford Üniversitesi'dir. Kravat takma modasının ilk ayrıntılı kanıtını ise 25 Haziran 1880'de Exeter Üniversitesi'nde çıkarılan **"kravat takma talimatı"** veriyor.

En eski okul aile birliği

İlk kez 1919'da İngiltere'nin Letchworth kentindeki **St. Christopher** okulunda, bir okul aile birliği kuruldu.

En çok okul

Bugüne kadar en çok okul değiştiren öğrenci, **Wilma Williams**'tır. Şimdi Bayan **R.J. Horton** adını taşıyan bu talebe, anne-babasının sanatçı olmasından dolayı, 1933 ile 1943 yılları arasında ABD'deki 265 okulda öğrenim gördü.

En genç okul müdürü

Dünyadaki en genç okul müdürü, 2 Temmuz 1833'te doğan **Henry Montagu Butler**'dır. 16 Kasım 1859'da **"Harrow School"**a müdür olarak tayin edildiğinde Butler, hayatının ancak 26 yıl 137 gününü geride bırakmıştı. Genç müdür, görevine Ocak 1860'ta başlamıştı.

En uzun süren üniversite öğretmenliği

Eylül 1755 doğumlu Dr. **Martin Joseph Routh**, Nisan 1791'den 22 Aralık 1854'te 100 yaşında ölünceye dek, yani 63 yıl 8 ay boyunca Oxford'daki Magdalen Üniversitesi'nin başkanlığını yaptı. Daha önceden de 16 yıl boyunca üniversite üyesi olan **Routh**, böylece 79 yıl boyunca üniversitede öğretmenlik görevini sürdürdü.

En uzun öğretmenlik

David Rhys Davies (1835-1928) başlangıçta ilkokul öğretmeni, daha sonra ise Whitton, Powys'teki Dame Anna Childs School'da öğretmen ve müdür olarak toplam 76 yıl 2 ay boyunca öğretmenlik yaptı.

En büyük bağış

Yüksek öğrenim tarihinde yapılan en büyük bağış, **C.B. Pennigton**'un 1983 yılında Louisiana Devlet Üniversitesi'ne bağışladığı 125 milyon dolardır.

DİNLER

En eski dini tören

Dini açıdan büyük bir önemi olan cenaze töreni, İ.Ö. yaklaşık 100 bin yılında **"Homo Sapiens Neanderthalensis"** olarak adlandırılan "insanlardan" beri biliniyor. Musevilere özgü yaşam tarzı ise daha 1.Ö. 2000 yılında kesin biçimde tamamlandı.

Mensubu en çok olan din

Dini istatistikler, her zaman için yalnızca yaklaşık rakamlar verebilirler. Din mensubu olma konusunda yapılan testler, özellikle Doğu'da olmak üzere birçok kişinin iki ya da daha fazla dine mensup olduğundan kesin sonuçlar vermiyor.

Hıristiyanlık, 1983'te mensubu olan 1 milyar 070 milyon kişi ile dünyada en çok üyesi olan din durumunda. Vatikan'ın Resmi Kayıtlar Dairesi, 1982'de 783 milyon 660 bin Roma Katoliği'nin bulunduğunu bildirdi. Hıristiyanlık dışındaki en büyük din ise, yaklaşık 600 milyon üyesi bulunan İslam dinidir.

En büyük dini teşkilat

Dünyanın en büyük dini teşkilatı, Roma Katolik Kilisesi'ne aittir. 1983'te 138 kardinali, 424 başpiskoposu, 2 bin 420 piskoposu, 413 bin 600 papazı ve 960 bin 991 rahibeyi bünyesinde toplayan Katolik Kilisesi, aynı zamanda 420 bin kiliseye sahiptir.

Museviler

Dünyada Musevilerin toplam sayısı, 1983'te 16.8 milyon olarak tahmin ediliyordu. En yoğun bulundukları bölge ise, 7.3 milyon ile Kuzey Amerika'dır. Bunların 2 milyonu ise yalnız New York bölgesinde bulunuyor. İsrail'deki toplam sayıları ise 3 milyon 255 bindir. Japonya'nın Tokyo kentinde ise sadece 400 Musevi bulunuyor.

İBADET YERLERİ

En eski kiliseler

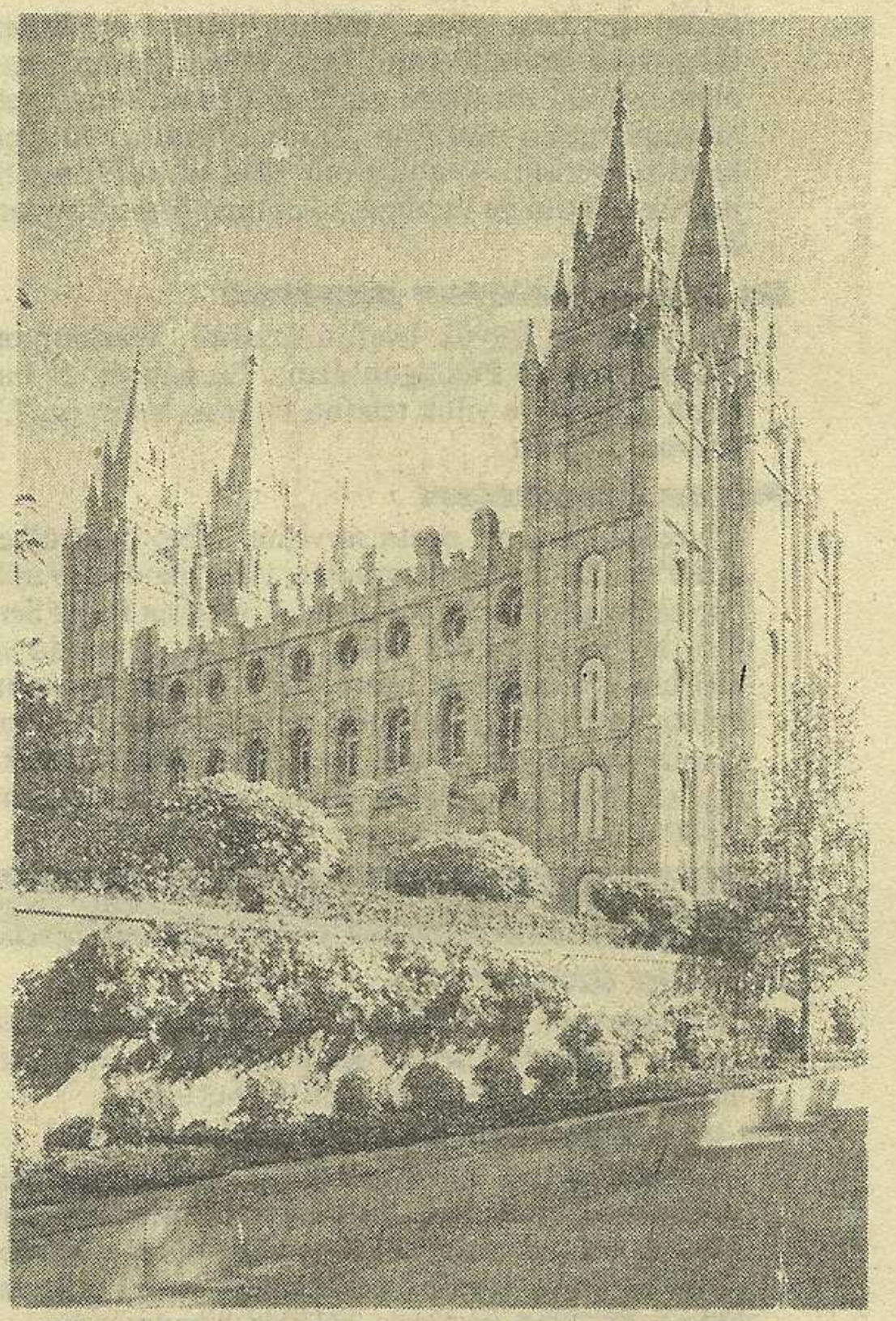
Chicago Üniversitesi'nden Dr. **Leslie Freeman**'ın Kuzey İspanya'daki El Juyo lahtinde bulduğu bir kafa heykeli, dünyada bilinen en eski lahittir. Bu ibadet yerinin İ.Ö. 12 bin yılından kaldığı tahmin edilmektedir. Günümüze kadar gelmeyi başarmış olan en eski Hıristiyan kilisesi ise, Suriye'nin doğusunda **Kalat-es-Salihiye**'de bulunmaktadır. Bu kilisenin 232 yılından kaldığı sanılmaktadır.

En büyük mabetler

Şimdiye kadar yapılan en büyük dini bina, **Angkor Wat**'tır. Kampuçya'da bulunan mabet, 162.6 hektar büyüklüğündedir. Mabet, Hindu tanrısı **Vishnu** için Khmer Kralı **II. Suryavarman** tarafından 1113-1150 döneminde yaptırılmıştı. Mabedin dış duvarları 1280 x 1280 metre boyutlarındadır. 1432'de terkedilmeden önce nüfusu 80 bin civarındaydı. Yapımına 900 yılında başlanan ve 72 büyük anıtı olan bina kompleksinin tamamı, 24 x 8 kilometre üzerine uzanıyor. En büyük Budist mabedi ise, 8. yüzyılda Endonezya Jakarta yakınlarında bulunan **Borobudur** Mabedi'dir. Bu mabedin uzunluğu 31.5 metre, eni ise 125 metredir. En büyük **Mormon** mabedi ise, Nisan 1983'te tamamlanan 23 bin 505 metrelik bir alana sahip olan ve ABD'nin **Utah** eyaletinde bulunan "**Salt Lake Temple**"dir.

Dünyadaki en büyük katedral

Dünyanın en geniş katedrali, New York Piskoposluğu'na ait olan **St. John the Divine** Katedrali'dir. Katedralin zemin alanı 11 bin 240 metrekare, mekân hacmi ise 476 bin 250 metreküptür. Katedralin temeli, 27 Aralık 1892'de atıldı. Gotik tarzındaki binanın inşaatına 1941'de ara verildikten sonra, Temmuz 1979'da ciddi olarak yeniden devam edildi. New York'ta bu katedral, "**Saint John the Unfinished**" (Bitirilemeyen St. John) diye anılmaktadır. Binanın diğer kısımlarından yüksekçe olan uzun ve dar orta kısım, dünyadaki katedrallerin en uzun olanıdır. Bu kısmın uzunluğu 183 bin 18 metredir. Kemerlerin yüksekliği ise 37 metre 79 santimdir. Dünyada en geniş alanı kaplayan katedral ise, İspanya'nın Sevilla kentinde bulunan **Santa Maria del la Sede** Katedrali'dir. İspanyol gotik tarzında 1402-1519 yılları arasında inşa edilen binanın uzunluğu 126 metre 18 santim, genişliği 82 metre 60 santim, orta kısmındaki kemerlerin yüksekliği ise 30 metre 48 santimdir.

Dünyanın en büyük Mormon Tapınağı, ABD'nin Utah eyaletinde, Salt Lake City'deki bu tapınak, 23 bin 505 metrekarelik bir alanı kaplıyor.

En küçük katedral

Dünyada katedral olarak kabul edilen en küçük kilise, Higlandville, Missouri, ABD'de bulunan "**Christ Catholic Church**"dür. Temmuz 1983'te tahsis edilen bina, 4.26 x 5.18 metre boyutlarına sahip, içinde ise 18 kişi için oturma imkânı bulunuyor.

En geniş kilise

Dünyadaki en geniş kilise, Roma'daki Vatikan şehrinde 1492-1612 yılları arasında inşa edilen **St. Peter Bazilikası**'dır. Yarım daire şeklindeki çıkıntılı kısımdan ölçüldüğü takdirde kilisenin uzunluğu 186 metre 33 santimdir. Üzerinde bulunduğu arsa, 15 bin 142 metrekaredir; ünlü kubbesinin iç çapı 41.98 m, merkezindeki yüksekliği ise 119 metredir. Binanın dış yüksekliği ise 139.52 metredir.

1957'de 2 milyon sterline tamamlanan Fransa'nın Lourdes kentindeki "**St Pie X**" isimli elips şeklindeki bazilika ise, muhteşem kemerleri altında 20 bin kişiyi barındırabiliyor (uzunluğu 200 metre). İspanya'nın Madrid kentinden 45 kilometre uzaklıkta Fuadarrama Dağları'nda bulunan yeraltındaki "**İç Savaş Anıt Kilisesi**" (Civil War Memorial Church)'nin temelleri arasındaki yeraltı kemerlerinin uzunluğu 250 metredir. 21 yıl (1937-1958) içinde inşa

DÜNYANIN EN YÜKSEK YAPILARI

YÜKSEKLİĞİ	ADI	ÜLKE	MALZEME	YAPILDIĞI YA DA BİTİRİLDİĞİ YIL
62 metre	Djoser Piramidi (En eski piramit)	Mısır	Kireçtaşı	(İ.Ö.) 2650
91.7 "	Meidum Piramidi	Mısır	Kireçtaşı	(İ.Ö.) 2600
101.1 "	Snefru Piradimi	Mısır	Kireçtaşı	(İ.Ö.) 2600
104.0 "	Snefru Kuzey Piramidi	Mısır	Kireçtaşı	(İ.Ö.) 2600
146.5 "	Keops Piramidi	Mısır	Kireçtaşı	(İ.Ö.) 2580
160 "	Lincoln Katedrali Merkez Kulesi	İngiltere	Kurşun-tahta	1307-1548
149 "	St. Paul Katedrali Kulesi	İngiltere	Kurşun-tahta	1315-1561
141 "	Notre Dame Kilisesi	Fransa	Taş	1420-1439
153 "	St. Pierré de Beauvais Kulesi	Fransa	Kurşun-tahta	-1568
144 "	St.Nichollas Kilisesi	Almanya	Taş-demir	1846-1847
147 "	Rouen Katedrali Kulesi	Fransa	Demir	1823-1867
156 "	Köln Katedrali'nin kuleleri	B.Almanya	Taş	-1880
169 "	Washington Anıtı	ABD	Taş	1848-1884
300.5 "	Eyfel Kulesi	Fransa	Demir	1887-1889
318 "	Chrysler Binası	ABD	Çelik-beton	1929-1930
381 "	Empire State Binası	ABD	Çelik-beton	1929-1930
479 "	KWTV Televizyon Kulesi	ABD	Çelik	Kasım 1954
490 "	KSWS Televizyon Kulesi	ABD	Çelik	Aralık 1956
493 "	WGAN Televizyon Kulesi	ABD	Çelik	Eylül 1959
510 "	KFVS Televizyon Kulesi	ABD	Çelik	Haziran 1960
533 "	WTVM ve WRBL Televizyon Kulesi	ABD	Çelik	Mayıs 1962
533 "	WBIR-Televizyon Kulesi	ABD	Çelik	Eylül 1963
628 "	KTHI-Televizyon Kulesi	ABD	Çelik	Kasım 1963
646.38 "	Varşova Radyo Kulesi	Polonya	Galvanize çelik	22 Temmuz 1974

edilen ve 140 milyon sterline mal olan kilisenin üstünde 150 metre yüksekliğinde bir haç bulunuyor.

En küçük kilise

Dünyanın en küçük kilisesi, 2.92 metrekare (2.13 x 1.37 m) zemin alanı ile ABD Wiscasset-Maine'de bulunan "**Union Church**"dür. Kuzey İrlanda'da Antrim eyaletinin Portbradden kentinde bulunan "**St. Gobban's Church**" ise, 3.7 x2 metre boyutlarına sahiptir.

En geniş sinagog

Dünyanın en geniş sinagoğu, ABD'de New York şehrinde 5. Cadde 65. Sokak'ta bulunan "**Temple Emanu-El**"dir. Eylül 1929'da tamamlanan mabedin, 5. Cadde'deki cephesi 45 metre 72 santimdir.. 65. Sokak'taki cephesi ise 77 metre 11 santimdir. İbadete mahsus olan kısım 2 bin 500 kişiyi barındırabilmektedir. Hemen yanında bulunan ve özel törenlerin yapıldığı "**Beth-El**"de ise 350 kişi oturabilmektedir. Sinagoğun tüm tesisleri kullanıldığı takdirde, 6000'den fazla kişiyi içine alabilmektedir.

En geniş cami

En büyük cami, İ.S. 842-52 yılları arasında Irak Samarra'da El Mütevekkil'de yapılan, ancak şimdi bir harabe olan "**El Malaviye**" Camii'dir. 238.9 x 156 metre boyundaki caminin alanı 3.72 hektardır. Dünyada kullanılan en büyük cami ise, Suriye'nin Şam kentinde bulunan Umayyad Camii'dir. 2000 yıllık kutsal topraklar üzerinde inşa edilen bina, 157 x 97 metre boyutunda, 1.52 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Buna karşılık, 1962'de Endonezya'nın Jakarta kentinde inşaatına başlanan "**Merdek**" Camii'nin dünyadaki en büyük cami olacağı hesaplanıyor. 45 metre çapında bir kubbeye sahip olacak cami, 50 binden fazla kişiyi alabilecektir.

En yüksek minareler

Dünyanın en yüksek minareleri Malezya'daki yeni bir cami için inşa edilen 105 metre yükseklikteki 4 minare olacaktır. Hindistan'ın Yeni Delhi kentinin güneyinde bulunan ve 1194'te inşa edilen "**Qutb Minar**" ise 72.54 santimlik bir yüksekliğe sahiptir.

En yüksek ve en eski pagoda

Dünyadaki en yüksek pagoda, 1853-1870 yılları arasında Kral **Mongkut** için inşa edilen ve Tayland, Nakhon Pathom'da bulunan "**Phra Pathom Chedi**"dir. Bu binanın yüksekliği 115 metredir. Çin'de bulunan en eski pagoda, İ.S. 523 yılında Honan'da inşa edilen 12 köşeli, 15 katlı **Sung-Yo Sou**'dur.Buna karşılık Rangoon-Burma'daki 99.3 metre yüksekliğe sahip Shwedagon pagodası İ.Ö. 585 yılından kalan 8 metre 2 santim yüksekliğinde bir pagoda üzerine inşa edilmiştir.

En değerli kutsal heykel

Gerçek değeri en yüksek olan kutsal nesne, Tayland Bangkok'taki **Wat Trimitr** Mabedi'nde bulunan ve 15. yüzyıldan kalan altın bir Buda heykelidir. Heykel, 3.04 metre yüksekliğinde ve yaklaşık 5.5 ton ağırlığındadır. Altının onsu 500 dolar olduğu zaman bu heykele 1 milyar 500 bin sterlin değer biçilmişti. Dış kaplamasının altında bulunan altın, ancak 1954 yılında keşfedildi.

En yüksek kule

Dünyadaki en yüksek katedral kulesi, Almanya'nın Ulm kentinde bulunan Protestan Katedral'in kulesidir. Gotik tarzındaki binanın inşaatına 1377'de başlanmıştı. 160 metre 90 santim yüksekliğinde olan ve binanın batı cephesinin ortasında bulunan kule, ancak 1890'da tamamlanabilmişti. Dünyadaki en yüksek kilise kulesi ise, ABD'nin İllinois eyaletinde Chicago kentinin Clark Sokağı'nda bulunna "**First Methodist Kilisesi**"nin Chicago Mabedi'nin kulesidir. 1924'te inşa edilen 22 katlı gökdelenin üstünde, caddeden 100 metre 5 santim yükseklikte papaz evi, 121 metre 92 santim yükseklikte özel törenlere mahsus bir "**gök kilisesi**" ve 173 metre 12 santim yükseklikte bir çan kulesi bulunmaktadır.

En eski renkli cam

Dünyada en eski renkli cam, Almanya'nın Bavyera eyaletindeki Augsberg kentinin katedralinde bulunuyor. Peygamber tasvirlerinin bulunduğu bu camın yaklaşık 1150 yıllarında yapıldığı tahmin ediliyor.

Pirinç yapıtlar

Dünyadaki en eski pirinç anıt, 1231'de yapılmış olan ve Batı Almanya'nın Hannover kenti yakınlarındaki Verden kentinde bulunan Andreaskirche'deki Piskopos **Yso von Wölpe**'nin heykelidir. 1979'da ise Batı Almanya'nın Augsburg; kentindeki SS Ulrich ve Afra Kilisesi'nde 1187 yılında yerin altına yerleştirilmiş ve **St. Ulriche** ait olan bir mezar taşı bulundu.

KİLİSE MENSUPLARI

Azizler

Resmi olarak kabul edilen 1848 aziz vardır. (69. St. John azizi dahil). Bunların 628'i İtalyan, 576'sı Fransız, 271'i ise İngiliz ve İrlandalı'dır. Bunların arasında da 76 papa bulunmaktadır.

Azizlik mertebesine çabuk yükselen

Ölümünden sonra en kısa sürede azizlik mertebesine yükselen aziz, İtalya'dan **St. John**'dur. Bu kişi, 13 Haziran 1231'de öldü, 352 gün sonra 30 Mayıs 1232'de de azizlik mertebesine yükseldi.

En yaşlı piskopos

1984 ortalarında Anglikan Kilisesi'nde halen görev yapan en yaşlı piskopos, 22 Mayıs 1914'te doğmuş olan Peterborough Piskoposu **Right Reverend Douglas Fever**'dir.

Roma Katolik Kilisesi'nin son yıllardaki en yaşlı piskoposu, 28 Ağustos 1874'te doğmuş ve 103 yıl 276 gün sonra 31 Mayıs 1978'de ölmüş olan Piskopos **Angelo Teutonico** idi. Bu piskopos, 24 bin 800 defa takdis âyinini yönetmişti. Japonya ve Kore için 1916 yılında piskopos olarak seçilen Birleşik Metodist Kilisesi'nden Piskopos **Herbert Welch** ise, 4 Nisan 1969'da 106 yaşındayken öldü.

En genç piskopos

Bugüne kadar, dünyanın en genç piskoposu, Hannover elektörü babasının nüfuzu sayesinde 27 Şubat 1764'te 196 günlük iken Osnabrück Piskoposu seçilen ve III. George'un ikinci oğlu olan **York** ve **Albany** Dükü idi. 39 yıl bu işin zevkini tattıktan sonra istifa etti.

En yaşlı mahalle papazı

8 Aralık 1880'de doğan Peder **Alvaro Fernandez**, İspanya'daki Santiago de Abres'te 1919'dan beri mahalle papazlığı yapıyor.

En büyük dini toplantı

Ortak bir amaç uğruna toplanan en büyük insan kalabalığı, 12 milyon 700 bin kişi ile, "**Kumbh-Mela**" Hindu Festivali'nde görüldü. Bu toplantı, 19 Ocak 1977'de Yamuna, Ganj ve görünmez "**Sarasvati**" nehirlerinin birleştiği Allahabad'da (Uttar Pradeş-Hindistan) yapıldı. 1833'ten beri en kutsal gün olan bu günün en kutsal zamanı, gezegenlerin tek bir hat oluşturduğu saat 9.28 ile 9.40 arasındaki süreydi. Bu süre zarfında hayatın günahlarından arınmak için 200 bin kişi yıkanma fırsatı buldu. 28 Temmuz 1980'de ölen şarkıcı ve gitarist **Vladimir Visotsky**'nin mezarı önünde ise 10 kilometrelik bir kuyruk oluşmuştu.

En büyük cenaze töreni

3 Şubat 1969'da ölen Madras Başbakanı **C.N. Annadurai**'nin cenaze törenine, polis tahminlerine göre yaklaşık 15 milyon insan katıldı.

En büyük gösteri

Çin'in bildirdiğine göre, sınır çatışmaları üzerine 3-4 Nisan 1969'da, SSCB'ye karşı yapılan bir gösteriye, 2 milyon 700 bin kişi katıldı. 1963'te Pekin'de ise 1 Mayıs törenleri için 10 milyon kişi bir araya geldi.

Bölüm 12

SPOR DÜNÜ VE BUGÜNÜ

Tiina Lillak'ın iki atışı... Helsinki'deki 1983 Dünya Atletizm Şampiyonası'nda arkalardan yetişti ve 70 metre 82 santimlik son atışıyla altın madalya alan ilk Finli kadın ciritçi oldu. Tiina, bu yarışmalardan tam iki ay önce ise dünya rekorunu kırmıştı.

Hilliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ ANADOLU BANKASI İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANM

TÜM SPORLAR

İlk sporlar

Sporun kökenlerini, insanların yalnızca kendilerini korumayı bıraktıkları, varlıklarını sürdürme mücadelesinden başka şeyler düşünmeye başladıkları zamanlarda aramak gerekir. "Mezolitik" dönemde okçuluk, bir avcılık becerisiydi (yaklaşık İ.Ö. 8000). Ancak, çok uzun süre sonra, İ.Ö. 300 yıllarında Cenovalılar arasında örgütlü bir spor haline geldi. Homer'in İlyada'sında bir okçuluk yarışması betimlendiğine göre, İ.Ö. yaklaşık 12. yüzyılda da örgütlü bir spor haline gelmiş olması mümkündür. Saptanabilen en eski spor olayı, İ.Ö. yaklaşık 2750-2500 tarihlerine rastlayan güreştir. Mısır'da Beni Hasan'da, Orta Krallık'tan kalma duvarlarda resmedilmiş bayanlararası top oyunları, İ.Ö. yaklaşık 2050 yıllarına rastlar.

En büyük hız

Mekanik olmayan sporlarda en büyük hıza, havadan atlayışta ulaşıldı. Başaşağı serbest düşüş pozisyonunda, atmosferin alt tabakalarında saatte 298 kilometreye varıldı. Bir top oyununda en büyük hıza ise, "**pelota**" adlı oyunda, saatte 302 kilometre ile erisildi.

En yavaş spor olayı

Güreşte kurallar, "**hareketli güreş**"e doğru değiştirilmeden önce yarışmacılar, tutuştuklarında kilitlenebilirlerdi. Böylece, bir devrenin 11 saat 40 dakikaya kadar uzadığı olmuştu.

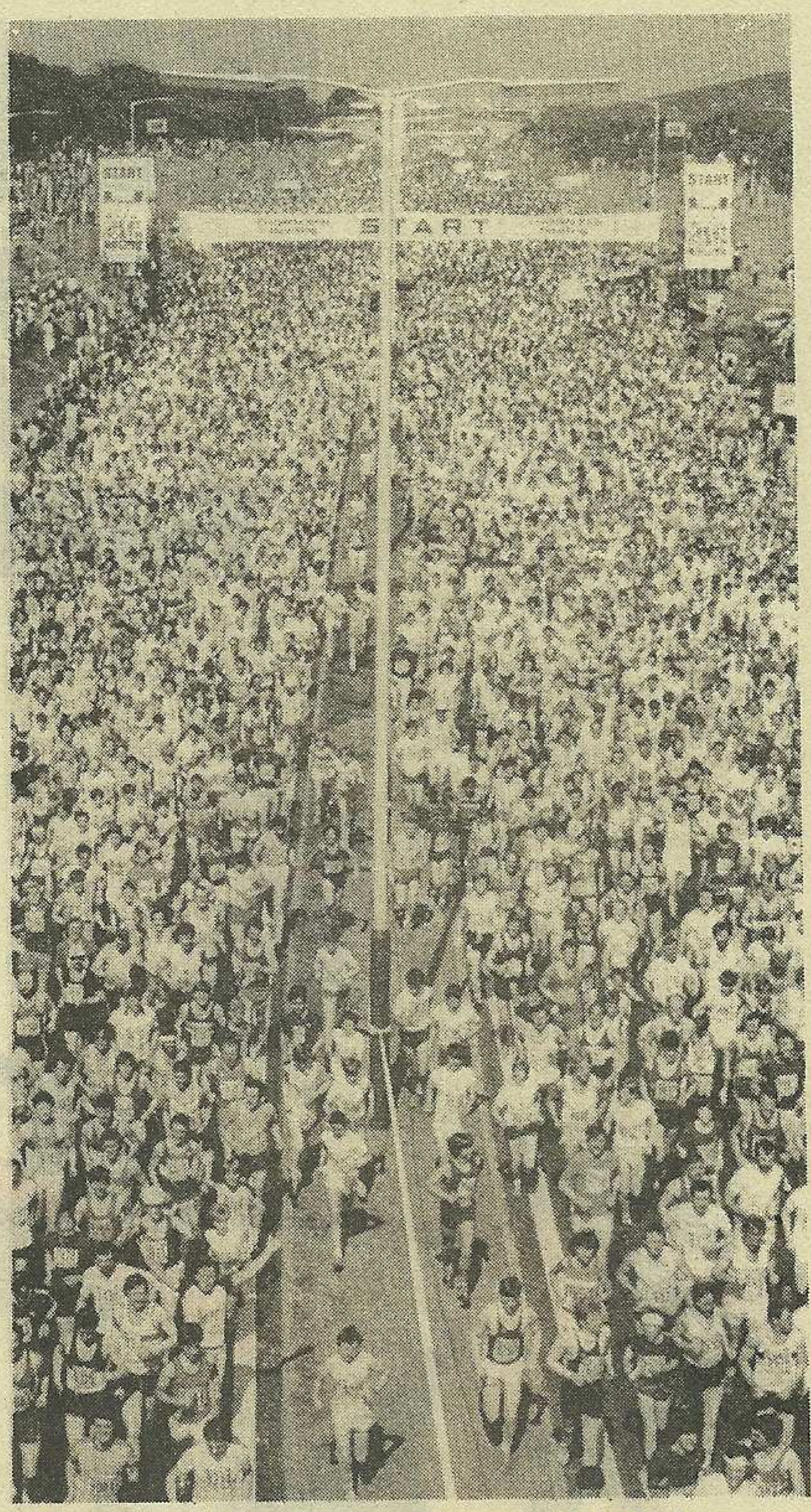
En uzun spor olayı

En uzun süreli spor yarışması, 358.273 kilometre uzunluğundaki bir otomobil dayanıklılık testi olmuştur. (Bu mesafe, ekvatorun uzunluğunun 8.9 katına eşittir). Apparchau'nun ve arkadaşlarının bir Ford Taunus'la katıldıkları bu yarışma, Fransa Miranas'ta yapıldı. Yarışma 1983'ün Temmuz-Kasım ayları arasında 142 gün sürdü. Mekanik olmayan dallarda en uzun spor olayı, "**Fransa Turu**" bisiklet yarışıdır. 1926'da yapılan bu yarış, 5743 kilometre uzunluğundaydı ve 29 gün sürmüştü. Aynı yarış, günümüzde 23 güne indirilmiştir.

En geniş alanlı spor

Topla oynanan oyunlar içinde, en geniş alanda oynananı "**Polo**"dur. Beş hektar yüzölçümünde, uzunluğu en çok 274, eni de 182 metre olan bir alanda oynanır.

Yılda iki kez de İngiltere'de, Cornwall'de St. Columb Major köyünde "**Hurling**" adı verilen (aynı isimde, bir de farklı kuralları bulunan İrlanda oyunu var) oyun oynanır. Bu oyunun alanı, yüzölçümü 64.7 kilometrekare olan köyün tümünü kapsar.

1983'te yapılan Büyük Kuzey Yarışı'na, 21 bin 500 civarında koşucu katıldı. İngiltere'de rekor katılıma sahip olan bu yarışı, Portekizli Carlos Lopes, 62 dakika 46 saniyede kazanırken, Mike McLeod'un, yarı maraton mesafesinde kırdığı rekordan sadece 2 saniye düşük derece yaptı.

Dünya rekortmenleri

En genç yaşta mekanik türden olmayan bir sporda dünya rekoru kıran kişi, Amerikalı "**Gertrude Caroline Ederle**'ydi (doğ. 1906). Genç sporcu, 17 Ağustos 1919'da, henüz 13 yaşında bile değilken (12 yıl 298 gün), ABD'nin Indianapolis eyaletinde 880 yarda kadınlar serbest rekorunu 13 dakika 19 saniye ile kırdı. Batı Alman **Gerhard Weidner** (doğ. 1933) ise, 25 Mayıs 1974'te 41 yaşını geçmişken, 20 milde yürüyüş rekoru kırdı.

Şampiyonlar (En genç ve en yaşlı)

Bir dünya şampiyonasına katılan en genç ve başarılı yarışmacı, 26 Ağustos 1900'de Paris'te yarışan ve adı bilinmeyen bir Fransız'dı. Yaşının 7 ile 10 arasında olduğu tahmin ediliyor. En genç yaşta olimpiyat birincisi olma başarısını ise 12 Ağustos 1936'da Berlin Olimpiyatları'nda tramplende yarışan **Marjorie Gestring** kazandı. Amerikalı sporcu, Berlin Olimpiyatları'na katıldığında henüz 14 yaşını doldurmamıştı (13 yıl 268 gün). En yaşlı olimpiyat şampiyonu da,

HER SPOR DALINDA MARATONLAR

BRANŞ	KİŞİ SAYISI	SÜRE	YAPILDIĞI YER	YAPILDIĞI YIL
Artistik Patinaj	1	109 saat 5 dakika	Y. Zelanda	1977
At binme	1	75 saat 30 dakika	Avustralya	1983
Badminton (tek)	2	74 saat 41 dakika	İngiltere	1981
(çift)	4	77 saat 1 dakika	İngiltere	1984
Basketbol	5	102 saat	ABD	1983
Bowling	1	195 saat 1 dakika	Avustralya	1984
Briç	4	180 saat	İngiltere	1972
Darts	2	125 saat 6 dakika	İngiltere	1982
Domino	2	124 saat 5 dakika	İngiltere	1983
Futbol	11	65 saat 1 dakika	İrlanda	1980
Hokey	11	35 saat 3 dakika	Y. Zelanda	1980
Judo	2	245 saat 30 dakika	Avustralya	1984
Kayak (Alp)	1	138 saat	Kanada	1984
Kriket	11	316 saat	İngiltere	1983
Langırt	2	53 saat 37 dakika	Hollanda	1984
Masatenisi (tek)	2	147 saat 47 dakika	G. Afrika	1983
(çiftler)	4	101 saat 1 dakika	ABD	1979
Paten hız	1	344 saat 18 dakika	Japonya	1983
Satranç	2	189 saat	İngiltere	1984
Snooker	2	187 saat 11 dakika	İngiltere	1984
Squash	2	121 saat 16 dakika	İngiltere	1984
Sutopu	7	24 saat 10 dakika	Avustralya	1980
Tavla	2	151 saat 11 dakika	ABD	1978
Tenis (tekler)	2	116 saat 24 dakika	ABD	1983
(çiftler)	4	96 saat 25 dakika	İngiltere	1983
Trampolin	1	266 saat 9 dakika	ABD	1981
Voleybol	6	75 saat 30 dakika	ABD	1980

64 yaşını aşmışken (64 yıl 258 gün) 1912 Olimpiyatları'nda atıcılıkta altın madalya kazanan İsveçli Oscar Gomer Swahn oldu.

En genç ve en yaşlı sporcular

Uluslararası karşılaşmalarda ödül kazanan en genç kişi, 1958'de tekler ve çiftler masatenisi turnuvasında başarılı olan 8 yaşındaki **Joy Foster** oldu.

Ülkesi adına yarışan en yaşlı sporcu ise, yine İsveçli **Oscar Swahn**'dı. 72 yaşını 280 gün aşan **Swahn**, Antwerp Olimpiyat Oyunları'nda, 26 Temmuz 1920 günü, atıcılıkta gümüş madalya kazandı. **Swahn**, 1924 Oimpiyat Oyuları için de takıma seçildi, ancak hastalığı yüzünden yarışamadı.

En çok yönlü sporcu

Charlotte "Lottie" **Dod** (1871-1960), 1887 ile 1893 arasında beş kez Wimbledon Tek Bayanlar Şampiyonluğu'nu, 1904'te İngiliz Bayanlar Golf Şampiyonluğu'nu, 1908'de okçulukta gümüş madalyayı kazandı. İngiltere'yi 1899'da hokeyde temsil etti. Patenle ve kızakla kaymada da çok başarılıydı. **Mildred "Babe" Zaharias** (doğduğunda adı Didrikson'du) (1914-1956-ABD), 1932 Olimpiyat Oyunları'nda iki altın (80 metre engelli ve cirit) ve bir gümüş (yüksek atlama) madalya kazanmıştı. Bu üç dalda, 1930-1932 yılları arasında dünya rekorları kırdı. Amerikan Basketbol Ligi'nde üç yıl oynadı. Beyzbol topunu 90.22 metreye fırlatarak dünya rekorunu kırdı. Golfa başladı ve 1946'da Amerika Birleşik Devletleri Amatörler Birincisi 1948, 1950 ve 1954'te Birleşik Amerika Açıkhava Birinciliği unvanlarını kazandı. Başka birçok dalda da çok başarılı bir sporcuydu. **Crarles Burgess Fry** (İngiltere-1872-1956), belki de en üst düzeyde başarılı olan çok yönlü erkek sporcuydu. 4 Mart 1893'te 7.17 metrelik derecesi ile dünya uzun atlama rekorunu egale etti. Futbolda İrlanda karşısında İngiltere takımında yer aldı (1901). Aynı zamanda birinci sınıf bir rugby oyuncusuydu. Altı yıl krikette çeşitli rekorlar kırdı ve 1912'de İngiltere takımının kaptanlığını yaptı. Çok başarılı bir olta balıkçısı ve tenis oyuncusu idi.

En çok rekor kıran sporcu

Sovyet **Vasili Alexeyev** (doğ. 1942) 24 Ocak 1970 ile 1 Kasım 1977 arasında halterde resmen onaylanan 80 dünya rekoru kırdı.

En uzun şampiyon olan

Dünya şampiyonluğu sıfatını en uzun süre elinde tutan sporcu, 33 yıl (1829-1862) yenilmeyen Fransız **Jacques Edmond Barre**'dir.

En kısa süreli şampiyonluk

Olga Rukavishnikova (SSCB, doğ. 1955) Moskova'da 24 Temmuz 1980 günü dünya pentatlon şampiyonluğunu 0.4 saniye elinde tuttu. Bu süre, olimpiyat oyunlarındaki beş oyunlu yarışmanın 800 metre finalinde 2 dakika 04.8 saniyelik ikincilik derecesi ile aynı yarışta üçüncü gelen **Nadyezhda Tkachenko** (SSCB)'nun derecesi arasındaki farktır. **Rukavishnikova**'nın 4937 toplam puanına karşılık 5083 puan toplayan **Tkachenko**, dünya şampiyonu oldu.

En ağır sporcu

Tüm zamanların en ağır sporcusu, profesyonel bir güreşçi olan **William J. Cobb of Macon**'dur (ABD). **"Mutlu Humprey"** adı ile tanınan bu sporcu, 1962'de 363 kg. çekiyordu. Topla oynanan oyunlar içinde en ağır sporcu ise, ABD'nin California eyaletindeki Santa Barbara Lisesi'nin Amerikan futbolu oyuncusu **Bob Pointer**'dir. Painter'in ağırlığı 221 kilogram çeker.

En kazançlı sporcu

Tek bir kişi tarafından kazanılan en büyük servet, 69 milyon dolardır. Bu serveti, 1960-1981 yılları arasında kazanan sporcu ise, Amerikalı boksör **Muhammed Ali**'dir. **Martina Navratilova** da dünyada en çok kazanan bayan sporcu sayılır. Tenis oyuncusu olan

Navratilova'nın (doğ. Çekoslovakya-Prag 1956) tenisten kazandığı para, 1984'te 8 milyon doları aşmıştı.

En büyük spor sözleşmesi

Mart 1982'de Amerikan Ulusal Futbol Ligi, 5 yıllık bir süre için oynanacak maçların gösterim hakkını, üç TV şirketi ABC, CBS ve NBC'ye 2 milyar dolara sattı. Bu ligdeki her takım için 14.2 milyon dolar gelir anlamına geliyordu.

En kalabalık seyirci

Bir spor gösterisini izleyen en çok seyirci sayısına, New York Maratonu'nda ulaşıldı. Yol boyunca biriken 2 milyon 500 bin kişi, maratonu anında izledi. Öte yandan, 23 güne bölünmüş olmasına karşılık, **Tour De France** bisiklet yarışlarını her yıl 10 milyon kişinin izlediği sanılmaktadır.

Tek bir spor yarışması için, yola dökülen en büyük kalabalık, Fransa'da Le Mans yakınlarında yapılan Dayanıklılık Büyük Ödüllü Motor Yarışları'na katılan 400 bin kişidir. Stadyumda toplanan kalabalık bakımından en yüksek sayı ise, 16 Temmuz 1950'de Rio de Janeiro'daki Maracana Belediye Stadı'nda oynanan Brezilya-Uruguay maçını izleyen 199 bin 854 seyircidir.

En yüksek katılım

Yeni Zelanda'da Aucklan'da düzenlenen 10.5 kilometrelik "**Göller Boyu Koşusu**"na, 27 Mart 1982'de yaklaşık 80 bin kişinin katıldığı hesaplanmıştır.

7 Nisan-1 Temmuz tarihleri arasında düzenlenen 1983 Uluslararası Bayanlar Bowling Şampiyonası, 83 günlük bir spor olayı için ABD'nin Las Vegas kentine 75 bin 480 bowling oyuncusunun toplanmasına neden olmuştu. En fazla yarışmacının katıldığı maraton ise, 13 Mayıs 1984'te düzenlenen Londra Maratonu'dur. 18 bin 469 kişinin katıldığı bu maratonu, 16 bin 580 kişi bitirmeyi başardı.

En kalabalık TV seyircisi

Olimpiyatlar dışında tutulursa, tek bir spor olayını izleyen en kalabalık kitle, 1982 Dünya Futbol Kupası'nın final maçını TV'den izleyenyaklaşık 1.5 milyar seyircidir.

En sporcu ülkeler

1978 verilerine göre, SSCB'de 55 milyon kişi, faal sporculuk yapmaktadır. Ülkede 3282 stat, 1435 yüzme havuzu ve 66 binin üzerinde kapalı spor salonu bulunmaktadır.

Doğu Almanya'nın nüfusunun yüzde 20 kadarının da düzenli spor yaptığı tahmin edilmektedir.

En acı facialar

Çağdaş tarihte en acı facia, 26 Şubat 1918'de Hong-Kong Jockey Kulübü'nün yarış pistinin çökmesi ve daha sonra da ateş alması sonucu meydana geldi ve 604 kişi öldü. Roma'da **Antoninus Pius**'ün (İ.Ö. 161-138) imparatorluğu sırasında gladyatör güreşlerinde, Roma'daki **Circus Maximus**'nun tahta tribünlerinin çöküşü, 1112 seyircinin ölümüne neden olmuştu.

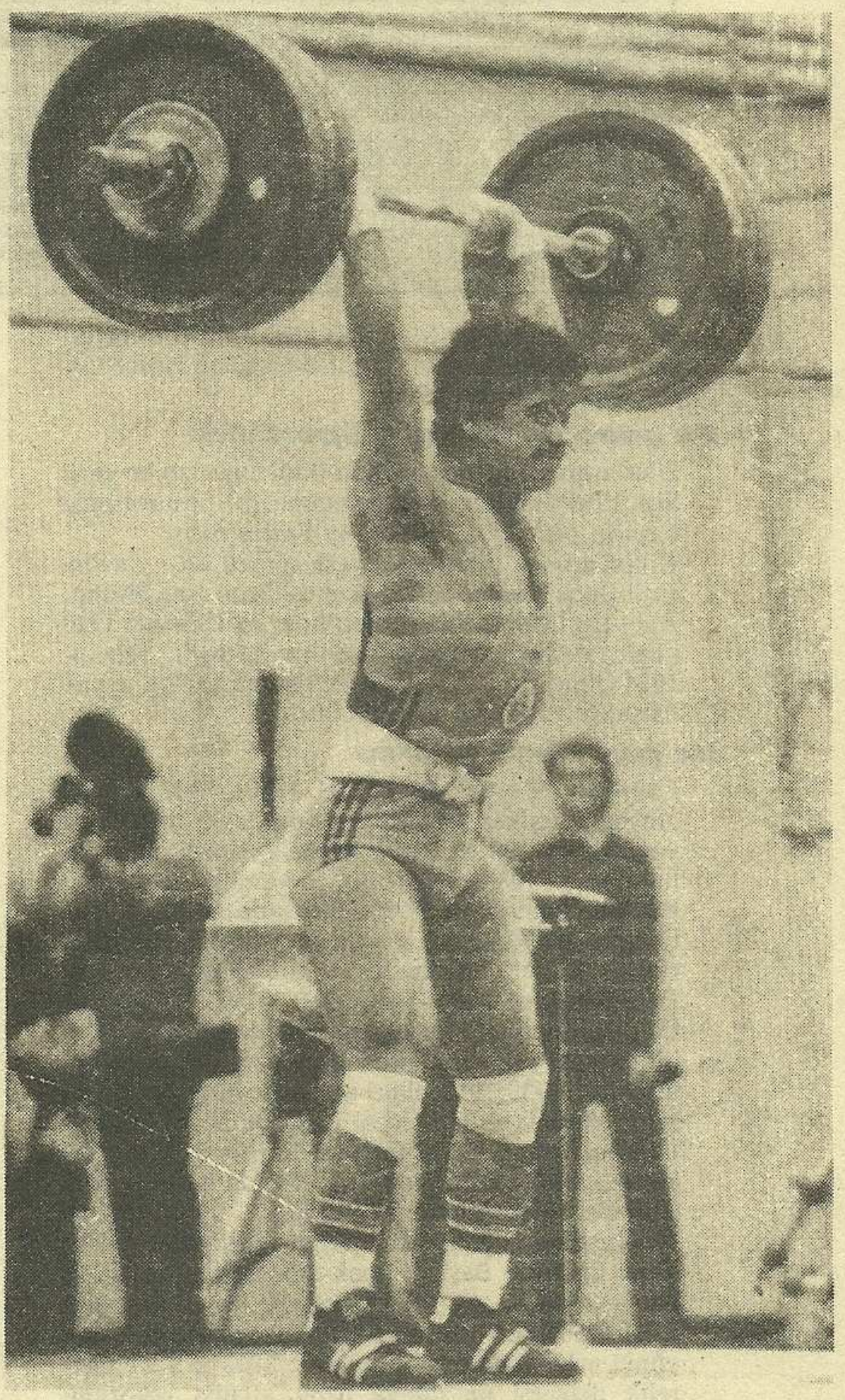
AĞIRLIK KALDIRMA

Kökeni

Antik Yunan olimpiyat oyunlarında, taştan ağırlıkları kaldırma yarışmaları düzenlenirdi. Dünya şampiyonası unvanı verilen ilk şampiyonalar, önce 28 Mart 1891'de Café Monico, Piccadilly, Londra'da, sonra da 19-20 Temmuz 1898'de, Viyana'da düzenlendi. Bundan önce, ağırlık kaldırma, profesyonel gösterilerden oluşuyordu. Üstelik, kaldırıldığı iddia edilen ağırlıkların da, doğruluğu epeyce kuşkuluydu. Uluslararası Ağırlık Kaldırma Federasyonu, 1920 yılında kuruldu. İlk resmi şampiyona da, 29-30 Nisan 1922'de, Estonya'daki Tallinn'de yapıldı.

En fazla olimpiyat madalyası

Amerikalı **Norbert Schemansky** (doğ. 1924), dört olimpiyat madalyası alarak bir rekor kırdı: 1952'de orta-ağırda altın, 1948'de ağırda gümüş, 1960 ve 1964'te ağırda bronz.

Bulgar Stefan Topurov, Moskova'daki dünya şampiyonasında, 1983 yılında 180 kiloyla, kendi ağırlığının üç katını kaldırmış oldu.

En fazla dünya şampiyonu unvanı

Olimpiyat oyunları da dahil olmak üzere, en fazla dünya şampiyonluğu unvanı alan sporcular, 8'er kereyle Amerikalı **John Davis** (1938-1952), Amerikalı **Tommy Kono** (1952-1959) ve Sovyet **Vasili Aleksiyev**'di (1970-1977).

En genç dünya rekortmeni ve şampiyonu

Bulgar **Naim Süleymanov** (doğ. 1967) henüz 15 yaşındayken (15 yıl 123 gün) Amerika'nın New Jersey eyaletindeki Allentown kentinde 56 kilo dünya rekorunu kırdı. Süleymanov, 23 Ekim 1983'te Moskova'da, 15 yaşını 334 gün geride bırakmışken, dünyanın en genç şampiyonu oldu.

En fazla ağırlık kaldıran

Dünyada en fazla ağırlığı kaldıran kişi, Amerikalı **Paul Anderson**'dur (doğ. 1932). 1956 olimpiyat ağır siklet şampiyonu, 165 kiloluk Paul Anderson, Georgia eyaletinin Toccoa kentinde (ABD), 12 Haziran 1957'de sırtında 2 bin 844 kilo yük kaldırdı. En fazla ağırlık kaldıran ise 15 Nisan 1895'te, Hoboken New Jersey'de (ABD), 1616 kilo ile Amerikan **Josephine Blatt** oldu (1869-1923)

AT YARIŞI

DÜZ KOŞULAR

Kökeni

Atçılık, daha İ.Ö. 1400 yıllarında Türkiye, Anadolu'daki Eti kültürünün önemli bir parçasını oluşturuyordu. Yunanistan'da İ.Ö. 648'de yapılan 33'üncü Antik Olimpiyat Oyunları'nda, at yarışı yapıldığından söz ediliyor.

En büyük ödül

Ödülü en fazla olan yarış, ABD New Mexico'da, Ruidoso Downs'da yapılan All-American Futurity Yarışı'dır. 1982'de toplam ödül miktarı 2 milyon dolar olan bu yarışı kazanan **Master Bug,** 1 milyon dolar almıştı.

En kalabalık yarış

22 Mart 1929'da yapılan ve 66 atın katıldığı Grand National (İngiltere) yarışı, şimdiye kadar düzenlenen en kalabalık yarış oldu.

En az fark

Şimdiye kadar at yarışlarını beş atın birden burun buruna bitirdikleri hiç olmadı. Ama, 6 Ağustos 1880'de, Sussex'in Lewes kentindeki Astley Stakes'de yapılan koşuda **Mazurka, Wandering Nun** ve **Scobell**, yarışı aynı anda bitirirken, hemen arkalarında dördüncülük için **Cumberland** ve **Thora** da burun buruna gelmişlerdi. Jokeylerin beşi de birinci geldiğini sanmıştı.

En başarılı at

Yarış kazanma rekorunu kıran at, 54 yarışta hiç yenilgi görmeyen Macar kısrak **Kincsem** oldu. **Camarero** ise, Porto Riko'da 19 Nisan 1953 ile 17 Ağustos 1955 arasındaki ilk 56 yarışını kazandı. Bu at, koştuğu 77 yarıştan 73'ünü birincilikle kapattı. 1930 ile 1936 arasında yine Porto Riko'da, **Galgo Jr.** 159 yarıştan 137'sini kazanarak, meslek hayatı en başarılı at unvanını aldı.

En pahalı at

Şimdiye kadar en pahalı at, sahibi **Şeyh Muhammed al-Maktoum** tarafından 1983 yılı Ağustos ayında hisseleri 40 milyon dolara satılan **Shareef Dancer** oldu. 40 hissenin her biri, 1 milyon dolar üzerinden ihraç edildi.

En fazla para eden tay ise, 20 Temmuz 1983'te Şeyh Mohammed al-Maktoum'un Keeneland, Kentucky'de (ABD) 10 milyon 200 bin dolar ödeyip aldığı **Snaafi Dancer**'dı.

En fazla para kazanan at

Meslek hayatı boyunca en fazla para kazanan at, 1977 yılından 28 Mayıs 1984'e kadar 75 yarışta 34 Kez zafere ulaşan ve 4 milyon 652 bin 997 dolar kazanan **John Henry** idi. **Trinycarol,** 1981-1983 arası, Venezuela ve ABD'de 26 yarıştan 18'inde birinci gelip 2 milyon 644 bin 516 dolar kazanarak, en çok kazanan kısrak unvanını aldı. Bir yılda en fazla para kazanan at ise, 1983'te Fransa ve ABD'de yaptığı yarışlardan 2 milyon 126 bin 380 dolar sağlayan 4 yaşındaki **All Along** oldu.

En genç jokey

Yarış tarihinin en genç jokeyi, 1909-1912 arası İngiltere şampiyonu olan **Frank Wootton**'du. Avustralya doğumlu **Wotton** (1893-1940), Güney Afrika'da ilk yarışını koştuğunda, 9 yaşını 10 ay geride bırakmıştı.

En yaşlı jokey

Hipodromlara çıkan en yaşlı jokey, **Harry Beasley** oldu. Beasley, İrlanda'da, Dublin yöresinde Baldoyle'de 10 Haziran 1935'te son yarışını koştuğu zaman 83 yaşındaydı.

En hafif jokey

Kayıtlara geçmiş en hafif jokey, 1844 yılında **Chester Kupası** yarışını **Red Deer** ile kazandığı zaman 22 kilo olan **Kitchener**'di (doğ. 1872). **Kitchener**'in, 1840 yılında yalnızca 16 kilo olduğu söyleniyor.

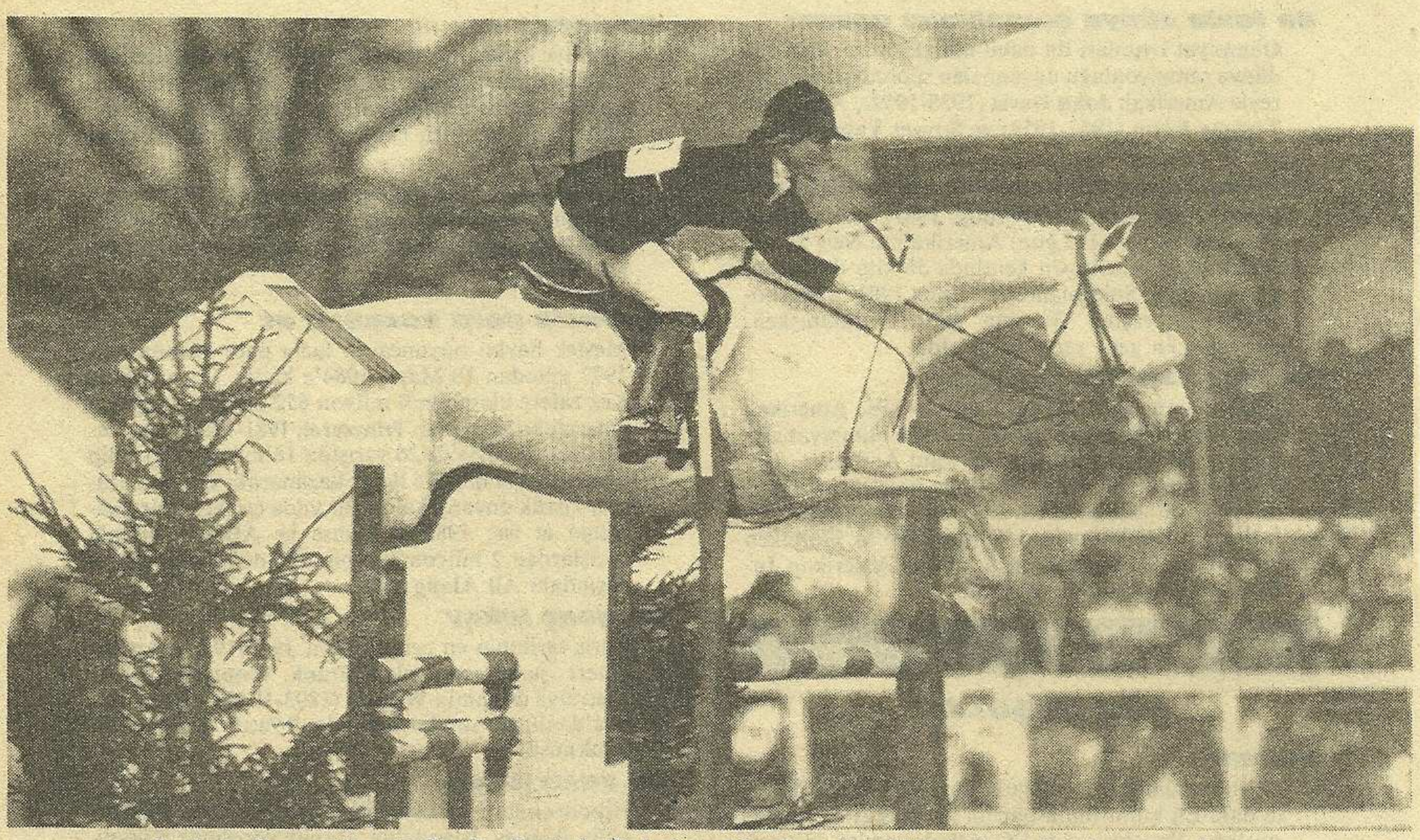
En başarılı jokey

Bütün zamanların en başarılı jokeyi, Amerikalı **William Lee "Bill" Shoemaker** oldu. Doğduğunda 1 kilo 100 gram çeken Bill, (yetişkinliğinde 43 kilo ağırlıkta, 1 metre 50 santim boyunda), meslek hayatı boyunca, Mart 1949'dan 1983 yılının sonuna kadar, 8319 yarışta birinci geldi ve toplam 94 milyon 782 bin 6 dolar kazandı. Bir yılda en fazla para kazanan jokey ise, 1983'te 10 milyon 116 bin 697 dolar alan Amerikalı **Angel Cordero** oldu. Bir yılda en çok yarış kazanan jokey olma rekoru, 546 birincilik ile yine Amerikalı **Chris McCarron**'da (1974).

Derby

Dünyanın en ünlü yarışı olan Derby yarışı, aynı zamanda İngiltere'nin beş klasik at koşusunun da en büyüğü sayılır. 4 Mayıs 1780'den bu yana yapılmakta olan ve Derby Kontu'nun adı verilen bu yarışın mesafesi, 1784'te 1 milden 1.5 mile (2 bin 414 metreye) çıkartılmıştı.

İki savaş dönemi dışında, yarış, hep Surrey'deki **Epsom Downs**'da koşuldu. Ancak, iki savaş döneminde, Derby yarışları Newmarket'te yapıldı. Yalnızca üç yaşında atların katılabildiği yarışta, 1845'ten bu yana ağırlıklar şöyle saptanmıştır: Taylar 57 kilo, kısraklar 55 kilo. İğdiş edilmiş atlar, 1904 yılına

Lucinda Green, "Beagle Bay" adlı atıyla Badminton'da altıncı kez birinci olup rekor kırarken, Green, 1982 dünya, 1975 ve 1977 Avrupa şampiyonu oldu.

kadar yarışa kabul ediliyordu.

Derby'de en büyük farkla yarışı bitiren at, 1981'de ikinci gelene on boy gibi rekor bir fark atan **Shergar** oldu. Daha sonra kaçırılan ve İsmailiye Mezhebi lideri **Kerim Ağa Han**'a ait olan **Shergar**'a, jokey **Walter R. Swinburn** biniyordu.

Şimdiye kadar yalnızca iki kez, Derby yarışı başa baş bitti. 1828'de **Cadland,** beraberliği çözücü yarışta, **The Colonel**'i yenerken, 1884'te hem **St. Gatien,** hem de **Harvester** birinci ilan edildi.

Derby'de en büyük ödülü kazanan at, 6 Haziran 1984'teki 205'inci Derby'de birinci gelen **Luigi Miglitti**'nin **Secreto**'su oldu.

ENGELLİ YARIŞLAR

Kökeni

At biniciliğine ilişkin kanıtlar, çok gerilere uzanıyor. Örneğin, İ.Ö. yaklaşık 3 bin yılına ait bir resim, o zamanlar ata binildiğine işaret ediyor. İlk atlama yarışması, 1869'da Londra'daki Islington'da bulunan Agricultural Hall'de yapıldı. Engelli at koşuları, 1912 yılından bu yana, olimpiyat oyunlarının bünyesine dahil edildi.

En fazla olimpiyat madalyası

Batı Alman **Hans-Günter Winkler** (doğ. 1926), olimpiyat oyunlarında en fazla altın madalya alan binicidir. Winkler, takım kaptanı olarak 1856, 1960, 1964 ve 1972'de aldığı dört altın madalyaya ek olarak, 1956'da bireysel olarak Grand Prix'i kazandı.

Prix des Nations'da en fazla birincilik alan takım ise, Batı Almanya. Bu takım, 1936, 1956, 1960, 1964 ve 1972'de zafere ulaştı. Fransız **Pierré Jonqueres d'Oriola** (doğ. 1920), iki kez altın madalyayı alan (1952 ve 1964'te) tek binici oldu.

En fazla dünya şampiyonluğu

Erkeklerde, 1953 yılından beri yapılan dünya şampiyonasında, birinciliğe iki kez ulaşan iki binici vardı: Alman **Hans-Günter Winker** (1954-1955) ve İtalyan **Raimondo d'Inzeo** (1956 ve 1960). Fransız **Jane 'Jano' Tissot** ise, kadınlarda dünya şampiyonluğunu **Rocket** ile iki kez kazandı (1970 ve 1974).

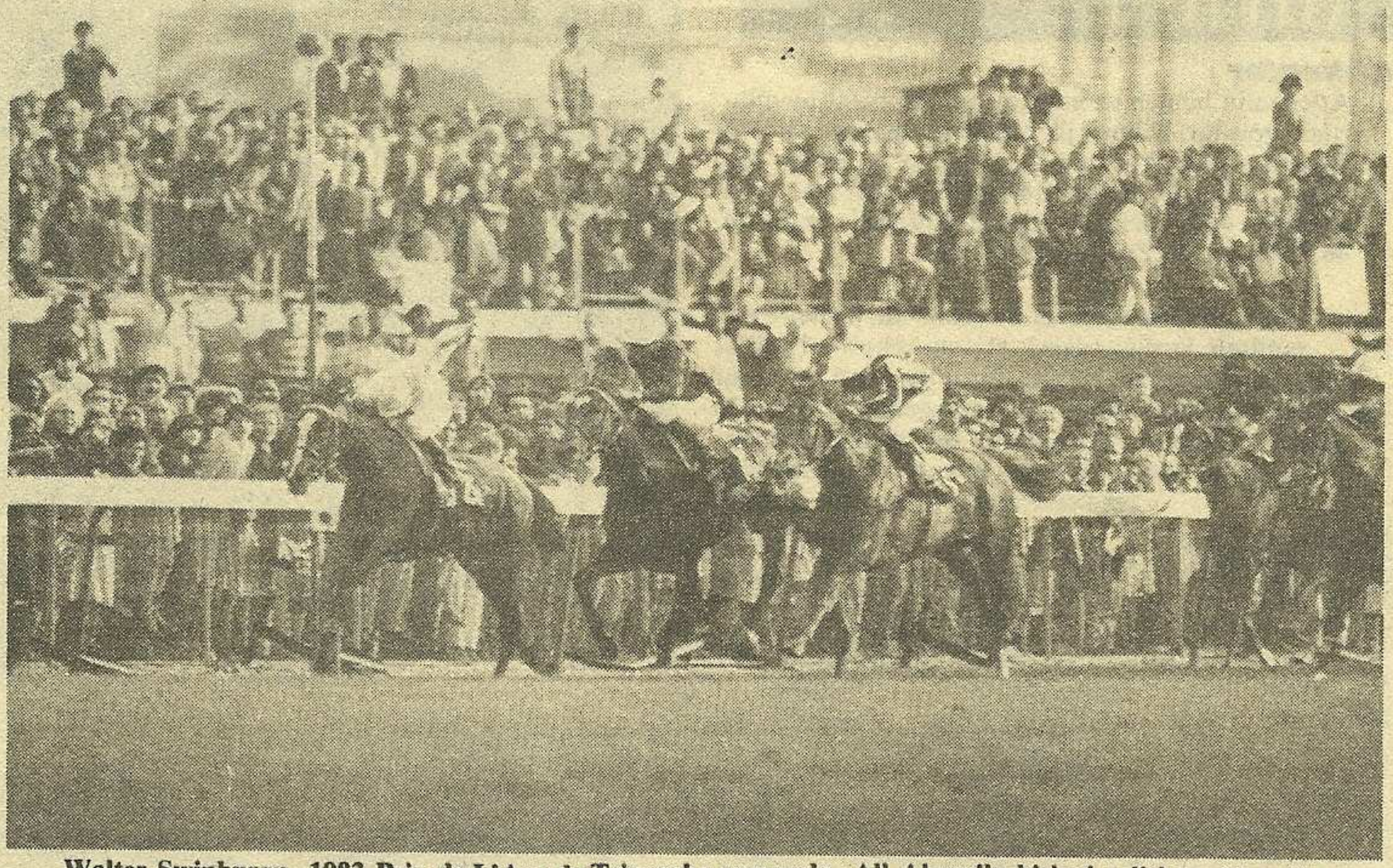
TEK ATLI ARABA YARIŞLARI

Tırıs ve rahvan

Tek kişilik iki tekerlekli ve tek atlı hafif arabalar, ilk kez 1829 yılında ortaya çıktı. 1554 yılında Hollanda'nın Valkenburg kentinde tırıs tempoda yarışlar yapılırdı. İngiltere'de ise, tırıs temposuyla, yani hayvanın çapraz olarak birbirinin karşısına olan ayaklarını (ön sağ-arka sol ya da ön sol, arka sağ) aynı anda kullanarak koşması, 16. yüzyılda biliniyordu. Rahvan giden atlar, aynı anda aynı taraftaki (sağ ya da sol) ve ön ve arka ayaklarını kullanırlar.

En başarılı sürücü

Tek kişilik iki tekerlekli ve atlı hafif arabaların Kuzey Amerika tarihinde en başarılı sürücüsü, Kanadalı **Herve Filion**'dur. Filion, 1983 sezonunun sonuna kadar 8 bin 731 yarışta birinci gelip 42 milyon 100

Walter Swinburgn, 1983 Prix de L'Are de Triomphe yarışında, All Along'la birinci gelirken, bir yılda en çok para ödülünü kazandı.

bin dolar kazanarak rekor kırdı. 1982'de 12. Kuzey Amerika Şampiyonası'nı kazandı. Bir yılda en fazla yarış kazanan kişi de, 1974 yılında 637 birincilikle yine **Herve Filion** oldu. Bir yılda en fazla para kazanan kişi, 1983'te 6 milyon 104 bin 82 dolarla **John Campbell**'dir.

En pahalı at

Tırıs giden atlar içinde en pahalıya satılanı, 13 Temmuz 1982'de 5 milyon 250 bin dolara satılan "**Mystic Park**" oldu. Rahvan giden bir ata ödenen en fazla para ise, 1982'de satılan "**Merger**"e verilen 8 milyon 250 bin dolardır.

ATICILIK

İlk kulüp

Lucern Atıcılık Birliği (İsviçre), yaklaşık 1466 yılında kurulmuştu. Kayıtlara geçmiş ilk atıcılık yarışması da, 1472 yılında Zürih kentinde düzenlendi.

En fazla olimpiyat madalyası

En çok sayıda olimpiyat madalyasını Amerikalı **Carl Townsend Osburn** (1884-1966), 1912, 1920 ve 1924 Olimpiyat Oyunları'nda kazandı. Toplam 11 madalya kazanan **Osburn**, 5 altın, 4 gümüş ve 2 bronz madalya aldı. Altı keskin nişancı daha, toplam 5 altın madalya alma başarısına erişti. Bireysel olarak 3 altın madalya alan tek atıcı ise, 1906 yılında Norveçli **Gudbrand Gudbrandsönn Skatteboe** (1875-1965) oldu.

Kilden güvercine en fazla isabet

18'inci yüzyılda atıcılık sporunda canlı güvercinler kullanılmaktayken, zamanla, kutulardan ve tuzaklardan salıverilen bu kuşların yerini büyük kül tablalarını andıran kilden hedefler aldı. Ancak, bu hedeflere "**güvercin**" ya da "**kuş**" deme alışkanlığı hâlâ sürüyor.

Bu dalda en çok sayıda dünya şampiyonluğunu Kanadalı **Susan Nattrass** (doğ. 1950) kazandı. Nattrass, 1974-1975 ve 1981 yıllarında toplam 6 şampiyonluk aldı. Bir saatte en fazla kilden hedef vurma rekoru ise, 28 Ağustos 1983 tarihinde ABD'nin Pennsylvania eyaletinin Cresco kentindeki Paradise Atış Merkezi'nde kalça hizasında yapılan 3 bin 176 atışta 2 bin 215 isabetle **Joseph Kreckman**'a aittir. **Graham Douglas Greater** (doğ. 1947), Yeni Zelanda Papamoa'daki NILO Atıcılık Kulübü'nde, 17 Ocak 1983'te, bir saat içinde 2 bin 264 hedefe isabet kaydettirdi.

En iyi derece olan 200'de 200 isabetinde ise, 12 Haziran 1983'te, Zaragoza'da yapılan İspanyol Kilden Hedef Şampiyonası'nda **Ricardo Ruiz Romoroso** ulaştı.

24 saatte en fazla isabet

Easingwold Tüfek ve Tabanca Kulübü'nün, **John Smith, Edward Kendall** ve **Paul Duffield**'den oluşan ekibi, 6-7 Ağustos 1983'te, kart başına ortalama 96.55 vuruşla, toplam 120 bin 242 puan kavdetti.

ATLETİZM

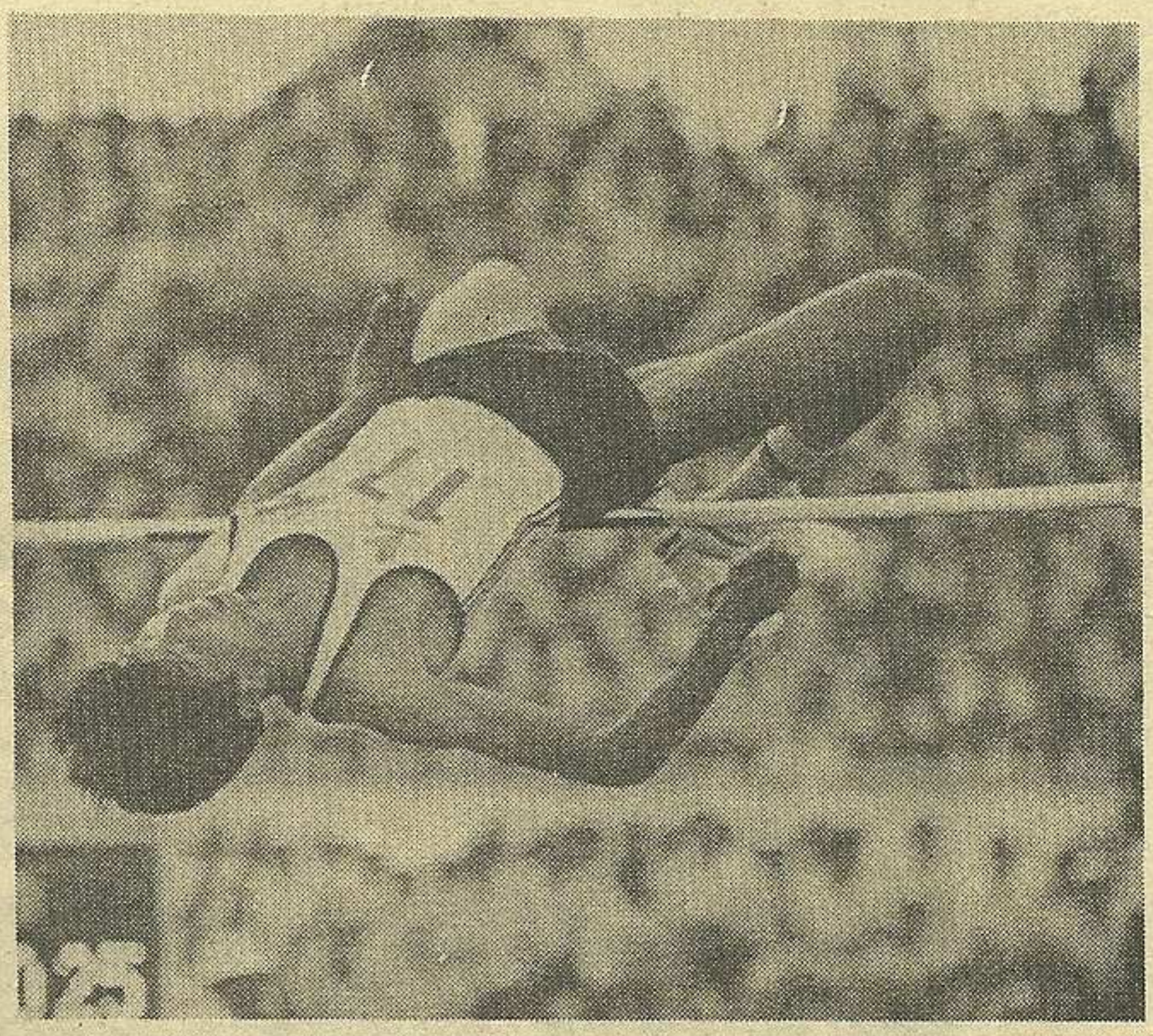
Kökenler

Atletizmin bilinen en eski tarihi, olimpiyat oyunlarında görülür. Bilinen ilk olimpiyat tarihi, İ.Ö. 776 Temmuz'udur; koşu da **Coroibos**'un zaferi ile bitmiştir. Kesin ölçülere dayanan ilk veriler ise, uzun atlamada 7.05 metre ile Spartalı **Chinois**'e ve diskte 46.30 metre ile **Protesilous**'a aittir.

1895 yılında Michael Sweeney'nin 1 metre 97 santimle kırdığı yüksek atlama rekoru, 1984'te, atletizmde dünya rekoru kıran ilk Çinli unvanını alan Zhu Jianhua tarafından kırıldığında, 2 metre 39 santimi bulmuştu. Kadınlarda ise 1983'te, 2 metre 4 santime ulaşan Tamara Bykova, bu derecesini 1984'te 2 metre 5 santime çıkardı.

İlk olağanüstü dereceler

100 yarda 10 saniyenin altında ilk kez **John Owen** (30) tarafından 11 Ekim 1890 tarihinde Washington'da 9.4/5 saniyelik bir zamanda koşuldu. Yüksek at-

Hem Mary Decker (sağda), hem de Jarmila Kratoçvilova (solda), Helsinki'de Dünya Atletizm Şampiyonası'nda ikişer altın madalya kazandılar. Decker, 1973 yılında, 14 yaşından 224 gün almışken, en genç Amerikan milli atleti oldu. Kratoçvilova ise, 1980 yılında, 29 gibi ileri sayılabilecek yaşta 400 metrede dünyanın en iyi 10 atleti arasına girdi.

lamada 1.83 metreyi aşan ilk sporcu, **Marshall Jones Brooks** oldu. **Brooks** (21), 17 Mart 1876'da ABD'de 1.832'lik bir dereceyi gerçekleştirdi. 1 milde 4 dakika duvarı ise, sonradan "**Sir**" unvanı alan **Roger Gilbert Bannister** tarafından 3:59.4 dakika ile 6 Mayıs 1954'te ABD'de yıkıldı.

En hızlı atlet

Bu unvan Helsinki'de dünya rekoru kıran Amerikan Milli Takımı'nın son adamı **Carl Lewis**'e aittir. 4x100 metre bayrak yarışında 14 Ağustos 1983'te zenci atlet, saatte 40.45 kilometrelik bir hıza erişti.

Boyundan yüksek atlayanlar

27 Ocak 1978'de New York'ta 1.74 boyundaki **Franklin Jacobs** (ABD), 2.32 metre atladı. Bayanlarda ise **Cindy John Holmes** (1 metre 52.5 santim), 1 Haziran 1982'de ABD'de 1.83 metre atlayarak bu unvana erişti.

En çok altın madalya (erkek)

Bu rekor, 10 altın madalya ile 1900-1904-1906-1908 Olimpiyat Oyunları'nda **Ray C. Ewery** (1874-1937)'ye aittir.

En çok altın madalya (kadın)

Kadınlarda bu unvan, 4'er madalya ile 3 sporcu tarafından paylaşılıyor. **Francina E. Blankers** (Hollanda) 1948 Oyunları'nda 100 metre, 200 metre, 80 metre engelli ve 4x100 bayrak yarışlarında; **Betty Cuthbert** (Avustralya), 1956 Oyunları'nda 100 metre, 200 metre, 4x100 bayrak yarışında ve 1964 Oyunları'nda 400 metrede, **Barbel Wöcke** (D. Almanya), 1976 ve 1980 Oyunları'nda 200 metre ve 4x100 bayrak yarışlarında birincilik elde ettiler.

Bir olimpiyatta en çok madalya alan

Paovo Johannes Nurmi (Finlandiya), 1924 Oyunları'nda 5 altın madalya aldı (1897-1973). Kendisini, 1900 Oyunları'nda 4 altınla **Alvin C. Krsenzlein** (ABD) izlemekte.

En çok olimpiyat madalyası (erkek)

Bu da, Finlandiyalı **Nurmi**'ye ait. **Nurmi**, 1920, 1924 ve 1928 Oyunları'nda 9'u altın, 3'ü gümüş, 12 madalyanın sahibi oldu.

En çok olimpiyat madalyası (kadın)

Avustralyalı **Shirley de la Hunnty**, 3 altın, 1 gümüş ve 3 bronzla 1948, 1952 ve 1956 Oyunları'nın altın kızıydı. Son zamanlarda uygulanan fotofinişle, 1948 Oyunları'nda 200 metrede dördüncü değil, üçüncü olduğu kesinleşti ve gayrıresmi olarak "**8 madalyalı kadın sporcu**" unvanını kazandı. Polonyalı uçan anne **İrena Szewinska**, 3 altın, 2 gümüş ve 2 bronzla 1964, 1968, 1972 ve 1976 Oyunları'nın gözdesi oldu. Ve arka arkaya dört olimpiyatta madalya kazanan tek kadın unvanına da sahip oldu.

En genç ve en yaşlı şampiyonlar

Olimpiyatlarda altın alan en yaşlı erkek atlet, **Patrick Mc Donald** (ABD), 42 yaşındayken 21 Ağustos 1920'de Belçika'da 25.4 kilogramlık ağırlığı en uzağa attı. Kadınlarda ise Romen **Lia Manoliu**, 36.5 yaşında, 18 Ekim 1968'de Mexico City'de disk atmada altın madalya aldı. En genç olimpiyat şampiyonu kadın sporcu **Barbara Jones** (ABD), 4x100 metre bayrakta altına ulaşırken, 15 yaşındaydı. Jones, bu dereceyi Helsinki'de 27 Temmuz 1952'de gerçekleştirdi. Erkeklerde **Robert Bruce Mathiss** (ABD), 1948 Londra Oyunları'nda dekatlonu kazandığı zaman 17.5 yaşındaydı. En yaşlılara ait olimpiyat madalyası ise **Tebbs Hoyd Johnson**'a aittir. Johnson, 50 kilometrelik yürüyüşte, 1948 Oyunları'nda üçüncü olduğu zaman 48.5 yaşındaydı. Kadınlarda bu unvan, **Dans Zatopkova**'ya ait (37 yıl 248 gün). Atlet, 1960 Oyunları'nda ciritte ikinci olarak gümüş madalya aldı.

Carl Lewis, Jesse Owens'tan bu yana dünyanın en büyük sürat koşucusu ve uzun atlayıcısı olarak kabul ediliyor.

Anisoara Cusmir, 1982-1983'te, birbiri ardından dört tane uzun atlama rekoru kırarak, 7 metre 43 santimlik bir dereceye sahip oldu.

Dünya rekortmenleri (en genç-en yaşlı)

Hollandalı **Carolina Gisolf**, 1.61 metre ile kadınlar yüksek atlama rekorunu kırdığı zaman, tarih 18 Temmuz 1928'di ve sporcu henüz 15 yaşındaydı. En yaşlı kadın rekortmen ise, yin Çek **Dans Zatopkova**'dır. Çek sporcu, 35 yaşını 255 gün geçmişken (1 Haziran 1958'de) ciriti 55 metre 73 santime atarak dünya rekoru kırmıştı. En genç erkek rekortmen olan **Thomas Ray** ise, 17 yıl 198 günlükken 19 Eylül 1879'da sırıkla 3 metre 42 santim atladı. Ray, bu derece ile dünya rekortmeni olmuştu.

ATLETİZM'DE EN UZUN MESAFELİ KADIN DÜNYA REKORLARI

MESAFE	DAKİKA/SANİYE	ADI	ÜLKESİ	YER	YIL
20 kilometre	1:06.55.5	Rosa Mota	Portekiz	Portekiz	1983
30 kilometre	1:49.55.7	Chantal Langlace.	Fransız	Fransa	1983
50 kilometre	3:44.08	Eleanor Adams	İngiliz	İngiltere	1982
40 mil	4:55.17	Eleanor Adams	İngiliz	İngiltere	1982
50 mil	6:20.42	Leslie Watson	İngiliz	İngiltere	1983
	6:17.30	Moniko Kuno	D. Alman	B. Almanya	1983
100 kilometre	8:39.10'	Lynn Fitzgerald	İngiliz	İngiltere	1982
	8:01.01	Moniko Kuno	B. Alman	B. Almanya	1983
100 mil	15:44.21	Lynn Fitzgerald		İngiltere	1983
200 kilometre	21:38.40	Lynn Fitzgerald		İngiltere	1983
1 saat	18.084 km.	Silvane Cruciata	İtalyan	İtalya	1981
24 saat	216.648 km.	Rosalind Cox	İngiliz	İngiltere	1982
48 saat	299.908 km.	Rosalind Cox	İngiliz	İngiltere	1982
	325.158 km.	Eleanor Adams		Fransa	1984
50 kilometre	3:13.51	Janis Klecker	ABD	ABD	1983
40 mil	4:43.22	Marcy Schwam	ABD	ABD	1982
50 mil	5:59.26	Marcy Schwam	ABD	ABD	1982
100 kilometre	7:27.22	Chantal Langlace	Fransız	Fransa	1980
100 mil	15:07.45	Christine Barrett	İngiliz	İngiltere	1984

Bir günde en çok rekor kıranlar

Büyük atlet **Jesse Owens**, Michigan'da 25 Mayıs 1935'te, 100 yarda, uzun atlama, 220 yarda, 200 metre, 220 yarda engelli ve 200 metre engellide peşpeşe 45 dakikanın içinde **"altı dünya rekoru"** kırarak bu unvana erişti.

En fazla milli olan

Bu rekor, 1960-1981 yılları arasında Norveç'i milli müsabakalarda 89 kez temsil eden **Bjorn Bang Andersen**'e aittir (14 Kasım 1937).

En uzun süren meslek hayatı:

İskoç Duncan McLean (1884-1980), 92 yaşındayken 100 metreyi 21.7 saniyede koştu. Ağustos 1977'de eriştiği bu başarıdan tam 73 yıl önce Şubat 1904'te, Güney Afrika'da 100 yardayı 9.9 saniyede koşmuştu. Yunanlı **Dimitrion Yordinidis**, 10 Ekim 1976 yılında 7 saat 33 dakikalık derecesiyle maratonu tamamladığında tam 98 yaşındaydı.

1000 mil rekoru

Yeni Zelandalı **Siegfried Bauer**, 1000 mili (1609 kilometre) 12 gün 12 saat 36 dakika 20 saniyede, 15-28 Kasım 1983 tarihleri arasında Avustralya'da koştu.

En uzun hiç durmadan koşan

İsveçli **Bertil Järlaker**'e ait bu rekor, 121 saat 54 dakikadır. 26-31 Mayıs 1980 tarihinde yapılan bu koşuda, sporcu, 568 kilometrelik bir mesafe katetti.

En uzun koşu yarışları

En uzun yarışlar, 1928 yılında 5 bin 507 kilometrelik ve 1929 yılında da 5 bin 898 kilometrelik New York-Los Angeles-California yarışlarıdır. Finlandiya doğumlu **Johnny Solo**, 1929'daki yarışı 79 günde birinci olarak bitirdi. 31 Mart-18 Haziran tarihleri arasında gerçekleştirdiği bu koşuda, **Solo**'nun devamlı koşu halinde bulunduğu süre 525 saat 57 dakika ve 20 saniyeydi. Ortalama hızı da, saatte 11.21 kilometreyi bulmuştu.

En uzun süren koşular

Tek kişinin gerçekleştirdiği en uzun koşu, 17 bin 72 kilometre ile **Robert J. Sweetgall**'e (ABD) aittir. Washington'dan başlayıp Amerika'nın çevresini dolaşarak yine aynı yerde bitirdiği bu koşuyu, sporcu, 9 Ekim 1982 ile 15 Temmuz 1983 tarihleri arasında gerçekleştirdi. Avustralyalı **Ron Grant** ise, Avustralya'nın çevresini (13 bin 383 kilometre) 28 Mart'tan 31 Ekim'e kadar her gün devamlı koşarak 1983 yılında dolaştı. **Max Telford**(Yeni Zelanda), 8 bin 224 kilometrelik Anchorage-Alaska-Halifax-Nova Scotia koşusunu 106 gün 18 saat 45 dakikada tamamladı. Bu zor koşu, 25 Temmuz-9 Kasım 1977 tarihleri arasında koşuldu. Amerika krosunda saptanmış en iyi zaman ise, 46 gün 8 saat 36 dakika ile **Frank Giannino Jr**'ındır (ABD). 1 Eylül-17 Ekim 1980 tarihleri arasında koşulan bu yarışın mesafesi, 4 bin 989 kilometredir.

En uzun mesafe katedenler

1950'lerde, 5 dünya rekorunun sahibi olan **Douglas Alistair Gordon Pirie** (İngiliz), 1981 yılına kadar koştuğu 40 yılda, toplam 347 bin 600 kilometre katetti. Bir yılda koşulan en uzun mesafe ise, 1983 yılında ABD'de gerçekleşti. İtalyan **Tina Maria Stone**, 1983 yılı içinde toplam 24 bin 890 kilometre koştu. Amerikalı **Joy F. Helgerson** da, bir yıl boyunca her hafta bir maratona katılarak 28 Ocak 1979 ve 19 Ocak 1980 tarihleri arasında toplam 2 bin 282 kilometre koştu.

Toplu bayrak koşuları rekoru

Bir kulübe mensup 100 kişi tarafından kırılan 100 mil rekoru, 7 saat 53 dakika 52.1 saniye ile Baltimore Road Runners Club'a aittir. Rekor, Maryland'de (ABD) 17 Mayıs 1981'de kırıldı. San Francisco Dolphins Southend Running Club ise, kadınlar rekorunun sahibidir. 3 Nisan 1977'de kırılan rekorun zamanı 10 saat 47 dakika 9.3 saniyedir. 100x400 metre bayrak yarışında en iyi kulüp derecesi ise 1 saat 29 dakika 11.8 saniye (ortalama 53.5 saniye) ile Physical Training Institute tarafından Belçika'da 19 Nisan 1978'de kırıldı. 100x100 metrede kadın kulüpleri arasındaki en iyi derece ise, 23 dakika 28 saniye ile **Amsterdamsedames Athletickvereniging** tarafından 26 Eylül 1981'de Hollanda'da gerçekleştirildi. En uzun mesafeli bayrak koşusunu ise 15 bin 59 kilometre ile Melbourne Fire Brigade (Melburn İtfaiyesi) Kulübü'nün 20 üyesi, 10 Temmuz-23 Ağustos 1983 tarihleri arasında Avustralya çevresinde koştu. Derece; 43 gün 23 saat 58 dakika. 25'er kişilik 192 takımın toplam 4800 sporcusunun katıldığı en kalabalık bayrak koşusu unvanına sahip 167.2 kilometrelik **Batavierensce** yarışı, 9 saat 30 dakika 44 saniyede 23 Nisan 1983 günü Hollanda'da koşuldu.

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

Sağ ve sol elle gülle atma rekoru

İsveç'in Malmö kentinde 24 Ağustos 1974 tarihinde yapılan müsabakada, Amerikalı **Allan Feuerbach,** her iki eli ile yaptığı atışta, toplam 37 metre 5 santime ulaşarak (sol 15 metre 67 santim, sağ 21 metre 38 santim) bu rekorun sahibi oldu.

Tek bacakla yüksek atlama rekoru

Tek bacaklı sporcu **Arnie Bold** (Kanada), 3 Nisan 1981'de, Roma'da 2 metre 4 santim atlayarak rekora ulaştı.

En eski yarış

Bilinen en eski ve sürekli yarış, İskoçya'da 1508 yılından beri yapılan "**Kırmızı Çorap Yarışı**"dır. Bu yarışın rekortmeni, 1951-1966 yılları arasında 14 kez zafere ulaşan **Michael Glen**'dir.

Geri geri koşma rekoru

Anthony "Scott" Weiland (27), Detroit Maratonu'nu geri geri koşarak 4 saat 7 dakika 54 saniyede bitirdi. Amerikalı sporcu, bu dereceyi 3 Ekim 1982'de gerçekleştirdi. **Donald Davis** (ABD), 21 Şubat 1983'te Hawaii Üniversitesi'nde yapılan bir koşuda, 1 mili 6 dakika 7.1 saniyede geriye koştu. **Ferdie Adoboe** (ABD) ise, 100 yardayı 12.8 saniyede, 28 Temmuz 1983'te Amherst kentine geri geri koşarak tamamladı.

En hızlı kör kısa koşucu

2 Eylül 1978 tarihinde İskoçya'da **Graham Henry Salmon** adlı kör bir İngiliz sporcu, 100 metreyi 11.4 saniyede koşmayı başardı.

Kalabalık bayrak yarışı rekorları

Capricornia İleri Eğitim Enstitüsü'nden 10 kişilik bir takım, 24 saatte katedilen en fazla mesafe rekorunu, 28-29 Nisan 1984'te Avustralya'da 419 kilometre 500 metreyle kırdı.

Geri geri yürüme

Geri geri yürümenin en büyük ustası, **Plennie L. Wingo** (doğ. 1895) oldu. Texaslı Wingo, 15 Nisan 1931'de Santa Monica, California'dan yola çıkarak 12 bin 875 kilometreyi geri geri yürüdü ve 24 Ekim 1932'de İstanbul'a vardı. 24 saatlik bir süre içinde geri geri yürüyerek en çok mesafe aşan kişi ise, 22-23 Nisan 1983'te ABD'de, Hawaii, Honolulu'da 133 kilometre 500 metre yürüyen **Donald A. Davis** oldu.

Atletizm

Doğu Alman **İrina Meszynski,** 17 Ağustos 1984'te, Prag'da, diski 73 metre 36 santime attı.

BADMİNTON

Kökeni

İ.S. ikinci bin yılda Çin'de badmintona benzer bir oyun oynanıyordu. Modern badminton, yaklaşık 1870 sıralarında Avon'daki Badminton Hall'de oynanan bir oyundan ya da Hindistan'da oynanan bir oyundan türemiş olabilir. İlk modern kurallar ise, 1876'da Poona'da saptanmıştı. En eski badminton kulübü, 24 Ocak 1900'de Armstrong Koleji Kulübü olarak kurulan "**Newcastle Badminton Kulübü**"dür.

KADINLAR DÜNYA REKORLARI

KOŞU	Dakika/Saniye	ADI/ÜLKESİ	YAPILDIĞI YER	YIL
100 metre	10.79	Evelyn Ashford (ABD)	ABD	1983
200 metre	21.71	Marita Koch (D. Alman)	D. Almanya.	1979
		Marita Koch (D. Alman)	D. Almanya	1984
400 metre	47.89	Yarmila Kratoçvilova (Çek)	Finlandiya	1983
800 metre	1:53.28	Yarmila Kratoçvilova (Çek)	B. Almanya	1983
1500 metre	3:52.47	Tatyana Kazankina (SSCB)	İsviçre	1980
1 mil	4:17.44	Maricica Puica (Romen)	İtalya	1982
3000 metre	8:26.78	Svyetlana Ulmasova (SSCB)	SSCB	1982
5000 metre	14:58.89	Ingrid Kristiansen	Norveç	1984
10000 metre	31:13.78	Olga Bondarenko	SSCB	1984
ENGELLİ				
100 metre	12.36	Grazyna Rabsztyn (Pol.)	Polonya	1980
400 metre	53.58	Margarita Ponomaryeva (SSCB)	SSCB	1984
BAYRAK				
4x100 metre	41.53	Doğu Almanya: Silke Gladisch, Marita Koch, Ingrid Auerswald, Marlies Gohr	D. Almanya	1983
4x200 metre	1:28.15	Doğu Almanya: Marlies Gohr, Romy Müller, Bärbel Wöckel, Marita Koch	D. Almanya	1980
4x400 metre	3:15.92	Doğu Almanya: Gesine Walther, Sabine Busch, Dagmar Rübsam, Marita Koch	D. Almanya	1984
4x800 metre	7:50.17	SSCB: Nadezha Olizarenko, Lyubov Gurina, Lyudmila Borisova, İrina Podyalovskaya	SSCB	1984
ATMA-ATLAMA	**METRE/SANTİM**			
Yüksek	2.07	Lyudmila Andonova (Bulgar)	D. Almanya	1984
Uzun Atlama	7.43	Anisoara Cusmir (Romen)	Romanya	1983
Gülle (4 kg)	22.53	Natalia Lisovskaya (SSCB)	SSCB	1984
Disk (1 kg)	73.26	Galina Savinkova (SSCB)	SSCB	1983
Cirit (600 gr)	74.76	İlse Kristiina Lillak (Fin)	Finlandiya	1983
HEPTATLON				
6867 puan		Sabina Paetz (D. Alman) 100 m. engelli 12.64 s. Yüksek Atlama 1.80 m. Gülle 15.37 m. 200 m. 23.37 s. Uzun Atlama 6.86 m. Cirit 44.62 m. 800 m. 2d. 08.93 s.	D. Almanya	1984

DÜNYA REKORLARI — ERKEKLER ATLETİZM

DÜNYA REKORLARI ERKEKLER — ATLETİZM

KOŞU	DAK./SAN.	ADI/ÜLKESİ	YAPILDIĞI YER	YIL
100 metre	9.93	Calvin Smith (ABD)	ABD	1983
200 metre	19.72	Pietro Mennea (İtalyan)	Meksika	1968
400 metre	43.86	Lee Edward Evans (ABD)	Meksika	1968
800 metre	1:41.73	Sebastian Newbold Coe (İngiliz)	İtalya	1981
1000 metre	2:12.18	Sebastian N. Coe (İng.)	Norveç	1981
1500 metre	3:30.77	Steven Michael James Ovett (İng.)	İtalya	1983
1 mil	3:47.33	Sebastian N. Coe (İng.)	Belçika	1983
2000 metre	4:51.4	John George Walker (Y. Zelanda)	Norveç	1976
3000 metre	7:32.1	Henry Rono (Kenya)	Norveç	1978
5000 metre	13:00.41	David Robert Moorcroft (İngiliz)	Norveç	1982
10000 metre	27:13.81	Fernando Mamede (Por.)	İsveç	1984
20000 metre	57:24.2	Josephus Hermens (Hol)	Hollanda	1976
25000 metre	13:55.8	Toshihiko Seko (Japon)	Y. Zelanda	1981
30000 metre	29:18.8	Toshihiko Seko (Japon)	Y. Zelanda	1981
1 saatte	20.944 metre	Josephus Hermens (Hol.)	Hollanda	1976
ENGELLİ				
110 metre	12.93	Renaldo Nehemiah (ABD)	İsviçre	1981
400 metre	47.02	Edwin Corley Moses (ABD)	B. Almanya	1983
3000 metre çit engelli	8:05.4	Henry Rono (Kenya)	ABD	1978
BAYRAK:				
4x100 metre	37.86	ABD: Emmit King, William James Gault, Calvin Smith, Frederick Carlton Lewis	Finlandiya	1983
4x200 metre	1:20.26	California Üniversitesi takımı: Joe Andrews, James Sanford, William Mullins, Clancy Edwards	ABD	1978
4x400 metre	2:56.16	ABD: Wincend Edward Matthews, Ronald J. Freeman, George Lawrence James, Lee Edward Evans	Meksika	1968
4x800 metre	7:03.89	İngiltere: Peter Elliott, Gary Peter Cook, Steven Cram, Sebastian N. Coe	İngiltere	1982
4x1500 metre	14:38.8	Batı Almanya: Thomas Wessinghage, Harald Hudak, Michael Lederer, Karl Fleschen	Batı Almanya	1977

ATMA/ATLAMA	METRE/SANTİM	ADI/ÜLKESİ	YAPILDIĞI YER	YIL
Yüksek Atlama	2.39	Zhu Jianhua (Çin)	B. Almanya	1984
Sırıkla Atlama	5.90	Sergey Bubka (SSCB)	İngiltere	1984
Uzun Adım Atlama	8.90	Robert Beamon (ABD)	Meksika	1968
Üç Adım Atlama	17.89	Joao Carlos de Oliveira (Brezilya)	Meksika	1975
Gülle (7.26 kg)	22.22	Udo Beyer (D. Alman)	ABD	1983
Disk (2 kg)	71.86	Yuriy Dumçev (SSCB)	SSCB	1983
Çekiç (7.26 kg)	86.34	Yiru Sedic (SSCB)	İrlanda	1984
Cirit (800 kg)	104.80	Uwe Höhn (D. Alman)	D. Almanya	1984
DEKATLON				
8798 puan		Jürgen Hingsen (Batı Alman), Birinci gün: 100 m. 10.70 s./Uzun Atlama 7.76./Gülle 16.42 m./Yüksek Atlama 2.07 m/400 m. 48.05 s. İkinci gün: 110 Engelli 14.07s./Disk 49.36 m./Sırıkla Atlama 4.90 m./Cirit 59.86 m./1500 m. 4.19.75	B. Almanya	1984

Thomas Kupası'nda en çok şampiyonluk

Uluslararası Şampiyonluk Kupası ya da Thomas Kupası'nı (1948'de başladı), başlangıcından bu yana 8 kez Endonezya kazandı (1958, 1961, 1964, 1970, 1973, 1976, 1979 ve 1984).

Uber Kupası'nda en çok şampiyonluk

Kadınlararası Uluslararası Şampiyona ya da Uber Kupası'nı en çok kazanan milli takım, 1966, 1969, 1972, 1978 ve 1981 ile tam 5 kez birincilik alan Japonya oldu.

En kısa süren oyun

Endonezya'nın Jakarta kentinde yapılan 1969 Uber Kupası'nda, Japon **Noriko Takaga,** Endonezyalı **Poppy Tumengkol**'u 9 dakikada yendi.

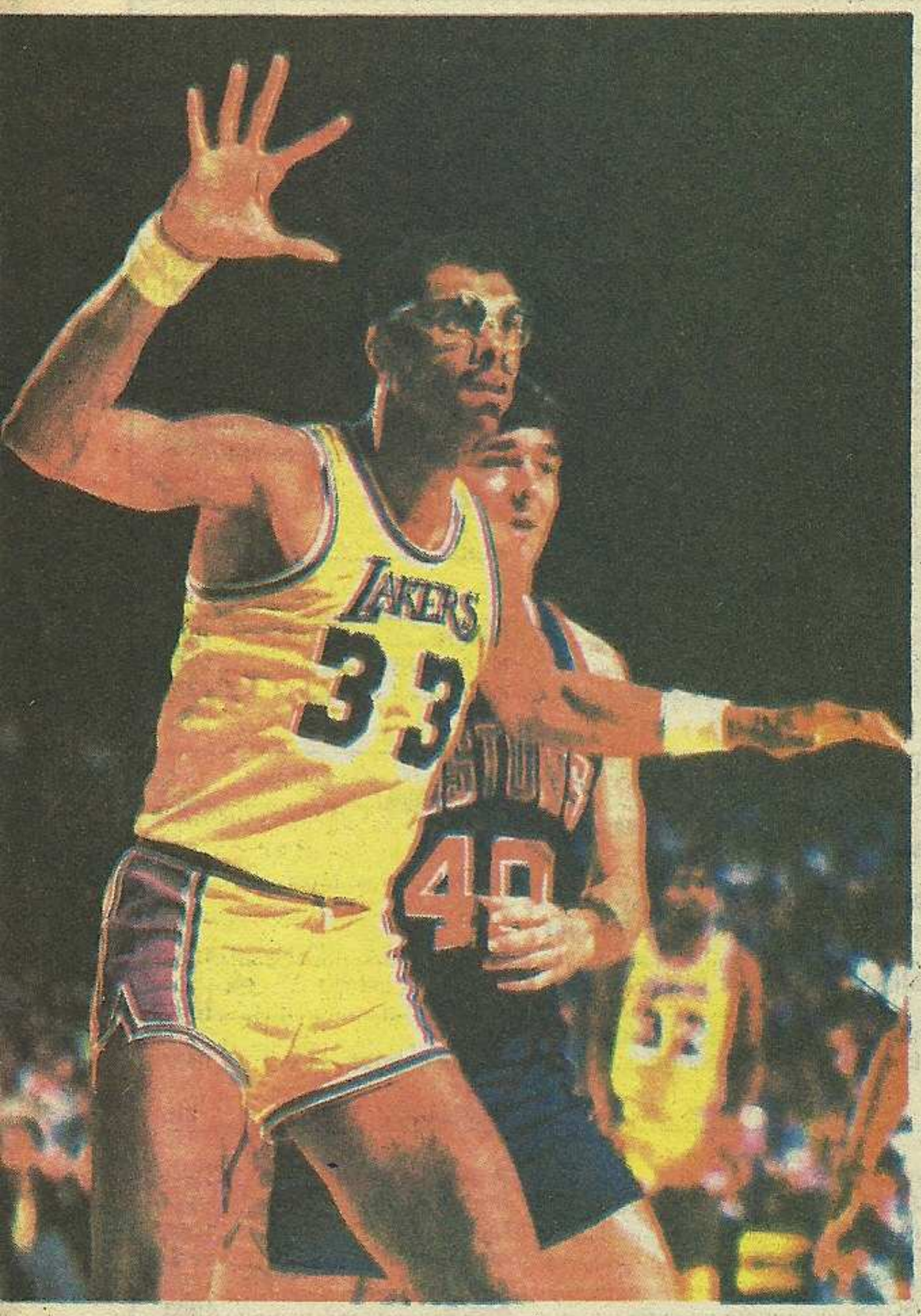
En uzağa giden vuruş

Frank Rugani, 29 Şubat 1964'te, California'nın San José kentinde yapılan kapalı salon denemeleri sırasında, bir paraşütlü topu 24 metre 29 santime attı.

BASKETBOL

Kökeni

İ.Ö. 10'uncu yüzyılda Meksika'da Olmek'lerin oynadığı **"Pok-ta-Pok"** oyunu, basketbola kavramsal açıdan çok benziyordu. Daha sonra, Meksika'da Aztekler, 16'ncı yüzyıla kadar bu oyunun değişik bir biçimi olan **Ollamalitzli**'yi oynadılar. Eğer katı kauçuk top, sabit bir taş halkadan geçerse, oyuncu, tüm izleyicilerin giysilerini almaya hak kazanıyordu. Modern basketbol, Almanların **Korbball** adlı oyunundan

ABD Ulusal Basketbol Ligi'nde en çok sayı kaydeden basketbolcu, Kerim Abdülcebbar oldu.

doğmuş olabilir. Ancak, bildiğimiz şekliyle basketbol oyununun babası, Kanadalı Dr. **James A. Naismith** kabul edilir (1861-1939). Naismith, bu oyunu, 1891 yılı Aralık ayının ortalarında ABD'nin Massachusetts eyaletinin Springfield kentindeki Uluslararası YMCA Koleji Eğitim Okulu'nda geliştirdi. Değişen kurallarla ilk oyun ise, 20 Ocak 1892'de oynandı. Uluslararası Amatör Basketbol Federasyonu (FIBA), 1932 yılında kuruldu.

Olimpiyatlarda en çok madalya alan ülke

Amerika Birleşik Devletleri, bu dalın olimpiyat oyunları arasına alındığı 1936'dan 1968'e kadar, tek bir maçı kaybetmeden 7 kez altın madalya kazandı. 1972'de Münih'te Sovyetler'le yaptığı final maçını 51-50 kaybettiğinde, tam 63 maç üst üste koruduğu yenilmezlik unvanını yitirdi. Daha sonra ABD, 1976, 1980 ve 1984 Olimpiyatları'nı da kazanarak 10. altın madalyasını aldı.

En çok Dünya Şampiyonluğu

1950'de kurulan dünya şampiyonluğunu Sovyetler Birliği, erkeklerde 3 kez (1967, 1974 ve 1982) ve bayanlarda (1953'te kuruldu) 6 kez (1959, 1964, 1967, 1971, 1975, 1983) kazandı.

En çok Avrupa Şampiyonluğu

Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'nı (1957'de kuruldu) en çok kazanan takım, 7 kez kupayı alan İspanya'nın Real Madrid takımıdır. Bayanlar şampiyonluğunu en çok kazanan takım ise, bu kupayı 18 kez kazanan SSCB'den Daugawa Riga Latvia'dır. Avrupa Şampiyonası'nı erkeklerde en çok kazanan takım, kupayı 13 kez alan Sovyetler Birliği'dir. Bayanlarda da şampiyonluk, kupayı 17 kez kazanan Sovyetler Birliği'ne aittir.

Amerikan Profesyonel Basketbol Ligi

Amerikan Profesyonel Basketbol Ligi'ni (kuruluşu 1947) en çok kazanan takım Boston Celtics'tir. Bu takım, 1957 ile 1984 arasında 15 kez zafere ulaştı.

Uluslararası en yüksek skorlar

Büyükler dalındaki bir uluslararası karşılaşmada en yüksek skor, 1982'de Yeni Delhi'de yapılan Asya Oyunları'nda elde edildi. Bu karşılaşmada Irak, Yemen'i 251-33 yendi.

En yüksek skorlu maç

Bir maçta kaydedilen en yüksek skor, 370'tir. 13 Aralık 1983'te Denver'de yapılan maçta, Detroit Pistons, Seattle Nuggers'i uzatmada 186- 184 yenmişti. Maçın normal süresi 145-145 berabere bitmişti.

Kişisel en yüksek skor

13 yaşındaki **Mats Wermelin**, İsveç'in Stockholm kentinde 5 Şubat 1974'te yapılan bir küçüklerarası bölgesel turnuvada, 272 sayı yapmış ve maç 272-0 bitmişti. Amerikan Profesyonel Basketbol Ligi'nde en yüksek rekoru, **Wilton Norman Chamberlain** kaydetti. **Chamberlain** (doğ. 21 Ağustos 1936), 2 Mart 1962'de takımı Philadelphia'nın New York'la yaptığı maçta tam 100 sayı kaydetti. Amerika'da üniversitelerarası maçlarda en yüksek skoru **Clarence "Bevo" Francis** yaptı. 2 Şubat 1954'te, takımı Rio Grande College, Ohio'yu yendiği maçta, **Francis**, 113 sayı kaydetti. Bayanlararası karşılaşmalarda en yüksek skor, **Marie Boyd**'a (ABD) aittir. **Boyd**, 25 Şubat 1924'te Maryland'da oynanan maçta, 156 sayı kaydetmişti.

En çok sayı yapanlar

Kerim Abdülcabbar (eski adı Lewis Ferdinand Alcindor (doğ. 16 Nisan 1947), 4 Nisan 1984'te **Wilt Chamberlain**'in 1960-1973 yılları arasında yaptığı toplam 31 bin 419 sayıyı aşarak, onun rekorunu elinden aldı. Chamberlain, 1962'de Philadelphia'da oynarken 4 bin 029 sayı ile bir sezonda en yüksek sayı rekorunu kırmıştı. Üniversite maçlarındaki en yüksek sayı rekoru, bayanlarda 4 bin 61 sayı ile South Carolina'nın Francis Marion College'inden **Pearl Moore**'a aittir (1975-1979). Erkeklerde ise 4 bin 045 sayı ile Kentucky-State'den **Ted Travis Grant** (1969-72) rekorun sahipliğini yapmaktadır.

En uzun boylu oyuncular

Tüm zamanların en uzun boylu oyuncusu, 1962'de Libya Milli Takımı'nda oynayan (doğ. 1943) 2.45 metre boyundaki **Süleyman Ali Naşnuş**'tur. Sovyet Kuibyshev Stroitel takımında oynayan **Alexandre Sizonenko**'nun boyu ise 2.39 metreydi. En uzun boylu kadın basketbolcu **Iuliana Semenova** (SSCB, doğ. 9 Mart 1952) idi. **Semenova**'nın boyu 2.18 metre, ağırlığı 127.4 kilogram geliyordu.

En yüksek isabet yüzdesi

En yüksek isabet yüzdesi, 25 Haziran 1977'de Florida'nın Jacksonville kentinde Ted St. Martin tarafından bir gösteride gerçekleştirildi. Martin, birbiri ardı sıra 2 bin 036 serbest atışı sayıya çevirdi. 24 saatlik sürede, California'nın San Jose kentinde, 1 Haziran 1975'te **Fred L. Newmann** (ABD) 13 bin 116 atışın 12 bin 874'ünü sayıya çevirdi (yüzde 98.1 isabet oranı).

En uzak mesafeden kaydedilen sayılar

Bir açık hava maçında, en uzaktan kaydedilen sayıyı, 21 Ocak 1980'de, Virginia Tech-Florida State maçında, Virginia'dan **Les Henson,** 27 metre 20 santimden yaptı.

En kalabalık seyirci kitlesi

Harlem Globettrotters (ABD), 1951'de Batı Berlin'deki Olimpiyat Stadı'nda, 75 bin kişinin önünde bir gösteri maçı yaptı. Kapalı salonda en kalabalık seyirci kitlesi, ABD'deki Louisiana kentinin Superdome salonunda kaydedildi. 27 Mart 1982'de oynanan üniversitelerarası yarı final ve 29 Mayıs 1982'de oynanan final karşılaşmalarını 61 bin 612 seyirci izledi.

BEYZBOL

İlk oyun

1700 yılında, İngiltere'de Maidstone Kent'te, rahip **Thomas Wilson,** pazarları beyzbol oynanmasından hoşnutsuzlukla söz ediyor. Cartwright kurallarına göre, ilk beyzbol maçı,New Jersey eyaletinin Hoboken kentinde (ABD), 19 Haziran 1846'da oynandı. Bu maçta, New York Nine, Knickerbockers'ı dört devrede 23-1 yendi.

En fazla sayı turu

Wilwaukee and Atlanta Braves'den **Henry Louis** "Hank" **Aaron** (doğ. 1934), 1954 ile 1976 arasında 755 sayı turu kaydederek, birinci ligdeki meslek yaşamı boyunca en fazla sayı turu kaydeden oyuncu oldu. Homestead Fray ve Pittsburgh Crawords'dan **Joshua Gibson** (1911-1947) **"Zenci Ligi"** kulüplerinde meslek yaşamı boyunca, yaklaşık 800 sayı turu ile turu tamamladı. Bunlara Gibson'ın 1941 yılında yaptığı 75 sayı turu ile ulaştığı gayrıresmi rekor da dahildir. ABD Birinci Ligi'nde bir sezonda en çok sayı turu resmi rekoru ise, 1961 yılında New York Yankees'de toplam 162 oyunda 61 sayı turu kaydeden **Roger Eugene Maris**'e ait. 1927 yılında ise efsanevi beyzbolcu **George Herman "Babe" Ruth,** 154 oyunda 60 sayı turu yaptı. Ana lig dışındaki oyunlarda bir mevsimde gayrıresmi sayı turu rekorunu ise, 1954 yılında **Rosewell** New Mexico'dan Joe Baumann, 72 ile kırdı.

En uzun sayı turu mesafesi

Ölçülen en uzun sayı turu mesafesini 188 metre 40 santimle, 4 Temmuz 1929'da, California-Emeryville Ball Park'ta yapılan bir küçük lig karşılaşmasında, **Roy Edward** "Dizzy" **Carlyle** aştı. 1919'da ise **Babe Ruth,** Boston Red Sox'ın New York Giants'la Tampa'nın, Florida'da yaptığı bir gösteri maçında, 178 metre 90 santim mesafesinde bir sayı turu koştu.

En uzağa atılan top

Beyzbolda en uzağa atılan topun mesafesi ise, 135 metre 88 santim oldu. Bu rekor atışı, 1 Ağustos 1957'de, **Glen Edward Gorbous** yaptı. Topu en uzağa atan kadın oyuncu ise, Amerikalı **Mildred Ella** "Babe" **Didrikson** oldu. Bayan **Didrikson,** 25 Temmuz 1931'de ABD'nin New Jersey eyaleti, Jersey City kentinde beyzbol topunu 90 metre 20 santime fırlattı (topun ağırlığı 141 ilâ 148 gram arasında değişiyor).

En genç oyuncu

Amerika Birinci Ligi'nde oynayan en genç oyuncu, Cincinnati takımının fırlatıcısı olan **Joseph Henry Nuxhall**'du. Genç oyuncu, 1944 yılı Haziran ayında, 15 yaşını 314 gün geride bırakmışken, meslek hayatına başlayarak, bütün zamanların en genç birinci lig beyzbol oyuncusu oldu.

BİLARDO

İlk kayıtlar

Üç topla oynanan bilardo, öteki bilardo şekillerinden daha önce bulunmuş ve hepsine kaynaklık etmiş bir oyundur. **"Bilardo"**dan söz edilmesine ilk kez 1429 yılında Fransa'da rastlıyoruz. 1461-1483 yılları arasında Fransa'ya hükmeden Kral **XI. Louis**'nin bir bilardo masası olduğu söylenir.

En çok şampiyon profesyoneller

1870 yılından bu yana yapılan dünya şampiyonluklarında şampiyon unvanını en fazla kazanan oyuncu, 8 kez zafere ulaşan İngiliz **John Roberts Jnr.** (1847-1919) oldu. Roberts, 1870'te ve 1871'de iki kez, 1875, 1877'de iki kez ve yine 1885'te dünya şampiyonu unvanını aldı. Amerikalı **William F. Hoppe** (1887-1959), Amerikan bilardosunda, 1906 ile 1952 yılları arasında 51 kez dünya şampiyonluğuna ulaştı.

En çok şampiyon olan amatör

Dünya amatör şampiyonluğu unvanında rekoru, 4 kez şampiyon olan Avustralyalı **Robert James Percival Marshall** (doğ. 1910) kırdı. **Marshall,** 1936, 1938, 1951 ve 1962 yıllarında amatörler şampiyonu oldu.

Cliff Thorburn, snooker dünya şampiyonasında ilk kez azami 147'lik rekoru kıran kişiye yaraşacak şekilde, başarısını kutluyor.

Snooker

Araştırmalar, bizde Amerikan bilardosu olarak bilinen "**snooker**"ı, Sir **Neville Francis Fitzgerald Chamberlain**'in (1856-1944), 1875 yılında Hindistan'da, diğer şekillerin bir karması olarak ortaya attığını gösteriyor. Oyun, 1885 yılında İngiltere'ye vardı. Modern puanlama sistemi de 1891'de benimsendi. Dünya Profesyonel Snooker Şampiyonası, ilk kez 1927 yılında düzenlendi.

Snooker, 15 kırmızı ve birer sarı, yeşil, kahverengi, mavi, pembe ve siyah renkteki toplam 22 topla, delikli bir masada oynanıyor ve deliğe sokulan topların rengine göre oyuncuya puan yazılıyor. Oyun, ortada yalnızca beyaz top kalınca sona eriyor. Kaydedilebilecek en yüksek sayı ise 147.

En çok dünya şampiyonu

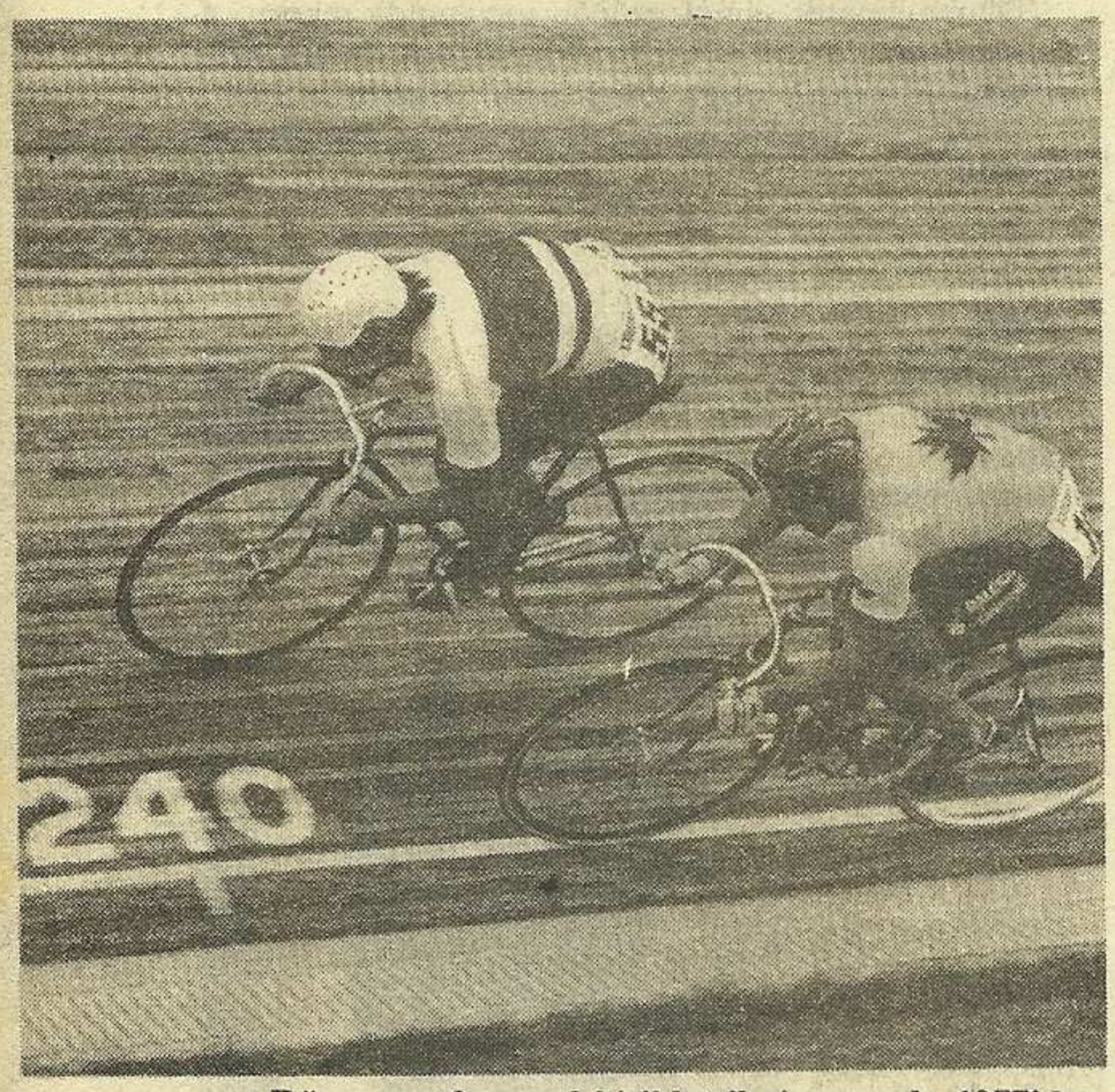
Snooker'da, dünya şampiyonluğu unvanını en çok **Joe Davis** kazandı. 1927-1940 yılları arasında sürekli şampiyon olan **Davis**, 1946'da da bu başarısını tekrarlayınca, toplam 15 dünya şampiyonluğu kazanmış oldu. 1963 yılından bu yana yapılmakta olan amatör snooker şampiyonalarında en fazla unvanı ise 1963 ve 1966'da İngiliz **Gary Owen** ile 1972 ve 1974'te yine İngiliz **Ray Edmonds** aldı.

Kadınlarda en çok şampiyon

İngiliz **Maureen Baynton**, 1954 ile 1968 yılları arasında 8 kez şampiyon olarak, bu alanda bir rekor kırarken, aynı zamanda bilardoda da (billiards) 7 kez şampiyonluğu ele geçirdi.

En genç şampiyon

En genç yaşta dünya şampiyonu olan snooker oyuncusu unvanı ise, İngiliz **Jimmy White**'a aittir. **White**, 9 Kasım 1980'de, Avustralya'da Tasmanya'daki Launceston kentinde düzenlenen Dünya Amatör Snooker Şampiyonası'nda zafere eriştiğinde, henüz 18 yaşını 191 gün geride bırakmıştı.

Dünya profesyonel bisikletçileri arasında 1977'den beri 1 numaralı isim olan Koichi Nakano (solda), amatör hız yarışlarının 1 numaralı rekortmeni Gordon Singleton'a (sağda) karşı pedal çeviriyor.

BİSİKLET

En eski yarışlar

Tespit edilebilen en eski bisiklet yarışı, 31 Mayıs 1868'de Paris Parc de St. Cloud'da 2 kilometrelik bir parkurda koşuldu. Yarışı, Dr. **James Moore** (İngiltere) (1847-1935) kazandı. Moore, daha sonra "**Legion d'Honnéur**" unvanı ile ödüllendirildi.

En yüksek hız

Bir bisiklette ulaşılan en yüksek hıza, saatte 226 kilometre ile Dr. **Allen V. Abott**, 25 Ağustos 1973'te ABD'nin Utah eyaletinde ulaştı. 1 mil, yani 1.6 kilometre boyunca, saatte 223.1 kilometrelik hızı korudu. Ancak, bu hıza, önünde giden bir otomobilin arkasına yerleştirilen "**rüzgâr perdesi**" sayesinde ulaştığını eklemek gerekir. **Fred Markham**, 6 Mayıs 1979'da Ontario'da aerodinamik bir bisikletle, çekmesiz, 200 metreyi 8.8 saniyede (saatte 81 kilomere 81 metre) geçerek, resmi dünya rekorunu kırdı. Bir saatte en uzun mesafeyi, 122.777 kilometre ile **Leon Vanderstuyft** (Belçika, 1890-1964) katetti. **Vanderstuyft**, bu hıza 30 Eylül 1928'de, çıkış noktasına kadar bir motosikletle çekilerek ulaştı. Önden korumasız ve çekmesiz olarak 24 saatte en uzun mesafeyi ise **Hubert Ferdenand Opperman** katetmişti. **Opperman** (doğ. 1904), Avustralya'nın Melbourne kentinde 23 Mayıs 1932'de 24 saatte 1384.367 kilometre katetmiştir.

Olimpiyatlarda en çok madalya

Olimpiyatlarda üç altın madalya, 1896'da **Paul Masson** (Fransa, 1874-1945), 1906'da **Francisco Verri** (İtalya, 1885-1945) ve 1936'da **Robert Charpentier** (Fransa, 1916-1966) tarafından elde edildi. **Daniel Morelon** (Fransa), 1968'de iki ve 1972'de bir üçüncü madalya, 1964'te bir başka bronz madalya kazandı. "**Resmi olmayan**" bir bisiklet programında, **Marcus Hurley** (ABD, 1884-1950), 4 dalda madalya aldı.

"Tour de France" (Fransa turu)

1903 yılında başlayan Fransa Turu'nu en çok kazanan bisikletçiler **Jacques Anquetil** (Fransa, doğ. 8 Ocak 1934) ve **Eddy Merckx**'dir (Belçika, doğ. 17 Haziran 1945). **Anquetil**, turu 1957'de ve 1961-1964 arasında peş peşe kazandı. **Merckx** ise, turu 1969-1972 yılları arasında ve 1974'te kazandı. En çekişmeli yarış, 1968'de **Jan Janssen** (Hollanda) ile **Herman van Springel** (Belçika) arasında koşuldu. 4 bin 665 kilometrelik yarışı **Janssen**, 38 saniye farkla kazandı. Ortalama en yüksek hıza saatte 37.8 kilometre ile 1981'de **Bernard Hinault** ulaştı. En uzun yarış, 1926'da koşulan 5 bin 745 kilometrelik yarıştı. Tura en yüksek katılım ise, 170 kişinin başladığı 1982 ve 1984 yıllarında gerçekleşti.

Dayanıklılık

İngiliz **Thomas Edward Godwin**, (1912-1975), 1939 yılının 365 gününde, günde ortalama 330 kilometre 96 metre katederek toplam 120 bin 805 kilometre yol aldı. Daha sonra 100 bin mili, yani 160 bin 934 kilomet-

Francesco Moser, saatte 50 kilometreyi yardımsız aşan ilk bisikletçi olma unvanına erişti. Moser, önce 50 bin 809 kilometre ile kırdığı rekoru, daha sonra 51 bin 151 kilometreyle aştı.

reyi 500 günde tamamladı. **Nicholas Mark Sanders** (doğ. 1957), dünya çevresini 1981 yılının 7 Şubat'ı ile 5 Temmuz'u arasında (138 gün) 21 bin 901 kilometreyi katederek dolaştı. **Len Haldeman,** California'nın Santa Monica kentinden New York'a kadar olan 4 bin 789 kilometrelik mesafeyi, 1982'de rekor sürede 9 gün 20 saat ve 2 dakikada tamamladı. **Carlos Vieira,** 8-16 Haziran 1983 günü Portekiz'in Leira kentinde, 191 saat "**kesintisiz**" pedal çevirdi. Bu sürenin yüzde 98.7'sinde ise hareket halindeydi. Saate karşı amatör yarışlarda, Doğu Alman **Detlef Macha** (doğ. 1958) da, 1978, 1981 ve 1982'de üç kez birinci oldu.

BİSİKLET TURLARI

Bisiklet üzerinde katedilen en uzun mesafe, 643 bin 700 kilometredir. **Walter Stolle** (doğ. 1926), bu mesafeyi 24 Ocak 1959 ile 12 Aralık 1976 arasında katetti. İngiltere'den başlayan yolculuğu sırasında 150 ülkeyi ziyaret etti. Bütün ülkeleri dolaşan **John W. Hathaway** (Kanada, doğ. 1925), 10 Kasım 1974 ile 6 Ekim 1976 arasında 81 bin 300 kilometrelik yol yaptı. Bir bisiklet turuna en çok katılım, 25 Nisan 1982'de 58 kilometrelik New York Five Boroughh Turu'nda gerçekleşti.

BOKS

En eski boks olayı

Eldivenli boks görüntülerine, İ.Ö. 1520'de eski Yunan'da yapılmış fresklerde rastlanır.

En uzun dövüşler

Saptanan en uzun eldivenli dövüş, ABD'nin New Orleans kentinde, 6-7 Nisan 1893 tarihlerinde **Andy Bowen** ile yine aynı kentten **Jack Burke** arasında yapıldı. 110 rauntluk maç, 7 saat 19 dakika sürdü ve berabere ilan edildi. **Bowen,** daha sonra 31 Mayıs 1893'te yaptığı 85 rauntluk bir gösteri maçını kazandı. Çıplak yumruklarla yapılan en uzun dövüş, Avustralya'nın Victoiria kentinde, 3 Aralık 1855 günü **James Kelly** ile **Jack Smith** arasında oldu.

En kısa süren dövüş

En çabuk nakavt ile en kısa süreli dövüş arasında bir ayırım yapmak gerekir. 10.5 saniyede nakavt, (10 saniye süren sayma dahil) 23 Eylül 1946'da Amerika'nın Lewiston kentinde gerçekleşti. Bu karşılaşmada, **Al Couture,** köşesinde koruyucu lastikten dişliğini takmaya çalışan **Ralph Walton**'u nakavt etti. Ancak, zaman doğru tutulmuş olsa idi, gong çaldığında, **Couture**'ün kendi köşesinden ancak biraz ötede olması gerekirdi. Kaydedilen en kısa süreli dövüş, ABD'nin Minneapolis kentinde, 4 Kasım 1947 tarihinde yapılan "**Altın Eldiven**" maçında gerçekleşti. **Mike Collins,** rakibi **Pat Brownson**'u ilk yumrukta yere indirdiğinde ve maç durdurulduğunda, gong çalalı henüz dört saniye olmuştu.

En kısa unvan maçı

En kısa süreli dünya ağır siklet unvan maçı, **Michael Dokes**'un (ABD, doğ. 1958), **Mike Waever** (ABD) ile Dünya Boks Birliği Ödülü için karşılaştıkları müsabakadır. 63 saniyede hakem kararıyla durdurulan maçı, Dokes kazandı. En kısa süreli dünya şampiyonluğu unvan maçı ise, **Al MacCoy**'un rakibi **George Chip**'i, orta siklet boks şampiyonluğu için 7 Nisan 1914'te nakavt ettiği maçtır.

En uzun boylu boksör

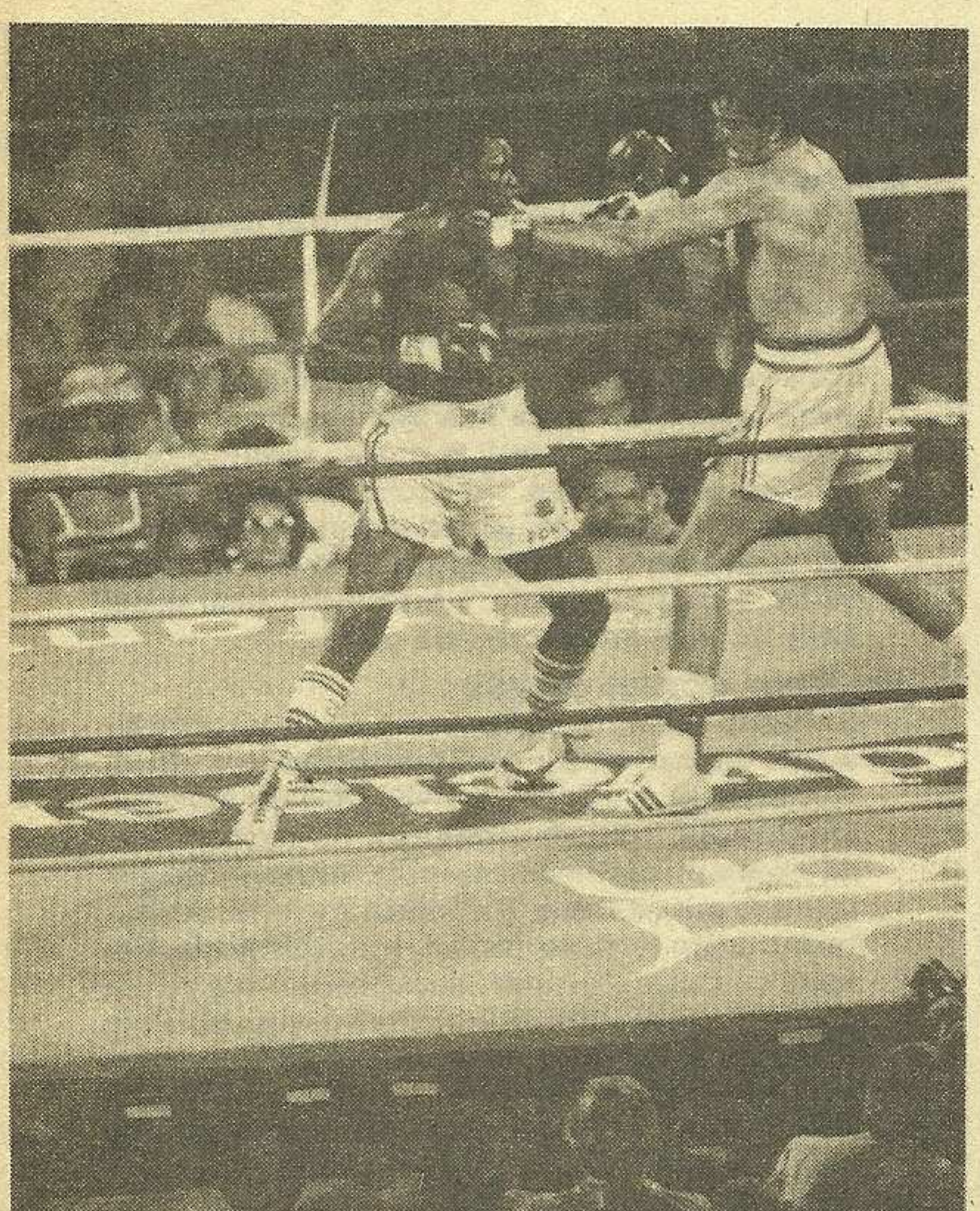
Profesyonel olarak dövüşen en uzun boylu boksör, Romen **Gogea Mitu** (doğ. 1914)'dur. **Mitu**'nun, 1935'te boyu 2.33 metre, kilosu 148 kilogramdı. 1967 Kasım'ında ABD'nin New Orleans kentinde bir maç kazanan **John Rankin**'in boyu da 2.33 metreydi.

En uzun meslek yaşamı

"**Çingene**" adı ile tanınan ağır siklet İngiliz **Jem Moce** (1831-1910)'nin 1855'ten 1890'a kadar süren 35 yıllık bir meslek yaşamı oldu. Ancak **Moce,**, bu sürenin birçok yılında yalnızca bir kez dövüştü. Amerikalı **Bobby Dobbs**'a(1858-1930)'un meslek yaşamı ise, 1875'ten 1914'e kadar tam 39 yıl sürdü. "**Kentucky Gülgoncası**" **Walter Edgerton** ise 63 yaşında iken 4 Şubat 1916'da New York'ta 45 yaşındaki **John Henry Johnson**'u dördüncü rauntta nakavtla yendi.

En çok dövüşenler

Kaydedilen en yüksek dövüş sayısı, 1024 ile Amerikalı **Boby Dobbs**'a aittir. **Abraham Holandersky** (ABD) 1905 ile 1918 yılları arasında 1030 maç yapmış olmakla üne kavuşmuştu. Ancak, bunların büyük çoğunluğu gösteri maçıydı.

Larry Holmes (solda), 1982 yılında 13'üncü rauntta teknik nakavtla yendiği Gerry Cooney'e (sağda) karşı unvanını korurken, rekor hasılat elde edildi.

Yenilgisiz en çok dövüşenler

Edward Henry "Harry" Greb (ABD), 1916-1923 yılları arasında 178 maç yenilmedi. Tüm kayıtları bulunan boksörlerden **Packey McFarland** (ABD, 1888-1936), 1905-1915 yılları arasında 97 maçı (beş beraberlik) hiç yenilmeden aldı. **Pedro Carrasco** (İspanya, doğ. 7 Kasım 1943) 22 Nisan 1964'ten 3 Eylül 1970'e kadar birbirini izleyen 83 maç kazandı, bunların birinden çekildi ve 18 Şubat 1972'de dünya hafif sıklet karşılaşmasında **Armando Ramos**'a yenilmeden önce 9 maçı daha kazandı.

En çok nakavt yapanlar

Meslek yaşamında (1936-1963) en yüksek nakavt sayısı, **Archie Moore** (ABD, doğ. 13 Aralık 1913)'a, peşpeşe nakavtlarda rekor **Lamar Clark** (doğ. 1 Aralık 1934)'a aittir. **Clark**, 1958 ile 11 Ocak 1960 yılları arasında 44 nakavt yaptı. Bingham Utah'ta 1 Aralık 1958'de ise bir gecede tam 6 nakavt gerçekleştirdi. (Bunlardan beşi, ilki rauntta nakavt oldu.)

Bir maçta en yüksek kazanç

Bir maçta en yüksek kazancı, 16 Eylül 1981 günü Las Vegas'ta dünya orta sıklet şampiyonluğu maçında, Amerikalı **Thomas Hearns** (doğ. 18 Ekim 1958)'ı yenen Amerikalı **Ray Charles** "Tatlı Ray" **Leonard** (doğ. 17 Mayıs 1956) elde etti. Maçtan 11 milyon dolar kazanan **Leonard**'ın toplam kazancı, 17 milyon 100 bin doları aştı.

Meslek yaşamındaki en yüksek kazanç

Bir boksörün meslek yaşamında elde ettiği en yüksek toplam kazanç, **Muhammed Ali**'ye aittir. **Muhammed Ali**, 1960 Ekim'inden Aralık 1981'e kadar uzanan süre içinde 549 raunttan oluşan 61 karşılaşmadan, yaklaşık 69 milyon dolar (gösteriler dahil) kazandı.

En çok seyirci

Herhangi bir boks karşılaşması için en yüksek seyirci sayısı, 120 bin 757'dir. 23 Eylül 1926'da bu sayıdaki seyirci (ortalama 27.5 dolar ödeyerek) ABD'nin Philadelphia Stadı'ndaki **Tunney-Dempsey** dünya ağır sıklet boks şampiyonası karşılaşmasını izledi. Salonda ulaşılan en yüksek seyirci sayısı ise, **Muhammed Ali**'nin **Leon Spinks**'le 15 Eylül 1978'de New Orleans'ta yaptığı karşılaşmada elde edildi. En kalabalık ücretsiz seyirci kitlesi ise 16 Ağustos 1941'de ABD'nin Wisconsin eyaletinin Juneau Parkı'nda **Tony Zale**'in, **Billy Pryor**'la karşılaşmasını izleyenlerdir.

En az seyirci

Bir dünya ağır sıklet unvan maçını izleyen en az seyirci, 25 Mayıs 1965'te, ABD'nin Lewinston kentinde yapılan **Muhammed Ali Clay-Liston** maçını izleyen 2 bin 434 kişidir.

DÜNYA AĞIR SIKLET BOKS ŞAMPİYONLARI

İlk unvan maçları

Eldivenle ve üç dakikalık rauntlarla dövüşülen ilk ağır siklet unvan maçı, **John Lawrance Sullivan** (1858-1918) ile **"Centilmen" James John Corbett** (1866-1933) arasında, ABD'nin New Orleans kentinde, 7 Eylül 1892 tarihinde yapıldı. **Corbett**, 21'inci rauntta bu maçı kazandı.

En uzun ve en kısa unvan

Ağır siklet şampiyonları arasında unvanı en uzun süre elinde tutan boksör, **Joe Louis**'tir. (ABD, 1914-1981). **Joe Louis**, unvanını 2 Haziran 1937'de Chicago'da **James Joseph Braddock**'u sekizinci rauntta nakavtla yenmesinden, boksu bıraktığı 1 Mart 1949'a kadar elinde tuttu. Bu dönemde **Louis**, 25 kez unvanını savundu. Unvanı en kısa süre elinde tutan boksör ise **Leon Spinks**'tir (ABD, doğ. 11 Temmuz 1953). **Spinks**, bu unvanı 15 Şubat-15 Eylül arasında 212 gün elinde bulundurdu. **Ken Norton** (ABD) ise, Dünya Boks Birliği tarafından 29 Mart-9 Haziran 1978 tarihleri arasında 72 günlük şampiyon olarak tanınmıştı. En çok yaşayan dünya ağır sıklet boks şampiyonu **Jack Dempsey**'dir. **Dempsey**, 31 Mayıs 1983 günü öldüğünde, 88 yaşına 24 gün kalmıştı.

Unvanı yeniden en çok kazanan

Muhammed Ali, dünya ağır sıklet şampiyonluğu unvanını iki kez kazanan tek boksördür. **Ali**, unvanı ilk kez 25 Şubat 1964'te **Sonny Liston**'u yenerek kazandı. 15 Şubat 1978'de **Leon Spinks**'e karşı kaybettiği unvanını, aynı yılın 15 Eylül'ünde yine **Leon Spinks**'i yenerek geri aldı.

Yenilmeyen

Rocky Marciano (1923-1969), bütün profesyonel meslek yaşamı (1947-1956) boyunca, yenilmeyen tek ağır siklet şampiyonudur. Yaptığı 49 karşılaşmanın 43'ünü nakavtla ya da teknik nakavtla kazandı.

En yaşlı ve en genç

Ağır siklet şampiyonluğu tacını başına geçiren en yaşlı boksör, **Jersey Joe Walcott**'tur (doğ. 31 Ocak 1914). **Walcott Ezzard, Mack Charles**'i Pittsburg'da 18 Temmuz 1951'de yendiğinde, 37 yaşını 168 gün aşmıştı. **Walcott**, unvanını 23 Eylül 1952'de **Rocky Marciano**'ya kaptırdığında, 38 yaşından 236 gün almıştı. Dünya şampiyonluğunu en genç yaşta kazanan boksör ise, **Floyd Patterson**'dur (ABD, doğ. 1935). **Patterson**, 30 Kasım 1956'da **Archie Moore**'u unvan maçında yendiğinde, 21 yaşını 331 gün geçirmişti.

En ağır ve en hafif şampiyon

En ağır şampiyon, **Primo Carnera**'dır. (İtalya, 1906-1967). **Carnera**, unvanı 29 Haziran 1933'te New York kentinde **Jack Sharkey**'i yendiği altı rauntluk bir maçtan sonra elde etmişti. Bu maçta, 121 kilo ağırlığındaydı. Göğüs kafesinin genişliği 134 santim idi ve bir parmak ucundan öteki parmak ucuna kadar kol boyu ise 217 santimdi.

En hafif şampiyon ise, **Robert James** "Bob" **Fitzsimmons**'tur (1863-1917). 75 kilo ağırlığındaki **"Bob"**, 17 Mart 1897'de Nevada'da **James Corbett**'i, 14 rauntluk bir maçta yenerek dünya ağır siklet şampiyonu unvanını elde etmişti.

Bir dünya ağır siklet boks karşılaşmasında, en büyük kilo farkı, **Carnera** (122 kilo) ile **Tommy Loughran** (83 kilo) arasında 1 Mart 1934'te Florida'da yapılan maçta ortaya çıktı. Maçı, sayı ile **Carnera** kazandı.

En uzun ve en kısa boylu şampiyonlar

En uzun boylu dünya şampiyonu, 1 metre 96 santimlik **Carnera**'dır. 1915'te unvanı kazanan **Jess Williams** (1881-1968) da 1.96 metre boyundaydı. En kısa boylu dünya şampiyonu ise, bu unvanı 23 Şubat 1906'dan 26 Aralık 1908'e kadar elinde tutan **Tommy Burns**'tür. **Burns**'ün boyu, 1 metre 70 santimdi ve 76-81 kilo ağırlığındaydı.

DÜNYA ŞAMPİYONLARI (TÜM KİLOLAR)

En uzun ve en kısa şampiyonluklar

Joe Louis'in 11 yıl 252 gün süren dünya ağır siklet şampiyonluğuna, öteki sıkletlerden ulaşan olmadı. En kısa süreli şampiyonluk ise, 33 gün ile **Tony Canzeron** (ABD, 1908-1959)'a aittir. **Canzeron**, yarı velter siklet unvanını, 21 Mayıs-23 Haziran 1933 arasında elinde tuttu.

En genç ve en yaşlı boksör

En genç dünya şampiyonu olan boksör, bu unvanı 17 yaşını 176 gün geçe elde eden Porto Rikolu **Wilfred Benitez**'dir (doğ. 12 Eylül 1958). **Benitez**, Dünya Boks Birliği hafif siklet unvanına, 6 Mart 1976'da Porto Riko'nun San Juan kentinde ulaştı. En yaşlı dünya şampiyonu ise, **Archie Moore**'dur. Yarı ağır siklet şampiyonluğu unvanını sürdürdüğü 10 Şubat 1962'de 45 ile 48 yaşları arasında olduğu sanılıyor.

Bir şampiyonluk unvanını en uzun süre taşıyan boksör ise, **Bob Fitzsimmons**'tur. **Bob**, unvanını 1882'den 1914'e kadar tam 32 yıl korumuştu. Son dünya şampiyonluğu unvanını 25 Kasım 1903'te San Francisco'da kazandığında, 40 yaşını 183 gün geçmişti.

En uzun süreli dövüş

Dünya şampiyonluğu için en uzun süreli dövüş, hafif sıklette Amerikalı **Joe Gans** (1874-1910) ile yine Amerikalı bir boksör olan **Oscar Matthew** "Dövüşken" **Nelson** (1882-1954) arasında 3 Eylül 1906'da Amerika'nın Nevada eyaletinin Goddfield kentinde yapıldı. Rakibi faul yaptığı için **Gans**, galip ilan edildiğinde maçın 42'nci raundu sürüyordu.

En çok unvan kazananlar

Herhangi bir siklette dünya şampiyonluğu unvanını beş kez elde eden tek boksör, Amerikalı **"Sugar"** (Şeker) **Ray Robinson**'dur (ABD, doğ. 3 Mayıs 1921). **Robinson**, rakibi **Carmen Basilio** (ABD)'yi 25 Mart 1958'de Chicago Stadı'nda yendiğinde, dördüncü kez orta siklet şampiyonluğunu elde etmişti.

En çok siklette unvan kazanan

Aynı anda üç siklette birden dünya şampiyonluğu unvanlarını elinde tutan tek boksör, **Henry Armstrong**'dur (doğ. 12 Aralık 1912). **Armstrong**, tüy siklet, hafif şiklet ve velter sıklet dünya şampiyonluğu unvanlarını 1938 yılının Ağustos'undan Aralık ayına kadar elinde tutmuştu.

En yüksek toplam ağırlık

Kaydedilen en yüksek toplam ağırlık, 317 kilodur. 1 Haziran 1971'de Oklahoma City'de oynanan bu maçta, 154 kilo ağırlığındaki **Claud McBride** (ABD), 163 kilo ağırlığındaki **Jimmy Black**'i (ABD), üçüncü rauntta nakavtla mağlûp etti. Bir dünya ağır siklet boks şampiyonasında kaydedilen en yüksek toplam ağırlık, 221.5 kilodur. 22 Ekim 1933'te Roma'da 104 kilo ağırlığındaki İspanyol **Paolino Uzcudun** ile karşılaşan **Carnera**, o dönemde 117.5 kilo ağırlığındaydı.

En fazla sayma

2 Aralık 1950'de Johannesburg'da yapılan horoz siklet dünya şampiyonası maçında, **Vic Towell** (Güney Afrika, doğ. 12 Ocak 1929), İngiliz **Danny O'Sullivan**'a tam 14 kez saydırdı. Sonunda **Danny** çekilince, **Towell**, maçı kazandı.

AMATÖRLER

Yalnızca iki boksör, olimpiyatlarda üç altın madalya kazandı. Macar **Laszlo Pap** (doğ. 25 Mart 1926), 1948'de orta sıklette, 1952 ve 1956'da yarı-orta siklette; **Teofilo Stevenson** (Küba) ise 1972'de, 1976'da ve 1980'de ağır sıklette altın madalya kazandılar. Bir olimpiyata iki altın madalya alan tek boksör ise, Amerikalı **Oliver I. Kirk**'tür. **Kirk**, 1904'te ABD'deki St. Louis kentinde, Amerikan takımının bütün altın madalyaları topladığı olayda, horoz siklette ve tüy siklette altın madalya kazandı.

En yaşlı altın madalya sahibi

İngiliz **Richard Kenneth Gunn** (1871-1961), 27 Ekim 1908'de Londra'da tüy sıklette altın madalya kazandığında, 37 yaşını 254 gün geçirmişti.

Dünya şampiyonlukları

İki boksör, 1974'te yapılmaya başlanan dünya şampiyonalarında, iki şampiyonluk kazandılar. **Teofilo Stevenson** (Küba), 1974'te ve 1978'de ağır sıklette ve **Angel Herrera** (doğ. 2 Ağustos 1952), 1978'de tüy siklette ve 1982'de hafif siklette.

BOWLING

Kökeni

Bowlingin kaynağı, **Heiderwerfen** adlı eski bir Alman oyununa kadar uzanır. Bu oyun, 17'nci yüzyılın başlarında ABD'ye ihraç edildi. 1841 yılında Connecticut Eyalet Meclisi, oyunu yasakladı. Daha sonra, diğer eyaletler de bu uygulamayı izledi. Sonunda, 9 olan kuka sayısı, yasağın kalkması için 10'a çıkartıldı. Ancak, bundan 300 yıl önce İnglitere'de Suffolk'ta bu oyunun on kukayla oynandığına ilişkin kanıtlar var. Bowlingin kurallarını standart hale getiren ilk kuruluş, 9 Eylül 1895'te New York'ta kurulan Amerikan Bowling Kongresi oldu.

Dünya şampiyonaları

Bowlingde dünya şampiyonalarına, erkekler için 1954'te, kadınlar için ise 1963'te başlandı.Erkeklerarası bireysel yarışmalarda en çok sayıda kukayı deviren kişi, 28 Ağustos 1971'de ABD'nin Wisconsin eyaletinin Milwaukee kentinde Amerikalı **Ed Luther** oldu. **Luther**'in toplam 28 oyunda eriştiği bu başarıya karşılık, yeni kurallara göre 24 oyun üzerinden yapılan yarışmalarda, bu kez bir İsveçli **Mats Karlsson**, 5 bin 242 ile rekor kırdı. Kadınlardaki rekor ise, 4 bin 806 ile Filipinli **Bong Coo**'ya ait. Her iki yarışmacı da bu rekorlara, 1983 yılı Kasım ayında Venezuela'nın Caracas kentinde düzenlenen dünya şampiyonasında ulaştılar.

En yüksek puan

Bowlingde bir oyunda alınabilecek en yüksek puan, 300'dür. Bu puanı toplayabilmek için art arda 12 kez ilk topla on kukayı birden devirmek gerekir. Birbirini izleyen üç oyun boyunca, toplam 900 puan üzerinden dünyada en çok puan alan erkek oyuncu, 25 Ekim 1939'da 887 ile Amerikalı **Albert** "Allie" **Brandt** oldu (New York, Lockport). Kadınlarda rekoru ise 19 Şubat 1982'de 9000 üzerinden 853 puanla, Floridalı **Sherrie Langford** kırdı.

En fazla kazanan oyuncu

Earl Anthony (doğ. 1938), Mayıs 1984'e kadar, Profesyonel Bowling Oyuncuları Birliği Yarışması'nda 1 milyon 257 bin 21 dolar kazançla rekora ulaştı. **Anthony**, yaşamı boyunca 41 kez bu birliğin şampiyonluk unvanına sahip olarak da ayrı bir rekor sahibidir.

BOWLS

Kökeni

Bowls'un geçmişi İngiltere'de 13. yüzyıla kadar uzanır. Southampton Town Bowling, 1299'da kurulmuştu. Ghesterfield Bowling Kulübü, 1294'de bir yeşil sahası olduğunu iddia ediyor. Ününü yitiren oyunu, **William W. Mitchell** (1803-1884) başkanlığında 1848-1849'da modern kurallar koyan İskoçyalı oyuncular kurtardı.

En çok birincilik

Teklerde iki kez birinci olan tek kişi İngiliz **David John Bryant**'tır (1966 ve 1980'de). Avustralya, biri 1966, biri de 1980'de olmak üzere, çiftleri iki kez kazandı. 1976 Şubat ayında, Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde Güney Afrika takımı, eşine raslanmamış bir başarı kaydetti ve hem dört dalda birinciliği kazandı, hem de takım yarışmasında birinci oldu (Leonard Kupası).

En fazla şampiyonluk

1903'den beri her yıl yapılan Uluslararası Şampiyona'da İskoçya 34 kez başarıya ulaşarak rekor kırdı. İskoçya, 1965 ve 1975 yılları arasında 11 yıl arka arkaya şampiyon oldu.

En farklı spor

Uluslararası bir bowls maçında en farklı skoru, 16 Ocak 1980'de, Avustralya, Melbourne'da Japonya'yı 63-1 yenen Swaziland elde etti.

En fazla milli olan

Açık havada herhangi bir bowls oyuncusunun en fazla milli olma rekoruna,1947-1973 yılları arasında İrlanda milli takımında oynayan **Syd Thompson** (doğ. 1912) sahiptir.

BRİÇ

Kökeni

Adı, artık kullanılmayan Rusça bir kelime olan ve "**deklare eden**" anlamına gelen "**biritç**"ten türeyen briçin ya Levanten kökenli olduğu ya da Hindistan'dan geldiği sanılıyor. Briçi, bugün bildiğimiz hale getiren kişi, Amerikalı **Harold Sterling Vanderbilt** oldu. Vanderbilt, 1 Kasım 1925'te, **Finland** gemisi ile Karayipler'de yaptığı bir yolculukta, briç kurallarını ilk kez uyguladı. Oyun, 1930 yılı Eylül ayında, Londra'da Almack Kulübü'nde Romen asıllı Amerikalı **Ely Culbertson** ile İngiliz Yarbay **Walter Thomas More Buller** arasında yapılan ABD-İngiltere maçından sonra, dünya çapında bir çılgınlık halini aldı. 200 ellik maçı, Amerika 4 bin 845 puanla kazandı.

En fazla şampiyon olan takım

Dünya şampiyonluğunu ya da diğer adıyla Bermuda Kupası'nı en çok kazanan takım, İtalya'nın Mavi Takım'ı "**Squadra Azzura**" oldu. Bu takım, şampiyonada 13 kez zafere ulaştı. İtalya, olimpiyadı da üç kez kazandı. **Giorgio Belladonna** (doğ. 1923), şampiyon olan bu takımların tümünde yer alıyordu.

En fazla master puan

Dünya Briç Federasyonu'nun master puanlara dayanan son derece listesine göre, dünyanın 1 numa-

Ünlü Squadra Azzura'dan as İtalyan briççi Giorgio Belladonna.

ralı briç oyuncusu, 1766 1/4 puanla İtalyan "**Giorgio Belladonna**"dır.

Öte yandan, ilk kez 10 bin master puan kazanan kişi, 1967 yılı Ekim ayında Amerikalı **Oswald Jacoby** (doğ.1902) oldu. 1935'te dünya şampiyonu olan ekibin üyesi Jacoby, 4 Aralık 1983'te, bellibaşlı bir açık ekip şampiyonasını kazanan takımlardan herhangi birinde yer alan en yaşlı oyuncu unvanını da aldı.

En genç

Amerikalı **Dougie Hsich** (doğ. 1969), 1981 yılında, henüz 12 yaşındayken (11 yıl 306 gün), dünyanın en genç ustası oldu. **Patricia Thomas** ise, kadınlarda aynı başarıya 1982 yılında, 14 yaşını 28 gün geride bırakmışken erişti.

En iyi eller

Dört oyuncudan birine aynı cinsten 13 kâğıt dağıtma olasılığı 158.753.389.899'da 1'dir. 13 tane maçadan oluşan "**kusursuz**" bir ele sahip olma şansı ise 635.013.559.596'da 1'dir. Dört oyuncunun her birine tek bir cinsten oluşan 13'er kâğıt verme, yani kusursuz dağıtma olasılığı ise 2.235.197.406.895.366. 368.301.559.999'da 1'dir.

CİCOZ

Kökeni

Cicoz (zıpzıp), eski Mısır'da bir çocuk oyunu olarak başladı. İ.S. 1. yüzyılda da Romalılar tarafından İngiltere'ye getirildi. Cicoz, 1926 yılında Batı Sussex Crawley'deki Greyhound Oteli'nde, İngiliz Cicoz Denetim Kurulu tarafından yarışmalı bir spor dalı haline getirildi.

En fazla şampiyon olan takım

1926 yılından bu yana yapılan İngiltere şampiyonalarını, en çok art arda 20 kez şampiyon olan (1956-1975) "**Toucan Terribles**" takımı kazandı. Üç kurucu üye **Len Smith, Jack** ve **Charlie Dempsey**, her şampiyonada takımda yer aldılar. Sonunda, kaptanlığını Len Smith'in oğlu **Paul**'un yaptığı **Pernod Rams** takımına 1976'da yenildiler. Len Smith (doğ. 1917), bireysel şampiyonluğu 15 kez kazandı (1957-1964, 1966, 1968, 1973) ama, 1974 yılında oğlu Alan'a yenildi.

Hız rekoru

Çapı 1 metre 75 santim ile 1 metre 90 santim arasında değişen ringi 49 cicozdan temizleme rekorunu, 1971 yılında Batı Sussex'deki Worthing'de, Toucan Terribles takımı 2 dakika 57 saniye ile kırdı.

CURLING

Her biri dörder kişiden oluşan iki takım arasında oynanır. Saplı, tabanı düz, çevresi yuvarlak bir top, buz üzerinde belli bir hedefe doğru itilir. Hedef, "ev" adı verilen iç içe 4 yuvarlak daireden oluşur. İki takımdan hangisinin topu hedefe en yakınsa, o taraf bir puan alır.

Kökeni

Floransa Müzesi'nde 15. yüzyıldan kalma bir bronz heykelin şekli, curling taşına benzediği halde, bu sporun ilk resmi Flaman ressam **Pieter Bruegel**'in yaklaşık 1560'ta yaptığı kış manzaralarıdır. Oyunun İskoçya'ya15.yüzyılda **Flemings** tarafından lanse edildiği sanılıyor. İlk curling kulübü de 1739'da İskoçya'da kurulan **Muthill Kulübü**'dür. Uluslararası Curling Federasyonu, 1966 yılında kuruldu. İlk kapalı buz sahası, 1807 yılında Kanada'nın Montreal kentinde curlingi tanıtmak için yapıldı.

1884 yılında yine Montreal'de Kanada ile ABD arasında yapılan ilk Gordon Uluslararası Madalya Maçları dizisini ABD kazandı. 1924, 1932 ve 1964 Olimpiyat Oyunları'nda bir gösteri sporu olarak sunulan "**curling**", 1988 yılında yapılacak olimpiyat oyunlarına dahil edilecek.

En çok birincilik

1959'da başlayan dünya şampiyonalarında en çok birinciliği, 1959-1964, 1966, 1968, 1972, 1980, 1982-1983'te şampiyon olan **kanada**, 15 birincilikle aldı. 1903'ten beri yapılan Strathcona Kupası'nda en fazla birincilik alan da, yedi şampiyonlukla yine Kanada oldu. Kadınlararası Dünya Şampiyonası'nda ise İsviçre, 1979 ve 1983'te aldığı birincilikle en çok şampiyon olan ülkedir. Kadınlararası Dünya Şampiyonası 1979'dan beri düzenleniyor.

En büyük saha

Dünyanın en büyük curling sahası, Kanada'daki **Big Four Curling Sahası**'dır (Calgary, Alberta). 1959 yılında açılan bu saha, 24'er tabaka buzla kaplı iki katıyla, 96 takımı ve 384 oyuncuyu alabilmektedir.

DAĞCILIK

Kökeni

İsviçre'deki Riffelhorn'un doruğunda (2 bin 927 metre) bronz çağından kalma resimler bulunduğu halde, bir spor olarak dağcılığın geçmişi 1854'e kadar uzanır. Zaman zaman, salt tırmanma amaçlı tek tük girişimlere ise 13. yüzyılda başlandığı saptanmıştır. Yaklaşık 1490 sıralarında Atakamenan'lar, Llullaillaco Dağı'nın 6 bin 723 metrelik doruğuna, kurban platformları yapmışlardı.

Everest Tepesi'ne ilk çıkanlar

Everest Tepesi'ne (8 bin 848 metre) ilk çıkan kişi, Yeni Zelandalı **Edmund Percival Hillary** (doğ. 1919) ile rehberi **Tenzing Norgay** (doğ. 1914) oldu. Dünyanın en yüksek tepesi, 29 Mayıs 1953 sabahı, 11.30'da fethedildi. Başarılı keşif gemisinin başkanlığını, Albay **Henry Cecil John Hunt** (doğ. 1910) yapıyordu.

Üç kez tepeye tırmanmayı başaran ilk kişi, 5 Ekim 1982'de rehber **Sundare** (ya da Sungdare) oldu. Üç değişik yoldan doruğa varan ilk kişi de, Japon **Yasuo Kato**'ydu (1949-1982). **Kato**, üçüncü kez doruğa varışından kısa bir süre sonra, 27 Aralık 1982'de öldü. Tırmanışın son aşamasını tek başına gerçekleştiren ilk kişi, 14 Mayıs 1978'de Everest'in doruğuna ulaşan Avusturyalı **Franz Oppurg** oldu (1948-81). İtalyan **Reinhold Messner** ise, 20 Ağustos 1980'de tırmanışın tümünü tek başına gerçekleştirdi.

Messner ile Avusturyalı **Peter Habeler**, 8 Mayıs 1978'de oksijen maskesini hiç kullanmadan Everest'e tırmandılar. Bugüne kadar Everest'in doruğuna 5 kadın çıktı. 16 Mayıs 1975'te tırmanışı gerçekleştiren **Japon Junko Tabei**, bu kadın dağcıların ilkiydi. Everest Tepesi'ne çıkan en yaşlı kişi olan Batı Alman Dr. **Gerhard Schmatz** (doğ. 1929), 1 Ekim 1979'da do-

ruğa eriştiğinde, 50 yaşını 88 gün geride bırakmıştı.

Reinhold Messner (doğ. 1944), 1982 yılında Kangchenjunga'ya da tırmanarak, Everest ve K2'den sonra dünyanın en yüksek üç dağının doruğuna varan ilk kişi odu. **Messner**, dünyada yüksekliği 8 bin metreyi aşan 14 dağdan 10'una tırmandı.

En yüksek "duvar" cepheler

Herhangi bir "**duvar**" cepheye tırmanmada en yüksek son aşama, **Annapurna I**'in (8 bin 91 metre) güney yüzüdür. Bu duvar cepheye **Christian John Storey Bonington** (doğ. 1934) başkanlığındaki ve **Donald Whillans** (doğ. 1933) ile **Dougal Haston**'dan oluşan İngiliz keşif heyeti, 2 Nisan ile 27 Mayıs 1970 arasında 5 bin 500 metre ip kullanarak çıkmıştı.

En uzun süren duvar cephe tırmanışı ise Rupal-Flank'ta 3 bin 560 metre yüksekliğindeki kamptan Nanga Parhat'ın 8 bin 42 metre yükseklikteki güney doruğuna yapılan 4 bin 482 metrelik dikey tırmanıştı. Bu tırmanışı, 1970 yılı Nisan ayında, Dr. Karl Maria Herrligkoffer başkanlığında bir Avustralya-Alman- İtalyan keşif heyeti gerçekleştirdi.

Eigewrand'ın kuzey yüzündeki Avrupa'nın en büyük duvar cephesine ise, ilk kez Avusturyalı **Heirich Harrer** ve **Fritz Kasparek** ile, Alman **Anderl Heckmair** ve **Wiggerl Vörg**, 21-24 Temmuz 1938'de çıktılar. Alpler'de tekbaşına en büyük tırmanışı ise İtalyan Walter Bonatti (doğ. 1930), şimdi "**Bonatti Kayası**" adı verilen güneybatı kayalık bölümüne, 17-22 Ağustos 1955 arası, 126 saat 7 dakikada ve beş gece hep açıkta kamp yaparak ulaştı.

En yüksekte açıkta geceleme

Dünyada en yüksekte açıkta geceleyen kişiler, 8-9 Ekim 1983 gecesini, Everest'te 8 bin 800 metrede geçiren iki Japon **Hironobu Kamuro** (1951-83) ve **Hiroshi Yoshino** (1950-83) oldu. **Yoshino**, 9 Ekim günü ölürken, **Kamuro**'nun da o gün mü, yoksa açıkta kamp yaptıkları gece mi öldüğü saptanamadı.

DAĞ YARIŞLARI

Kamerun Dağı

Kamerunlu **Ndire Ngale Thomas**, doağın 4 bin 70 metre yükseklikteki doruğundan, 914 metredeki Buea'ya, 5 Şubat 1984'te 75 dakikada inerken, dakikada 82 metrelik bir dikey hıza erişti.

Ben Nevis

Ben Nevis'in doruğundaki Cairn'den (1336 metre 60 santim) Fort William Kent Parkı'na ulaşıp geriye dönüş şeklindeki yarışta rekor dereceye 1 saat 25 dakika 35 saniye ile **John Wild** (doğ. 1953) 13 Şubat 1983'te erişti. Kadınlar rekorunu 5 Eylül 1981'de 1 saat 44 dakika 25 saniye ile **Ros Coats** (doğ. 1950) kırdı.

Snowdon

Snowdon yarışı (Ras Yr Wyddfa), 1976'dan beri Llanberis'den Snowdon'un doruğuna çıkma, oradan da geriye dönme şeklinde yapılıyor. Bu yarışta en iyi dereceyi, 1 saat 4 dakika 28 saniye ile, 15 Temmuz 1978'de Richard Spencer Wilde (doğ. 1945) yaptı.

Bu yarışta da kadınlar rekoru, 18 Temmuz 1981'deki 1 saat 24 dakika 49.9 saniye ile **Ros Coats'a aittir.**

DART

Kökeni

Dartın kökeni, okçuların yakın mesafede savaşırken kendilerini korumak için kullandıkları yaklaşık 25 santim boyundaki küçük oklara dayanır. Dart'ların 16'ncı yüzyılda İrlanda'da kullanıldığı ve **Mayflower** gemisinde Plymouth göçmenlerinin 1620'de dart oynadıkları biliniyor. Modern oyunun babası ise, şimdiki sayı sistemini bulduğu söylenen İngiliz **Brian Gamlin**'dir.

Guinness'in himayesinde yapılan Mount Cameroun yarışı başlamak üzere. Bu yarışta koşucular, tropik iklim koşullarından dağların karla kaplı doruklarına çıkıyor ve tekrar geri dönüyorlar. Startta yarışçılar (sağda), 1984'ün şampiyonu ve rekortmeni Mike Short (solda). Short, yorucu yarıştan sonra hak ettiği soğuk meşrubatı içiyor.

Milliyet-GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

11 yaşında dart oynamaya başlayan Eric Bristow, 7 yıl sonra İngiltere yarışmalarına katıldı ve o günden bu yana hemen hemen tüm ödülleri kazandı.

En fazla birincilik

İngiliz **Eric Bristow** (doğ. 1957), 1974'ten itibaren yapılmaya başlanan Dünya Ustalar Şampiyonası'nda dört kez (1977, 1979, 1981 ve 1983) ve Dünya Profesyonel Şampiyonası'nda da üç kez (1980, 1981 ve 1983) madalya alarak, en fazla birinci olan oyuncu unvanını kazandı. Bristow, ayrıca 1983'te Dünya Kupası, teklerde de birincilik kazandı.

Dünya kupası

İlk dünya kupası, 1977 yılında Londra'daki Wembley Konferans Merkezi'nde yapıldı ve bu şampiyonada Galler takımı zafere ulaştı.

DENİZ MOTORU YARIŞLARI

Kökeni

Bir tekneye benzin motoru takan ilk kişi, 1865 yılında, Paris'teki Seine Irmağı'nda **Jean Jean Joseph Etienne Lenoir** (1822-1900) oldu. Deniz motoru yarışları 1900'lü yıllarda başladı. Bilinen ilk yarış ise, **Calais**'ten **Dover**'e 1903 yılında yapılan yarıştır. Uluslararası yarışların 1903 yılında Sir **Alfred Harmsworth**'un koyduğu ödülden sonra başladığı söylenebilir.

En büyük hız

Pervaneli bir motorun kaydettiği en büyük hıza, 5 Eylül 1982'de California Chowchilla'da **Eddie Hill**, **"The Texas"** adlı motoruyla, saatte 368 kilometre 540 metre hızla erişti.

Union Internationale Motonautique'in, yani Uluslararası Deniz Motorları Birliği'nin, dıştan takma motorlu tekneler için kabul ettiği azami hız, OZ sınıfında, kısıtlamasız, pist motorları bölümünde **Rick Frost** tarafından saatte 232 kilometre ile 11 Ekim 1983'te İngiltere'de kırıdı. **Frost**, 3.5 litrelik bir **"Johnson V8"** motor takılmış Burgees katamaran tipi bir tekne kullanıyordu.

Amerikalı **Tony Garcia**, açık denizdeki bir yarışta, en yüksek hıza, 1983 yılı Kasım'ında Florida'daki Key West'te, saatte 166 kilometre 229 metreyle erişti.

Dizel motorlu teknelerle erişilen azami hızı ise 5 Aralık 1982'de İtalya'nın Venedik kentinde **Carlo Bonomi** ,**"Rothmans World Leader"** adlı 7 metre 30 santim boyundaki BU221 deniz uçağı tipi teknesiyle, saatte 213 kilometre 80 metre giderek kırdı.

En hızlı yarışlar

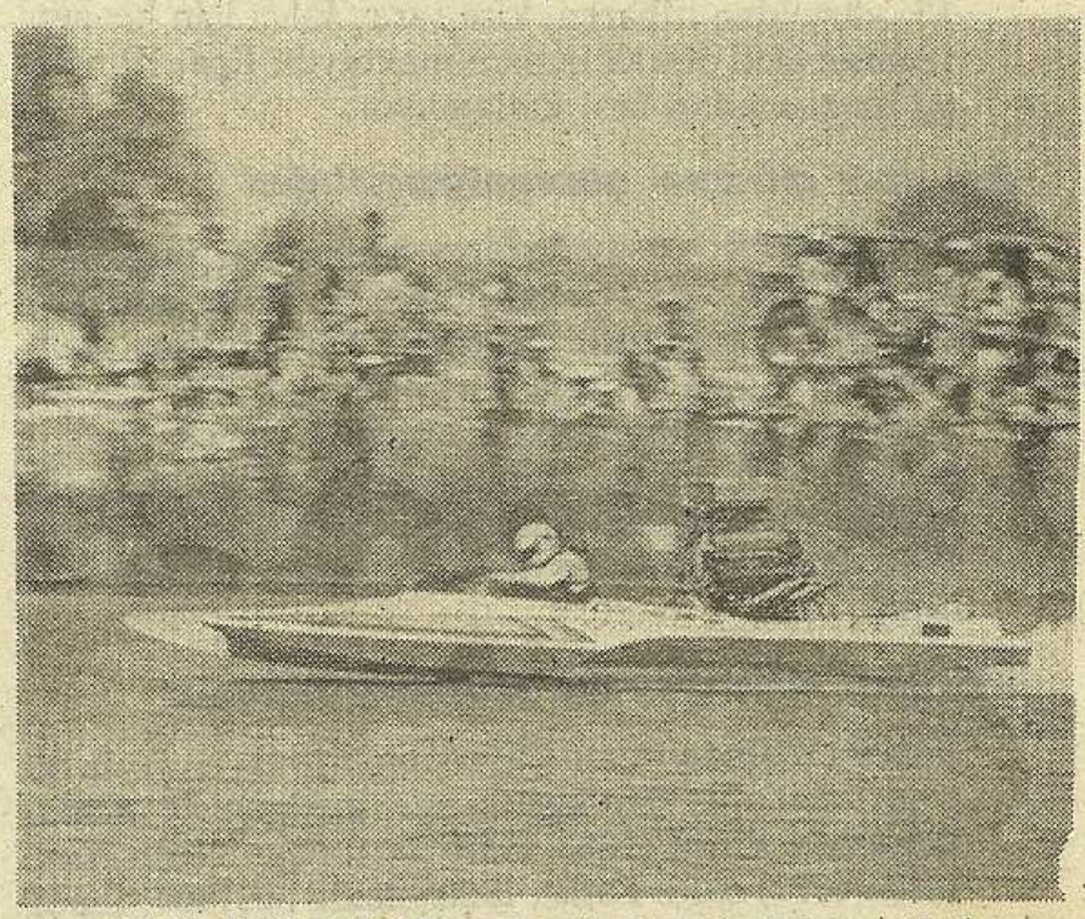
Yarışlarda kaydedilen en yüksek hızlar ise şöyle: **Açık denizde:** 1983 yılı Kasım ayında, ABD'nin Florida eyaletinin Key West kentinde, Mercruiser Special tipi bir tekneyle Amerikalı **George Morales**, saatte 146 kilometre 400 metre.

Pist: R4 kategorisinde İtalyan **F. Forstei**, saatte 211 kilometre 20 metreyle.

En uzun yarışlar

Açık denizde en uzun yarış, Londra'daki Richborough Limanı'ndan Monte Carlo'ya yapılan Uluslararası Açık Deniz Maratonu'dur. Bu yarış, 10-25 Haziran 1972 tarihleri arasında, 14 etapta yapıldı ve 4 bin 742 kilometre sürdü. Yarışı, hepsi de İngiliz olan **Mike Bellamy, Eddie Chater** ve **Jim Brooker**'un kullandıkları **H.T.S.** adlı tekne, 171 saat 35 dakika 56 saniye toplam süreyle ve saatte ortalama 66 kilometre 240 metre hızla kazandı.

En uzun pist yarışı ise, 1962 yılından beri her yıl Fransa'nın Rouen kentinde, Seine Irmağı'nda yapılan 24 saatlik yarıştır. 1983 şampiyonları Belçikalı **François Greens, Jan van Brockels** ve **Roger Robin**, bu yarışta dıştan takma Johnson motorlu Piranha tipi bir tekneyle saatte 75 kiometre 20 metrelik bir ortalama hıza eriştiler.

Eddie Hill, The Texas adlı Kurtis Hydro tipi motoruyla, 1982'de rekor kırdı. Bir sonraki yılda da dünya serisini kazandı.

ELTOPU

Futbola çok benzeyen, ancak ayak yerine elle oynanan eltopu, ilk kez 1895 yılı dolayında oynanmıştı. 11 kişilik takımlarla oynanan bu oyun, bir açık hava sporu olarak 1936'da Berlin'de Olimpiyat Oyunları'nın arasına alındı. Burada, Alman takımı birinci oldu. 1952'den beri ise yedi kişili takımlar halinde bir salon sporu olarak oynanan eltopu, 1972'de şimdiki biçimiyle yeniden olimpiyat oyunlarına dahil edildi.

1982'de Uluslararası Eltopu Federasyonu'na (kuruluş 1946) 80 ülke üye olmuştu ve bu ülkelerde yaklaşık 10 milyon kişinin eltopu oynadığı sanılıyordu. En eski karşılaşma, 8 Mart 1935 tarihinde İsveç'in Danimarka'yı yendiği maçtır.

Şampiyonlar

Olimpiyat karşılaşmalarında en çok zafere ulaşan ülke, Sovyetler Birliği'dir. Sovyet takımı, 1976'da Montreal'de erkeklerde ve bayanlarda, 1980'de ise Moskova'da bayanlarda birinci oldu. Dünya şampiyonaları 1938'de kuruldu. En çok başarı kazanan takım ise **Romanya**'dır. 1956 ile 1974 yılları arasında Romanya, erkeklerde dört kez, bayanlarda üç kez birinci oldu.

Süper Kupa'da, erkekler dünya ve olimpiyat şampiyonları karşı karşıya geldi. İlk kez 1979'da düzenlenen Süper Kupa'yı bugüne dek Sovyetler Birliği ve F. Almanya birer kez kazandılar.

En yüksek skor

Bir uluslararası karşılaşmada en yüksek skor, 1981'de Macaristan'da yapılan "**Silahlı Kuvvetler Dostluk Turnuvası**"nda Afganistan'ı 86-2 yenen Sovyet takımı tarafından elde edildi.

ESKRİM

Kökeni

Eskrim, yani tek sopalarla dövüşme, İ.Ö. yaklaşık 1360 yılında Mısır'da ya bir spor olarak, ya da dinsel bir törenin parçası olarak uygulanıyordu. Flöre, 17. yüzyıldan itibaren, kısa saray kılıcı için bir antrenman âleti olarak kullanılmaktaydı. **Epe**, 19. yüzyıl ortalarından beri kullanılıyor.

En çok dünya şampiyonluğu

Eskrimde en çok sayıda bireysel dünya şampiyonluğu kazanan kişi, beş kez ile Sovyet **Aleksandr Romankov**'dur. Fransız **Christian d'Oriola** ise, 1947, 1949, 1953 ve 1954'teki dört bireysel dünya şampiyonluğuna ek olarak, iki kez de olimpiyat şampiyonu oldu. Üç dünya şampiyonluğu olan üç kadın eskrimciden yalnızca **İlona Schacherer-Elek**, 1936 ve 1948'de iki de bireysel olimpiyat şampiyonluğu kazandı.

En çok olimpiyat şampiyonluğu

Eskrim dalında olimpiyat oyunlarında en fazla bireysel madalya alan kişiler, üçer madalya ile, Kübalı **Ramon Fonst** (1883-1959) ile İtalyan **Nedo Nadi** (1894-1952) oldu. **Fonst**, 1900 yılında bir, 1904 yılında iki madalya alırken, **Nadi** de 1912 yılında bir ve 1920 yılında 2 madalya kazandı. Nedo Nadi, 1920'de ayrıca takımının aldığı 3 altın madalyaya da ortak olarak, o zamana kadar görülmemiş bir başarı elde etti ve bir olimpiyatta 5 madalyanın birden sahibi oldu. İtalyan **Edoardo Mangiarotti** (doğ. 1919) ise, 6 altın, 5 gümüş ve 2 bronz, toplam 13 olimpiyat madalyası ile en fazla sayıda madalyaya sahip olma rekorunu halen elinde tutuyor. **Mangiarotti**, bu madalyaları 1936 ile 1960 arasında, **flöre** ve **epe**'de kazandı. Kadınlarda en çok altın madalyayı, biri bireysel, üçü takım olmak üzere, 1968 ile 1976 arasında Sovyet **Elena Novikova-Belova** (doğ. 1947) kazandı. Toplam olarak en çok madalyaya sahip olma rekorunu ise, 1960 ile 1976 yılları arasında 2 altın, 3 gümüş ve 2 bronz olmak üzere toplam 7 madalya kazanan Macar **İldiko Sagi-Retjö** (doğ. 1937) kırdı.

(FIVES) BEŞLER

Eton beşlisi

Eton Koleji kilisesinin duvar payandalarına karşı oynanan bu el topu oyunu türü, ilk kez 1825 yılında oynandı. Kurallar, 1877 yılında kesinliştirildi. Bu kurallarda 3 kez değişiklik yapıldı. İngiltere dışında birkaç ülkede oynanan bu oyunun Nijerya'da 12'den fazla alanı bulunuyor.

Bu oyunun rekortmenleri olan **anthony Hughes** ile **Arthur James** çifti amatör Beşler kupası'nı 8 kez kazandı. (1958, 1965-1968, 1971,1973 ve 1975). Kulüplerarası şampiyonluğu en çok kazanan takım ise Old Cholmeleians Kulübü'dür. (1969-1970, 1975, 1977s-1984).

Rugby beşleri

1850 dolaylarında oynanmaya başlayan bu oyun, 1870'lerden itibaren okullararası yarışmalar şeklinde geçti ve ünlü Oxford - Camridge yarışmalarına sahne oldu. Amatör teklerde en fazla şampiyonluğu **Vayne Enstone** (1973-1978, 1980-1984) onbir kez, amatör çiftlerde ise **J. F. Prestlove** ile **D. E. Gardner** yedişer kez kazandılar.

FUTBOL

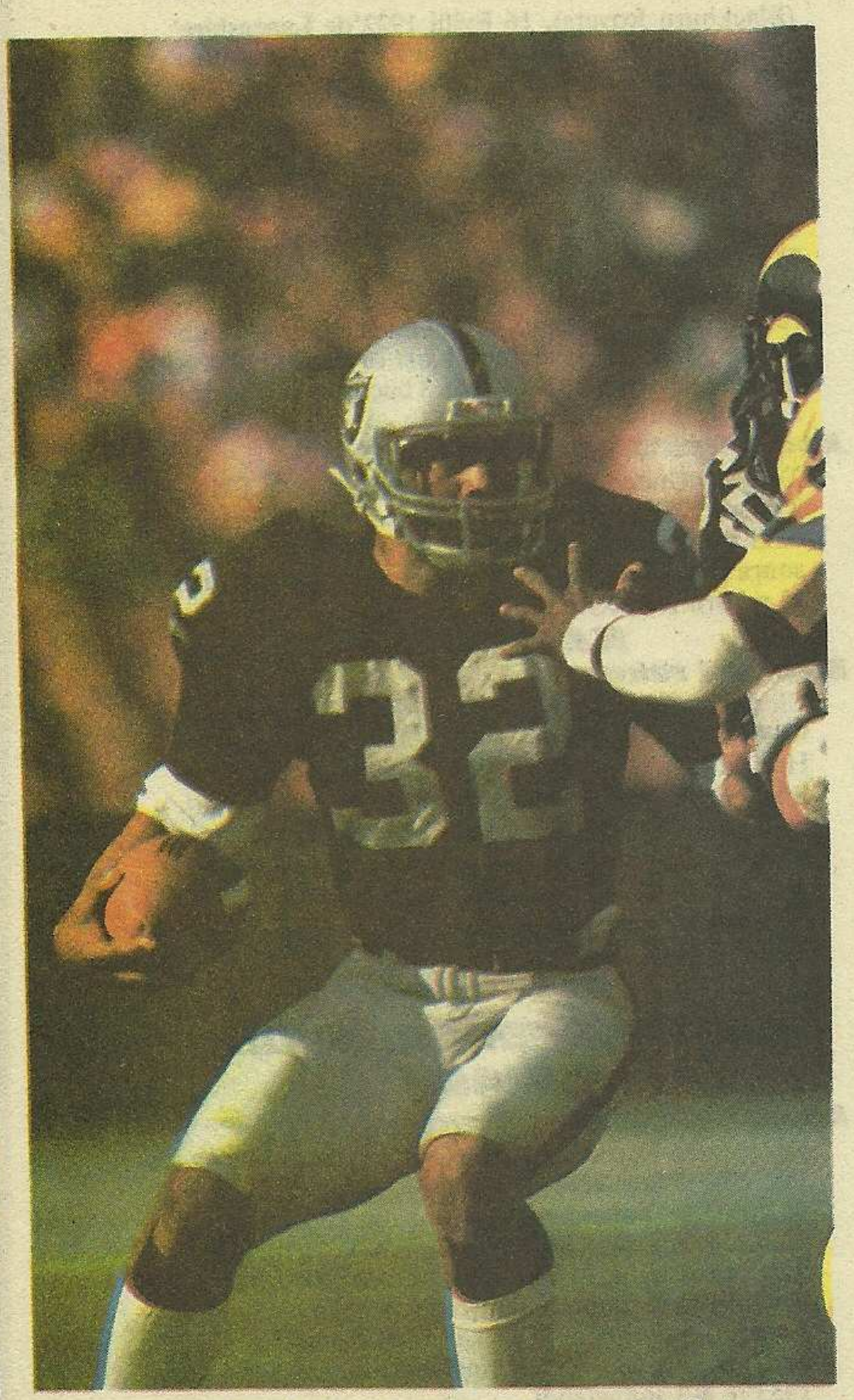
Kökenleri

İ.Ö. 4. ve 3. yüzyıllarda Çin'de, bugünkü futbola bazı benzer yönleri bulunan Tsu-çu adlı bir oyun oynanıyordu. İngiltere'de Kral **II. Edward**'ın, 1314 tarihinde bu oyunu yasaklayan bir fermanı vardır. Oyuna ilişkin en eski resim, 1672-1673 tarihli Edinbsurgh gravürüdür. Oyunun kuralları, 26 Ekim 1863 tarihinde İngiltere Futbol Federasyonu'nun (Football Association) kurulması ile birlikte standartlaştırıldı. Takımların 11'er kişiden oluşturulması kuralı ise, 1870 yılında kesinleşti.

AMERİKAN FUTBOLU

Kökenleri

Doğrudan doğruya İngiliz futbol ve rugby oyunlarından türeyen Amerikan futbolu, 19. yüzyılda Amerikan üniversitelerinde geliştirildi. Harvard kurallarına göre yapılan ilk maç, Harvard Üniversitesi ile Kanada'nın McGill Üniversitesi arasında 1874'te oynandı. Üniversitelerarası Futbol Birliği, 1876'da, Amerikan Profesyonel Futbol Birliği de 1919'da kuruldu. Ulusal Futbol Ligi (NFL) 1922'de, Amerikan Futbol Ligi (AFL) 1960'ta kuruldu. Bu iki

1984'teki Amerikan futbolunun en büyük turnuvası olan Superbowl'da Los Angeles Raiders, 38 puanla rekora ulaşırken, 32 numaralı oyuncu Marcus Allen, başarısıyla göze çarptı.

ligin 1970'te birleştirilmesinden sonra, 1982'de ABD Futbol Ligi (USFL) oluşturuldu.

Süper bowl

İlk kez Ulusal Lig ile Amerikan Ligi şampiyonları arasında oynanan karşılaşmada, kupayı en çok **Pittsburgh Steelers** (1975-1976 ve 1979-1980) arasında dört kez) kazandı. En azla toplam gol rekoru, Pittsburgh'un Dallas Kovboyları'nı 35-31 yendiği maçta kırıldı. Green Bay Packers takımı da, 1929-1967 arasında 11 kez Ulusal Lig şampiyonu olarak rekor kırdı.

Üniversite futbolu

Georgia eyaleti Atlanta Üniversitesi takımı **Georgia Tech**, 1916'da Tennessee'nin Cumberland Üniversitesi takımı karşısında 222 sayı yaptı.

PROFESYONEL

En uzun maç

Birinci lig fikstür maçlarında en uzun maç rekoru, 2-3 Ağustos 1962'de, Brezilya'da Libertadores Kupası'nda kırıldı. **Santos'un Uruguay Penarol** ile 3-3 berabere kaldığı maç, kesintilerle birlikte tam 3.5 saat sürdü. (21.30'da başlayıp 1.00'de bitti).

En uzun yenilmezlik unvanı

Nottingham Forest, 20 Ekim 1977'den, 9 Aralık 1978'e kadar oynadığı 42 birinci lig maçını yenilmeden bitirdi. İskoç futbol tarihinde ise **Glaskow Celtic** takımı, 13 Kasım 1915-21 Nisan 1917 tarihleri arasında oynadığı 62 maçı namağlûp bitirdi (49 galibiyet, 13 beraberlik).

Erteleme rekoru

Inverness Thistle ile **Falkirk** takımları arasında 1978-1979 kışında yapılması gereken İskoçya Kupası maçı, hava koşullarının elverişsizliği yüzünden tam 29 kez ertelendi. Sonunda Falkirk, maçı 4-0 kazandı.

GOL REKORLARI

Takımlar

Birinci lig maçlarında atılan en çok gol sayısı, 36'dır. Bu olay, **Arbroath** ile **Bon Accord** takımları arasında 5 Eylül 1885'te oynanan maçta meydana geldi. Maçı Arbroath, kendi sahasında 36-0 kazandı. Kalelerin fileleri olmadığından ve topları toplamak için harcanan zamanın çokluğundan dolayı, bu skorun daha da fazla olacağı düşünülebilirdi.

Bir ulusal maçta kaydedilen en çok gol rekoru, 30 Haziran 1951'de Sydney'de, **İngiltere**'nin **Avustralya**'yı 17-0 yendiği maçta kırıldı. Bu maç, İngiltere'de **tam** bir ulusal maç olarak kabul edildi. İngiliz Adaları'nda kaydedilen en çok gol rekoru, **İngiltere**'nin **İrlanda**'yı 18 Şubat 1882'de Belfast'ta 13-0 yendiği maçta elde edildi.

En çok kupa golü

Önemli kupaların herhangi birinde atılan en çok gol rekoru, **Preston North End**'in **Hyde**'ı 15 Ekim 1887'de bir federasyon kupası maçında 26-0 yenmesi ile kırıldı.

En çok lig golü

Bir futbol liginde bir takımın attığı en çok gol, **West Bromwich Albion**'un, rakip takım **Darwen**'i West Bromwich sahasında 4 Nisan 1892'de 12-0 yendiği maçta atıldı. Bu rekor, **Nottingham Forest**'in, **Leicester Fosse**'u Nottingham'da 21 Nisan 1909'da aynı skorla yendiği maçta ve **Aston Villa**'nın **Accrington**'u 12 Mart 1892'de Perry Barr'da 12-2 yendiği maçta da egale edildi.

Toplam gol rekoru

Lig maçlarında atılan en yüksek toplam gol rekoru, 1935'te Prenton Park Stadyumu'nda **Tranmere Rovers** takımının **Oldham Athletic**'i 13-4 yendiği üçüncü lig maçında kırıldı. Bir lig maçında elde edilen en yüksek gol farkı, 13'tür. 5 Ekim 1946'da **Newcastle United**'ın, **Newport County**'yi 13-0 yendiği ikinci lig maçında ve **Stockport County**'nin, **Halifax**'ı aynı skorla yendiği üçüncü lig (Kuzey) maçında bu fark elde edildi.

Bir Britanya takımının profesyonel ligde bir mevsim-

de attığı en çok gol rekorunu, 1937-1938 sezonunda İskoçya İkinci Ligi'nde 34 maçta 142 gol atan **Raith Rovers** takımı kırmıştır. İngiliz Ligi'nde bu rekor, 1960-1961 sezonunda Dördüncü Lig'de 46 maçta 134 gol kaydeden **Peterborough United** takımına aittir.

En çok gol atan oyuncular

Birinci sınıf bir maçta en çok gol atan oyuncu, 13 Aralık 1942'de oynanan birsavaşdönemi Fransa Kupası'nda, **Lens**'in **Racing Club** takımı adına **Aubry-Austries** takımına 16 gol atan **Stephan Stanis**'tir (Asıl adı Stanikowski olan Stanis, 1913 Polonya doğumlu).

Milli takımlar arasında yapılan bir maçta en çok gol atan oyuncu unvanı, 1908 Olimpiyat Oyunları'nda Danimarka'nın Fransa'yı 17-1 yendiği maçta 10 gol kaydeden **Sofus Nielsen** (1888-1963) ile 1912'de İsveç'te yapılan Olimpiyat Teselli Turnuvası'nda **Almanya**'nın, Rusya'yı 16-0 yendiği maçta yine 10 gol atan **Gottfried Fuchs**'a (1889-1972) aittir.

En çok sezon golü

Ligde bir sezon içinde atılan gol rekorları, **Everton** takımında (Birinci Lig) 1927-1928 sezonunda 38 maçta 66 gol atan **Williams Ralph** "Dixie" **Dean** (1907-1980) ile aynı sezonda İskoçya İkinci Ligi'nde **Ayr United** takımı adına 38 maçta 66 gol kaydeden **James Smith**'e (1902-1976) aittir. O sezonda **Dean**, kupa maçlarında 3, temsili maçlarda da 19 gol daha atarak, toplam skorunu 82'ye yükseltti.

Futbol yaşamında en çok gol

Brezilyalı **Arthur Friedenreich** (1892-1969), 43 yıllık birinci sınıf maç yaşamında, 1329 gol attı. Ancak, bu rekor resmi kayıtlarla belgelenemedi. Belirli bir dönemde en çok gol atan oyuncu ise, 7 Eylül 1956'dan 2 Ekim 1974'e kadar oynadığı 1254 maçta 1216 gol atan **Edson Arantes do Nascimento** ya da bilinen adıyla **Pele**'dir (doğ. 1940). **Pele**'nin en çok gol attığı yıl (126) 1959'dur. 1000'inci golünü ise 19 Kasım 1969'da Rio de Janeiro'nun Maracana Stadyumu'nda 909'uncu birinci sınıf maçında penaltıdan attı. Daha sonra **New York Cosmos** takımında oynayan **Pele**, 1 Ekim 1977'de futbolu bıraktığında, toplam 1363 maçta 1281 gol atmıştı. Pele, özel gösteri maçlarında bu skora iki gol daha ekledi. **Franz** "Bimbo" **Binder** ise (doğ. 1911), 1930-1950 yılları arasında Avusturya ve Almanya'da yaptığı 756 maçta 1006 gol atmıştı. İngiltere'nin uluslararası maçlarda en büyük golcüsü, 49 gol atan **Robert** "Bobby" **Charlton**'dur (doğ. 1937).

En hızlı goller

İngiltere liglerinde kayıtlara geçmiş en hızlı goller, 6 saniyede atılmıştır; golcüler ise şunlardır: **A. E. Mundy** (1958); **Barrie Jones** (1962); **Keith Smith** (1964) ve **Tommy W. Langley** (1980).

Art arda üç golü en hızlı atan oyuncular, 28 Şubat 1943'te oynanan **Blackpool-Tranmere Rovers** maçında 2 buçuk dakika içinde bu başarıyı gerçekleştiren **Ephraim** "Jock" **Dodds** (doğ. 1915) ile 1 Kasım 1952'de üçüncü lig maçında **Leyton Oreint**'a karşı **Gillingham**'ın üç golünü aynı süre içinde atan **Jimmy Scarth**'tır (doğ. 1920). Arjantin'de Independienteli **Maglioni**'nun 18 Mart 1973 tarihinde **Gimnasia Escrima de la Plata** karşısında üç golü 1 dakika 50 saniye içinde attığı ileri sürüldü. **John McIntyre** (Blackburn Rovers), 16 Eylül 1922'de **Lancashire**'da Ewood Park Stadyumu'nda **Everton** karşısında 5 dakika içinde dört gol attı. **William** "Ginger" **Richardson** (West Bromwich Albion), 7 Kasım 1931'de Upton Park Stadı'nda West Ham United karşısında başlama vuruşunu izleyen 5 dakika içinde 4 gol atmıştı. **Frank Keetley**, 16 Ocak 1932'de oynanan **Lincoln City-Halifax Town** lig maçında ikinci yarının 21 dakikası içinde **Lincoln City** adına 6 gol kaydetmeyi başardı. Uluslararası maçlarda hızlı gol rekoru, Tottenham Hotspur kulübünden **Willie Hall**'un İngiltere hesabına İrlanda'ya karşı 16 Kasım 1938 tarihinde Old Trafford Stadı'nda 3 buçuk dakika içinde 3 gol atması ile kırıldı.

Kendi kalesine en hızlı gol

Torquay United takımından **Pat Kruse** (doğ. 1953), 3 Ocak 1977 tarihinde **Cambridge United** karşısındaki maçta, başlama düdüğünden sadece 6 saniye sonra kendi kalesine kafayla gol atınca, bu konudaki rekoru ele geçirdi.

KALECİLİK

Bireysel rekor

Uluslararası karşılaşmalarda kalesini gol yemeden en uzun süreyle koruma rekoru, 1972 Eylül'ünden 1974 Haziran'ına kadar 1142 dakika süreyle gol yemeyen İtalya Milli Takımı kalecisi **Dino Zoff**'a aittir. İngiliz futbol ligleri için bu rekor, 24 Mart-18 Ağustos tarihleri arasında 1103 dakika gol yemeyen Reading (dördüncü lig) kalecisi **Steve Death**'e aittir.

İNGİLTERE FEDERASYON (FA) KUPASI

İSKOÇYA FEDERASYON KUPASI

En çok galibiyet alanlar

Federasyon Kupası'nı en çok kazanan takımlar: **Aston Villa** (7 kez: 1887, 1895, 1897, 1905, 1913, 1920 ve 1957) ve **Tottenham Hotspur**'dur (7 kez: 1901, 1921, 1961, 1962, 1967, 1981 ve 1982). **Aston Villa**, 9 kez final oynayıp 7'sini kazanırken, **Tottenham**, oynadığı yedi finali de almıştı. **Newcastle United** ile **Arsenal**, bu kupada 11'er kez final oynadılar. Kupada en çok golün atıldığı final maçları, 1890'da 6-1, 1953'te 4-3 sonuçlandı.

İskoçya Federasyon Kupası'nı en çok kazanan takım ise, 26 şampiyonlukla **Celtic**'tir. (1892, 1899, 1900, 1904, 1907-1908, 1911-1912, 1914, 1923, 1925, 1927, 1931, 1933, 1937, 1951, 1954, 1965, 1967, 1969, 1971, 1972, 1974, 1975, 1977 ve 1980).

En genç oyuncu

Federasyon kupası finalinde oynayan en genç oyuncu, 10 Mayıs 1980'de **Arsenal**'e karşı **West Ham United** takımında yer alan **Paul Allen**'dır. 1962 doğumlu bu oyuncu, maçın oynandığı tarihte 17 yaş 256 günlüktü. 24 Ekim 1970'te İskoçya Lig Kupası finalinde, **Celtic** karşısında **Glaskow Rangers** takımında yer alan **Derek Johnstone**'un o tarihte 17 yaşını doldurmasına bir ay vardı. İngiltere Kupası finalinde gol atanlar arasında en genç oyuncu, 26 Mayıs 1983'te **Brighton**'a **Manchester United** forması ile gol atan **Norman Whiteside** idi. **Whiteside**, maçın oynandığı tarihte 18 yaşından yalnızca 19 gün almıştı. Federasyon Kupası maçlarında yer alan en genç oyuncu ise,

1984 Süt Kupası final maçından önce iki finalist takımın, Liverpool ile Everton'un oyuncuları... 0-0 biten ilk maçın rövanşında, Everton'u 1-0 yenen Liverpool, kupayı aldı.

İngiltere Uluslararası Şampiyonası, 1883-1884'te, İngiltere, İskoçya, İrlanda ve Galler arasında başladı. Fotoğrafta, İngiliz Arthur Albiston (solda) ile İskoç Tony Woodcock (sağda), 1984'teki maçta çekişiyorlar.

26 Kasım 1977'de Tilbury'ye karşı **Kettering** kalesini koruyan **Scott Endersby** idi. Endersby'in 15 yaşını doldurmasına, o tarihte 67 gün vardı.

En uzun beraberlik

Federasyon kupası maçlarında en uzun sürede alınan sonuç, üçüncü turda **Stoke City** ile **Bury** arasındaki maçlarda elde edildi. 1955 Ocak ayında oynanan beşinci maçta **Stoke**, rakibini 3-2 yenerek 9 saat 22 dakikalık toplam sürenin sonunda turu atladı. Maçların tarih, yer ve skorları şöyleydi: 8 Ocak, **Bury**'de 1-1; 12 Ocak **Stoke on Trente**'de, uzatmanın 22. dakikasında yarıda kaldı; 17 Ocak **Goodison Park**'ta 3-3, 19 Ocak, **Anfield**'da 2-2 ve nihayet 24 Ocak'ta **Old Trafford**'a da 3-2.

LİG KUPASI

(1960-61'de başlatıldı, sonradan Milk Cup "**Süt Kupası**" oldu. En fazla kazanan takım, 1981-84 arasında dört kez şampiyon olan Liverpool'dur.

İSKOÇYA LİG KUPASI

1947-1984 arasında 11 kez şampiyon olan **Rangers**, en fazla kazanan takım oldu.

LİG ŞAMPİYONLARI

Dünya

Milli lig şampiyonluğunu art arda en fazla kazanan takımlar, her biri 9 kez şampiyon olan **Celtic** (İskoçya), 1966-1974, **CSKA Sofya** (Bulgaristan) 1954-1962 ve **MTK Budapeşte** (Macaristan) 1917-1925, **CSKA Sofya** takımı ayrıca, 23 lig şampiyonluğu ile de savaş sonrası Avrupa rekorunu elinde tutmaktadır.

İngiltere

Birinci Lig'de en fazla şampiyon olan takım, 15 kere ile **Liverpool**'dur (1901, 1906, 1922, 1947, 1964, 1966, 1973, 1976, 1977, 1979, 1980 ve 1982, 1984) sezonlarında). Bir sezonda en fazla galibiyet alma rekoru, 1946-1947 sezonunda 42 maçtan 33'ünü kazanan **Doncaster Rovers** (Üçüncü Lig/Kuzey) takımına aittir. Birinci Lig'de bu rekorun sahibi ise 1960-1961 sezonunda 42 maçtan 31'ini kazanan **Tottenham Hotspur** takımıdır. Bu arada **Liverpool** takımı, 1893-94 sezonunda yaptığı 28 ikinci küme maçının hiçbirini kaybetmemiş, 22 galibiyet, 6 beraberlik almıştı.

Çifte şampiyonluk

Hem federasyon kupasını, hem de lig şampiyonluğunu aynı yılda kazanarak "**çifte şampiyon**" olan 4 takım vardır: **Preston North End** (1889), **Aston Villa** (1897), **Tottenham Hotspur** (1961) ve **Arsenal** (1971). Her iki kupada da hiç yenilgi almadan şampiyon olan **Preston**, ayrıca kupa maçlarında tek bir gol bile yememişti.

İskoçya

Glaskow Rangers takımı, İskoçya Lig Şampiyonluğu'nu 1899-1978 arasında tam 36 kez kazanarak ve bir başka sezonda da şampiyonluğa ortak olarak rekor kırmıştır. Ayrıca 1920-1921 sezonunda bu takımın İskoçya Birinci Ligi'nde topladığı 76 puan, tüm liglerin rekorudur.

Kılpayı kazanılan şampiyonluk

1923-1924 sezonunda **Cardiff**, birinci lig şampiyonluğunu, ortalama 1.81'lik gol averajıyla kazanırken rakibi, **Cardiff**'e yalnızca bir golün 0.02'si kadar bir farkla geçiyordu.

TURNUVA REKORLARI

Dünya Kupası

Dünya Futbol Federasyonu (FIFA), 21 Mayıs 1904'te Paris'te kuruldu ve 13 Haziran 1930'da ilk Dünya Kupası'nı Uruguay'ın başkenti Motevideo'da düzenledi.

Dünya kupasını üç kez kazanan iki ülkeden **Brezilya**, 1958, 1962 ve 1970 kupalarını, **İtalya** da, 1934, 1938 ve 1982 organizasyonlarını şampiyonlukla bitirdi. 1950'de ikinci, 1938 ve 1978'de üçüncü olan **Brezilya**, 47 ülke arasında şimdiye kadar düzenlenen 12 dünya kupasının hepsine katılan tek ülkedir. **Antonio Carbajal** (doğ. 1923), 1950-1966 tarihleri arasında yapılan 5 dünya kupasında da Meksika takımının kalesini korudu.

Gol kralı

Dünya kupaları gol krallığını, İsveç'teki dünya kupası karşılaşmalarının final turlarında 6 maçta 13 gol kaydeden Fransız oyuncu **Juste Fontaine** (Fas, doğ. 1933) elinde tutmaktadır. Bir dünya kupası finalinde en çok gol atan oyuncu ise, 30 Temmuz 1966 günü İngiltere hesabına Batı Alman Milli Takımı'na karşı 3 gol kaydeden **West Ham United** takımı oyuncusu **Geoffrey Charles Hurst**'tür (doğ. 1941). Dünya kupası finallerinde toplam olarak en çok gol atan oyuncu da, 1970 ve 1974 finallerinde 14 gol kaydeden **Gerd Müller**'dir (B. Almanya, doğ. 3 Kasım 1945). Bir dünya kupası maçında elde edilen en farklı skor, **Yeni Zelanda**'nın **Fiji** karşısında 13-0 galip geldiği eleme maçıdır (15 Ağus.1981). Finallerde en yüksek skor ise, 15 Haziran 1982'de Ispanya'nın Elche kentinde **Macaristan**'ın **El Salvador** karşısında 10-1 kazandığı maçta elde edildi. Dünya kupalarında en

1960 Avrupa Kupası Finali'nde ardı ardınca beşinci kez şampiyon olan Real Madrid takımı: (Soldan sağa arka sırada) Dominguez, Marquitos, Santamaria, Pachin, Vidal, Zarraga. (Ön sıra): Canario, Del Sol, Di Stefano, Puşkaş, Gento.

çabuk atılan gol de 16 Haziran 1982'de İngiltere takımından **Bryan Robson** (doğ. 11 Ocak 1957) tarafından Fransa kalesine, başlama düdüğünden sonra 27 saniye içinde atıldı.

Dünya kulüpler şampiyonluğu

Kulüplerarası bu turnuva, Avrupa kupası şampiyonu ile bu kupanın Güney Amerika'daki karşılığı olan **Copa Libertadores** şampiyonu arasında yaptığı maçlarla belirlenmektedir. Bu kupayı en çok kazanan takım, Uruguay'ın **Penarol**'udur (1961, 1966 ve 1982'de).

Avrupa Şampiyonası (Eski Uluslar Kupası

Dünya kupasının Avrupa kıtasındaki karşılığı olan bu turnuva, 1958'de başlatıldı. Halen her dört yılda bir düzenlenir. Elemelerle birlikte iki yıl süren ve yarı

1984'teki Avrupa Şampiyonası'nda Michael Platini, Belçikalı Pfaff'ın üstüne doğru dalıyor. Platini, şampiyonanın beş final maçında 9 gol attı. Fransa, bu şampiyonada, uluslararası bir futbol şampiyonasındaki ilk zaferine kavuştu. Platini, özellikle Belçika ve Yugoslavya maçlarında çok başarılıydı.

final maçlarıyla finalin aynı ülkede oynanmasıyla suçlanan bu turnuvayı **B. Almanya**, 1972 ve 1980'de iki kez kazandı.

Avrupa Şampiyon Kulüpler Turnuvası

Avrupa uluslarının lig şampiyonları arasında yapılan Avrupa kupası, 8 Mayıs 1955'te FİFA tarafından onaylandı ve bundan bir yıl önce kurulan Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) gözetiminde yürürlüğe kondu. **Real Madrid** (İspanya), beş seferinde art arda olmak üzere 6 kez şampiyon olarak, bu kupanın rekorunu elinde tutmaktadır. (Şampiyonlukları: 1956-1960, 1966). Final maçlarında en yüksek skor, **Real Madrid'in, Eintracht Frankfurt** karşısında 18 Mayıs 1960'ta Glaskow'un Hampden Park Stadyumu'nda 7-3 kazandığı maçta elde edildi. Kupayı 1977, 1978, 1981 ve 1984 yıllarında kazanan **Liverpool**, turnuvadaki en başarılı İngiliz takımıdır.

Avrupa Kupa Galipleri Kupası

Her ülkenin kupa galipleri arasında 1960-1961 sezonunda bir turnuva başlatıldı. Turnuvayı iki kez kazanan takımlar şunlardır: **AC Milan** (1968 ve 1973), **Anderlecht** (1976 ve 1978) ve **Barcelona** (1979 ve 1982).

UEFA Kupası

Önceleri "**Sanayi Fuar Şehirleri Kupası**" olarak bilinen bu turnuva, 1955'te başladı. İlk turnuva 3, ikincisi 2 yıl sürdü. 1960-1961 sezonunda yıllık bir turnuvaya dönüştürüldü ve 1971-1972 sezonundan bu yana da "**UEFA Kupası**" adını aldı. En çok kazanan takım **Barcelona**'dır (1958, 1960 ve 1966'da).

OYUNCULAR

En dayanıklı oyuncu

Futbol ligleri tarihinin en dayanıklı oyuncusu, 1957 ile 1977 yılları arasında **Southampton** ve **Hereford United** takımlarının formasını giyerek 824 lig karşılaşmasında yer alan **Terence Lionel Paine** (doğ. 1939) adlı futbolcudur. **Norman John Trollope** (doğ. 1943) ise 1960-1980 yılları arasında tek bir kulübün (Swindon Town) formasını giyerek 770 lig maçında oynadı.

Transfer ücretleri

Bir oyuncu için ödenen en yüksek transfer ücreti, Arjantinli **Diego Maradona**'yı Barcelona'dan Napoli takımına transfer etmek için ödendiği bildirilen 15 milyar 895 milyon liret (yaklaşık 3.5 milyar TL) tutarındaki ücrettir. Bu, Barcelona'nın yine **Maradona** için 1982'de ödediği yaklaşık 25 milyar TL'yi de aşıyordu. İngiliz kulüpleri arasında en yüksek transfer ücreti, Manchester United'ın 3 Ekim 1981'de **Bryan Robson** için **West Bromwich Albion**'a ödediği 1.5 milyon sterlindir (yaklaşık 825 milyon TL, KDV dahil).

En ağır kaleci

Futbol dünyasının gördüğü en iri kaleci, 1.90 metre boyunda ve 141 kilo ağırlığında olan İngiliz Milli Takımı kalecilerinden **Willie J.** "Fatty" (Şişko) **Foulke** (1874-1916) idi. Bradfor City takımının kalesini koruduğu son yıllarında 165 kiloya ulaşmıştı. Bir maçta kalenin üst direğini kırınca, maçın yarıda kalmasına yol açtı.

En yaşlı ve en genç milliler

Bir milli takımda oynayan en yaşlı futbolcu, 15 Mart 1920 tarihinde Londra Highbury Stadyumu'nda İngiltere karşısında Galler takımının sağaçığı olarak 46 yaşına yaklaşırken (45 yıl 229 gün) sahaya çıkan **William Henry** "Billy" **Meredith**'tir (1874-1958, Manchester City ve Manchester United).

17 Haziran 1982 tarihinde, 17 yaşını doldurmasından bir buçuk ay sonra **Kuzey İrlanda** formasıyla Yugoslavya milli maçına çıkan **Norman Whiteside**, dünya kupasında oynayan en genç futbolcu unvanını da kazanıyordu.

Milli takımlarda en çok oynayanlar

Milli formayı en çok giyen futbolcu, 1963'ten 1982'ye kadar 150 kez oynayan Perulu **Hector Chumpitaz**'dır (doğ. 1943). Bu sayı, Peru Milli Takımı'nın yaptığı tüm maçları kapsamaktadır. A Milli Takım'da, öteki milli takımlar karşısında forma giyme rekoru ise, 1963'ten 1978'e kadar 115 kez oynayan İsveçli **Björn Nordqvist**'e (doğ. 1942) aittir.

SEYİRCİ REKORLARI

En kalabalık seyirci

Bir futbol maçını izleyen en çok seyirci, 16 Temmuz 1950'de, Brezilya'da Rio de Janeiro'nun Maracana Stadyumu'nda yapılan Brezilya-Uruguay dünya kupası maçını izlemek üzere gelen (199 bin 854'ü biletli) 205 bin seyircidir. Bir Avrupa kupası maçını izlemek üzere stadı dolduran en büyük seyirci rekoru ise, 15 Nisan 1970'te Glaskow Hampden Park Stadı'nda, **Glaskow Celtic** ile **Leeds United** arasındaki yarı final maçını izleyen 136 bin 505 kişi tarafından kırıldı. Bir amatör maçta en büyük seyirci rekoru ise, olimpiyat öncesi ikinci grup final maçını izlemek üzere 26 Şubat 1976'da Endonezya'nın Cakarta şehrinde Senayan Stadyumu'nu dolduran 120 bin kişi tarafından kırıldı.

En az seyirci

A milli takımları arasında oynanan bir maçta görülen en az seyirci rekoru, 27 Mayıs 1982'de Wrexham'da Racecourse Ground'da oynanan **Galler-Kuzey İrlanda** maçında, toplam 2 bin 315 seyirci ile kırıldı. Lig maçlarında en az biletli seyirci rekoru ise, 7 Mayıs 1921'de Manchester-Old Trafford Stadyumu'nda oynanan **Stockport Couny -Leicester City** maçında kırıldı. Stockport'un sahasının kapatılmış olması dolayısıyla Old Trafford'a alınan maçta, biletli seyirci sayısı sadece 13'tü, ama 2 bin seyircinin biletsiz olak stada alındığı biliniyor. Öte yandan, 1 Ekim 1980'de yapılan Avrupa Kupa Galipleri Kupası maçında, **West Ham, Cestilla**'yı (İspanya) 5-1 ve 15 Eylül 1982'de Villa Park sahasında yapılan Avrupa kupası maçında **Aston Villa**, Beşiktaş'ı 3-1 yenerken, Avrupa Futbol Birliği'nin "**cezai önlemi**" uyarınca, stadyumlara hiç biletli seyirci alınmamıştı.

En büyük hasılat

İngiltere Federasyon Kupası'nda en büyük brüt hasılat, 22 Mayıs 1982'de yapılan finalde elde edilen (radyo televizyon yayın ücretleri dışında) 918 bin sterlindir (yaklaşık yarım milyar TL). 16 Mart 1872'de Londra'nın Kensington Oval sahasında yapılan ilk federasyon kupası finalinde gişe hasılatı 100 sterlindi (55 bin TL). Dünya kupası finallerinde en büyük gişe hasılatı, 7 Temmuz 1974'te Münih'te oynanan B. Almanya-Hollanda maçında elde edildi: 2 milyon 664 bin mark (bugün yaklaşık 390 milyon TL).

OLİMPİYAT OYUNLARINDA

Olimpiyatlarda futbol şampiyonluğunu üç kez kazanan tek ülke, **Macaristan**'dır (1952, 1964 ve 1968). Olimpiyatlardaki futbol finallerinde elde edilen en yüksek skor, 1908 yılında Danimarka'nın, Fransa' "A" takımını 17-1 yendiği maçta elde edildi.

DİĞER MAÇLARDA

En yüksek skorlar (takım)

1975'te İskoçya'da yapılan Kadınlar Ligi maçında **Edinburgh Dinamo** takımı, **Lochend Thistle**'ı 42-0 yendi. İngiltere'de 14 yaşın altındakiler için düzenlenen ligde oynanan **Midas FC-Courage Colts** maçının (11 Nisan 1976, Kent) 70 dakikalık süresinin bitiminde skor 59-1 idi. Farklı kazanan **Midas** takımının golcüsü **Kevin Graham**, 17 gol kaydetmişti. Maçın ilk golü ise Courage takımından gelmişti.

Yugoslavya ligi'nde bir üst kümeye çıkmak için gol "**averaj farkı**"nı artırmaya şiddetle ihtiyacı olan **İlinden FC** takımı, sezonun son maçını, rakipleri **Mladost**'un ve hakemin de yardımıyla 134-1 kazandı. Küme çıkma mücadelesinde **İlinden**'in rakibi olan takım da, aynı koşular altında yaptığı son maçını, 88-0 kazandı.

En yüksek skorlar (bireysel)

25 Eylül 1983 günü Norwich'te oynanan ve **Norwich** bayan takımının **Milton Keynes Resevers** bayan takımını 40-0 yendiği maçta **Linda Curl**, 22 gol attı.

En yüksek skorlar (sezon)

Bir sezon içinde tek bir oyuncunun kaydettiği en yüksek gol sayısı 96'dır. 23 yaşın altındakiler arasında oynanan profesyonel futbol liginde **Ardeer Thistle FC** takımında santrfor oynayan **Tom Dufy** (doğ. 1937), 1960-1961 sezonunda 96 gol attı. Bolton Boys Federasyon ve lig kupa maçlarında **Bolton Lads** kulübünden **Paul Anthony Moulden** (doğ. 1967), 1981-1982 sezonunda 40 maçta 289 gol atarak rekor kırdı. Diğer turnuvalarda 51 gol daha atarak toplam skorunu 340'a çıkaran **Moulden**, müsabaka futbolunun herhangi bir dalında bir sezonda en çok gol atan birey rekoruna da sahip oldu.

Joe Lydon, Rugby Ligi Çalenç Kupası'nda, 1984 yılında en iyi oyuncuya verilen Lance Todd Ödülü'nü aldı.

Kendi kalesine en hızlı gol atan

Chesam United takımından **Peter Johnson**, 21 Şubat 1976'da Wycombe Wanderers'a karşı yapılan maçta, 5 saniye içinde kendi kalesine bir gol "atarak" bu alandaki rekoru kırdı.

En uzun maç

ABD'nin California eyaleti San Francisco stadyumlarından birinde 6 Şubat 1982'de **Saint Ignatius College** takımı ile **Bellarmine College** takımı arasında yapılan maç, 4 saat 56 dakika sürdü (oyun süresi 230 dakika idi).

En büyük turnuva

1981'de yapılan Metropolitan Police Gençlik Karşılaşmaları, 7 bin 8 takımın katılması ile İngiltere Futbol Federasyonu tarafından onaylanmış yarışmalar rekorunu kırdı.

En başarılı ve en başarısız takımlar

İrlanda'nın başkenti Dublin takımlarından **Home Farm FC**, 12 Ekim 1968 ile 10 Ekim 1970 tarihleri arasında art arda 79 maç kazandı. Tyne and Wear bölgesinden **Winlaton West** takımı ise 1976-1980 arasında hiç yenilgi almadan 95 lig maçı yaptı. Larkswood County Junior okul takımı, altı yıl boyunca hiç yenilmeden 118 galibiyet, 3 beraberlik aldı. Öte yandan, Stockport Futbol Ligi'nden Stockport United FC takımı da, Eylül 1976'dan 18 Şubat 1978'e kadar yaptığı tüm lig ve kupa maçlarını kaybetti (39 maç). Junior takımlarından **Hebburn Argyle Juniors**, 17 Ekim 1977'den 12 Mart 1984'e kadar oynadığı 253 maçın tümünü kazandı.

En disiplinsiz takımlar

Surrey bölgesinden **Tongham Youth Club** ile Hampshire'dan **Hawley** takımları arasında 2 Kasım 1969'da oynanan yerel kupa maçında hakem, her iki takımın tüm oyuncularına, (bu arada hastaneye kaldırılan bir oyuncu da dahil) ve yan hakemlerden birine ihtar verdi. **Tongham**'ın 2-0 kazandığı maç, oyunculardan biri tarafından "**güzel, sıkı bir maç**" diye nitelendirildi.

Top cambazlığı

İsveçli **Mikael Palmqvist**, 7-8 Ekim 1983'te İsviçre'nin Zürich kentinde, resmi bir futbol topunu hiç yere düşürmeden 12 saat 15 dakika süreyle ayaklarında, bacaklarında ve kafasında zıplattı. **Palmqvist**, 1984'te de İsveç'in Göteborg kentinde resmi bir futbol topunu 4 buçuk saat süreyle kafasında zıplattı.

İRLANDA FUTBOLU

Kökenleri

Kilise bölgeleri arasında, "**herkese açık**", zaman süresi belirli, alanı ya da kuralları olmayan bir oyun şeklinde başladı. Kayıtlara geçen ilk maç, 1712'de yapıldı. Oyun kuralları, 1884'te saptandı.

En çok kupa

İrlanda Milli Şampiyonası'nı en çok kazanan takım, 1903-1981 arasında 27 kez şampiyon olan **Ciarraidhe** (Kerry)'dir.

En yüksek ve en düşük skorlar

İrlanda Şampiyonası finallerinde en yüksek takım skoru, **Dublin**'in **Armagh**'ı yenerken kaydettiği 27

sayıdır (5 gol, 12 puan). Bu oyunda 1 gol, 3 puana eşittir. Bir finalde bir kişi tarafından kaydedilen en yüksek sayı, Dublin takımından **Jimmy Keaveney**'in 2 gol, 6 puanıdır. En düşük skorlar ise, 4 ayrı İrlanda kupası finalinde 7 puanla elde edilmiştir.

En yüksek katılım ve seyirci

İrlanda Kupası finallerine Kerry takımı formasıyla 10 kez katılan **Dan O'Keefe**, aynı zamanda 7 şampiyonluğa da tanık olarak, ikili bir rekor kırdı. En büyük seyirci rekoru ise 1961'de Dublin Croke Park Stadyumu'nda yapılan Down-Offaly maçını izleyen 90 bin seyirci tarafından kırılmıştı.

RUGBY LİGİ

Kökenleri

Rugby ligi, 29 Ağustos 1895'te İngiltere'de Huddersfield şehrinde 21 kulübün katılmasıyla kuruldu. Yorkshire ve Lancashire bölgelerinden gelen bu kulüpler, biri hariç "**Rugby Union**"dan (Rugby Birliği) ayrılıp, "**Northern Rugby Football Union**"u (Kuzey Rugby Futbol Birliği) kurdular. 1898'de profesyonelleşen bu sporda, takımlardaki oyuncu sayısı 1906'da, 15'ten 11'e indirildi. Sporun adı da 1922'de "**Rugby League**" olarak benimsendi. "**Kuzey**" kelimesi 1980'de çıkarıldı

En çok kupa kazananlar

7 dünya kupasından dördünü Avustralya kazanmıştır (1957, 1968, 1970 ve 1977). 1901'de kurulan Kuzey Rugby Ligi maçlarında **Wigan** takımı, 9 kez şampiyon olarak rekor kırmıştı. 1896-1897 sezonunda başlatılan "**Çalenç Kupası**"nı 10 kez kazanan **Leeds**, bu rekoru elinde tutmaktadır. 1974-1975 sezonundan bu yana yapılan 5 büyük yıllık Rugby League turnuvasında yalnızca **Widnes** takımı bir sezonda 3 kupa kazanmayı başarabilmişti.

En yüksek skorlar

Bir maçta en yüksek toplam skor, 121 puandır. En yüksek takım skoru ise, 12 Nisan 1913'te **Coventry**'yi 112-0 yenen **Leeds** tarafından elde edilmişti. Milli maçlarda elde edilen en yüksek skor ise, Avustralya'nın İngiltere'yi Paris'te 31 Aralık 1933 günü 63-13 yendiği maçta gerçekleştirildi. Dünya kupasındaki en yüksek skor da, **İngiltere**'nin **Yeni Zelanda**'yı Paris'te 1972'de yendiği maçta sağlandı. Wigan takımından **Jim Sullivan**, en çok milli olmuş (Galler ve Büyük Britanya adına) en çok gol (160) ve sayı (329) yapmış oyuncudur.

Diğer rekorlar

Jim Sullivan, aynı zamanda Wigan formasıyla 769 maça çıkarak bir takımda en fazla oynayan oyuncu rekorunu da kırdı. 31 Ağustos 1929'dan 27 Aralık 1954'e kadar, 25 yılı aşkın bir süre oynayan **Augustus John** "Gus" **Risman** da, en dayanıklı oyuncu unvanına sahiptir. Şubat 1970-Şubat 1971 arasında 31 lig maçını art arda kazanan **Wigan**, en başarılı, 16 Ekim 1975'ten 21 Nisan 1977'ye dek oynadığı 40 lig maçının tümünü kaybeden **Doncaster** da "**en başarısız takım**" unvanını elde tutmaktadır. Rugby League'de bir oyuncuya ödenen en yüksek transfer ücreti, 1981'de **Hull Kingston Rovers** tarafından **Wigan**'a, **George H. Fairbairn** için ödenen 30 milyon TL'dir. Kulüp maçlarında en büyük seyirci rekoru, 102 bin kişi ile 5 Mayıs 1954'te yapılan Warrington-Halifax Çalenç Kupası finalinde kırıldı. Milli maçlardaki seyirci rekoru ise, 70 bin kişi ile 6 Haziran 1932'de oynanan Avustralya-İngiltere idman maçında gerçekleşti. En büyük gişe hasılatı ise 5 Mayıs 1984 günü Wembley'de oynanan Wigan-Widnes final maçında, yaklaşık 375 milyon TL ile elde edildi.

RUGBY BİRLİĞİ

Kökenleri

Roma işgali altında benzer bir oyun oynandığına ilişkin bazı belirtiler varsa da, oyunun 1823'te Rugby Okulu'nda **William Webb Ellis** tarafından futbol oyununun kurallarının bozulması suretiyle ürettiği söylenmektedir. Elle oynanan bu futbol türü, zamanla evrimleşti ve 1839'da Cambridge Üniversitesi'nde yaygınlık kazandıktan sonra, 1871'de rugby, "**Football Union**" adıyla bir federasyona kavuşarak oyun hüviyeti kazandı.

ULUSLARARASI ŞAMPİYONALAR

İlk kez 1884'te İngiltere, İrlanda, İskoçya ve Galler arasında yapılmış, Fransa, 1910'dan itibaren katılmaya başlamıştır. 21 kez şampiyon olan, 10 kez de şampiyonluğu paylaşan Galler takımı, en başarılı takım unvanına sahiptir. Uluslararası karşılaşmalarda en yüksek skor, Galler'in Fransa'yı 49-14 (ya da bugünkü skor değerlendirme sistemine göre, 59-16) yendiği maçta, 1910 senesinde elde edildi. Bir şampiyonada en çok sayı atan oyuncu, 1984'te takımına 54 puan kazandıran Fransız **Jean-Patrick Lescarboura**'dır (doğ. 1961). Bir maçta en çok golü ise Galler'den **W.J. Bancroft** kaydetmiştir (9).

EN YÜKSEK TAKIM SKORLARI

Bir A milli maçında en yüksek skor, Fransa'nın 4 Mart 1979'da Oleron'da (Fransa) İspanya'yı 92-0 yendiği maçta elde edildi. Danimarka'da Comet takımı, 17 Kasım 1973'te, Lindo'yu 194-0 yenerek bir rekor kırmışsa da, okullararası maçlarda 200 puanın üzerinde skorlara da rastlandı. Bir sezonda en yüksek toplam puanı, 1983-84 sezonunda 1607 puan toplayan Pontypool takımı elde etti.

Jimm Sullivan, onu rugby liginin gol kralı yapan vuruşunu gösteriyor.

Bristol'un kanat oyuncusu Alan Morley, 1983-1984 sezonunda yine en çok sayı kaydeden soprcu oldu (solda). Jean Patrick Lescarboura, tam isabet sağlayan şutlarıyla, 1984'teki uluslararası şampiyonada en çok sayı yaparak rekor kırdı (sağda).

EN YÜKSEK BİREYSEL SKORLAR

Colin Mair'in İskoçya forması ile 18 Eylül 1977'de Tokyo'da Japonya karşısında kaydettiği 30 puan, bu alandaki rekoru oluşturdu. Milli maçlarda en çok sayı yapan oyuncu, 1973-1982 yılları arasında İskoçya formasıyla 273, **British Lions** formasıyla da 28 sayı kaydederek 301 puana ulaşan **Andrew Robertson Irvine**'dir (doğ. 1951). Birinci sınıf rugby maçlarında bir sezonda en çok sayıyı, 1971-1972 sezonunda 52 maçta 581 puanla Moseley takımı oyuncusu **Samuel Arthur Doble** (1944-1977) kaydetti. **William Henry** "Dusty" **Hare** ise (doğ. 1952), 1971-1984 arasındaki sporculuk yaşamında, birinci lig maçlarda 5111 sayı yapmıştı.

GOLF

Kökeni

Gerçi Gloucester Katedrali'ndeki 1350'den kalma renkli bir camda, golfçuya benzer bir figür vardır ama, golftan ilk kez, İskoçya Parlamentosu'nun 1457 Mart'ında kabul ettiği ve golfu yasaklayan bir yasa-

da söz ediliyor. Romalıların oynadığı, **paganica** adlı benzer oyun İ.S. 400'ün ertesinde, İngiltere'ye getirilmiş olabilir. Çin Ulusal Golf Birliği ise, golfun Çin kökenli **'Ch'ui Wan** (topa vurma oyunu) adlı ve İ.Ö. 2. ya da 3. yüzyıldan kalma bir oyundan kaynaklandığını öne sürüyor. Belçika ve Hollanda'da ise 1360' tan itibaren,sopalarla oynanan benzer bir top oyununu yasaklayan buyruklara raslanıyor. Bugün kullanılan kauçuk göbekli topları, 1899 yılında Amerikalı **Coburn Haskell** icat etti.

En eski kulüp

Hakkında yazılı kanıt bulunan en eski kulüp, 1744'te kurulan **Gentlemen Golfers**'dır. Ancak, Royal Burgess Golfing Society (Edinburg) yetkilileri, kulüplerinin 1735'te kurulduğunu iddia ediyorlar.

En küçük üyeli kulüp

İngiltere ve İrlanda'nın en çok üyeli golf kulübü, İskoçya'daki 1800 üyeli **Royal and Ancient Golf Club of St. Andrews**'tür.

En yüksekteki saha

Dünyada en yüksekteki golf sahası, Peru'daki Tuctu Golf Kulübü'nün sahasıdır. Morococha kentindeki bu sahanın en alçak yeri deniz düzeyinden 4 bin 369 metre yüksektir. Ancak, Tibet'te, 4 bin 875 metreyi geçen yükseltilerde de golf oynandığı olmuştur.

En uzun delik

Dünyanın en uzun deliği, Japonya'daki Satsuki golf sahasının 7'nci deliğidir. Bu deliğin uzunluğu 831 metreydi. Ağustos 1927'de ABD'nin Arkansas eyaletinde bulunan Prescott Country Club'ın altıncı deliği ise, 766 metreydi.

En uzun saha

Dünyanın en uzun sahası, 1969'da **Robert Trent Jones** tarafından yeniden düzenlenen International GC'nin (Bolton,Massachusetts, ABD) 7 bin 612 metrelik sahasıdır. **Floyd Satterlee Rood** ise, Pasifik kıyısından Atlas Okyanusu kıyısına kadar golf oynayarak giderken, ABD'nin tümünü golf sahası olarak kullandı. **Rood,** 5 bin 468 kilometrelik bir alanı kaplayan oyununda 3 bin 511 top kaybetti ve 114 bin 737 vuruş kaydetti (14 Eylül 1963-3 Ekim 1964).

En uzun vuruş

Uzun bir sahada (5 bin 486 metre) 58 vuruşla oyun tamamlayan en az dört oyuncu olduğuna ilişkin kayıtlar bulunuyor. Bu rekoru en son egale eden kişi, 11 Mart 1981'de, ABD'nin Nevada eyaletindeki Las Vegas Municipal Golf Sahası'nda oynayan (6 bin 41 metre) Amerikalı **Monte Carlo Money** (doğ. 1954) oldu.

En kısa süre rekorları

Sahaların boyları ve benzer alanlarındaki değişiklikler, hız rekorlarının karşılaştırma değeri olmasını engelleyici nitelik taşıyor. **Rick Baker,** 4 Eylül 1982'de Avustralya 'Queensland'daki Surfer's Paradise'da, 5 bin 616 metre içinde 18 deliği 25 dakika 48.47 saniyede tamamladı. Ancak bu deneme, hareket halinde topa vurulmasına izin veren koşullarda yapıldı. Duran toplarla oynanan oyunlarda rekor, yine Queensland'da, Tewantin-Noosa Golf Kulübü'nden 9 Aralık 1980'de **Gary Shane Wright**'ın 28.09 dakikayla kırdığı rekordur.

Takımlarda en kısa süre

1 Mart 1981'de, yalnızca bir toptan yararlanan altmış altı kişilik bir takım, 5 bin 327 metre boyundaki Surfer's Paradise (Queensland)sahasında,oyunu 12 dakika 14.1 saniyede bitirdiler.

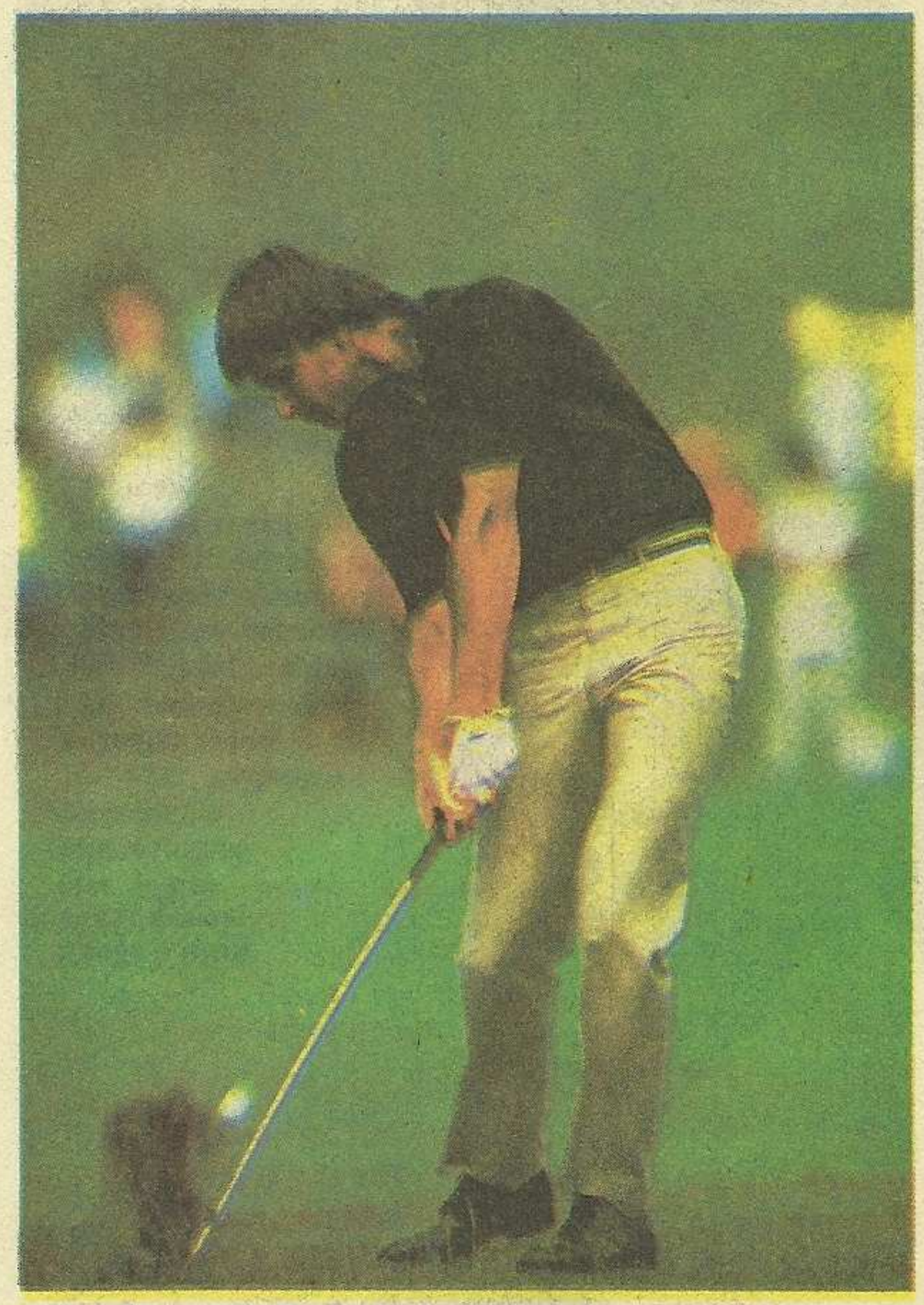
En uzun süren oyun

Turnuvalarda en uzun süren oyun, Avustralya'daki Royal Melbourne golf sahasında yapılan 1972 Dünya Kupası'nda izlendi. Bu kupada Güney Afrika takımı ilk raundda oyunu 6 saat 45 dakikada bitirdi.

GÜREŞ

Kökeni

Bulunan eski duvar plakaları ve bir heykel güreşin örgütlü halde, yaklaşık olarak İ.Ö. 2750-2600 sıralarında yapılmakta olduğunu gösteriyor. Güreş, eski olimpiyat oyunlarının en popüler sporuydu. İ.Ö.

Nick Faldo, 1983 yılında bu sporda Avrupa'da en çok para kazanan golfçu oldu. 1984'te ise, 12 yıl önce Tony Jacklin'in zaferinden bu yana, bir Amerikan turnuvasında zafere ulaşan ilk İngiliz di

708'den itibaren de, şampiyon olanların kayıtları tutulmaya başlandı. Grekoromen stili, 1860 sıralarında Fransa'da doğdu. Uluslararası Amatör Güreş Federasyonu (FILA) ise, 1912 yılında kuruldu.

En fazla olimpiyat şampiyonu

Üç güreşçi, üç ayrı olimpiyatta şampiyon olma onuruna sahiptir. Bunlar 1920, 1924 ve 1932'de şampiyon olan İsveçli **Carl Westergren** (1895-1958), 1932'de serbest ve grekoromende iki, 1936'da da bir madalya alan İsveçli **Ivar Johansson** (1903-1979) ve 1964, 1968 ve 1972'de olimpiyat birincisi olan Sovyet **Aleksandr Medved'dir** (doğ. 1937) **Macar İmre Polyak** ise (doğ. 1932) 1952, 1956, 1960'ta grekoromende gümüş, 1964'te de altın madalya aldı.

En çok dünya şampiyonu

Serbest güreş dalında, Sovyet **Aleksandr Medved, 10** dünya şampiyonluğu ile rekor kırdı: 1962-1964 (Olimpiyat), 1966, 1967, 1968 (Olimpiyat) 1969, 1972 (Olimpiyat).

Arka arkaya 7 yıl aynı unvanı kazanan tek güreşçi ise, Sovyet **Valeriy Rezantsev** (doğ. 1947) oldu. **Rezantsev,** 1970 ile 1976 yılları arasında, 1972 ve 1976 olimpiyat oyunları da dahil olmak üzere, grekoromende yedi şampiyonluk kazandı.

En çok kazanan

1964 Olimpiyat Oyunları'nda serbest dalda şampiyon olan Japon **Osamu Watanabe** (doğ. 1940), birbirini izleyen 187 milli müsabakada hiç yenilmedi. Amerikalı **Wade Schalles** ise 1964 ile 1984 arasında 821 müsabaka kazandı.

En uzun müsabaka

Güreşte kayıtlara geçen en uzun süreli müsabaka, İsveç'in başkenti Stockholm'de yapıldı.1912 Olimpiyat Oyunları'nda Rusya'yı temsil eden Estonyalı **Martin Klein** (1885-1947) ile Finlandiyalı **Alpo Asikainen** (1888-1942) tam tamına 11 saat 40 dakika süreyle güreştiler. Galip gelen **Klein,** gümüş madalyayı aldı.

Wade Schalles Doğu Kıyısı'nda yapılan olimpiyat eleme turnuvasında, sekiz rakibini de yenen Schalles, altısının sırtını mindere yapıştırdı.

En ağır ağır siklet

Olimpiyat tarihindeki en ağır güreşçi, 1972'de bronz madalya alan **Chris Taylor'**dur (1950-1979). **Taylor,** 1 metre 96 santim boyundaydı ve 190 kilo geliyordu. FILA, 1985'te yapılacak uluslararası müsabakalarda ağırsıkletin tavanını 130 kilo ile sınırlamaya hazırlanıyor.

Profesyonel güreş

Profesyonel güreş, ABD'de 1874 yılında ortaya çıkmıştır. Estonya doğumlu Rus **Georges Karl Julius Hackenschmidt** (1877-1968), 1900'den, minderleri terkettiği 1911 tarihine kadar grekoromende kimseye yenilmedi.

SUMO GÜREŞİ

Bu spor, İ.Ö. 23 yılından beri Japonya'da yapılmaktadır. Dünyanın en ağır **sumotori**'si, yani sumo güreşçisi, Hawaiili (Samoa-Amerikan asıllı) **Salevaa Fuali** idi. **Konishiki** takma adıyla tanınan bu güreşçi, 1984 yılında 1 metre 87 santim boyundaydı ve 210 kilo 500 gram çekiyordu. Fazla kiloya, son derece yüksek bir protein düzeyi olan ve **chankonabe** adı verilen bir yemek yol açıyor.

Japonya'nın ulusal sporu olan sumo güreşinin en büyük ustası Kitanoumi.

En başarılı sumo güreşçileri

1930'lu yıllarda birbiri ardınca 69 müsabakayı kazanan **Futabayama** takma adlı **Sadaji Akiyoshi** (doğ. 1912); 1971'de minderleri terk edene kadar,32 kez İmparatorluk Kupası'nı kazanan **Taiho** (Büyük Kuş) takma adlı **Koki Naya** (doğ. 1940); 21 yılda 254 müsabaka kazanıp, yalnızca 10 tanesinde yenilerek bütün zamanların en yüksek kazanma yüzdesi olan 96.2'ye erişen **Torokichi,** ya da takma adıyla **Raiden. Yokozuna,** yani **"Büyük Şampiyon"** unvanını alan

59 kişiden en genci, 1974 yılı Temmuz ayında, 21 yaşını iki ay geride bırakmışken, şampiyon olan **Toshimitsu Ogata** (doğ. 1953) ya da takma adıyla **Kitanoumi**'ydi. **Ogata,** 1978 yılında da yaptığı 90 müsabakadan 82'sini kazandığı gibi, bugüne kadar en çok müsabaka kazanan sumo güreşçisi unvanını da aldı.

Hawaii doğumlu **Jesse Kuhaulua** (doğ. 1944) resmi bir turnuvayı kazanan ve Japon olmayan ilk sumo güreşçisi oldu. Şimdi Japon uyruğuna geçen ve **Daigoro Watanabe** (takma adı **Takamiyama**) adını alan bu güreşçi, 1972 yılı Temmuz ayında şampiyon oldu. 1981'de de, birbirini izleyen 1231 müsabakayla bir rekor kırdı. Takamiyama, 204 kilonun altına düşmüyor.

GÜVERCİN YARIŞI

İlk kayıtlar

Güvercin yarışı, posta güvercinlerinin mesaj taşımak için kullanılmalarından doğdu. Belçika'da ticari hizmetlerden kaynaklanarak ortaya çıkan bu sporda, ilk uzun mesafe yarışı 1819 yılında yapıldı. Londra'da başlayıp, Belçika'nın Antwerp kentinde sona eren yarışa. 36 güvercin katıldı.

En uzun mesafe

Bir posta güvercininin uçtuğu en uzun mesafeyi I. Wellington Dükü'nün (1769-1852) güvercinlerinden biri katetti. Batı Afrika'daki Ichabo Adaları açıklarındaki bir yelkenliden 8 Nisan 1845'te bırakılan kuş, 55 gün sonra; Londra'da, Nine Elms, Wandsworth' daki yuvasına bir mil kala, havadan 8 bin 700 kilometrelik bir mesafeyi aştığı sırada düşüp öldü. Ancak güvercinin, Büyük Sahra'dan geçmemek için bu mesafenin de üstüne çıkmış ve 11 bin 250 kilometre aşmış olabileceği öne sürülüyor.

En büyük hız

Rüzgârsız havalarda yapılan normal uçuşlarda, hiçbir güvercinin saatte 96 kilometreyi aşamayacağı sanılıyor. Ancak, East Anglia Federasyonu'nun 8 Mayıs 1965'te Doğu Croydon'dan uçurdukları 1428 kuşun yaptığı yarışta, güçlü bir güney-güneybatı rüzgârının yardımıyla, yarışçılar saatte 177 kilometre 140 metre (dakikada 2 bin 952 metre) bir hıza ulaştılar. Yarışı, Essex Wickford'da bulunan **A. Vigeon and Son**'a ait bir güvercin kazandı.

Bin kilometreyi aşan bir mesafede ulaşılan en büyük hız ise, saatte 133 kilometre 460 metredir (dakikada 2 bin 224 metre 50 santim). Central Cumberland Combine yarışında, Güney Avustralya'daki Murray Köprüsü'nden Sidney'deki North Ryde'a olan 1099 kilometre 316 metrelik mesafeyi 2 Ekim 1971'de dişi bir güvercin bu hızla aştı.

24 saatlik rekorlar

24 saatlik bir sürede dünyada bir güvercinin elde ettiği en iyi dereceyi, Teksas'ta 1941'de yapılan San Antonio yarışında. **E.S. Petersen**'in kuşu, dakikada 1394 metre hızla, toplam 1292 kilometre mesafe katederek elde etti.

En fazla ödül alan

Batı Midlands'deki Walsall Wood'dan **R. Green**'in güvercini olan "**Champion Breakaway**", 1972 yılından 1979 Mayıs'ına kadar 59 birincilik elde etti.

En değerli kuş

Güvercin meraklısı bir Japon, 1978 Ekim'inde Belçikalı **Georges Desender**'e, "**De Wittslager**" adlı kuş için yaklaşık 25 bin Sterlin ödedi.

HALAT ÇEKME YARIŞI

Bu sporun ilk kez eski Çin ve Mısır'da doğduğu öne sürüldüğü halde, Neolitik dönemde İngiltere'nin Norfolk yöresindeki çakmaktaşı madenlerinde çalışan işçilerin, "**halat çektikleri**" biliniyor. Bu sporda ilk kurallar 1979'da New York'ta kondu. Halat çekme, 1900'den, 1920'ye kadar olimpiyat oyunları kapsamına alınan bir spordu. 1958'de İngiltere'de kurulan Halat Çekme Birliği, İngiltere'nin 600 halat çekme kulübünü yönetiyor.

En fazla birincilik

Cheshire yöresinin **Wood Treatment** takımı. 1964'ten beri uluslararası yarışlarda İngiltere'yi temsil ediyor. Wood Treatment takımı, bu dönemde 2 kez dünya şampiyonu, 10 kez de Avrupa şampiyonu oldu. Takım elemanları, 1959 ile 1978 yılları arasında da, arka arkaya 20 kez, yeni kurallara göre düzenlenen Catchweight Şampiyonası'nı kazandılar. Bu kurallara göre, yere yatmaya ya da ayağı çukura sokup destek almaya izin verilmiyor. **Hilary Brown** (doğ. 1934) bu müsabakaların tümünde takımda yer alıyordu. **Trevor Brian Thomas** (doğ. 1943) ise, Avrupa açık kulüp yarışmalarında üç birincilik madalyası alan tek kişidir.

En uzun yarış

Yeni kurallar konmadan önce en uzun süren yarışta, 12 Ağustos 1889'da Hindistan, Jubbulpore'da, İngiliz askerleri arasında yapılan yarış 2 saat 41 dakika sürmüştü. Yeni kurallara göre, 26 Mayıs 1979'da Chertsey-Surrey'de (İngiltere) **Isle of Oxney** ve **St. Claret's** arasında yapılan yarış ise, 11 dakika 23 saniye sürdü.

HOKEY

ÇİM HOKEYİ

Kökeni

Mısır'da, Beni Hasan'daki 17 sayılı mezarda bulunan ve yaklaşık olarak İ.Ö. 2050 yılından kalma bir resim, ellerinde eğri sopalar olan ve hokey oynar gibi duran iki oyuncuyu gösteriyor. İngiltere'de bu spora ilişkin ilk kayıtlar ise, 1277'den kalmadır. "**Fédération Internationale de Hockey**", yani Uluslararası Hokey Federasyonu ise, 7 Ocak 1924'te kuruldu.

En fazla altın madalya

1928'de hokeyin olimpiyat oyunlarında yeniden girmesinden, 1960 yılına kadar **Hindistan,** sürekli olimpiyat şampiyonu oldu. 1960 yılındaki Roma Olimpiyat Oyunları'nda Pakistan'a 1-0 yenilen Hindistan, 1980'de sekizinci galibiyetini aldı. Olimpiyat oyunlarında üçer altın takım madalyası alan 7 Hintliden

2'si birer gümüş madalya da kazandı: **Leslie Walter Claudius** (doğ. 1927) 1948, 1952 ve 1960'ta (gümüş) ve **Udham Singh** (doğ. 1928) 1952, 1956, 1964 ve 1960 (gümüş).

1960 yılında Olimpiyat Oyunları'na kadınlararası hokey turnuvası da eklendi ve **Zimbabwe** birinci oldu.

DÜNYA KUPASI

1971, 1978 ve 1982'de dünya kupası'nı (1971'den itibaren yapılıyor) üç kez alan **Pakistan,** bu kupayı en fazla kazanan takım oldu. Kadınlarda ise, yine üç birincilikle (1974, 1978 ve 1983) bu rekor **Hollanda**'ya aittir. Kadınlararası Dünya Kupası, 1974 yılından beri yapılıyor.

ERKEKLER

Milli maçlarda en büyük fark

Milli maçlarda en büyük farkı, 1932 Olimpiyat Oyunları'nda Los Angeles'ta ABD'yi 24-1 yenen **Hindistan** yaptı. Bir takımın kendi sahasında yaptığı millî maçta attığı en fazla gol sayısı ise 16'dır. İngiltere, 25 Mart 1922'de, Beckenham'da karşılaştığı Fransa'yı bu skorla yendi.

En çok milli olan

1957 ile 1972 yılları arasında **Avtar Singh Sohal** (doğ. 1938) Kenya'yı 167 kez temsil etti.

En çok gol atan

Milli maçlarda en fazla gol atan oyuncu, 1979 yılı Nisan ayına kadar 112 maçta 150 gol atan Hollandalı **Paul Litjens,** (doğ. 1947) oldu.

Norman Hughes, 1983-1984 sezonunda en başarılı İngiliz hokeyci olurken, Roland Brookeman'ın rekorunu da kırdı.

En çabuk gol

İngiliz **John French,** 25 Nisan 1971'de Nottingham'da yapılan maçta, Batı Almanya'ya 7'nci saniyede gol attı.

En iyi kaleci

Hindistan'ın kalecisi **Richard James Allen** (doğ. 1902) 1928 Olimpiyat Turnuvası'nda hiç gol yemedi. **Allen,** 1932 ve 1936 Olimpiyat Oyunları'nda ise, sadece üç gol yedi. Bu oyunlarda Hindistan takımı 102 gol attı.

En uzun maç

En uzun süreli maç, 25 Ekim 1968'de, Mexico City'deki Olimpiyat Turnuvası'nda gerçekleşti. Hollanda'nın İspanya'yı altıncı uzatmada yendiği bu maç, 145 dakika sürmüştü.

BUZ HOKEYİ

Kökeni

Hollanda'da 16. yüzyıl başlarında hokeyi andıran ve adına **"Kalv"** denen bir oyunun, buz üzerinde oynandığını gösteren resimler vardır. Oyunun ilk kez Kanada'nın Ontario yöresindeki Kingston'da 25 Aralık 1855'te oynandığı sanılıyor. Dünya Hokey Federasyonu ise 1971'de kuruldu ve 1979'da lağvedildi.

Dünya şampiyonaları ve olimpiyat oyunları

Amatörlerarası dünya şampiyonalarına 1920 yılında olimpiyatlara bağlı olarak yapılan karşılaşmalarla başlandı. Bu oyunlar, 1968'e kadar aynı zamanda **"Dünya şampiyonası"** olarak da kabul edildi. 1977 yılından bu yana dünya şampiyonaları, profesyonellere de açıldı. 1954 ile 1983 arasında Sovyetler Birliği, 1956, 1964 ve 1968'de kazandığı üç olimpiyat şampiyonluğu da dahil olmak üzere, 19 kez dünya şampiyonluğunu kazandı. Sovyetler Birliği Buz Hokeyi Takımı, ayrıca, 1972, 1976 ve 1984'te de buz hokeyinde olimpiyat birinciliğini aldı. Kanada ise 1920 ile 1961 arasında 19 kez şampiyon oldu. Bunların arasında 1920, 1924, 1928, 1932, 1948 ve 1952 olimpiyat oyunları da bulunuyor.

En uzun oynayan

İsviçreli **Richard Torriani** (doğ. 1911), 1928 ile 1948 arası olimpiyat oyunlarına katılarak, bu oyunlarda en uzun süreyle oynayan oyuncu oldu. Sovyet buz hokeyciler, **Vitaly Davidov, Anatoly Firssov, Victor Kuzkin** ve **Aleksandr Ragulin,** 1964, 1968 ve 1972'de,**Vladislav Tretyak** ise 1972, 1976 ve 1984'te üçer kez altın madalya kazandılar.

En fazla gol

Bir dünya şampiyonası maçında en fazla golü, 12 Şubat 1949'da İsveç'in başkenti Stockholm'de Danimarka'yı 47-0 yenen Kanada kaydetti.

HURLING

Kökeni

Galler bölgesinden çıkmış bir oyundur. 15 kişilik ikişer takım arasında oynanır. Tenis topu biçiminde bir top ve ucu etli tahta sopalar kullanılır. Topu havadayken elle tutmak serbesttir. Hangi taraf daha çok gol atarsa, o kazanır. İrlanda'da çok popülerdir.

Çok eski bir oyun olan Hurling, İ.Ö. 1829'da başlayan Tailteann Oyunları'na dahil edilmişti. 1 Kasım 1884'te Galler Spor Birliği'nin kurulmasıyla standartlaştı. İrlanda Hurling Birliği 24 Ocak 1879'da kuruldu.

En fazla İrlanda şampiyonluğu

En çok Irlanda şampiyonluğunu,1890 ile 1978 arasında 24 kez şampiyon olan **Cork** aldı. Aynı takım,

1941 ile 1944 arasında arka arkaya dört kez şampiyon oldu.

Finallere en çok katılan oyuncular

İrlanda finallerine en çok katılan oyuncular, 10'ar kez ile **Christy Ring** (Cork ve Munster) ve **John Doyle** (Tipperary) oldu.

En fazla seyirci

1954 yılında Dublin'deki Croke Park'ta **Cok** ile **Wexford** arasında yapılan hurling maçını 84 bin 865 seyirci izledi.

JİMNASTİK

Jimnastiğin ilkel biçimleri Eski Yunan ve Roma'daki eski olimpiyat oyunları sırasında uygulandı. (İ.Ö. 776 İ.S. 393).

Modern jimnastiğin ilk öğretmeni ise, **Johann Friedrich Simon**'dur. **Simon,** Almanya'nın Dessau kentindeki Basedow Okulu'nda 1776'da modern jimnastiği öğretmeye başladı.

En fazla birincilik alanlar

Dünya şampiyonalarında bireysel olarak en fazla birincilik kazanan sporcu, Sovyet **Boris Shaklin**'dir. (doğ. 27 Ocak 1932) **Shaklin,** 1954 ile 1964 arasında tam 10 kez dünya şampiyonu oldu. Bayanlar rekoru ise, 10 bireysel birincilik ve 5 takım ödülü ile yine Sovyetler Birliği'nden **Larissa Semyonovna Litynina**'ya (doğ. 1934) aittir. **Litynina,** bu birincilikleri 1956 ile 1964 yılları arasında kazandı.

Modern ritmik jimnastikte en fazla birincilik kazanan sporcu **Maria Gigova**'dır. **Gigova,** bu ödülleri 1969-1971 yıllarında kazandı ve 1973'te bir başkası ile paylaştı. Sovyet **Galina Shugurova** (doğ. 1955), 1967-1977 yiliari arasında 8 alet finali kazandı.

En çok madalya

Erkeklerde takım birinciliği ödülünü en çok kazanan ülke, Japonya'dır (beş kez). (1960, 1964, 1968, 1972 ve 1976) Sovyetler Birliği bayanlar takımı ise 8 kez birincilik kazandı. (1952-1980 yılları arasında).

Olimpiyatlarda en yüksek puan

Romen **Nadia Comaneci** (doğ. 1961) 1976'daki Montreal Olimpiyat Oyunları'nda 7 kez 10 tam puan alarak, en yüksek puanı elde eden ilk sporcu oldu.

En küçük sporcu en genç şampiyon

Yunanistan'ın Serres kentinde yapılan Balkan Oyunları'nda takımını temsil eden **Pasakevi "Voula" Kouna** (doğ. 1971), 9 yaşını 299 gün geçirmişti.

Olga Bicherova (doğ. 1966) 1981'de dünya bayanlar şampiyonu olduğunda 15 yaşından 33 gün almıştı. Erkeklerde en genç dünya şampiyonu ise, **Dimitri Belozerchev** (SB, doğ. 1966)'dir. **Belozerchev,** 1983'te Budapeşte'de dünya şampiyonu olduğunda 16 yaşını 315 gün geçirmişti.

En çok madalya

1975'teki ilk Dünya Kupası yarışmalarında Sovyetler Birliği'nden **Ludmilla Turicheva** daha sonra bayan **Valery Borzov** oldu (doğ.1952). Verilen beş altın madalyayı da aldı.

Dimitri Belozerçev, 1983 yılında henüz 16 yaşındayken, dünyanın en genç jimnastik şampiyonu unvanını aldı.

PERENDE

Ashrita Furman, 1980'de New York'taki Central Park'ta 16.09 kilometre uzunluğundaki bir mesafe boyunca öne doğru 6 bin 773 perende attı. **Wayne Wright,** Temmuz 1980'de Dover'de başarılı bir sıçrayıştan sonra 37 kişinin üzerinden atladı. **Shigeru Iwasaki** (doğ. 1960) Tokyo'da 1980'de geri perende ile 50 metrelik mesafeyi 10.8 saniyede katetti.

En büyük spor salonu

Dünyanın en büyük spor salonu, Yale Üniversitesi'nin 9 katlı Payne Whitney Spor Salonu'dur. 1932'de yapılan salon, 18 milyon dolara malolmuştu.

JUDO

Kökeni

Judo, birçok eski Japon dövüşme sanatının bileşiminden ortaya çıkan modern bir dövüşme sporudur. Bu eski dövüşme sanatlarının en popüleri ise, Çin kökenli olduğu sanılan **ju-jitsu** ya da **jiu-jitsu**'ydu. Judo, ilk kez 1882'de Dr. **Jigoro Kano** (1860-1938) tarafından bulunduğundan beri çok büyük gelişme göstermiş bir spordur. Uluslararası Judo Federasyonu ise, 1951 yılında kuruldu.

En çok şampiyon olan

Dünya şampiyonalarına 1956 yılında Tokyo'da başlandı. Kadınlararası şampiyona ise, ilk kez 1980'de New York'ta yapıldı. **Yashiro Yamashito** 1977 ile 1983 yılları arasında 7 kez üstüste Japonya şampiyonu oldu. **Yamashito,** 1979, 1981 ve 1983'te ağır sıklette dünya şampiyonu olurken, 1981'de serbest sıklette de birinciliği aldı. Bu dönemde birbiri ardınca, 188 müsabakayı yenilgisiz tamamladı. Dört dünya birinciliği alan diğer iki judocu ise, Hollandalı **Wilhelm Ruska** (doğ. 1940) ile Japon **Shozo Fujii** (doğ. 1950) oldu. **Ruska,** 1967 ve 1971'de dünya ağır sıklet şampiyonu, 1972'de olimpiyat ağır sıklet birincisi olurken, bu olimpiyat oyunlarında aynı zamanda serbest sıklet altın madalyasını da aldı. **Shozo Fujii** ise, 1971, 1973, 1975 ve 1979'da orta sıklette şampiyon oldu.

Kadınlar arasında en fazla madalyayı 1980'de serbestte **"altın"**, 72 kiloda **"bronz"** ve 1982'de serbestte **"altın"** ile 72 kiloda **"gümüş"** alan Belçikalı **İngrid Berghmans** kazandı.

Ağır sıklet Yashiro Yamashito, 1769'dan 1983'e kadar hiç yenilmedi.

En değerli kuşak

Judoda ustalık mertebeleri çırak **(kyu)** ve usta **(dan)** sınıflarına ayrılmıştır. En büyük ödül, son derece ender olarak verilen kırmızı kuşak **"Judan"**dır. (10'uncu dan). Bu kuşağı bugüne kadar yalnızca 7 kişi aldı. Bir kadın judocu tarafından kazanılmış en değerli kuşak ise 6'ncı dan'dır ve üç Japon kadın judocu buna hak kazanmıştır. Judo protokolüne göre, 10'uncu dan'ın üstünde,sahibinin ayrıca bir de kırmızı kuşak takacağı 11'inci dan **(Juichidan)**, normal bir kuşağın iki katı genişlikte bir beyaz kuşak takacağı 12'nci dan **(Junidan)** ve bunların hepsinden daha değerli olan **Shihan** da vardır, ama bu kuşaklar bugüne kadar kimseye verilmedi.

KARATE

Kökeni

6. yüzyılda uygulanan bir Çin Shaolin boks türü olan **"Kempo"**dan geliştirilen **"Karate"**, Okinawa'nın silahsız halkı tarafından silahlı Japon saldırganlara karşı bir silah olarak kullanıldı (yaklaşık 1500). 1920'li yıllarda **Funakoshi Gichin**'in Japonya'da lanse ettiği bu dövüş biçimi geliştirilerek **"Karate"** halini aldı ve örgütlü bir spor dalı olarak kuralları saptandı. Japonya'da karatenin bellibaşlı beş stili, **Shotokan, Wado-ryu, Goju-ryu, Shito-ryu** ve **Kyokushinkai**'dir. Bunların hepsi, hıza, güce, vb. değişik vurgular verir. Diğer stiller arasında ise **Sankukai, Shotokai** ve **Shukokai** sayılabilir. **Wu shu,** tüm Çin için dövüşme sanatlarını kucaklayan geniş kapsamlı bir kelimedir. **Kung fu** bu sanatların sinema tarafından popüler hale getirilen bir yanıdır.

En fazla şampiyonluk

Dünya karate şampiyonasında iki kez birinci olan tek takım, 1975 ve 1982'de şampiyonluğa kavuşan İngiltere'dir.

KANO

Kökeni

Kano, kayıkla ilgili sporların en eskisidir. Kökeni, tarih öncesinde ağaç kütüklerinden oyularak yapılan teknelere kadar dayanır. Daha sonra Amerikan yerlileri kanoları kayın ağacından, Eskimolar da hayvan derisinden yaparak geliştirmiştir. Ancak bu sporun Avrupa'da başlamasının öncülüğünü İngiliz **John Macgregor,** 1865'te yaptı. İlk kano kulübü ise, 26 Temmuz 1866'da kuruldu. Kano yarışları, azgın sularda yapılan **"slalom"** ve **"vahşi dere"** yarışları ile durgun suda yapılan **"sürat"** ve **"maraton"** yarışları olmak üzere dörde ayrılıyor.

En çok altın madalya

İsveçli **Gert Fredriksson** (doğ. 1919), Olimpiyat Oyunları'nda 6 altın madalya kazanarak bu unvanı

Charles Elliot, Batı Avustralya'daki Swan Irmağı'nda, 24 saatte aşılmış en fazla mesafe olan 220 kilometre çizgisini geçip rekora gittiği sırada...

kazanırken, kadınlarda da Sovyet **Ludmila Pinayeva** (doğ. 1936) 3 altın madalya kazandı. Aynı olimpiyat oyunlarında en fazla madalyayı alan kişi ise, 1980'de 3 altınla Sovyet **Vladimir Parfenoviç** (doğ. 1958) oldu.

En çok dünya birinciliği

Sovyet **Parfenoviç**, 1979 ile 1983 arasında 12 dünya birinciliği kazandı. Doğu Alman **Birgit Fischer** (doğ. 1962) 1981-1983 dünya şampiyonalarında her üç dalda altın madalyaların üçünü alarak toplam 9 madalya elde etti. **Fischer**, 1980 Olimpiyat Oyunları'nda da bir altın kazandı ve toplam 10 rekorla kadınlar arasında rekor kırdı.

En hızlı takım

31 Temmuz 1980'de Moskova Oyunları'nda Sovyet takımı, bin metrede 3 dakika 02.70 saniyelik bir dereceyle, saatte ortalama 19 kilometre 700 metrelik bir hıza ulaştı.

En uzun yolculuk

Kanoyla en uzun yolculuğu 10 Ocak 1975 ile 12 Kasım 1977 arasında New Orleans'tan Alaska'ya uzanan bir rotayla **Jerry Robert Pushcar** (doğ. 1949) gerçekleştirdi. 14 bin 290 kilometre süren bu yolculukta **Pushcar**'ın yanında yalnızca bir köpek vardı.

En uzun yarış

Kanoyla yapılan en uzun yarış, ABD'de düzenlenen Teksas Su Safarisi'dir. Yapılmasına 1963'te başlanan ve 674 kilometre süren bu yarışta, **Butch Hodges** ve **Robert Chatham**, 5-6 Haziran 1976'da 37 saat 18 dakikayla rekor kırdılar.

KAYAK

Kökeni

İ.Ö. 2500'lerden kalma ilk kayak, iyi korunmuş halde İsveç'in Hoting yöresinde bulunmuştur. Kayağın askeri amaçlarla en eski kullanımı, Norveç'te Oslo yakınlarında yapılan Isen Savaşı'na rastlar. Norveç'te 1861'de kurulan Trysil Atıcılık ve Kayak Kulübü'nün, bu alanda dünyanın en eski kulübü olduğu öne sürülmektedir. En eski kayak yarışmaları, 1866'da düzenlenen Holmenkollen Kuzey Disiplini oyunlarıdır. İlk iniş yarışları, 1850'lerde Avusturalya'da düzenlendi. İlk slalom ise, 1922'de İsviçre'de Mürren'de yapıldı. Uluslararası Kayak Federasyonu, 1910'da Norveç'te Christiana (Oslo)'da kurulan Uluslararası Kayak Komisyonu'nun ardından, 2 Şubat 1924'te faaliyetine başladı.

En çok birincilik (Alp Disiplini)

Dünya Alp Disiplini şampiyonaları, İsviçre'de Mürren'de 1931 yılında başladı. En fazla birincilik kazanan sporcu **Christel Cranz**'dır. (doğ. 1 Temmuz 1914 Almanya) **Cranz**, yedi bireysel birincilik-dördü slalom, (1934, 1937, 1939), üç iniş (1935, 1937, 1939) ve 5 Alp Disiplini kombine birinciliği (1934-1935, 1937-1939) kazandı. 1936 Olimpiyatları'nda da kombine 7 altın madalyayı aldı. Bir erkek tarafından en çok 7 birincilik kazanılmıştır. **Anton "Toni" Sailer** (doğ. 1935, Avusturya) 1956'da dört dalda (büyük slalom, slalom, iniş ve olimpiyat dışı kombine Alp Disiplini) ve 1958'de iniş, büyük slalom ve kombinede birincilik kazandı.

En çok birincilik (Kuzey Disiplini)

İlk Kuzey Disiplini Dünya Şampiyonası, 1924'te Fransa'da Chaminoix Kış Olimpiyat Oyunları'nda yapıldı. En çok birinciliği **Galina Kulakova** (doğ. 1942, SB) kazandı. **Kulakova**, 1968-1978 yılları arasında 9 kez birinci oldu. Bunların yanısıra, 4 gümüş ve 4 bronz madalya kazanarak, toplam 17 madalya gibi rekor bir sayıya ulaştı. Erkeklerde en çok birin-

DÜNYA KUPASI'IN EN ÇOK KAZANANLAR (ALP DİSİPLİNİ)

Branş	Adı/ülkesi	Süre/Yıl
ERKEKLER		
İniş.....5	**Franz Klammer** (Avsturya).....	1975-1978-1983
Slalom.....9	**Ingemar Stenmark** (İsveç).....	.....1975-1981, 1983-1984
Büyük Slalom.....7	**Ingemar Stenmark** (İsveç).....	1975-1976, 1978-1981-1984
Toplam puan.....4	**Gustavo Thoeni** (İtalya).....	. 1971-1973-1975

Jean Claude Killy (Fransa, doğ. 1943), 4 dalda da birinci olan tek sporcudur. **Killy**, bu başarısını 1967 yılında sağladı.

BAYANLAR		
İniş.....7	**Annemarie Moser** (Avusturya).....	1971-1978-1979
Slalom.....3	**Lise-Marie Morerod** (İsviçre).....	1975-1977
Slalom.....3	**Erika Hess** (İsviçre).....	1981-1983
Büyük slalom.....3	**Annemarie Moser**...	1971-1975,1978-1979
KUZEY DİSİPLİNİ		
ERKEKLER		
Atlama.....2	**Armin Kogler** (Avusturya).....	1981-1982
Kros.....2	**Alexanr Zavialov** (SSCB).....	1981-1983
BAYANLAR		
Kros.....2	**Marja-Lisa Haemaelainen** Finlandiya.....	...1983-1984

Marja-Liisa Hamaelaeinen, 1984 Kış Olimpiyat Oyunları'nda, kadınlararası kros kayak yarışmalarının hepsinde zafere ulaşarak, üç bireysel altın madalya kazandı.

cilik kazanan sporcu **Sixteen Jernberg**'dir. (Doğ. 1929, İsveç). **Jernberg,** 1956-1964 yılları arasında 8 kez birincilik aldı. Norveçli **Johan Grottumsbaaten** (1899-1942), 1926-1932 yılları arasında altı bireysel birincilik aldı (ikisi 18 km'lik krosta dördü Kuzey Disiplini kombinede). Kayakla atlamada rekor 5 kezle (1931-1932 ve 1935-1937) Norveçli Birger Ruud'a (doğ. 1911) aittir **Ruud,** birbirine benzemeyen Alp ve Kuzey Disiplini dallarında olimpiyatta birincilik kazanan tek kişidir. 1936'da kayakla atlamayı ve Alp Disiplini iniş yarışını kazandı (Bu iki yarış o dönemde iki farklı olay değil, aynı kombine olayın parçalarıydı)

DÜNYA KUPASI

Dünya Kupası, Alp Disiplini dallarında 1967'de, Kuzey Disiplini dallarında 1981'de başlatıldı. En çok birincilik kazanan sporcu **İngemar Stenmark**'tır. (İsveç, doğ. 1956). **Stenmark,** 1974-1984 yılları arasında 79 kez birinci oldu ve 1979 sezonunda 14 kez birinci olarak rekor kırdı. **Annamarie Moser** (Avusturya, doğ. 1953) 1970-1979 yılları arasında bireysel yarışmalarda 62 birincilik kazanarak, rekor kırdı. Bir başka rekoru da, Aralık 1972'den Ocak 1974'e kadar birbiri ardı sıra, 11 kez iniş yarışını kazanmasıdır.

Kayakla atlama

Tespit edilebilen en uzun kayakla atlayış 185 metredir. Finlandiyalı **Matti Nykaenen,** (1963) bu mesafeyi Batı Almanya'daki Oberstdorf'ta 17 Mart 1984'te katetmişti. Bayanlararası rekor ise, 110 metre ile **Tiina Lehtola**'ya (doğ. 1962) aittir. **Lehtola** bu atlayışı Finlandiya Ruka'da 29 Mart 1981'de geçti.

En yüksek hız (iniş)

Bir erkek kayakçı tarafından ulaşılabilen en yüksek hız saatte 208.936 kilometre (Franz Weber Avusturya), bir bayan kayakçı tarafından ulaşılabilen en yüksek hız ise, saatte 200.780 kilometredir. (Melissa Dimino, ABD). Her iki derece de 19 Nisan 1984'te Fransa'da Les Arcs'da elde edildi. Olimpiyat iniş yarışlarında ortalama en yüksek hız saatte 104.530 kilometre ile **William D. Johnson** (ABD)'ye aittir. **Johnson** bu dereceye Şubat 1984'te Sarajevo Olimpiyatları'nda ulaştı. Bir Dünya Kupası'nda en yüksek hız, 107.820 km. ile **Harti Weirather**'e (Avusturya) aittir. **Weirather** bu dereceyi Ocak 1982'de Avusturya Kitzbuhl'da yaptı.

En yüksek hız (kros)

Bill Koch (ABD, doğ. 13 Nisan 1943) Mart 1981'de ABD'de Vermont'ta Putney yakınlarında Marlborouht Pond'un çevresindeki 5I kilometrelik mesafeyi 10 kez katetti. 5 kilometrelik mesafeyi 1 saat, 59 dakika 47 saniyede geçerek,saatte ortalama 25.045 kilometreye ulaştı.

Yarışlar iniş ve çıkışlardan oluşur; 50 kilometre yarışında rekor hız, 2 saat 15 dakika 55.8 saniye ile **Thomas Wassberg**'e (İsveç, doğ. 1956) aittir. **Wassberg** 1984 Oyunları'nda saatte ortalama 22.07 kilometreye ulaştı. Olimpiyat ve dünya şampiyonalarında 15 kilometre yarışında rekor, 38 dakika 52.5 saniye ile **Oddvar Braa** (Norveç, doğ. 1951) aittir. **Braa** 1982 Dünya Şampiyonası'nda saatte 23.15 kilometreye ulaştı.

En yakın sonuç

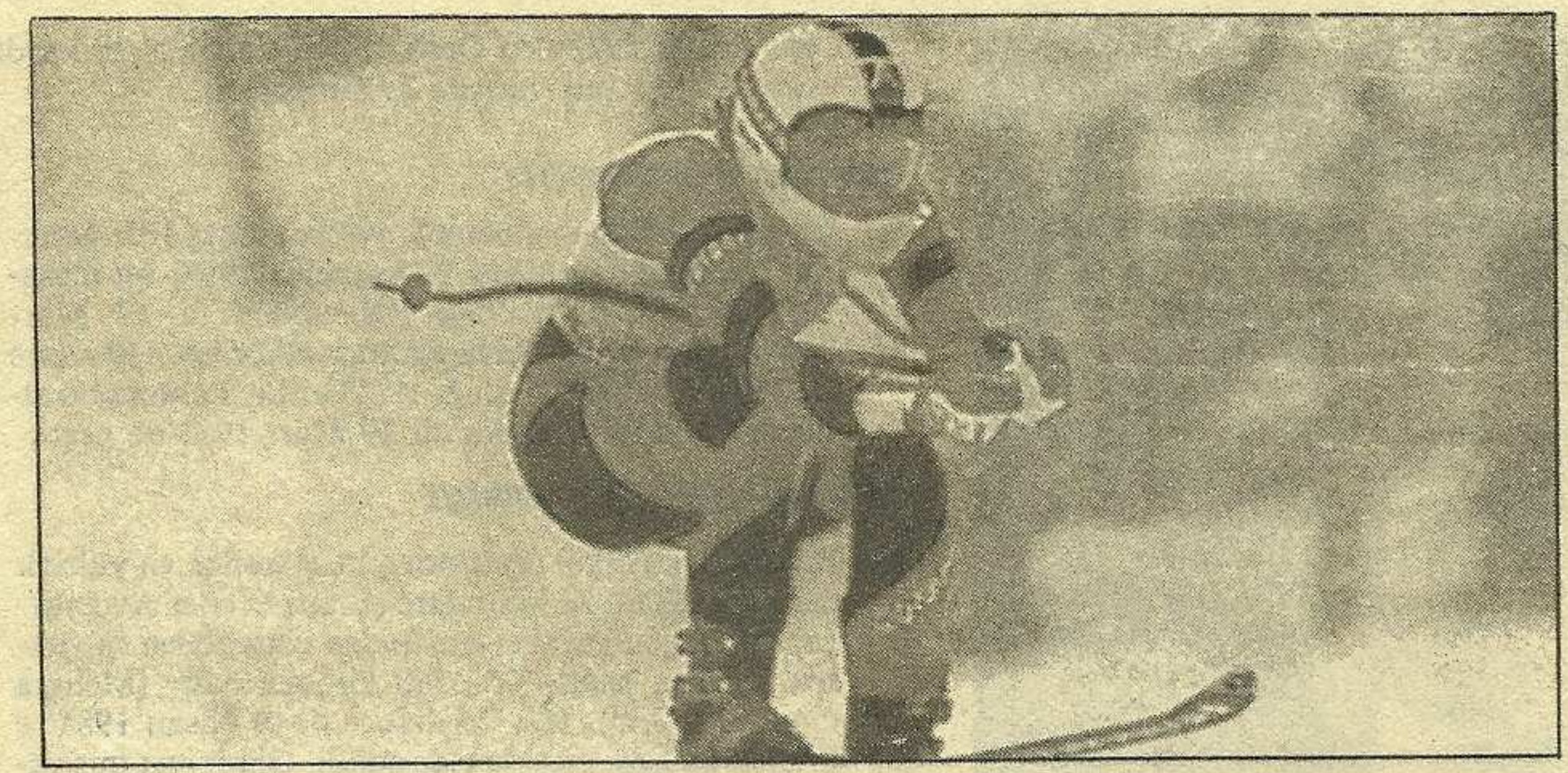
Bir kayak şampiyonasında en azk farkla yarış kazanan sporcu, **Juha Mieto** (Finlandiya, 1949)'yu saniyenin yüzde biri farkla geçen **Thomas Wassberg**'dir. **Wassberg,** 1980'de ABD Lake Placid'de yapılan Olimpiyat Oyunları 15 kilometre kros yarışında birinciliği saniyenin yüzde biri farkla kazanırken, derecesi 41 saniye, 57.63 saniyeydi.

En yüksekten kayan

Jean Atanassilf ve **Nicholas Jaeger,** 1978'de Fransız Keşif Grubu ile çıktıkları Everest Dağı'nda 8 bin 200 metre yükseklikten 6 bin 200 metreye kaydılar.

En dik iniş

Alp Disiplini'nde en dik iniş olayı **Slyvain Saudan** tarafından gerçekleştirildi. Saudan, Mont Blanc Tepesi'nin kuzeydoğusundaki 4 bin 248 metre yükseklikten inişe geçtiğinde eğim, yaklaşık 60 dereceydi.

İsviçreli Michela Figini, 1984'te 17 yaşını 315 gün geride bırakmışken, iniş yarışlarını kazanarak, en genç olimpiyat kayak şampiyonu unvanını aldı.

En uzun mesafe

Dünyadaki kayak iniş yarışları arasında en uzunu, 12.23 kilometre uzunluğundadır ve İsviçre'nin Davos kentindeki Weissfluhjoch-Küblis Parsenn'de yapılır.

En uzun yarışlar

Dünyanın en uzun yarışları, Norveç'te Oslo'nun kuzeyinde "**Grenader**" ile Batı Almanya **Oberammergau**'da yapılan **Konig Mudwig Lauf** yarışlarıdır. Her ikisi de 90 km. uzunluğundadır.

Bu arada Quebec ile Ottawa arasında yapılan 160 km. lik Kanada kayak maratonu ise, daha uzundur ve ancak iki günde iki bölüm halinde yapılır.

Dünyanın en büyük Kuzey Disiplini kayak yarışması, daha sonra Kral **Gustavos Eriksson** adını alan **Gustava Vasa**'nın (1496-1560) anısına düzenlenen **Vasaloppet** yarışlarıdır. Vasa, tahtı ele geçirmek için sadık adamlarınca geri dönüp ayaklanmanın başına geçmeye ikna edildiğinde 85.8 kilometre katetmişti. Bu olay İsveç'te her yıl yapılan bir yarışla kutlanır. 1981'de bu yarışa rekor sayıda (12.000) kişi katılmıştı. (188 kadın dahil). Bu yarış en kısa süre, 1983'te 3 saat 58 dakika 8 saniye ile **Konrad Hallendarter** (İsviçre) tarafından elde edildi.

Kuzey Disiplini uzun mesafe rekoru

Mart 1984'te Norveç'te **Alf Waaler**, 24 saatte 302.668 kilometre katetti.

KIZAK

Bobsleigh

Kızak türlerinden hem bobsleigh, hem de tobogganing buzlu bir zemin üzerinde kızakla kayılarak yapılıyorsa da, tobogganing'de kızağı kullanan kişinin kızağı yönlendirmek için herhangi bir araç ya da freninin olmayışı, bu sporu bobsleigh'den belirgin bir biçimde ayırır. Dimdik ve zikzaklı (en az 15 sert viraj) bir buz pistinde yapılan bobsleigh'in parkuru en az 1200 metre uzunlukta olur.

Kökeni

Bilinen en eski kızak, yaklaşık İ.Ö. 6500 yılından kalmadır ve Finlandiya'nın Heinola kentinde bulunmuştur. Kayıtlara geçmiş ilk bobsleigh maçı ise, 1889 yılında İsviçre'nin Davos kentinde yapıldı. Uluslararası Bobsleigh ve Tobbogganing Federasyonu 1923'de kuruldu. Bunu, 1957'de Uluslararası Bobsleigh Federasyonu'nun kurulması izledi.

En fazla şampiyon olan

Yapılmasına 1924 yılında başlanan dört kişilik bobsleigh yarışlarında en fazla olimpiyat birincisi takım **İsviçre** (1924, 1936, 1956 ve 1972) oldu. ABD (1932, 1936), İsviçre (1948, 1980), İtalya (1956, 1968), Batı Almanya (1952, 1972) ve Doğu Almanya (1976, 1984) ise, olimpiyat oyunlarında iki kişilik bobsleigh'de ikişer kez altın madalya kazandılar.

Bireysel olarak kazanılan en fazla altın madalya sayısı üç ve bu rekor da iki sporcuya aittir. Doğu Alman **Meinhard Nehmer** ve yine Doğu Alman **Bernhard Germeshausen**, 1976'da iki kişilik, 1976 ve 1980'de de 4 kişilik bobsleigh yarışlarında bu madalyaları kazandılar. İkisi altın, ikisi gümüş ve ikisi bronz olmak üzere en fazla bireysel madalya kazanan sporcu ise, 1956 ile 1968 arasındaki dönemde, İtalyan **Eugenio Monti** (doğ. 1928) oldu.

Tobogganing

Daha önce de belirtildiği gibi, kullanan kişinin kızağı yönlendirmek için herhangi bir araç ya da frenden yararlanmaması nedeniyle bobsleigh'den ayrılan tobogganing'in iki ayrı türü vardır. Bunlardan birine "**luge**", öbürüne ise, "**skeleton**" deniyor. İlkinde sporcu ayakları önde olmak üzere, sırtüstü yatarak kayarken, ikincisinde ise, yüzükoyun yatıp, başı önde kayıyor. **Toboggan** kelimesi, Micmac Amerikan Kızılderililerinin kullandığı tobaakan kelimesinden gelir. 1887 yılında İsviçre'de kurulan St. Moritz Tobogganing Kulübü, dünyanın en eski toboggan kulübüdür. Bu kulüp aynı zamanda, üzerinde hiçbir şey bulunmadığı için "**skeleton**" yani "**iskelet**" adı verilen kızağın da doğduğu yerdir.

1884'te yapılan Cresta Parkuru da St. Moritz Tobogganing Kulübü'ne aittir. Toplam 1212 metre 25 santim boyunda, düşüş uzaklığı 157 metre olan parkurda rekor hıza, 1984 yılının 19 Şubat'ında İsviçreli **Franco Fansser**, 51.75 saniye ile ulaştı.

Grand National Yarışı'nda en fazla kazanan kişi ise 8 kereyle 1948 Olimpiyat Şampiyonu İtalyan **Nino Bibbia** oldu. Curzon Kupası'nda en fazla başarıya da, yine 8 birincilikle **Bibbia** ulaştı.

KRİKET

Kriket uzun bir geçmişi olan, yaygın ve sevilen bir spordur. Top ve sopa ile, 11'er kişilik takımlarla oynanan kriket, herhalde dünyada oyuncularının oyun sırasında çay ve yemek molası verdikleri tek spor olsa gerek. Bu oyunda, 5 günden fazla süren karşılaşmalarda bile galibin belirlenmediği görülebilir. Son derece karmaşık bir oyun olan krikette, hava koşullarındaki en ufak bir değişme, sonucu tahmin edilemeyecek ölçüde değiştirebildiği halde, bu oyun yine de iklimleri birbirinden çok farklı olan ülkelerde oynanabilir.

Kökeni

Yaklaşık İ.Ö. 1250 yılından kalma bir resimde, bir top ve sopayla oynayan iki kişi görülüyor. Oyunun 1550 sıralarında Surrey'deki Guilford'da oynandığı biliniyor. Tam sayıların bugün de elde olduğu ilk maç, 1744'te Londra'da İngiltere'yi temsil eden bir takım ile Kent takımı arasında oynanmış ve **Kent** galip gelmişti. Avustralya'da 1803 kadar eski bir tarihte kriket oynandığı biliniyor. İlk milli maç, 1844'te Kanada ile ABD arasında oynandı.

En fazla seri

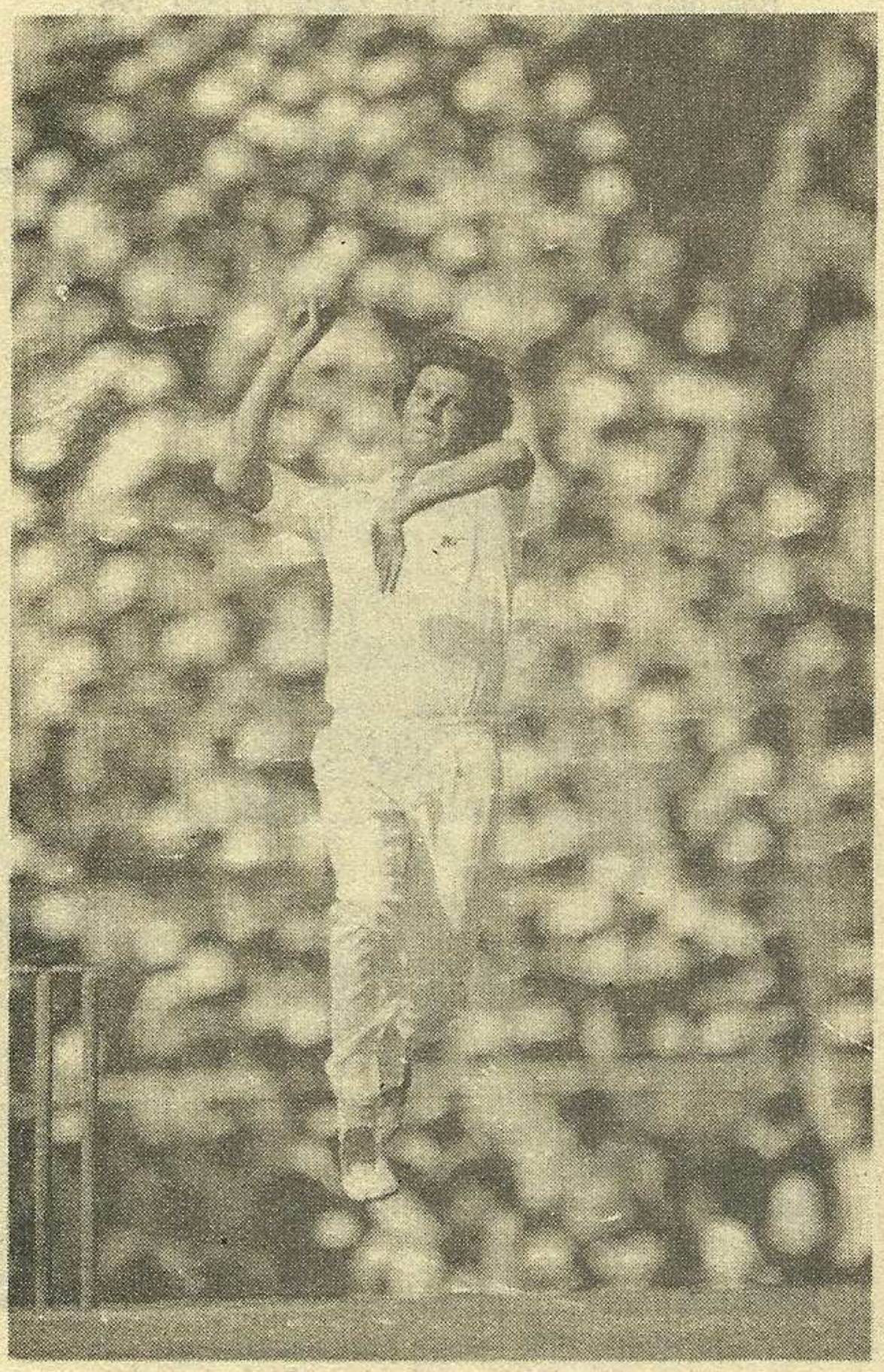
Krikette kayda geçmiş en fazla seriyi, 27-28 Aralık 1926'da Melbourne'da New South Wales'e karşı oynayan **Victoria** takımı 10 saat 30 dakika içinde 1107 seriyle yaptı.

En az seri

24 Mayıs 1877'de Oxford Üniversitesi ile Marylebone Kriket Kulübü'nün yaptıkları maçta yalnızca 12 seri yapıldı. 1907 yılının 11 Haziran'ındaki Northamptonshire-Gloucestershire maçında da aynı rekor egale edildi.

En büyük zafer

Krikette rakip takıma karşı en büyük zaferi, 2-4 Aralık 1964'te Lahor'da Dera İsmail Khan'ı bir seri ve

Bob Willis, İngiltere Milli Takımı'nda ilk kez 1971'de oynadı ve 1984 sezonunun başına kadar 319 sayıyla rekor kırdı.

İmran Han, 1982-1983'ün en başarılı kriketçisi oldu. 11 ayda 88 sayı kaydetti.

851 koşuda yenen **Pakistan Demiryolları** (deklare edilen 6 kale için 910) kazandı.

KROKET

İki ya da dört kişi arasında oynanan bir oyundur. Dikdörtgen ve çim zeminli bir alanda oynanır. Ucunda dikdörtgen biçimi bir parça bulunan kroket sopası ile ufak yuvarlak bir top, alanın çeşitli yerlerine dikilmiş ters "u" biçimindeki kapıların arasından sırayla geçirilerek oynanır. En kısa zamanda en çok puanla oyunu bitiren kazanır.

İlk kayıtlar

Kroketin, ilk kez 12. yüzyılda sözü edilen Fransız oyunu **Jeu de Mal**'den türediği sanılıyor. Bugünkü şekliyle ilk kez 1830'lu yıllarda İrlanda'da oynandı. O zamanlar adına **'crokey'** deniyordu. İlk kroket kulübü, 1865 yılında Batı Sussex'teki Worthing'de, Steyne Gardens'da kuruldu.

En fazla şampiyonluk

1867 yılından beri yapılan kroket açık şampiyonalarında en fazla şampiyonluğu, 10 kez birinci olan **John William Solomon** (doğ. 1932) kazandı. **Solomon,** 10 kez erkekler şampiyonası birincisi oldu. 10 kez **Edmond Patric Charles Cotter**'la birlikte çiftler açık müsabakalarını, bir kez de **Freda Oddie** ile karışık çiftleri kazanarak, toplam 31 birincilik elde eden **Solomon**, 9 kez **"Gümüş Kupa"**yı kazandı ve dört kez yapılan şampiyonlar şampiyonu yarışmasının (1967-1970) dördünde de birinci oldu

Kadınlar Şampiyonası'nı 15 kez kazanan **Dorothy Dyne Steel** (1884-1965), dört kez açık kroket şampiyonasını kazandığı gibi, beş kez çiftlerde, yedi kez de karışık çiftlerde başarıya erişerek toplam 31 birincilik unvanı aldı.

Uluslararası birincilikler

1925 yılında başlayıp 11 kez yapılan MacRobertson Uluslararası Şilt'inde İngiltere 7 kez birinci oldu. Avustralyalı **J.C. Windsor** ile İngiliz **John Solomon,** 7'şer kez milli oldular.

KROS

Dünya şampiyonaları

Kayıtlara geçmiş uluslararası ilk kros 20 Mart 1898 tarihinde, 14 kilometre 500 metrelik bir mesafede, Paris'in dışındaki Ville D'Avray'den yola çıkılarak 14 kilometre 500 metrelik bir mesafede, İngiltere ile Fransa arasında koşuldu. İngiltere yarışı 21'e karşı 69 puanla kazandı. İlk Uluslararası Kros Şampiyonası ise, 28 Mart 1903'te İskoçya'daki Hamilton Park yarış parkurunda düzenlendi. Bu yarışlarda en büyük farkla zafere ulaşan kişi, 56 saniye ya da 356 metre ile, 23 Mart 1934'te, İskoçya'da, Ayr Yarış Parkuru'ndaki koşuyu kazanan İngiliz **John** 'Jack' **Thomas Holden** (doğ. 1907) oldu. 1973'ten bu yana bu yarış, Uluslararası Amatör Atletizm Federasyonu'nun himayesinde düzenlenmektedir.

En farklı galibiyet

Erkek takımları içinde en farklı galibiyeti, iki kez, asgari 21 puanla (derece alan ilk altı yarışçı da İngiliz'di) İngiltere kazandı. İngiliz takımı,bu başarılardan birincisine 22 Mart 1924'te Newcastle'daki Gosforth Park'ta, ikincisine de 20 Mart 1932'de Belçika'nın Brüksel kentindeki Hippodrome de Stockel'de ulaştı.

En fazla yarış

Belçikalı **Marcel Van de Wattyne** (doğ. 1924) en fazla yarış rekoruna, 1946-1965 arası 20 dünya şampiyonasında ulaşırken, kadınların rekortmeni de 1967-1979 1981, 1983-1984 uluslararası yarışlarına katılan Galli **Jean Lochhead** (doğ. 1946) oldu.

En fazla kazanan

Takım olarak en fazla birinciliği kazanan ekip de, erkeklerarası 45, gençlerarası 11 ve kadınlararası 6 yarışmada başarı kazanan **İngiltere** oldu.

En fazla bireysel başarı

Erkeklerde bireysel en fazla başarıya ulaşan kişi, 1933-35 arasında ve 1939 yılında 4 kez birinci olan İngiliz **Jack Holden;** 1949, 1952, 1954 ve 1956'da birinci olan Fransız **Mimouno-Kacha** ve 1962, 1967, 1969 ve 1972'de zafere koşan Belçikalı **Gaston Roelants**'dır.

Grate Waitz, 1984 Dünya Kros Şampiyonası'nda üçüncü oldu. Waitz, daha önce bu koşuda beş birincilik kazanmış ve 12 yıl boyunca kimseye geçilmeyerek dört dünya kadınlar maraton rekoru kırmıştı.

Kadınlararası yarışlarda ise 1967-1971 arasında Amerikalı **Doris Brown-Heritage** ve 1978-1981 ve 1983'te Norveçli **Grete Waitz** beşer kez başarı kazandılar.

En kalabalık yarış

Herhangi bir kros yarışında en büyük alan, 3 Ekim 1982'de İsveç'in başkenti Stockholm yakınlarındaki Lidingöloppet'deki, 11 bin 761 kişinin katıldığı ve bunlardan 10 bin 810'unun tamamladığı 30 kilometrelik kır koşusuydu.

KÜREK

En eski yarış

Amenhotep II'nin (İ.Ö. 1450-1425) bir teknede üç mil kadar hamlacılık ettiği, sfenks kayıtlarından anlaşılıyor. Kıçtan kullanılan tek kürekle yapılan en eski yarış, 1 Ağustos 1716'da İngiltere'de Londra Köprüsü'nden Chelsea'ya kadar yapılan Doggett's Coat and Badge yarışıdır. Bu yarış hâlâ her yıl düzenlen-

KUMAR OYUNLARI

En büyük kazanç
23 Temmuz 1983'te Pennsylvania eyalet piyangosundan 8.8 milyon dolar (yaklaşık 4,4 milyar TL) kazanan **Nicholas Jarihch,** dünyada kumardan en çok para kazanan kişidir.

En büyük kayıp
Adı bildirilmeyen bir İtalyan sanayicinin Monte Carlo kumarhanelerinde 6 Mart 1974'te 5 saat içinde 440 milyon Türk lirası kaybettiği kayıtlara geçmiştir. Bir Suudi Arabistan prensinin de Aralık 1974'te ABD'nin Las Vegas eyelati Metro Club kumarhanesinde bir seferde 1 milyon dolardan (yakşalık 500 milyon TL) fazla para kaybettiği de bildirilmiştir.

En büyük kumarhane
Dünyanın en büyük kumarhanesi, ABD'nin New Jersey eyaletinde Atlantic City'de bulunan **"Resorts International Casino"**dur. Bu kumarhane, 1983 Temmuz'unda 29,3 milyon dolar (14,7 milyar lira) tutarında kazanç geliri sağladığını ilan etti. 5574 metrekarelik bir alana yayılan kumarhanede 127 kumar masası, 1640 tane de kollu kumar makinesi bulunmaktadır. Bazı hafta sonlarında günlük ziyaretçi sayısı 35 bini aşmaktadır.

TOMBALA (BİNGO)
Tombala, 17. yüzyılda icat edilen İtalyan oyunu **tumbule**'den 1880'lerde türetildiği sanılan bir piyango oyunudur. 1'den 90'a kadar sayılar arasından rasgele seçilmiş bir diziyi ilk tamamlayan oyunu kazanır. ABD'de **"Bingo"** adı verilen çeşidinde ise numaralar 1'den 75'e kadardır. İngiltere'de altı milyon tombala oyuncusu vardır.

En büyük tombala oyunu
En büyük tombala (Bingo), 19 Ağustos 1983'te Toronto'da düzenlenen Kanada Ulusal Sergisi'nde oynandı ve oyuna 15 bin 756 kişi katıldı. Bu oyunda toplam 250 bin Kanada doları (87,5 milyon TL) ve bir oyunda 100 Kanada doları (35 milyon lira) dağıtılarak rekor kırıldı.

En çabuk ve en geç "tombala"lar:
15. numaranın çekilmesi ile birlikte **"tombala"** yapan üç kişi: İngiltere'de **Norman A. Wilson** (1978), **Anne Wintle** (1982) ve Avustralya'da **Shirley Lord** (1983). 11 Ocak 1982'de İngiltere'nin Yorkshire bölgesinde oynanan bir oyunda 86. numaranın çekilmesine kadar **"tombala"** yapılamadı. Oyunu 32 kişi aynı anda kazandı.

SEÇİMLER
Şimdiye dek tek kişinin girdiği en yüksek iddia, İngiltere 1983 genel seçimlerinde Muhafazakâr Parti'nin en çok milletvekili çıkaracağı konusunda 90 bin sterlin (yakl. 50 milyon lira) karşılığında bahse girerek 20 bin sterlin (11 milyon lira) kazanan -adı belirtilmeyen- bir kişi tarafından gerçekleştirildi. İngiltere'de **Frank Egerton** adlı kişi, Nisan 1975 gelecek seçimi Merkez Partisi'nin kazanacağı konusunda 5 bin sterline, 200'e 1 bahse girdi ve kaybetti.

FUTBOL MÜŞRETEK BAHİSLERİ
Kasım 1972 tarihinde, adı verilmeyen iki kişi İtalyan **"spor toto"**sunda 825'er milyon Türk lirası kazandılar. 1982-1983 sezonunda İngiltere'nin belli başlı üç müşterek bahis şirketinin cirosu, 24,7 milyar lira tutarı ile bir rekora ulaşıyordu. İngiliz **"spor toto"**sunun verdiği en yüksek ikramiye 23 Şubat 1980 tarihinde 47 yaşındaki **David Preston**'a verilen 500 milyon lira tutarındaki paradır.

AT YARIŞLARI
Otley, Batı Yorkshire'dabir yarış meraklısı, 10 Mayıs 1975'te oynadığı yedili ganyanda 1'e 1,099,299 oranında kazanarak bu alanda rekor kırdı. 1,76 sterlin (950 TL) tutarında bilet oynayan yarışçı, 12,878 sterlin (yaklaşık 7 milyon TL) kazandı. Yine İngiltere'den **Edward Hodson** adlı yarışçının 55 penilik (yakl. 300 TL) bileti 1'e 3,956,748 oranında ikramiye kazandı ama oynadığı bayinin ikramiye ödemelerinde koyduğu üst sınır 3 bin sterlindi. Bir ikiliye yapılan en büyük ödeme **Red Emperor** ve **Maida Dillon** isimli atlara yatırılan 5 şilin değerindeki bilete Yeni Zelanda Ganyan Ajansı 1'e 31,793 oranında ikramiye ödenmesi idi. Dünyanın en büyük yarış acentesi (bayii) Londra'daki **Labbrokes**'tur. Bu firmanın 1983'teki kumar cirosu 637 milyon sterlindir (yaklaşık 350 milyar lira). 1983 yılında İngiliz Adalarında sahip olduğu 1315 bayi ile dünyanın en büyük yarış bayileri zinciri de bu şirkete aittir. **Baltimore News American** adlı Amerikan gazetesi için yarış tahminlerinde bulunan **Charles Lamb,** 28 Temmuz 1974 tarihinde ABD'nin Delaware eyaletinde, Delaware hipodromunda yapılacak 10 yarışın tümünün birincilerini önceden bilerek bu konuda erişilmesi güç bir rekor kırdı.

RULET
Hilesiz bir rulet tekerleğinde kayıtlara geçen en büyük rekor, aynı numaranın (No: 10) üst üste 6 el kazanmasıdır. Bu olay, 9 Temmuz 1959 tarihinde Porto Riko'nun **San Juan Otell** gazinosunda meydana geldi. İki kez üst üste **"sıfır"** gelmesi olasılığı 386'da 1, ya da 3 milyonda 1'den düşüktü.

KUMAR MAKİNELERİ
Bozuk para ile çalışan kumar makinelerinde elde edilen en büyük kazanç, 31 Aralık 1983 tarihinde ABD'de Nevada eyaletinde **Harrah's Tahoe** kumarhanesinde **"tek kollu haydut"** makinesinde 2,5 milyon dolara yakın (1,25 milyar lira) para kazanan **Rocco Dinobilo** adlı Amerikalı tarafından gerçekleştirildi.

mektedir. Venedik'te, 1300'den beri kürek yarışları yapılmaktadır.

En fazla altın madalya

Şimdiye kadar olimpiyatlarda 5 kürekçi üçer altın madalya kazandı. Monako Prensesi **Grace**'in babası olan Amerikalı **John B. Kelly** (1889-1960) iki tane 1920'de, bir tane 1924'te; kuzeni **Paul Vincent Costello** (Amerikalı, doğ. 1899) 1920, 1924 ve 1928'de; İngiliz **Jack Beresford** (1889-1977) 1924, 1932 ve 1936'da; Sovyet **Vyaçeslav Ivanov** (doğ. 1938) 1956, 1960 ve 1964'te ve Doğu Alman **Siegfried Brietzke** (doğ. 1952) 1972, 1976 ve 1980'de altın madalya aldılar.

Oxford-Cambridge yarışı

Oxford ile Cambridge üniversiteleri arasında her yıl yapılan geleneksel kürek yarışlarının ilki, 10 Haziran 1829'da Hambledon Lock'tan Hanley Köprüsü'ne düzenlendi ve bu yarışı Oxford kazandı. Dümencili sekiz tek, ilk kez 1846'da kullanıldı. 1984 yılına kadar yapılan 130 yarışın 68'inde **Cambridge**, 61'inde **Oxford** birinci oldu. 24 Mart 1877'de ise, iki üniversitenin tekneleri, finiş çizgisini aynı anda geçtiler.

Dört millik (6 bin 779 kilometre)

Putney'den Mortlake'a kadar uzanan 4 millik (6 bin 779 kilometre) yolun en kısa bitiriliş süresi, 18 Mart 1984'te **Oxford** ekibinin gerçekleştirdiği 16 dakika 45 saniyelik süredir. Bu hız, saatte 24 kilometre 280 metreye eşittir. İki ekip arasında en az farkla birinciliğe ulaşan takım, 1952 ve 1980 yıllarında **Oxford** oldu. Teknelerin devrilmesi gibi durumlar dışında, en büyük farka ise, 1900 yılında 20 boyla **Cambridge** ulaştı. Oxford'dan **Boris Rankov**, 1978-1983 arasında galip gelen altı teknede de kürek çekerek rekora ulaştı. 1981 ve 1982'de birinci olan Oxford teknelerinin dümencisi **Susan Brown** (doğ. 1958) bu yarışlara katılan ilk kadın oldu.

Her iki üniversiteden de, bu yarışta kürek çeken en ağır kişi, 1976'da **Oxford** teknesinde yer alan 104 kiloluk **Stephen G.H. Plunkett**'ti. 1983'teki Oxford mürettebatının ağırlık ortalamaları 92 kilo 500 gramı buluyordu. 1882'de Oxford ekibinin bir üyesi olan **Alfred Herbert Higgins** ise, yalnızca 60 kiloluk cüssesiyle, "**en hafif kürekçi**" unvanını kazandı. En hafif dümenciler olan Cambridgeli **Francis Henry Archer** (1862'de) ve Oxfordlu **Hart Parker Vincent Massey**'in (1939'da) ikisi de yalnızca 32 kilo 600 gram geliyordu.

Tek kürekli tekne binicileri

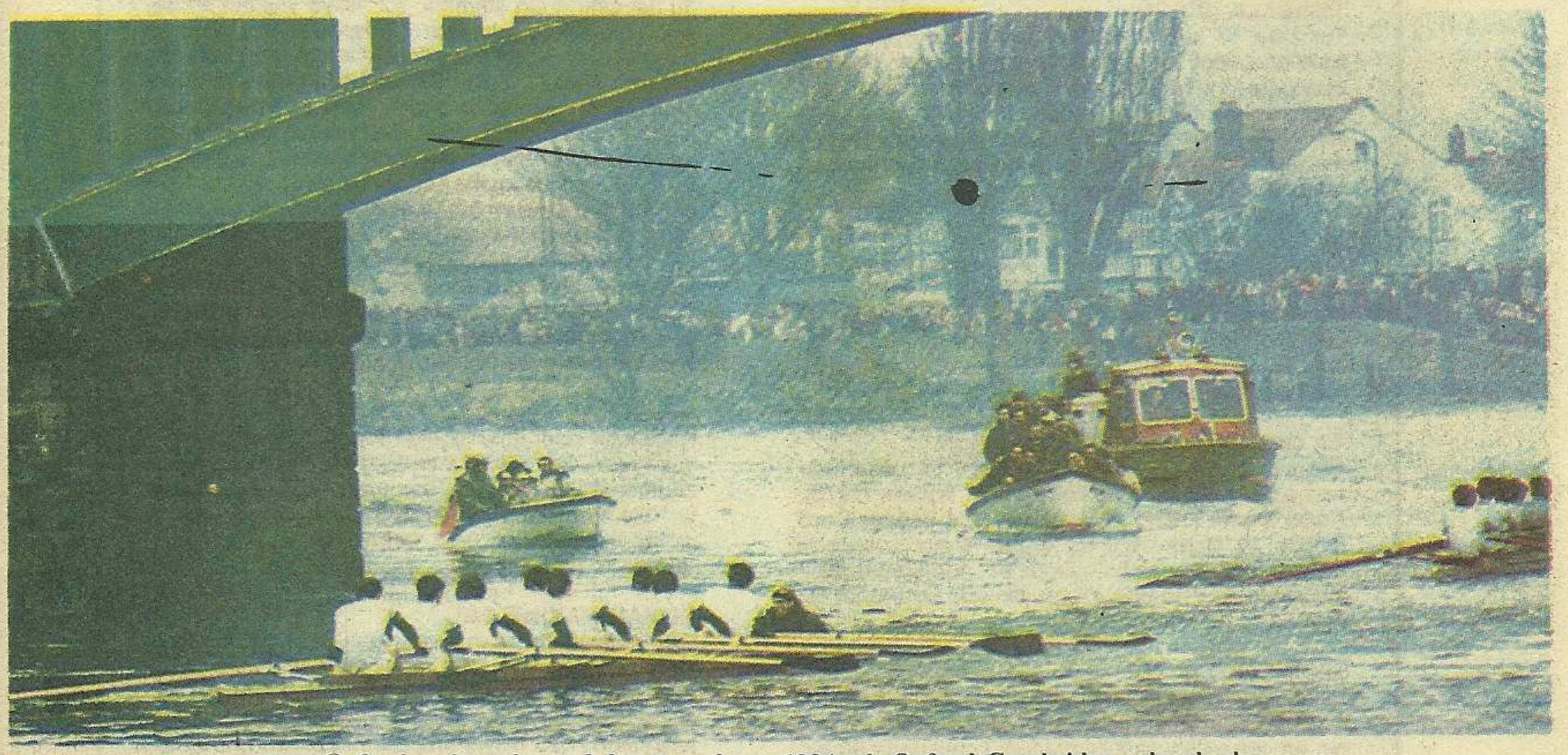
Kıçtan kullanılan tek kürekli teknelerle yapılan ve 1830'dan beri düzenlenen Wingfield yarışında (Putney'den Mortlake'e), en fazla birincilik alan kişi, 1920 ile 1926 arasında art arda yedi kez birinci olan **Jack Beresford Jr.**'dı. Bu yarışta rekor hıza 12 Ağustos 1933'te (doğ. 1906) 21 dakika 11 saniye ile **Leslie Frank Southwood** erişti. 1881 yılından beri profesyoneller arasında yapılan dünya şampiyonalarında birinciliği en çok ele geçiren kişi ise, Avustralyalı **William Beach** (1850-1935) oldu.

En hızlı kürekçi

Gel-git etkisi olmayan sularda kaydedilmiş en yüksek hıza, 2 bin metrelik mesafede 5 dakika 27.14 saniye ile (saatte 22 kilometre 10 metre) 17 Haziran 1984'te İsviçre Lucerne'de, sekiz kişilik bir Doğu Alman ekibi ulaştı. Amerikalı bir ekip ise, 17 Ağustos 1930'da Belçika'nın Liege kentindeki Meuse Irmağı'nda yapılan FISA Şampiyonası'nda saatte 22 kilometre 580 metre hız yaptı.

En uzun yarış

Her yıl yapılan kürek yarışlarından en uzunu, İsviçre'nin Cenevre kentindeki Leman Gölü'nde yapılan

Oxford, arka arkaya dokuzuncu kez 1984 yılı Oxford-Cambridge geleneksel yarışını kazanarak Cambridge'in 15 yıl (1924-1936) saltanatını tehdit etti.

yarıştır. Beş kişilik mürettebatın sırayla dümencilik yaptığı bu dümencili dört tek yarışının 160 kilometrenin üstünde bir parkuru vardır. 3 Ekim 1982'de Hollanda'nın LAGA Delft ekibi, parkuru 12 saat 52 dakikada bitirerek rekor kırdı.

LACROSSE

İki ayrı çeşidi olan uluslararası bir oyundur. Erkeklerde 10, kadınlarda 12 kişilik takımlarla oynanır. Her iki şeklinde de topu tutarak, savurarak ve ucu ağdan kepçe biçiminde olan sopalarla oynanır. En fazla gol atan takım karşılaşmayı kazanır. A.B.D. Kanada ve İngiltere'de çok yaygındır.

Kökeni

Lacrosse'nin kökeni, Amerikan Kızılderili kabileleri arasında oynanan **baggataway** oyunundan gelmedir. 1492 yılından önce Kanada'nın güneyi ve ABD'nin kuzeyindeki Iroquois yerlileri bu oyunu oynuyordu. Fransızlar buna, daha 1381 yılında bilinen kendi oyunları **Chouler à lacrosse**'un adını verdiler. Lacrosse,1867 yılında İngiltere'ye girdi, 1892'de de İngiliz Lacrosse Birliği kuruldu. 1908 Olimpiyat Oyunları'na bir spor dalı olarak dahil edilen lacrosse, 1928 ve 1948 Olimpiyat Oyunları'na da bir gösteri sporu olarak alındı.

En fazla birincilik

Yapılan dört dünya şampiyonasının üçünü, ABD kazandı (1967, 1974, 1982). 1978 yılındaki diğer şampiyonayı ise, uzatmada ABD'yi 17-16 yenen Kanada aldı. Uluslararası karşılaşmalarda böylelikle ilk kez uzatma yoluna gidildi.

En fazla milli olan

Larcosse'da en fazla milli olan sporcu, 33 kereyle İngiliz **James Michael, 'Mike' Roberts** (doğ. 1946) oldu. Roberts, 4 dünya şampiyonasına da katılan tek sporcu olma özelliğini de taşıyor.

İngiliz Desmond Douglas, masa tenisi sporuna, Batı Alman Ligi'nde devam ediyor ama, ana yurduna düzenli olarak dönüp, kapalı salon masa tenisi birinciliklerinde rekor sayıda birincilik kazanmakta.

MASATENİSİ

İlk olaylar

Masatenisine benzeyen bir sporun ilk belgelerine 1880'lerde Londra'da spor malzemeleri yapan imalatçıların kataloglarında rastlanır. Eski Ping-Pong Birliği,1902'de kurulmuştu, ancak bu sıralarda oyun, birlik 1921'de yeniden kuruluncaya kadar, **"geçici bir çılgınlık"** olarak görülmüştü.

Uluslararası karşılaşmalar

Uluslararası karşılaşmalarda forma giyen en genç sporcu **Joy Foster**'dir. 1958'de Trinidad'da yapılan Batı Hint Adaları Şampiyonası'nda Jamaika takımında yer alar **Foster**, 8 yaşındaydı.

En yüksek hız

Yayınlanmış bir ölçüm yoktur, ancak Federal Alman **M. Sklorz**, bir konuşmasında küt inilen bir topun saatte 170 kilometre hıza ulaştığını belirtmiştir.

MODERN PENTATLON
BİATLON

Çeşitli yarışlarda binicilik, eskrim ve kros dallarında elde edilen puanları ve bu nedenle de toplam puanları karşılaştırma olanağı bulunmadığı için, yalnızca atıcılık ve yüzme (300 metre) dallarındaki skorlar rekor değeri taşır ve en iyi sonuçlar bu dallarda gösterilmiştir.

Binicilik, eskrim, yüzme, atıcılık ve koşu dallarını kapsayan modern pentatlon, 1912'de Stockholm'de yapılan Olimpiyat Oyunları'ndan bu yana, olimpiyatların bir parçası haline geldi. **L'Union Internationale de Pentathlon Moderne et Biathlon**, yani Uluslararası Modern Pentatlon ve Biatlon Birliği (UIPMB) 1948'de kuruldu. Daha önce Uluslararası Modern Pentatlon Birliği adını taşıyan kuruluşa (UIPM), 1957 yılında Biatlon (kros, kayak ve atıcılık) da eklendi ve birliğin adı da buna göre değiştirildi.

MODERN PENTATLON

En fazla dünya birinciliği

1949 yılından bu yana yapılan dünya birinciliklerinde Macar **Andras Balczo** (doğ.. 1938), 6 bireysel ve 7 takım madalyasıyla en fazla birincilik kazanan sporcu oldu. **Balczo**, 1963, 1965-67 ve 1969'da dünya şampiyonluğunu kazanırken, 1972'de de Olimpiyat'ta altın madalya aldı. Macar sporcunun 7 takım madalyası arasında ise (1960-1970 arasında), 5 dünya şampiyonluğu, 2 de Olimpiyat birinciliği bulunuyor.

Kadınlararası dünya şampiyonalarına 1981 yılında başlandı. 1981-83 yıllarında üç dünya birinciliğini İngiltere kazanırken, **Sarah Parker** (doğ: 1956), bu şampiyon takımların hepsinde yarıştı. Bireysel birinciliği 1982'de kazanan **Wendy Johana Norman** (doğ. 1965) 1981 - 1982'de takım altın madalyalarına ortak oldu. **Norman**, 1980'de bireysel dünya kupası birinciliğini ele geçirirken, İngiltere de 1978-80

Sarah Parker, modern pentatlon dünya şampiyonasına katılan üç İngiliz Milli Takımı'nda yer aldı.

arasında yapılan tüm takımlararası dünya kupası yarışmalarını kazandı.

En fazla olimpiyat madalyası

1960 ile 1968'de şampiyon takımların üyesi olan ve 1972'de de bireysel şampiyon olan **Andras Balczo,** toplam üç altınla Olimpiyatlarda en fazla altın madalya alan sporcu oldu. İsveçli **Lars Hall** (doğ. 1927) iki kez bireysel olarak altın Olimpiyat madalyası alan tek kişidir (1952 ve 1956). Sovyet **Pavel Lednev** (Doğ. 1943), 1968-1980 arasında iki altın, iki gümüş, üç bronz, toplam yedi madalya ile, Olimpiyatlarda rekor sayıda madalya aldı.

Olimpiyatlarda modern pentatlon dalında en farklı başarıya ulaşan kişi ise, 1948 Londra Olimpiyat Oyunlarınlarında üç dalda birinci, diğer ikisinde de beşinci ve sekizinci olan İsveçli **William Oscar Guernsey Grut**'tur (doğ. 1914).

BİATLON

Kros kayma ile tüfekle atış yapmayı birleştiren **"Biatlon"**, Olimpiyat oyunları kapsamına ilk kez 1960'ta alındı. İlk dünya şampiyonası da 1958'de yapıldı.

En fazla madalya

Norveçli **Magnar Solberg** (doğ. 1937), 1968 ve 1972'de aldığı birinciliklerle iki altın bireysel madalya alan tek sporcu unvanına kavuştu. Sovyetler Birliği, 1968 ile 1984 arasındaki 4×7.4 kilometrelik bayrak yarışlarının beşini de kazandı. İlk dört ekibin üyesi olan **Aleksandr Tikhonov** (doğ. 1947) 1968 yılında 20 kilometrede de bir gümüş madalya aldı.

En fazla dünya birinciliği

Doğu Alman **Frank Ullrich** (Doğ. 1958), 1978 ile 1981 yılları arasında ve 1980 Olimpiyat Oyunları da dahil olmak üzere, 10 kilometrede dört, 1982-83'te 20 kilometrede de iki bireysel birincilikle, yani toplam altı birincilikle rekor kırdı. 1968-80 arasında on kez şampiyon olan Sovyetler Birliği bayrak takımlarının hepsinde yer alan **Aleksandr Tikhonov** ise, bunlara ek olarak, dört tane de bireysel birincilik aldı.
Frank Ullrich, 1980 ve 1982 yılları arasında 1979'dan beri yapılan biatlon dünya kupasını üç kez kazandı. **Ullrich,** 1979'da ikinci, 1983'te de üçüncü oldu.

Biatlon, hem kros kayak yapmak için gerekli olan dayanıklılığı, hem de yarış sırasında ateş etmeyi sağlayacak konsantre olma yeteneği ile titremeyen elleri gerektiren bir spor. Doğu Alman Frank Ullrich, bu dalda en çok dünya şampiyonu olan oyuncu...

MOTOSİKLET YARIŞI

İlk yarış

İlk motosiklet yarışı, bir millik (1.6 kilometre) bir mesafede İngiltere Surrey'de, oval bir pistte 29 Kasım 1897'de yapıldı ve bir Fournier motosiklete binen **Charles Jarrott** (1877-1944) tarafından kazanıldı. Dünyada en uzun süreli motosiklet yarışı ise, Isle of Man'de ilk kez 1907 yılının 28 Mayısında 25 kilometre 44 metrelik bir parkurda düzenlenen ve bu adada hâlâ bir "Dağ" pistinde yapılan olan Auto-Cycle Union Turist Kupası (TT) serisidir.

Pistte en hızlı

Dünyada herhangi bir pistte ulaşılmış en yüksek hız, 1973 yılı Mart ayında Kanadalı **Yvon du Hamel**'in A.B.D.'nin Florida eyaletinde, Daytona Uluslararası Speedway'indeki 31 derece eğimli 4 kilometre 20 metrelik parkurda ulaştığı saatte 257 kilometre 958 metrelik hızdır. **Hamel,** 903 santimetreküplük dört silindirli bir Kawasaki Z1'e biniyordu. Tur süresi 56.149 saniyeydi.

Yol pist yarışında en büyük hıza ise Belçika'da Spa yakınlarındaki Francorchamps parkurunda İngiliz **Barry Stephen frank Sheene** erişti. **Sheene,** 3 Temmuz 1977'deki Belçika Grand Prix'sinde 495 santimetre küplük dört silindirli bir Suzuki ile 14 kilometre 120 metrekarelik turu 3 dakika 50.3 saniyede tamamladı (saatte 220 kilometre 721 metre).

En hızlı yarış

Dünyanın en hızlı yarışı, Francorchamps parkurunda koşulan 500 santimetreküplük Belçika Grand Prix'sidir. On turluk (141 kilometre 200 metre) bu yarışın rekor süresi, 38 dakika 58.5 saniyedir (ortalama hız saatte 217 kilometre 370 metre). Rekoru, 495 santimetreküplük dört silindirli Suzuki'yle 3 Temmuz 1977'de **Barry Sheene** kırdı.

En uzun yarış

Dünyanın en uzun motosiklet yarışı, 24 saatlik "**Liège**" yarışıdır. Motosikletle yarış alanında aşılan en uzun mesafeye ise, ikisi de Fransız olan **Jean-Claude Chemarin** ve **Christian Leon** imzalarını attılar. Chemarin ve Leon, 14-15 Ağustos 1976'da Francorchamps parkurunda 941 santimetreküp dört silindirli Honda ile 4 bin 444 kilometre 800 metreyi, saatte 185 kilometre 200 metre ortalama hızla aştılar.

En uzun pist

Motosiklet yarışlarında kullanılan en uzun pist, 1911'den beri üzerinde bellibaşlı TT yarışlarının yapıldığı (1920'de bazı ufak değişiklikler yapıldı) 60 kilometre 720 metrelik "**Dağ**" pistidir (Isle of Man). 264 virajı ve köşesi bulunan bu pist, motosiklet yarışlarında kullanılan en uzun pisttir.

En başarılı sürücüler (Turist Kupası)

Isle of Man'de yapılan TT yarışlarında rekor sayıda zafere, 1961 ile 1979 arasında 14 kez birinci olan **Stanley Michael Bailey Hailwood** (1940-1981) erişti. Birbirini izleyen iki yılda üç TT yarışı kazanan tek kişi ise Rodezyalı **James A. Redman**'dır. **Mike Hailwood,** bir yılda üç yarış kazanan (1961 ve 1976) tek sürücü oldu.

TT pistinin hız rekorunu 4 Haziran 1984'te bir Honda motosikletle ve saatte 190 kilometre 660 metreyle **Joey Dunlop** kırdı.

En başarılı sürücüler

1949'da ilk kez **Fédération Internationale Motocycliste,** yani Uluslararası Motosiklet Federasyonu tarafından düzenlenen dünya şampiyonasında birinciliği, 15 kez İtalyan **Giacomo Agostini** (doğ. 1942), 1968-1974'te 350 santimetreküplük 1966-1972 ve 1975'te de 500 santimetreküplük motorla kazandı. Birbirini izleyen beş yılda ikişer kez dünya şampiyonu olan (1960-1972'de 350 ve 500 santimetreküp birinciliği) tek motosiklet sürücüsü **Agostini**'dir.

Agostini, dünya şampiyonluğu serisinde, 24 Nisan 1965 ve 29 Ağustos 1976 arasında 122 yarış kazandı. Bunların arasında 1970 yılında 19 yarış kazanarak kırdığı ayrı bir rekor da var. Aynı başarıya *Mike Hailwood da 1966 yılında erişti. Sepetli motosikletle ise, Batı Alman **Klaus Enders** 1967, 1969, 1970, 1972, 1974'te dünya şampiyonu oldu.

En başarılı sürücüler (Moto-kros)

Belçikalı Joel Robert, 1964'te ve 1968-1972 yılları arasında 250 santimetreküplük motorla altı kez dünya şampiyonluğunu kazandı. **Robert,** 25 Nisan 1964 ile 18 Haziran 1972 arasında da 250 santimetreküp motorla elli kez Grand Prix'yi kazanarak bir rekor kırdı. Belçikalı motosikletçi aynı zamanda, 12 Temmuz 1964'te, 20'nci yaşını 244 gün geride bıraktığı günlerde 250 santimetreküp silindir hacimli model motorla, motokros dünya şampiyonasını kazanarak, bu zafere erişen en genç motosikletçi oldu.

En başarılı motorlar

İtalyan MV-Agusta motorlarıyla 1952 ve 1973 arasında 37 ve 1952-1976 arasında da 276 dünya şampiyonluğu kazanıldı. Japon Honda motorlarına binen sürücüler, 29 dünya şampiyonluğu kazandıkları gibi, 1966'da da beş dünya şampiyonasını aldılar. 1961-1967 arasında şampiyonluğa katıldıkları yedi yıl boyunca yıllık ortalamaları 20 yarışta birincilikti.

En genç şampiyon

Venezuelalı **Alberto** "Johnny" **Cecotto** (doğ. 1956) dünya şampiyonasını kazanan en genç sürücüdür. 24 Ağustos 1975'te 350 santimetreküp hacimli model motorla şampiyon olduğunda 19 yaşını 211 gün geride bırakmıştı.

En yaşlı dünya şampiyonu

En yaşlı dünya şampiyonu unvanı ise, 1955 yılında 46 yaşındayken 250 santimetreküpte dünya şampiyonu olan Batı Alman **Hermann-Peter Müller**'e (1909-1976) aittir.

En yüksek hız

Resmi dünya hız rekorları, ölçülmüş bir mesafede ters yönlerde iki kez olmak üzere ve belirli bir zaman sınır içinde yapılmalıdır. Bu süre, FIM rekorları için bir, AMA rekorları içinse iki saattir.

Amerikalı **Donald A. Vesco** (doğ. 1939), iki tane 1016 santimetreküplük Kawasaki motorlu, 6 metre 140 santim boyundaki ve **Lightning Bolt** adlı motosikletiyle, 28 Ağustos 1978'de, A.B.D.'nin Utah eyaletindeki Bonneville Salt Flats'de hem **AMA** hem de **FIM** rekorlarını kırdı. Vesco, genel olarak saatte 512

kilometre 733 metrelik bir ortalama tutturdu ve en yüksek hıza da ortalama saatte 513 kilometre 165 metre hızla erişti.
Bir kilometrelik yarışta motor çalıştırılmadan başlayarak kırılan dünya rekoru süperşarjlı 984 santimetreküp dört silindirli Kawasaki'si ile Hollandalı **Henk Vink**'e (doğ. 1939) aittir. **Vink** bu rekoru, North Yorkshire'daki Elvington Airfield'de 24 Temmuz 1977'de 16.68 saniye ile kırdı. En seri tur, 16.09 saniyede tamamlandı.
440 yarda (402 metre) ile dünya rekorunu, yine motor çalıştırılmadan starta geçerek 8.805 saniye ile **Henk Vink** kırdı. 23 Temmuz 1977'de aynı yerde yapılan yarışta **Vink** bu kez süperşarjlı 1132 santimetreküplük dört silindirli bir Kawasaki motosiklete biniyordu. Hollandalı motosikletçi en seri turu 8.55 saniyede gerçekleştirdi.
440 yardalık (402 metre) bir mesafede, motor çalıştırılmadan hareket ederek tek turda elde edilen en iyi derece ise 7.08 saniye ile Amerikalı **Bo O'Brechta**'ya aittir. **O'Brechta**, süperşarjlı 1200 santimetreküplük bir Kawasaki motosikletle, 1980 yılında California'nın Ontario kentinde bu rekoru kırdı. Aynı şekilde başlanan bir yarışta 440 yardanın sonunda erişilen en yüksek terminal hızı ise saatte 321 kilometre 140 metre ile aynı yerde, yine bir Amerikalı olan **Russ Collins** 7 Ekim 1978'de gerçekleştirdi.

NETBALL

Kökeni

Oyun, 1891 yılında A.B.D.'de icat edildi ve 1895 yılında Dr. **Toles** tarafından İngiltere'de tanıtıldı.

En çok birincilik

Avustralya, 1963 yılından bu yana yapılan 1971, 1975, 1979 ve 1983 dünya şampiyonalarını beş kez kazanarak rekora ulaştı.

En fazla milli olan

Netball'de en fazla milli olan oyuncu, 1968-1980 yılları arasındaki spor hayatında **Galler** adına 73 kez milli forma giyen **Lesley Owen**'dir. (doğ. 1942).

En yüksek skor

Dünya turnuvalarında rekor skor, 1975 yılında Yeni Zelanda'nın Auckland kentinde İngiltere'nin **Papua Yeni Gine**'yi 114-16 golle yendiği karşılaşmada elde edildi. Dünya turnuvasında en fazla golü atan oyuncu ise 1971 yılında 402 golle İngiliz **Judith Heath** (doğ. 1942) oldu. Dünya turnuvası dışında, herhangi bir milli maçta en büyük farkı ise, 1974 yılı Ekim ayında Singapur'u 117-9 yenen Yeni Zelanda kaybetti.

OKÇULUK

İlk kayıtlar

İspanya'daki mağaralarda Mezolitik devirden kalma resimlerde yaylara rastlanıyor ama, örgütlü bir spor olarak okçuluğun, İ.S. 3. yüzyılda gelişmiş olduğu sanılıyor. Okçuluk yarışmaları ise İ.Ö. 12. yüzyıla kadar uzanıyor olabilir. Dünya çapındaki **Fédération Internationale de Tir à l'Arc**, yani Uluslararası Okçuluk Federasyonu (FİTA) ise 1931 yılında kuruldu.

Dünya rekorları

ERKEKLER
FİTA: Amerikalı Darrell Pace, 1440 puan üzerinden 1341 puan (1979)
90 metre: Sovyet Vladimir Yesfieyev, 360 puan üzerinden 322 puan (1980)
70 metre: Finlandiyalı Tomi Poikolamen, 360 puan üzerinden 339 puan (1983)
50 metre: Amerikalı Richard McKinney, 360 puan üzerinden 345 puan (1982)
30 metre: Amerikalı Darrell Pace, 360 puan üzerinden 356 puan (1978)
Takım ABD. (Darrell Pace, Richard McKinney, Jerry Pylochak 4320 puan üzerinden 3908 puan (1983)

KADINLAR
FİTA: Sovyet Lyudmilla Arşanikova, 1400 puan üzerinden 1325 puan (1984)
70 metre: Sovyet Natalya Butuzova 360 puan üzerinden 328 puan (1979)
60 metre: Sovyet Lyudmilla Arşanikova, 360 puan üzerinden 338 puan (1984)
50 metre: Finlandiyalı Paivi Mariluoto 360 puan üzerinden 331 puan (1982)
30 metre: Valentina Radionova 360 puan üzerinden 353 puan (1981)
Takım: S.S.C.B. (Lyudmilla Arşanikova, Natalya Butuzova, Sabinsia Rustamova) 4320 puan üzerinden 3925 puan (1983)

Şampiyonada en yüksek rekor

İki turlu FİTA Dünya ya da Olimpiyat şampiyonalarında en yüksek puana varan sporcular şunlardır:
Erkeklerde, 2880 puan üzerinden 2617 puanla Amerikalı **Darrell Pace** (doğ. 1956) ve yine Amerikalı **Richard McKinney** (doğ. 1963).
Kadınlarda, Kuzey Koreli **Kim Jin Ho** ise, 2616 puana erişti. Bu rekorların tümü, 21-22 Ekim 1983'te California, Long Beach'te kırıldı.

En fazla birincilik

Okçulukta erkeklerde en çok dünya birinciliğini alan sporcu, 1947-1950 yılları arasında dört kez şampiyon olan İsveçli **Hans Deutgen** (doğ. 1917) oldu. Okçuluk dünya şampiyonası, 1931 yılından beri yapılıyor. Kadınlarda en fazla birinci olan sporcu ise 1931-34, 1936, 1939 ve 1947'de yedi kez birinci olan Polonyalı **Janina Spychajowa-Kurkowska**'dır (doğ. 1901).

En fazla madalya

Belçikalı **Hubert van İnnis** (1866-1961), 1900 ve 1920 Olimpiyat Oyunları'nda altın ve 3 gümüş madalya kazandı.

En ağır yay

En ağır yayı, okun en ucuna kadar çeken kişi Amerikalı (Roseberg, Oregon) **Gary Sentman** oldu. **Sentman**, 20, Eylül 1975 tarihinde A.B.D.'nin Pennsylvania eyaletinin Forksville kentinde 79 kilo 830 gramlık bir yayın gergisini okun üzerinde en uca, 72 santimlik bir mesafeye kadar çekti.

24 saat-hedef okçuluğu

24 saatlik bir sürede iki okçunun kaydettikleri en yüksek puan 51 bin 633'tür. **Jimmy Watt** ve **Gordon Danby**, Yeni Zelanda, Auckland'da bulunan Epsom gösteri alanında, 18-19 Kasım 1977'de bu puana vardılar.

24 saat-saha okçuluğu

Saha okçuluğunda puan rekoru, 28-29 Nisan 1983'te Lancashire, Pimbo Holland Moss Field'de, Holland Moss Saha Okçuluğu Kulübü'nün altı üyesi tarafından 123 bin 724 puanla kırıldı. Bireysel rekor ise, 30 bin 506 puana varan **Bill Chambers**'a aittir.

OLİMPİYAT OYUNLARI

Not: Bu rekorlara, 1906'da Atina'da yapılan Olimpiyat Oyunları'nda kırılan rekorlar dadahildir.

Kökeni

Eski olimpiyat oyunlarına ait en eski tören kaydı, İ.Ö. 776 yılının Temmuz ayında, Elisli bir aşçı olan **Koroibos**'un koşuyu kazandığına ilişkin olan kayıttır. Ancak bu oyunların geçmişinin yaklaşık olarak İ.Ö. 1370 gibi eski bir tarihe kadar uzandığı sanılıyor. Eski olimpiyat oyunları İ.S. 393'te Roma İmparatoru I. 'Büyük' **Theodosius**'un (yak. 346-95) Milano'da verdiği bir buyrukla sona erdi. Coubertin Baronu **Pierre de Fredi**'nin teşvikiyle, modern olimpiyatlar 6 Nisan 1896'da Atina'da yapılan oyunlarla başladı.

En çok katılan ülke

1984'ten önce, olimpiyatlara katılan en fazla sporcu ve ülke rekorları, 1972 Münih Olimpiyatları'nda 7147 oyuncu ve 122 ülkeyle kırıldı. 1896 Olimpiyat Oyunları ise, 311 sporcu ve 13 ülkeyle en az katılımlı olimpiyat oldu. 1904 ise 12 ülkeyle, katılımcı ülke açısından en düşük rakamın görüldüğü yıldı. Paris'teki 1900 Olimpiyat Oyunları'na katılan 880 erkek ve 4 kadından oluşan 884 kişilik ekibiyle Fransa, olimpiyatlara en fazla sporcuyla katılan ülke oldu.

Tüm olimpiyatlara katılan ülkeler

Dört ülke, yaz olimpiyatlarının tümüne katıldılar. Bunlar Avustralya, İngiltere, Isviçre ve Yunanistan'dır. Bu ülkelerden yalnızca **İngiltere** ise kış olimpiyatlarının tümüne girdi.

En fazla seyirci

Herhangi bir olimpiyat alanında en fazla seyirci 1952'de, Norveç'in başkenti Oslo'nun dışındaki Holmenkollen'deki kayakla atlama yarışını izleyen 150 bin seyirciyle kırıldı. 21 Ekim 1964'te, Japonya'nın başkenti Tokyo'da yapılan maraton yarışını kaç kişinin izlediğine ilişkin tahminler ise, 500 bin ile birbuçuk milyon kişi arasında değişiyor.

En fazla madalya (bireysel-altın)

Eski olimpiyat oyunlarında zafere ulaşanlara, yabani zeytin yapraklarından yapılmış bir çelenk verilirdi. Rodoslu **Leonidas** İ.Ö. 164-152 arasında koşuda 12 kez birinci oldu.

Modern oyunlarda ise en fazla bireysel altın madalya alan sporcu, on madalyayla Amerikalı **Raymond Clarence Ewry**'ydir. (1874-1937). Kadınlarda bu rekor, yedi altın madalyayla Çek **Vera-Caslavska-Odlozil**'e aittir. Aynı tür yarışmada ardı ardına dört bireysel madalya alan tek sporcu, 1956-68 arasındaki olimpiyat oyunlarındaki disk yarışlarını kazanan Amerikalı **Alfred A. Oerter** (doğ. 1936) oldu.
Yüzücü **Mark Andrew Spitz** (doğ. 1950) 1972 yılında Münih'te, üçü bayrak yarışında olmak üzere, tek bir olimpiyatta yedi altın madalya alarak rekor kırdı. Bir tek olimpiyatta en fazla bireysel madalya alma rekoru 1980 yılında A.B.D.'de Lake Placid'deki Kış Olimpiyatları'ndaki beş madalyasıyla sürat patencisi Amerikalı **Eric Heiden** (doğ. 1958)'e aittir.
Amerikal: **Edward F. Eagan** (1898-1967), 1920 Yaz Olimpiyat Oyunları'nda yarı ağır sıklette (79 kilo 400 gram) birinci olduktan sonra, 1932 Kış Oyunları'nın altın madalyalı dört kişilik kızak (bobsleigh) ekibinde yer alarak, hem yaz, hem de kış olimpiyatlarında altın madalya alan tek kişi ünvanına kavuştu.

En fazla bireysel madalya

Sovyet jimnastikçi **Larissa Latynina** (doğ. 1934), 18 madalya ile rekora ulaştı. Tek olimpiyatta en fazla madalya alma rekoru ise, 1980 Olimpiyat Oyunları'nda sekiz madalya alan Sovyet jimnastikçi **Aleksandr Ditiatin**'e aittir.

En fazla madalya alan ülke

Amerika Birleşik Devletleri, (James Thorpe unkiler dahil - aşağıya bakınız), 660 altın, 511 gümüş ve 444 bronz, toplam 1615 madalyayla, en fazla madalya alan ülke oldu. Sıralamada ikinci ülke ise 402 altın, 330 gümüş, 296 bronz toplam 1028 madalyayla Sovyetler Birliği'dir (Önceleri Rusya).

Madalyası en geç verilen

1912 Olimpiyat Oyunları'nda dekatlon ve pentatlonda diskalifiye edilen iki altın madalyalı sporcu **James Francis Thorpe** (1888-1953) daha sonra A.B.D. Atletizm Birliği tarafından aklandı ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi, 1983 yılı Ocak ayında Thorpe'un çocuklarına madalyalarını verdi.

En genç altın madalyalı

Olimpiyatlarda en genç yaşta altın madalya alan sporcu, 1900 yılında Hollanda iki tek dümencili ekibinin dümenciliğini yapan ve adı kayıtlara geçmeyen bir Fransız çocuktu. 7 ilâ 10 yaşlarında olduğu sanılan bu küçük sporcu, elemelerde dümen tutan, ancak çok ağır olduğu için değiştirilen Dr. **Hermanus Brockmann**'ın yerini aldı. En genç kadın sporcu ise Amerikalı **Marjorie Gestring**'dir (doğ. 1922). **Gestring** 1936 Olimpiyatları'nda tramplende altın madalya aldığı zaman henüz 13 yaşını 267 gün geride bırakmıştı.

Olimpiyatlara en uzun süre katılanlar

Danimarkalı Dr. **İvan Osiier** (1888-1965) 1908-1932 arasında ve 1948'de eskrim dalında, Norveçli **Magnus Konow** da (1887-1972) yelken yarışlarında 1908-20 ve 1936-48 olimpiyatları'nda 40'ar yıl süreyle katılımcı olarak yer aldılar ve olimpiyatlara en uzun süreyle katılan sporcular oldular.
Avusturyalı eskrimci **Ellen-Müller-Preis** (doğ. 1912) 1936-56 arasında 24 yıl süreyle olimpiyatlara katıla-

rak, kadınlar arasında bu ünvanın sahibi oldu. İtalyan **Raimondo d'İnzeo** (doğ. 1925) engelli at yarışlarında 1948'le 1976 arasında bir altın, iki gümüş ve üç bronz madalya alıp, toplam sekiz madalya törenine katıldı.

Amerikalı kadın eskrimci **Janice Lee York Romary** (doğ. 1928) 1948 ile 1968 arasındaki altı olimpiyat oyununun hepsine katıldı. Romen **Lia Manoliu** da (doğ. 1932) 1952 ile 1972 arasında tüm oyunlara katılarak, 1968 yılında diskte altın madalyayı aldı.

OLİMPİYAT OYUNLARI'NDA ÖLÇÜLEBİLİR NİTELİKTE SONUÇLAR

ATLETİZM
100 m.: Carl Lewis (ABD) 9.99
200 m.: Carl Lewis (ABD) 19.80
400 m.: Alonio Babers (ABD) 44.27
800 m.: Jodguin Cruz (BRE) 1:43.00
1500 m.: Sebastian Coe (İng.) 3:32.53
5000 m.: Said Aquita (Fas) 13:05.59
10.000 m.: Alberto Cova (İta.) 27:47.54
Maraton: Carlos Lopes (Por.) 2:09:21.00
110 m. engelli: Roger Kingdom (ABD) 13.20
400 m. engelli: Edwin Moses (ABD) 47:75
3000 m. steeple: Julius Korir (Ken.) 8:11.30
4×100 m. bayrak: (ABD) 37.83
4×400 m. bayrak (ABD) 2:57.19
20 km. yürüyüş: Ernesto Canto (Mex.) 1:23:13.00
50 km. yürüyüş: Raul Gonzales (Mex.) 3:47:26
Yüksek atlama: Dietmar Mogenburg (F.Alm.) 2.35 m.
Sırıkla atlama: Pierro Quinon (Fra.) 5.75 m.
Uzun atlama: Carl Lewis (ABD) 8.54 m.
Üç adım atlama: Al Jopner (ABD) 17.26 m.
Gülle atma: Alessandro Anderiov (İta.) 21.26 m
Disk atma: Rolf Dammeberg (F.Alm). 66.60 m.
Çekiç atma: Juha Tiainen (Fin.) 78.08 m.
Cirit atma: Arto Haerkoenen (Fin.) 86.76 m.
Dekatlon: Delay Thompson (İng.) 8.797 puan
1500 m. tekerlekli sandalye: Paul Van Vinken (Bel.) 3:58.50

Bayanlar
100 m.: Evelyn Ashford (ABD) 10.97
200 m.: Valerie Briscon Nooks (ABD) 21.81
400 m.: Dionna Melinte (Rom.) 1:57.60
1500 m.: Gabriella Dorio (İta.) 4:03.76
3000 m.: Maricica Puica (Rom.) 8:35.96
Maraton: Joan Benoit (ABD) 2:24.57
110 m. engelli: Benita Firagerald-Brown 12.84
400 m. engelli: Nawal El Montawakel (Fas) 54.61
4×100 m. bayrak: (ABD) 41.65
4×400 m. bayrak: (ABD) 3:18.29
Yüksek atlama: Ulrike Meyfarth (F.Alm.) 2.02 m.
Uzun atlama: Anisobracusmir Stancia (Rom.) 6.96 m.
Gülle atma: Claudia Losch (F.Alm.) 20.48 m.
Disk atma: Aia Stalman (Hol.) 65.36 m.
Cirit atma: Tessas Anderson (İng.) 69.56 m.
Heptatlon: Glynis Nunn (Avust.) 6.390 puan
800 m. tekerlekli sandalye: Sharon Hedrick (ABD) 2:15.73

HALTER
52 kilo: Cuygiang Zeng (Çin) 235 kg.
56 kilo: Wushade (Çin) 267.5 kg.
60 kilo: Weigiang Chen (Çin) 282.5 kg.
67.5 kilo: Yao Jingyuan (Çin) 320 kg.
75 kilo: Karl Heinz Radschinsky (F.Alm.) 340 kg.
82.5 kilo: Petre Becheru (Rom.) 355 kg.
90 kilo: Nicu Vlad (Rom.) 392.5 kg.
100 kilo: Norberto Oberburger (İta.) 390 kg.
Süper ağır: Dinko Lakin (Avust.) 412.5 kg.

ATICILIK
Erkekler
Tabanca ile serbest atış (50 m): Xu Haifen (Çin) 566
Küçük kalibre tüfek üç pozisyonda atış: Malcom Cooper (İng.) 1173
Tabanca ile seri atış: Kamachi Takeo (Jap.) 595
Hareketli hedefe atış: Li Yuwei (Çin) 587
Küçük kalibre yatarak atış: Edward Etzell (ABD) 599
Hava tüfeği: Philippe Heberie (Fra.) 589
Skeet: Matthow Dryke (ABD) 198
Trap: Luciano Giovanetti (İta.) 192

Bayanlar:
Spor tabanca: Linda Thom (Kan.) 585
Standart tüfek üç pozisyonlu atış: Wu Xiaoxuan (Çin) 581
Hava tüfeği: Pat Spurgin (ABD) 393

KÜREK
Tek çifte: Pertti Karppinen (Fin.) 7:00.24
İki çifte: Bradley Lewis-Paul Enguist (ABD) 6:36.87
Dört çifte: F.Almanya 5:57.55
İki tek dümencisiz: Romanya 6:45.39
İki tek dümencili: İtalya 7:05.99
Dört tek dümencisiz: Yeni Zelanda 6:03.48
Dört tek dümencili: İngiltere 6:18.64
Sekiz tek: Kanada 5:41.32
Tek çifte: Valeri Rachia (Rom.) 3:40.68
İki çifte: Oleniuc-Popescu (Rom.) 3:26.75
Dört çifte: Romanya 3:15.11
İki tek dümencisiz: Rodica Arbo-Elena Horvat (Rom.) 3:32.60
Dört tek dümencili: Romanya 3:19.30
Sekiz tek: (ABD) 2:59.80

YÜZME
Erkekler:
100 m. serbest: Ambrose Gomes (ABD) 49.80
200 m. serbest: Michael Groos (F.Alm.) 1:47.44
400 m. serbest: George Diccarlo (ABD) 3:51.23
1500 m. serbest: Michael O'Brein (ABD) 15:05.20
100 m. kelebek: Michael Groos (F.Alm.) 53.80
200 m. kelebek: John Sieben (Avust.) 1:57.04
100 m. sırtüstü: Richard Carey (ABD) 55.79
200 m. sırtüstü: Richard Carey (ABD) 2:00.23
100 m. kurbağalama Steve Lundquist (ABD) 1:01.65
200 m. kurbağalama Victor Davis (Kan.) 2:13.34
200 m. karışık: Alex Baumann (Kan.) 4:17.41
4×100 m. karışık: (ABD) 3:39.30
4×100 m. serbest: (ABD) 3:19.03
4×200 m. serbest: (ABD) 7:15.59
Tramplen atlama: Gregory Louganis (ABD) 754.41
Kule atlama: Louganis (ABD) 710.91

Bayanlar:
100 m. serbest: Carrie Steinseifer (ABD) ve Nancy Hogshead (ABD) 55.92
200 m. serbest: Mary Wayte (ABD) 1:59.23
400 m. serbest: Tiffany Cohen (ABD) 4:07.10
800 m. serbest: Tiffany Cohen (ABD) 8:24.95
100 m. kebelek: Mary T. Maegher (ABD) 59.26
200 m. kelebek: Mary T. Maegher (ABD) 2:06.90
100 m. sırtüstü: Theresa Andrews (ABD) 1:02.55
200 m. sırtüstü: Jolanda De Rover (Hol.) 2:12.38
100 m. kurbağalama Petra Van Staveren (Hol.) 1:09.88
200 m. kurbağalama: Anne Ottenbride (Kan.) 2:30.38
200 m. karışık: Tracy Caulkins (ABD) 2:12.64
400 m. karışık: Tracy Caulkins (ABD) 4:39:24
4×100 m. karışık: (ABD) 4:08.34
4×100 m. serbest: (ABD) 3:43.43
Senkronize yüzme. Candy Costie-Traice Ruiz (ABD) 195.584 puan
Tramplen atlama: Sylvie Bernier (Kan.) 530.70
Kule atlama: Jihong Zhou (Çin H.C.) 435.51

Batı Sussexli Neil Mackellow, Norwich'teki İngiltere şampiyonasında, 1983 yılında, olta savurma rekorunu kırıyor.

OLTA BALIKÇILIĞI

En büyük av

Oltayla şimdiye kadar yakalanan en büyük balık, 1208 kilo ağırlığında 5 metre 13 santim boyunda, insan yiyen beyaz köpekbalığıdır (Carchrodon corcharias). Resmen onaylanmış bu rekoru, 21 Nisan 1959'da Avustralya'daki Ceduna yakınlarında bulunan Denial Koyu'nda 58 kiloluk bir deneme oltasıyla **Alf Dean** kırdı. Batı Avustralya'daki Albany açıklarında **Clive Green**'in 26 Nisan 1976'da yakaladığı 1537 kiloluk büyük beyaz köpekbalığı ise, yem olarak balina eti kullanıldığı için, rekor sayılmadı.

1978 yılı Haziran ayında 9 metre boyunda ve 4 bin 536 kilo ağırlığında büyük beyaz bir köpekbalığı Azor Adaları'ndaki San Miguel limanında balıkçılar tarafından zıpkınlanarak karaya çekildi.

El zıpkını ile öldürülen en büyük deniz hayvanı ise, 1910 yılında Avustralya'daki New South Wales yöresinde bulunan Twofold Koyu'nda **Archer Davidson**'ın vurduğu 29 metre 56 santim uzunluğundaki mavi balinaydı. Hayvanın kuyruğundaki yassı parçaların çaprazlama boyu 6 metre 9 santimdi ve çene kemiği de 7 metre 11 santim uzunluğundaydı.

En küçük birinci

Bir yarışmayı kazanan en küçük balık, **Peter Christian**'ın 9 Haziran 1977'de, İngiltere, Norfolk'da yakaldığı ve bir onsun 16'da biri ağırlığındaki "**çamuka**" balığıydı. **Christian**, diğer 107 yarışmacıyı alt-ederek birinciliği kazandı.

Sualtında avlanan en büyük balık

Su altında zıpkınla avlanan en büyük balık, A.B.D.'nin Florida eyaletindeki Miami TritonKulübü'nden **Don Pinder**'in vurduğu 364 kiloluk dev siyah hani balığıydı.

Şampiyonluk rekorları

1953 yılında Avrupa Şampiyonaları yapılmaya başlandı ve 1957'de bu şampiyona, "**Dünya Şampiyonası**" olarak kabul edildi. Fransa, 1956 ile 1981 arasında bu şampiyonayı 12 kez kazandı. Fransız **Robert Tesse ise**, 1959, 1960 ve 1965'te bu şampiyonada üç kez birincilik elde eden tek balıkçı ünvanını aldı. Takımlarda rekor ağırlığı 21 Eylül 1980'de Batı Almanya'da, Mannheim kentindeki Neckar'da 34 kilo 71 gramla Batı Almanya ulaşırken, bireysel rekoru 20 Eylül 1980'de Mannheim'da Batı Alman Wolf-Rüdigeer 16 kilo 99 gramla kırdı. 27 Ağustos 1967'de Yugoslavya Dunajvaros'da Belçikalı **Jacques Isenbaert** 652 balık avlayarak bu konudaki rekora ulaştı.

Olta fırlatma rekorları

Uluslararası Federasyon IGFA'nın kurallarına göre oltayı tatlı suda çift elle en uzağa atan kişi, 1968'deki şampiyonada, İsviçre Lenzerheide'de 175 metre 10 santime fırlatan Batı Alman **Walter Kummerow** oldu (Canlı Yem Mesafesi). Yine Lenzerheide'de 1968 Eylül'ünde Norveçli **Sverne Scheen**, oltayı çif elle 78 metre 38 santime fırlattı (Yapam Yeem Mesafesi). **Hugh Newton** ise 20 Eylül 1978'de İsveç'in başkenti Stokholm'de oltayı karada 80 metre 47 santime attı.

En uzun mücadele

Bir balıkla en uzun süre mücadele eden kişi Yeni Zelandalı **Donal Heeatley**'di (doğ. 1938). **Heatley**, 21-22 Ocak 1969'de North Islan'da Tauranga açıklarında Mayor Adası'nda çevresinde tahmini uzunluğu 6 metre 9 santim, ağırlığı da 680 kilo olan bir siyah "**marlin**"le (Kuzey Atlantik'te bulunan ve kılıçbalığına benzer bir balık) 32 saat 5 dakika mücadele etti. Balık, oltanın ipini koparmadan önce 12 tonluk tekneyi 80 kilometre boyunca sürükledi.

ORIENTEERING

Buna, "**Yön bulma koşusu**" da denebilir. Sporcunun eline bir pusula ve harita verilerek araziye bırakılır. Yarışmacı, yönünü doğru tayin ederek hedefe varmak zorundadır. Bu arada araziye bırakılmış birtakım işaretleri bulup almalı, ya da haritasında onları nerede bulduğunu işaretlemelidir. Koşarak ya da kayakla yapılır. Zamana ve bulunan işaret miktarına göre, sporculara puan verilir.

Kökeni

Şimdiki haliyle orienteering, 1918 yılında İsveç'te Binbaşı **Ernst Killander** tarafından icat edildi. Spor, 1890'lı yılların askeri eğitimini temel almıştı. Orienteering adı ise ilk kez 7 Ekim 1900'de Norveç'in başkenti Oslo'da yapılan bir koşuda kullanıldı. Dünya şampiyonalarına ilk kez 1966'da başlandı.

En fazla birincilik

İsveç, 1966 ile 1979 yılları arasında erkekler bayrak yarışını 6 kez kazandı. Yine İsveç kadınlarda 1966, 1970, 1974, 1976, 1981 ve 1983'te birinci oldu. Kadınlarda İsveçli **Ulla Lindkvist** 1966 ve 1968'de iki kez bireysel madalya alırken, yine İsveçli olan **Annichen Kringstad-Svensson** da aynı başarıya 1981 ve 1983'te erişti. Erkeklerde ise hepsi Norveçli olan **Age Hadler** (1970-1972), **Egil Johansen** (1976, 1978) ve **Ogvin Thon** (1979, 1981) ikişer kez şampiyon oldular.

OTOMOBİL YARIŞI

İlk yarışlar

İlk otomobil yarışının nerede yapıldığı konusunda çeşitli iddialar var. Ancak en eski yarış A.B.D.'deki Green Bay'den Wisconsin'a kadar olan 323 kilometrelik mesafede yapılan yarıştır. 1887'de Kont **Jules Felix Philippe Albertde** Dion de Malfiance (1856-1946) Paris'teki 31 kilometrelik **La Velocipede** yarışını kazandı. De Dion tipi ve buharla çalışan dört tekerlekli araçla, Kont'un saatte 59 kilometreyi aştığı ileri sürülüyor.

İlk 'gerçek' yarış ise Paris-Bordeaux-Paris parkurunda, 11-13 Haziran 1895 arasında, 1178 kilometrelik bir mesafeyle yapıldı. Finişe ilk varan iki kişilik ve 1.2 litrelik Daimler motorlu, Panhard-Levassor arabasıyla Fransız **Emile Levassor** (1844-97) oldu. Araba, 3.5 beygir gücündeydi. Levassor, yarışı 48 saat 47 dakikada bitirdi ve saatte ortalama 24 kilometre 150 metre yaptı. İlk pist yarışı ise bir millik (1.6 kilometre) bir toprak pistte, A.B.D.'de Rhode Island'daki Narragansett Park, Cranston'da 5 tur üzerinden yapıldı ve bir Riker elektrik arabayı süren **A.H. Whiting** tarafından kazanıldı.

Dünyanın, hâlâ düzenli bir biçimde yapılan en eski yarışı, ilk kez 14 Eylül 1905'te Isle of Man'de yapılan RAC Turist Kupası'dır. Avrupa'daki (İngiltere hariç) en eski yarış ise, ilk kez 26-27 Haziran 1906'da yapılan Fransız Grand Prix'sidir. Sicilya'daki **Coppa Florio** yarışı ise düzenli olmamakla birlikte, 1900'den bu yana yapılıyor.

En hızlı pist derecesi

Herhangi bir pistte dünyada ulaşılan en yüksek ortalama hıza saatte 403 kilometre 878 metreyle, bir deneme sürüşünde Alman **Dr. Hans Liebold** 5 Mayıs 1979'da erişti. Liebold deneysel bir Mercedes-Benz CIII-IV arabayla İtalya, Nardo'daki 12 kilometre 640 metrelik yüksek hız parkurunu 1 dakika 52.67 saniyede tamamladı. Arabanın iki KK türboşarjörlü ve dakikada 6,200 devirli, 500 beygir gücünde bir V8 motoru vardı.

En hızlı yol parkuru derecesi ise, Belçika, Spa'daki Francorchamps parkurunda gerçekleştirildi. O zamanlar 14 kilometre 100 metre olan bu parkur, saatte 262 kilometre 461 ortalama hızla, 3 dakika 13.4 saniyede, 6 Mayıs 1973'te Fransız **Henri Pescarolo** tarafından geçildi. Pescarolo, 2993 santimetreküplük V12 Matra-Simca MS670 Grup 5 bir spor araba sürüyordu.

Berlin'in AVUS parkurunda yarış turu ortalama hız rekorunu, 6 litrelik bir V16 Auto Union'da, 1937 yılında, saatte 276 kilometre 380 metreyle Alman **Bernd Rosemeyer** kırdı.

En kısa duruş

Amerikalı **Robert William 'Bobby' Unser,** 30 Mayıs 1976'da, İndianapolis 500'ün 10'uncu turunda 4 saniyede benzin aldı.

En hızlı yarış

Dünyada en hızlı yapılan yarış, A.B.D.'nin Florida eyaletindeki Daytona'da 2,5 millik bölümü 31 derece eğimli bir parkurda yarışılan 201 kilometrelik (125 mil) yarıştır. 1979 yılında Elzie Wylie "Buddy' **Baker,** bu parkurda bir Oldsmobile araba ile saatte 312 kilometre 831 metrelik ortalama hıza erişti. **Baker,** 1980 yılında da, Daytona 500'ü saatte 285 kilometre 823 metrelik bir ortalama hızla kazanınca, 805 kilometrelik (500 mil) bir yarışta dünya rekorunu kırmış oldu. (1980) NASCAR kalifiye rekorunu ise 1983 yılı Mayıs ayında, Alabama Uluslararası Araba Speedway'inde saatte 326 kilometre 134 metrelik hıza erişen **Caleb** 'Cale' **Yarborough** (Amerikalı) kırdı.

En çok yarış kazanan sürücü

Amerikalı **Richar Lee Petty,** 1958-84 arasında 946 startta 200 tane NASCAR Grand National yarışı kazandı. En iyi sezonu, 27 birincilik aldığı 1967 yılı olan **Petty**'nin kazancı, 25 Temmuz 1984'te 5 milyon 504 bin 977 dolara varmıştı.

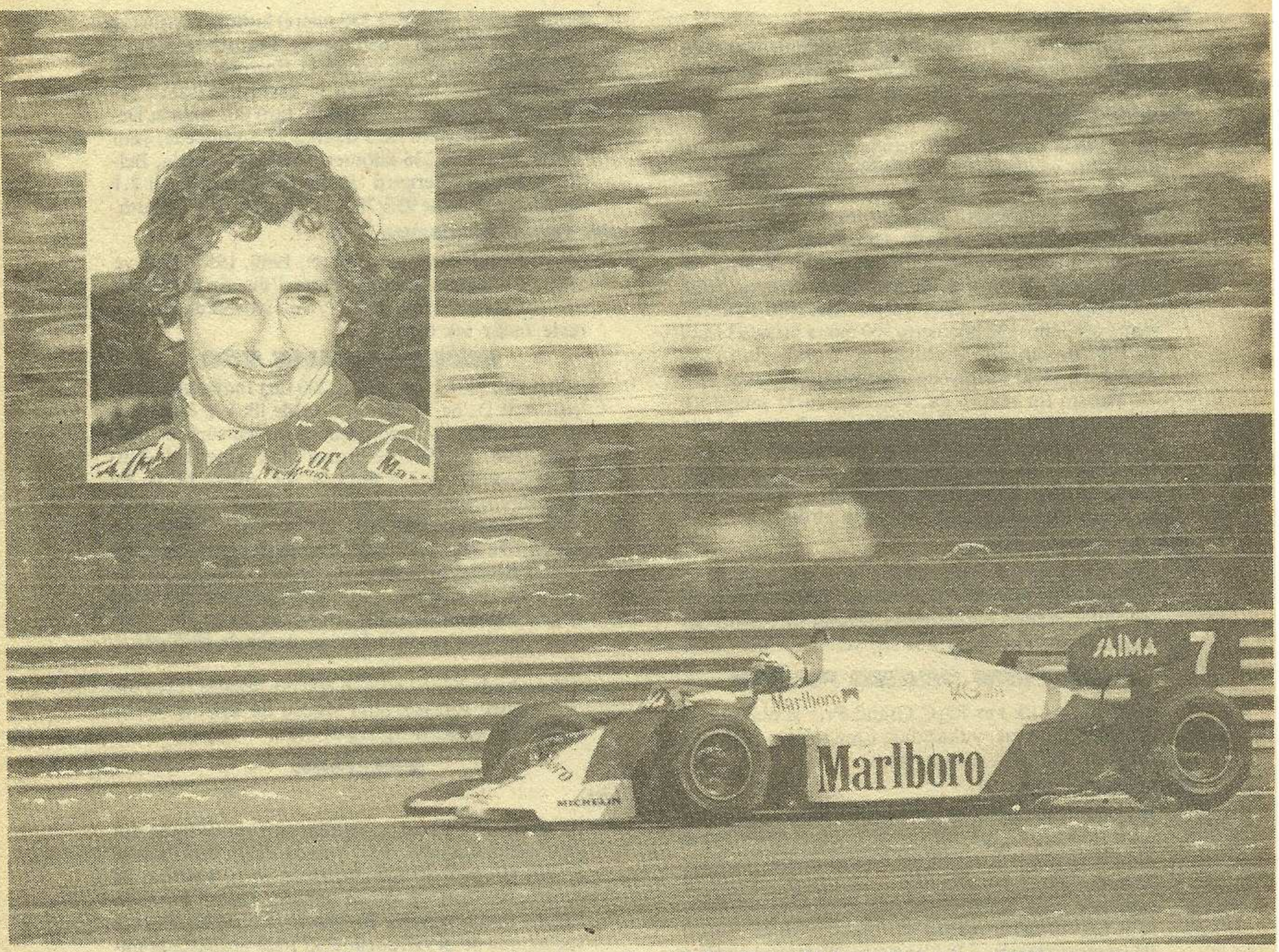

Walter Röhrl, yanında Christian Geistdorfer ile, 1984 Monte Carlo Rallisi'nde, bir Audi Quattro ile zafere ulaştı.

DÜNYA ŞAMPİYONASI GRAND PRIX OTOMOBİL YARIŞLARI

En başarılı sürücüler

1950'den beri yapılmakta olan Dünya Sürücüler Şampiyonası'nı 1951'de, 1954-57 yılları arasında kazanan Arjantinli **Juan-Manuel Fangio,** bu dalda bir rekor kırdı. İkisini başka sürücülerle paylaştığı 24 Grand Prix kazandıktan sonra, 1958'de yarış pistlerine veda etti.

Alain Prost, 1984 Dünya Sürücüler Şampiyonası'na, bir Marlboro McLaren'le katıldı. 1983'te ise, bir Renault ile İngiltere Grand Prix'sini rekor hızla tamamlamış ve dünya klasmanında Nelson Piquet'nin iki puan gerisinde kalmıştı.

Grand Prix'de en çok zafere ulaşan sürücü ise, 12 Eylül 1965 ile 5 Ağustos 1973 arasında 27 kez zafere ulaşan İngiliz **John Young** 'Jackie' **Stewart** oldu. Yine İngiliz olan **James 'Jim' Clark** (1936-68) ise, aynı yılda en fazla "**Grand Prix**" birinciliği alan sürücü rekorunu, 1963'te aldığı şampiyonlukla kırdı. 1959 ile 1968 yılları arasında da 61 tane Formula 1 ve Formula Libre yarışı kazandı. Mümkün olabilen azami sayı 184 üzerinden en çok Grand Prix startı alan yarışçı ise 18 Mayıs 1958 ve 26 Ocak 1975 arasında İngiliz **Graham Hill** oldu. **Hill**, 20 Kasım 1960 ilee 5 Ekim 1969 arası art arda gelen 90 Grand Prix'ye katıldı.

En genç şampiyon sürücü

En genç dünya şampiyonu, ilk şampiyonluğunu 10 Eylül 1972'de, 25 yaşını 273 gün geride bırakmışken alan Brezilyalı **Emerson Fittipaldi**'ydi. Grand Prix kazanan en genç sporcu ise, 22 yaşını 104 gün geride bırakmışken Florida Sebring'deki A.B.D. Grand Prix'sini 12 Aralık 1959'da kazanan Yeni Zelandalı **Bruce Leslie McLaren**'dı. En genç Grand Prix sürücüsü ise, 20 yaşına varmadan (19 yıl 182 gün) Kanada Grand Prix'sine katılan Yeni Zelandalı **Michael Christopher Thackwell** (doğ. 1961) oldu.

En yaşlı şampiyon sürücü

En yaşlı dünya şampiyonu, son şampiyonluğunu 18 Ağustos 1957'de, 46 yaşını 55 gün geride bırakmışken alan **Juan-Manuel Fangio**'ydu. Dünya Şampiyonası öncesi günlerde, en yaşlı Grand Prix birincisi 14 Temmuz 1946'da 53 yaşından 240 gün aldığı sırada, 14 Temmuz 1946'da Fransa Albi'deki Albi Grand Prix'sini kazanan **Tazio Giorgio Nuvolari** oldu. En yaşlı Grand Prix sürücüsü ise, hemen hemen 56 yaşındayken (55 yıl 292 gün), 22 Mayıs 1955'te Monaco Grand Prix'sinde altıncı olan Monacolu **Louies Alexandre Chiron**'du.

Yapımcılar

Ferrari, 1961, 1964, 1975-7, 1979, 1982-3'te bir yapımcı olarak sekiz kez şampiyonluğa ulaşta. **Ferrari** 1950-83 arasında 359 Grand Prix'de 88 kez birinciliğe ulaştı.

En hızlı yarış

Bir Grand Prix yarışında şimdi de kullanılan bir parkurda en yüksek hızı, saatte 224 kilometre 50 metre ile İngiltere Grand Prix'sinde erişildi.

En zor parkur

Grand Prix parkurlarının içinde en zor olanı ve en düşük hız yapılanı, ilk kez 14 Nisan 1929'da koşulan Monte Carlo Grand Prix'sidir. Monte Carlo sokakları ve limanından dolaşan yol 3 kilometre 312 metre uzunluktadır ve onbir sert dönemecin yanısıra, birçok sert eğim değişikliği de vardır. Yarışta 76 tur atılır (251 kilometre 700 metre) ve ortalama 1600 vites değişikliği gerektirir. İtalyan **Riccardo Patrese,** saatte ortalama 132 kilometre 300 metre hızla, 23 Mayıs 1982'de yarışı bir Brabham-Ford arabayla 1 saat 54 dakika 11.259 saniyede tamamlayarak rekor kırdı. Yarışta tur rekoru da, 1 dakika 26.35 saniye ile (ortalama hızı saatte 138 kilometre 73 metre) yine **Patrese**'ye aittir. Denemelerde tur rekorunu 2 Haziran 1984'te, bir McLaren TAG Porsche ile ve saatte ortalama 144 kilometre 242 metre hızla Fransız **Alain Prost** 1 dakika 22.66 saniyeyle kırdı.

En az farklı finiş

Bir dünya şampiyonası yarışında en az farklı finiş, 5 Eylül 1971'de Monza'daki İtalyan Grand Prix'sinde görüldü. Birinci İngiliz **Peter Gethin** ile beşinci sürücü arasında yalnızca 0.61 saniyelik bir fark vardı.

İNGİLTERE GRAND PRİXSİ

1926 yılında ilk kez RAC Grand Prix'si olarak düzenlenen bu yarış, yukarıdaki isim altında 1949'dan bu yana her yıl düzenleniyor.

En büyük hız

Bu yarışta en büyük hızı kaydeden sürücü, 16 Temmuz 1983'te, 67 tur üzerinden Fransız **Alain Prost** oldu. **Prost**, bir Renault Elf Turbo arabayla, saate 224 kilometre 50 metre hızla, 1 saat 24 dakika 39.78 saniyede yarışı tamamladı. 316 kilometre 140 metrelik parkurda tur rekoru da 1 dakika 14.21 saniye ile (saatte ortalama 228 kilometre 996 metre),1983'te yine **Alain Prost** tarafından kırıldı. Tur deneme rekoru ise, 15 Temmuz 1983'te, bir Ferrari 126C3 ile turu 1 dakika 9.462 saniyede tamamlayan **René Arnoux**'ya aittir (Saatte 244 kilometre 549 metre).

En fazla kazanan

İngiltere turunu en fazla kazanan sürücü, 1962-65 ve 1967'de **Jim Clark** oldu. **Clark** her seferinde Lotus arabalara biniyordu. Yapımcı olarak en büyük başarı ise, 1941-54, 1956, 1958, 1961, 1976, 1978 ve 1983'te arabaları birici gelen **Ferrari**'nindir.

LE MANS

Fransa'da Le Mans'daki eski Sarthe parkurunda 24 saatlik Grand Prix d'Endurance'da (ilk kez 26-27 Mayıs 1923'te yapıldı) katedilen en fazla mesafe, 5 bin 333 kilometre 724 metredir. Bu rekoru Avusturyalı Dr. **Helmut Marko** ile Hollandalı **Jonkheer Gijs van Lennep,** 4907 santimetreküplük Porsche 917K Grup 5 bir spor arabayla 12-13 Haziran 1971'de kırdılar. Şimdiki parkurun rekoru ise Amerikalı **Al Hobert** ve **Hurley Haywood** ile Avustralyalı **Vern Schuppan** tarafından, 18-19 Haziran 1983'te bir Porche 956 arabayla 5 bin 47 kilometre 934 mettre olarak (saatte ortalama 210 kilometre 330 metre) kırıldı. Yarışın tur rekoru (13 kilometre 640 metre), Fransız **Jean Pierre Jabouille**'indir. Bu yarışçı 11 Haziran 1978'de bir Alpine Renault ile 3 dakika 34.2 saniyede (saatte ortalama 229 kilometre 244 metre) turu tamamladı. Deneme tur rekorunu ise 3 dakika 27.6 saniyede, yani saatte ortalama 236 kilometre 530 metre hızla, Belçikalı **Jacques-Bernard 'Jacky' Ick,** türboşarjlı 2.1 litrelik bir Porsche 936/78 ile 7 Haziran 1978'de kırdı.

En fazla kazanan

Yarışı en çok kazanan yapımcı, 1949, 1954, 1958 ve 1960-65 arasında 9 kereyle **Ferrari**'dir. En çok kazanan yarışçı ise, 1969, 1975-77 ve 1981-82'de altı kereyle **Jacky Ick** oldu.

INDIANAPOLIS 500

500 millik (804 kilometre/-/200 tur) Indianapolis yarışı, A.B.D.'de 30 Mayıs 1911'de ilk kez düzenlendi. Bu yarışta en fazla başarı gösteren sürücü 1961, 1964, 1967 ve 1977'de birinci olan Amerikalı Anthony Joseph **"A.J." Foyt Jr.**'dır. (doğ. 1935). En kısa sürede bitirme rekorunu ise 3 saat 3 dakika 21 saniye ile (saatte ortalama 263 kilometre 308 metre), bir Penske March-Cosworth arabaya binen Amerikalı **Rick Mears,**26 Mayıs 1984'te kırdı. Yarışın tur rekoru 46.41 saniye ile (saat 312 kilometre 90 metre) **Mario Andretti**'ye aittir. Amerikalı **Andretti,** bu rekoru Penske-Cosworth PC6 bir arabayla 1978'de kırdı.

1984 yılında ödül 2 milyon 800 bin dolarla rekor düzeye ulaştı. Bireysel ödül rekoru ise 434 bin 60 dolarla 1984'te **Rick Mears**'in oldu.

RALLİLER

İlk

İlk uzun ralli, Paris'te yayınlanan günlük Le Matin gazetesinin teşvikiyle 1907 yılında Pekin'den Paris'e, 12 bin kilometrelik bir mesafede ve 10 Haziran ile 10 Ağustos 1907 arasında yapıldı. Ralliyi kazanan İtalyan Prens **Scipione Borghese** (1872-1927), Paris'e vardığında 40 beygirgücündeki Itala arabasında ondan başka şoförü **Emilio** ve **Luigi Barzini** bulunuyordu.

En uzun ralli

Dünyada yapılan en uzun ralli, Singapur Havayolları'nın düzenlediği Londra-Sidney Rallisi'dir. Bu ralli, Londra'daki Covent Garden'dan başlayıp 31 bin 107 kilometre sonra Avustralya Sidney Opera Binası'nda sona erdi. 14 Ağustos 1977'de başlayıp, 28 Eylül 1977'de biten yarışı **Andrew Cowan, Colin Malkin** ve **Michael Broad,** Mercedes 280 bir arabayla kazandılar.

Her yıl düzenli olarak yapılan en uzun ralli ise, ilk kez 1953 Yılında Kenya, Tanzanya ve Uganda'da yarışılan **Safari Rallisi**'dir. 6 bin 234 kilometre uzunluğundaki bu ralliyi en fazla kazanan sürücü, 1973, 1979-82 yıllarındaki başarısıyla Ugandalı **Sehkhar Mehta**'dır (Doğ. 1945).

MONTE CARLO

İlk kez 1911'de yapılan Monte Carlo Rallisi'ni dört kez (1972, 1975, 1976, 1977) kazanan İtalyan **Sandro Munari** ile aynı başarıyı paylaşan ikinci sporcu, yardımcı sürücüsü **Christian Geistdorfer** ile dört kez (1980, 1982-84) birinci gelen **Walter Röhrl** oldu. Her

iki sürücü de, her seferinde başka bir araba ile yarıştılar.

İNGİLTERE

İlk kez 1932 yılında yapılan RAC Rallisi, 1957'den bu yana FIA tarafından kabul edilmektedir. Finli **Hannu Mikkola**, yardımcı sürücüsü **Arne Hertz** ile, 1978-79 arasında bir Ford Escort, 1981-82'de de bir Audi-Quatro araba ile toplam dört birincilikle rekor kırdı.

DÜNYA ŞAMPİYONASI

1979 yılından itibaren düzenlenmeye başlanan dünya şampiyonasında iki kez sürücüler arasında dünya şampiyonu olan tek kişi, 1980 ve 1982'de zafere ulaşan **Walter Röhrl** oldu.

PARAŞÜT REKORLARI

Kökeni

Paraşütçülük, 1951 yılında dünya şampiyonalarının başlamasıyla düzenli bir spor haline geldi. 1954'ten itibaren de takımlararası birincilik kondu ve 1956'dan bu yana kadınlararası yarışmalar da dünya şampiyonası kapsamına alındı.

En çok birincilik

Sovyetler Birliği 1954, 1958, 1960, 1966, 1972, 1976 ve 1980'de erkekler ve kadınlarda da 1956, 1958, 1966, 1968, 1972 ve 1976'da takım birincisi oldu. Sovyet **Nikolay Uşamyev**, 1974 ve 1980 yıllarında aldığı birinciliklerle, bireysel dalda iki kez birinci olan tek sporcuydu.

En büyük doğruluk

İngiliz **Jacqueline Smith** (Doğ. 1951) 1 Eylül 1978'de Yugoslavya'nın Zagreb kentinde yapılan Dünya Şampiyonası'nda, arka arkaya on kez, 10 santimlik bir disk biçimindeki hedefin tam ortasına atladı.

A.B.D.'nin Arizona eyaletinin Yuma kentinde **Dwight Reynolds**, gündüz yaptığı atlayışlarla 105 kez tam hedefe düşerek rekor kırdı. **Bill Wenger** ile **Phil Munden** ise, A.B.D. Kara Kuvvetleri takımı Altın Şövalyeler'in (Gülden Knights) üyeleri olarak yarışırken, gece atlayışlarında 43 tam isabetle berabere kaldılar. Elektronik ölçümlerle resmi FAI rekoru, 1979 yılı Ocak ayında Sovyetler Birliği Ferghana'da 50 kez tam hedefe atlayan Sovyet **Alexander Aasmiae**'ye aittir.

Elektronik ölçümle, "**Erkeklerarası Gece Atlama**"da doğruluk rekorunu, 1981 yılında 72 kez arka arkaya tam hedefe atlayan Amerikalı **Cliff Jones** kazandı.

PATEN

Kökeni

Buzda kayma konusundaki ilk kayıtlara 2'nci yüzyıldan söz eden eski İskandinav edebiyatında rastlıyoruz. Ancak arkeolojik kanıtlar, buzda kaymanın geçmişinin bundan öncesine uzandığını gösteriyor. Dünyadaki ilk yapay patinaj salonu, 7 Aralık 1842'de Londra'da açıldı, ancak pistin yüzeyi buzdan değildi. İlk yapay buz pisti ise, yine Londra'da 7 Ocak 1876'da açıldı. Uluslararası Patinaj Birliği, 1892'de Hollanda Scheveningen'de kuruldu.

ARTİSTİK PATİNAJ

En fazla madalya

Olimpiyat oyunlarında en çok altın madalya alan artistik patinajcı, 1920, 1924 ve 1928'de üç altın madalya ile İsveçli **Gillis Grafström** (1893-1938) oldu. Grafström, 19320de de gümüş madalya kazandı. Bu başarıya erişen diğer iki kişi ise, 1928, 1932 ve 1936'da

PARAŞÜT REKORLARI

Kategori	Adı	Ülke	Yılı
Kuleden ilk atlayan	Louis Sébastion Lenormand	Fransa	1783
Balondan ilk atlayan	André-Jacques Garnerin (680 m.)	Fransa	1797
Havada ilk kurtarma	Bayan Dolly Shepherd kendi paraşütüyle Bayan Louie May'i yere indirdi (3350 m)	İngiltere	1908
Uçaktan ilk kez (erkek)	Albert Berry	ABD	1912
Uçaktan ilk kez (kadın)	Georgina Broadwick	ABD	1912
İlk serbest düşüş	Georgina Broadwick	ABD	1914
En alçaktan kaçış	Terence Spencer (9-12 m.)	Baltık	1945
En uzun süreli düşüş	H. Rankin (40 dakika)	ABD	1956
En yüksekten kaçış	J. de Salis ve P. Lowe (17.068 m)	İngiltere	1958
En ertelemeli atlayış (erkek)	Joseph W. Kittinger (25.816 m.)	ABD	1960
(kadın)	O. Kommissarova (14.100 m)	SSCB	1965
(sivil)	R.W. K. Beckett (9.144 m)	G. Afrika	1969
En güneye	Richard J. Patton	G. Kutbu	1956
En kuzeye	Dr. Jack Wheeler, Rocky Parsona	90° 000' Kuzey	1981
Meslek yaşamı boyunca (erkek)	Yuri Baranov ve Anatolyi Osipov (10 bin kez)	SSCB'de	1980
(kadın)	Valentina Zakoretskaya (8 bin kez)	SSCB'de	1980
En yükseğe inme	On Sovyet paraşütçü (7.133 m)	Lenina doruğu	1963
En ağır yük	ABD Uzay Mekiği **Columbia**	Atlas Okyan.	1981
Köprüden en yüksek	Donald R. Boyles (320 m.)	ABD	1970
Kuleden en yüksek	Herbert Leo Schmidtz (604 m.)	ABD	1979
En büyük "yıldız"	72 kişilik bir ekip	ABD	1983
3.-4 saniye boyunca En yüksek sütun	22 kişilik Çin ekibi	Çin	1984
Kapalı yerde en alçaktan atlayış	Andy ve Phil Smith (58.5 m.)	ABD	1982
En çok yer gezen	Kevin Seaman	50 ABD eyaleti	1972
En yaşlı (erkek)	Edwin C. Townsend (85)	ABD	1982
(kadın)	Stella Davenport (75 yıl 8 ay)	İngiltere	1981
Toplam 24 saat	D. Bruce MacLaughlin (235 kez)	ABD	1981

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ ANADOLU BANKASI İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

PATEN SÜRAT DÜNYA REKORLARI

MESAFE	DAK/SAN.	ADI/ÜLKESİ		YER	YIL
500 metre	36.57	Pavel Pegov	(SSCB)	USRR	1983
1000 metre	1.12.58	Pavel Pegov	(SSCB)	USRR	1983
1500 metre	1.53.26	Oleg Bozhyev	(SSCB)	USRR	1984
	1.53.22u	Andrei Bobrov	(SSCB)	USRR	1983
3000 metre	4.04.06	Dimitry Oglobin	(SSCB)	USRR	1979
5000 metre	6.49.15	Viktor Shasherin	(SSCB)	USRR	1984
10.000 metre	14.21.51	Igor Malkov	(SSCB)	USRR	1984
	14.17.61 u	Konstantin Kadhow	(SSCB)	USRR	1982
Kadınlar					
5000 metre	38.69	Christa Rothenburger	D. Almanya	USRR	1983
1000 metre	1.19.31	Natalia Petruseva	(SSCB)	USRR	1983
1500 metre	2.03.34	Andrea Schöne	D. Almanya	USRR	1984
3000 metre	4.20.91	Andrea Schöne	D. Almanya	USRR	1984
5000 metre	7.34.52	Andrea Schöne	D. Almanya	USRR	1984

altın alan Norveçli **Sonja Henie** (1912-69) ve "**çiftlerde**" iki değişik partöner ile 1972, 1976 ve 1980'de birinci olan Sovyet **İrina Rodnina**'dır (Doğ. 1949).

En fazla birincilik

1896'dan beri yapılmakta olan dünya artistik patinaj şampiyonasında bireysel birinciliğe en çok İsveçli **Ulrich Salchow** ulaştı (1901-05 ve 1907-11). Kadınlar rekoru da yine 10 bireysel birincilik madalyası ile **Sonja Henie**'ye aittir (1927-1936). Sovyet **İrina Rodnina,** 1908'den beri yapılmakta olan "**Çiftler**" yarışmalarında, dört tanesi 1969-72 arasında Aleksey Ulanov'la, altı tanesi de 1973-78 arasında kocası **Aleksandr Zaitsev** ile olmak üzere, 10 birincilik aldı. 1952'de şampiyonaya dahil edilen buz dansı dalında en fazla madalya alan çift ise, 1970-74 arasında ve 1976'da Sovyet **Ludmila Pakhomova** ve **Aleksandr Gorşkov** oldu.

GRAND SLAM

İngiliz **John Anthony Curry** (Doğ.1949) aynı yılda, hem dünya, hem olimpiyat, hyem de Avrupa birinciliğini elde ederek "**Grand Slam**"a gitti. İngiliz buz dansçıları **Jayne Torvill** ile **Christopher Dean,** aynı başarıya 1984'te ulaşırken, Avusturyalı **Karl Schafer** (1909-76) ve **Sonja Henie** de, hem 1932, hem de 1936'da "**Grand Slam**" yaptılar.

En yüksek puan

Uluslararası bir şampiyonada en fazla 6 puan alan sporcular, **Jayne Torvill** ile **Christopher Dean** oldu. İngiliz çift, 22-24 Mart 1984 tarihlerinde Kanada'nın Ottawa kentinde yapılan Dünya Buz Dansı Şampiyonası'nda hakemlerden 29 tam puan (6) aldılar. Hakemler, **Torvill-Dean** çiftine, zorunlu hareketlerde 7, kısa programda 9, serbest programda da, artistik sunuş için oybirliğiyle verilen 9 tam puan dahil 13 "**6**" puan verdiler. Çift, Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de yapılan 1983 Dünya Şampiyonası'nda serbest dansta 9 hakemin tümünden artisik sunuş için tam puan almıştı. Aynı başarıya, Yugoslavya'nın Sarajevo kentinde yapılan 1983 Kış Olimpiyatları'nda da erişen **Torvil-Dean** çifti, amatör meslek yaşamlarını 136 tane "**6**" alıp, bu dalda rekor kırarak kapadılar.
Teklerde bu rekoru, 1962 yılında Çekoslovakya'nın başkenti Prag'daki erkekler birinciliklerinde 7 tam puan alan Kanadalı **Donald Jackson** (Doğ. 1940) kırdı.

Mesafe

İngiliz **Robin Cousins** (doğ. 1957), 16 Kasım 1983'te, Surrey'deki Richmond Patinaj Pisti'nde bir "**Axel**" sıçrayışı ile 5 metre 81 santim, bir geriye atlayışta da 5 metre 48 santim mesafe katetti.

En büyük paten pisti

Dünyanın en büyük kapalı paten pisti, Moskova Olimpiyat kompleksindeki 8 bin 64 metrekarelik pisttir. Japonya'daki Fujikyu Higland Patinaj Merkezi'ndeki beş pistin toplam yüzeyi ise, 26 bin 500 metrekarelik bir alanı kaplar.

SÜRAT PATENİ

En fazla madalya

Sürat pateninde en fazla olimpiyat madalyasını Sovyet **Lidia Skoblikova,** 1960'ta iki, 1964'te dört ya-

1980 olimpiyat şampiyonu Robin Cousins, Richmond Buz Pisti'nde... Cousins, şimdi spor hayatını profesyonel olarak sürdürüyor.

ni toplam altı altın madalya ile kazandı. Erkeklerde rekor, bir tanesini paylaştığı beş altın madalya ile Fin **Clas Thunberg**'e aittir. (1893-1973). Thurberg, ayrıca 1924 ve 1928'de bir gümüş madalya aldı, bir bronz madalyaya da ortak oldu. Amerikalı **Eric Heiden** (doğ.1958), 1980 yılında New York eyaletindeki Lake Placid'de beş altın madalya aldı.

En fazla birincilik

1893 yılından bu yana yapılan dünya şampiyonasında başarıya en fazla ulaşan kişiler, 1908-1909 ve 1912-1914'te Norveçli **Oscar Mathisen** ile, 1923, 1925, 1928, 1929 ve 1931'de **Vlas Thunberg** oldu. Her iki sporcu da, beş dünya birinciliği kazandılar.

1936'dan beri yapılan kadınlararası şampiyonada birincilik rekoru ise, Sovyet **İnga Voronina** (1957, 1958, 1962 ve 1964) ve Hollandalı **Atje Keulen-Deelstra**'nındır. (1970, 1972, 1974).

Dünya şampiyonasında en fazla puan alan patenci, 23-24 Mart 1984'te SSCB'deki Medeo'da Sovyet **Viktor Şaşerin** (160.807 puan) oldu. Doğu Alman **Andrea Schöne** ise 23-24 Mart 1984'de, yine Medeo'da, kadınlararası puan rekorunu kırdı (171.760).

Dünya, olimpiyat ve Avrupa şampiyonları, Jayne Torwill ve Cristopher Dean, amatör olarak son kez buz pistine çıktıkları 1984'te, Ravel'in Bolero'suyla bir kusursuzluk örneği sunuyorlar.

En uzun yarış

"**Elfstedentocnt**" (Onbir Kentlik Tur) yarışı, 1800'lü yıllardan 1963'e kadar Hollanda'da yapıldı. Bu yarış, 200 kilometrelik bir parkuru kapsıyordu. Daha sonra Vesijarvi gölüne alınan yarış (Lahti, Finlandiya) 1983'te de, Ottawa Irmağında Uluslararası 11 Kent Yarışı adıyla Kanada'ya aktarıldı. 200 kilometrelik parkurda rekoru, Hollandalı **Jan-Roelof Mruithof**, 25 Şubat 1979'da 6 saat 5 dakika 12 saniye ile kırdı (Oulu, Finlandiya).

24 saatlik paten

Hollandalı **Hans Homma**, 1983 yılı Şubat ayında Kanada'nın Ottawa kentinde 24 saatte 406 kilometre kaydı.

TEKERLEKLİ PATEN

Kökeni

İlk tekerlekli pateni Belçikalı **Jean Joseph Merlin** 1760'ta buldu ama, Londra'da icadını sunmak için yaptığı gösteri felâketle sonuçlandı. Şimdiki dört tekerlekli tipi bulan kişi ise, pateninin patentini Ocak 1863'te alan Amerikalı **James L. Plimpton**'dır. İlk kapalı paten pisti, 1824 sıralarında Londra'da açıldı.

En fazla birincilik (sürat)

Tekerlekli patende dünya hız birinciliklerinde rekor, 1953 ve 1965 yılları arasında 16 birincilik alan İtalyan **Alberta Vianello**'ya aittir.

Figürde en fazla birincilik

Her ikisi de Alman olan **Karl Heinz Losch**, 1958-59, 1961-62 ve 1966'da toplam beş, **Astrid Bader** ise 1965-68 arasında döret birincilik ile rekor kırdılar. Çiftlerde en çok birinciliği, yine Alman olan **Dieter Fingerle**, 1959 ve 1965-67 arasında iki ayrı partönerle dört madalya alarak ele geçirdi.

Sürat pateni

Süratte resmi dünya rekorunu saatte 41 kilometre 480 metre ile İtalyan **Giuseppe Cantarella** kırdı. Canteralla, 28 Eylül 1963'te, Sicilya'nın Catania kentindeki bir yolda 440 yardayı (402 metre) 34.9 saniyede geçti.

Pistte dünya bir mil rekoru ise 2 dakika 25.1 saniye ile yine İtalyan olan **Gianni Ferretti**'nindir. İtalyan patenci, bu rekoru 28 Eylül 1968'de Batı Almanya'nın Inzell kentinde kırdı.

Bir pistte bir saat içinde kayılan en fazla mesafe rekorunu da yine bir İtalyan hanım sporcu, **Marisa Anna Danesi** kırdı. Danesi bu rekora, 35 kilometre 399 metre ile 28 Eylül 1968'de Inzell'de ulaştı.

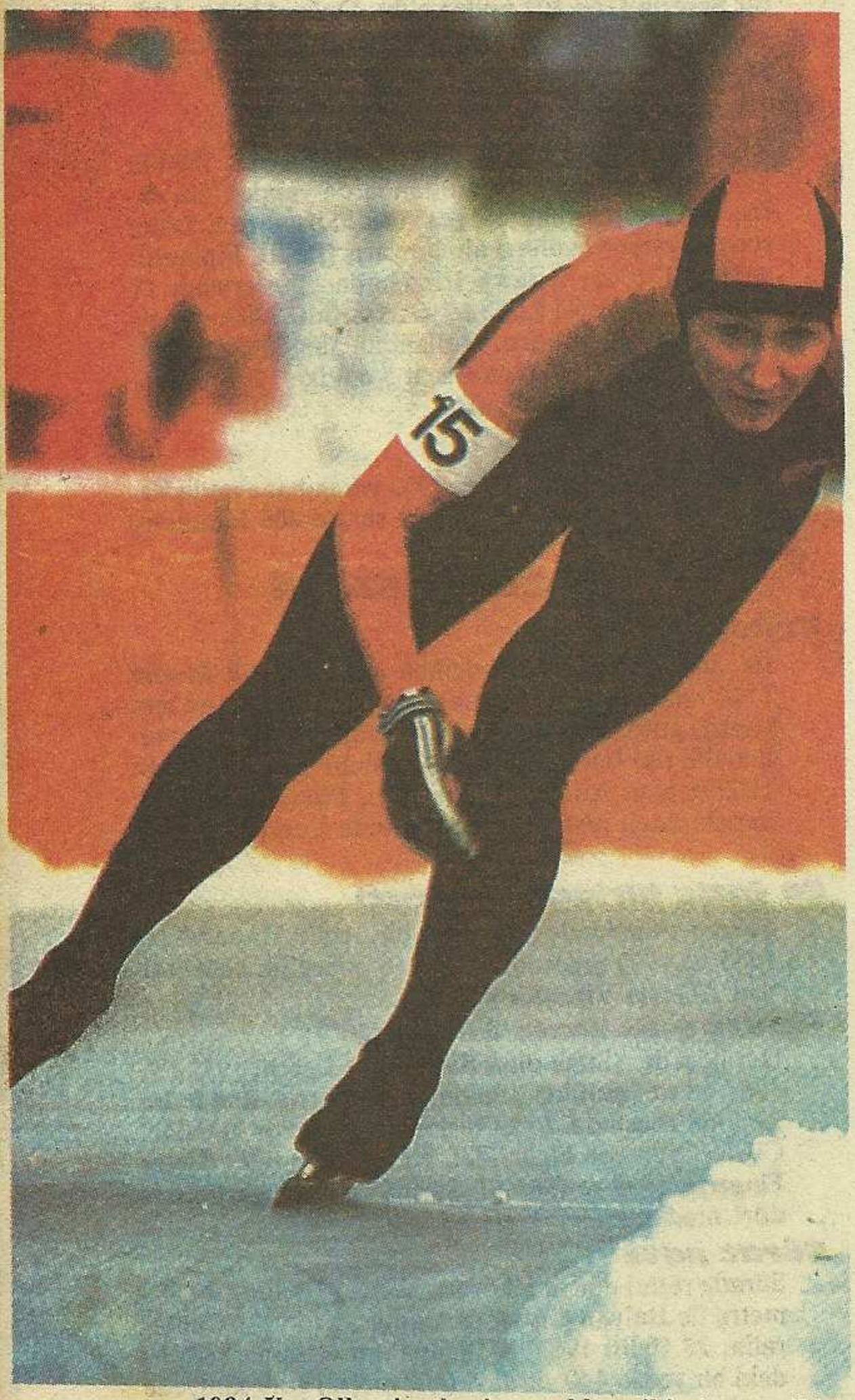
Erkekler yol rekorunu aynı tarihte, aynı yerde kıran **Alberto Civolani** (İtalyan), 2 saat 20 dakika 33.1 saniyede 80 kilometre 460 metre (50 mil) kaydı.

En büyük pist

En büyük kapalı pist, Londra Olympia'daki "**Grand Hall**"dü. 1890 yılında açılıp 1912'de kapanan pistin yüzeyi 6 bin 400 metrekareydi. Açık olan en büyük pist ise, 2 bin 774 metrekare yüzölçümlü Freside Roll Arena pistidir (İllinois, A.B.D.).

En dayanıklı sporcu

Amerikalı **Theodore James Coombs** (doğ. 1954), 30

1984 Kış Olimpiyatları'nın yıldızı, iki altın ve iki gümüş madalya kazanan sürat patencisi Karin Enke'ydi. Dört kez dünya şampiyonu olan Enke, bu rekoru Eric Heiden'le paylaşıyor.

Mayıs ile 14 Eylül 1979 arasında Los Angeles'tan New York'a, oradan da geriye, Kansas'taki Yates Center'a kayarak 8 bin 357 kilometre katetti.

PELOTA VASCA (Jai Alai)

Pelota, üç duvarı da kullanılan kapalı bir salonda iki kişi ya da iki takım halinde oynanır. Oyuncular, tenis topu büyüklüğündeki **Pelota** denilen topu, ellerindeki ince, uzun ve fileden yapılmış, kepçeye benzeyen **Cesta**'lar aracılığıyla karşı duvara fırlatırlar. Rakip, duvardan dönen topu karşılayamazsa, puan kaybeder.

Kökeni

İtalya'da **longue paume** olarak ortaya çıkan ve 13. yüzyılda Fransa'da **Pelota Vosca**'nın, en hızlı top oyunu olduğu söylenir. Eldiven ya da **gant,** oyuna 1840 sıralarında girdi. Chistera'yı da Fransız **Jean** 'Gantchiki' **Dithurbide** buldu. **Grand chister** ise, Arjantinli **Melchior Curuchague**'nin icadıdır.

Dünyanın en büyük **fronton**'u (kapalı stadı), A.B.D.'nin Florida eyaletinin, Miami kentindeki Dünya **Jai Alai** stadıdır. Burada 27 Aralık 1975'te 15 bin 52 kişiyle seyirci rekoru kırıldı.

En fazla şampiyonluk

Federacion Internacional de Pelota Vasca, yani Uluslararası Pelota Vasca Federasyonu, 1952 yılından bu yana her 4 yılda bir dünya şampiyonlukları düzenliyor. Şimdiye kadar en başarılı çift, Trinquete Share'yi, 1952, 1958, 1962 ve 1966'da olmak üzere dört kez kazanan Arjantinli **Roberto Elias** ve **Jan Labat** oldu. **Labat,** toplam 7 şampiyonlukla da ayrı bir rekor kırdı. **Cesta Punta** adı verilen uzun kort oyununun rekortmeni ise, iki değişik eşle 1958, 1962 ve 1966'da şampiyon olan Meksikalı **Hamuy**'dur.

En yüksek hız

José Ramon Areitio'nun, A.B.D.'de Rhode Island'daki Newport Jai Alai'de attığı topun hızı elektronik aygıtlarla saatte 302 kilometre olarak saptandı.

PATANQUE

Kökeni

Patenque ya da diğer adıyla **'boules'**un geçmişi 2 bin yıl öncesine kadar uzanır. Fédération Français de Pétanque et Jeu Provençal, yani Fransız Pétanque ve Provence Oyunları Federasyonu ancak 1945'te kuruldu. Bunu, Uluslararası Federasyon'un (FIPJP) kurulması izledi.

Dünya şampiyonaları

1959 yılından itibaren yapılmasına başlanan dünya şampiyonalarında en fazla başarı sağlayan takım, yedi kez birinci olan Fransa'dır.

24 saatlik rekor

Braintree and District Pétanque Ligi'nden üç kişilik bir takım, 3-4 Temmuz 1982'de, 65 oyunda 813 puan kaydederek rekor kırdı.

PLANÖR

Kökeni

İsadore William Deiches, Eski Mısır'da, yaklaşık İ.Ö. 2500 - 1500 arasında planör kullanımına ilişkin kanıtlar üzerinde bir araştırma yaptı. İsveçli **Emanuel Swedenborg** (1688-1772), 1714 sıralarında planör eskizleri çiziyordu. İnsan taşıyan ilk planörün dizaynını Sir **George Cayley** (1773-1857) yaptı ve arabacısını (adı büyük bir olasılıkla **John Appleby**'di) Kuzey Yorkshire'daki bir vadi üzerinden 1853 yazında 457 metre mesafeye taşıdı.

PLANÖR (SEÇİLMİŞ DÜNYA REKORLARI)

(tek oturaklı)

25 Nisan 1972'de Batı Alman **Hans-Werner Grosse** Lübeck'ten Biarritz'e bir **"ASW-12"** ile gitti ve 1460 kilometre 800 metre aştı.

14 Ocak 1978'de Yeni Zelandalı **Bruce Drake, David Speight, S.H. 'Dick'** Georgeson Te Anau'dan Te Araroa'ya **"Nimbus 2"** tipi planörlerle gittiler.

25 Nisan 1983'te Amerikalı **Tom Knauff,** Pennsylva-

nia'nın Williamsport kentinden Tennessee'nin Knoxville kentine, bir "**Nibsu 3**" ile 1646 kilometre 68 metre aşarak vardı.

25 Şubat 1961'de Amerikalı **Paul F. Bikle Jr.**, California'nın Mojave kenti üzerinde, bir "**Schweizer SGS 1-23E**" ile, 14 bin 102 metrede uçtu ve 12 bin 694 metre yükselti kazandı.

En çok birincilik

Dünyada planörde en çok bireysel şampiyonluğu Batı Alman **Helmut Reichmann** (1970, 1974, 1978) ve İngiliz **Douglas George Lee** (1976, 1978, 1981), üçer birincilik ile aldılar. Dünya şampiyonaları 1948'den bu yana yapılıyor.

TUTUNARAK GİTME

Kökeni

Onbirinci yüzyılda Keşiş Eilmer'in Malmesbury Manastırı'nın 18 metre 300 santimlik kulesinden uçtuğu söyleniyor. Bu tür uçuşun ilk modern öncüsü, kendi yaptığı planörlerle 1891 ve 1896 arasında yaklaşık 2500 uçuş gerçekleştiren Alman **Otto Lilienthal** (1848-1896) oldu. 1950'li yıllarda Profesör **Francis Rogallo**, NASA çalışmaları sırasında, uzay kapsülüne yeniden girme araştırmaları yaparken, esnek bir **'kanat'** geliştirdi.

Şampiyonluklar

Dünya takım şampiyonlarında üç birincilik (1978-1979, 1981) alan İngiltere en başarılı takım oldu.

Resmi FAI rekoru, California'da Owens Vadisi'nden, Nevada'daki Monitop Sıradağları'na 1983 yılı Temmuz ayında 300 kilometre 620 metre katederek uçan İngiliz **John Pendry**'ye ait. Kadınlar arasında da bu rekoru yine bir İngiliz **Judy Leden** yine Owens Vadisi'nden yola çıkıp, bu kez Nevada'daki Luning'e gitmek için 233 kilometre 900 metre katederek kırdı.

POLO

Çok uzun bir geçmişi olan polo, dörder at ve binicisinden oluşan iki takımla oynanır. Oyuncular küçük bir topu uzun sopalarla kaleye sokmaya çalışırlar. Ne boyda olursa olsun, hep "**midilli**" adı verilen atlara binilir. Top kale direkleri arasından geçirildiğinde gol atılmış olur. Maçların heyecanlı geçmesi için "**handikap sistemi**" kullanılır. Bu sistemde her oyuncu —2 (sıradan) ve +10 (olağanüstü) gol üzerinden değerlendirilir. Maç başlamadan önce rakip takımların oyuncularının değerleri karşılaştırılır ve maç başındaki gol farkı ortaya çıkar.

İlk oyunlar

Genellikle polonun Persler zamanından (yaklaşık İ.Ö. 525) oynanmaya başladığı ve asıl adının "**Pulu**" olduğu söylenir. Diğer iddialar arasında oyunun doğduğu yerin Tibet ve Çin (İ.S. 250-Tang Hanedanı) olduğu da var. Modern çağların ilk polo kulübü, Hindistan'ın Assam kentinde kurulan Kaçar Kulübü'dür. Polo 1869'da İngiltere'ye Hindistan'dan getirildi ve ilk maç Londra'daki Haunslow Heath'de 1871 yılı Temmuz ayında oynandı. İlk uluslararası karşılaşma ise 1886'da İngiltere ile A.B.D. arasında yapıldı.

En büyük handikap

Sekiz tane 7.5 dakikalık **'çukka'** yani devrede en büyük handikap 10 golle 1891'de A.B.D.'de ve 1910'dan itibaren de İngiltere ile Arjantin'de uygulandı. 10 gol handikap alan 41 oyuncudan sonuncuları, Amerikalı **Thomas Wayman** ile Meksikalı **Guillermo Gracida Jr.**'dı. 40 gollük iki takımla bir maç 'ilk kez, 1975 yılında Arjantin'in başkenti Buenos Aires'te yapıldı.

En yüksek skor

Uluslararası bir karşılaşmada atılan toplam gol sayısı 30'dur. Bu toplam skor, Arjantin'in 1936 yılı Eylül ayında New York, Long Island, Meadow Brook'ta A.B.D.'yi 21-9 yendiği maçta elde edildi.

RODEO

Kökeni

18. yüzyılın **fiestas** eğlencelerinden kaynaklanan rodeo, Kuzey Amerika sığır sanayiinin ilk günlerinde ortaya çıktı. Meksika'da doğan spor, oradan A.B.D.'nin büyükbaş hayvancılıkla uğraşan bölgelerine yayıldı.

Dünyanın en büyük rodeosu , Kanada Alberta'daki Calgary gösterisidir. Bu gösterinin ödül miktarı, 1981'de 500 bin dolar gibi rekor bir düzeye varmış, aynı yıl 10 gün süren gösterileri para karşılığı izleyen seyircilerin sayısı da 122 bin 268'i bulmuştu. Her yıl A.B.D.'de Oklahoma City'de yapılan National Finals Rodeo'nun 1982 yılı Aralık ayındaki ödül miktarı ise 700 bin 860 dolardı.

En çok birinci

Profesyonel Rodeo Kovboyları Birliği, dünya şampiyonalarında en fazla birinciliği 1966-1970 ve 1973'te Amerikalı **Larry Mahan** ve 1974-1979 arasında da **Tom Ferguson**, altışar kez şampiyon olarak aldılar. **Tom Ferguson**'un bu meslekten kazancı, 21 Mayıs 1964'te 909 bin 89 dolara rekor düzeye varmıştı. Oklahomalı **Jim Shoulders** (doğ.1928) 1949 ile 1959 arasında 16 dünya şampiyonluğu kazandı. Bir tek sezonda rekor ödülünü ise, yine Oklahomalı olan **Roy Cooper** 1983 yılında 153 bin 391 dolar olarak aldı.

En genç şampiyon

Oklahomalı **Metha Brorsen,** 11 yaşında dünya şampiyonu oldu. Kadınlarda ise, 1977 yılında 13 yaşında birinci olan yine Oklahomalı **Jackie Jo Perrin,** en genç şampiyon unvanını elde etti.

Rekor süreler

Çeşitli gösterilerdeki rekor süreleri karşılaştırma olanağı her zaman bulunmaz. Bir buzağıyı kementle yakalamada rekor süreyi 1978'de Kanadalı **Lee Phillips** 5.7 saniye ile kırdı. İğdiş edilmiş bir boğanın en çabuk üstesinden gelen yarışmacılar ise 1955'te **James Bynum,** 1976'da **Carl Deaton** ve yine aynı yılda **Gene Melton** oldu. Hepsi Amerikalı olan sporcular, boğaya 2.4 saniyede hâkim oldular. 100 tam puan üzerinden boğa sırtında kalmada rekor düzeydeki 98 puan, Illinoisli **Denny Flynn**, "**Red Lightning**" adlı boğa üzerinde 1979'da ulaştı.

Şampiyon boğa

1978 Eylül'de emekliye ayrılana kadar, 11 yaşındaki Brahma tipi boğa **Honky Tonk,** kimseye boyun

eğmediği 8 yıllık meslek hayatı boyunca 187 biniciyi üzerinden attı.

SATRANÇ

Kökeni

Oyun, Çarunga (Dört kolordu) anlamına gelen bir isim altında Hindistan'da ortaya çıktı. Aslında buna bir ordu, ya da askerlik oyunu demek pek yanlış olmaz. İngilizce 'satranç' anlamına gelen ve **'çes'** diye telaffuz edilen **'chess'** kelimesi ise, Farsça **'şah'** kelimesinden türetilmiştir. Gerçi oyundan ilk kez Orta Pers Karnamak döneminde (yaklaşık İ.S. 590-628) söz edilmiş ama, 1972 yılı Aralık ayında Özbekistan Sovyet Cumhuriyeti'nde, İ.S. 200'den kaldığı anlaşılan fildişinden iki satranç taşı bulundu. Uluslararası Satranç Federasyonu ise 1924'te kuruldu.

En fazla şampiyon olan

Satrançta dünya şampiyonlukları 1886'dan bu yana genel kabul görüyor. Şampiyon unvanını en uzun süreyle koruyan kişi, 1894 ile 1921 arasında 27 yıl şampiyon kalan Alman. Dr. **Emanuel Lasker,** (1868-1941) oldu. Dünya kadınlar satranç şampiyonu unvanı ise, 1927 yılından, ölüm tarihi olan 1944'e kadar Sovyet (sonra İngiliz uyruğuna geçti) **Vera Mençik-Stevenson**'da kaldı. Mençik-Stevenson, unvanını 7 kez koruyarak ayrı bir rekor kırdı. Resmen kabul edilen **''Elo Sistemi''**ne göre Amerikalı **Robert J. 'Bobby' Fischer,** (doğ. 1943), 2785 puanla bütün zamanların en büyük ustası sayılıyor. 1975 yılından bu yana dünya şampiyonu olan Sovyet **Anatoli Yevgenyeviç Karpov** şu sıralarda 2700 puana sahip ama yine de 2710 puanlık Sovyet **Gari Kasparov**'un (doğ. 1963) gerisinde kalıyor. Sovyetler Birliği erkeklerde dünya şampiyonluğunu 14 kez, kadınlarda da, 1982'ye kadar 9 kez kazanarak rekor düzeyde bir başarıya erişti.

En genç ve en yaşlı şampiyon

Sovyet **Mihail Nehermeviç Tai** (doğ. 1936), dünyanın en genç satranç şampiyonuydu. Tai, 7 Mayıs 1960'ta şampiyonluğa eriştiğinde 23 yaşını 180 gün geride bırakmıştı. En yaşlı şampiyon ise 1894 yılında 58 yaşında **Lasker**'e yenilerek unvanını kaybeden **Wilhelm Steinitz**'di (1836-1900).

En az kaybeden şampiyon

Kübalı **José Raul Capablanca** (1888-1942), yetişkin meslek yaşamı boyunca yalnızca 34 oyun kaybetti (1909-1939 arası). 10 Şubat 1916 ile 21 Mart 1924 arasında hiç yenilmeyen **Capablanca,** 1921-1927 arasında da dünya şampiyonuydu.

En fazla rakiple karşılaşan

Çek **Vlastimil Hort** (doğ. 1944), 23-24 Nisan 1977'de, İzlanda'daki Seltjarnes kentinde, 500 rakiple karşılaşırken, bunlardan 201 tanesiyle aynı anda oynadı ve yalnızca 10 oyunu kaybetti. Yugoslav **Dimitrije Bjelica,** 18 Eylül 1982'de Sarajevo'da aynı anda 301 rakiple oynayarak bir rekor kırdı. Dokuz saatlik bir oyun süresinde 258 kişiyi yendi, 36'sıyla berabere kaldı ve 7 kişiye yenildi. Ardı ardına oynanan en fazla oyun rekorunu ise **José Luis Larranaga,** İspanya Guinpuzcoa'daki Azkoitia'da, 27-29 Kasım 1982'de, 31 saat 42 dakika boyunca 605 kişiyle birbiri ardınca

Sovyet Anatoli Karpov, 1975 yılında, 24 yaşındayken dünya şampiyonluğunu Bobby Fischer'den aldı ve 1978 ile 1981'de unvanını başarıyla korudu.

karşılaşarak kırdı. Larranaga rakiplerinin 535'ini yenip, 42'siyle berabere kalırken, 28'ine de yenildi.

En ağır ve en uzun oyunlar

Resmi bir karşılaşmada (modern kurallardan önce) en ağır hareket eden oyuncu, 29 Ekim 1857'de Amerikalı **Paul Charles Morphy** (1837-84) ile oynayan Alman **Louis Paulsen** (1833-91) oldu. Oyun, zamanın çoğunu Paulsen'in kullandığı, 15 saat süren bir oyundan sonra 56'ncı hamlede sona erdi. Büyük Usta Alman **Friedrich Sömisch** (1896-1975) ise, 1938 yılında Çekoslovakya'nın başkenti Prag'da bir karşılaşma yaparken toplam 45 hamle için ayrılmış olan 2 saat 30 dakikalık süre sona erdiğinde henüz 12'nci hamleyi yeni tamamlamıştı.

En fazla hamle yapılan oyun ise, 23 Mart-16 Nisan 1980 arasında İsrail'in başkenti Tel Aviv'de İsrailli **Yedael Stepak**'ın (doğ. 1940), İranlı (daha sonra İsrail uyruğuna geçti) **Yaakov Mashian**'ı (doğ. 1943) yendiği karşılaşmaydı. Toplam oyun süresinin 24 saat 30 dakika gibi rekor bir düzeye vardığı bu oyunda **Stepak,** 193 hamle yaptı.

SHINTY

Galler bölgesi ve İskoçya'da oynanan bir oyundur. Karşılaşma, 12 kişilik iki takım arasında yapılır. **Caman** adı verilen sopalarla topa vurup, kare biçimindeki ufak kalelere gol atmaya çalışılır. Daha çok gol atan kazanır. Çim hokeyini andıran bir oyundur.

Kökeni

Gal dilinde hamle anlamına gelen "sinteag" kelimesinden türeyen shinty'nin geçmişi 2 bin yıl gerisine, Kelt kahramanlarının oynadığı "**camanachd**" oyununa dayanır. Etkin bir savaş eğitimi olan bu sporla saldırganlık ve özdenetimin yanısıra, hız ve ayrıca göz ile kolun koordinasyonu sağlanıyordu. İskoçya'nın dağlık yörelerinde klan sisteminin çökmesine karşın, tüm köylerin, havanın kararmasından başka bir sınır olmaksızın katıldığı "**top oyunları**" bir çok yerde sürdürüldü. Viski ve gayda da bu oyunların ayrılmaz bir parçasını oluşturuyordu. Camanachd Birliği 1893 yılında İskoçya'da kuruldu.

En fazla birincilik

Camanachd Birliği'nce 1896'dan beri düzenlenen Çalenç Kupası maçlarını en fazla kazanan takım 26 kereyle Newtonmore Highland oldu. Newtonmore'lu **Johnnie Campbell,** 1 kez birincilik madalyasına hak kazanarak rekor kırdı. 1923 yılında Argyll'den **Furnace Club,** şampiyona boyunca hiç gol yemedi.

En fazla sayı, en büyük fark

1909 yılında Newtonmore Furnace'ı Glasgow'da 11-3 yenerek İskoçya Kupası Finali'nde en büyük skora ulaştı. Dr. **Johnnie Cattanach,** bu maçta sekiz '**hail**" ya da gol attı. 1938 yılında bir Camanachd Kupası maçında ise Mid-Argyll adına **John Macmillan Mactaggart** on "hail" kaydetti.

SOFTBALL

Kökeni

'Kapalı salonda oynanan beyzbol' diye tanımlanabilecek bir spor dalı olan softball, 1887 yılında Amerikalı **George Hancock** tarafından icat edildi. Kurallar ise, ilk kez 1895 yılında ABD'nin Minnesota eyaletinin Minneapolis kentinde, "**Kitten Ball**" adı altında, bir sisteme bağlandı. Softball adı, 1926 yılında **Walter Hakanson** tarafından ortaya atıldı ve 1930 yılında ABD'nin her yanında benimsendi. Kurallar, 1933 yılında Uluslararası Softball Ortak Komitesi tarafından resmi hale getirildi ve Amerika Amatör Softball Birliği'nce kabul edildi. Uluslararası Softball Federasyonu 1950 yılında kuruldu ve 1965'te yeniden örgütlendi. Bu Federasyon, softball'un iki çeşidi olan hızlı '**pitch**' ve yavaş '**pitch**'i yönetir.

En çok birincilik

1966'dan itibaren yapılmaya başlanan dünya şampiyonalarında A.B.D. dört kez şampiyon oldu. 1966, 1968 ve 1980'de şampiyon olan A.B.D. takımı, 1976'da da şampiyonluğu paylaştı. A.B.D. kadın takımı da (1965'de kuruldu) 1974 ve 1'78'de dünya şampiyonu oldu.

SÖRF

Kökeni

Polinezyalıların bir kano ile sörf yapma (**chorooe**) şeklindeki geleneksel sporlarından ilk kez 1771 yılı Aralık ayında Tahiti'ye yaptığı ilk yolculukta Kaptan **Cames Cook** (1728-79) söz etti. Bir tahta ile sörf yapmaya ilişkin ilk kayıt ise Mart 1779'da, Hawaii Adası'nın Kealakekua Körfezi'nde böyle bir olaya tanık olan Yüzbaşı (Sonra Albay oldu) **James King**'in kaleminden çıktı. Bir sörfçünün ilk kez resmini yapan kişi de, bu yolculuğun resmi ressamı **John Weber**'di. Spor, 1900'de Waikiki'de yeniden canlandı. 1929 yılında içi boş tahtalar, 1956'da da hafif plastikten köpüklü tipler ortaya çıktı.

En fazla şampiyon olan

1964 yılında Avustralya'nın Sidney kentinde başlayan Dünya Amatör Şampiyonası'nda iki kez şampiyon olan tek sörfçü, 1965 ve 1966'da birinciliği alan Amerikalı **Joyce Hoffman**'dır. 1975 yılında profesyoneller arasında bir dünya şampiyonası düzenlenmeye başlandı. Bu şampiyonada Avustralyalı **Mark Richards** 1979 ile 1982 arasında dört kez erkekler arası birinciliği elde etti.

En yüksek dalga

Hawaii'deki Makaha Plajı'nda dünyadaki en sürekli ve büyük dalgalar bulunur. Bu dalgaların boyu 9 ilâ 10 metreyi bulur. Şimdiye kadar üzerinde sörf yapılan en büyük dalga 3 Nisan 1868'de Hawaii'deki Minole'ye vuran ve boyu "**belki de 15 metre 24 santimi bulan**" **tsunami**'ydi. Bu dalgaya, **Holua** adlı bir Hawaiili bindi.

En uzun yolculuk (deniz dalgasında)

Meksika'da, Nayarit'teki San Blas yakınlarında bulunan Matanchen Koyu'na yılda dört ilâ altı kez üzerinde sörf yapılabilen dalgalar vurur ve bunlarla 1700 metre sörf yapma olanağı vardır.

SPEEDWAY

Motosiklet yarışlarının özel bir teknik gerektiren zor dallarından biridir. Yarışmacılar, freni olmayan özel motorlarla, kırmızı topraktan bir pistte yarışırlar. Pist ovaldir ve yarışmacılar frensiz motorlarla viraj dönmek için ağırlıklarını bir tarafa vermek zorundadırlar. 110 kilometre süratte, bu oldukça zor bir iştir. Bu yüzden özel bir sürüş tekniği gerektirir.

Kökeni

Toprak pistlerde yapılan ilk motosiklet yarışı, 1902 yılında A.B.D.'de düzenlendi. Kısa parkurda ilk yarışlar, 1923 yılı Kasım ayında Avustralya'daki Batı Maitland Tarım Şovu'nda düzenlendi.

Dünya şampiyonaları

Dünya Speed Şampiyonası ilk kez Eylül 1936'da, Londra Wembley'de yapıldı. Bu şampiyonayı en çok kazanan kişi de 1968-1970, 1972, 1977 ve 1979'da olmak üzere 6 kez birinci gelen Yeni Zelandalı **Ivan Gerald Mauger** (doğ. 1939) oldu. Yine Yeni Zelandalı olan **Barry Briggs** (doğ. 1934), 1954 ve 1970 arasında arka arkaya 17 kez finallere katılmak suretiyle bir rekor kırdı ve 1957-1958, 1964 ve 1966'da da birinci oldu. Dünya şampiyonası yarışmalarında 201 puan alarak ayrı bir rekor kırdı.

Dünya Takımlar Kupası'nda (1960'tan beri yapılıyor) 8 ve Dünya Çiftler Şampiyonası'nda (1968'den beri yapılmakta) yedi birincilik alan İngiltere, bu iki organizasyonda en fazla başarı kazanan takım oldu. Polonya ise, 1960 ile 1980 arasında ardı ardına 21 şampiyonada yarıştıktan sonra, 1984'te de 22'nci kez katılarak bir rekora ulaştı. En yüksek puana ise 1971'de Polonya'daki Rybnik'te Polonyalı

Çok tehlikeli bir buz speedway sporunda, lastiklere, kaymamak için 6 santimlik çiviler yapıştırılır. İsveçli Eric Stenlund, 1984 dünya şampiyonu olarak, Sovyet sporcuların bu daldaki saltanatına son verdi.

Jerzy Szczakiel ve **Andrzej Wyglenda**; 11 Aralık 1982'de ise Avustralya Liverpool'da Amerikalı **Arthur Dennis Sigalos** ile **Robert Benjamin 'Bobby' Schwartz** 201 puana eriştiler.
İsveçli **Ove Fundin** (doğ. 1933), beşi bireysel, biri çiftlerde ve altısı da Dünya Takım Kupası madalyası olmak üzere 1956 ile 1970 yılları arasında altı kez dünya birinciliği aldı.

SQUASH

Geniş bir seyirci kitlesinin ilgisini çekmeyen squash (skuaş), heyecanlı, gerilimli bir oyundur. İki kişi arasında oynanır. Bedensel yetenekleri olduğu gibi, zekâ, kararlılık, cesaret gibi zihinsel yetenekleri de geliştirir. A.B.D., Kanada ve Meksika'da oynanan oyunun **'sert top'** ve **'yumuşak top'** denilen iki çeşidi vardır. İki oyunu birleştirme çabaları sonuçsuz kalmıştır. Tenisi andıran, ancak kapalı salonda, dört duvar arasında oynanan squashde şimdiye kadar rekor seyirci sayısı, herkese açık (hem profesyonellerin, hem amatörlerin katılabildiği) İngiltere Squash Şampiyonası'nda, 14 Nisan 1984 günü Wembley Konferans Merkezi'ne gelen 2 bin 603 seyirciyle kırıldı.

İlk kayıtlar

Yumuşak bir topla oynanan **'rackets'** (A.B.D.'de 'racquets') daha 1817'de, İngiltere Harrow'daki Harrow Okulu'nda oynanıyordu ama,herhangi bir şampiyon yoktu. 1907 yılında Philadelphialı **John A. Miskey,** Amerika Amatör Tekler Şampiyonası'nı kazanarak ilk şampiyon oldu.

En fazla şampiyon olan

Avustralyalı **Geoffrey B. Hunt** (doğ. 1947), 1976, 1977, 1979 ve 1980'de dört dünya şampiyonasını ve üç dünya amatör şampiyonasını (1967'de yapılmaya başlandı) kazanarak rekor kırdı. Avustralya ise 1967, 1969, 1971 ve 1973'te dört amatör takım birinciliği aldı.

En fazla birincilik (açık şampiyona)

Hem amatörlere, hem de profesyonellere açık olan ve her yıl İngiltere'de düzenlenen **"Açık Şampiyona"**da en fazla birincilik alan kişi **Geoffrey Hunt** oldu. (1969, 1974, 1976, 1981). Pakistanlı **Haşim Han** (doğ. 1915), 1950-1955 arasında ve 1957'de yedi kez birinci olduğu gibi, 1978-1983 arasında da altı kez **"Vingate"** (başarı) unvanını aldı.

Kadınlarda en çok birinci olan

Kadınlararası Squash Rackets Şampiyonası'nda en fazla birincilik alan sporcu, Avustralyalı **Heather Pamela McKay** (doğ. 1941) oldu. Bu şampiyonada 1961-1977 yılları arasında 16 kez birinci olan **McKay,** 1976 ve 1979'da da **"Herkese Açık Dünya Şampiyonası"**nı kazandı. 1959 yılından 1980'e kadar süren spor hayatında, yalnızca iki kez (1960 ve 1962'de) yenildi.

En fazla şampiyonluk (Amatörler)

Daha sonra Mısır'ın İngiltere Büyükelçisi olan **Abdülfettah Emir Bey** (doğ. 1910) 1931-1933 ve 1935-1937 arasında altı kez amatör şampiyonayı kazandı.

En uzun şampiyonluk maçı

Şimdiye kadar yapılan en uzun süreli maç, Pakistanlı **Cihangir Han'**ın (doğ. 1963), Mısırlı **Cemal Aved'**i (doğ. 1955) 9-10, 9-5, 9-5, 9-2 yendiği 2 saat 45 dakikalık maçtı. 30 Mart 1983'te İngiltere'de Batı Sussex'e bağlı Chichester'deki Uluslararası Patrick Şenliği'nde yapılan bu maçın ilk seti de, 1 saat 11 dakikalık rekor bir süreye ulaştı.

En kısa şampiyonluk maçı

İngiltere'de Clwyd'daki Rhos-on-Sea'de yapılan Kadınlararası Galler Bölgesi birinciliğinde **Deanna Murray,** *Christine Rees'i yalnızca 9 dakika 30 saniyede* yendi.

SU KAYAĞI

Kökeni

Su kayağının kökeni, tahtalar üzerinde yürümeye ve teknelerin ardında suda tahtalar üzerinde kaymaya dayanır. 19. yüzyılda, büyücülere ilişkin bir risalede, Tarentumlu **Eliseo**'dan söz ediliyor. 14. yüzyılda yaşayan Eliseo **"suda yürür ve dans eder"**miş.Bir tahta üzerinde tekne ardında kaymanın ilk kez, 1900'lü yılların başlarında A.B.D.'nin Pasifik kıyı-

Deena Bush, 1983 yılında slalom su kayağı dünya rekorunu kırdı.

larında görüldüğünden söz ediliyor.
Bugünkü haliyle su kayağı sporuna, 1922 yılı yazında çamdan yapılmış iki eğik tahta üzerinde, A.B.D.'nin Minnesota eyaletindeki Pepin Gölü'nde kayan **Ralph W. Samuelson** (1904-1977) öncülük etti. Aynı sıralarda bu sporun Fransa'da Annecy Gölü'nde doğduğuna ilişkin iddialar da var. İlk dünya çapında su kayağı örgütü, **"United International de Ski Nautique"** adı altında 27 Temmuz 1946'da Cenevre'de kuruldu.

En fazla birincilik

1949'dan bu yana yapılan dünya şampiyonalarında ikişer birincilik ile en fazla başarı gösteren erkek sporcular şunlar oldu:
Amerikalı **Alfredo Mendoza** 1953 ve 1955'te
Amerikalı **Mike Suyerhoud** 1967 ve 1969'da
Kanadalı **George Athan** 1971 ve 1973'te
Amerikalı **Sammy Duvall** 1981 ve 1983'te
Kadınlarda ise üç madalyalı sporcuların sıralaması şöyle:
Amerikalı **Willa McGuire** 1949-1950 ve 1955'te
Amerikalı 'Liz' **Allan-Shetter** 1965, 1969 ve 1975'te.

Liz Allan-Shetter, bireysel olarak sekiz şampiyonluk kazandığı gibi, aynı yıl dört dalda da, yani slalom, atlama, akrobatik hareketler ve bireysel puanlamada da birinci gelen tek kişi oldu. Amerikalı hanım sporcu, bu başarıya 1969 yılında Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da ulaştı.
En başarılı takım ise, 1957 ile 1983 yılları arasında art arda 14 kez şampiyon olan A.B.D. takımıdır.

En büyü hız

Şimdiye kadar su kayağında kaydedilen en büyük hıza, Avustralyalı **Christopher Michael Massey** erişti. Massey, 6 Mart 1983'te, Avustralya'nın New South Wales bölgesinde, Windsor'daki Hawkesbury Irmağı'nda saatte 230 kilometre 260 metre hız yaptı. Motoru **Stanley Charles Sainty** kullanıyordu. **Donna Patterson Brice** (doğ. 1953) ise, 21 Ağustos 1977'de California, Long Beach'te saatte 178 kilometre 810 metre hızla, kadınlar arasında rekor kırdı.

En uzun mesafe

Will Coughey, 18-19 Şubat 1984'te, Yeni Zelanda'daki Tikitapu Gölü'nde 2 bin 99 kilometre 700 metre katederek, su kayağı ile en uzun mesafeyi aşan kişi oldu.

Yalınayak

Yalınayak su kayağı yapan ilk kişinin 6 Mart 1947'de, Florida'daki Eloise Gölü'nde **Dick Pope Jr.** olduğu söyleniyor. Yalınayak en uzun süreyle ku kayağı yapma rekoru, 19 Kasım 1978'de Florida'daki Weir Gölü'nde 2 saat 42 dakika 39 saniye süreyle kayan Amerikalı **Billy Nichols**'a aittir. Geri geri yalınayak kayma rekorunu ise Avustralyalı **Paul McManus,** 39 dakika ile kırdı.

SU TOPU

Kökeni

Su topu İngiltere'de 1869'da **"Su Futbolu"** adıyla oynanmaya başladı. Olimpiyatlara da ilk kez 1900 Paris Olimpiyat Oyunları'nda dahil edildi.

En fazla madalya

Macaristan 1932, 1936, 1952, 1956, 1964 ve 1976'da aldığı altın madalyalarla en fazla altın madalya alan ülke oldu. İngiltere 1900, 1908, 1912 ve 1920'de olmak üzere dört altın madalya aldı.
Üç altın madalya alma onurunu ise beş oyuncu paylaşıyor: Hepsi İngiliz olan **George Wilkinson** (1900, 1908-1912), **Paulo** 'Paul' **Radmiloviç** ve **Charles Sidney Smith** (1908, 1912, 1920) ve iki Macar, **Deszo Gyarmati** ile **György Kapt Karpati** (1952, 1956, 1964). Gyarmati'nin eşi **Eva Szekely** yüzmede altın madalya alırken kızı **Andrea** da gümüş madalyaya kavuştu. **Paul Radmilovic** ayrıca 1908'de 4 × 200 metre serbest bayrak yarışında da bir altın madalya aldı.

En fazla gol

Bir kişinin kendi sahasındaki bir milli maçta attığı en çok gol sayısı 11'dir. Plaistow United takımından İngiliz **Terry Charles Miller** (doğ. 1932), İngiltere'nin, Galleri 1951 yılında Newport, Gwent'te 13-3 yendiği maçta bu skora imzasını attı.

En fazla milli olan

Sovyet **Aleksey Barkalov** (doğ. 1946), 1965 ve 1980 yılları arasında 412 kez milli olarak bu unvanı hak etti.

SÜREK AVI

TİLKİ AVI

İlk kayıtlar

İngiltere'de tilkilerin avlandığı sürek avları, 18. yüzyılın ikinci yarısıda popüler hale geldi. Ancak çok

daha eski tarihlerde tilki avına ilişkin kayıtlara rastlanıyor. Daha önceleri avlanma, kesinlikle geyik ve tavşan avlarıyla kısıtlanmıştı.

En fazla sayıda tazı

1786 yılında Berin Avon'daki Badminton'da tazıları bulunan Beaufort Dükü, en çok sayıda tazıya sahip olan kişidir. Eskiden haftanın altı günü avlanan bu sürüde 120 çift tazı vardı. Şimdi haftada dört gün ava çıkıyorlar.

En uzun av

Kayıtlara geçmiş en uzun av, mesafe olarak kuzey Lancachire'deki Holmbank'den başladı ve Cumbria'daki Ulpha'da bitti. 1743 yılının Ocak ya da Şubat ayında yapılan 128 kilometrelik avın, 6 saatte bittiği öne sürülüyor.

Süre olarak en uzun tilki avı ise 10 saat 5 dakika sürdü. 26 Ocak 1738 sabahı 7.45'te başladı ve 92 kilometre uzakta, 17.50'de sona erdi.

En uzun süreyle avcılık

Country Life'in avcılık muhabiri **J.N.P. Watson**, 1968 ve 1984 yılları arasındaki tilki, geyik ve tavşan avlarına 168 ayrı tazı grubuyla İngiltere, İrlanda, ABD ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde avlandı.

TAZI YARIŞI

İlk yarış

İngiltere'de ilk tazı yarışı, 1876 yılı Eylül ayında Kuzey Londra Hendon'da yapıldı. Bu yarışta tazılar, raylar üzerinde koşan bir tavşanı kovaladılar. Modern tazı yarışları, mekanik tavşanların Amerikalı **Owen Patrick Smith** tarafından 1919 yılında kusursuz hale getirilmesiyle başladı. Florida'nın St. Petersburg kentindeki St. Petesburg Kennel Club, 3 Ocak 1925'te açıldı. Bu kulüp dünyanın, hâlâ eski yerinde faaliyet gösteren en eski kulübüdür.

Derby

İngiliz Tazı Derby'sini ikişer kez kazanma başarısını yalnızca iki tazı gösterdi. 1927 yılından beri yapılan 500 metre parkurlu derbyde, **Mick the Miller** 1929 ve 1930'da, **Patricia's Hope** ise 1972 ve 1973'te birinci geldiler. İki tazının aldıkları ilk birincilikten sonra sahip değiştirmişlerdi.

Derby'nin en büyük ödülünü 28 Haziran 1980'de 35 bin Sterlin ile **Indian Joe** aldı. İngiltere, İskoçya ve Galler Derby'lerinin hepsini birden kazanıp **'üçlü'** bir zafere ulaşan tazılar ise şunlardı: 1947'de **Trev's Perfection**, 1959'da **Mile Bush Pride** ve 1972'de **Patricia's Hope**. A.B.D.'nin Massachusetts eyaletinin Taunton kentinde yapılan Amerikan Derby'sini iki kez kazanan tek tazı ise 1950-1951'de **Real Huntsman** oldu.

Grand National

1927 yılından beri yapılan ve parkur uzunluğu şimdi 500 metreye çıkarılmış Grand National'ı üç kez kazanan tek tazı, 1970, 1971 ve 1972 yıllarında **Sherry's Prince** oldu.

En hızlı tazı

The Shoe, saatte 67 kilometre 140 metrelik bir hıza, 374 metreyi 20.1 saniyede koşarak erişti ve **"dünyanın en hızlı tazısı"** unvanını, 25 Nisan 1968'de Avustralya'nın New South Wales bölgesindeki Richmond kentinde kazandı. Son 91 metre 44 santimi 4.5 saniyede aldığı, yani koşunun bu bölümünde saatte 73 kilometre 140 metre hıza ulaştığı tahmin ediliyor.

En çok yarış kazanan tazı

1955-1956 yıllarında koşan Amerikan tazısı **Indy Ann**, 137 kez birinci gelerek, en çok yarış kazanan tazı oldu. Ardı ardına birincilik almada dünya rekoru ise, 18 Kasım 1978'den 1 Haziran 1979'a kadar üst üste 31 kez birinci gelen Amerikan tazısı **Joe Dump**'dır.

En çok para kazanan tazı

1981-1984 yılları arasında ABD'de 225 bin dolar kazanan **Marathon Hound**, en fazla para kazanan tazıdır. Bir yarış için konan en büyük ödül olan 100 bin doları ise, 1982'de yine A.B.D.'de, Florida'daki Tazı Grand Prix'sinde **DD's Jackie** aldı.

En büyük sürpriz

Apollo Prince, 14 Kasım 1968'de Avustralya Quuensland'daki tazı yarışında birinci geldiği zaman, müşterek bahisçilere göre kazanma şansı ancak 250'ye 1'di.

TEKVANDO

Bu kavga sanatının kurucusu ve **'baba'**sı, şimdiye kadar verilmiş en yüksek Dan'ın sahibi olan 9'uncu Dan'dan General Choi Hong Hi'dir. Tekvando, 11 Nisan 1955'te, Kore geleneği ve kültürünün bir parçası olarak resmen kabul edildi.

TENİS

Kökeni

Modern oyunun, kapalı salonda oynanan tenisin, açık havada oynanan bir biçimi olarak türediği, genellikle kabul edilir. **"Gerçek Tenis"** ya da **"Kraliyet Tenisi"**nden bu kapalı salon tenisi, yaklaşık 1050 sıralarında Fransız manastırlarında **"jeu de paume"** adıyla oynanmaya başlanmıştı. 1308'de Fransa Kralı **IV. Philippe**'in satın aldığı Paris'teki Hotel de Nesle'e ilişkin olarak bir de tenis kortunun satışından söz ediliyor.

İlk Dünya Tenis Şampiyonu Fransız **Glerge**'dir (yak. 1740). **Fransız Jacques Edmond Barre** (1802-1873) şampiyonluk unvanını 33 yıl gibi rekor bir süreyle, 1829'dan 1862'ye kadar elinde tuttu. Basklı olan **Pierre Etchebaster** (1893-1980) ise, 1928 ile 1952 arasında 8 kez unvanını başarıyla koruyarak bir rekor kırdı.

Çim tenisi

"Açık" tenisten ise ilk kez 29 Eylül 1793'te, bir İngiliz dergisi olan **Sporting Magazine**'de söz ediliyor. O sıralarda ya **Pelota** ya da **Lawn Rackets** adı verilen bu oyunun, ilk kulübü, Binbaşı **Harry Gem**'in 1872'de kurduğu Leamington Club'dü. Oyundan ticari kazanç sağlamaya yönelen ilk kişi ise yine bir Binbaşı, **Walter Clopton Wingfield** oldu (1874). Oyuna kısa sürede **Çim Tenisi** adı verildi. 1968'den itibaren de amatör oyuncuların herkese açık olan, yani hem amatörlerin, hem de profesyonellerin katılabildiği turnuvalarda oynamalarına izin verildi.

RACKETS

Devon, Exeter'deki Southernhay'de (İngiltere) bir racket kortunun 12 Ocak 1798'de satılışına ilişkin ka-

yıtlar bulundu. 17. yüzyıl kökenli bu oyun, 18'inci yüzyılın ortalarında Londra'da Fleet Tutukevi'nde yatan borçlular tarafından oynanırdı. Mahkûmlardan biri olan **Robert Mackay** de, 1820 yılında ilk **'dünya'** birinciliğine sahip çıkma iddiasında bulundu. İlk kapalı kort şampiyonu, 1860 yılında Woolwich'de **Francis Erwood** oldu.

1820'den beri yapılan 20 dünya şampiyonasında en büyük başarıya, 1954 yılında profesyonel **James Dear**'i (1910-1981) yendikten sonra, bu unvanı dört kez koruyan ve 1972 Nisan'ında kortlardan çekilen **Geoffrey Willoughby Thomas Atkins** (doğ. 1927) erişti.

Amatör tekler şampiyonaları 1888 yılından itibaren yapılmaya başladıktan beri, en çok bireysel birinciliği 1903 ve 1923 arasında 9 kereyle **Edgar Maximilian Baerlein** (1879-1971) aldı. 1890'da yapılmaya başlanan amatör çiftler şampiyonalarında en fazla şampiyon olan sporcular ise, 11'er kereyle **David Sumner Milford** ve **John Ross Thompson** oldu.

RACQUETBALL

Racquetball'u 1950 yılında **Joe Sobek**, A.B.D., Connecticut'taki Greenwich YMCA'de buldu ve oyun **"Paddle Rackets"** adıyla ilk kez oynandı. Uluslararası Racquetball Birliği 1969'da Amerikalı **Bob Kendler** tarafından kuruldu. İngiliz Racquetball Birliği 1981'de kuruldu.

GRAND SLAM

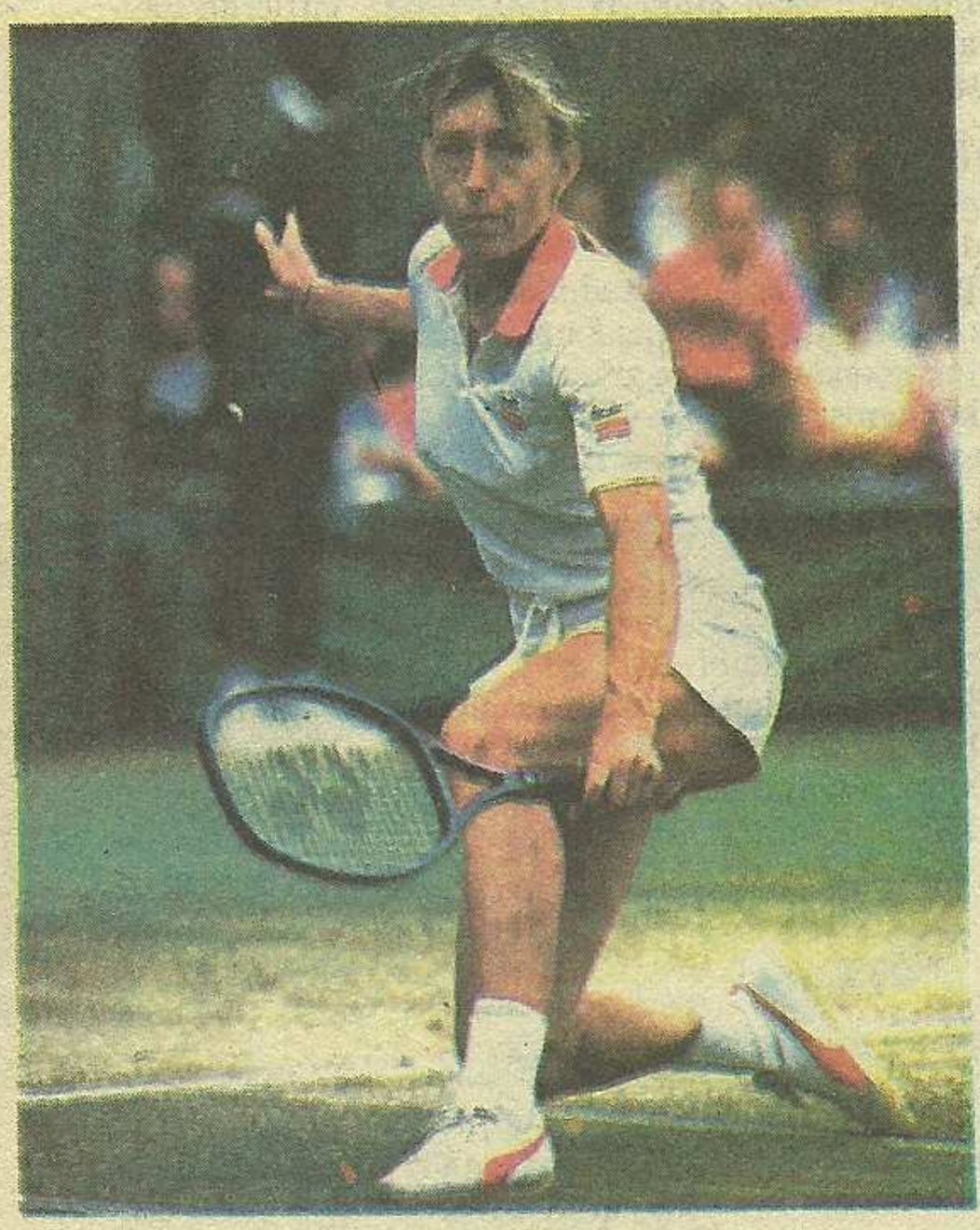
Grand Slam, dünyanın en önemli dört şampiyonasında da teklerde birinci olmak anlamına gelir. Wimbledon, A.B.D., Avustralya ve Fransa şampiyonalarını kazanan kişi, **'grand slam'** yapmış oluyor.

En çok birincilik

Bu şampiyonaların hepsinde birinci olan ilk erkek tenisçi İngiliz **Frederick John Perry** oldu (doğ. 1909) **Perry**, 1938'de Fransa şampiyonasında da birinci ge-

Tenisten en fazla para kazanan oyuncular, Martina Navratilova (altta) ile İvan Lendl (sağda). Lendl, ilk Grand Slam Turnuvası'nı 1984'te, Fransa'da birinci olarak kazandı.

lerek dörtlüyü tamamladı. Dört şampiyonada aynı yılda birinci olan ilk tenisçi ise, 1938 yılında Fransa'da tüm rakiplerini yenip **'grand slam'** yapan Amerikalı **John Donald Burge** oldu. İki kez grand slam yapan tek oyuncu, 1962'de amatör olarak bu başarıya erişen; 1969'da da, profesyonellere de bu yarışlara katılma hakkı çıkınca yeniden dört şampiyonada birden birinciliği alan Avustralyalı **Rodney George Laver**'di (doğ. 1938).

"Grand Slam"'e üç de kadın tenisçi imzasını attı: Amerikalı **Maureen Catherine Connolly** 1953'te, Avustralyalı **Margaret Jean Court** 1970'de ve Amerikalı **Martina Navratilova** 1983-1984'te. Bayan **Navratilova**, Amerikalı **Pamela Howard Shriver** ile birlikte 1983-84'te bu dört şampiyonanın her birinde çift kadınlarda da zafere ulaştı.

'Grand slam' turnuvalarında teklerde en çok birinci olan oyuncu 1960-1973 arası, Avustralya'da 11, Fransa'da 5, A.B.D.'de 5 ve Wimbledon'da 3 kez şampiyon olan **Margaret Court**'tur. Erkeklerin bu daldaki rekoru ise, 6 Avustralya, 2'şer de Fransa, A.B.D. ve Wimbledon ile, toplam 12 kez şampiyon olan Avustralyalı **Roy Emerson**'a aittir.

En hızlı servis

Modern donanımlarla ölçülen en hızlı servisi, 1976 yılı Eylül ayında, Los Angeles'ta Amerikalı **Scott Carnahan**, satte 220 kilometre hızla giden bir top atarak gerçekleştirdi. Modern donanımlar kullanılmaya başlamadan önce ölçülen bütün zamanların en hızlı servis rekorunu ise, 1931'de topu 263 kilometre hızla gitmesini sağlayacak kadar kuvvetle vuran Amerikalı **William Tatem Tilden** kırdı.

En uzun süren oyun

Teklerde bilinen en uzun oyun, 37 **'deuce'**a, yani 80 puana kadar sürdü. Bu oyun, Rodezyalı **Anthony Fawcett** ile İngiliz **Keith Glass**'ın 26 Mayıs 1975'te, Surbiton'da yapılan Surrey Şampiyonası'nın ilk raundundaki maçlarında oynandı ve zaman olarak süresi 31 dakikayı buldu.

İsveçli Bjorn Rune Borg, Hintli **Premjit Lall**'i 1973 Wimbledon Şampiyonası'nın ilk raundunda 6-3,6-4, 9-8 yenerken, üçüncü seti tamamlamak için iki oyuncu 20-18'e kadar oynamak zorunda kaldılar.

En çok seyirci

Amerikalı kadın tenisçi **Billie-Jean King**'in (doğ. 1943) Amerikalı **Robert Larimore Riggs**'i (doğ. 1918) yendiği maçı, 20 Eylül 1973'te Teksas Houston'daki Astrodome'da 30 bin 472 kişi izledi.

En uzun süre ulusal şampiyon

Amerikalı **Walter Westbrook** (doğ. 1898), 1925 yılında **Harvey Snodgrass** ile birlikte A.B.D.'de Ulusal Toprak Kort Çift Erkekler şampiyonu oldu. Bundan 58 yıl sonra, yine ulusal nitelikte bir şampiyona olan **"85 Yaş ve Üstündeki Erkekler Toprak Kort Tekler Şampiyonası"**na katıldı. Bu şampiyonanın finalinde, 1925 yılında Batı Toprak Kort Şampiyonası'nı kazanırken yendiği **Kirk Reid**'i yine yendi.

Amerikalı **Dorothy May Bundy-Cheney** (doğ. 1916) 1941 ile 1982 arasında çeşitli yaş gruplarında 116 A.B.D. birinciliği kazandı.

MİLLİ TAKIM YARIŞMALARI

Davis Kupası

1900 yılından beri yapılan Davis Kupası'nda erkekler milli takım şampiyonalarında birinciliği en çok alan takım, 28 kereyle A.B.D. oldu. (1983'e kadar). Kupayı kazanan takımlarda en çok oynayan oyuncu, 8 kereyle Avustralyalı **Roy Emerson**'dur.

İtalyan **Nicola Pietrangeli** (doğ. 1933) bu kupada 164 kez maç yapıp (1954-1972), 120'sini kazandı.

Wightman Kupası

A.B.D., 1923 yılından beri düzenlenen bu kupada 45 kez şampiyon oldu. İngiliz **Virginia Wade** (Doğ. 1945), 1965 ile 1983 arası 73 kez oynayıp 19 kez berabere kalmak suretiyle bir rekor kırdı. Amerikalı **Christine Marie Lloyd** (doğ. 1954) ise, 1971 ile 1982 arasında yaptığı 22 tekler maçının hepsini kazandı.

Federasyon Kupası

1963 yılından beri düzenlenen Federasyon Kupası'nda, A.B.D. 11 kez birincilik aldı. Uluslararası kadınlar takım şampiyonası niteliğindeki kupada **Virginia Wade** (İngiliz) 1967 ile 1983 arasında oynadığı 56 tekler maçından 36'sını ve 44 çiftler maçından 30'unu kazandı. **Chris Lloyd**, 1977 ile 1982 arasında oynadığı 28 tekler maçının hepsini ve 15 çiftlerden de 14'ünü kazandı.

WİMBLEDON ŞAMPİYONASI

En çok kazanan kadınlar

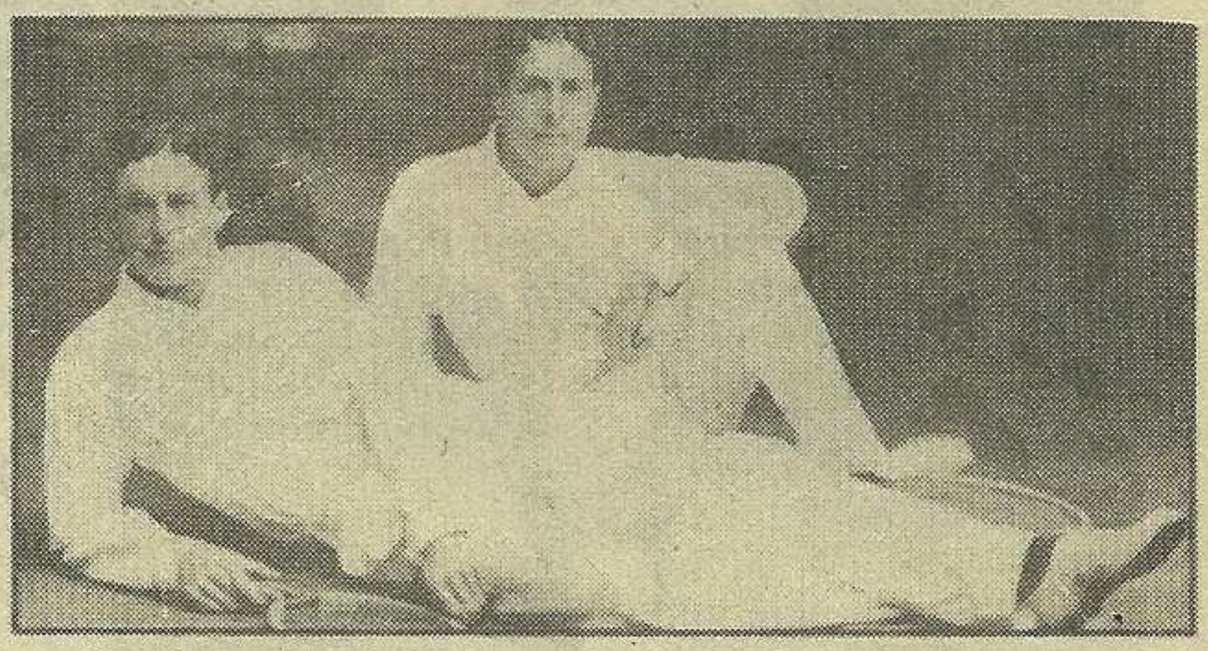
Altı kez teklerde şampiyon olan **Billie-Jean King**, on tane kadın çiftler ve dört tane karışık çiftler maçını da galip bitirip, 1961 ile 1979 arasında 20 birincilikle rekor kırdı. Amerikalı **Elizabeth Montague Ryan** ise (1892-1979), 1914 ile 1934 arasında 12'si kadın çiftlerde, 7'si karışık çiftlerde olmak üzere toplam 19 çiftler şampiyonu oldu.

En çok kazanan erkekler

İngiliz **Hugh Laurence Doherty** (1875-1919) bu şampiyonada toplam 13 birincilik aldı. Teklerde beş kez şampiyon olan **Doherty** (1902-1906), çiftlerde de, kardeşi **Reginald Frank** ile eşleşerek 9 birincilikle (1897-1901, 1903-1905) rekor kırdı.

Teklerde en çok kazananlar

Amerikalı **Helen Newington Moody** (doğ. 1905) Wimbledon'da 1927-1930, 1932, 1933 1935 ve 1938'de aldığı birinciliklerde tek kadınlarda 8 kez şampiyon oldu. 1922 yılında Çalenç Kupası kaldırıldığından beri tek erkeklerde arka arkaya en fazla birincilik alan erkek tenisçi, 1976 ile 1980 arasında beş kez şampiyon olan İsveçli **Björn Borg** oldu. İngiliz **William**

Laurie ve Reggie Doherty kardeşler, bu yüzyılın başlarında, Wimbledon şampiyonalarında krallıklarını ilan etmişlerdi.

Charles Renshaw 1881-1886 ve 1889'da teklerde 7 kez birinci oldu.

Karışık çiftlerde en çok kazanan

Karışık çiftlerde, üç erkek tenisçi dörder kereyle rekorkırdı. Bu tenisçiler şunlar: Amerikalı **Elias Victo Seixas** (1953-1956), Avustralyalı **Kenneth Norman Fletcher** (1963-1965, 1966), Avustralyalı **Owen Keir Davidson** (1967, 1971, 1973, 1974).
Kadınlarda ise rekor, 1919 ile 1932 arasında karışık çiftlerde 7 kez madalya alan Amerikalı **Elizabeth Ryan** tarafından kırıldı.

Wimbledon'a en çok katılan

İngiliz **Arthur William Charles** 'Wentworth' Gore 1888 ile 1927 yılları arasında Wimbledon Şampiyonası'na 36 kez katılarak rekora ulaştı. 1964 yılındaysa Fransız **Jean Borotra,** 1922 yılından beri şampiyonaya 35'inci kez katıldı ve 1977'de de, 78 yaşındayken Emekli Çiftlerde yeniden Wimbledon kortlarında boy gösterdi.

En genç şampiyonlar

Charlotte 'Lottie' Dod (1871-1960), 1887 yılında şampiyon olduğu zaman henüz 16 yaşında bile değildi (15 yıl 285 gün). Amerikalı **Richard Dennis Ralston** ise, 1960 yılında Meksikalı **Rafael Herrera Osuna** ile birlikte erkek çiftleri kazandığında, 17 yaşını 341 gün geride bırakmıştı.
Tek erkeklerde en genç şampiyon, 1891'de Wimbledon'u tam 19.5 yaşında kazanan **Wilfred Baddeley** oldu. Wimbledon'da oynayan en genç oyuncunun ise, 1907'de 13 yaşındayken tek kadınlara katılan Avusturyalı **Mita Klima** olduğu söyleniyor. Wimbledon'da maç kazanan en genç oyuncu, 23 Haziran 1981'de 14 yaşını 91 gün geride bırakmışken galip gelen Amerikalı **Kathy Rinaldi**'dir.

En yaşlı şampiyonlar

En yaşlı şampiyon olan **Margaret Evelyn du Pont,** karışık çiftlerde birinci olduğunda 44 yaşını 125 gün geride bırakmıştı. Amerikalı tenisçi, 1962 yılındaki şampiyonada Avustralyalı **Neale Fraser** ile eşleşti. Teklerde en yaşlı şampiyon ise 1909 yılında 41 yaşını geçmiş olan (41 yıl 182 gün) İngiliz **Arthur Gore** oldu.

En fazla seyirci

Wimbledon'da bir günde en fazla seyirci rekoru, 27 Temmuz 1979'da 38 bin 291'le kırıldı. Tüm şampiyonada seyirci rekoru ise 1984 yılında 391 bin 673 kişi ile varıldı.

A.B.D. ŞAMPİYONASI

En fazla kazanan

Amerikalı **Margaret Evelyn du Pont,** 1941 ile 1960 arasında 24 kez şampiyon olarak rekor kırdı. Du Pont, 12'si **Althea Louise Brough** ile birlikte olmak üzere 13 kez çift kadınlarda, 8 kez karışık çiftlerde ve üç kez de tek kadınlarda şampiyonluğa ulaştı. Erkekler rekoru ise, 16 birincilikle Amerikalı **William Tatem Tilden**'e aittir. Bunların arasında tek erkeklerde kazandığı 7 birincilik de bulunuyor (1920-1925, 1929). Amerikalı tenisçi, tek erkeklerdeki bu rekorunu **Richard Dudley Sears** (1881-1887), **William A. Larned**'le (1901-1902, 1907, 1911) paylaşıyor. Kadınlarda ise **Molla Mallory** 1915-1916, 1918, 1920, 1922 ve 1926'da, **Helen Moody** ise 1923-1925, 1927, 1929 ve 1931'de 7'şer birincilik aldılar.

En genç şampiyon

En genç şampiyon, 1918 yılında **Bill Tilden** ile karışık çiftleri kazandığı zaman henüz 15 yaşını 139 gün geride bırakmış olan **Vincent Richards**'dır. Teklerde en genç şampiyon olan ise, 1979'da tek kadınlar şampiyonluğuna ulaştığında 17 yaşına varmamış olan (16 yıl 271 gün) **Tracy Ann Autstin**'dir.

En yaşlı şampiyon

A.B.D. Kupası'nda en yaşlı şampiyon, 1960 yılında karışık çiftlerde birinci olduğu zaman 42 yaşını 166 gün geride bırakmış olan **Margaret du Pont** oldu. Teklerde en yaşlı şampiyon ise 1911 yılının şampiyonu **William Larned**'tir (38 yıl 342 gün).

FRANSA ŞAMPİYONASI

En fazla kazanan

Şampiyona 1925 yılında uluslararası statü kazandığından beri, **Margaret Court** 13 madalyayla rekor kırdı. 1962-1973 yılları arasında aldığı bu birinciliklerden beşini tek kadınlar, dördünü çift kadınlar, dördünü de karışık çiftler oluşturuyor. Fransız **Henri Cochet,** 1926-1930 yılları arasında dört tek erkekler, üç tek çift erkekler ve iki karışık çiftlerle toplam 9 şampiyonluk aldı. 1974-1981 arasında tek erkeklerde altı kez birinci olan **Björn Borg,** bu dalda bir rekor kırdı.

En genç şampiyon

1981 karışık çiftlerinde şampiyon olan **Andrea Jaeger** (15 yıl 339 gün) ve **Jimmy Arias** (16 yıl 296 gün), Wimbledon'un Fransa Şampiyonasının en genç çiftler birincileriydi. Teklerde ise İsveçli **Mats Wilander,** 1982 yılında 17 yaşını 288 gün geride bırakmışken şampiyon oldu.

En yaşlı şampiyon

Elizabeth Ryan 1934 yılında çift kadınları Fransız **Simone Mathieu** ile birlikte kazandığında 42 yaşını 88 gün geride bırakmıştı. Teklerde en yaşlı şampiyon ise, 1972'de **Andres Gimeno** oldu (34 yıl 301 gün).

TİDDLYWİNKS

İngiltere şampiyonaları

Edwinstowe, Nottslu **Alan Dean** (doğ. 1949), teklerde beş şampiyonluk gibi rekor bir sayıya ulaştı (1971-1973, 1976, 1978). Dean aynı zamanda çiftler şampiyonluğunu da beş kez kazandı. Çiftlerde en çok şampiyonluk kazanan kişi ise, 1972, 1975, 1977, 1980, 1983 ve 1984'te altı kez birinci olan **Jonathan Mapley** (doğ. 1947) oldu.

Guinness Kupası

İngiltere bu karşılaşmalarda, kupanın konduğu 1960 yılından beri İskoçya, İrlanda ve Galler'e hiç yenimedi. En az farklı galibiyeti ise 7 Nisan 1968'de Warwick'te Galler'i 59.5'a 52.5 yenerek elde ettiler.

TRAMBOLİN

Kökeni

Trambolinler, 1910-1912 arasında üne kavuşan **"The Walloons"** ekebinin zamanından beri şovlarda kullanılıyor. Trambolin sporu (kelime, tramplen anlamına gelen İspanyolca **trampolin**'den gelir), 1936 yılından beri yapılmaktadır. O sıralarda prototip 'T'

model trambolinler, Amerikalı George Nissen tarafından geliştirildi.

En fazla birincilik

1964'ten bu yana yapılan dünya birinciliklerini ikişer kez kazanan sporcuların sayısı yalnızca dörttür: 1967-1968'de Amerikalı **Dave Jacobs**, 1966 ve 1970'te Amerikalı **Wayne Miller**, 1974 ve 1976'da Fransız **Richard Tison** ve 1976 ile 1978'de Sovyet **Evgenie Janes**'tir. Fransız **Tison** ile Sovyet **Janes**, 1976 yılında dünya birinciliğini paylaştılar. Kadınlarda beş kez birinci olan tek sporcu (1964-1968), Amerikalı **Judy Wills** (doğ.. 1948) oldu. İngiliz **Paul Luxon** ise (doğ.. 1952), iki kez Avrupa (1969 ve 1971), bir kez de dünya (1972) şampiyonu oldu.

UÇAK AKROBASİSİ

İlk

Havada ilk akrobatik manevranın, **Celestin-Adolphe Pégoud**'nun (1889-1915) 21 Eylül 1913'te , Fransa (Buc)'da yaptığı tepeüstü uçma numarası olduğu kabul edilir. Ancak Rus İmparatorluk Hava Kuvvetleri'nden Teğmen **Peter Nikolayeviçh Nesserov** (1887-1914) SSCB'nin Kiev kentinde 27 Ağustos 1913'te bir Nieuport IV tipi uçakla havada dikey bir dönüş yapmıştı.

Dünya şampiyonaları

1960'tan beri iki yılda bir yapılan (1974 hariç) dünya şampiyonalarında puanlama, İspanyol Albay **José Aresti**'nin bulduğu sisteme göre oluyor. Yarışmalar iki zorunlu, iki de serbest programdan oluşmakta. Takım şampiyonluğunu beş kez SSCB kazandı ama, bireysel yarışlarda birden fazla şampiyonluk alan olmadı. Ancak, 1970'te birincilik alan Sovyet **İgor Egorov**, 1976'da da ikinci oldu.
Kadınlar yarışmalarında ise en başarılı sporcu, 1976'da birinci, 1978'de ikinci ve 1972'de de üçüncü olan Sovyet **Lidia Leonova**'dır.

Başaşağı uçuş

En uzun süre ile başaşağı uçma rekorunu 3 Ağustos 1980'de, Teksas'daki Houston Uluslararası Yarış Alanı'nın üstünde bir Swick Taylorcraft'le uçan **John 'Hal' McClain**, 4 saat 9 dakika 5 saniye ile kırdı.

Dikey dönüşler

21 Haziran 1980'de, **R. Stewen Powell**, bir Bellanca Decathalon'la A.B.D.'nin Michigan eyaletindeki Almont'un üzerinde 2315 5/8 iç dikey dönüş yaptı. **John McClain** ise 2 Eylül 1978'de, Teksas'daki Houston'da, bir Bellanca Super Decathalon ile 180 dış dikey dönüş yaptı.

VOLEYBOL

Kökeni

Oyun, 1895 yılında **William G. Morgan** tarafından, A.B.D.'nin Massachusetts eyaletindeki Holyoke kentinde, YMCA kapalı salonunda **"Minnonette"** adıyla icat edildi. Uluslararası Voleybol Federasyonu 1947 yılı Nisan ayında Paris'te kuruldu.

En çok birincilik

Erkekler dünya şampiyonalarına 1949, kadınlararası dünya şampiyonasına ise 1952 yılında başlandı. Sovyetler Birliği erkeklerde 6 (1949, 1952, 1960, 1962, 1978, 1982) ve kadınlarda da 4 (1952, 1956, 1960, 1970) kez dünya şampiyonu olarak bir rekor kırdı.

En çok olimpiyat şampiyonluğu

Voleybol, hem erkekler, hem de kadınlarda, 1964 yılında olimpiyat oyunlarına dahil edildi. Sovyetler Birliği 1964, 1968 ve 1980'de olmak üzere üç kez erkeklerde ve 1968, 1972 ve 1980'de olmak üzere üç kez de kadınlarda altın madalya aldı. Dört madalya alan tek oyuncu, 1964 ve 1976'da gümüş, 1968 ve 1972'de altın madalya ile Sovyet **İnna Ryskal**'dır (doğ. 1944). Erkeklere ait rekor ise, 1964 ve 1968'de altın ve 1972'de bronz madalyayla Sovyet **Yuriy Poyarkov**'a (doğ.. 1937) aittir.

YÜRÜYÜŞ

En fazla madalya

Yürüme yarışları ancak 1906'da Olimpiyat Oyunları'nın kapsamına alındı. Oysa **'yürüme maçları'** 1589'dan beri biliniyordu. Olimpiyatlarda üç altın madalya kazanan tek yürüyüşçü, İtalyan **Ugo Frigerio**'dur (1901-68). Bu sporcu, 1920'de 3 ve 10 kilometrede, 1924'de de 10 kilometrede altın madalya aldı. Frigerio aynı zamanda, 1932'de 50 kilometre yürüyüşte aldığı bronz madalya ile dört madalya sahibi oldu ve en çok madalya alan iki sporcudan biri haline geldi. En çok madalya alan diğer yürüyüşçü ise, 1960 ve 1968'de 20 kilometre yürüyüşte altın, 1972'de gümüş ve 1964'de de bronz madalya alan Sovyet **Vladimir Golubniçiy**'dir (Doğ. 1936).

En fazla birincilik

Dört kez olimpiyatlara katılan Amerikalı **Ronald Owen** Aird (doğ.1938), 1958 ile 1976 arasında ülkesinde kazındığı 65 birinciliğe ek olarak, Kanada'da düzenlenen şampiyonalarda da dört birincilik aldı.

En uzun yarış

1980'e kadar Strasbourg-Paris yarışı adını taşıyan ve 1926'dan itibaren ters yönde yapılmasına başlanan Paris-Colmar yarışı, şimdiki 518 kilometrelik mesafesiyle dünyanın en uzun, yıllık yürüyüş yarışıdır. Bu parkurda en hızlı yarışı Belçikalı **Robert Pietquin** (doğ.. 1938), 1980 yarışında 507 kilometreyi 60 saat 1 dakika 10 saniyede yürüyerek çıkardı. Zorunlu duruşların oluşturduğu 4 saat düşüldü. Bu hız, saatte 8 kilometre 450 metrelik bir hıza tekabül ediyor.

İngiliz George Meegan, Güney Amerika'nıngüney ucundaki Ushaiada'dan, Kuzey Alaska'nın Prudhoe Körfezi'ne 2 bin 426 günde yürüdü ve böylece, Batı yarımküreyi baştan başa geçmiş oldu (26 Ocak 1977-18 Eylül 1983).

Paris-Colmar yarışını Fransız **Gilbert Roger** (Doğ. 1914), 1949, 1953-54, 1956-58'de altı kez kazandı. Yarışı tamamlayan tek kadın, 1983 yılında 82 saat 10 dakika ile 10 uncu dereceyi alan Hollandalı **Annie van der Meer** (Doğ. 1947) oldu.

Romen **Dimutru Dan** (1890-1978), Touring Club de France'in 1 Nisan 1910'dü düzenlediği 100 kilometrelik yarışa katılan 200 yarışmacı arasında, başarıya ulaşan tek kişi oldu. (**Dan**, 24 Mart 1916'ya kadar 96 kilometre yürüdü ve böylece günde ortalama 43 kilometre 850 metre katetmiş oldu.

Durmaksızın en uzun yürüyüş

Kraliyet Atlı Topçu Alayı'ndan İngiliz **Norman Fox**, 1-7 Eylül 1982 tarihleri arasında Batı Almanya'daki Osnabrück'de 646 kilometre 19 metreyi 5 gün 23 saat 29 dakikada yürüdü. Bu mesafe, 1102 metre 41.2 santimlik bir pistte, 586 tura eşdeğerdir. Fox'un dinlenmek için durmasına hiç izin verilmedi ve yarışmacı bu sürenin yüzde 98.07'sinde sürekli yürümek zorunda kaldı.

YELKENCİLİK

Kökeni

Dünyanın ilk yat kulübü, İrlanda'da 1729 yılında kurulan Cork Harbour Water Club'dür.Daha sonra bu kulüp, Royal Cork Yacht Club adını aldı.

En fazla olimpiyat birinciliği

Birbirini izleyen dört olimpiyat oyununda birer altın madalya kazanan ilk yelkenci Danimarkalı **Paul B. Elvström** oldu (doğ. 1928). Elvström, 1948'de Firefly sınıfında, 1952, 1956 ve 1960'ta da Finn sınıfında birinci oldu. Danimarkalı yelkenci, ayrıca toplam altı sınıfta 8 başka dünya birinciliği de elde etti.

Olimpiyatta en az ceza puanı

1968 yılı Ekim ayında, Meksika'daki Acapulco Körfezi'nde Yzb. **Rodney Stuart Pattison** ve **Iain Somerled Macdonald Smith**'in yönetimindeki Flying Dutchman sınıfı **Superdocious**, 7 startta beş birincilik, bir diskalifiye ve bir ikincilikle, yalnızca üç ceza puanı alarak, bir olimpik yelken yarışında herhangi bir sınıftaki birinciler içinde, en düşük ceza puanını alan tekne oldu.

AMİRALLİK KUPASI

En çok sayıda ülkenin katılabildiği okyanus yarışı olan Amirallik Kupası'nı Royal Ocean Racing Club (Kraliyet Okyanus Yarış Kulübü) düzenler. Bu yarışa her ülke üçer tekneyle katılabilir. 1975, 1977 ve 1979'da 19 ülkenin katılımıyla rekor kırıldı. İngiltere, bu yarışta 8 kez birinci olarak ayrı bir rekor kırdı.

En uzun yarış

En uzun yelken yarışı, dört yılda bir yapılan Whitbread Dünya Turu'dur. Royal Naval Sailing Association (Kraliyet Yelkencilik Birliği) tarafından düzenlenen bu yarış, 1973'ten beri yapılmaktadır. Portsmouth'tan yola çıkan tekneler, Cape Town, Auckland ve Mar del Plata'da mola vererek tekrar çıkış noktalarına dönerler. 26 bin 180 deniz mili mesafeli bu yarışı, 29 Mart 1982'de, Hollandalı Cornelis van Rietschoten yönetimindeki Flyer, 120 gün 6 saat 35 dakika gibi rekor bir süreyle bitirdi.

BUZ VE KUMDA YELKEN YARIŞI

Kökeni

Bu spor, ilk patentin verildiği 1600 yılından beri Hollanda, Danimarka ve Baltık kıyısında görülmektedir. ilk otantik kayıtlar, 1768'den kalma Flaman kayıtlarıdır. 1595 yılında Felemenklerin yaptığı kara yada kum yelkenleri, şimdi Belçika sınırları dahilinde olan plajlarda görülüyordu. İlk uluslararası şampiyona 1914'te düzenlendi.

En büyük yat

En büyük buz yatı, 1869'da New York'taki Hudson Irmağı'nda yarışması için Komutan **John E. Roosevelt**'e yapılan **"Icicle"** adlı yat oldu. 21 metre boyunda olan teknenin yelken alanı 99 metreydi.

En büyük hız (buzda)

Buzda resmen kaydedilmiş en yüksek hız, saatte 230 kilometredir ve A sınıfı bir teknede, ABD'nin Wisconsin eyaletindeki Winnebago Gölü'nde **John D. Buckstaff** tarafından gerçekleştirilmiştir. Böyle bir hız, ancak saatte 115 kilometreye varan rüzgârda yapılabiliyor.

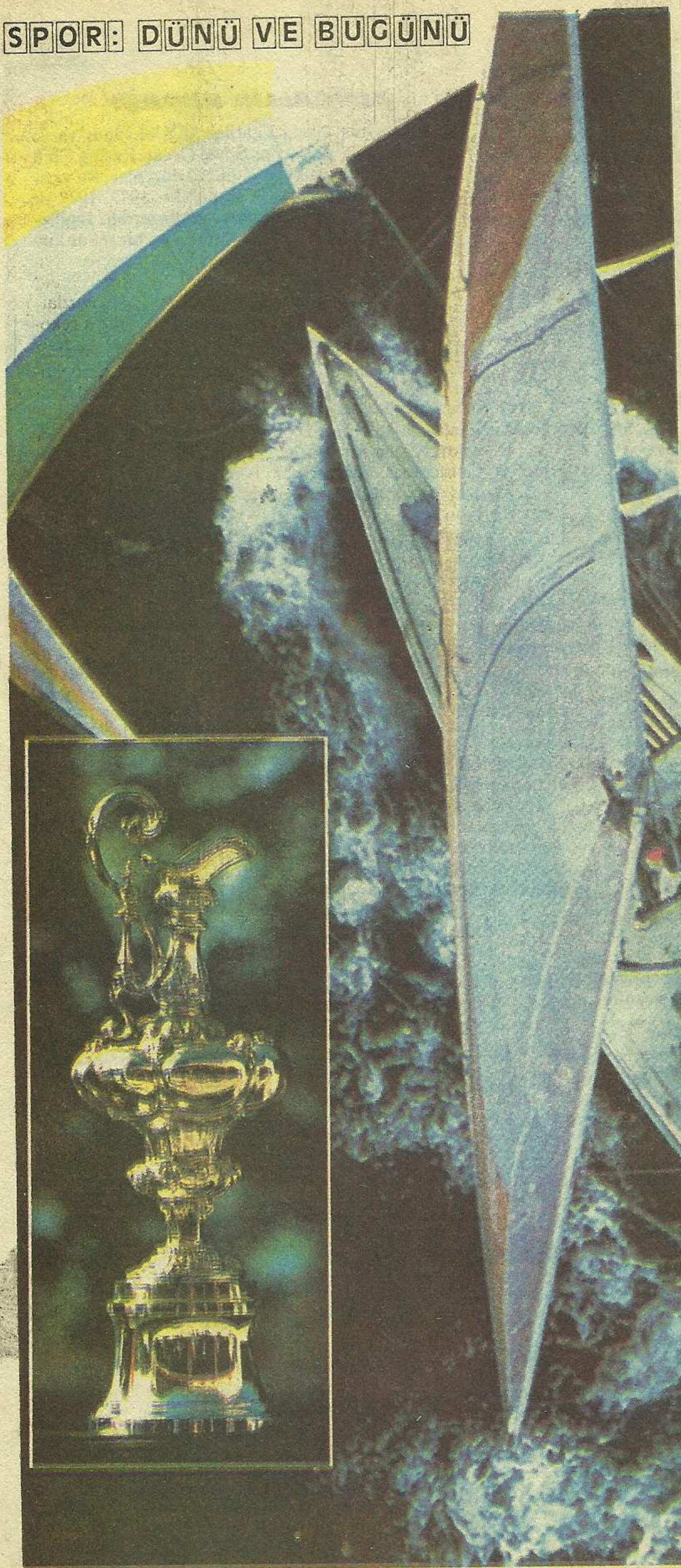
En yüksek hız (kumda)

Bir kum yatı için resmi dünya rekoru, saatte 107 kilometredir. Bu rekor hıza, 22 Mart 1981'de, rüzgârın hızı saatte 120 kilometreye eriştiği sırada, Fransa'daki Le Touquet'de **"Mobil"** adlı kum yatıyla Fransız **Christian-Yves Nau** vardı. Amerikalı **Nord Embroden** ise, 15 Nisan 1976'da, California'da Superior Dry Lake'de **Midnight at the Oasis** adlı yatıyla saatte 142 kilometre 260 metreyi buldu .

HIZ REKORLARI

Hız (Km/saat)	Kişi ve araç	Ülke	Yıl
40	Kızak	Finlandiya	İ.Ö. 6500
55	At	Türkiye	İ.Ö. 1400
70	Dağda kızakla	Hawaii	1500
80	Buz yatları (ilk patent)	Hollanda	1600
95	Grand Junction Demiryolu 2-2-2 **Lucifer**	İngiltere	1830
14.13	Tommy Todd	ABD	1873
144.8	Midland Demiryolu 2.36 m. tek	İngiltere	1897
210.2	Siemens ve Halske elektrik motoru	Almanya	1903
y. 257.5	Frederick H. Marriott, Buharlı tekne **Wogglebug**	ABD	1907
339	Sadi Lecointe, Nieuport-Delage 29	Fransa	1921
668.2	Kom. George Hedley Stainforth AFC **Supermarine S. 6B**	İngiltere	1931
1004	Yüzbaşı Heinz Dittmar **Me. 163 V-1**	Almanya	1941
1556	Yüzbaşı Charles Elwood Yeager Bell XS-1	ABD	1948
	Bnb.Robert M. White **X-15**	ABD	1961
Y. 28.20	Bnb. Yuri Aleksiyeviç Gagarin **Vostok-1**	Dünya yörüngesi	1961
38.988	Albay Frank Borman, Albay James Arthur Lovell, Binbaşı William A. Anders, **Apollo VIII**	Ay uçuşu	1968
39.897	Binbaşı Bugene Andrew Cerman, Binbaşı John Watts Young, Albay Thomas P. Siafford, **Apollo X**	Ay yörüngesinden sonra atmosfere giriş	1969

SPOR: DÜNÜ VE BUGÜNÜ

AMERİKA KUPASI

Amerika Kupası'nı ilk kazanan tekne, 22 Ağustos 1851'de "America" oldu. 8 Ağustos 1870'te, Amerikalı F. Osgood'un "Magic" adlı teknesi, kupayı kazandığından beri İngiltere, Avustralya ve Kanada rekabetine karşın, ABD, 77 yarışmayı zaferle kapadı ve yalnızca 8 tanesini kaybetti. Ancak, 1983 yılında John Bertrand'ın "Australia II" adlı teknesi, Amerikalıların "Liberty" teknesini az farkla geçti. En az farkla biten yarış ise, 1962 serilerinin dördüncü yarışıydı. Burada "Weatherly" adlı tekne, "Gretel"i, 3.5 boyla, yani 26 saniye farkla geçti. En iyi sonucu ise, yine "Gretel", 1962 yılında 24.3 deniz milini 2 saat 46 dakika 58 saniyeyle geçerek aldı (12 metrelik bir tekne için üçgen rotada).

En yüksek hız

Resmi dünya yelken hız rekoru saatte 66 kilometre 78 metredir. 17 Kasım 1980'de, 22 metre 40 santimlik "**Crossbow II**" adlı tekne, Dorset'teki Portland limanında 500 metrelik bir mesafeyi katederken bu rekoru kırdı. Dizaynını Rod McAlpine-Downie'nin yaptığı ve sahibi **Timothy Colman** tarafından yönetilen teknenin yelken alanı 130.06 metrekareydi.

24 saatte tek başına en hızlı

Tek kişinin yönettiği bir teknenin 24 saatte ulaştığı en büyük hız, Isle of Man'den Nick Keig'in (Doğ. 1936) yönetimindeki 11 metre 43 santim boyunda bir trimaran olan **Three Legs of Mann I** tarafından kaydredildi. Tekne, Falmouth'tan, Azor adalarındaki Punta'ya kadar olan 340 deniz millik mesafeyi, 9-10 Haziran 1975'te, saatte ortalama 26 kilometre 230 metre hıza erişerek aştı. Yarış sırasında zaman zaman saatte 46 kilometre 320 metrelik bir hıza eriştiği sanılıyor.

En büyük marina

Dünyanın en büyük marinası California'dadır. Los Angeles'ta bulunan ve adı Marina Del Rey olan bu marina, 7500 tekne alabiliyor.

En fazla yarışmacı

Tek bir yarışa katılan en fazla tekne sayısı 1767'dir. 1983 yılında, 17-20 Haziran tarihleri arasında 373 kilometrelik bir mesafede yapılan "**Round Zealand**" (Danimarka) yarışına 1947 tekne katıldı ve bunların 1767'si yarışı bitirdi.

En yüksek

Dünyada bir yelkenlinin gittiği en büyük yükselti Bolivya'da, Laguna Huallatani'dedir. 4 bin 910 metre yüksekliğindeki bu yerde, 19 Kasım 1977'de **Peter Williams, Gordon Sieddeley, Keith Robinson** ve **Brian Barrett** sırasıyla "**Mirror Dinghy 55448**"i yönettiler.

YÜZME

İlk olaylar

Japonya'da yüzme, **Go-Yozei**'nin (1586-1611) fermanıyla 1603'te okullara girmişti. Yüzme müsabakaları ise İ.Ö. 36'dan beri yapılıyordu. 1660'larda İngiltere'nin Kuzey Yorkshire yöresinde, deniz banyosu modaydı.

En büyük havuzlar

Dünyanın en büyük yüzme havuzu, Fas'ın Kazablanka kentindeki deniz suyu ile dolu Orthlieb Havuzu'dur. Boyu 480, eni 75 metre olan bu havuzun yüzölçümü de 3.6 hektardır. Denize cephesi olmayan, sıcak sulu en büyük havuz ise, California Sanfransisco'dadır. Boyu 308.80, eni 45.70 metre olan bu havuzun derinliği, 4 metre 26 santimi bulur ve 28 bin 390 hektolitre sıcak su alır. 2 Mayıs 1925'te açılan havuz, şimdi terk edilmiştir. En çok seyirci alan havuz ise, Japonya'nın Osaka kentindeki 13 bin 614 kişilik havuzdur.

En hızlı yüzücü

50 metrelik bir havuzda 50 metreyi en hızlı yüzen sporcu, 15 Ağustos 1981'de Amerikalı **Robin Leamy** (doğ. 1961) oldu. Leamy, bu mesafeyi saatte ortalama 7 kilometre 980 metrelik bir hızla, 22.54 saniyede katetti.

Kadınlarda en hızlı yüzücü ise, 6 Ağustos 1983'te, California'da bu mesafeyi 25.62 saniyede, yani saatte ortalama 7 kilometre 30 metrelik bir hızla aşan Amerikalı **Dara Torres**'tir (doğ. 1967).

En çok dünya rekoru kıranlar

İsveçli **Arne Borg** (doğ. 1901), 1921 ve 1929 yılları arasında 32 dünya rekoru kırdı. Kadınlarda ise bu unvan, 1936 ile 1942 arasında 42 dünya rekoru kıran Danimarkalı **Ranghild Hveger**'e (doğ. 1920) ait. Modern koşullar altında, yani 50 metrelik havuzlarda yalnızca metrik mesafelerde en çok dünya rekoru kıran erkek yüzücü, Amerikalı **Mark Andrew Spitz**'dir (doğ. 1952). **Spitz**, 1967-1972 döneminde 26 dünya rekoru kırdı. Kadınlarda ise en çok dünya rekorunu, 1973 ile 1976 arasında 23 rekora imzasını atan Doğu Alman **Kornelia Ender** (doğ. 1958) kırdı.

En çok dünya birinciliği

1973 yılından beri düzenlenen dünya şampiyonalarında en fazla madalyayı alan yüzücü, 1973-1975'te 8 altın, 2 gümüş, toplam 10 madalyayla **Kornelia Ender** oldu. En çok dünya birinciliği alan erkek yüzücü ise, 1978-1982 arasında 5 altın, 3 gümüş olmak üzere toplam 8 madalyalı Amerikalı **Ambrose** "Rowdy" **Gaines**'di (doğ. 1959). En fazla altın madalyayı ise 1973-1975'te 6 altın kazanan Amerikalı **James Montgomery** (doğ. 1955) aldı. Amerikalı **Tracky Caulkins** (doğ. 1963), 1978 Dünya Şampiyonası'nda 5 altın ve 1 gümüş, toplam 6 madalyayla, bir şampiyonada en çok madalya alan yüzücü oldu.

OLİMPİYAT REKORLARI

En fazla altın madalya (erkekler)

Olimpiyatlarda en çok madalya kazanan sporcu, 9 madalyayla Amerikalı **Mark Spitz**'dir. 1972'de 100 metre ve 200 metre serbest, 100 metre ve 200 metre kelebek, 4 x 100 metre karışık; 1968 ve 1972'de 4x200 metre serbest ve 1968 ile 1972'de 4x100 metre serbest.

1968'deki 4x200 metre serbest hariç, bu yarışmaların hepsinde yeni dünya rekorları da kırıldı.

En çok altın madalya (kadınlar)

Bayanlarda en fazla altın madalya kazanan üç sporcu vardır: 1952 ve 1956'da, tramplen ve kule atlama yarışlarında 2'şer altın, toplam 4 madalyayla Amerikalı **Patricia McCormick**; 1956, 1960 ve 1964'te 100 metre serbest ve 1956'da 4x100 metre serbestte Avstralyalı **Dawn Fraser** ve 1976'da 100 ve 200 metre serbest, 100 metre kelebek ve 4x100 metre karışıkla Doğu Alman **Kornelia Ender.**

Kadın yüzücüler içinde bir olimpiyatta en çok altın madalya alma unvanı **Ender**'e, en çok bireysel altın madalya sahibi olma unvanı **McCormick**'e ait. **Dawn Fraser** ise, birbirini izleyen üç olimpiyatta, aynı dalda birinci olan tek yüzücü oldu.

En çok bireysel altın madalya

Amerikalı **Charles M. Daniels** (1884-1973), 4 altın madalya ile en çok bireysel altın madalyaya sahip dört yüzücüden biridir. **Daniels**, 1906 ve 1908'de 100 metre serbest, 1904'te 220 yarda serbest ve 1904'te 440 yarda serbestte birinci oldu. Aynı onuru, 1968 ve 1972'de 100 metre ve 200 metre kurbağalama bi-

rincisi Doğu Alman **Roland Matthes, Mark Spitz** ve **Pat McCormick** ile paylaşıyor.

Erkeklerde en çok madalya

9 altın madalyasına ek olarak 100 metre kelebekte bir gümüş ve 100 metre serbestte de bir altın (ikisi de 1968'de) alan **Mark Spitz,** 11 madalyası ile en çok madalyalı sporcu unvanına sahip.

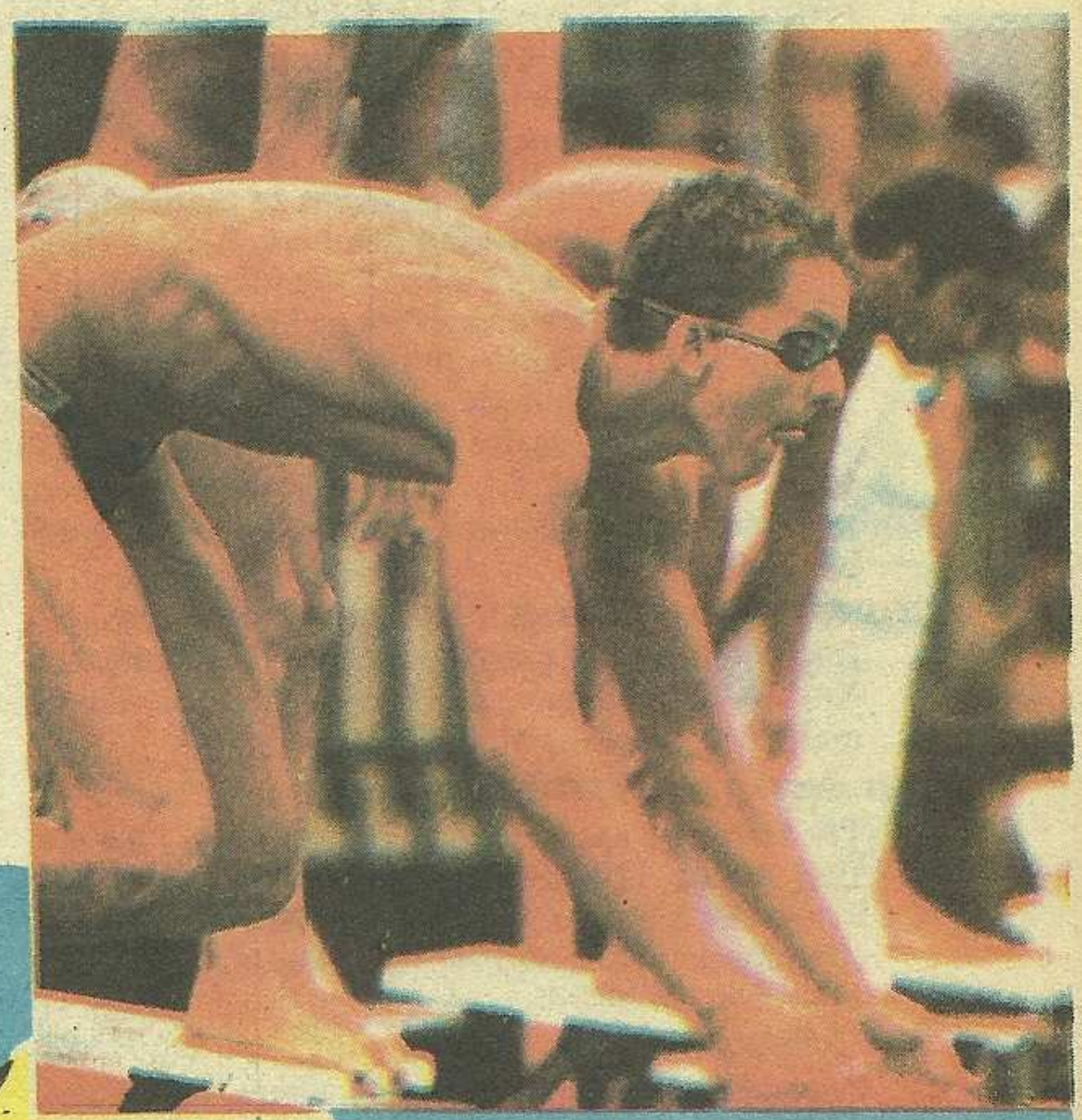
Kadınlarda en çok madalya

Dawn Fraser, Kornelia Ender ve **Shirley Babashoff,** 8'er madalyayla bu alanda birinciliği paylaşıyorlar. **Dawn Fraser,** 4 altın madalyasına ek olarak, 1956'da 400 metre serbest, 1960 ve 1964'te 4x100 metre serbest ve 1960'ta 4x100 metre karışıkta gümüş, **Kornelia Ender** 4 altınına ek olarak 1972'de 200 metre bireysel karışık, 1972'de 4x100 metre karışık, 1972 ve 1976'da 4x100 metre karışıkta gümüş aldı. Amerikalı **Shirley Babashoff** ise, 1972 ve 1976'da 4x100 metre serbestte 2 altın, 1972'de 100 metre serbestte, 1972 ve 1976'da 200 metre serbestte, 1976'da 400 ve 800 metre serbestte, 1976'da 4x100 metre serbestte 6 gümüş olmak üzere, toplam 8 madalya kazandı.

En az fark

1972 Münih Olimpiyat Oyunları'nda 30 Ağustos'ta yapılan 400 metre bireysel karışık yarışın finalinde

1982 dünya 200 metre serbest şampiyonu Michael Gross, bu dalda ve 200 metre kelebekte dunya rekoru kırdı.

Amerikalı Mary Meagher, 1979'da ilk kelebek rekorunu kırdı ve 1982'de de, 100 metrede dünya birincisi oldu.

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

İsveçli **Gunnar Larsson** (doğ. 1951), Amerikalı **Tim McKee**'yi (doğ. 1953) 4 dakika 31.98 saniyelik dereceye karşı, 4 dakika 31.98 saniyelik bir dereceyle, yani bir saniyenin binde ikisi kadar bir farkla geçti. Bu süre, 3 milimetreye ya da bir insan tırnağının üç haftada uzadığı mesafeye eşit. Bu yarış üzerine, uluslararası kurallarda bir değişiklik yapıldı ve zamanlama ile sıralamanın, yalnızca bir saniyenin üç haneli rakamlarda 1'i oranında ölçülmesine binin üstüne karar verildi.

DALMA

En fazla olimpiyat madalyası

Bu dalda şimdiye kadar en fazla madalya alan kişi, İtalyan **Klaus Dibiasi**'dir (doğ. 1947). **Dibiasi**, 1964 ile 1976 arasında birbirini izleyen dört olimpiyat oyununda üçü altın, ikisi gümüş olmak üzere toplam 5 madalya aldı. İtalyan sporcu, aynı zamanda birbirini izleyen üç olimpiyat oyununda (1968, 1972 ve 1976) aynı dalda (kule atlama) birinci olan tek dalıcıdır. **Pat McCormick**, 4 altın madalya aldı.

En fazla dünya birinciliği

Amerikalı **Phil Boggs** (doğ. 1949), 1972, 1975 ve 1978'de üç kez tramplende şampiyon oldu. **Klaus Dibiasi** ise, 1973 ve 1975'te 4 madalya (2 altın, 2 gümüş) aldı. Sovyet **İrina Kalinina** (doğ. 1959), 1973, 1975 ve 1978'de 3 altın, 1 gümüş, 1 bronz olmak üzere top-

YÜZME DÜNYA REKORLARI

50 METRELİK HAVUZDA-1 AĞUSTOS 1984'e KADAR

ERKEKLER SERBEST	DAKİKA/SANİYE	ADI — ÜLKESİ	YAPILDIĞI YER	YIL
100 metre	49.36	Ambrose Rowdy Gaines (ABD)	ABD	1981
200 metre	1:47.44	Michael Gross (D. Alman)	ABD	1984
400 metre	3:48.32	Vladimir Salnikov (SSCB)	ABD	1983
800 metre	7:52.33	Vladimir Salnikov (SSCB)	(SSCB)	1983
1500 metre	14:54.76	Vladimir Salnikov (SSCB)	(SSCB)	1983
4x100 metre	3.19.26	(Chris Cavanaugh, Robin Learny, David McCagg, Ambrose Rowdy Gaines) (ABD)	Ekvador	1982
4x200 metre	7:15.69	(Geoff Gaberino, David Larsen, Bruce Hayes, Richard Faeger) (ABD)	ABD	1984
KURBAĞALAMA				
100 metre	1:01.65	Steven Lundquist (ABD)	ABD	1984
200 metre	2:14.58	Victor Davis (Kanada)	Kanada	1984
KELEBEK:				
100 metre	53.08	Michael Gross (B. Alman)	ABD	1984
200 metre	1:57.05	Michael Gross (B. Alman)	İtalya	1983
SIRTÜSTÜ				
100 metre	55.19	Richard Garey (ABD)	VENEZUELA	1983
200 metre	1:58.86	Richard Garey (ABD)	ABD	1984
KARIŞIK				
200 metre	2:02.25	Alex Baumann (Kanada)	Avustralya	1982
400 metre	4:17.41	Alex Baumann (Kanada)	ABD	1984
KADINLAR SERBEST				
100 metre	54.79	Barbara Krause (D. Alman)	SSCB	1980
200 metre	1:57.75	Kristin Otto (D. Alman)	D. Almanya	1984
400 metre	4:06.28	Tracey Wickham (Avustralya)	B. Almanya	1978
800 metre	8:24.62	Tracey Wickham (Avustralya)	Kanada	1978
1500 metre	16:04.49	Kim Lineham (ABD)	ABD	1979
4x100 metre	3:42.71	(Barbara Krause, Caren Meischuck, Ines Diers, Sarina Hulsenbeck) (D. Almanya)	SSCB	1980
4x200 metre	8:02.27	(Kristin Otto, Astrid Strause, Cornelia Sirch, Birgit Meineke) (D. Almanya)	İtalya	1983
KURBAĞALAMA				
100 metre	1:08.51	Ute Geweniger (D. Alman)	İtalya	1983
200 metre	2:28.36	Lina Kachusthite (SSCB)	D. Almanya	1979
KELEBEK				
100 metre	57.93	Mary Meagher (ABD)	ABD	1981
200 metre	2.05.96	Mary Meagher (ABD)	ABD	1981
SIRTÜSTÜ				
100 metre	1:00.86	Rica Beinisch (D. Almanya)	SSCB	1980
200 metre	2:09.91	Cornelia Sirch (D. Alman)	Ekvador	1982
KARIŞIK				
200 metre	2:11.73	Ute Geweniger (D. Alman)	D. Almanya	1981
400 metre	4:36.10	Petra Schneider (D. Alman)	Ekvador	1982
4x100 metre	4:05.79	(Ina Kleber, Ute Geweniger, Ines Geissler, Birgit Meineke) (D. Almanya)	İtalya	1983

lam 5 madalya aldı. Amerikalı **Greg Louganis** (doğ. 1960), 1978'de bir altın madalyadan sonra, Ekvador Guayaquil'deki 1982 dünya Şampiyonası'nda da 2 altın madalya aldı ve 1 Ağustos 1982'de 11 denemelik tramplen yarışında, 752.67 puan alarak, 700'ün üstünde puan toplayan ilk sporcu oldu. Louganis, kuleden çivileme pozisyonunda içeri doğru 1.5 perende hareketinden 7 hakemin tümünden 10.0 tam puan aldı.

Kusursuz atlayış

Yedi hakemin hepsinin de 10.0 puan verdiği ilk sporcu ise, 1972 ABD Olimpiyat denemelerinde, Chicago İllinois'da **Michel Finneran** oldu. Amerikalı sporcu, 10 metre yükseklikten, 1.5 perende, 2.5 burgu attı.

MANŞ DENİZİ'Nİ GEÇENLER

İlk olaylar

Manş Denizi'ni bir kıyıdan bir kıyıya canyeleksiz geçen ilk kişi, ticaret filosu kaptanlarından **Matthew Webb**'di (1848-1883). **Webb,** İngiltere'deki Dover'den Frnasa'daki Calais'ye 21 saat 45 dakikada kurbağalama stilinde yüzde (24-25 Ağustos 1875). 33 kilometre relik geçiş için 61 kilometre yüzdüğü tahmin ediliyor. Amerikalı **Paul Boyton,** patenti kendisine ait olan canyeleği benzeri bir giysiyle, Cap Gris-Nez'den Güney Foreland'a, 28-29 Mayıs 1875'te 23 saat 30 dakikada gitti. Bir İngiliz zindanından kaçan **Jean-Maria Saletti** adındaki Fransız askerin, 1815 yılı Temmuz ya da Ağustos ayında Dover'den Boulogne'a yüzdüğüne ilişkin oldukça sağlam kanıtlar var. Fransa'dan İngiltere'ye ilk geçişi ise, Arjantin'de yaşayan varlıklı bir İtalyan olan **Enrico Tiraboschi,** 1000 sterlinlik Daily Sketch Ödülü'nü almak için 12 Ağustos 1923'te 16 saat 33 dakikada yaptı.

Manş'ı geçmeyi başaran ilk kadın olan Amerikalı **Gertrude Caroline Ederle** (doğ. 1906), Fransa'daki Cap Gris-Nez'den, İngiltere'deki Deal'e 6 Ağustos 1926'da 15 saat 39 dakikada yüzdü. Bu derece, o zamana kadar yapılmış en iyi dereceydi. 1927 yılında kurulan Manş Denizi'ni Geçme Birliği'nin resmi rekorunu ise Dover'den Cap Gris-Nez'e 29 Temmuz 1978'de yüzen Amerikalı **Penny Dean** (doğ. 1955), 7 saat 40 dakikayla kırdı. Bir bayrak ekibinin kırdığı rekor ise, 9 Ağustos 1981'de Manş'ı, İngiltere'den Fransa'ya doğru geçen Doverli 6 cankurtarana ait ve 7 saat 17 dakika.

En gençler

İngiliz **Marcus Hooper** (doğ. 1967), 5-6 Ağustos 1979'da (12 yıl 53 gün) Manş'ı 14 saat 37 dakikada geçti. Yine İngiliz olan **Samantha Claire Druce** (doğ. 1971), 12 yaşını 119 gün geride bırakmışken, 18 Ağustos 1983'te 15 saat 27 dakikada Manş'ı aşarak, kızlarda en küçük yaş rekorunu kırdı.

En yaşlı erkek olan Amerikalı **Ashby Harper** (doğ. 1916) Manş'ı 28 Ağustos 1982'de 13 saat 52 dakikada geçtiğinde, hemen hemen 66 yaşındaydı (65 yıl 332 gün). İngiliz **Stella Ada Rosina Taylor** ise, 45 yaşını 350 gün geride bırakmışken, 26 Ağustos 1975'te Manş'ı 18 saat 15 dakikada geçti.

İki kez geçen-ilk

Arjantinli **Antonio Abertondo** (doğ. 1919) 20-21 Eylül 1961'de İngiltere'den Fransa'ya 18 saat 50 dakikada yüzdü ve 4 dakika dinlendikten sonra 24 saat 16 dakikada 22 Eylül'de İngiltere'ye döndü. İlk gidiş-dönüş geçiş, böylece 43 saat 10 dakikada gerçekleşmiş oldu.

Üç kez geçen

Manş'ı ilk kez gidiş-dönüş-gidiş şeklinde geçen kişi, 11-12 Ağustos 1981'de,38 saat 27 dakikalık bir süreyle Amerikalı **Jon Erikson** (doğ. 1954) oldu.

En çok geçen

İngiliz **Michael Read,** 24 Ağustos 1969'dan 8 Temmuz 1984'e kadar, Manş'ı 30 kez geçti. Read, Manş'ı bir yılda 6 kez geçerek ayrı bir rekor kırdı. **Cindy Nicholal,** ilk geçişini 29 Temmuz 1975'te 19'uncusunu da, 14 Eylül 1982'de yaptı. Bunlardan 5'i, gidiş-dönüş şeklinde geçişti.

Su altından

Manş'ı su altında ilk kez Amerikalı **Fred Baldasare** (doğ. 1924) geçti. Baldasare, 67.5 kilometrelik bir mesafeyi Fransa'dan İngiltere'ye Scuba donanımı ile 18 saat 1 daakikada, 10-11 Temmuz 1962'de gerçekleştirdi.

UZUN MESAFE YÜZME

En uzun mesafe yüzme

Kayıtlara geçmiş en uzun mesafeyi, ABD'de Minneapolis yakınlarındaki Ford Dam'den, Louisiana'daki Carrolton Ave'ye kadar yüzen **Fred. P. Newton** (doğ. 1903), 2 bin 938 kilometre yüzerek aştı. **Newton,** 6 Temmuz-29 Aralık 1930 arasında Mississippi'de gerçekleştirdiği bu rekorda 742 saat suda kaldı.

Sürekli yüzerek en büyük mesafeyi aşan kişi ise, Arjantin'de, Parana Irmağı'nda Corrientes'ten Santa Elena'ya 84 saat 37 dakikada 481.5 kilometre yüzen **Ricardo Hoffmann**'dır (3-6 Mart 1981).

Amerikalı **Walter Poenisch Snr** (doğ. 1914), Küba Havana'dan yola çıkıp Florida'ya gelerek okyanusta en uzun mesafeyi yüzmüş oldu. Poenisch, 11-13 Temmuz 1978'de 34 saat 15 dakikayla kırdığı bu rekor sırasında, köpekbalıklarına karşı korunmalı bir kafes içindeydi ve her türlü önlemi almıştı.

1966 yılında Hintli **Mihir Sen;** Sri Lanka'dan Hindistan'a Palk Boğazı boyunca (5-6 Nisan, 25 saat 36 dakika), Cebelitarık Boğazı boyunca (24 Ağustos, 8 saat 1 dakika), Çanakkale Boğazı boyunca (12 Eylül, 13 saat 55 dakika), İstanbul Boğazı boyunca (21 Eylül 4 saat) ve Panama Kanalı boyunca (29-31 Ekim, 34 Saat 15 dakika) yüzerek, benzersiz bir rekor kırdı.

GAZETE REKORLARI

Dünyanın en eski gazetesi

Dünyanın en eski gazetesi, 1645 yılından bu yana İsveç'te yayınlanmakta olan **"Post och Inrikes Tidningar"**dır. İsveç Kraliyet Akademisi tarafından yayınlanır.

En eski ticari gazete ise, Hollanda'nın Haarlem kentinde yayınlanan **"Haarlems Dagblad/Oprechte Haarlemsche Courrant"** tır. Bu gazete, ilk kez 8 Ocak 1656 günü **"Weeckelycke Courante Van Europa"** adıyla yayınlandı. İlk nüshasının bir adedi hâlâ saklanır.

İngiltere'nin en eski gazeteleri ise şunlardır:

Berrou's Worcester Journal: İlk çıktığında, Worcester Post Man adıyla (1690) haftalık gazete olarak yayınlandı. 1709 yılında günlük gazete olarak çıkmaya başladı.

Northampton Mercury: Şimdi Mercury and Herald adıyla çıkan bu gazete, yayın hayatına 2 Mayıs 1720 günü başladı. Tüm sayılarının bulunduğu bir koleksiyonu vardır.

London Gazette: İlk adı Oxford Gazette'dir. İlk kez 16 Ekim 1665 günü yayınlandı.

En büyük ve en küçük gazete

17 Ekim 1965 Pazar günü yayınlanan **"New York Times"** gazetesi, tam 3 kilo 400 gram ağırlığındaydı. Gazetenin o gün yayınlanan 946 sayfasındaki 1 milyon 200 bin satır, reklamlara ayrılmıştı.

1859 yılında 4 Temmuz kutlamaları sırasında, New York'ta yayınlanan **"The Constallation"** un sayfa boyutları, 130 x 89 santimdi. İngiltere'de yayınlanan **Worcester Chronicle"** gazetesinin 16 Şubat 1859 günkü sayısı da 82 x 57 santimdi.

1 ve 2 Şubat 1876 günleri, ABD'nin Roseberg kentinde yayınlanan **"Daily Banner"** gazetesinin sayfa boyutları 7.6 x 9.5 santimdi. Bilinen en küçük gazete ölçüsüne sahip bu nüshalardan birer adedi, bugün de gazetenin müzesinde saklanır.

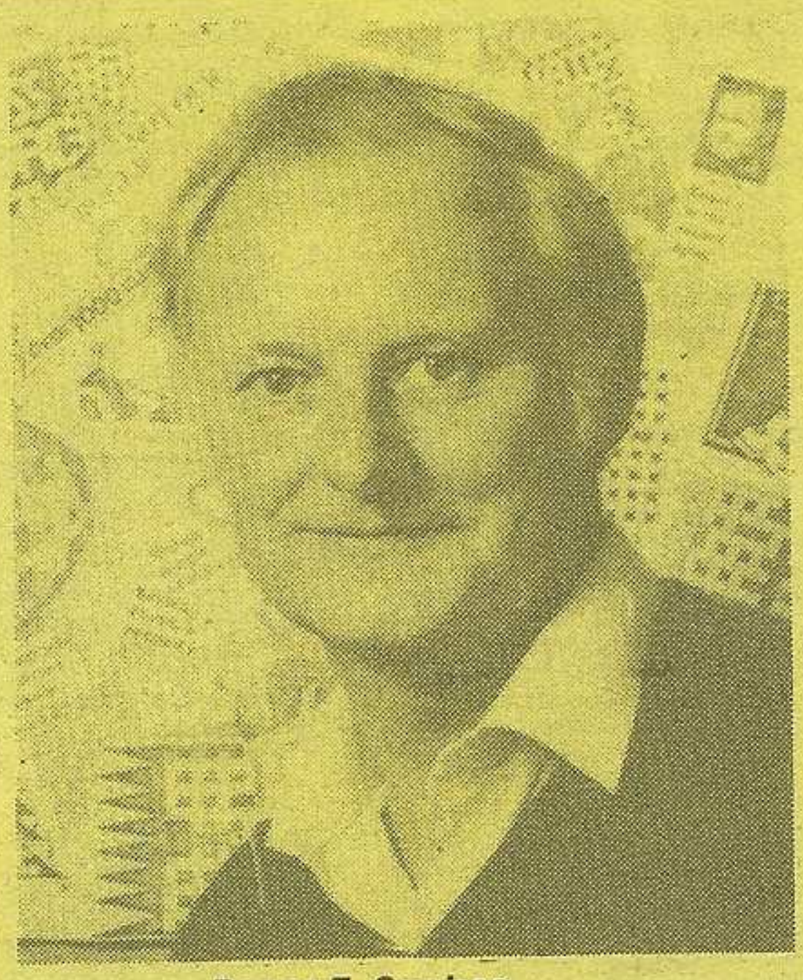
Ülkeler ve gazeteler

Dünyada en çok gazete okunan ülke, İsveç'tir. Burada, her bin kişiye 554 gazete düşer. İngiltere'de ise her bin kişiye 410 gazete satılır.

ABD'de yayınlanan gazete sayısı ise 1711'dir. Bu rakama, İngilizce'nin dışında başka dillerde yayınlanan gazeteler dahil edilmemiştir. 1910 yılında ise, ABD'de 2 bin 202 gazete yayınlanıyordu

En uzun süreli yazarlar

İngiliz gazetecisi **Edward Lyndoe**, 1933-1982 yılları arasında The Sunday People gazetesinde, **"Sizin Yıldızlarınız"** köşesini aralıksız yazdı. **Frank Lowe** adlı yazar da, 4 Şubat 1926'dan bu yana Bolton Evening News'deki doğa tarihiyle ilgili sütununu her hafta doldurdu.

Roger F. Squires,
bulmaca konusunda tam bir uzman. Bugüne kadar çeşitli gazetelerde yayınlanan bulmacalarının sayısı 24 bin civarında.

GAZETE REKORLARI

95 yıl süren reklam

ABD'de yayınlanan Macon Telegraph gazetesinin ikinci sayfasının sol üst köşesinde, The Jo's Neel Co. adlı giyim firmasının reklamı, 22 Şubat 1889 ile 1984 Mayıs'ı arasında tam 34 bin 92 kez yayınlandı.

En ünlü karikatürist

Renan R. Lurie adlı karikatürcünün çizdiği politik karikatürler, dünyanın 51 ayrı ülkesinde 400 gazetede yayınlandı. Bu gazetelerin toplam satışı 62 milyonu buldu.

En büyük düzeltme yanlışlığı

The Times gazetesinin 22 Ağustos 1978 günkü sayısının 19. sayfasındaki Papa 6. Paul ile ilgili bir haberin tümünde, "Pope = papa" yerine **"Pop = baba"** sözcüğü kullanıldı.

Sevilen çizgi diziler

1930 yılında yayılanmasına başlanan **"Blondie"** "Fatoş" adlı çizgi dizi, 55 ülkede 1800 gazetede yayınlanmakta. Bu sevilen diziyi her gün yaklaşık 150 milyon okuyucu 15 dilden izliyor.

İngiltere'nin en pahalı gazetesi

İngiltere'de yayınlanan gazeteler içinde en pahalısı, **"The Sunday Times"**tır. 45 peniye satılan bu gazete, fiyatını, kurulduğu 1955 yılından bu yana yüzde 60 artırdı.

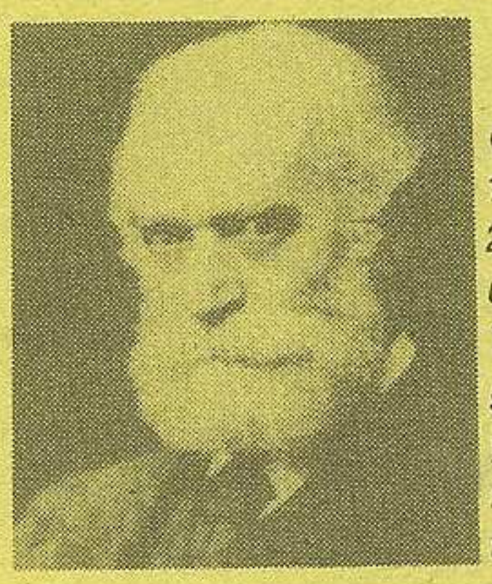
Yazı işlerinde rekor

Sir **Etienne Dupuch,** Bahama Adaları'ndan Nassau'da yayınlanan **"Tribune"** adlı gazetenin yazı işleri müdürülüğünü 1 Nisan 1919 yılından bu yana sürdürüyor. Sir **Dupuch,** 1 Nisan 1984 günü, mesleğinin 66. yılına başladı.

Gazeteler ve okurları

Dünyada 1 milyonluk tıraja ulaşan ilk gazete, Fransa'da yayınlanan **"Le Petit Journal"** dir. Gazete, 1886 yılında bu tirajı bulduğunda, 5 santime satılıyordu. Bugün yayınlanan gazeteler arasında en yüksek tiraja ulaşanı, Japonya'da yayınlanan **"Yomiuri Shimbun"** 'dur. 1874 yılında kurulan bu gazete, 1 Nisan 1984 günü 13 milyon 791 bin 370 adet bastı. 436 matbaa ve bürosunda 3 bin 60 personeli vardır.

İskoçya'nın Glaskow kentinde yayınlanan **"The Sunday Post"**un da ilginç bir rekoru var. 1983 yılında yapılan bir araştırma, 2 milyon 696 bin İskoçyalının bu gazeteyi okuduğunu ortaya çıkardı. Bu rakam, 15 yaş üzerindeki ülke nüfusunun yüzde 66'sını oluşturuyordu.

C.P. Scott
1827 yılında, 25 yaşındayken üstlendiği The Guardian gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü tam 59 yıl sürdürdü.

DINAMIKA
EKONOMSKIH
ODNOSA

ÖZEL BÖLÜM

TÜRKİYE

Ağrı ili sınırları içinde bulunan 5 bin 137 metre yüksekliğindeki Büyük Ağrı (Ararat) Dağı, Türkiye'nin en yüksek dağıdır.

COĞRAFYA

En yüksek dağ

Türkiye'nin en yüksek dağı, Ağrı ili sınırları içindeki 5 bin 137 metre yüksekliğindeki **"Büyük Ağrı"** (Ararat) dağıdır.

Bu en yüksek dağı, Hakkâri dağları silsilesi içinde yer alan **"Cilo Dağı"** ya da Buzul Dağı diye bilinen 4 bin 136 metre yüksekliğindeki dağ izler. Türkiye'nin yükseklikte üçüncü sırayı alan dağı, Van Gölü kuzeyindeki Süphan Dağı'dır. 4 bin 058 metre yüksekliğindedir.

En alçak dağ

Türkiye'de, dağ adını taşıyan yükseklikler içinde en alçak olanı, İstanbul'un Anadolu yakasında 438 metre yüksekliğindeki Kayışdağı'dır. Gene İstanbul sınırları içindeki Alemdağı 442, Aydosdağı da 537 metre yüksekliklerindedirler.

En alçak nokta

Türkiye'nin deniz düzeyine göre en alçak noktası,

Mersin ili sınırları içinde, Erdemli-Silifke yolu üzerindeki Cennet-Cehennem mağaralarının Cennet adını taşıyanının dibidir. Denize pek yakın bir sırt üzerinde yan yana iki büyük çukur oluşturan bu mağaralardan Cehennem 100; Cennet ise 130 metre derinliğindedir. Cennet Mağarası'nın dibinde bir yeraltı akarsuyu ve bunun hemen yanında da bir tapınak kalıntısı vardır.
Bu doğal alçaklıkların yanı sıra, Zonguldak ve çevresindeki bazı maden kömürü ocakları, yapay olarak yer altında 330 metre derinliğe kadar inen deniz altı kuyularıdır.

Kuzeydeki en uç nokta

Türkiye'nin en kuzey noktası, Sinop ilinin kuzeybatısındaki İnce Burun'da 42°06' enlem ve 34° 58' boylamların çakıştığı yerdir.

Güneydeki en uç nokta

Türkiye'nin en güney uç noktası, Hatay ilinin Beysun köyünün güneyinde kalan sınır noktasıdır. 35° 51 enlem ve 36° 06 boylam noktalarının kesiştiği yerdedir.

Doğu'daki en uç nokta

Türkiye'nin doğudaki en uç noktası, Türkiye, İran ve S.S.C.B. sınırlarının birleştiği, Aras ve Karasu'nun kavşak yaptıkları, Küçük Ağrı Dağı'nın 34 kilometre kuzeyindeki 39° 37 enlem ve 44° 48 boylam çizgilerinin kesiştiği noktadır.

Batı'daki en uç nokta

Ege denizinin kuzeyinde, Çanakkale Boğazı çevresinde yer alan İmroz Adası'nın Avlaka Burnu'nun batısı, 40° 07 enlem ve 25° 40 boylam çizgilerinin kesiştiği nokta, Türkiye'nin en batı noktasıdır.

En derin mağara

Türkiye'nın bilinen en derin mağarası, Akseki'deki Düdencik Mağarasıdır. Bu mağaranın derinliği 330 metre olarak ölçüldü.

En uzun mağara

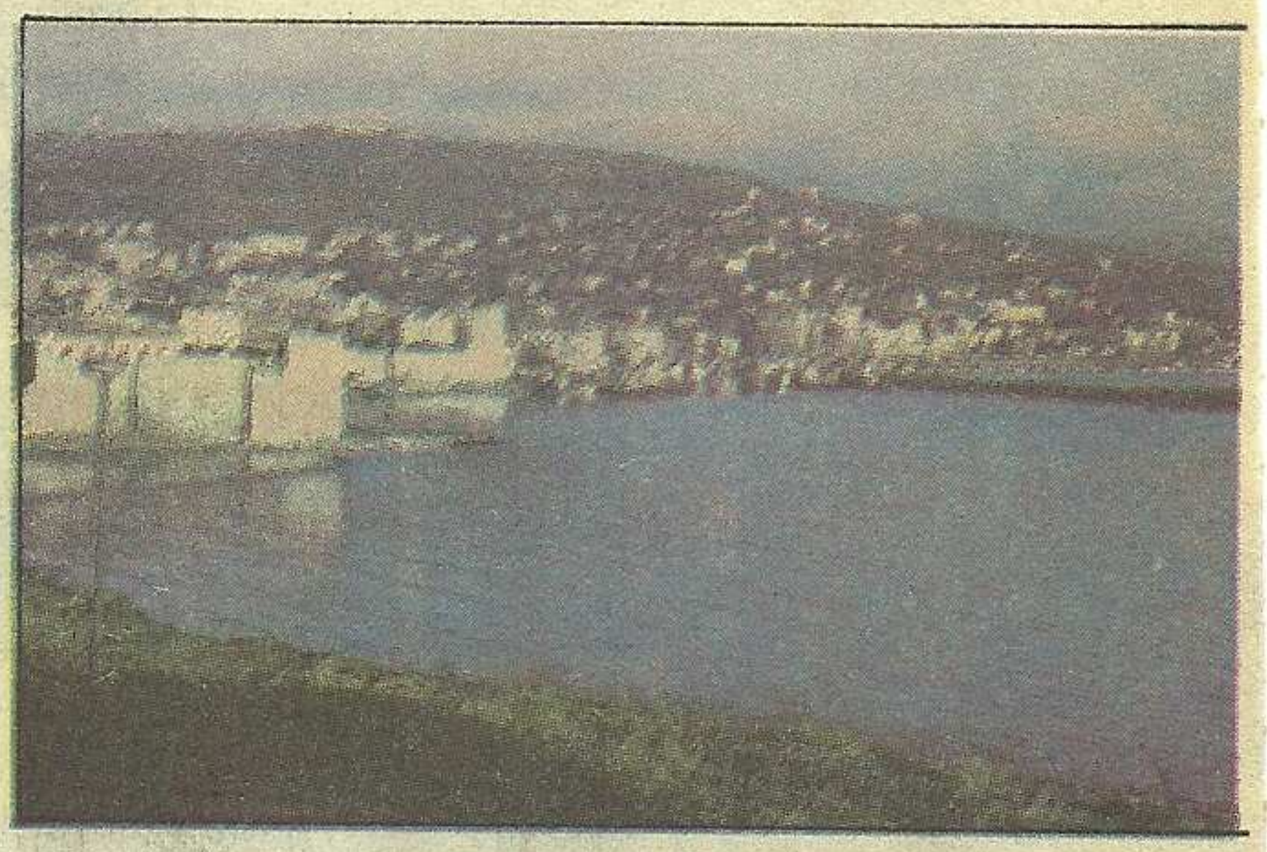
Türkiye'de bilinebilen en uzun mağara, Zonguldak ilinin Çaycuma bölgesindeki Kızılelma mağarasıdır. Uzunluğu 10 kilometredir.

En uzun nehir

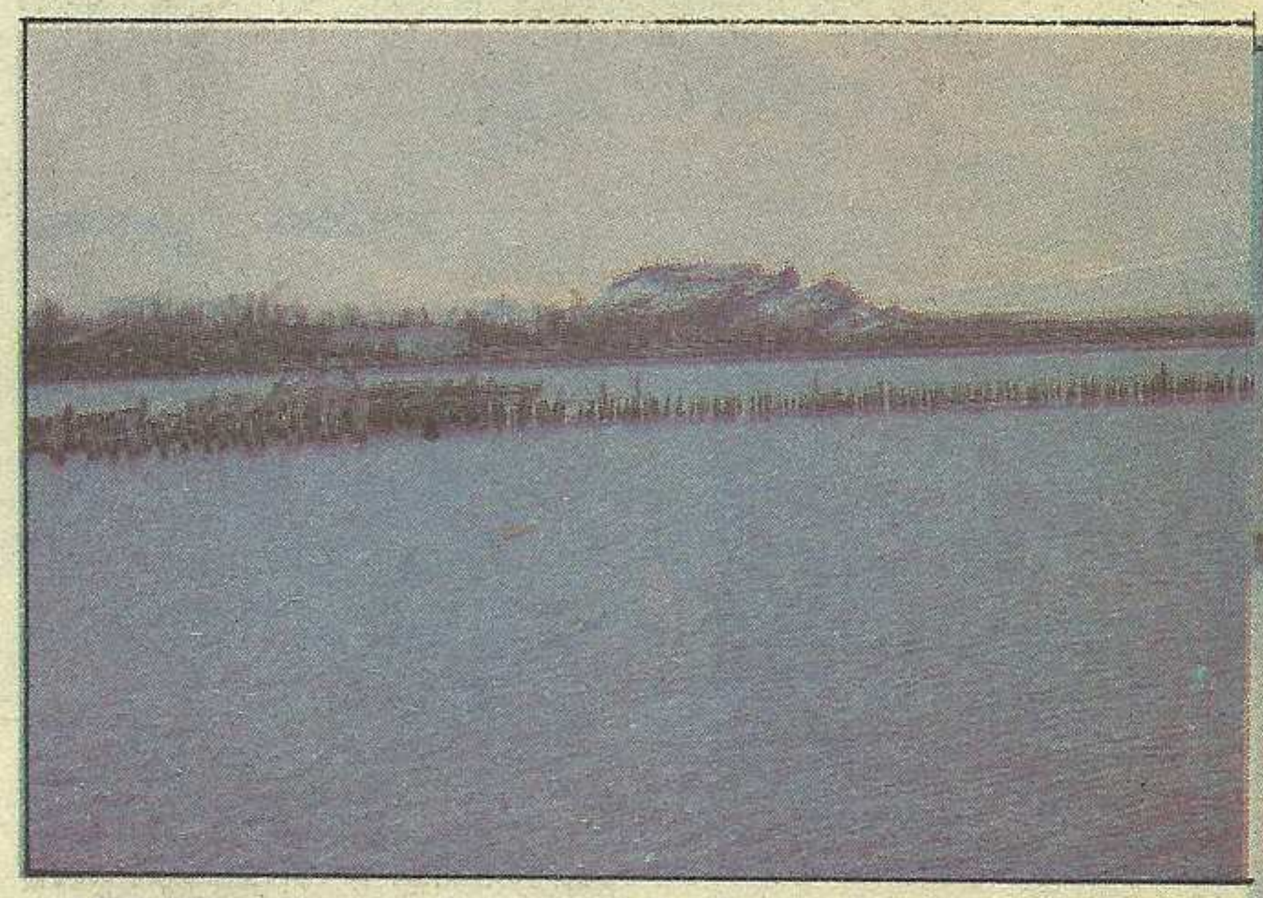
Kaynağından döküldüğü yere kadar tümüyle Türkiye toprakları üzerinde akan en uzun nehir, Kızılırmak'tır. Kızıl ve Dumanlı dağlarından çıkıp Karadeniz'e dökülen Kızılırmak 1.355 kilometre uzunluğundadır.
2800 kilometre uzunluğundaki Fırat Nehri ise, Murat kaynağından Suriye sınırına kadar 1263 kilometrelik bölümüyle Türkiye'nin ikinci uzun nehridir. 1900 kilometre uzunluğundaki Dicle Nehri'nin 523, 1059 kilometrelik Aras Nehri'nin de 548 kilometrelik bölümleri Türk toprakları üzerinde akar. Sakarya Nehri 824, Büyük Menderes 584 ve Seyhan 560, Murat 722, Ceyhan 509, Yeşilırmak 519 kilometre uzunluğundaki öteki büyükçe nehirlerdir.

En büyük göl

Türkiye'nin en büyük doğal gölü, 3.715 kilometrekarelik, 1646 metre yüksekliğinde, Bitlis ve Van illeriyle çevrili VanGölü'dür Bu göl, sodalı bir göldür. Türkiye'nin Van Gölü'nden sonra ikinci büyük gölü 1500 kilometrekarelik bir alana yayılmış Tuz Gölü, üçüncüsü de 656 kilometrekarelik Beyşehir Gölü'dür.

Türkiye'nin kuzeydeki en uç noktası, Sinop ilinin kuzeybatısındaki İnceburun'dur.

1355 kilometre uzunluğundaki Kızılırmak Nehri, Türkiye topraklarında doğup kaybolan en uzun nehirdir.

En büyük baraj gölü

Türkiye'nin en büyük baraj gölü, doğal Beyşehir Gölünden de büyük olan 675 kilometrekarelik Keban Baraj Gölüdür.
Hirfanlı Baraj Gölü ise, ikinci yapay göl olup 263 kilometrekaredir.

En yüksek göl

Türkiye'nin deniz düzeyine göre en yüksek gölü, Ağrı ilindeki 34 kilometrekare büyüklüğündeki Balık Gölü'dür. Denizden yüksekliği 2250 metredir.
Bitlis'teki 12 kilometrekarelik Nazik Gölü 2.247, Erzurum'daki 11 kilometrekare büyüklüğündeki Akdoğan Gölü de 2.153 metre yüksekliğindedir.

78 kilometre uzunluğundaki Çanakkale Boğazı'nın en dar yeri, Kilitbahir-Çimentabya arasındaki 1374 metrelik kısımdır.

En büyük krater gölü

Türkiye'nin en büyük krater gölü, Nemrut Dağı üzerinde 10 kilometrekare genişliğindeki Nemrut Gölü'dür.

En büyük buzul göl

Türkiye'nin en büyük buzul gölü, Rize dağları üzerinde, 600 metre çapında, 2925 metre yüksekliğindeki Mal Gölü'dür.

En sığ göl

Türkiye'nin en sığ gölü, büyüklükte ikinci sırayı alan Konya-Niğde il sınırları içindeki Tuz Gölü'dür. Derinliği, 0-1.5 metre arasında değişir ve yaz aylarında tümüne yakın kısmı kurur.

En derin göl

Türkiye'nin en derin gölü, Kars ili sınırları içinde kalan 1959 metre yükseklikte ve 115 kilometrekare genişliğindeki Çıldır Gölü olup derinliği yer yer 90 metreyi aşmaktadır.

En büyük ada

Türkiye'nin en büyük adası, Ege Denizi'nde, Çanakkale Boğazı karşısındaki 92 kilometre kıyı uzunluğu olan 279.24 kilometrekarelik İmroz Adası'dır.
Marmara Denizi'ndeki 117.18 kilometrekarelik Marmara Adası, bu denizin en büyük ve Türkiye'nin de ikinci büyük adasıdır.
İmroz gibi Ege Denizi'nde olan Bozcaada, Türkiye'nin üçüncü büyük adası olup 36,03 kilometrekaredir.

En küçük ada

Türkiye'nin tümünün sayısı 160'ı bulan adaları arasında en küçüğü, Muğla ili kıyılarındaki Dişliceadadır ki, sadece 0.02 kilometrekareliktir. Bu ada, Ege denizinde yer almaktadır.

Karadeniz'deki tek Türk adası olan Kefken, 0.11 kilometrekaredir. Akdeniz'deki Türk adalarının en büyüğü de Antalya kıyısındaki Kekova Adası olup 5.74 kilometrekaredir.

En yüksek çağlayan

Türkiye'nin en yüksek çağlayanı, Tortum Çağlayanı'dır. Bu çağlayanın suyunun döküldüğü yükseklik 48 metredir. Erzurum ilinde, Çoruh ırmağının kollarından biri olan Tortum suyu üstündeki bu çağlayan, günümüzde elektrik enerjisi üretiminde kullanılmaktadır.

En kısa kara sınırı

Türkiye'nin komşularıyla olan 2 bin 753 kilometrelik kara sınırı içinde en kısa sınır, 212 kilometre uzunluğu ile Türkiye-Yunanistan arasındaki sınırdır. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti ile Türkiye arasındaki kara sınırlarının uzunluğu 269 ve Irak'la Türkiye arasındaki kara sınırının uzunluğu da 331 kilometredir.

En uzun kıyı şeridi

Türkiye'nin en uzun kıyı şeridi, Ege kıyı şerididir. Yunanistan sınırından Dalaman Nehri'ne kadar uzanan bu şerit, 2 bin 805 kilometre uzunluğundadır. Karadeniz kıyı şeridi 1695 ve Akdeniz kıyı şeridi de 1577 kilometre uzunluğundadır. Marmara kıyılarının uzunluğu ise 927 kilometredir. Türkiye'nin toplam kıyı şeridi uzunulğu da 8 bin 333 kilometreyi bulmaktadır.

Çanakkale Boğazı'nın en dar yeri

Kumkale Burnu'ndan Çardak Feneri'ne 94, Kale Burnu'ndan Çankaya Burnu'na kadar da 78 kilometre uzunluğunda olan Çanakkale Boğazı'nın en dar noktası, Kilitbahir-Çimentabya arasında 1374 metredir. Bu boğazın en geniş yeri ise Domuzderesi-Erenköy arasında olup 8 bin 275 metredir. Bu boğa-

zın en derin yeri ise Nara Burnu önlerinde 106 metredir.

İstanbul Boğazı'nın en dar yeri

Sarayburnu'ndan Rumeli Feneri'ne 55, Kız Kulesi'nden Anadolu Feneri'ne 35 kilometre uzunluğu olan İstanbul Boğazı'nın, en dar noktası, Anadoluhisarı ile Rumeli Hisarı arasında 698 metredir. İstanbul boğazı'nın en geniş yeri ise Anadolu ve Rumelikavağı fenerleri arası olup 3600 metredir. İstanbul Boğazı'nın en derin yeri ise Kandilli Burnu-Bebek arasındaki 120 metrelik bir oluktur.

KENT VE NÜFUS

En büyük il

Türkiye'nin yüzölçümü en büyük ili, 49 bin 175 kilometrekarelik bir alan kaplayan Konya ilidir. Danimarka, 43 bin 075 kilometrekare, Belçika 30 bin 513 kilometrekare, İsrail 20 bin 770 kilometrekare, İsviçre 41 bin 293 kilometrekare, Arnavutluk 28 bin 748 kilometrekare, Hollanda 32 bin 437 kilometrekare, Lübnan 10 bin 170 kilometrekarelik topraklarıyla, Konya'dan daha küçük alanlarda kurulmuş devletlerdir.

Konya'dan sonra Ankara 30 bin 613 kilometrekare ile Türkiye'nin ikinci, Sivas da 28 bin 568 kilometrekare ile üçüncü büyük ilidir.

En küçük il

779 bin 452 kilometrekarelik Türkiye topraklarının 67 ili içinde en az toprağı olan il, Kocaeli'dir ve sadece 3 bin 578 kilometrekarelik bir alana yayılmış durumdadır.

Rize ili 3 bin 929, Bilecik ili de 4 bin 321 kilometrekare ile öteki küçük illerdir.

Nüfusu en çok il

Türkiye'nin nüfusu en kalabalık ili, 1980 sayımı sonuçlarına göre 4 milyon 741 bin 890 kişi ile İstanbul'dur.

İstanbul'u 2 milyon 854 bin 689 kişi ile Ankara ve 1 milyon 976 bin 763 kişi ile İzmir izlemektedir.

Nüfusu en yoğun il

Türkiye'nin nüfusu en yoğun ili İstanbul'dur. İstanbul'da kilometrekareye 829 kişi düşmektedir. İstanbul'u, kilometrekareye 163 kişi düşen Kocaeli (İzmit) ve bunu da 155 kişi düşen İzmir izlemektedir.

Bursa'da kilometrekareye 104, Hatay'da 148, Trabzon'da 148, Zonguldak'ta 106, Sakarya'da 109, Ordu'da 109 kişi düşmektedir.

En az nüfuslu il

1980 sayımı sonuçlarına göre, Türkiye'nin nüfusu en az olan ili 147 bin 001 kişi ile Bilecik'tir. Bu nüfusa Bilecik'e bağlı olan il ve ilçeler halkı da dahildir.

Hakkâri, 155 bin 463 kişi ile ikinci, Artvin de 228 bin 997 kişi ile üçüncü küçük ilimizdir.

Nüfusun en hızlı arttığı yıllar

Ülkemizde genel nüfusun en büyük oranda arttığı zaman kesiti 1955-1960 yılları arasındadır. Bu yıllar arasında Türkiye'de nüfus yüzde 28.5 oranında artmıştır.

Nüfusun en yavaş arttığı yıllar

Türkiye'de nüfus artış oranının en düşük olduğu zaman kesiti 1935-1940 yılları arası olmuştur. Bu dö-

İstanbul, 5 milyona yaklaşan nüfusu ile, Türkiye'nin en kalabalık kenti. Galata Köprüsü, kentin en yoğun yerlerinden biri.

nem boyunca ülkede nüfus artış oranı yüzde 17 olmuştur.

Nüfusu en seyrek il

Türkiye genelinde kilometrekareye 56 kişi düşerken, Hakkâri'de 16 kişi düşmektedir.
Tunceli'nde nüfus yoğunluğu kilometrekarede 18, Erzincan'da 23 kişidir.

Nüfus artış oranı en yüksek il

Türkiye'nin illeri içinde yıllık nüfus artış oranı en yüksek olan il yüzde 44.54 ile Kocaeli'dir. Bunu yüzde 41.97 ile Hakkâri, yüzde 38.86 ile İstanbul izlemektedir. Van ili nüfusunun yıllık artış oranı da yüzde 38,64'ü bulmuştur.

Nüfus artış oranı en düşük il

Türkiye'de yılda ortalama yüzde 20.65 olan nüfus artış oranı Gümüşhane ilinde yılda yüzde 13 düşüş göstermektedir. Dolayısıyla, Gümüşhane nüfusu, 1975 sayımında 293 bin 675 iken, 1980 sayımında 275 bin 191'e düşmüştür.
Tunceli'de nüfus, yılda yüzde 8.21, Çankırı'da yüzde 5.37 oranında azalmaktadır. Türkiye'de nüfusu erozyona uğrayan öteki iller ise Kars ve Erzincan'dır.

HAVA VE DENİZ

En sıcak yer

Son elli yılın en yüksek sıcaklığı, 1962 yılı Temmuz ayının 19'uncu günü, Urfa Ceylanpınar'da, gölgede 47.6 derece olarak saptandı.

En soğuk yer

Türkiye'de son elli yıl içinde en soğuk hava, 1940 yılı Ocak ayının 11'inci günü Karaköse'de —43.2 derece olarak belirlendi.

En yoğun yağış

1 Ağustos 1955 tarihinde Zonguldak'a Türkiye'nin en yoğun yağmuru yağdı. Bir saatte metrekareye düşen yağmur miktarı 431.5 milimetreküp oldu.

Karadeniz'in en derin yeri

Anadolu yarımadasını çevreleyen denizlerden Karadeniz'in en derin noktası, Ayancık'ın 80 kilometre kadar kuzeyinde ve 2 bin 245 metre derinliğindedir.

1935-1985 yılları arasında en yüksek sıcaklık, gölgede 47.6 derece ile Urfa-Ceylanpınar'da kaydedildi.

Ege Denizi'nin en derin yeri

Türkiye'nin batısındaki Ege Denizi'nin en derin yeri, Yunanistan'a ait Sakız Adası'nın batısındaki 1262 metrelik çukurdur.

Akdeniz'in en derin yeri

Akdeniz'in en derin noktası, Yunanistan'ın güneyindeki 5 bin 15 metrelik derinliktir.

Marmara Denizi'nin en derin yeri

Türkiye'nin bir iç denizi olan Marmara Denizi'nin en derin yeri Kapıdağı Yarımadası ile Tekirdağ arasında 1355 metrelik derinliktir.

En sisli bölge

Türkiye'nin en sisli bölgeleri, Trakya'nın iç kesimi ile İç Batı Anadolu'dur. Buralarda yılda ortalama 20-30 gün sisli geçer.

En yüksek kar

Türkiye'de yağışların kar olarak en çok yağdığı yer, Doğu Karadeniz kıyısında, Rize bölgesidir. Rize dağlarında kar kalınlığı tek bir yağışta 187 santimi bulmuştur.

En çok don

Türkiye'nin Doğu Anadolu kesimi, Kars, Ağrı, Karaköse, Doğubeyazıt, Erzurum yörelerinde yılda ortalama 150 gün don olayı görülür.

En az don

Don olayının Türkiye'de en az görüldüğü bölge, Antalya Anamur çizgisidir. Buralarda yılda en çok 5 gün don olayı görülür. Bazı yıllar ise hiç don olmaz.

En çok yağış

Türkiye'nin Doğu Karadeniz'de Rize bölgesi en çok yağış alan bölgedir. Kıyıda yılda 2 bin milimetreyi bulan ortalama yağış, dağlara doğru çıkıldığında yılda 5 bin milimetreyi bulur.

En az yağış

Türkiye'nin en az yağış alan bölgesi, Orta Anadolu'da Tuz Gölü çevresidir. Buradaki yıllık yağış ortalaması 300 - 360 milimetre dolaylarındadır. Bazı yıllar bu yağış miktarı 100 milimetreye kadar düşer. Bu yağış da daha çok yağmur değil, kar biçimindedir.

En uzun gün ve gece

Türkiye'de en uzun gündüz 15 saat 18 dakika ile 22 Haziran, en uzun gece 14 saat 37 dakika ile 22 Aralık tarihlerinde yaşanır.
En kısa gün 9 saat 23 dakika ile 22 Aralık, en kısa gece de 8 saat 42 dakika ile 22 Haziran tarihlerinde yaşanır.

EKONOMİ

En eski araba vapuru

1870 yılında İngiltere'de sipariş edilerek yaptırılan yandan çarklı "**Suhulet**" Türkiye'nin ilk araba vapurudur.

En eski ayakkabı fabrikası

1810 yılında **Hamza Bey** adında birinin Beykoz Deresi ağzına yaptırdığı deri işleme yeri, (Debbaghane), dönemin padişahının 1816'da burada "**orduya fabrikasyon ayakkabı yapılması**" fermanı üzerine fab-

rikaya dönüştürüldü ve günümüzdeki Beykoz Kundura Fabrikası'nın atası oldu.

En eski basımevi

Osmanlı toprakları üzerinde ilk basımevini, **İbrahim Müteferrika**'nın basımevinden yüzlerce yıl önce 1493 yılında Museviler kurdular. Daha sonra Selanik'te de bir basımevi açan Museviler, burada kendi dinsel kitaplarını bastılar.

En eski bira fabrikası

Türkiye'de kuralan ilk bira fabrikası, 1912 yılında Aydın ilinde Bomonti Nektar Şirketi'nce kuruldu ve burada "**Nektar**" biralarını üretti.

En eski banka

Ülkemizde en eski banka "**Bank-Dersaadet**" (İstanbul Bankası) 1847'de kuruldu. **J.Alloon** ve **T.Botazsi** adlı iki bankerle yapılan anlaşma ile sermayesiz olarak kurulan bu banka Kırım Savaşı'ndan hemen önce iflas etti. Bu bankadan sonra İngiliz sermayesi kanalıyla borçlanan Osmanlı Hükümeti'nin onayı üzerine 1856'da Ottoman Bank (Osmanlı Bankası) kuruldu. Türkiye'deki ilk milli banka ise 1863 yılında Mithat Paşa tarafından '**Memleket Sandıkları**' adıyla kurulan ve bugünkü Ziraat Bankası'nın çekirdeğini teşkil eden banka sayılır. Ülkemizdeki banka sisteminin gerçek başlangıcı bu bankadır.

İlk istatistik kuruluşu

Ülkemizdeki ilk istatistik kuruluşu 1926 yılında kurulan "**İstatistik Genel Müdürlüğü**"dür. Başbakanlığa bağlı olarak faaliyete geçirilen bu kuruluş, 1927 yılında nüfus, tarım ve sanayi alanlarında sayımlar yaparak, büyük boşluk doldurdu.

En büyük linyit yatağı

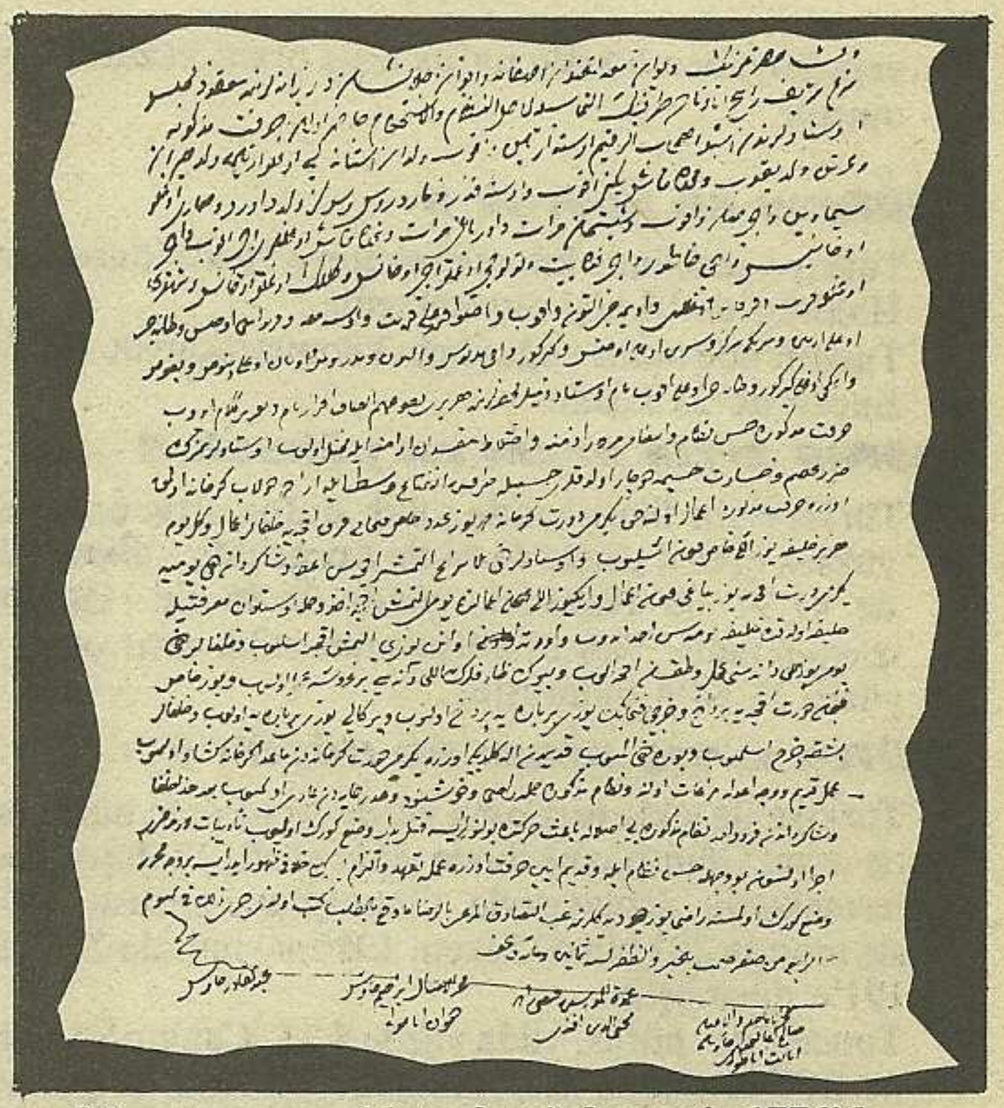
Türkiye'nin rezervi en büyük linyit yatağı, bir termik santralın yapıldığı Afşin-Elbistan bölgesindedir. Bu havzada 3 milyar 530 milyon ton işlenmesi kolay linlit rezervi bulunduğu hesaplandı.

En eski yerli otomobil

Dönemin Cumhurbaşkanı **Cemal Gürsel**'in isteği üzerine 1960 yılında Eskişehir Devlet Demiryolları CER atelyelerinde ilk Türk otomobili "**Devrim**" üretildi. 30 Ekim 1961 tarihinde **Cemal Gürsel**'e gösterilmek üzere Ankara'ya getirilen "**Devrim**" 61 model Consullere benziyordu. TBMM önündeki törende 100 metre giden sonra duran otomobil için **Cemal Gürsel** şöyle demişti: "**Otomobil yapıyoruz Batı kafası, benzin ikmalini unutuyoruz Şark kafası.**"

Türkiye'nin ilk yerli otomobili, 1960'ta DDY Cer Atölyeleri'nde üretilmiş ve "Devrim" adı verilmişti.

Dünyanın en eski toplu sözleşmesi, 1776'da Kütahya'da imzalandı. "Fincancılar Anlaşması" adını taşıyan belge, Kütahya Arkeoloji Müzesi'nde sergileniyor.

En eski toplu sözleşme

Dünyanın en eski toplu sözleşmesi, araştırmalar sonucu ortaya çıkarılan ve halen aslı Kütahya Arkeoloji Müzesi'nde saklanan belgeye göre 1776 yılında Kütahya'da yapıldı. İngilizlerin ilk sözleşmenin 1815 yılında İngiltere'de yapıldığını iddia etmelerine karşın Türklerin işçi haklarına öncülük ettiğini ortaya koyan bu belge, "**Fincancılar Anlaşması**" adıyla anılır. Şeriye mahkemesi sicillerinin tasnifi sırasında bulunan anlaşma metnine göre 1776 yılında Kütahya'da mevcut 24 çini ve fincan atelyesinde çalışan çok sayıda usta ve işveren ile Anadolu Valisi **Ali Paşa** zamanında bir sözleşme yapılarak tescil edildi.

İlk iktisat Kongresi

Ülkemizde ekonomik sorunların ele alındığı ilk kongre 1923'te 17 Şubat ile 4 Mart tarihleri arasında İzmir'de toplanan "**İzmir İktisat Kongresi**"dir. Atatürk'ün girişimi ile hükümet, tüccar, esnaf, çiftçi, sanayici ve işçi meslek gruplarından 1135 temsilcinin katıldığı kongre sonucunda önemli ekonomik kararlar alındı.

Konut kredisi veren ilk banka

Türkiye'de yerleşim sorununa yardımcı olmak ve konut sahibi olacakları desteklemek amacıyla kurulan ilk banka, Emlak Kredi Bankası'dır. 1927 yılında faaliyete geçen bu bankanın o zamanki adı "**Türkiye Emlak ve Eytam Bankası**" idi.

KÜLTÜR VE SANAT

En eski gazete

Türkiye'nin en eski gazetesi 11 Kasım 1831 yılında yayınlanan **Takvim-i Vekayi**"dir. 4 Kasım 1922'de

tarihe karışan bu gazete, Osmanlı devletinin resmi gazetesidir.
Özel kişiler tarafından çıkartılan ilk Türkçe gazete ise, "**Ceride-i Havadis**"tir. **William Churchill** adlı bir İngiliz tarafından İstanbul'da yayınlandı (3 Temmuz 1840). Türkler tarafından çıkartılan ilk Türkçe gazete ise, 21 Ekim 1860'ta yayın hayatına giren "**Tercüman-ı Ahval**"dir. Agah Efendi'nin çıkardığı bu gazetede, **Şinasi** başyazarlık yaptı.

En ucuz gazete

1947 yılından beri yayınını aralıksız sürdüren "**Demokrat Sinop**" adlı Sinop gazetesi, yayınlanmaya başladığı günden beri 5 kuruşluk fiyatını korumaktadır. Türkiye'nin en ucuz gazetesi haline gelen Demokrat Sinop Gazetesi'nin Sorumlu Yazı İşleri Müdürü **Ayhan Ayyıldız, "Gazete yayınlayabilmek, hüner işi değil, yürek işidir"** demekte. Fiyatı beş kuruş olduğu halde abonelerine beş liralık "**Posta pulu**" ile dağıtılan Demokrat Sinop Gazetesi, fiyatını değiştirmeyi düşünmüyor.

En eski ofset gazete

Türkiye'de ofset tekniği ile basılan ilk gazete, 1952 yılında İzmir'de **Turhan Dilligil**'in sadece 27 gün yaşatabildeği "**Ege Güneşi**" gazetesidir.

En eski sansür

Türkiye'de basına ilk sansür 11 Mayıs 1876 "**Âli Kararnamesi**" ile kondu. Gazetelerin yayınlanmasından önce denetlenmesini emreden bu kararname üzerine "**Basiret**" gazetesi, şöyle bir ilanla çıktı: "**Matbaamızın makinesi bozulduğundan gazetemiz birkaç gün yayınlanmayacaktır.**" "**Sabah**" gazetesi ise, ilk gün, gazeteyi, sansürün yasakladığı yazıların yerini boş bırakarak yayınlandı. Ne var ki, tüm bu direnişler bile, tarihi boyunca hemen her döneminde Türk basınının sansürden kurtaramadı.

En büyük kütüphane

Ülkemizin en büyük kütüphanesi sayılan Ankara'daki "**Milli Kütüphane**" 16 Ağustos 1948'de Saraçoğlu'nda resmen hizmete girdi. 650 bine yakın kitap ve 196 bin ciltlik sürekli yayını bulunan kütüphanede 183 kişilik personel çalışıyor. Kütüphanenin en ilgi çekici bölümü "**Yasaklanmış Yayınlar**" bölümüdür.

En eski ansiklopedi

Ali Süavi'nin 1870 yılında Paris'te gazetesine ek olarak verdiği ve tamamlanamayan **Kamusu'l Ulum el-Maarif.**

En eski atlas

Türkiye ile ilgili ve Türkiye için hazırlanıp bastırılan ilk atlas, 21 Haziran 1861 yılında Paris'te yayınlandı. Hazırlayıp bastıran **Hafız Ali Şeref** Bey'dir ve Türkiye Coğrafya Cemiyeti üyesidir.

En eski öğretmen okulu

Tarihimizde öğretmen yetiştiren birçok okul bulunmasına karşın "**Öğretmen Okulu**" adıyla hizmet veren ilk okulun Tanzimat devrinde açıldığı kabul edilir. 16 Mart 1848'de Fatih Camii yanındaki bir yapıda **İptidai** (İlkokul), **Rüştiye** (Ortaokul) ve **İdadi** (Lise)lere öğretmen yetiştirmek üzere açılan okulun adı "**Darülmuallimin**" yani "**Öğretmenevi**"dir. Bu okulun ilk öğretmeni ise **Yahya Efendi**'dir.

YÖNETİM

En uzun cumhurbaşkanlığı

Cumhuriyet'in 29 Ekim 1923'te ilan edilmesiyle oluşturulan Meclis'te Ankara Milletvekili **Gazi Mustafa Kemal Paşa** da, Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı seçilmişti. Atatürk, bu görevini öldüğü gün olan 10 Ka-

Ankara'daki "Milli Kütüphane" Türkiye'nin en büyük kütüphanesidir.

Gazi Mustafa Kemal Paşa, Cumhuriyet'in ilanıyla kurulan Meclis'te, milletvekilliğinin yanı sıra, Cumhurbaşkanlığı'na da seçilmişti. Bu görevini, 10 Kasım 1938'e dek, 15 yıl sürdürdü.

sım 1938'e kadar, yani toplam 15 yıl sürdürerek, Türkiye'nin en uzun süre cumhurbaşkanlığı yapan lideri oldu. **Atatürk**'ten sonra cumhurbaşkanı olan **İsmet İnönü,** 1950 yılına kadar toplam 12 yıl bu görevde kaldı. Onu, süre yönünden aynı yıl cumhurbaşkanı olan **Celâl Bayar** izliyor. 1960 yılına kadar cumhurbaşkanlığı yapan **Bayar,** toplam 10 yıl bu görevini sürdürdü.

En uzun süreli başbakan

Cumhuriyetin ilanından sonra 18 yılda 3 kez başbakanlık yapan **İsmet İnönü,** ülkemizde en uzun süre başbakan olan kişidir. **İnönü** 1923-1924, 1925-1937 ve 1961-1965 tarihleri arasında kurulan kabinelerin başkanı oldu. Bu arada Cumhuriyetin ilk Bakanlar Kurulu da **İnönü** tarafından Atatürk'ün emriyle oluşturulmuştur.

İsmet İnönü'yü başbakanlıkta 10 yıl kalan **Adnan Menderes** izler. Demokrat Parti iktidarının tek başbakanı olan **Menderes,** 22 Mayıs 1950'den 27 Mayıs 1960'a kadar süren görevi sırasında 5 hükümet kurdu.

En uzun yaşayan padişah

İkinci Osmanlı padişahı **Sultan Orhan,** 81 yıllık ömrüyle tarihlerimizde **"en uzun yaşayan"** Osmanlı padişahıdır. 1288'de doğan **Sultan Orhan** 1359'da öldü. 1326'da babası **1. Osman**'ın ölümü üzerine padişah olan **Orhan,** Bursa'yı fethetti. **"Gazi"** unvanı ile anılan **Orhan Bey** Osmanlı tarihinin en kahraman, en kusursuz ve en temiz hükümdarları arasında da ön sıralarda yer alır.

Cumhuriyet'in ilanından sonra 18 yılda 3 kez Başbakanlık yapan İsmet İnönü, Türkiye'nin en uzun süre başbakanlık görevinde bulunan devlet adamı oldu.

II. Osmanlı Padişahı Sultan Orhan, 81 yıllık yaşamıyla Osmanlı tarihinin en uzun yaşayan padişahı unvanını aldı.

En eski anayasa

Türkiye'nin en eski Anayasa'sı, 7 Zilhicce 1293 (1876) tarihini taşıyan **"Kanun-i Esasi"**dir. 119 maddeden oluşan ve Meşrutiyet yönetimini Türkiye'ye getirmeyi amaçlayan, mimarı Mithat Paşa olan bu Anayasa pek kısa ömürlü oldu ve II. Abdülhamit tarafından, **"93 Harbi"** denen Osmanlı-Rus Savaşı bahane edilerek yürürlükten kaldırıldı. 31 yıllık bir **"istibdad"** yönetiminden sonra 24 Temmuz 1908'de bu Anayasa yeniden yürürlüğe sokuldu. İkinci Meşrutiyet de bu Anayasa üzerine kurulmuştur.

Adliye nazırlarının en eskisi

6 Mart 1868'de bu göreve doğrudan Adliye Nazırı diye atanan **Cevdet Paşa** en eski Adalet Bakanı sayılır.

TOPLUM YAŞAMI

Yaşayan en yaşlı öğretmen

1985 yılında, Türkiye'nin yaşayan en eski öğretmeninin, 1913 yılında Diyarbakır Öğretmen Okulu'ndan mezun olup 43 yıl öğretmenlik yaptıktan sonra 1956'da emekli olan **Mustafa Neşat Delikanlı** olduğu Milli Eğitim Bakanlığı'nca saptandı.

En uzun ömürlü insan

Türkiye'nin bilinen en uzun ömürlü insanı, ayrı ayrı üç yüzyılı görmüş Bitlisli **Zaro Ağa**'dır. 1777 yılında Bitlis köylerinden birinde doğup, genç yaşında İstanbul'a gelen, inşaat ameleliği ve hamallık yapan **Zaro Ağa,** Mutlakiyet, Birinci ve İkinci Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerini görerek bir ara **"dünyanın en yaşlı insanı"** olarak Amerika'ya bile gitti. **Zaro Ağa** 1934 yılında İstanbul'da 157 yaşında iken öldü.

En uzun boylu insan

Türkiyenin en uzun boylu adamı, **Uzun Ömer**'dir.

En ünlü mimar

Koca Mimar adıyla da anılan **Mimar Sinan**, Türkiye'nin gelmiş geçmiş en ünlü mimarıdır. Kayseri'nin Ağırnas ilçesinde 1489'da doğan **Sinan**, 1588 yılında İstanbul'da öldü. Yaşamı boyunca kırılması güç bir rekor kırarak toplam 84 cami, 51 mescit, 57 medrese, 22 türbe, 17 imaret, 3 darüşşifa, 5 su yolu ve kemeri, 8 köprü, 18 kervansaray, 46 hamam, 35 saray ve saray tamiri, 8 mahzen yaptı. En ünlü eserleri arasında Süleymaniye Camii, Edirne-Selimiye Camii, Şehzade ve Haseki hamamları, Muradiye Köprüsü, Sokullu Camii bulunuyor.

En eski havayolu kuruluşu

Ülkemizde ilk sivil havacılık 20 Mayıs 1933'te çıkarılan 2187 sayılı kanunla başladı. İlk havacılık teşkilatı da bu kanuna dayandırılarak kurulan **"Hava Yolları Devlet İşletme Dairesi"** adını alan kuruluştur. Bu kuruluş ilk kez 5 uçak ve 28 kişilik personel kadrosu ile işe başladı. Personelin büyük bölümü ordudan alındığı için sivil taşımacılığın gerçekleştirilmesinde askeri havaalanları kullanıldı. Türk Hava Yolları'nın kurulması ise 1 Mart 1956 tarihinde gerçekleşti. O zamanlar şirketin 60 milyon lira olan kuruluş sermayesinin büyük çoğunluğu Hazine'ye aitti. Küçük birer bölüm ise PTT, TCDD, özel şahıslar ve İngiliz Denizaşırı Şirketi BOA'dan sağlandı

İlk havacılık kurumu

Türkiye'de ilk havacılık kurumu Atatürk'ün emriyle 16 Şubat 1925'de oluşturuldu. **"Türk Teyyare Cemiyeti"** adıyla kurulan bu kurum, daha sonra **"Türk Hava Kurumu"** adını aldı.

En eski avukat

İstanbul'un Müslüman-Türk ilk avukatı Kırımizade **Neşet Molla**'dır. 1843'te doğan ve 1906 yılına kadar avukatlık yapan **Neşet Molla,** İstanbul Barosuna kayıtlı idi.

YAPILAR

En büyük baraj

Türkiye'nin en büyük barajı, Elazığ ili sınırları içindeki Keban Barajı'dır. Baraj gölünde toplanan su 675 kilometrekarelik bir alanda yayılmış durumdadır ve bu barajdan üretilen enerji yılda 6000 (10^6) kilovatsaattir.

En küçük baraj

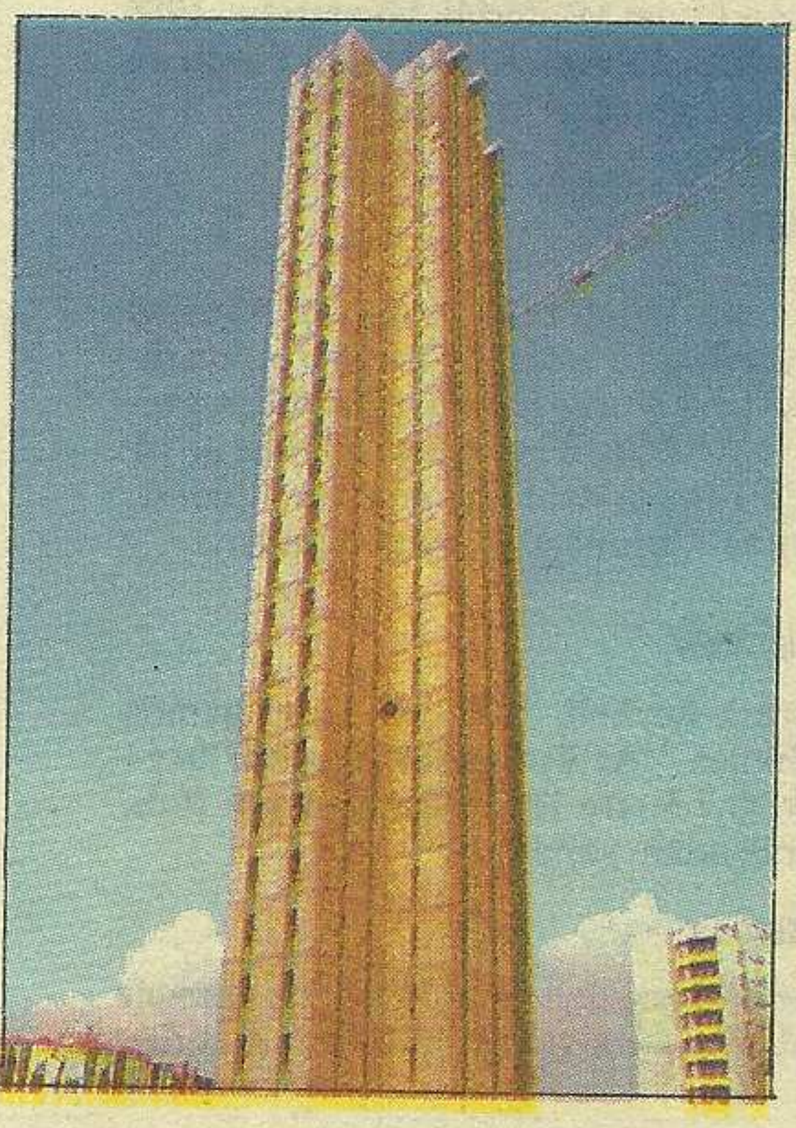
Türkiye'nin bentler, setler dışında, baraj adını taşıyan en küçük barajı, Ereğli ilinin Gülüç ırmağı kıyısında kurulan ve içme suyu sağlamaya yönelik olan Gülüç barajıdır. Hacmi, 52 bin 000 metreküptür.

En eski baraj

1619 yılında, Padişan **II. Osman**'ın yaptırdığı, İstanbul'daki 9 metre 91 santim yüksekliğindeki **"Topuz Bendi"**, Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki ilk barajdır. Bu barajı (bend), 1890'da yaptırılan 18.5 metre yüksekliğindeki **"Elmalı Bend"**i izlemiştir. Cumhuriyet döneminin en eski barajı ise 22 metrelik Ankara **Çubuk Barajı**'dır.

EN yüksek bina

Ankara'nın ve Türkiye'nin en yüksek binası, Sabancı Kız Öğrenci Yurdu binasıdır ve yüksekliği 105 metredir.

1985'te Ankara'da hizmete açılan Sabancı Kız Öğrenci Yurdu, 105 metre yüksekliğinde, Türkiye'nin en yüksek binası oldu.

1954 yılında tamamlanan "Anıtkabir" 1985'e değin Türkiye'nin en büyük anıtı özelliğini korudu.

Bu binadan önce, sadece Ankara'nın değil, Türkiye'nin en yüksek binaları yine Ankara'da yapılan, Emekli Sandığı'na ait "**Gökdelen**" ve ondan sonra yapılan İş Bankası Genel Müdürlük binalarıdır. 1985 yılında hizmete açılan Sabancı Kız Öğrenci Yurdu ise bu iki gökdeleni de gölgede bıraktı.

En eski heykel

Türkiye'deki en eski Atatürk heykeli, 25 Ağustos 1925 tarihinde yapılan bir törenle Sarayburnu'na dikilen, Avusturyalı heykeltıraş **Heinrich Kriplel**'in yaptığı Gazi Paşa Heykeli'dir. Bu gazi heykelinden üç yıl sonra bu kere de Taksim'deki Cumhuriyet Abidesi, İtalyan heykeltıraş **Canonica**'ya yaptırılmıştır.

En büyük heykel

En büyük Atatürk heykeli, 1971 yılı Ekim ayında Kırklareli'de dikilen "**At üstündeki Atatürk**" heykelidir. Yüksekliği 7 metre 10 santim olan anıt **Rahmi Artemiz** tarafından yapıldı.

En büyük anıt

Ankara Rasattepe'de yapılan ve 1954 yılında tamamlanan "**Anıtkabir**", Türkiye'nin en büyük anıtıdır. Prof. **Emin Onat** ve **Orhan Arda**'nın projesine göre gerçekleştirilmiştir.

En uzun kale surları

Türkiye'nin en büyük kalesi "**Diyarbakır Surları**" kabul edilir. 4. yüzyıl Bizans eseri olan bu surların toplam uzunluğu **A.Gabriel**'e göre 5 kilometredir. Kara bazalttan yapılmış olan bu surlar hemen hemen düz denilecek bir alanı kuşatır. Diyarbakır ilinde kuşattığı alanın doğu-batı uzunluğu 1.700 metre, kuzey-güney genişliği 1.300 metre ve duvar kalınlığı 3.5 metre olan bu surların üstündeki devriye yüksekliği ise 8-12 metredir. Surlar üzerinde 78 burç sıralanır. Surların kapladığı alanın kuzeydoğu köşesinde yay biçiminde bir duvarla şehirden ayrılan "**iç kale**" bulunur. Kalenin 4 yönde bulunan 4 kapısının adları ise "**Harput Dağı Kapısı**, "**Urfa Kapısı**", "**Mardin Kapı**" ve "**Yeni Kapı**" (Dicle Kapısı)dır.

En büyük kışla

Ülkemizin halen (1985) ayakta duran en büyük kışlası olarak İstanbul'daki Selimiye Kışlası kabul edilir. Sultan III. **Selim** zamanında 1800 yılında Üsküdar'ın güneybatısında Nizam-ı Cedid askerleri için yaptırıldı. 1807 Yeniçeri ayaklanmasında yanan ilk kışla daha sonra II. Sultan **Mahmud** zamanında kar-

Boğaziçi Köprüsü, Cumhuriyet'in 50. yılında büyük bir törenle açılmıştı. Dünyanın en büyük 5. asma köprüsü olarak tarihe geçti...

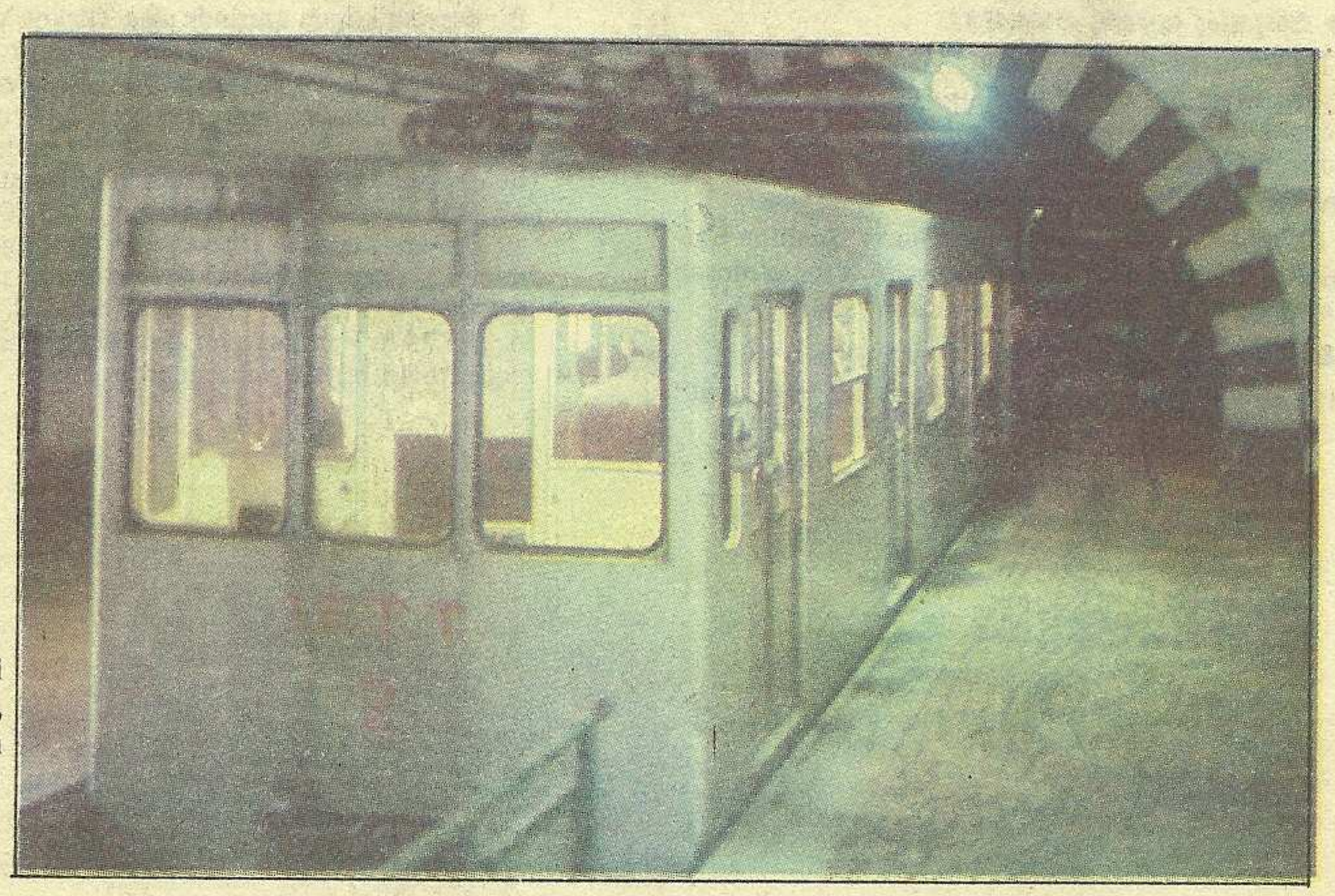
gir olarak yeniden yapılmaya başlandı ve **Abdülmecid** zamanında 1853'te tamamlandı. Geniş bahçesi dört köşesinde 7 katlı kuleleri ile dikkati çeken kışlanın Marmara cephesi 267 metre, yan cephesi de 200 metre uzunluktadır. 3 bin pencere ile aydınlanan binada 228 büyük oda vardır. Halen I. Ordu karargâhı olarak kullanılmaktadır.

En eski metro

Ülkemizin en eski metrosu "**Tünel**", Fransız mühendis **Henri Govan** tarafından yaptırıldı. 17 Ocak 1875'te hizmete giren ve Karaköy-Tünel semtleri arasında çalışan tünel, ayrıca dünyanın en eski üç metrosundan biridir. 573 metrelik hattıyla dünyanın en kısa metrosu unvanı da bulunan "**Tünel**"de yolculuk süresi 1.5 dakika sürmektedir.

En uzun asma köprü

Türkiye'nin en büyük asma köprüsü, 1973 yılında yapılan ve Asya'yı Avrupa'ya bağlayan 1065 metre uzunluğundaki Boğaziçi Köprüsü'dür. Bu köprü, dünyanın da beşinci büyük asma köprüsüdür.

Karaköy-Tünel arasındaki Tünel, dünyanın en eski üç metrosundan biri....

Türk uçaklarının geçirdiği en büyük kaza, 1974'te Paris yakınlarında oldu ve 346 kişiden hiçbiri kurtulamadı.

AFETLER VE KAZALAR

En büyük yangın

İstanbul, tarihinin en büyük yangınını 1660 yılında yaşadı. Bu yangında 80 bin ev, 360 cami ve mescit, 300 saray ve konak, 200 medrese, 40 hamam yandı ve 4 bin kişi öldü.

En büyük sel

1956 yılında Adıyaman'da meydana gelen bir sel baskını 79 kişinin ölümüne neden olmuştu.

En büyük uçak kazası

THY'nin dev bir yolcu uçağı, çoğu yabancı olan 346 yolcusu ile 3 Mart 1974 tarihinde Paris yakınlarında düştü ve uçağın mürettabatı dahil tüm yolcuları öldü. Bu Türk uçaklarının geçirdiği en büyük kazadır.

En büyük tren kazası

1957 yılında Edirne motorlu treninin, Simplon Ekspresi ile Ispartakule civarında çarpışmasıyla oluşan kazada 93 kişi öldü, 100 kişi de yaralandı.

En büyük deniz kazası

19 Eylül 1890'da, Japonya'ya gönderilen "Ertuğrul" adlı firkateyn, dönüşte Çin Denizi'nde yakalandığı bir tayfunda kayalara çarparak battı. 540 subay ve Bahriye askerimiz boğularak öldü.

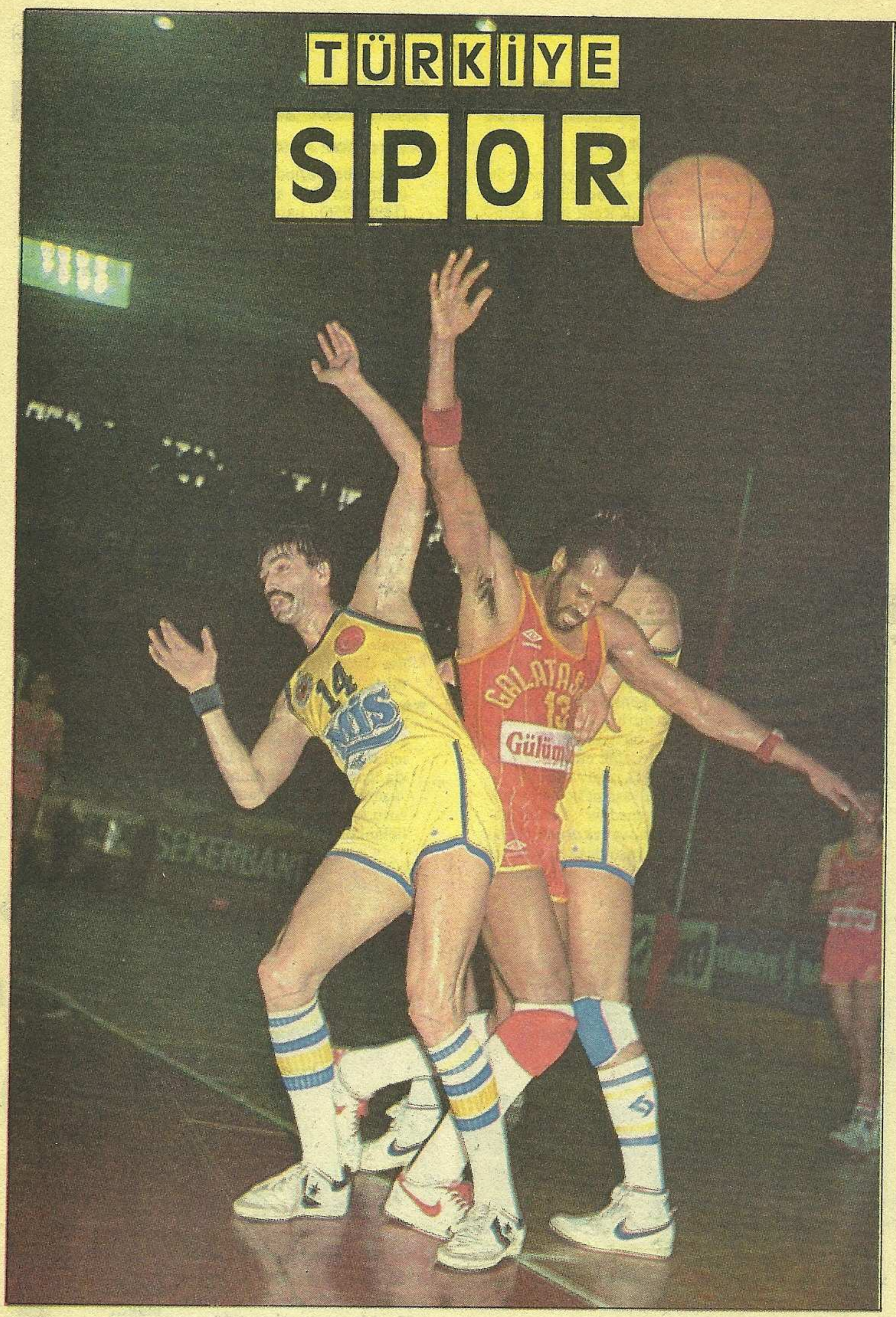
En büyük vapur yangını

9 Temmuz 1949'da Karadeniz seferine çıkacak Çorum yolcu vapuru, Galata rıhtımında birden ateş aldı, vapur yolcularından 61 kişi yanarak can verdi. 22 yolcu ise ağır yaralandı.

En büyük deprem

Bir deprem kuşağı üzerinde olan Türkiye'de tarih boyunca pek çok büyük deprem olmuştur. Cumhuriyet döneminde en büyük ve yıkıcı deprem, 26 Aralık 1939 tarihinde Erzincan ve çevresinde oldu. 32 bin 741 kişi öldü. Richter ölçeğiyle 7.9 şiddetinde olan bu depremde taş taş üstünde kalmamıştı.
19 Ağustos 1966 Varto depremi 2 bin 500, 28 Mart 1970 Gediz depremi 1086 kişinin ölümüne neden oldu. Bu iki deprem 7.4 şiddetinde olarak saptandılar.
6 Eylül 1975'te Lice depremi 2 bin 312 Kişinin, 24 Aralık 1976 Van depremi de 4 bin kişinin ölümüne neden olan büyük depremlerdir.

TÜRKİYE SPOR

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ **ANADOLU BANKASI** İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

AVCILIK

En çok bıldırcın avlayan avcı

19 Eylül 1894 günü, İstanbul'da, Küçükçekmece ile Büyükçekmece arasındaki Agurya mevkiinde yapılan bir av partisi sırasında Büyük Reşit Paşa ahfadından **Veliyüddin Bey** tam 396 bıldırcın vurarak bir rekor kırmıştı. İlginç bir rastlantı eseri olarak; tam otuzaltı yıl sonra yine aynı günde (19 Eylül 1936) ve yine Agurya mevkiinde yapılan bir av partisinde zamanın tanınmış avcılarından **Abbas Celaloğlu** bu rekoru 440 bıldırcına çıkardı. Daha sonra bu rekor çeşitli av yerlerinde **Sami İsmail Bey** tarafından 454 bıldırcına, **Fuat Bezmen** tarafından da 473 bıldırcına çıkarıldı. Fuat Bezmen'in bir günde vurduğu 473 bıldırcın yalnız Türkiye değil, aynı zamanda dünya rekorudur da.

Yabandomuzu avlama rekoru

Yaban domuzu avlama rekoru, Aydınlı eski avcılardan **Mustafa Cihanoğlu**'na ait olup bir günde sekiz yaban domuzudur. Usta bir avcı olan Mustafa Cihanoğlu, Aydın Koçarlı'da avcılık hayatı boyunca tam 622 yaban domuzu vurarak bu alanda erişilmesi pek güç ayrı bir rekorun daha sahibi olmuştu.

Çeşitli av rekorları

Zamanlarının tanınmış avcılarından **Abbas Celaloğlu,** Karacabey Harası'nın Poyrazbahçesi mevkiinde bir günde 273 üveyik; **Zeki Demirtaşçı,** Eskişehir'in Uyuzhamamı mevkiinde bir günde 97 çil, İngiliz asıllı **Vitol,** 1897 yılında İzmir'de bir günde 186 çulluk; **Abbas Celaloğlu,** ilki Meriç Karpuzlu'da, ikincisi Sivrihisar Ahiler'de olmak üzere bir günde 203'er ördek vurarak ilginç av rekorları elde ettiler. Ancak Türk avcılarının hiçbiri 1867-1923 yılları arasında yaşayan **Ripon Markisi**'nin avcılık yaşamı boyunca vurduğu 556.000 kuş sayısına erişemediler. Avcılık alanında böylesine şaşılacak bir dünya rekorunun sahibi bulunan Ripon Markisi, 56 yaşındayken yine bir av partisi sırasında yardan aşağı düşerek parçalanmıştı.

ATLETİZM

Rekorlar rekortmeni

Ancak beş yaşındayken yürüyebilen, fakat sonra geçilemeyen bir atlet olan **Ömer Besim Koşalay** (1899-1956), başarı dolu atletizm yaşamı boyunca tam 29 Türkiye rekoru kırmak suretiyle rekorlar rekortmeni oldu. Ömer Besim bu rekorlarını 400 ila 1500 metreler arasındaki yarışmalar ile bayrak yarışlarında kırmıştı.

Arka arkaya 11 rekor

Çekiş atmada **Toma Balcı,** arka arkaya tam 11 Türkiye rekoru kırmak suretiyle de ayrı bir rekorun sahibidir. Toma Balcı, 1940 yılında 34 metre 86 santimlik derecesiyle eline geçirdiği Türkiye Çekiç Atma Rekoru'nu 1951 yılında 52 metre 13 santime kadar çıkarmış ve bu dalda Türkiye'nin gelmiş geçmiş en iyi atletlerinden biri olarak tanınmıştı. (Bk. Çekiç Atmada Rekorlar)

25 yıl kırılamayan rekor

Türkiye'nin gelmiş geçmiş en iyi sürat koşucularından biri olarak tanınan **Semih Türkdoğan**'ın 30 Ağustos 1935 günü kırdığı 10.6'lık Türkiye 100 metre rekorunun tam 25 yıl süreyle kırılamaması da ayrı bir rekordur. 10.6'lık bu rekor **Cezmi Or** (1942), **Muzaffer Selvi** (1952) ve **Aydın Onur** (1956) tarafından egale edilmiş ve nihayet 25 Haziran 1960 günü **Aydın Onur** tarafından 1 salise farkla (10.5) kırılabilmişti.

36 yıl tek kalan madalya

Üçadım atlama şampiyonu ve rekortmeni Türk atleti **Ruhi Sarıalp,** 1948 Londra Olimpiyat Oyunları'da üçüncülüğü kazanmakla aynı zamanda güreşin dışında olimpiyat madalyası kazanan tek Türk sporcusu unvanını da eline geçirdi ve tam 36 yıl bu özelliğini korumakla ilginç bir rekorun sahibi oldu. 1984

Ömer Besim Koşalay, atletizm yaşamı boyunca 29 kez rekor kırdı.

Üç adım atlamada, rekoru 14.77 metreye çıkaran atlet Ruhi Sarıalp.

Semih Türkdoğan'ın 30 Ağustos 1935 Zafer Bayramı'nda 100 metre elde ettiği 10.6'lık derecesi 25 yıl boyunca rekor oldu...

Bayan atletimiz Gül Çıray Akbaş, 1958 yılında 9 rekor kırarak bir başka rekor sahibi de oldu...

Los Angeles Olimpiyat Oyunları'nda iki Türk boksörünün madalya kazanmaları üzerine Ruhi Sarıalp'in sözleri şu oldu: **"Çok şükür 36 yıllık yalnızlıktan kurtuldum."**

Bir yılda 9 rekor

Türk atletizminin başarılı bayan atletlerinden biri olan **Gül Çıray Akbaş,** atletizm hayatında bir yılın içinde 9 Türkiye rekoru kırmak suretiyle büyük bir rekora erişti. 1958 yılında 5'i 400 metrede,4'ü de 800 metrede olmak üzere dokuz yeni Türkiye rekoru kıran Gül Çıray, o yıl 800 metre bayanlar Balkan Şampiyonluğunu da kazanmakla tam bir zaferle kapadı.

Art arda 3 atlayışta 3 rekor

23 Eylül 1945 günü Fenerbahçe Stadı'nda yapılan atletizm yarışmalarının üçadım atlama müsabakasında iki Türk atleti, peşpeşe yaptıkları üç atlayışta üç yeni Türkiye rekoru kırarak rekorlar rekoru bir mücadele sergilediler. **Güner Frik**'in 14.70 metre ile kırdığı rekoru **Ruhi Sarıalp** 14.77 metreye çıkardı. Güner Frik ise son atlayışında 14.78 metrelik derecesiyle bu rekorları üçledi ve görkemli yarışmayı kapattı.

Beş gümüş madalya birden

Ünlü yüksek atlama şampiyonu **Pulios Pulat,** dört Balkan Şampiyonası'na katıldı ve bu yarışmalarda beş gümüş madalya kazanarak ilginç bir rekorun sahibi oldu. Pulios Pulat, bu arada katıldığı üç adım atlama yarışında da ikinci olmakla geleneğini bozmadı. Ünlü atletimizin kazandığı 5 yüksek atlama gümüş madalyasının üçünün 1.80 metrelik derecelerle olması da dikkati çeken ayrı bir noktadır.

Sırıkla atlamada rekorlar

Sırıkla atlamada ilk Türkiye rekoru ile son Türkiye rekoru arasında tam 2 metrelik bir fark bulunmaktadır. İlk Türkiye rekorunu **Ali Rıza Sözeralp,** 30 Haziran 1922 günü 2.97 metrelik derecesiyle elde etmişti. Bu dalda Türkiye rekoru halen 4.97 metre ile **Tayfun Aygün**'e aittir. Sırıkla atlamada bu ünlü atlet tam 11 kez arka arkaya Türkiye rekoru kırmış olmakla ayrı bir rekorun sahibi olurken, **Muhittin Akın** da 13 kez Türkiye şampiyonluğunu kazanmakla bir başka rekor kırmış oldu.

Çekiç atmada rekorlar

Çekiç atmada ilk Türkiye rekoru ile son Türkiye rekoru arasında tam 30 metre 91 santim fark bulunmaktadır. Çekiç atmada ilk Türkiye rekoruna 1934 yılında **İrfan Şahinbaş,** 29 metre 53 santimlik derecesiyle sahip olmuştu. Halen bu rekor 60 metre 44 santim ile **Uğur Sel**'e ait bulunmaktadır. Çekiç atmada **Toma Balcı,** 15 kez Türkiye şampiyonluğunu kazanmakla kırılması pek güç ayrı bir rekora sahiptir. Bu şampiyonlukların 14'ünün arka arkaya olması da özellikle dikkati çekmektedir.

Cirit atma rekorunda rekor

Türk milli atletizm ekibinin en yaşlı koşucusu olmak rekoru **Rıza Maksut İşman**'a aittir. Bu ünlü Türk atleti, 1948 yılında otuzdört yaşında iken Türk milli takımına seçilerek o yıl Londra Olimpiyat Oyunları'nda ay-yıldızlı forma altında yarıştı.

Maratonda 8 kez şampiyonluk

Ünlü Türk maratoncusu **İsmail Akçay** başarılı atletizm yaşamı boyunca maratonda sekiz kez Türkiye şampiyonluğunu kazanmakla büyük bir rekor kırdı. Bu sekiz şampiyonluğun 7'sinin art arda (1964-1970) olması da ayrıca dikkati çekmektedir.

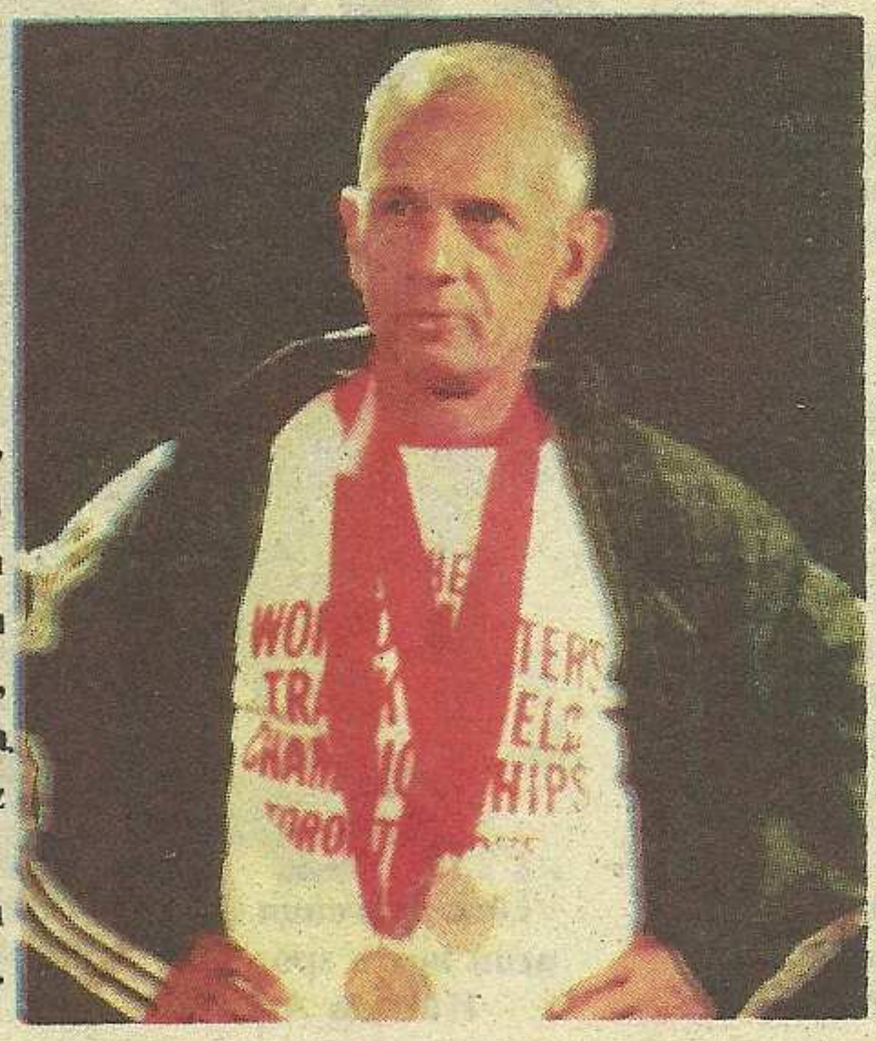
Uluslararası rekortmen

Türk atletizminin ünlü isimlerinden **Ekrem Koçak,** Akdeniz, Balkan ve Ordulararası Dünya Şampiyonluklarını kazanmakla uluslararası şampiyonalarda şampiyonluk rekoruna erişti.

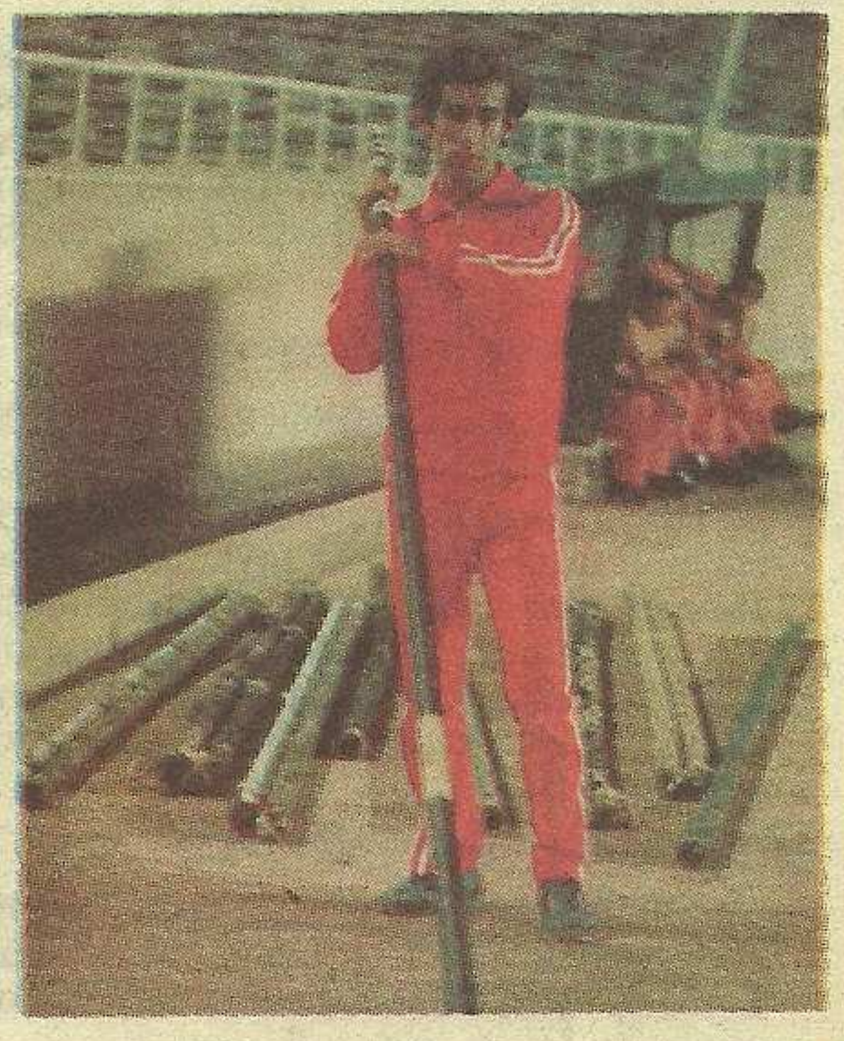

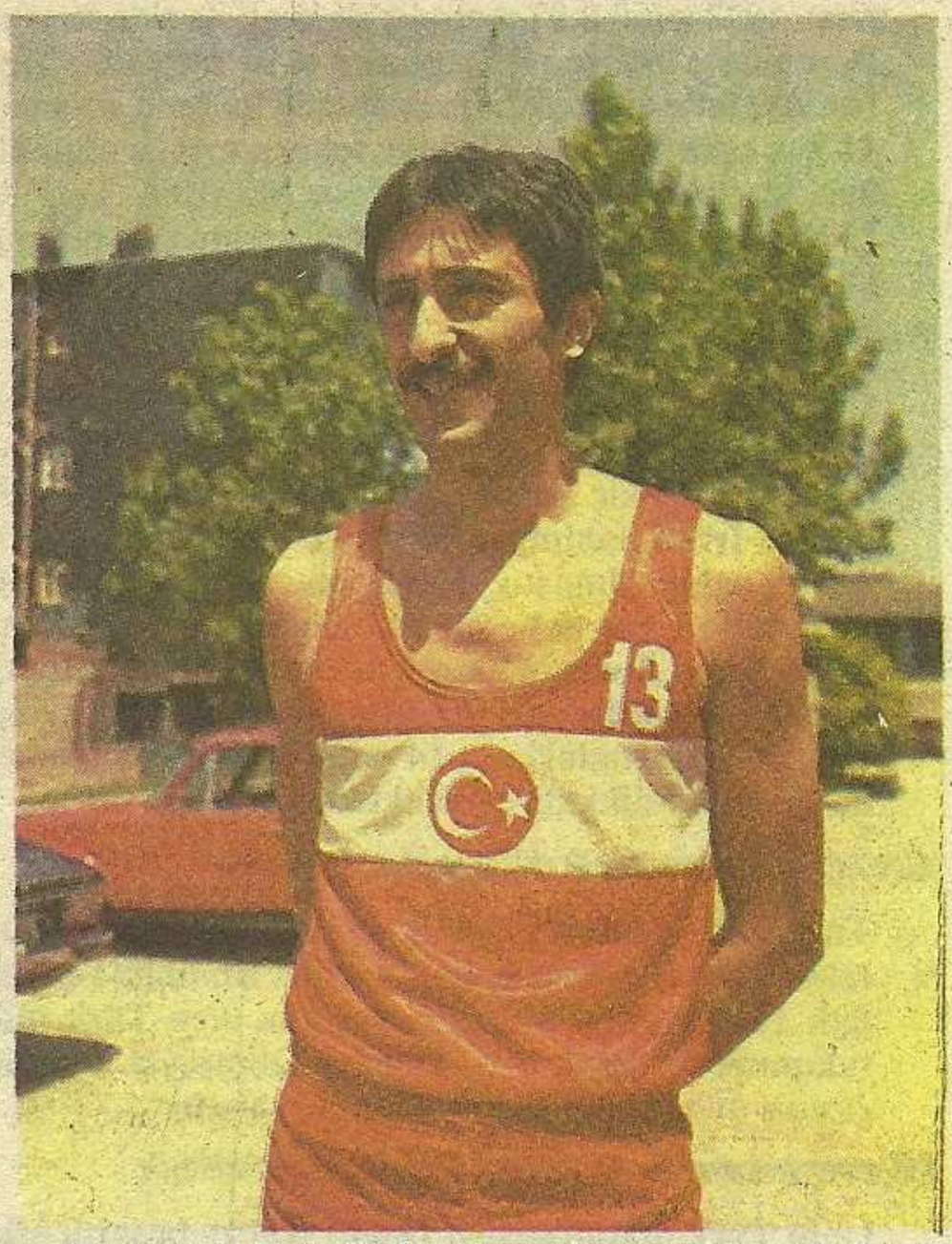
İsmail Akçay, başarılı atletizm yaşamı boyunca, maratonda sekiz kez Türkiye şampiyonluğunu kazandı.

1985'e dek, Türk Milli Atletizm Ekibi'nin en yaşlı koşucusu Rıza Maksut oldu.

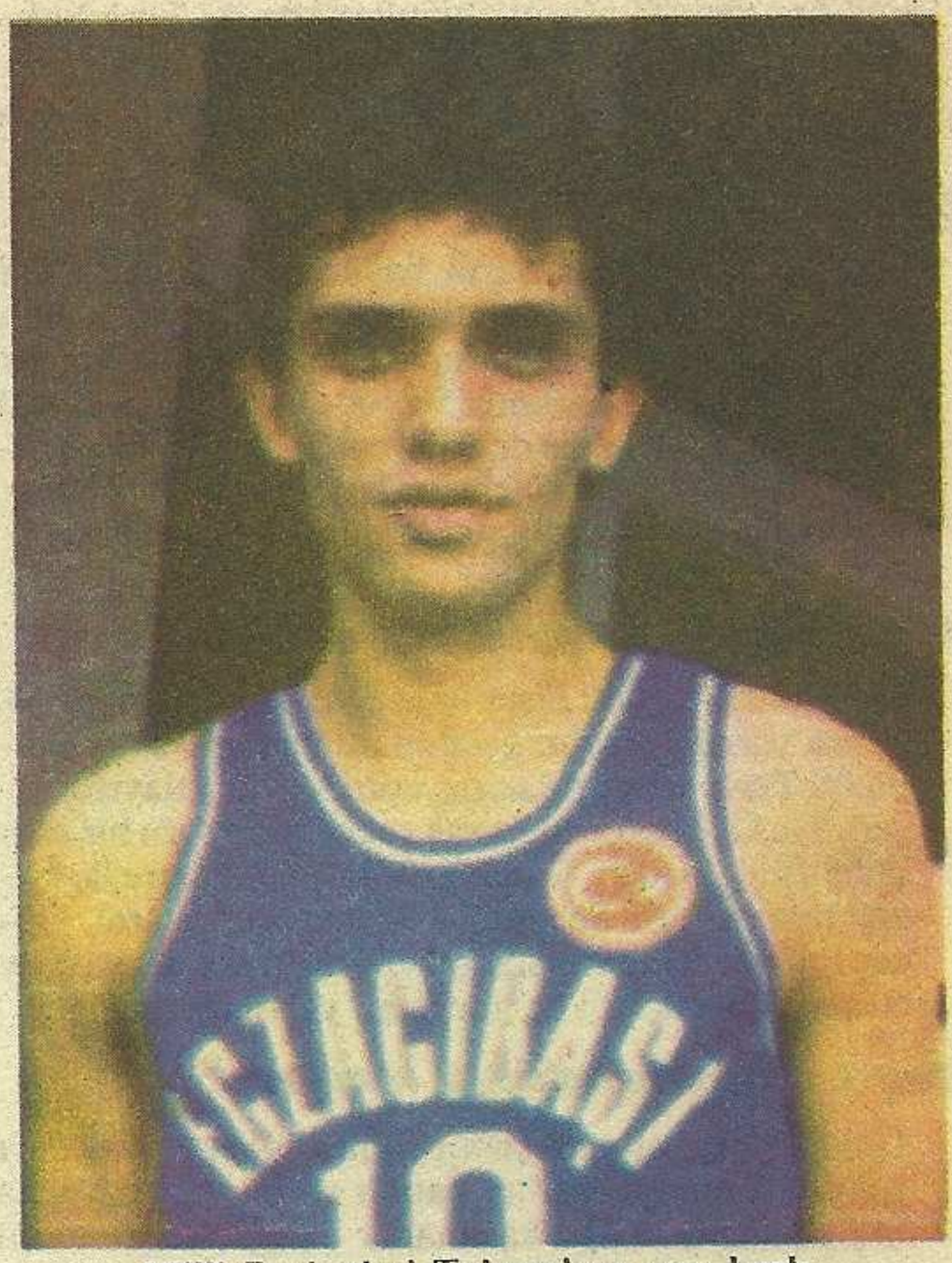

4.97 metre ile sırıkla atlama rekorunu kazanan Tayfun Aygün, 11 kez arka arkaya Türkiye rekorun sahibi oldu.

Basketbolda milli formayı giyme rekortmeni Efe Aydan.

Milli Basketbol Takımı'nın sayı kralı Erman Kunter.

BASKETBOL

En çok milli olan basketbolcu

Türk basketbolunda milli formayı giyme rekoru Fenerbahçeli **Efe Aydan**'a ait bulunmaktadır. Sarılacivertli takımın ve Milli Takım'ın Kaptanı Efe Aydan, aktif basketbol yaşamını sürdürmekte olup, 1984 yılı sonuna dek tam 173 kez ay-yıldızlı formayı giymiştir.

Milli takımın sayı kralı

Türk Milli Basketbol Takımı'nın **"Sayı Kralı"**, halen aktif basketbol yaşamını sürdürmekte olan Eczacıbaşı basketbolcusu **Erman Kunter**'dir. Erman, 1984 yılı sonuna dek oynadığı 143 milli maçta, ay-yıldızlı takıma tam 2356 sayı kazandırmış bulunmaktadır.

Tüm sayıları atan sporcu

16 Mart 1957 günü İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nda oynanan basketbol maçında İstanbul Karagücü'nü 110-56 yenen Beşiktaş takımının 110 sayısının tamamını, takımın en kısa boylu basketbolcusu olan **Hüdai Budanur** yaptı. Hüdai'nin bir maçta yaptığı 110 sayı, yalnız Türk basketbolunda sayı rekoru olmakla kalmamaktadır. Bir takımın 110 sayısının sadece bir oyuncu tarafından yapılması da ayrı bir rekor olmaktadır.

Milli maçta sayı rekoru

Bir milli maçta en fazla sayı yapan Türk basketbolcusu, 1985'te de İ.T.Ü. takımında oynamakta olan **Levent Topsakal**'dır(doğ.1966). Levent Topsakal,16 Nisan 1983 günü Italya'nın Montecatini şehrinde yapılan Avrupa Yıldızlar Basketbol Şampiyonası'nda Türkiye'nin İrlanda'yı 142-62 yendiği maçta ay-yıldızlı takıma kazandırdığı 78 sayı ile bu rekora sahip oldu.

Türk sporunun en uzun boylu sporcusu Hüseyin Alp.

Basketbolun unutulmaz isimlerinden Galatasaraylı Yalçın Granit.

F.B.-G.S. maçları rekortmeni

Ezeli rekabetin basketbol potaları altında en büyük heyecanı olan Fenerbahçe-Galatasaray maçlarında sayı rekoru **Hüseyin Kozluca**'ya ait bulunmaktadır. Bu rekorun ilginç bir yanı da Hüseyin Kozluca'nın ezeli rekabet maçlarında hem Galatasaray, hem de Fenerbahçe takımlarında yer almış olmasıdır. Hüseyin Kozluca'nın bu maçlarda attığı toplam 765 sayının 205'i Fenerbahçe ve 560'ı Galatasaray potalarına olmuştur.

En uzun boylu sporcu

Türk sporunun gelmiş geçmiş en uzun boylu sporcusu, 2 metre 15 santimlik basketbolcu **Hüseyin Alp**'tir (1935-1982). Sivas'ın Kangal içesinin Hamal köyünde doğan Hüseyin Alp, pek çok sporcunun basketbol yaşamını kapattığı 27 yaşında basketbola başlamış, 29 yaşında milli takıma yükselmişti. Tam 73 kez ay-yıldızlı formayı giyen Alp, 39 yaşında spor hayatını kapattı. Türk basketbolunda "Dev Adam" diye tanınan Hüseyin Alp 47 yaşında, beyin tümöründen hayata gözlerini yumdu.

Milli Takım'ın sayı rekoru

Türk Milli Basketbol Takımı'nın bir maçtaki sayı rekoru 142 sayıdır.Türk Milli Basketbol Takımı bu rekoru 29 Eylül 1980 günü İzmir Atatürk Spor Salonu'nda oynanan İslam Oyunları karşılaşmasında Libya'yı 142-45 yenerken kırmıştı.

Top tutma rekoru

Basketbolda 30 saniye kuralının henüz bulunmadığı sıralarda bir takım topu istediği kadar elinde tutabilirdi. 24 Nisan 1955 günü İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nda yapılan bir maçta Galatasaraylı **Yalçın Granit** topu tam 16 dakika elinde tutarak oyalamış ve Galatasaray'ın galibiyetini perçinlemişti. Bu maçta Galatasaray 40-27 galip durumdayken, Fenerbahçe takımı maçın bitimine 40 saniye kala sahadan çekilmişti.

Son saniyede gelen galibiyet

Fenerbahçe-Galatasaray maçlarında **"son saniye rekoru"** 16 Aralık 1979 günü Anadolu Spor Sitesi (Burhan Felek) Salonu'nda oynana maçta kırıldı. Bu maçın bitimine 1 saniye kala Galatasaray 66-65 önde iken Fenerbahçeli **Engin Domaniç**'in attığı bir basketle sarı-lacivertli takım sahadan 67-66 galip ayrılmayı başardı.

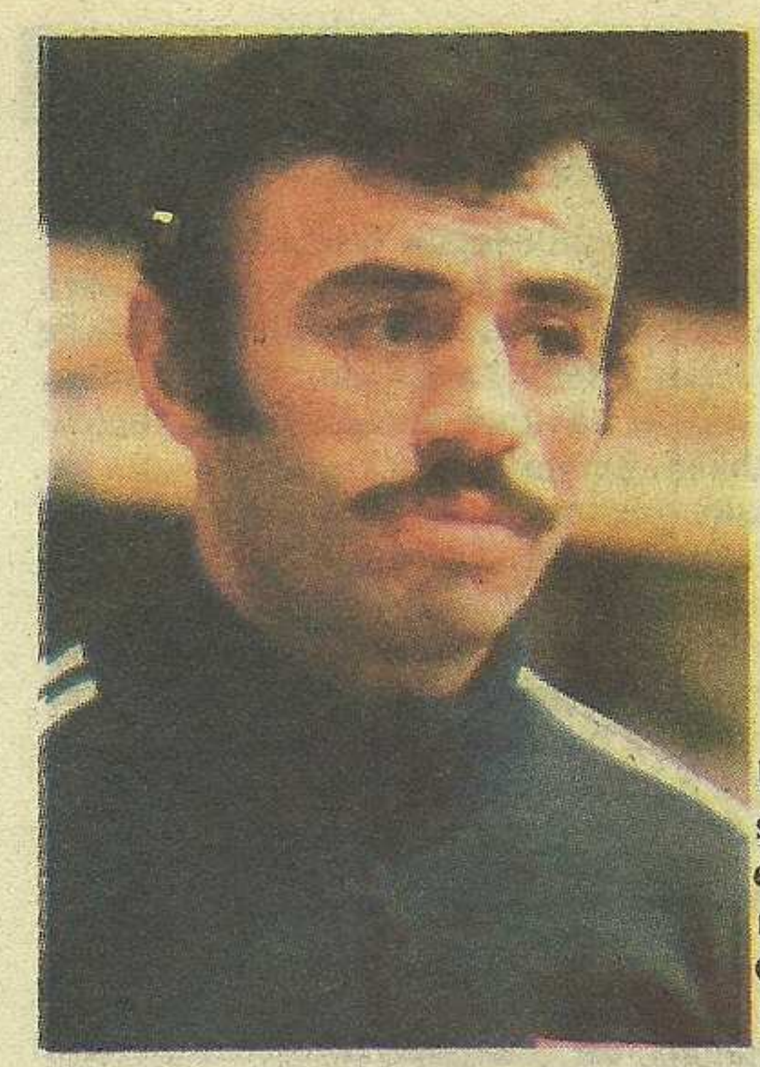
12 metreden basket

Türk Milli Basketbol Takımının en uzak mesafeden kazandığı sayıyı **Nuri Tan**, tam 12 metre uzaktan yaptı. Bu sayı, 2 Ekim 1973 günü Badalona'da oynanan Avrupa Şampiyonası maçında İsrail'e karşı oldu. Nuri'nin ilk yarısının son saniyesinde yaptığı bu basketle rakibiyle aradaki sayı farkını 12'ye indiren Türk Milli Takımı ikinci yarıda ve uzatma devresinde çıkardığı üstün oyunla İsrail'i 94-93 yendi.

BOKS

Ringlerde altın madalya rekoru

Türk boksunda, uluslararası şampiyonalarda altın madalya kazanma rekoru ünlü boksörümüz **Celal Sandal**'a aittir. Celal Sandal, 1967-1972 yılları arasında 6 kez Balkan ve 2 kez de Akdeniz Şampiyonluğunu kazanmakla toplam 8 altın madalya ile bu rekora ulaştı. Sandal'ın ayrıca 1 Balkan ikinciliği ile bir de Avrupa üçüncülüğü bulunmaktadır.

Uluslararası şampiyonalarda en çok altın madalyayı Celal Sandal kazandı.

En çok maç kazanan boksör

Ünlü Türk boksörü **Seyfi Tatar**, başarılı boks yaşamında yaptığı 203 yerli maçın 190'ını kazanmakla kişisel bir rekorun sahibi oldu. Tatar, uluslararası boks ringlerinde de Türkiye'ye 6 Balkan şampiyonluğu, 2 Avrupa ikinciliği ve 2 Akdeniz ikinciliği olmak üzere 10 madalya kazandırdı.

Tek koluyla 10 maç kazanan boksör

Eski ünlü boksörlerden **Cihat Vurucu**, Ankara'da bir boks maçından dönüşte uğradığı trafik kazası sonucu bir kolunu kaybetmişti. Buna rağmen dövüşme arzusu ve hırsını yitirmeyen Cihat Vurucu, tek koluyla da boks hayatını sürdürdü ve karşısına çıkan 10 rakibini yenmeyi başararak boks hayatını parlak bir biçimde kapattı.

Ünlü boksör Seyfi Tatar, boks yaşamında yaptığı 203 maçın 190'ını kazandı.

FUTBOL

Topu kafada sektirme rekoru

Beykoz kulübünün sembolleşmiş futbolcusu **Kelle İbrahim** (1897-1965), topu başında yere düşürmeden 165 kez sektirerek ilginç bir rekorun sahibi oldu. Kelle İbrahim bu rekoru, 1924 Paris Olimpiyat Oyunları sırasında Olimpiyat köyünde bütün dünya futbolcularının katıldıkları bir yarışmada kırdı. Aynı gün yapılan bir başka yarışmada da yine Kelle İbrahim, Türk Milli Takımı'nın İskoçyalı antrenörü **Billy Hunter** ile karşılıklı tam 500 kafa pası yapmakla ayrı bir rekorun sahibi daha oldu. Topa kafasıyla olan bu hâkimiyeti karşısında arkadaşları arasında "**Kelle**" lakabıyla anılan ve bu lakapla büyük üne kavuşan İbrahim, Soyadı Kanunu çıktığında lakabını kendine soyadı aldı.

En kısa ömürlü kulüp

Türk futbolunun en kısa ömürlü kulübü, aynı zamanda ilk Türk futbol takımı da olan "**Black Stocking** (Siyah Çoraplılar)"dır. Zamanın hafiyelerinin takibinden kurtulmak için bir İngiliz adı altında kurulan bu ilk Türk futbol takımı, daha ilk maçını oynadığı gün (26 Ekim 1901), hafiyelerin Papazın Çayırı'nı basmaları sonucu dağıtıldı. Ömrü topu topu 90 dakika süren bu ilk Türk takımının futbolcularından kaçabilenler kendilerini kurtarmış, yakalananlar ise Abbülhamid rejimi tarafından şiddetle cezalandırılmıştı.

En çok maç oynayan futbolcu

Fenerbahçe, Galatasaray, Altınordu formaları altında top koşturan, Beşiktaş forması altında sembolleşen ve Türk futbolunda zarif oyunundan ötürü "**Şair**" lakabıyla tanınan **Refik Osman Top** (1897-1957), başarılı futbol yaşamı boyunca tam 2264 maç oynamıştı.

En çok "gol kralı" olan futbolcu

Türk futbolunda "**Gol Krallığı**" rekoru, Galatasaray'ın "**Kral**" adıyla ün yapan futbolcusu **Metin Oktay**'a aittir. Metin Oktay, 1'i İzmirspor'da ve 9'u Galatasaray'da oynadığı yıllarda olmak üzere tam 10 kez liglerde Gol Krallığı'nı kazandı. 1962-1963 TürkiyeLigi'nde 28maçta attığı 38 golle kazandığı krallığı ise bu 10 gol krallığının en görkemlisi oldu. Metin Oktay'ın bu 10 "Gol Krallığı"nın 1'i İzmir Ligi'nde, 4'ü İstanbul Ligi'nde, 5'i de Türkiye Ligi'ndedir.

Gol yemeden şampiyon takım

1922-1923 İstanbul Ligi'nde Fenerbahçe futbol takımı, hiç yenilmeden şampiyonluğu kazanırken, attığı 58 gole karşılık hiç gol yememişti. Hiç gol yemeden kazanılan bu şampiyonluk, yalnız Türk futbolunda değil, dünya futbolunda da bir rekor olmaktadır. Gol yemeden lig şampiyonluğunu kazanan Fenerbahçe takımının kaleciliğini **Şekip Kulaksızoğlu** (merhum) yapmaktaydı.

Bir maçta 14 gol atan futbolcu

Galatasaray'ın eski ünlü sağaçığı **Leblebi Mehmet** (1908-1972), 1920 yılında İstanbul Taksim Stadı'nda oynanan ve Galatasaray'ın Vefa'yı 20-0 yenmesiyle sonuçlanan lig maçında takımının gollerinin tam 14'ünü atmakla rekor kırmıştı. Bu maçta Galatasaray'ın Vefa'ya 20-0 yengisi İstanbul Futbol Ligi'nin gol rekorunu oluşturdu.

En az penaltı kaçıran futbolcu

Türk futbolunun eski penaltı kralı Beşiktaşlı **Refik Osman Top** (1897-1957) başarılı futbol yaşamında rakip kalelere attığı 92 penaltının tam 91'ini gole çevirmekle penaltı atma rekoru kırmıştı.

Milli Takım'da en fazla gol atan

Bir milli maçımızda en fazla gol atan Türk futbolcusu Fenerbahçeli **Zeki Rıza Sporel** (1898-1969)'dir. Türk futbolunun golcülerinden biri olarak tanınan Zeki Rıza Sporel, 17 Haziran 1924 günü Türk Milli Takımının Helsinki'de Finlandiya'yı 4-2 yendiği maçta ay-yıldızlı takımın 4 golünü de attı.

Milli Takım'da kaptanlık rekoru

Türk Milli Futbol Takımı'nda kaptanlık yapma rekoru Galatasaraylı ünlü kaleci **Turgay Şeren**'e ait-

Refik Osman Top, en az penaltı kaçıran futbolcu olmasının yanı sıra zarif oyunu ile de Türk futbol hayatına adını yazdırdı.

Milli maçların en fazla gol atan futbolcusu Rıza Sporel.

"Gol Krallığı" rekorunu elde edip, "Kral" adıyla anılan Galatasaraylı Metin Oktay.

Milli Takım'a kaptanlık yapma rekorunun sahibi Galatasaraylı kaleci Turgay Şeren.

Lefter, Türk Milli Takımı'nda en çok gol atan futbolcu oldu.

tir. Türk Milli Takımı'nın Berlin'de F.Almanya'yı 2-1 yendiği maçta çıkardığı başarılı oyunla Alman basını tarafından **"Berlin Panteri"** adı verilen Turgay Şeren, ay-yıldızlı forma altında oynadığı 51 maçın 36'sında takım kaptanlığını yaptı.

Bir günde en fazla maç yöneten

Türk futbolunun ilk uluslararası futbol hakemlerinden **Şazi Tezcan,** 1937 yılında Taksim Stadı'nda bir günde arka arkaya tam dört maç yönetmekle hakemlik alanında erişilmez bir rekora sahip oldu. 1930 ve 1940'lı yılların ünlü futbol hakemlerinden Şazi Tezcan (1907-1962), Beykoz'da kaleci oynarken, bir maçta kolunun tam 7 yerinden kırılması üzerine genç yaşta futbolu bırakmak zorunda kalmış ve hakemliğe başlamıştı.

Milli Takım'ın gol kralı

Türk Milli Futbol Takımı'nın **"Gol Kralı"**, Fenerbahçeli **Lefter** Küçükandoniadis'tir.Türk futbolunda üstün meziyetlerinden ötürü **"Ordinaryüs"** lakabıyla anılan Lefter, başarılı futbol yaşamında 50 kez giydiği ay-yıldızlı formaya kazandırdığı 22 golle rekoru elinde bulundurmaktadır.

Ezeli rekabetin gol kralı

Türk sporunda **"Ezeli rekabet"** adıyla anılan Fenerbahçe-Galatasaray futbol maçlarında en fazla gol atan futbolcu **Zeki Rıza Sporel**'dir. Fenherbahçe'nin, Türk futbol tarihine **"Üstat"** namıyla geçen bu ünlü futbolcusu Galatasaray'a karşı oynadığı 40 maçta tam 35 gol attı. 1933 yılında futbolu bırakan Sporel'in bu rekoru yarım yüzyılı aşkın bir zamandanberi kırılamadı.

Milli Takım'ın en farklı yenilgisi

Türk Milli Futbol Takımı, 51 yıllık tarihinin, kendi sahasındaki en ağır yenilgisini 14 Kasım 1984 günü İstanbul İnönü Stadı'nda İngiltere Milli Takımı karşısında aldı: 8-0

Peş peşe en fazla şampiyon takım

İstanbul Futbol Ligi'nde sürekli şampiyonluk rekoru Beşiktaş takımına aittir. Siyah-Beyaz formalı takım, 1938-1939, 1939-1940, 1940-1941, 1941-1942 ve 1942-1943 sezonlarında arka arkaya beş kez şampiyonluğu kazanarak bugüne dek kırılamayan bir rekora sahip oldu. Beşiktaş takımı ünlü **"Karakartal"** adını da bu dönemde, yaka ve kolları beyaz-siyah forması ve siyah şortlarıyla almıştı.

Takımında en fazla oynayan futbolcu

Beşiktaş'ın Siyah-Beyaz forması altında en fazla yeralan futbolcu, 1956-1972 yılları arasında oynayan **Küçük Ahmet Özacar**'dır. Küçük Ahmet tam 569 kez Beşiktaş takımında yeralmıştır. Beşiktaş takımının gol rekortmeni ünlü futbol yıldızı **Hakkı Yeten** olup atığı gol toplamı 382'dir. Beşiktaş formasını en uzun süre giyen futbolcu ise ünlü voleci **Şeref Görkey** oldu; Bu futbolcu, yirmi yıl (1930-1950) süreyle Siyah-Beyazlı takımda yeraldı.

Kornerden en fazla gol atan futbolcu

Beşiktaş'ın eski ünlü solaçığı **Şükrü Gülesin** (1922-1978), çektiği kornerlerin falsolu biçimde doğrudan doğruya kaleye girmesiyle ün yapmış ve bu tür golleriyle de rekor kırmıştı. Şükrü Gülesin, yalnız Beşiktaş takımında kornerden 32 gol atarak rokertmenliği elinde tutmaktadır.

En az ve en çok seyirci rekoru

Türk futbolunun büyük heyecanı Fenerbahçe - Galatasaray maçlarında en az seyirci rekoru, 17 Kasım 1922 günü kırıldı. Sağanak halinde yağan yağmur altında yapılan ve Fenerbahçe'nin 3-0 galibiyetiyle sonuçlanan bu maçı sadece 14 kişi seyretti. Bunların tamamı biletsiz seyircilerdi. Ezeli rekabette en fazla seyirci rekoru ise 21 Ocak 1973 günü İzmir Atatürk Stadı'nda oynanan ve Fenerbahçe'nin 2-1 galibiyetiyle sonuçlanan "Gazeteci Hasan Tahsin Kupası" maçında 66.600 seyirci iledir.

Formalarda en çok kullanılan renkler

Türkiye'deki gençlik ve müessese kulüpleri arasında forma rengi rekoru **"Kırmızı-Beyaz"** olup tam 172 kulüp bu renkleri taşımaktadır. İkincilik, 139 kulübün forması olan Sarı-Lacivert'te, üçüncülük 101 kulübün forma renklerini teşkil eden Sarı-Kırmızı'dadır.

En çok resmi şampiyonluk alan takım

Türk futbolunda resmi şampiyonluklar rekorunu Fenerbahçe, bugüne dek (1984 yılı sonu) kazanmış olduğu tam 52 şampiyonlukla elinde bulundurmaktadır. Bu 52 resmi şampiyonluğun 13'ü İstanbul Amatör Ligi, 4'ü İstanbul Şildi, 3'ü Türkiye Şampiyonası, 1'i İstanbul Kupası, 6'sı Milli Küme, 3'ü İstanbul Profesyonel Ligi, 10'u Türkiye Ligi, 4'ü Türkiye Kupası, 4'ü Başbakanlık Kupası ve 4'ü de Cumhurbaşkanlığı Kupası'ndadır.

Takımında en fazla oynayan Küçük Ahmet Özacar, tam 569 kez Beşiktaş takımında yer aldı.

Hakkı Yeten, Beşiktaş forması altında 382 gol attı.

Bir formayı en çok giyen sporcu

Türk futbolunda bir formayı en çok giyme rekoru İzmir Altınordu kulübünün sembolleşmiş futbolcusu **Said Altınordu**'ya (1910-1979) ait bulunmaktadır. Said Altınordu, 1926 yılında henüz onaltı yaşındayken giydiği kırmızı-lacivert renkli formayı 27 yıl sırtında taşıdıktan sonra 43 yaşındayken çıkardı. İzmir Altınordu kulubüne sembolleşen ve Soyadı Kanunu çıktığında kulübünün adını kendine soyadı alan Altınordulu Said, futboldaki en başarılı yıllarında İstanbul kulüplerinin nice parlak tekliflerini geri çevirmiş ve kulübünden ayrılmamıştı.

Milli Takım'da en az oynayan futbolcu

Türk Milli Futbol Takımı'nda en kısa süre yer alan futbolcu, Galatasaraylı solaçık **Bülend Varol** oldu. Beykoz takımında yıllarca kaleci oynadıktan sonra solaçık mevkiinde karar kılan, Fenerbahçe ve Galatasaray takımlarında solaçıkta oynayan bu futbolcu, 28 Mayıs 1950 günü İstanbul İnönü Stadı'ndaki Türkiye-İran milli maçında solaçık **Halit Deringör'** ün sakatlanması üzerine 87'nci dakikada takıma girmiş ve üç dakika süreyle ay-yıldızlı formayı sırtında taşımıştı.

İlk transfer rekoru

Türk futbolunda ilk transfer rekoru, Türkiye'de profesyonelliğin kabulünden dört yıl sonra (1956) kırıldı; Galatasaraylı **Kadri Aytaç,** 35 bin liraya Karagümrük kulübüne transfer olarak Türk futbolunun ilk transfer rekorunu kırdı. Bu tarihlerde profesyonel futbolcular arasında normal transfer piyasası 5-15 bin lira arasında bulunuyordu.

Olimpiyatlarda tuşla en çok şampiyonluk kazanan ünlü güreşçi Gazanfer Bilge.

Türk güreşinde en çok madalyayı Hamit Kaplan kazandı.

Mustafa Dağıstanlı, uluslararası şampiyonalarda 8 altın madalya kazandı.

GÜREŞ

En çok yenen milli güreşçi

Türk güreşinin sembolleşmiş ismi Yaşar Doğu (1915-1961), kendisine efsaneleşen bir isim sağlayan başarılı güreş yaşamınıda Ay-yıldızlı mayo altında yaptığı 47 güreşin 1'ini kaybedip 46'sını kazanmakla erişilmez bir rekora sahip bulunmaktadır. Bu 46 galibiyetin 33'ü tuşla, 11'i ittifakla, 1'i ekseriyetle, 1'i abondone iledir. Tek yenilgisi ise 2/1 ekseriyetle oldu. Galibiyetle sonuçlanan 46 güreşi, o zamanın ölçüsüyle 690 dakika sürmesi gerekirken, Yaşar Doğu yaptığı tuşlarla bu süreyi 372 dakika 26 saniyeye indirdi. Ve bu güreşleri sonucunda 1 Balkan Şampiyonluğu, 2 Avrupa Serbest ve 1 Avrupa Grekoromen Şampiyonluğu, 1 Olimpiyat Şampiyonluğu, 1 Dünya Şampiyonluğu ile 1 de Avrupa Grekoromen ikinciliği kazandı.

En çok madalya alan milli güreşçi

Ağır sıklet güreşçisi **Hamit Kaplan** (1933-1976),. Türk güreşinde madalya rekortmenidir. Kaplan, büyük uluslararası şampiyonalarda tam 20 madalya kazanarak bu rekorun sahibi oldu. Altısı altın, 8'i gümüş, 6'sı bronz olan bu madalyalar dünya şampiyonasında, olimpiyat oyunlarında, Akdeniz oyunlarında ve Balkan şampiyonalarında kazanıldı.

Birçok şampiyonluk kazanarak, Türk güreşinin sembolü haline gelen Yaşar Doğu.

En çok altın madalya alan güreşçi

Türk güreşinde altın madalya rekoru **Mustafa Dağıstanlı**'nın elindedir. Mustafa Dağıstanlı, büyük uluslararası şampiyonalarda kazandığı 8 altın madalya ile bu büyük rekorun sahibidir. Bu şampiyonalar arasında dünya şampiyonası, dünya kupası, olimpiyat oyunları ve Akdeniz oyunları vardır.

Çifte tuş rekoru

Türk güreşinde "çifte tuş" rekoru, efsaneleşen Türk pehlivanı **Koca Yusuf**'a aittir. Koca Yusuf, Amerika'da karşısına çıkarılan ülkenin ünlü güreş yıldızı **Lewis**'i ilki 6'ncı dakikada ve ikincisi 7'nci dakika 10'uncu saniyede olmak üzere iki kez arka arkaya tuşa getirip maçı kazanarak ilginç bir rekorun sahibi oldu.

En cüsseli güreşçi

Türk güreş tarihinin gelmiş geçmiş en cüsseli güreşçisi, **Filiz Nurullah**'tır. Asıl adı **Ali Nurullah Hasan** olan ve dev cüssesinden ötürü "**Filiz**" namıyla anılan bu ünlü pehlivanın boyu 2.02 metre, ağırlığı 150 kilo, göğüs çevresi 1.30 metre, baldırları ise 49 santim geliyordu.

Olimpiyatlarda en çok tuş yapan

Ünlü Türk güreşçisi **Gazanfer Bilge**, olimpiyat oyunlarında tuşla şampiyonluk rekoruna sahip bulunmaktadır. Gazanfer Bilge, 1948 yılında Londra'da yapılan Olimpiyat Oyunları'nda karşısına çıkan İranlı **Saadiyai**'ı 13 dakikada, Macar **Toth**'u 4 dakika 01 saniyede, Amerikalı **Moor**'u14 dakika28 saniyede,Finli **Hidala**'yı 11 dakika 20 saniyede tuşla yenerek toplam 47 dakika 08 saniyelik güreşin sonunda olimpiyat altın madalyasına ulaşmıştı. Gazanfer Bilge'nin yaptığı tüm güreşleri tuşla kazanarak elde ettiği bu şampiyonluk olimpiyat oyunlarında rekor özelliğini

bugün de (1985) korumaktadır.

En çok başpehlivan olan sporcu

Türk yağlı güreşinde ve Kırkpınar güreşlerinde başpehlivanlık rekoru, Türk güreşinin efsaneleşmiş isimlerinden **Kel Aliço**'nun (1845-1922) elinde bulunmaktadır. Bu ünlü Türk pehlivanı tam 26 yıl aralıksız Kırkpınar güreşlerinde başpehlivanlığı kazandı. Bunun arasında karşısına çıkacak rakip bulunmadığından hiç soyunmadan başpehlivanlığı kazandığı yıllar da oldu. Bu büyük güreş ustasının çırağı olan **Adalı Halil** ise aralıksız 16 yıl başpehlivanlığı kazanmakla bu konuda ikinci sırayı aldı.

Yeni Kırkpınarlar'ın rekoru

Cumhuriyet döneminde, Edirne'nin Sarayiçi Meydanı'nda ihya edilen Kırkpınar Güreşleri'nde ise başpehlivanlık rekoru Tekirdağlı **Hüseyin Alkaya**'ya (1913-1979) aittir. Tekirdağlı Hüseyin, 1935 yılından 1942 yılına dek tam sekiz yıl aralıksız başpehlivanlığı kazanmakla bu yeni rekora erişti.

En çok madalya kazanılan olimpiyat

Türk güreşçileri en büyük başarıya 1960 Roma Olimpiyat Oyunları'nda kazandıkları 7 altın madalya ile eriştiler. 1948 Londra Olimpiyat Oyunları'nda ise Türk güreşçileri 6 altın madalya kazanmışlardı. Genel madalya toplamında ise 1948 Londra Olimpiyat Oyunları'nda kazanılan 6 altın, 4 gümüş ve 1 bronz olmak üzere toplam 11 madalya ise bu konuda bir başka rekor oldu.

KAYAK

Gecikme rekoru

Türk Milli Kayak Ekibi, 1936 Kış Olimpiyat Oyunları'nda yapılan 4×10 kilometrelik bayrak yarışında gecikme rekoru kırdı. Türk ekibi, daha yarışın başlarında hayli gerilerde kalmıştı. Nitekim son adamımız **Cemal**'e bayrak ulaştığında, onbeşinci durumda bulunan Bulgar ekibi bayrak değiştireli tam 20 dakika olmuştu. Ve son adamımız bu nedenle yolunu kaybetti ve herkesin sağlık yönünden endişelenmeye başladığı ve havanın iyice kararmaya yüz tuttuğu bir saatte Türk kayakçısının varış yerini bulabildiği görüldü.

En küçük yaşta milli olan kayakçı

Türk kayak sporunda iyi bir isim yapmış olan **Ahmet Kıbıl,** en küçük yaşta milli formayı giyen sporcu olmak rekorunu elinde tutmaktadır. 1953 yılında Sarıkamış'ta doğan Ahmet Kıbıl, 1968 yılında Grenoble'da yapılan Kış Olimpiyat Oyunları'nda ayyıldızlı formayı giydiğinde 15 yaşına yeni basmıştı.

En çok federasyon başkanlığı yapan

Türk kayak sporunun sembolleşmiş ismi **Asım Kurt** (1907-1971), tam otuz yıl Türkiye Kayak Federasyonu Başkanlığı görevini yürütmekle yöneticilik alanında kırılması zor, belki de imkânsız bir rekora sahip oldu. Asım Kurt ayrıca 1948, 1956, 1960 ve 1964 Kış Olimpiyat Oyunları'na da Türk Milli Kayak Ekibi'nin kafile başkanı olarak katıldı.

OKÇULUK

Dünya rekoru kıran Türk

Türk okçuluk tarihinin en büyük kemankeşi olarak tanınan **Tozkoparan** (Mîr-i Âlem Ahmet Ağa, (1460-1550), savurduğu oku tam 1281 gez (846 metre) uzağa düşürerek rekor kırmış ve adına İstanbul Ok Meydanı'nda menzil taşı dikilmişti. Tozkoparan'ın bu derecesi aynı zamanda dünya rekorudur. Ok Meydanı'ndaki tüm menzillerin rekorlarını elinde tutan bu ünlü kemankeş, yalnız **"Lodos Menzili"**nde **Bursalı Şücâ**'ya geçilmişti. Doksan yaşında ölürken, son sözleri **"Ah Lodos Menzili, ah Lodos Menzili"** olmuştu.

15 yaşında Kayak Milli formasını giyen Ahmet Kıbıl.

Ok atmadaki başarısıyla da ün yapan Osmanlı Padişahı II. Sultan Mahmud.

En yaşlı rekortmen okçu

Türk hat sanıtının en büyük ustalarından biri olarak tanınan ve aynı zamanda Okçular Tekkesi'nin de şeyhi bulunan **Şeyh Hamdullah** (1436-1519) bir rekortmendi. Okçular Tekkesi şeyhi bulunduğu sıralarda ve 69 yaşında iken İstanbul Ok Meydanı'nın Şîr-i Merd menzilinden Yıldız havasıyla attığı okun 1105 gez (729 metre 30 santim) uzağa düşmesiyle rekor kırıp adına menzil taşı diktirmişti. Beyazıt Camii'nde bulunan ve Türk hat sanatının şaheserleri arasında gösterilen kitabe ve yazılar bu rekortmen hattatındır.

Ok atma rekoru kıran padişah

Okçuluk dalındaki rekortmenler arasında bir de Osmanlı padişahı vardır. Zamanın en ünlü kemankeşlerinden biri olarak tanınan **II. Sultan Mahmut** ilk rekorunu 17 Eylül 1829'da kırdı ve İstanbul Ok Meydanı'nın Cerrah Menzili'ndeki 1157,5 gez'lik menzil taşını 1172 gez (773 metre 52 santim) uzağa götürdü. Bundan sonra çeşitli menzillerde önemli rekorlara ulaşan devrin padişahı en iyi derecesini 24 Ekim 1836 günü yaptı; İstanbul Ok Meydanı'nda Topyeri Menzili'nde yaptığı bu rekorda savurduğu oku tam 1228 gez mesafeye (810 metre 48 santim) ulaştırmayı başardı. II. Sultan Mahmut'un bu derecesi, İstanbul Ok Meydanı tarihinde tüm kemankeşler tarafından elde edilen en iyi dereceler arasında altıncı sırayı almaktadır.

Okla delme rekoru kıran padişah

IV. Sultan Murat'ın da okçuluk alanında ilginç bir rekoru bulunmaktadır. Devrin ünlü padişahı bu rekorunu, **"darp atışı"** adı verilen kalın cisimleri okla delmede elde etti. Hint İmparatoru **Timuroğlu Şah Cihan** tarafından kendisine elçisi **Emir Zarif Bey** ile armağan olarak gönderdiği **"Ok işlemez ve kılıç kâr eylemez"** diye övgüyle sunulan fil kulağından yapılma ve üzeri gergedan derisiyle kaplı son derece kavi bir kalkanı IV. Sultan Murat, Musul'da yapılan törenı sırasında elçinin gözleri önünde bir ok atışıyla delerek akıllara durgunluk vermişti. Darp atışlarında son derece usta olduğu bilinen IV. Sultan Murat, yine ok atışlarıyla delik deşik ettiği 12 zırhı da Mısır halkına gözdağı vermek üzere Kahire Kalesi'nin kapısı üzerine astırmıştı.

"Darp" atışlarının ünlü rekortmeni Osmanlı Padişahı IV. Sultan Murat.

TENİS

En çok kupa kazanan sporcu

Türk tenisinde kupa kazanma rekoru **Nazmi Bari**'nin elindedir. 1952-1965 yılları arasında kortlarımızda 1 numaralı tenisçi olarak kendini kabul ettiren Bari, bu süre içinde yurt içinde yaptığı 200'ün üstünde maçın sadece 3'ünü kaybettiği gibi, başarılı tenis haya-

Nazmi Bari, tenis hayatında 307 kupanın sahibi oldu.

tında kazanmış olduğu 307 kupa ile de bir rekor sahibi olmuştu.

Yenilgisizlik rekoru

Türk tenisinin ünlü sporcularından **Enes Talay** (1925-1984), uzun yıllar kortlarımızda 1 numaralı yıldız olarak parlamış ve 1945-1955 yılları arasındaki 10 yıllık dönemde yurt içinde yaptığı maçlarda hiç yenilgi almamak suretiyle ilginç bir de rekor kırdı.

15 yıl 1 numara olan bayan tenisçi

Türk tenis sporunun en iyi bayan tenisçilerinden biri olan **Mualla Grodetski**, 1940-1955 yılları arasında tam onbeş yıl 1 numaralı bayan raket olmak üzelliğini koruyarak rekor kırdı. Rus ihtilalinden sonra kaçıp Türkiye'ye sığınan Albay **Grodetski**'nin kızı olan Mualla'nın tenis hocası, aynı zamanda Çarlık Sarayı'nın da eskrim ve tenis hocalığını yapmış babası idi.

VOLEYBOL

Şampiyon erkek takımında oynayan kız

Yüksek Mühendis **Sabiha Gürayman**, şampiyon bir erkek takımında yeralan tek bayan voleybolcu olmak gibi bir rekorun sahibidir. Sabiha Rıfat Hanım, Mühendis Mektebi'nde öğrenci iken okul arkadaşlarının teşkil ettikleri Fenerbahçe Erkek Voleybol takımında başarıyla yeraldığı gibi bu takımın 1929 yılında kazandığı İstanbul Şampiyonluğunda da önemli rol oynamıştı.

Milli Takıma en çok kaptanlık yapan

Türk Milli Voleybol Takımı'nda kaptanlık rekoru, ünlü voleybolcu **Değer Eraybar**'a ait bulunmaktadır. Başarılı voleybol yaşamında 101 kez milli formayı giyen Değer Eraybar 80 maçta da ay-yıldızlı takımın kaptanlığını yapmak suretiyle bu rekora erişti.

Aralıksız en çok şampiyon olan takım

Türk voleybolunda şampiyonluk rekoru Eczacıbaşı Bayan Voleybol Takımı'na aittir. Eczacıbaşı Bayan Voleybol Takımı, onüç kez aralıksız Türkiye şampiyonluğunu kazanmakla bu rekorun sahibi oldu.

YELKEN

En küçük uluslararası şampiyon

Türk yelken sporunun büyük isimlerinden Dr. **Demir Turgut** ilk şampiyonluğunu Avusturya'da kazandığında henüz 12 yaşındaydı. Osmanlı devletinin Stockholm Sefiri **Asım Turgut Bey**'in oğlu olan Demir Turgut yelken sporuna Avrupa'da başlamış ve Avusturya Alpleri'ndeki "**Union Yacht Club Attersee**"de yetişmişti. Bu ünlü Türk yelkencisi, 1918-1932 yılları arasında bu kulüpte tam 236 yarışa katılıp bunun 220'sinde şampiyonluğu kazanmak gibi ayrı bir rekorun da sahibi oldu.

Yelkenle 30 bin deniz mili yapan

Türk yelken sporunun ünlü isimlerinden **Sadun Boro**, beraberinde eşi **Oda Boro** olduğu halde teknesiyle tam 30 bin deniz mili katetmekle erişilmesi pek zor bir rekora ulaştı. 22 Ağustos 1965 günü "**Kısmet**" adlı küçücük teknesiyle İstanbul'dan yola çıkan Boro, dünyanın 7 denizinde 30 bin deniz mili katettikten sonra 15 Haziran 1968 günü İstanbul'a dönerek 2 yıl 9 ay 3 hafta süren bu dünya turunu tamamladı.

YÜZME

Boğaz'ı enine geçme rekoru

İleri bir yaşa kadar yüzme sporuna devam ettiği için Türk yüzme sporunda "**İhtiyar Balina**" adıyla tanınan **Nejat Nakkaş**, Anadolukavağı'ndan Kız Kulesi'ne tam 2 saat 51 dakika yüzerek ilginç bir rekor kırmıştı.

Boğaz'ı boyuna geçme rekoru

Manş Denizi'ni yüzerek geçen Türk yüzücülerinden **Doğan Şahin**, Anadolukavağı'ndan denize atlayıp, 13 saat 02 dakika durmadan kulaç salladıktan sonra Büyükada'da sahile çıkarak ilginç yüzme rekorlarına bir yenisini kattı.

En yaşlı yüzme rekortmeni

Kasımpaşalı **Tatlıcı Kasım Kurt**, Ahırkapı ile Yalo-

Eczacıbaşı Voleybol Takımı 13 kez art arda Türkiye Şampiyonluğu'nu kazandı. Yukarıda 1984-1985 döneminde şampiyon olan takım görülüyor.

"İhtiyar Balina" adıyla Türk yüzme sporunda anılan Nejat Nakkaş.

va arasını tam beş kez yüzerek katetmeyi başarmıştı. Uzun mesafe yüzmeyi kişisel zevki olarak ileri bir yaşa kadar sürdüren Tatlıcı Kasım, 65 yaşındayken Bostancı'dan Kınalıada'ya yüzerken denizde geçirdiği bir kalp krizi sonucu hayata gözlerini yummuştu (1960).

En sürekli su topu şampiyonu

Adana Demirspor Sutopu Takımı, 1945 yılından 1964 yılına dek Türkiye Sutopu Şampiyonluğu'nu elinden bırakmamakla kendi alanında erişilmesi pek güç bir rekora sahip bulunmaktadır.

Manş'ı yüzerek geçen tek Türk kızı

Yüzme sporunda adı duyulmamış bir Türk kızı olan **Nesrin Olgun**, adını ilk kez Manş'ı yüzerek geçmek gibi zor bir yarışmada duyurarak kişisel bir rekorun sahibi oldu. 1977 yılı Ağustos ayında İngiltere'den Fransa'ya yüzerek geçmeyi başarın Nesrin Olgun, 15 saat 47 dakika gibi iyi bir derece de elde etti.

Manşı' geçen Türk yüzücülerinden Doğan Şahin.

Onüç yıl geçilemeyen şampiyon

Başarılı Türk yüzücülerinden **Engin Ünal**, 1953 yılından 1966 yılına kadar katıldığı yarışmaların tümünde birinciliği kazanarak kırılması hemen hemen imkânsız bir rekora sahip oldu. Engin Ünal yüzme yaşamı boyunca 1500 metre serbest, 100 metre kelebek, 200 metre kelebek, 200 metre klasik kurbağalama, 200 metre karışık ve 400 metre karışıkta tam 24 ferdi Türkiye rekoru kırdı. Ünal, ayrıca bayrak yarışlarında da 8 kez Türkiye rekoru kıran ekiplerde yeralmakla ayrı bir rekorlar rekoruna sahip oldu.

Şampiyonalara en uzun süre katılan

Türkiye'nin tanınmış tramplen ve kule atlayıcılarından Dr. **Mahir Canbakan** tam 34 yıl (1940-1974) süreyle resmi yarışmalara katılmış ve şampiyonluk unvanını 26 yıl elinde tutmayı başararak ayrı ayrı rekorlara sahip olmuştu. Mahir Canbakan son şampiyonluğunu 1974 yılında tam 51 yaşındayken kazandı.

Yarı yarıya inen rekor

200 metre serbest stilde ilk Türkiye rekoru 1930 yılında **Suat Erler** tarafından net 3 dakika ile kırılmıştı. Bu rekor halen 1 dakika 57 saniye 79 ile **Murat Özüak**'a ait bulunmaktadır.

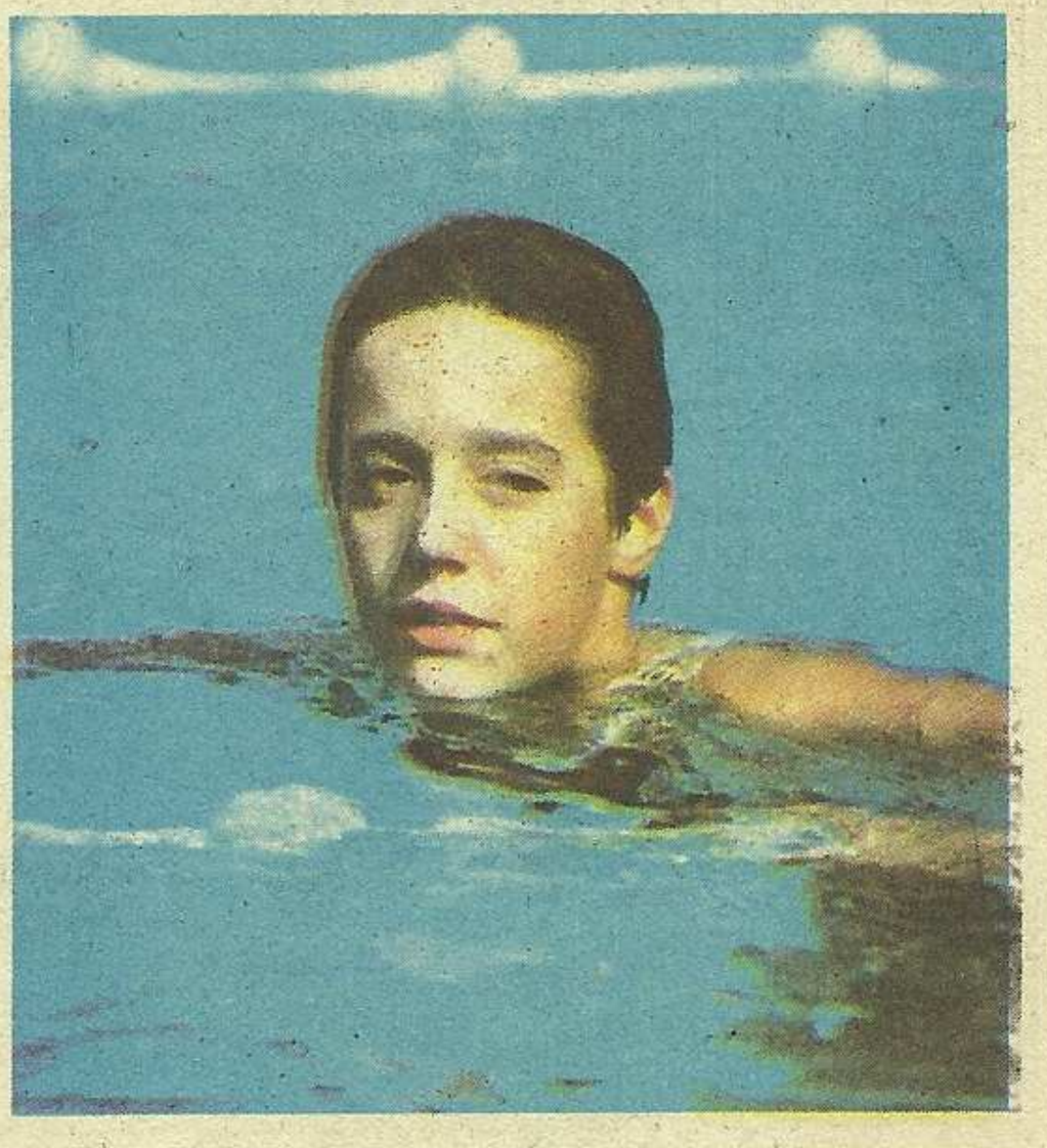
En çok rekor kıran bayan yüzücü

Bayan yüzücülerimizden **Sebla Tanık** halen (1985) 7 ayrı mesafe ve branşta Türkiye rekorlarını elinde bulundurmakla rekorlar rekortmeni unvanına sahiptir. Bu rekorların ilginç yanı, hem gençler hem de büyükler kategorilerinin rekorları olmasıdır.

Biryılda en çok rekor kıran

1950'li yılların başarılı bayan yüzücülerinden **Selma**

Bayan yüzücü Sebla Tanık, 7 ayrı mesafe ve branşta Türkiye rekorlarını elde etti.

Başarılı yüzücü Engin Ünal, art arda 13 yıl, katıldığı yarışmaların tümünü birincilikle bitirdi.

Hassan 1957 yılında 7 Türkiye rekoru kırmak suretiyle ilginç bir kişisel rekora sahip oldu. Selma Hassan, 100 metreden 1500 metreye kadar serbest stildeki bütün yarışmalarda rekorlar kırıp şampiyonluklar kazanan bayan yüzücü oldu.

Başkanlık rekoru kıran yönetici

Türkiye Yüzme Federasyonu başkanlarından **Fahiman Akdağ**, 1964'ten 1984'e kadar aralıksız 20 yıl başkanlık görevini sürdürmekle, yüzme sporu yöneticiliğinde bir rekor elde etti.

ÇEŞİTLİ

Su altında kalma rekoru

Su altında kalma dünya rekoru, eski bir Türk Deniz Astsubayı **Namık Ekin**'e aittir. Aynı zamanda milli judocu, judo ve karate öğretmeni olan Namık Ekin, bu rekorunu 3 Temmuz 1976 günü Heybeliada'daki Deniz Harp Okulu yüzme havuzunda kırdı. Sırtında oksijen tüpüyle havuza dalan Namık Ekin tam 37 saat 03 dakika su altında kalarak yeni bir Türkiye rekorunun sahibi oldu ve aynı zamanda Hollandalı **Dourbant**'a ait bulunan dünya rekorunu da 1 saat gibi büyük bir farkla kırdı.

En uzun genel müdürlük yapan

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü makamında kalma rekoru **Vildan Aşir Savaşır**'a aittir. Beden Terbiyesi örgütünün ikinci genel müdürü olarak 22 Ekim 1938 günü makamına oturan Savaşır, 16 Kasım 1950 tarihine kadar tam 12 yıl bu görevde kaldı. Eski bir atlet olan ve beden eğitimi öğretmenliği öğrenimi gören Vildan Aşir Savaşır, daha sonra İsveç'e giderek burada ihtisas yapmıştı. Savaşır uzun yıllar Gazi Eğitim Enstitüsü'nde de öğretmen olarak görevde bulundu.

Beş ayrı dalda milli olan sporcu

Komple bir sporcu olarak tanınan ve uzun yıllar Türkiye Atletizm Federasyonu Başkanlığı görevinde de bulunan **Naili Moran** (1908-1968), tam 5 ayrı spor dalında (atletizm, basketbol, yüzme, sutopu ve boks) milli Formayıgiymekle kırılması güç bir rekorun sahibi oldu. Naili Moran ayrıca futbol, rugbi ve beyzbol sporlarıyla da uğraşmış ve bu dalda da özellikle yurt dışında öğrenimini sürdürürken başarılı olmuştu. Naili Moran aynı zamanda uluslararası basketbol hakemi olarak da 1948 Londra Olimpiyat Oyunları'nda final maçlarını yönetmiş; atletizmde ise Uluslararası Atletizm Federasyonu'nun onur üyeliği gibi uluslararası bir unvana erişmişti.

En eski dağcı

Türkiyeli doğcıların en eski,i Prof. **Ali Vehbi Türküstün**'dür. 1877-1957 yılları arasında yaşayan **Türküstün**, Fransa'da Mont Blanc dağı doruğuna Türk bayrağını diken ilk Türktür.

İÇİNDEKİLER

Önsöz 3
Bu kitabın öyküsü 4

Bölüm 1

İNSANIN DÜNYASI

Boyutlar 5
Kökenler 8
Uzun ömürlülük 9
Üretkenlik 10
Psikoloji ve anatomi 12

Bölüm 2

YAŞAYAN DÜNYA

Hayvanlar âlemi 17
Memeliler 18
Etoburlar 19
Suda yaşayan memeli hayvanlar 19
Yarasalar 20
Kemirgenler 20
Böcek yiyenler 22
Antiloplar 22
Geyikler 22
Keseliler 22
Fildişleri 22
Atlar ve midilliler 23
Köpekler 23
Kediler 23
Tavşanlar 25
Kuşlar 25
Sürüngenler 27
Hem suda, hem de karada yaşayanlar 28
Balıklar 30
Denizyıldızları 28
Örümcekler 30
Kabuklular 30
Böcekler 30
Kelebekler ve pervaneler 31
Kırkayaklar 31
Melliped türü kırkayak 31
Dilimli solucanlar 33
Yumuşakçalar 33
Şerit solucanlar 33
Denizanaları 33
Sürüngenler 33
Soyu tükenen hayvanlar 33
Bitkilerin dünyası 35
Sebzeler ve meyveler 37
Tek hücreliler 39
Mantarlar 39
Bakteriler 39
Virüsler 40
Parklar, hayvanat bahçeleri, okyanus havuzları, akvaryumlar 40

Bölüm 3

İŞTE DÜNYAMIZ

Doğal olaylar 41
Hava rekorları 42
Hava durumu 43
Okyanuslar, denizler 44
Boğazlar 44
Dalgalar 45
Akıntılar 45
Buzullar 45
Kıtalar 45
Adalar 46
Çöküntüler 46
Mağaralar 47
Dağlar 47
Çağlayanlar 47
Nehirler 48
Göller ve iç denizler 49

Bölüm 4

EVREN VE UZAY

Ay 53
Güneş 53
Ay ve güneş tutulması 54
Kuyruklu yıldızlar 54
Gezegenler 54
Uydular 55
Yıldızlar 55
Evren 56
Roket ve füzeler 56
Uzay uçuşları 56

Bölüm 5

BİLİM DÜNYASI

İçkiler ve ilaçlar 60
Fotoğrafçılık 61
Teleskoplar 61
Numeroloji 62
Fiziksel rekorlar 63

Bölüm 6

İŞTE SANAT

Resim sanatı 65
Yontuculuk 67

Milliyet -GUINNESS REKORLAR KİTABI/ ANADOLU BANKASI İŞBİRLİĞİYLE HAZIRLANMIŞTIR

Dil ve edebiyat....68
Müzik....74
Tiyatro....77
Gramofon....79
Sinema....80
Radyoculuk....82
Televizyon....83

Bölüm 7

YAPILARIN DİLİ

İşyerleri....85
Evler... Evler....87
Eğlence yerleri....86
Kuleler ve direkler....90
Köprüler....91
Kanallar....92
Barajlar....93
Tüneller....93
Özel yapılar....93
Madenler, araştırma kazıları....96

Bölüm 8

MEKANİK DÜNYA

Gemiler....98
Karayolu araçları....101
Rayların üzerinde....107
Uçaklar....108
Enerji güçleri....113
Mühendislik....114

Bölüm 9

İŞ DÜNYASI

Ticaret....119
Ürünler....125
Tarım ve hayvancılık....130

Bölüm 10

BÜYÜK BAŞARILAR

Dayanıklılık ve gayret....135
İlginç rekorlar....141
En zengin ve en yoksul....160
Nişanlar, madalyalar, ödüller....161

Bölüm 11

İNSANIN ESERİ

Nüfus....168
Kentler....170
Kraliyet aileleri ve devlet başkanları....172
Yasama organları, parlamentolar....173
Seçimler....174
Başbakanlar ve devlet adamları....175
Savunma....177
Silahlı kuvvetler....177
Adalet....177
Suçlar....179
Hırsızlık....184
Hapishaneler....184
Ekonomi....185
Banknot....186
Çekler ve madeni paralar....186
İşçi-işveren ilişkileri....187
Tüketim....187
Kitle iletişimi....190
Telekomünikasyon....192
Eğitim....193
Dinler....193
İbadet yerleri....194
Kilise mensupları....196

Bölüm 12

SPOR: DÜNÜ VE BUGÜNÜ

Tüm sporlar....198
Ağırlık kaldırma....200
At yarışı....201
Engelli yarışlar....202
Tek atlı araba yarışları....202
Atçılık....203
Atletizm....204
Badminton....208
Basketbol....209
Beyzbol....211
Bilardo....211
Bisiklet....212
Boks....213
Bowling....216
Bowls....216
Briç....216
Cicoz....217
Curling....217
Dağcılık....217
Dart....218
Deniz motoru yarışları....219
El topu....220
Eskrim....220
Futbol....220
Golf....229
Güreş....230
Güvercin yarışı....232
Halat çekme yarışı....232
Hokey....232
Hurling....233
Jimnastik....234
Judo....235

Karate 235
Kayak 236
Kano 235
Kayak 236
Kızak 238
Kriket 240
Kroket 239
Kros 240
Kürek 241
Lacrosse 241
Masatenisi 243
Modern pentatlon, biatlon 243
Motosiklet yarışı 245
Netball 246
Okçuluk 246
Olimpiyat oyunları 247
Olta balıkçılığı 249
Orienteering 249
Otomobil yarışı 250
Paraşüt rekorları 253
Paten 253
Pataque 256
Planör 256
Polo 257
Rodeo 257
Satranç 258
Shinty 258
Sotfball 259
Sörf 259
Speedway 259
Squash 260
Su kayağı 260
Su topu 261
Sürek avı 261
Tekvando 262
Tenis 262
Tiddlywinks 265
Trambolin 265
Uçak akrobasisi 266
Voleybol 266
Yürüyüş 266
Yelkencilik 267
Yüzme 269

Özel Bölüm

TÜRKİYE

Coğrafya 275
Kent ve nüfus 278
Hava ve deniz 279
Ekonomi 279
Kültür ve sanat 280
Yönetim 281
Toplum yaşamı 283
Yapılar 283
Âfetler ve kazalar 286
Türkiye: Spor 288
Avcılık 288
Basketbol 290
Boks 291
Futbol 292
Güreş 295
Kayak 296
Okçuluk 296
Tenis 297
Voleybol 298
Yelken 298
Yüzme 298
Çeşitli 300